

Wieloznaczność nazwisk Polaków

Agnieszka Raszewska-Klimas

Wieloznaczność nazwisk Polaków

Łódzkie Towarzystwo Naukowe

Łódź 2018

ŁÓDZKIE TOWARZYSTWO NAUKOWE

90-505 Łódź, ul. M. Skłodowskiej-Curie 11

tel. 42 66-55-459, fax 42 66-55-464

sprzedaż wydawnictw: 42 66-55-448 <http://sklep.ltn.lodz.pl>

e-mail: biuro@ltn.lodz.pl <http://www.ltn.lodz.pl/>

REDAKCJA NACZELNA WYDAWNICTW

ŁÓDZKIEGO TOWARZYSTWA NAUKOWEGO

Krystyna Czyżewska, Edward Karasiński,

W. Małgorzata Krajewska (redaktor naczelny), Henryk Piekarski, Jan Szymczak

RECENZENCI

Ewa Wolnicz-Pawłowska

Katarzyna Wojan

© Copyright by Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Agnieszka Raszevska-Klimas, Łódź 2018

ISBN 978-83-60655-88-7

Redakcja językowo-stylistyczna

Monika Poradecka

Skład komputerowy, projekt okładki:

Mateusz Poradecki

Nakład 80 egz.

Druk: 2K, Łódź sp. z o.o., ul. Płocka 35/45, www.2k.com.pl, 2k@2k.com.pl

Spis treści

---

1. Wprowadzenie teoretyczne i metodologiczne	7
1.1. Proces kształtowania się nazwisk	7
1.2. Wielomotywacyjność nazwisk	12
1.3. Homonimia i polisemia apelatywów	16
1.4. Poglądy badaczy na problem homonimii i polisemii nazw własnych	25
1.5. Cel, materiał, metodologia oraz terminy używane w pracy	34
2. Istota nazw własnych	41
2.1. Sposób nominacji nazw własnych	43
2.2. Denotacja/desygnacja/referencja	45
2.3. Konotacja	48
2.4. Gramatyka nazw własnych	52
2.5. Funkcje nazw własnych	54
3. Znaczenie nazw własnych	59
4. Nazwisko jako jednostka symboliczna	69
5. Nazwiska interpretowane w planie doonimicznym	77
5.1. Kategoryzacja w procesie nazwotwórczym	77
5.1.1. Kategoria osoba	83
5.1.2. Kategoria pokrewieństwo	84
5.1.3. Kategoria przynależność	87
5.1.4. Kategoria pochodzenie	89
5.1.5. Kategoria przestrzeń i miejsce	90
5.1.6. Kategoria praca	91
5.1.7. Kategoria wygląd i charakter	92
5.1.8. Kategoria emocje i wartościowanie	94
5.2. Nazwiska wieloznaczne w obrębie poszczególnych kategorii pojęciowych	102
5.2.1. Utożsamienia wewnątrzkatégorialne	105
5.2.1.1. Kategoria pokrewieństwo	107
5.2.1.2. Kategoria pochodzenie	112
5.2.1.3. Kategoria osoba	115
5.2.1.4. Kategoria wygląd i charakter	119
5.2.1.5. Kategoria emocje i wartościowanie	130

5.3. Utożsamienia międzykategorialne	133
5.3.1. Nazwiska homonimiczne należące do dwóch kategorii pojęciowych	134
5.3.1.1. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	135
5.3.1.2. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria osoba (Kos)	162
5.3.1.3. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria przynależność (Kpn)	163
5.3.1.4. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk)	168
5.3.1.5. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	172
5.3.1.6. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria praca (Kpr)	178
5.3.1.7. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew)	178
5.3.1.8. Kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	200
5.3.1.9. Kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr)	215
5.3.1.10. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria osoba (Kos)	217
5.3.1.11. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	217
5.3.1.12. Kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	221
5.3.1.13. Kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)	222
5.4. Nazwiska homonimiczne należące do więcej niż dwu kategorii pojęciowych	225
6. Nazwiska interpretowane w planie onimicznym	269
6.1. Relacje apelatywno-onimiczne	271
6.2. Relacje onimiczno-apelatywne	310
6.3. Relacje onimiczno-onimiczne	322
7. Podsumowanie – wnioski	343
The ambiguity of Polish surnames. Summary	351
Wykaz skrótów, symboli	355
Bibliografia	363
Indeks nazwisk w układzie alfabetycznym	389
Spis rysunków, wykresów i tabel	431

1. Wprowadzenie teoretyczne i metodologiczne

1.1. Proces kształtowania się nazwisk

Proces kształtowania się nazwisk w dziejach języka polskiego był niejednokrotnie omawiany w tekstach naukowych wielu badaczy onomastów, zarówno w publikacjach poświęconych antroponimii wybranych miejscowości czy regionów, jak i w pracach o charakterze teoretycznym, syntetycznym. Jest to zagadnienie bardzo obszerne i złożone, które analizowano w zależności od obranej metody badawczej, przyjmując założenia strukturalizmu (por. np. Borek, Szumska, 1976; Kopertowska, 1988; Górny, 1990), pragmatyzmu (por. np. Rutkowski, 2007a; Biolik, 2010), socjolingwistyki (por. np. Bubak, 1986; 1987) czy kognitywizmu (por. np. Kaleta, 1998b; 1998d; Czaplicka, 2003; Skowronek, 1997; 2001). Nazwy własne można rozpatrywać bardzo szeroko i wielowymiarowo – jako znaki otaczającej rzeczywistości lub, jak w najnowszych badaniach, funkcjonujące na płaszczyźnie motywacyjno-komunikacyjnej (por. np. Skowronek, Rutkowski, 2004; Rutkowski, 2007a; Rutkiewicz-Hanczewska, 2013) „tzw. teksty kultury, czyli twory o charakterze materialnym, werbalnym, semiotycznym, syntaktycznym, semantycznym, sytuacyjnym, czy kognitywnym” (Rutkiewicz-Hanczewska, 2012b, s. 355).

Proces kształtowania się antroponimów badano na poszczególnych etapach rozwoju polszczyzny, począwszy od najstarszych nazw osobowych, poświadczonych w *Bulli Gnieźnieńskiej*, opracowanych przez Witolda Taszyckiego (1926), a następnie innych badaczy staropolskiej onimii (por. np. Malec, 1982; Cieślikowa, 1990; 1991; 1997; Cieślikowa, Malec, Rymut, 1995–2002; Kowalik-Kaleta, Dacewicz, Raszevska-Żurek, 2007), przez średniopolskie nazwy osobowe (por. np. Citko, 1995; 2001; Cieślikowa, 2007–2013; Magda-Czekaj, 2011), po interpretacje onimów współczesnych (por. np. Rymut, 1992–1994; Skowronek, 2001). Analizowano strukturę nazwisk, najczęstsze typy słowotwórcze, podstawy derywacyjne i sufiksy o funkcji nazwotwórczej (por. np. Citko, 1995; Kreja, 2001; Lipowski, 2008; Sajewicz, 2013). Rozważania dotyczyły antroponimów odapelatywnych (por. np. Skulina, 1989; Lech, 2003; Tomczak, 2003; Wiśniewska, 2010), pochodzących od nazw osobowych (por. np. Malec, 1982; Matusiak, 2005; Raszevska-Żurek, 2006; Lech, 2006) i nazw miejscowych (por. np. Kowalik-Kaleta, 1981; Breza, 2003). Przedmiotem analizy były nazwiska chłopskie i mieszczkańskie (por. np. Bubak, 1986; Kęsikowa, 1986; Skulina, 1989; Górny, 1990; Karpluk,

1994; Różycka, 2003; Wolnicz-Pawłowska, 2010) oraz tzw. szlacheckie (por. np. Matuszewski, 1975; Walczak, 1988). Zwracano uwagę na związki płaszczyzny apelatywnej z propriálną, wykazując podobieństwa i różnice obu warstw leksyki oraz brak ostrej granicy między nimi (por. Rymut, 1978, Mrózek, 2004; 2006). Przedstawiano różnice w stanowiskach analityczno-interpretacyjnych i stosowaniu różnych metod badawczych w odniesieniu do sfery językowej apelatywnej i propriálnej (Gala, 1988; Mrózek, 2004, s. 11; Cieślíkowa, 1996a; 2006c). Uwzględniano czynniki językowe oraz pozajęzykowe, interpretując proces kształtowania się nazwisk w szerokiej perspektywie kulturowej (Kaleta, 1998c; Jędrzejko, 2000; Górny, 2004; Rzetelska-Feleszko, 2007; Rudnicka-Fira, 2013).

W pracach teoretycznych dotyczących kreacji onimów wypracowano między innymi takie terminy, jak *proprializacja*, *onimizacja* czy *transonimizacja*. Uznano, że nazwisko kształtowało się od predykcji do proprializacji, rozumianej jako proces uzyskiwania statusu nazwy własnej, który przebiegał w planie apelatywnym w wyniku onimizacji lub onomastycznym wskutek transonimizacji (Kowalik-Kaleta, 1991, s. 283–194; Cieślíkowa, 1994a, s. 193–199; 1994b, s. 119–127; 1996b, s. 5–19).

Wyróżniano poszczególne etapy uzyskiwania propriálności przez nazwy własne: prenominalną, nominalną, postnominalną (zob. Šrámek, 1988), ideacyjną, substancywizacyjną, interpretacyjną (zob. Rutkiewicz-Hanczewska, 2012b, s. 357). Wskazywano na różne płaszczyzny funkcjonowania nazw własnych: doonimiczną, onimiczną i deonimiczną (por. Gajda, 2004) i na odrębne znaczenie nazwy w zależności od płaszczyzny funkcjonowania (zob. Rutkowski, 2010b).

Wszystkie stanowiska interpretacyjne wykazują, iż nazwa staje się *nomen proprium*, gdy traci właściwości predykatywne (orzekające) i uzyskuje referencjalne (wskazujące), a nazwiska kształtowały się w płaszczyźnie apelatywnej (podstawami derywacyjnymi były apelatywy) oraz w płaszczyźnie onimicznej (podstawy derywacyjne stanowiły inne nazwy własne, głównie imiona i toponimy). Wyrazy pospolite odegrały istotną rolę w kreacji nazw osobowych, zwłaszcza w nazwiskach charakteryzujących nosicieli, tzw. odprzezwiskowych, w których apelatywna warstwa leksyki była wykorzystywana bezpośrednio, zarówno w celu pozytywnej, jak i – zdecydowanie częściej – negatywnej oceny człowieka (np. n. z. *Golec*, *Nędza*, *Oszust*) lub w sposób metaforyczny czy metonimiczny, wskazując na szczególne cechy osoby nazywanej (np. n. z. *Bąk*, *Buk*, *Gołąb*), odwołując się najczęściej do świata fauny i flory. Przezwiskami stawało się wiele apelatywów ekspresywno-oceniających, przechodzących w apelatywy antroponimiczne drogą derywacji słowotwórczej lub derywacji semantycznej, a następnie w antroponimy – nazwiska z cechą stałego związku nazwy z osobą (Cieślíkowa, 1988, s. 85; 2007, s. 199). Równie często w funkcji nazwisk wykorzystywane były wyrazy pospolite, wskazujące na profesję osoby lub rodzaj wykonywanego przez nią zajęcia (np. *Chorąży*, *Kowal*). Taki stan rzeczy obserwuje się już w najstarszych nazwiskach, ponieważ antroponimy

odapelatywne (gotowe konstrukcje apelatywne przeniesione na grunt onimiczny lub odapelatywne modyfikacje nazwotwórcze) stanowią największą część staropolskiego nazewnictwa osobowego. Wśród nich blisko 50 procent to antroponimy formalnie równe apelatywom (za: Cieślíkowa, 1990). Natomiast wyniki badań dotyczących struktury onimów słowiańskich, w tym także polskich, rozpatrywanych jako formacje dziedziczone i ustabilizowane, wykazują, że nazwiska tożsame z wyrazami pospolitymi stanowią ponad 30 procent wszystkich nazwisk (za: Gala, 1980, s. 43).

Pierwsze dziedziczenia nazwisk odapelatywnych notowane są już na początku XIV wieku, a liczba poświadczeń w funkcji nazwiskowej tych antroponimów wzrastała z każdym półwieczem. Przeważającą grupę wyrazów pospolitych, służącą kreacji nazw, stanowiły rzeczowniki o konkretnym znaczeniu (np. *bednarz*, *dąb*, *chmiel* – nazwisko *Bednarz*, *Dąb*, *Chmiel*, SNW). Znacznie rzadziej jako podstawy derywacyjne nazw osobowych występowały rzeczowniki abstrakcyjne (np. *strach*, *nadzieja* – nazwisko *Strach*, *Nadzieja*, SNW). Jeszcze mniejszą grupę stanowiły przymiotniki (np. *dobry*, *wielki* – nazwisko *Dobrek*, *Wielgus*, SNW) i czasowniki (np. *drapać*, *deptać* – nazwisko *Drapak*, *Depczyk*, SNW). Coraz większy udział w kształtowaniu się nazwisk odapelatywnych przypadła z czasem leksyce gwarowej, właściwej nazewnictwu ludowemu (por. np. Cieślíkowa, 1997; Raszewska-Klimas, 2018, w druku).

Istnieje grupa antroponimów tożsamych formalnie z apelatywami i jednocześnie mogących mieć motywację onimiczną w postaci skróconej nazwy osobowej motywowanej imieniem złożonym (np. *Broda* < ap. *Broda*, SW; im. *Brodzislaw*, NAp) lub skróconej nazwy osobowej wywodzącej się od imienia chrześcijańskiego (np. *Dorsz* < ap. *Dorsz*, SW; im. *Doroteusz*, NCh). Odrębną grupę stanowią antroponimy sufiksalne, których podstawa słowotwórcza jest apelatywna, a derywacja słowotwórcza mogła przebiegać w planie apelatywnym lub onimicznym (np. *Baranek* < ap. *baran* + suf. *-ek* lub nz. *Baran*, SSNO + suf. *-ek*).

Proces kształtowania się nazwisk równych imionom, podobnie jak nazwisk odapelatywnych, zapoczątkowany został w pierwszej połowie XIV wieku (por. Malec, 1982; Matusiak, 2005; Lech, 2006; Raszewska-Żurek, 2006). Nazwiska odimienne wykazywały różnicowanie społeczne już od początku formowania się. Częściej występowały wśród przedstawicieli niższych warstw społecznych – mieszczan i chłopów, a w XVI wieku także wśród ubogiej szlachty. Bogata szlachta używała tego typu nazwisk znacznie rzadziej. W średniowieczu nazwiska równe imionom (za: Raszewska-Żurek, 2006, s. 213; por. też Abramowicz, 1999) nosiło 54 procent mieszczan i chłopów, 22 procent szlachty i 24 procent osób o niejasnym pochodzeniu, prawdopodobnie należących do niższych warstw społecznych. W XVI wieku nazwisko równe imieniu również znacznie częściej identyfikowało przedstawicieli niższych grup społecznych. Nosiło je 15 procent chłopów, 9 procent mieszkańców miast, 10 procent ubogiej szlachty zagrodowej i tylko 3 procent bogatej szlachty.

Nazwiska równe imionom mogły przybierać sufiksy przynależnościowe, np. *-(cz)ak*, *-(cz)yk*, *-(ew)icz/- (ow)icz* i tworzyć formacje patronimiczne, np. *Adamczak* < im. *Adam*, SIW; *Jachymczyk* < im. *Joachim*, SIW; *Janczyk* < im. *Jan*, SIW.

Antroponimy odmiejscowe w polskim nazewnictwie zaczęły natomiast kształtować się już z końcem XII wieku, a funkcja nazwiskowa tych nazw dobrze udokumentowana jest od drugiej połowy XIV wieku (Kowalik-Kaleta, 1981; Breza, 2003; Naruszewicz-Duchlińska, 2006). Formacje tożsame formalnie z nazwami miejscowymi nie są częstym typem antroponimicznym w nazewnictwie polskim. Podstawowym rodzajem nazwisk odmiejscowych są konstrukcje przymiotnikowe. W drugiej połowie XIV i w XV wieku w tworzeniu nazw osobowych o charakterystyce przymiotnikowej istotną rolę odegrała dążność do zachowania niezmienionej podstawy derywacyjnej, tj. nazwy miejscowej, i dodanie do niej prostego sufiksu antroponimicznego *-ski*, np. *Kijewski* < n. m. *Kijewo*, SG; *Kopiński* < n. m. *Kopina*, SG; *Lisowski* < n. m. *Lisów*, SG. Sufiksy rozszerzone, tj. *-owski/-ewski*, *-ec(s)ki*, *-iński*, urabiające nazwy odmiejscowe, nie były produktywne w dobie staropolskiej (por. Kowalik-Kaleta, 1981, s. 103–125). Ich produktywność wzrosła w wiekach następnych (por. Gała, 1986), co miało także związek ze zwiększeniem łączliwości prostego sufiksu *-ski*, wraz z jego rozszerzonymi odmianami, o nowe podstawy derywacyjnej, tj. imiona i wyrazy pospolite, np. *Barakowski* < n. m. *Barak*, *Baraki*, SG; *Czyrkowski* < n. m. *Czyrki*, SG; *Adamowski* < im. *Adam*, SIW; *Błażejowski* < im. *Błażej*, SIW; *Baranowski* < ap. *Baran*, Sstp; *Brzuchalski* < ap. *Brzuch*, Sstp.

Rzeczownikowe odmiejscowe nazwy osobowe wykształciły charakterystyczne typy słowotwórcze. W dobie staropolskiej najliczniej reprezentowane były nazwy osobowe z formantem *-czyk* (Kowalik-Kaleta, 1981, s. 106), w wiekach następnych różnorodność formacji nazwiskowych motywowanych nazwami miejscowymi zwiększała się. Były to formacje tworzone za pomocą sufiksów rodzimych, takich jak *-ak*, *-an*, *-ań*, *-in*, *-czyk*, *-ic*, np. *Czaplin* < n. m. *Czapla*, NMPol, z suf. *-in*; *Gajczak* < n. m. *Gaj*, SG, z suf. *-czak*; *Glewicz* < n. m. *Glewa*, *Glewo*, SG, z suf. *-icz*; *Górczyk* < n. m. *Góra*, NMPol, z suf. *-czyk*; *Kalisiak* < n. m. *Kalisz*, SG, z suf. *-ak*.

Z czasem struktura onimów zaczęła stanowić model formalny i była powielana, a nominacja, której celem było wprowadzenie nazwy do komunikacji, miała głównie charakter pragmatyczny. Powstały określone typy nazwisk, które podlegały naśladownictwu na wzór istniejącego modelu. Funkcję wzorca strukturalnego pełnił formant, zwłaszcza *-ski*, *-ewicz/-owicz*, *-k* (Gała, 1980; 1987–1988, s. 35–37; 1996; 2014b; Walczak, 1988; Cieślíkowa, 2007, s. 199). Wytworzyło się zapotrzebowanie społeczne na określony typ nazwisk (zob. np. Bystron, 1993). Antroponimy na *-ski* w powszechnej opinii uznawane były za lepsze, a zatem nazwiska derywowane od wyrazów pospolitych, podstaw imiennych lub od istniejących już prostszych struktur onimicznych coraz częściej przybierały formę z sufiksem *-ski*, np. *Karasiński* < n. os. *Karaś*,

SSNO, ap. *Karaś*, SW, z suf. *-iński*; *Filipecki* < im. *Filip*, NCh; ap. *filipek* ‘rodzaj monety’, SXVI, z suf. *-(ec)ski*; *Michalski* < n. m. *Michalino*, NOdm, z suf. *-ski*, po deintegracji podstawy, ale też od n. os. *Michał*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*. Powstawanie nazwisk o strukturze modelowej, uznawanej za nazwiskotwórczą, widoczne jest głównie od XVIII do połowy XIX wieku, w okresie ustalania się antroponimów ludowych. W tym czasie obserwuje się także niestabilność nazwiska i możliwość funkcjonowania różnych wariantów strukturalnych onimów na oznaczenie jednej osoby, np. *Adamek* vel *Adamczyk*, *Adamek* vel *Adamski*, *Białasiński* vel *Białowski*, *Bielawski* vel *Białecki*, *Bielik* vel *Bielski*, *Boruch* vel *Boruchowicz*, *Cegiełka* vel *Ceglarek*, *Chruściak* vel *Chruścik* (zob. Raszevska-Klimas, 2015).

Stopniowe dziedziczenie nazwiska, czyli jego przechodzenie z męża na żonę, i obejmowanie nim całej rodziny powodowało jego powolną stabilizację, utrwaloną ostatecznie dopiero wymogami prawnymi. Po raz pierwszy nazwisko równe imieniu jako formacja dziedziczona zarejestrowane zostało w pierwszej połowie XIV wieku, w tym samym czasie co nazwisko odapelatywne i o pół wieku wcześniej niż nazwisko odmiejskowe. Jednak liczba poświadczeń pełnienia funkcji nazwiskowej przez nazwiska pochodzące od imion jest zdecydowanie mniejsza niż dla nazwisk odapelatywnych i odmiejskowych, co pozwala wysunąć wniosek, że proces kształtowania się nazwisk odimiennych przebiegał wolniej, chociaż rozpoczął się w tym samym czasie co proces kształtowania się nazwisk odapelatywnych, a wcześniej nawet niż nazwisk odmiejskowych (za: Raszevska-Żurek, 2006, s. 208–210).

Uzyskanie proprialnego charakteru antroponimu odapelatywnego polegało na utracie przez nazwę kategorii *in statu nascendi* pierwotnego znaczenia semantycznego, wynikającego z podstawy derywacyjnej i ze struktury słowotwórczej, oraz znaczenia pragmatycznego, związanego z sytuacją nominacyjną, a także na wysunięciu na plan pierwszy funkcji identyfikacyjnej, wskazującej indywidualnego człowieka. Procesy nazwiskotwórcze o charakterze wewnątrzonomastycznym polegały na wtórnej zmianie funkcji onimów, tj. imion, przezwisk lub nazw miejscowych stanowiących źródła leksykalne nazwisk. Dotarcie do pierwotnego aktu nominacyjnego, ze względu na brak kompletnych dokumentów źródłowych, jest często trudne do ustalenia, co powoduje możliwość różnej motywacyjno-etymologicznej interpretacji nazwy, zarówno apelatywnej, jak i onomastycznej.

Proces kształtowania się proprialnego statusu nazwisk i ich stabilizacji, polegający na zaniku funkcji relacyjnej w nazwiskach odmiejskowych i patronimikach oraz zatarciu znaczenia apelatywnego (charakteryzująco-oceniającego i/lub emotywnego) w nazwach odapelatywnych, a tym samym na zaistnieniu denotacyjnej funkcji jednostek nazewniczych, został wyczerpująco przedstawiony w literaturze onomastycznej (np. Bubak, 1986; 1992; Rymut, 1987, s. 317–323; 1998; Rzetelska-Feleszko, 1991, s. 57–63; Kaleta, 1991; 1998d; Kowalik-Kaleta, 1981; 1991, s. 283–294; Wolnicz-

-Pawłowska, 1993; Breza, 2000–2004; Jaracz, 2000; 2001; Lipowski, 2002; Lech, 2004; Rudnicka-Fira, 2004; Matusiak-Kempa, 2009; Magda-Czekaj, 2011; Sarnowska-Giefing, 2011; Sieradzki, 2013 i wiele innych).

1.2. Wielomotywacyjność nazwisk

Nazwiska odwołują się do rzeczywistości pozajęzykowej. Ukształtowane na przestrzeni lat zawierają ładunek historyczny mający wpływ na ich współczesną formę. Są tworamii kultury, religii, stosunków rodzinnych i społecznych, uwarunkowań geograficznych czy historycznych. Należy je rozpatrywać, uwzględniając kontekst językowo-historyczny, a także pragmatyczny, gdyż powstały w określonym akcie nominacyjnym. Dwa, a nawet kilka nazwisk identycznych pod względem formalnym mogło powstać na podstawie różnych aktów kreacyjnych i mieć odrębną motywację.

Termin *motywacja* stosuje się najczęściej w odniesieniu do analizy strukturalnej wyrazu, w tym także do analizy strukturalnej nazw własnych. Niejednokrotnie ustalenie tylko jednego sposobu kreacji nazwy własnej nie jest możliwe, gdyż nieznane są okoliczności pozajęzykowe powstania antroponimu. Wybór jednej z możliwych motywacji determinuje podział strukturalny nazwiska. Określenie sposobu interpretacyjnego jest niejednokrotnie arbitralną decyzją badacza. Problem wielomotywacyjności nazwisk był poruszany w literaturze onomastycznej kilkakrotnie (por. np. Bubak, 1986, s. 59; Cieślikowa, 2000a, s. XIII; Citko, 2001, s. 17; Jaracz, 2001, s. 435; Rudnicka-Fira, 2004, s. 163). Jedną z propozycji interpretacji nazwisk o potencjalnie różnych podstawach derywacyjnych, wskazujących na złożoność motywacji tworzenia nazwisk, łączącą w pewnym sensie propozycje metodologiczne sugerowane przez różnych badaczy, jest teoria wprowadzająca pojęcie bazy derywacyjnej, uwzględniającej kilka możliwych podstaw derywacyjnych mogących uczestniczyć w tworzeniu nazwiska (Gala, 1977, s. 71). Strukturę antroponimu stanowić będzie zatem baza słowotwórcza, będąca sumą wszystkich potencjalnych podstaw derywacyjnych, oraz wariantywne formanty. Pozwala to na dokonanie analizy słowotwórczej z uwzględnieniem wielu możliwości motywacyjnych nazwy.

W rozważaniach nad genezą nazwisk, poza motywacją, należy uwzględnić też etymologię antroponimu, ponieważ motywacja i etymologia wzajemnie się uzupełniają. Znaczenie etymologiczne to znaczenie wynikające z budowy morfologicznej onimów. Dotarcie do etymonu nazwy własnej pomaga w ustaleniu znaczenia semantycznego antroponimu jako kategorii *in statu nascendi*. Znaczenie etymologiczne jest jednym z komponentów znaczenia nazw własnych (zob. rozdz. 3). Etymologiczno-motywacyjna interpretacja jednostki onimicznej jest opisem faktu językowo-kulturowego, który zadecydował o kreacji antroponimu i zdeteterminował jego po-

stać strukturalną. W analizie współczesnego materiału nazewniczego, ukształtowanego historycznie, nie zawsze możliwe jest ustalenie jednej i niepodważalnej drogi kreacji nazwy, a tym samym rozstrzygnięcie kwestii związanych z jej motywacją i etymologią.

Motywacja, poza znaczeniem używanym w węższym rozumieniu, równoznacznym z pojęciem *fundacja*, posiada znaczenie szersze i rozumiana jest jako:

zjawisko niezupełnej arbitralności (konwencjonalności) znaku językowego, w tym zdeterminowanie formy i znaczenia znaku językowego przez czynniki pozajęzykowe [...] lub zdeterminowanie formy i znaczenia jednostki językowej – zwanej wówczas motywowaną – przez inne jednostki tego samego języka – zwane motywującymi (EJO, s. 382).

Takie rozumienie pojęcia *motywacja* pozwala na poszerzenie badań nad genezą nazwisk o rozważania o charakterze semantycznym. Istnienie warstwy semantycznej w strukturze nazw własnych zostało już wcześniej zauważone. Składają się na nią elementy wiedzy, nazywane znaczeniem kategoriałnym, gramatycznym, ekspresywnym, metaforycznym, pragmatycznym, asocjacyjnym, strukturalnym, genetycznym, etymologicznym (por. Kaleta, 1998a, s. 25–27). W niniejszej publikacji zakłada się, że nazwisko jest znakiem językowym mającym biegun fonologiczny i semantyczny (zob. rozdz. 4).

Na oznaczenie motywacji kreacji nazw własnych, uwzględniających informacje wynikające z procesów językowych i dane pozajęzykowe, tj. pragmalingwistyczne i socjolingwistyczne, a także fakty onomastyczne, niebędące jednoznaczными z faktami językowymi, a które towarzyszą procesowi tworzenia onimu, wprowadzono termin *motywacja onomastyczna* (Cieślíkowa, 1994a, s. 197, 198). Dla danego antroponimu motywacji onomastycznych, których rezultatem są tożsame formalnie struktury onimiczne, może być kilka. W związku z tym wskazywano przyczyny wielomotywacyjności, między innymi:

- 1) specyfikę aktu kreacji nazwisk, który miał na celu indywidualizację; takie same elementy nazwiskotwórcze mogły zostać wykorzystane w różnych miejscach w stosunku do różnych osób;
- 2) możliwość powstawania nazwisk zarówno od nazw pochodnych słowotwórczo, jak i od wyrazów niederywowanych;
- 3) wielofunkcyjność formantów tworzących antroponimy;
- 4) tworzenie najstarszej warstwy nazwisk od imion powstających od apelatywów i jednocześnie tworzenie przezwisk, które z czasem stały się nazwiskami, derywowanych od tych samych apelatywów co imiona;
- 5) zjawiska fonetyczne charakterystyczne dla danego regionu;

- 6) różną grafikę źródeł, z których pochodzą antroponimy historyczne (Kresa, 2011, s. 74–76);
- 7) homonimiczność podstaw imiennych i podstaw apelatywnych;
- 8) niemożność odróżnienia funkcji deminutywnej i patronimicznej przyrostków z komponentem *-k-*;
- 9) udział podstaw obcych w procesie tworzenia nazwisk polskich;
- 10) zmiany funkcji sufiksu *-ski* z odmiejscowej na strukturalną (Jaracz, 2001, s. 435).

Wydzielono kilka klas nazwisk wielomotywacyjnych:

- 1) nazwiska o dwóch możliwościach motywacyjnych, motywowane przez:
  - a) dwa apelatywy polskie,
  - b) apelatyw lub nazwisko,
  - c) apelatyw lub imię,
  - d) apelatyw lub polską nazwę miejscową,
  - e) apelatyw obcy lub apelatyw polski,
  - f) imię lub nazwę miejscową,
  - g) apelatyw polski lub etnonim,
  - h) imię lub nazwisko,
  - i) inne;
- 2) nazwiska o trzech lub większej liczbie możliwości motywacyjnych (Kresa, 2011, s. 86–87).

Brak jednoznacznej definicji antroponimu wielomotywacyjnego spowodował, że podobny podział był zastosowany w odniesieniu do nazw osobowych określanych jako homonimiczne (zob. Cieślíkowa, 1990, s. 6–14). Wielomotywacyjność bywa więc czasem utożsamiana z homonią antroponimiczną, niemniej jednak nie są to pojęcia równoznaczne (zob. Cieślíkowa, 1999b, s. 122). Można zadać pytanie, czy formalnie równe współczesne nazwiska, które mogły być ukształtowane w przeszłości, rozpatrywać należy jako jedno nazwisko o różnych możliwościach interpretacyjnych, czy mamy do czynienia z różnymi nazwiskami, o których powstaniu zadecydowały różne czynniki pozajęzykowe mające wpływ na dobór odpowiednich środków językowych. Nie ma na nie jednoznacznej odpowiedzi. W celu ustalenia nazwiska wielomotywacyjnego lub homonimicznego niezbędna jest wiedza pozajęzykowa dotycząca aktu nominacji. W wypadku nazwisk historycznych nieznane są okoliczności pozajęzykowe nadania nazwy osobowej i trudno jest podać właściwą motywację. Za nazwisko wielomotywacyjne należy uznać takie, co do którego istnieją wątpliwości w ustaleniu znaczenia, w tym motywacji i etymologii. Nazwiska homonimiczne to kilka równych formalnie jednostek onimicznych, z których każda może mieć inne znaczenie, inną motywację bądź odmienną etymologię. Między nazwiskami wielomotywacyjnymi i homonimicznymi nie ma wyraźnej różnicy. Współcześnie funkcjonujące antroponimy są często świadectwem procesów historycznych i w odniesieniu do nich może-

my mówić zazwyczaj tylko o motywacji językowej, nie zawsze bowiem da się ustalić motywację sytuacyjną. Wiadomo natomiast, że formalnie równe nazwiska powstały zwykle w różnym historycznie czasie i mają poświadczenie w niezależnych materiałach źródłowych, w których nie zawsze określona jest droga motywacji. Można jednak przypuszczać, że będzie to każdorazowo inny sposób nominacji, z uwzględnieniem innej motywacji i wiedzy o różnych denotatach nazw, wynikający z odmiennej sytuacji społecznej i kulturowej. Motywacja nazwiskotwórcza uwzględniać będzie zatem motywację słowotwórczą i wiedzę dotyczącą pozajęzykowych (tj. społecznych, kulturowych, pragmatycznych i innych) czynników wpływających na akt kreacji nazwy osobowej. Źródłem wiedzy pozajęzykowej są zwykle zapisy w ekscerpowanych dokumentach, w których dana nazwa została poświadczona.

W odniesieniu do antroponimów historycznych, ze względu na brak w wielu wypadkach możliwości ustalenia faktów towarzyszących kreacji nazwy i dotarcia do jednoznacznej motywacji nazwiskotwórczej, w celu interpretacji genezy onimu wykorzystuje się motywację słowotwórczą, będącą główną metodą opisu znaczenia nazw własnych jako kategorii *in statu nascendi*. Semantykę i motywację nazwiskotwórczą można najdokładniej określić w wypadku antroponimów pochodzących od nazw własnych, zbliżona jest ona bowiem do motywacji słowotwórczej, a przez znaczenie podstawy derywacyjnej i formantu da się w przybliżeniu określić sytuację, w której doszło do aktu nominacyjnego (nz. *Piotrowicz* < im. *Piotr* + suf. *-owicz* ‘syn Piotra’; *Wolski* < n. m. *Wola* + suf. *-ski* ‘mieszkający w Woli lub posiadający miejscowość o nazwie Wola’). Najtrudniejsza do ustalenia jest semantyka i motywacja nazwisk odapelatywnych, ze względu na różne znaczenia apelatywu oraz wielofunkcyjność formantów nazwiskotwórczych.

Uwzględniając fakt, że każda kreacja onimiczna jest indywidualna, służy oznaczeniu i nazwaniu tylko jednego denotatu, nazwa będąca skutkiem tej kreacji będzie nośnikiem tylko sobie właściwego znaczenia, gdyż towarzyszyły jej powstaniu odmienne uwarunkowania pozajęzykowe.

Zarówno nazwiska wielomotywywny, jak i antroponimy homonimiczne będą wieloznaczne. Mowa jest o „konceptualnym znaczeniu nazwiska” (Skowronek, 1997, s. 149), na które składa się znaczenie semantyczne (którego głównym składnikiem jest znaczenie etymologiczno-motywywny) i referencjalne. Jednostki wielomotywywny i homonimiczne wyodrębniane będą na podstawie kryterium semantyczno-referencjalnego.

Każda z możliwych interpretacji nazwiska wieloznacznego wskazuje na inne jego znaczenie semantyczne. Nazwisko wielomotywywny będzie to antroponim o różnych możliwościach interpretacyjnych, odnoszący się do jednego denotatu, czyli mający jedno znaczenie referencjalne, poświadczone dokumentami źródłowymi. Niemniej jednak każda z potencjalnych interpretacji może posiadać inne znacze-

nie semantyczne, wynikające między innymi z budowy strukturalnej. Przykładowo, nazwisko *Błażejczyk* może mieć znaczenie ‘syn *Błażejka*’, co wynika ze struktury n. os. *Błażejek* + suf. *-yk*, lub ‘syn *Błażeja*’, odczytane ze struktury n. os. *Błażej* + suf. *-czyk*. Zakładamy, że materiały źródłowe poświadczają zarówno antroponim *Błażejek*, jak i *Błażej*, a brak jest informacji dotyczącej pokrewieństwa osoby o nazwisku *Błażejczyk*. Interpretacja znaczenia konkretnego antroponimu odnoszącego się do jednego denotatu będzie zatem dwuznaczna.

Nazwiska homonimiczne będą to natomiast dwa (lub więcej) antroponimy o różnym znaczeniu semantycznym i referencjalnym. To samo nazwisko *Błażejczyk* zapisane w różnych dokumentach historycznych i odnoszące się do dwu różnych denotatów, z których jeden nosi nazwę *Błażejek*, a drugi nazywa się *Błażej*, będzie oznaczało dwie różne osoby, tj. ‘syna *Błażejka*’ – z jednego dokumentu i ‘syna *Błażeja*’ – z innego. W takiej sytuacji nazwiska te, czyli *Błażejczyk* (< n. os. *Błażejek* + suf. *-yk*) i *Błażejczyk* (< n. os. *Błażej* + suf. *-czyk*), rozpatrywane będą jako antroponimy homonimiczne.

Wiedza na temat procesów powstawania nazw własnych, wynikająca z licznych badań nad nazewnictwem osobowym, oraz to, że nazwiska są rezultatem indywidualnych aktów nominacyjnych, wynikających z różnych czynników motywacyjnych, pozwala na rozważenie homonimii antroponimicznej jako prawdopodobnej hipotezy onomastycznej. Za tym stwierdzeniem przemawia także fakt, że język polski jest językiem homonimicznym, to jest takim, w którym występuje zjawisko homonimii leksykalnej, morfologicznej i innej, co potwierdzają liczne prace z zakresu homonimii apelatywnej (zob. rozdz. 1.3). Warstwa nazewnicza, w tym antroponimiczna, i warstwa apelatywna stanowią dwie płaszczyzny leksykalne języka polskiego, które wzajemnie się uzupełniają i przenikają, wielce prawdopodobne jest zatem, iż – tak jak w apelatywach – wśród nazw własnych również występuje zjawisko homonimii.

1.3. Homonimia i polisemia apelatywów

Językoznawstwo tradycyjne wyodrębnia dwa rodzaje wielofunkcyjności tego samego kształtu słownego, tj. polisemię i homonimię (Buttler, 1988a, s. 136). Do polskiej terminologii lingwistycznej aparat pojęciowy, który jest wykorzystywany przez innych badaczy przy opisywaniu homonimii apelatywnej, wprowadziły prace Danuty Buttler (zob. SPHC; SPFH; MSHP; Buttler, 1968; 1970; 1971a; 1971b; 1971c; 1971d; 1972; 1976a; 1976b; 1977; 1978a; 1978b; 1978c; 1979a; 1979b; 1980; 1981; 1984; 1986; 1988a; 1989; 1991a; 1991b; Buttler, Markowski, 1991). Zjawiska homonimii i polisemii występujące w systemie języka polskiego były charakteryzowane w wielu rozprawach z zakresu semantyki i leksykografii (por. np. Grzegorzczkowska, 1966; Grodziński, 1972b; 1990; 1992; Bałdyga, 1975; Trybulec, 1979; Wróblewski, 1980; Witan, 1981; Andreje-

wicz, 1983; 1988; Jadacka, 1987; Tokarski, 1988; Miodunka, 1989; Waszakowa, 1990; Awramiuk, 1999a; Majewska, 1998; 2002; 2006; Wojan, 2010a; 2010b, 2011a; 2011b; Król, 2014), a także w encyklopediach językoznawczych i słownikach terminologicznych (por. np. EJO; SPFH; SPHC; SHMar; SAH), jednak proponowane przez badaczy definicje wieloznaczności, homonimii i polisemii nie są spójne.

Z zagadnieniem wieloznaczności jednostek językowych wiąże się wiele kontrowersji. Wynikają one z braku jasnych i konsekwentnie stosowanych ustaleń terminologicznych i metodologicznych. Badacze jednak podkreślają, że występujące zjawisko wieloznaczności w języku jest zauważalne na niemal wszystkich jego poziomach (zob. Wojan, 2010a). W każdym języku etnicznym przeważająca część wyrazów jest wieloznaczna (Budagow, 1974, s. 117), a nawet trudno znaleźć przykłady wyrazów, które mają tylko jedno znaczenie leksykalne (Wierzbicka, 2006, s. 43).

Podobnie terminologia poświęcona homonimii i polisemii nie tworzy systemu hierarchicznego, a raczej pewną sumę nazw (Awramiuk, 1999a, s. 17; Buttler, 1976a, s. 116; Majewska, 2002; Wojan, 2010a, 2010b, 2011a). We współczesnej teorii semantycznej kontrowersje budzi zarówno rozgraniczenie wieloznaczności, płaszczyzna interpretacji (synchroniczna czy diachroniczna), jak i metody wyodrębniania homonimii i polisemii. Są to zagadnienia niejednoznaczne, które nie doczekały się jeszcze wypracowania konsensusu nawet w zakresie terminów podstawowych. Nie utworzono dotąd ogólnie przyjętych definicji homonimów i polisemów, które byłyby punktem wyjścia do dalszych rozważań (por. Małachowski, 2009, s. 30; Wojan, 2010a, s. 141; Taylor, 2001, s. 148).

Proponowane przez językoznawców definicje homonimii odnoszą się do różnych aspektów zjawiska. Obrazują to następujące przykłady:

- 1) *homonim* – wyraz lub forma mająca dwa lub więcej znaczeń (funkcji) na skutek spłynięcia w jedną formę pierwotnie różnych wyrazów (STJ, s. 238);
- 2) *homonimia* – jeden wyraz odpowiada dwóm lub więcej klasom zjawisk (Milewski, 1972, s. 80); identyżność formy dla kilku różnych zjawisk (Milewski, 1972, s. 93);
- 3) *homonimia* – wypadki reprezentowania dwu różnych wyrazów gramatycznych przez fonologicznie identyczny segment tekstu odpowiadający wyrazowi tekstowemu (ciągowi wyrazów tekstowych) (Laskowski – GWJP, s. 21);
- 4) *homonimy* całkowite – wyrazy odmienne o tożsamym kształcie we wszystkich formach oraz identyczne zewnętrznie wyrazy nieodmienne różniące się znaczeniem i pochodzeniem (SPHC, s. 5);
- 5) *homonimia* – polega na wyrażaniu różnych znaczeń za pomocą identycznej formy językowej (EJP, s. 117);
- 6) *homonimia* – sytuacja, w której dwie językowe jednostki bilateralne (lub większa ich liczba) mają ten sam wykładnik tekstowy (Saloni, 1996a, s. 287–294;

Awramiuk 1999a, s. 26); *homonimy* natomiast to słowoformy (zinterpretowane znaki językowe, które są parą uporządkowaną (a, x), gdzie a oznacza kształt (formę), a x znaczenie (sens)), których wykładnikiem tekstowym jest to samo słowo (Awramiuk, 1999a, s. 25–26);

- 7) *homonimia* – utożsamienie formalne: brzmieniowe i/lub graficzne co najmniej dwu znaczących jednostek języka (Majewska, 2002, s. 34);
- 8) *homonimia* – zjawisko polegające na tym, że dwie (lub więcej) jednostki językowe mają tę samą formę fonologiczną; ich struktury semantyczne jednakże postrzegają się jako niespokrewnione ze sobą (Taylor, 2002, s. 707);
- 9) *homonimia* – relacja leksykalna obejmująca dwa wyrazy (lub więcej) mające takie samo brzmienie (homofony) i/lub pisownię (homografy), ale różne znaczenie; na przykład *koło* ‘część pojazdu’ i *koło* ‘obok’; te znaczenia są ze sobą niepowiązane nie tylko obecnie, ale także nie były powiązane we wcześniejszym okresie rozwoju języka (LJK, s. 37).

Uzyskanie jednoznacznej definicji homonimii nie jest możliwe z powodu zbyt dużych rozbieżności przyjętych w metodach analizy.

Polisemia też nie jest jednoznacznie definiowana, o czym świadczą poniższe przykłady:

- 1) *polisemia* (wieloznaczność) – polega na tym, że jakiś element językowy (wyraz, morfem) posiada dwa lub kilka różnych znaczeń (EJP, s. 256; SWOSob, s. 879);
- 2) *polisemia* (wieloznaczność) – posiadanie przez wyrażenie językowe (morfem, wyraz, zwrot lub zdanie) kilku znaczeń; o polisemii mówi się przede wszystkim w odniesieniu do wyrazów, przeprowadzając przy tym rozróżnienie między polisemią a homonimią; za wyrazy polisemiczne uważa się takie, które dadzą się sprowadzić do wspólnego źródła, natomiast za homonimy takie, które mają różne pochodzenie etymologiczne (EJO, s. 447);
- 3) *polisemia* – cecha wyrażeń mających więcej niż jedno znaczenie, na przykład nazw homonimicznych (*róża*, *zamek* itp.); cecha ta dotyczy również wyrażeń złożonych (zdań), wówczas gdy mogą być różnie rozumiane – ze względu na niejasność ich struktury bądź na to, iż zawierają wieloznaczne wyrażenia (LPWN);
- 4) *polisemia* – wystąpi wówczas, jeśli warunki konieczne i wystarczające będą się nakładać, to znaczy, kiedy widoczny związek łączy typy desygnatów bardzo jednak od siebie różnych, jak w przypadku francuskiego wyrazu *veau* ‘cielę’ (żywe zwierzę) i *veau* ‘cielęcina’ (mięso z tego zwierzęcia); Georges Kleiber uzależnia sposób opisu homonimii i polisemii od rodzaju kategoryzacji i teorii prototypu, standardowej i rozszerzonej (Kleiber, 2003, s. 26–27).

Przyjęcie różnorodnych podstaw badawczych wpłynęło na wypracowanie odmiennych kryteriów definicyjnych. W efekcie zastosowania różnych założeń formułowane są przez językoznawców skrajne poglądy, wzajemnie wykluczające się. Z jednej stro-

ny uznaje się maksymalizację homonimii (Vendryes, 1956; Szczerba, 1974; Kempson, 1977; Cruse, 1986), z drugiej natomiast wyłączenie polisemii (Taylor, 2001; Kleiber, 2003, s. 183). Mowa jest także o stopniowości homonimii, która może przejawiać się słabiej bądź silniej (Batakowa, 2000) lub być przeciwstawnym krańcem łańcucha polisemicznego (Buttler, 1968; Lyons, 1982; Langacker, 1987; Rudzka-Ostyn, 2000, s. 99). Niektórzy językoznawcy polisemię i homonimię traktują jako pojęcia synonimiczne (Milewski, 1972, s. 93), inni jako dwie strony tego samego zjawiska (Tokarski, 1971; Grochowski, 1982; Grzegorzczkowska, 2001). Według nich jeśli przyjmiemy, że ta sama forma ma kilka znaczeń, to będziemy mówić o polisemii. Jeśli natomiast różne znaczenia reprezentowane będą przez tę samą formę, wówczas zjawisko to zostanie nazwane homonimią. Są badacze, którzy obydwa procesy nazywają jednym pojęciem: homonimią (Mielczuk, 1974) bądź polisemią (Weinsberg, 1983). Jeszcze inni poddali w wątpliwość sensowność wyodrębniania zjawisk dotyczących homonimii czy polisemii (Trybulec, 1979, s. 169; Taylor, 2001). Część językoznawców neguje istnienie różnic między homonimią i polisemią i obydwa terminy oznacza pojęciem wieloznaczność (Wojan, 2010a). Niemniej jednak większość lingwistów uważa za słuszne i potrzebne rozróżnienie homonimii i polisemii od wieloznaczności (Buttler, 1968; Grodziński, 1972b; Witan, 1981; Tokarski, 1984; Kurcz, 2000; Majewska, 2002; Żmigrodzki, 2005; Kiklewicz, 2007; Wojan 2010a; COP i inni), choć może to przysparzać wielu problemów interpretacyjnych.

Językoznawcy przyznają, że granica między polisemią a homonimią jest płynna (por. np. Buttler, 1971d, 1978a; Grzegorzczkowska, 2001; Wojan, 2010a), a rozróżnienie tych dwóch zjawisk jest trudne zarówno pod względem teoretycznym, metodologicznym, jak i praktycznym, co często powoduje, że nie jest ono pozbawione rozwiązań polegających w znacznej mierze na intuicji badacza. Na poglądy dotyczące rozróżniania jednostek polisemicznych i homonimicznych wpłynęło upowszechnienie się teorii znaku słownego. Wypracowano dwa stanowiska. Pierwsze reprezentowali zwolennicy unilateralnej teorii znaków językowych, według której istnieje tylko polisemia (zob. Zawadowski, 1958; 1959; 1966; Baldinger, 1957; Weinsberg, 1983) lub tylko homonymia (zob. Vendryes, 1956; Szczerba, 1974, s. 290–291; Mielczuk, 1974, s. 31). Drugie należało do zwolenników rozpatrywania homonimii i polisemii w ujęciu bilateralnym znaku językowego, które zakłada wyodrębnienie *signifiant* (formy lub kształtu) i *signifié* (znaczenia lub sensu), istniejącego wyłącznie w psychice użytkowników języka i najczęściej rozumianego jako określone treści semantyczne (Saloni, 1996b, s. 305–306). Zgodnie z tą teorią właściwym desygnatem nazwy nie jest konkretny przedmiot, lecz pojęcie. Na gruncie ujęcia bilateralnego, zgodnie z którym znak językowy jest jednostką składającą się z formy dźwiękowej i określonej funkcji semantycznej, badacze wyodrębniają zarówno homonimię, jak i polisemię. W opracowaniach teoretycznych (zob. Tokarski, 1971; Milewski, 1972; Šipka, 1998; Taba-

kowska, 2001; Majewska, 2002; Małachowski, 2009) i leksykograficznych (zob. PSJS) prezentowane są jednak różne ujęcia zagadnienia.

Możliwość rozgraniczania zjawisk homonimii i polisemii wypływa też z dwu sposobów definiowania pojęć, wynikających z ujęć metodologicznych: diachronicznego i synchronicznego. Niektórzy językoznawcy stoją na stanowisku, że homonimie jednostek apelatywnych należy rozpatrywać w ujęciu diachronicznym (Majewska, 2002, s. 141; Janowska, 2007, s. 7), gdyż z synchronicznego punktu widzenia odróżnianie polisemii od homonimii jest bezpodstawne, ponieważ w planie synchronii homonimia wykazuje podobieństwo do polisemii (Dubisz, 1999, s. 353). Inni natomiast taki pogląd negują, twierdząc, że o homonimii można mówić tylko w odniesieniu do jednego przekroju synchronicznego (por. Buttler, 1971b).

Dotychczasowe badania przejawów homonimii apelatywnej w języku były prowadzone głównie jako analizy synchroniczne. W nowszych opracowaniach poświęconych homonimii odchodzi się od tych założeń, przyjmując jako kryterium badań nie tylko synchroniczną, ale także diachroniczną płaszczyznę analizy jednostek homonimicznych (por. Majewska, 2006). Samo zjawisko homonimii może mieć charakter synchroniczny, ale homonimizacja wyrazów jest procesem długotrwałym. Lingwiści (np. Trnka, Lyons, Buttler, Laalo, Leino, Grodziński, Witan) wskaza-li potrzebę uwzględnienia aspektu synchronicznego i diachronicznego, gdyż obydwie płaszczyzny odgrywają istotną rolę w określeniu semantyki wyrazu (za: Wojan, 2010a, s. 67). Uznano, że różnica między polisemią a homonimią ma charakter genetyczny, a więc diachroniczny, jednak podstawą rozstrzygnięcia o homonimii czy polisemii jest czynnik znaczeniowy. Odróżnienie struktur homonimicznych i polisemicznych możliwe jest jedynie na podstawie znajomości rozwoju znaczenia wyrazów z uwzględnieniem charakterystycznych właściwości danego systemu językowego (Witan, 1981, s. 103). Małgorzata B. Majewska proponuje zatem rozszerzenie perspektywy badawczej i wprowadzenie następujących terminów: *homonimia synchroniczna* (utożsamienia widoczne w synchronicznej analizie leksyki), *homonimia historyczna* (utożsamienia widoczne w synchronicznej analizie leksyki historycznej), *homonimia diachroniczna* (utożsamienia widoczne w diachronicznej analizie leksyki) (Majewska, 2010, s. 102–103).

Innymi kryteriami delimitacyjnym homonimii i polisemii, poza wymienionymi, są:

- 1) kryterium semantyczne – w wypadku homonimii układy znaczeń są odmienne niż przy polisemii; źródłem polisemii jest metafora i metonimia (por. Tokarski, 1988); wyrazy polisemiczne w każdym użyciu zachowują pewne wspólne cechy znaczeniowe; znaczenia wyrazu polisemicznego mogą się aktualizować w podobnych kontekstach; takie przenikanie się znaczeń nie występuje nigdy w użyciach homonimów; jako wyrazy znaczeniowo odległe nie mają one wspólnych typowych kontekstów (Witan, 1980, s. 135);

- 2) kryterium dystrybucyjne – polegające na odmiennej łączliwości wyrazów homonimicznych i polisemicznych, tworzących różne połączenia składniowe (por. Witan, 1978);
- 3) kryterium słowotwórcze – według którego homonimy tworzą odmienne serie wyrazów pochodnych niż jednostki polisemiczne (por. Grzegorzczkowska, 1966, Buttler, 1988a, Waszakowa, 1990); pewną propozycję odróżniania obu zjawisk przedstawiła Hanna Jadacka, proponując opis gniazdowy, czyli sprawdzian derywacyjny pozwalający analizować różnice zachodzące między polisemami a homonimami (Jadacka, 1987).

W celu odróżnienia zjawisk polisemii od homonimii wskazywano na różnorodne źródła homonimii leksykalnej, na przykład: zapożyczanie wyrazów, rodzime, wewnątrzsystemowe procesy ewolucyjne, na które składają się procesy fonetyczne i mechanizmy słowotwórcze, dzięki którym powstają całe serie homonimów – są to więc: przekształcenia paronimów w homonimy, procesy fonetyczne unifikujące różne formy wyrazowe, petryfikacja form, usamodzielnienie się pewnych form paradygmatycznych, usamodzielnienie się znaczeń, zanik znaczeń przejściowych, pośrednich, zachowanie przestarzałych użyć, zróżnicowanie znaczeniowe form socjolektalnych, dezintegracja, występowanie homonimicznych modeli słowotwórczych, substancywizacja, derywacja semantyczna, derywacja wsteczna, powstawanie neologizmów, adideacja, uniwerbizacja, derywacja niezależna, tworzenie skrótowców, leksykalizacja (por. Majewska, 1998, s. 135–180).

Współcześni badacze wyodrębniają zazwyczaj dwa typy homonimii:

- 1) różnopochodzeniową (poligenetyczną, etymologiczną, heterogeniczną), będącą wynikiem przypadkowej identyfikacji postaci fonetycznej różnych wyrazów, wynikającą z wiedzy językoznawcy o historii wyrazów;
- 2) jednopochodzeniową (monogenetyczną, semantyczną, homogeniczną), powstałą z pierwotnej polisemii jako wynik usamodzielniania się poszczególnych znaczeń wyrazu wieloznacznego, badaną jako sposób funkcjonowania w języku wyrazów wieloznacznych.

Powstanie homonimii monogenetycznej, inaczej rozpad semantyczny wyrazu wieloznacznego, następuje w dwóch wypadkach:

- 1) gdy między dwoma lub kilkoma znaczeniami wyrazu zniknie łączące je ogniwo pośrednie,
- 2) gdy straci wyrazistość znaczenie strukturalne wyrazu, wynikające z jego budowy słowotwórczej (Buttler, 1988a, s. 137–138; Mrózek, 2009, s. 165).

Różnica między teorią heterogeniczną (etymologiczną) i homogeniczną (semantyczną) polega na tym, iż w podejściu heterogenicznym jednostki homonimiczne, oprócz cech identyczności formalnej i odmienności znaczeniowej, posiadają różną etymologię. W świetle teorii semantycznej homonimy cechują się całkowitą roz-

bieżnością znaczeniową, bez względu na źródłosłów wynikający z odmiennej etymologii bądź z rozpadu polisemicznego wyrazów, tak jak polskie jednostki *zawód* ‘rozczarowanie’ i *zawód* ‘profesja’. Takie podejście metodologiczne przyjęto w badaniach leksykograficznych, co powodowało, że językoznawcy kierowali się, w zależności od obranej metody badawczej, kryterium etymologicznym bądź semantycznym. W polskiej leksykografii słowniki różnią się klasyfikacją i opisem wyrazów lub form wyrazowych uznawanych za homonimiczne. W jednych leksykonach występuje podejście etymologiczne (por. SJPDor; SJPSz; SWOSob), inne koncentrują się w większym stopniu na homonimii semantycznej (por. SWJP), co prowadzi do zwielokrotnienia liczby haseł homonimicznych (por. Żmigrodzki, 2005, s. 62). Zauważalny jest subiektywizm w ocenie zjawisk homonimicznych. Podobne rozbieżności, polegające na braku konsekwencji i obiektywizmu w interpretacji jednostek homonimicznych widoczne są także w słownikach homonimów (por. SPFH; SHMar; SAH). Zastosowanie kryterium semantycznego powoduje zwiększenie liczby homonimów monogenetycznych, co wykazują współczesne rosyjskie słowniki homonimiczne (za: Wojan, 2010a, por. COP; COC)¹.

Współczesne badania leksykologiczne także potwierdzają, że przy ocenie zjawisk homonimii/polisemii wyrazowej częściej za podstawę analizy przyjmowana jest teoria semantyczna (Wojan, 2010a; Majewska, 2010; Król, 2014). Rezygnuje ona z posługiwania się kryteriami etymologicznymi jako sprawdzianami homonimiczności, natomiast zakłada badanie obiektywnych różnic sposobu funkcjonowania w języku słów obu kategorii, tj. polisemicznych i homonimicznych. Leksykologiczne teorie językoznawcze zazwyczaj traktują termin *homonimia* jako nadrzędną nazwę wszelkich brzmieniowych utożsamień znaczących jednostek języka i podporządkowują mu system terminów podrzędnych, odnoszących się do różnych ich typów². Katarzyna Wojan, zgodnie z tą teorią, na podstawie zgromadzonych przez siebie zasobów leksykalnych, obliczyła, że w 2010 roku, w języku polskim występowało ponad 4000 leksemów homonimicznych (Wojan, 2010b, s. 52).

Także najnowsze opracowanie typologii homonimii językowej, oparte na onomazjologicznym i pragmatyczno-dyskursywnym podejściu metodologicznym (Król, 2014), jest udowodnieniem teorii absolutnej homonimii językowej i względnej polisemii mownej, stanowiąc zaprzeczenie teorii polisemii językowej. Genezę wszystkich jednostek leksykalnych tłumaczy teoria nominacji (Król, 2014, s. 418), oparta na koncepcji znaku Ferdynanda de Saussure’a, zgodnie z którą zachodzi relacja między znakiem językowym a znakiem mownym, oraz na onomazjologicznej koncepcji seman-

¹ Zagadnienie homonimów w praktyce leksykograficznej zostało dokładnie omówione w pracach Małgorzaty Majewskiej i Katarzyny Wojan (por. Majewska, 2002; Wojan, 2010a).

² Zjawisko homonimii w leksyce języka etnicznego oraz przegląd różnych stanowisk interpretacyjnych został wyczerpująco przedstawiony w pracach Katarzyny Wojan (por. 2010a; 2010b; 2011a).

tyki (zob. Leszczak, 2008), łączącej znaczenie semantyczne (kategorialne) nazwy z jej znaczeniem referencjalnym. Teoria ta zakłada istnienie monosemii w języku, zgodnie z którą homonimia jest zjawiskiem językowym (systemowym), a polisemia występuje jako aktualizacja znaczenia nazw użytych w mowie w różnych kontekstach.

Dociekanie genezy utożsamień homonimicznych przy braku jednolitych kryteriów wyodrębniania homonimów powoduje zastosowanie różnorodnych kryteriów opisujących zjawiska homonimii czy polisemii. W zagadnieniach badawczych (Majewska, 2002) analizie poddano problem homonimii tekstowej i homonimii systemowej, homonimii całkowitej i homonimii częściowej, kwestie związane ze wspomnianą wcześniej etymologiczną i semantyczną koncepcją homonimii, problemy homonimii słowotwórczej, fleksyjnej, składniowej, frazeologicznej, syntaktycznej, paradygmatycznej. Ponadto zwrócono uwagę na następujące typy utożsamień: homonimie morfologiczną, homonimie między- i wewnątrzparadygmatyczną, homonimie frazeologiczną i homonimie składniową, także homonimie rzeczowników, przymiotników, zaimków oraz homonimie międzyjęzykową (zob. Majewska, 2002, s. 75–77; Wojan 2010a, 2010b). Klasyfikacji homonimii najczęściej wykorzystywanej w leksykologii, uwzględniającej różnice leksykalno-gramatyczne i strukturalno-morfologiczne, dokonali rosyjscy uczeni (Smirnicki, 1956; Winogradow, 1968), wyodrębniając homonimie leksykalną, leksykalno-gramatyczną i gramatyczną, co przyczyniło się do wypracowania bardziej szczegółowych systematykacji homonimów, między innymi przez Szajkiewicza, Arnolda, Małachowskiego (za: Wojan, 2010a, s. 151).

Ważną kwestią, także do końca niewyjaśnioną, jest rozróżnienie zakresu terminów *homonimia*, *homofonia* i *homografia*. Autorzy definicji nie zawsze określają stosunek homofonii i homografii do homonimii (por. Awramiuk, 1999b). Andrzej Markowski podaje: „*Homonim*, wyraz brzmiący (czasem także zapisywany) tak samo jak inny wyraz, ale mający zupełnie inne znaczenie, czyli niepowiązany znaczeniowo z tym innym wyrazem. Homonimami są na przykład wyrazy *rząd* ‘szereg’ i *rząd* ‘rada ministrów’; *morze* i *może* [...]” (SST, s. 47). Według *Encyklopedii języka polskiego* pod redakcją Stanisława Urbańczyka przy tożsamości brzmieniowej „[...] może zachodzić różnica ortograficzna” (EJP, s. 117), *homofonia* jest zatem terminem nadrzędnym w stosunku do *homonimii*, obejmuje bowiem wszystkie jednostki identyczne pod względem brzmienia. Homografia natomiast jest zjawiskiem obejmującym wszystkie utożsamienia graficzne, również te, które współwystępują z utożsamieniami brzmieniowymi. *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego* pod redakcją Kazimierza Polańskiego podaje, że „homonimie ograniczoną do języka pisanego nazywa się *homografią*, a ograniczoną do języka mówionego – *homofonią*” (EJO, s. 212). I tym razem zbyt duże rozbieżności zakresowo-pojęciowe terminów powodują niejednoznaczność interpretacji terminologii stosowanej przez językoznawców. Podobne sprzeczności de-

finicyjne dotyczą terminologii stosowanej przez europejskich lingwistów (por. Wojan, 2010a, s. 146–148).

W celu określenia homonimii antroponimicznej, omawianej w niniejszej pracy, niezwykle ważne są ustalenia badaczy, mówiące o tym, że istnieją dwie podstawowe odmiany homonimii apelatywnej: homonimia rdzenna i homonimia pochodna (słowotwórcza). W różnych językach proporcje występowania tych dwu odmian kształtują się niejednakowo. W polszczyźnie wyróżnia się przede wszystkim homonimię słowotwórczą (Buttler, 1971c, 1988b; Wojan, 2010a, s. 241), a badania nad nią dowodzą, że są to zwłaszcza różne genetycznie i funkcjonalnie struktury słowotwórcze (np. *buczek* ‘mały buk’ i *buczek* ‘to, co buczy, syrena’), o charakterze regularnym, których powstanie można z dużym prawdopodobieństwem przewidzieć (Buttler, 1988a, s. 146). Natomiast charakterystyczne cechy polskiej homonimii rdzennej, obejmującej swoim zakresem wyrazy niepodzielne słowotwórczo (np. *kolka* ‘ostrzy, kłujący wyrostek roślin, cierni’, *kolka* ‘gwałtowny, ostrzy ból w jelitach, w okolicy nerek’) to: niewielka liczebność, charakter w dużej mierze nierodzimym, nieproduktywność (Buttler, 1971b, s. 13). Najbardziej charakterystycznym typem homonimów polszczyzny są formacje słowotwórcze o tożsamym kształcie ogólnym mimo odmiennego składu morfemowego i często innych granic wewnętrznych (zob. Buttler, 1971c). W przeciwieństwie do homonimów rdzennych jest to homonimia ciągle produktywna. Homonimy słowotwórcze to leksemy podzielne i motywowane, powstające w wyniku derywacji słowotwórczej (*parówka* ‘kąpiel w parze’, *parówka* ‘kielbaska parzysta’) (por. Buttler, 1968, s. 71; Grzegorzczkowska, 2001, s. 50), także w wyniku dezintegracji podstaw przymiotnikowych (np. *komórka* ‘najmniejsza strukturalna i funkcjonalna jednostka’, *komórka* ‘telefon komórkowy’) (zob. Jadacka, 2001). Poza homonimią rdzenną i słowotwórczą istnieje pograniczne, obejmujące formacje słowotwórcze motywowane oraz formacje niepodzielne słowotwórczo (np. *norka* < *nora* i *norka* ‘zwierzę’) (Buttler, 1971b; 1971c; 1972; Majewska, 2002, s. 49).

Bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na wzrost liczby polskich homonimów słowotwórczych jest tak zwana niezależna derywacja:

[...] chodzi mianowicie o dwukrotne (lub wielokrotne) powołanie do życia tej samej struktury za pomocą identycznych środków słowotwórczych, ale w innej funkcji znaczeniowej i całkowicie niezależnie od jej dawniejszych użyć (np. *białka* stp. ‘kobieta’; reg. ‘biała bułka’; zool. ‘wiewiórka’). Mamy tu do czynienia nie z przesunięciem metaforycznym czy metonimicznym, a więc ze zmianą znaczeniową, lecz z różnymi aktami słowotwórczymi, dającymi ten sam rezultat (Buttler, 1971a, s. 125).

Polega ona też na dwukrotnym lub wielokrotnym powoływaniu do życia tej samej formacji w różnych funkcjach realnoznaczeniowych, często z innym znaczeniem

strukturalnym (np. *ręczniak* ‘handlarz noszący towar na ręce’, *ręczniak* ‘wyrobnik, ten, który utrzymuje się z pracy rąk’; *leżak* ‘piwo pozostawione do sklarowania się; to, co leży’, *leżak* ‘ogrodowe krzesło składane; to, na czym się leży’) (Buttler, 1971c, s. 82). Wydaje się, że procesy niezależnej derywacji właściwe są także kreacji antroponimów. Należy jednak zaznaczyć, że pojęcie homonimii słowotwórczej nie jest w nauce ostatecznie ustalone. Nie wypracowano jednoznacznej definicji rozstrzygającej wątpliwości interpretacyjne (por. m.in. Grzegorzczkowska, 1966, s. 245; Buttler, 1968, s. 72; Aptacy, 1975, s. 568; Stawnicka, 1987; Kaliszan, 1988; 1990; 1996, s. 87; Jadacka, 1990; Waszakowa, 1990; Majewska, 2002, s. 49)³. Współcześnie prowadzone są liczne badania z zakresu międzyjęzykowej homonimii słowotwórczej, obejmujące swoim zakresem języki blisko spokrewnione (Wojan, 2010a, s. 187). Jako przykład można podać prace Jerzego Kaliszana, dotyczące homonimii słowotwórczej języka polskiego i rosyjskiego (Kaliszan, 1988; 1990; 1996). Ze względu na kontrowersyjność pojęcia homonimii słowotwórczej autor na materiale językowym polskim i rosyjskim rozpatruje procesy słowotwórcze jako element homonimii leksykalnej (Kaliszan, 1996, s. 87). Wprowadza pojęcie homonimii derywatów (Kaliszan, 1997, s. 28), będącej odmianą homonimii leksykalnej, wynikającej z homonimii słowotwórczej.

Najnowsze badania nad homonimią dowodzą, że jest to zjawisko dotyczące całego systemu języka, a zwłaszcza tych jego cech, których konsekwencją jest powstawanie jednostek homonimicznych. Homonimia jest traktowana jako integralna część systemu językowego, właściwa znakom językowym (por. Majewska, 2002, s. 81; Wojan, 2010a, s. 235; Król, 2014). Wieloznaczność/homonimia wyrazów w każdym ujęciu metodologicznym przysparzała licznych problemów interpretacyjnych, obarczonych często pierwiastkiem subiektywizmu.

1.4. Poglądy badaczy na problem homonimii i polisemii nazw własnych

Na tle badań nad homonimią apelatywną teoretyczne podstawy homonimii propriальной w obrębie onomastyki nie zostały dostatecznie nakreślone. Na gruncie języka polskiego homonimia onimiczna jako problem badawczy zaczęła być dostrzegana dopiero w latach osiemdziesiątych ubiegłego wieku, w odróżnieniu od niektórych krajów europejskich, na przykład Anglii czy Węgier, gdzie homonimia onimiczna była przedmiotem badań i analiz od lat siedemdziesiątych XX wieku (Soltész, 1972, s. 213–217; Van Langendonck, 1981a, s. 63–78). Badania prowadzono również w Rosji (zob. Privalova, 1979, s. 56–67). W ostatnich latach XX wieku i w latach następnym

³ Przeglądu stanowisk dotyczących różnych ujęć homonimii słowotwórczej dokonał Jerzy Kaliszan (por. 1997, s. 28–38).

na problem homonimii apelatywno-onimicznej i onimiczno-onimicznej zwracali uwagę głównie rosyjscy uczeni (Superanskaja, 1995; Ananiewa, 2009). Obserwuje się także wzrost zainteresowania polskich badaczy homonimią przejawiającą się w zbieżności formalnej apelatywów i nazw własnych oraz w różnych kategoriach onimów. Już w badaniach z lat osiemdziesiątych XX wieku polski filozof Eugeniusz Godziński próbował wskazać zależności zachodzące między nazwami własnymi i równobrzmiącymi apelatywami, odnosząc się do podstawowych typów homonimii apelatywnej, tj. heterogenicznej i homogenicznej (Grodziński, 1981, s. 5–6). Dowodził on, że relacja heterogenetycznej homonimiczności między wyrazem pospolitym a jednobrzmiącą nazwą własną występuje wówczas, gdy geneza nazwy własnej nie ma nic wspólnego z rodowodem jednobrzmiącego z nią apelatywu, natomiast relacja homogeniczności między nazwami własnymi a jednobrzmiącymi nazwami pospolitymi zachodzi wtedy, kiedy między tymi nazwami występuje ścisła więź genetyczna.

Próby analizy zjawiska homonimii dotyczącej nazw własnych podejmowane były przez wielu uczonych, którzy jednak prezentowali odmienne stanowiska interpretacyjne. Za homonimy proprialne uznano antroponimy równobrzmiące z toponimami, nazwiska pochodzące od apelatywów lub posiadające apelatywy jako jedną z możliwych baz derywacyjnych (Grzeszczuk, 2006, s. 401). Homonimiami onimicznymi określano nazwy o takim samym brzmieniu, lecz różnym pochodzeniu (Walczak, 1996, s. 18). Porównywano homonimię onimiczną z apelatywną (Breza, 1998b, s. 293–298). Poruszano skomplikowany problem homonimii w nazwach terenowych (Rzetelska-Feleszko, 1988, s. 116–117). Zwrócono uwagę na trudności wiążące się z określeniem jednoznacznej etymologii nazwy podczas analizy nazwisk o charakterze międzyjęzykowym. Za homonimiczne uznano te nazwiska, które potencjalnie mogły być motywowane prawdopodobnymi podstawami onimicznymi lub apelatywnymi o proveniencji:

- 1) polskiej lub niemieckiej,
- 2) polskiej lub pruskiej,
- 3) polskiej lub niemieckiej lub pruskiej (Naruszewicz-Duchlińska, 2007, s. 344).

Problem homonimii onimicznej w skali ogólnosłowiańskiej był omawiany na Międzynarodowej Słowistycznej Konferencji Onomastycznej, noszącej tytuł „Słowiańskie homonimy apelatywno-onomastyczne w diachronii i synchronii”, która odbyła się w 2007 roku. Rezultatem konferencji jest tom *Słowiańskie homonimy apelatywno-onimiczne i onimiczno-onimiczne w diachronii i synchronii* pod redakcją Stefana Warchoła i Mateusza Jastrzębskiego (2009). Badacze z kręgu językoznawstwa słowiańskiego uczynili homonimię onimiczną przedmiotem wielopłaszczyznowych analiz strukturalno-semantycznych. Zwracano uwagę na złożoność zagadnienia i możliwość interpretacji homonimii nazewniczej z różnych punktów widzenia, przyjmując odmienną metodologię badań i często odwołując się do różnych metod

wyodrębniania homonimów apelatywnych. Na konferencji reprezentowane były różne stanowiska interpretacyjne dotyczące kryterium czasowego wyodrębniania homonimów onimicznych. Zdaniem niektórych badaczy zarówno homonimy apelatywne, jak i onimiczne należy badać w aspekcie synchronii i diachronii (Warchoń, 2009, s. 237). Inni natomiast są zdania, że pojęcia *homonimia* i *homonim* należą do synchronii, natomiast apelatywizacja, jako czynnik powodujący homonimie, przebiega w płaszczyźnie diachronicznej (Ananiewa, 2009, s. 25).

Rozpatrywano kryteria wyodrębniania homonimii onimicznej, stosując terminologię z zakresu homonimii apelatywnej do opisu zjawisk homonimii nazw własnych. Wyodrębniano wśród onimów homonimie całkowitą i częściową, fleksyjną i słowotwórczą (zob. Magda-Czekaj, 2009, s. 155–163), wskazywano tzw. homografy i homofony onimiczne (zob. Warchoń, 2009, s. 237). Homonimiczne nazwy własne rozpatrywano, stosując metodologię zgodną z apelatywną teorią homonimii semantycznej i etymologicznej. Do onimicznych struktur homonimicznych zaliczano zarówno homonimy etymologiczne, jak i monogenetyczne, dzieląc je jednocześnie na:

- 1) homonimy różniące się genetycznie, czyli tzw. homonimy etymologiczne,
- 2) homonimy międzyjęzykowe,
- 3) homonimy monogenetyczne, będące rezultatem swoistego rozkładu znaczeniowego jednego wyrazu polisemicznego na parę homonimów, w których nie udaje się ustalić związku między znaczeniami i dzięki temu należy je uznać za wyrazy różne, czyli homonimy (np. *pokój* ‘pomieszczenie mieszkalne’ i *pokój* ‘czas bez wojen’) (Warchoń, 2009, s. 237).

Jednocześnie wskazywano na zawodność stosowania terminologii i metodologii z zakresu homonimii apelatywnej do analizy homonimii onimicznej, zwłaszcza kryterium etymologicznego (zob. Cieślukowa, 2009, s. 72), gdyż często niemożliwe jest jednoznaczne rozszyfrowanie pochodzenia nazwy własnej (patronimika, nazwy odapelatywne, derywaty od imion dwuczłonowych, od imion chrześcijańskich, a nawet motywowane przez nazwy miejscowe), zwłaszcza że wybór możliwości etymologii i motywacji nazwy jest możliwy na jednym lub różnych poziomach chronologii.

Proponowano także wprowadzenie nowych terminów i rozpatrywanie homonimii onimicznej bez odnoszenia się do pojęć zakorzenionych w teorii homonimii apelatywnej. Postulowano rozróżnianie pojęć: *homonimia sensu stricto* (onim i apelatyw są różnego pochodzenia) i *homonimia* w szerszym rozumieniu tego terminu (między onimem i apelatywem istnieje więź genetyczna – mogą to być różne stosunki motywacji: przenośne użycie onimu w funkcji apelatywu, transonimizacja, apelatywizacja) (Ananiewa, 2009, s. 25) czy wprowadzenie terminu *homonim absolutny* (Warchoń, 2009, s. 237).

Z metodologicznego punktu widzenia, biorącego pod uwagę różne znaczenie i różne pochodzenie nazw własnych jako dwa istotne czynniki wpływające na kształt

i funkcjonowanie onimów, wydzielono następujące typy homonimów onimicznych: homonimy referencjalne (dwie nazwy własne posiadające tę samą formę, a różne znaczenie referencjalne, denotatywne, asocjacyjne), homonimy genetyczne (nazwy mające tę samą formę, a różną genezę powstania – różną etymologię), homonimy kategoryalne (jednostki onimiczne identyczne formalnie, ale różniące się znaczeniem kategoryalnym wyrażonym przynależnością do różnych kategorii onimicznych), homonimy metaforyczne (nazwa własna użyta jest metaforycznie, jeśli naruszony zostaje jej utrwalony w świadomości społecznej związek denotacyjny) i homonimy metonimiczne (nazwy o tej samej formie, wskazujące na inne denotaty, które pozostają w relacji metonimii rozpoznawalnej w użyciu tekstowym). Wydzielone grupy homonimów ukazują różne możliwości interpretacyjne problemu homonimii w onomastyce (Biolik, 2009, s. 33–47).

Mimo wielopłaszczyznowej, wnikliwej analizy zjawisk dotyczących homonimii apelatywno-onimicznej i onimiczno-onimicznej nie wypracowano na konferencji wspólnego stanowiska metodologicznego i interpretacyjnego.

Homonimię nazw własnych rozpatrywano ponadto, nie tylko na konferencji, w świetle onimizacji i deonimizacji, zwracając uwagę na niejednoznaczność w definiowaniu homonimii apelatywów i nazw własnych. Jako źródła homonimów wskazano onimizację, deonimizację i transonimizację, a także metaforyczne użycie nazw własnych (Cieślikowa, 2009, s. 72).

Onimizacja, uznawana za derywację semantyczną⁴ i jednocześnie za źródło homonimii nazw własnych i pospolitych (równokształtność znaków językowych o wyrażeniu różnym znaczeniu referencyjnym lub syntaktycznym), rozpatrywana była w pracach Czesława Kosyła. Termin *derywacja semantyczna*, jednoznacznie rozumiany z onimizacją, został użyty przez badacza „na oznaczenie procesu wytwarzania *homonimów* (konkretniej: derywowania imion osobowych bezpośrednio od apelatywów, np. *Malina* : *malina*, *Jagoda* : *jagoda*)” (Kosyl, 1981, s. 24). Nieco inaczej derywacja semantyczna, której towarzyszy zjawisko metafory i metonimii, rozumiana jest w odniesieniu do apelatywów. Relacje między znaczeniem wyjściowym i pochodnym wyrazu pospolitego, opierające się na semach systemowych, np. *głowa* w znaczeniu ‘część ciała’, jak i w znaczeniach pochodnych, tj. *głowa rodziny*, *głowa państwa*, *głowa kapusty* itd., nazwane zostały polisemią wyrazową (zob. Tokarski, 1981).

Zdaniem Mariusza Rutkowskiego nie ma całkowitej analogii między procesem onimizacji a deonimizacji, choć zarówno onimizacja, jak i deonimizacja są źródłem homonimów nazewniczych. Przy onimizacji apelatyw zostaje pozbawiony zdolności orzekania o cechach desygnatu, natomiast deonimizacja może być częściowa (nazwa traci właściwości *proprium* incydentalnie, tekstowo, bez nabywania atrybutu *appel-*

⁴ O różnym rozumieniu pojęć *onimizacja*, *apelatywizacja* i *derywacja semantyczna* pisze Aleksandra Cieślikowa (2006a, s. 47–48).

lativum) lub całkowita (apelatywizacja) (Rutkowski, 2007b, s. 69). Do deonimizacji autor zalicza przejścia czysto semantyczne oraz derywacyjne, a do onimizacji nie włącza formacji, w których dochodzi do modyfikacji strukturalnej (Rutkowski, 2007b, s. 69; Tołstaja, 2005, s. 26)⁵. Na powstałe drogą deonimizacji nowe formacje leksykalne, bez względu na to, czy jest to deonimizacja częściowa, czy całkowita, autor używa określenia *jednostki homonimiczne*, na przykład: „wyrazem pospolitym staje się nowa *jednostka – homonimiczna* w stosunku do dawcy-onimu, który swej podstawowej funkcji onimicznej nie traci” (Rutkowski, 2007b, s. 63–64) i dalej: „Powstaje *jednostka homonimiczna*, która nabywa znaczenia w stosunku do bazowej jednostki onimicznej (ta bowiem wciąż funkcjonuje w systemie językowym jako nazwa własna)” (Rutkowski, 2007b, s. 68).

Terminy *homonimia*, *homonim* w odniesieniu do nazw własnych występowały w wielu pracach polskich językoznawców. Aleksandra Cieślíkowa, wychodząc z założenia, że homonimem antroponimicznym są jednostki nazewnicze posiadające jednakowy kompleks brzmieniowy, ale treści genetycznie obce, homonimicznymi jednostkami antroponimicznymi nazywała te nazwy, które mają jako jedną z możliwości interpretacyjnych podstawę etymologiczną graficznie równą apelatywowi. Są to następujące homonimy:

- 1) antroponimy równe apelatywom oraz skróconym nazwom osobowym motywowanym przez imię złożone – n. *Broda* – ap. *broda*, im. *Brodzisław*,
- 2) antroponimy równe apelatywom oraz skróconym nazwom osobowym motywowanym przez imię chrześcijańskie – n. *Karp* – ap. *karp*, im. *Karp* < *Polikarp*,
- 3) antroponimy równe apelatywom oraz nazwom osobowym niemieckim lub motywowane przez nie – n. *Gamrat* < ap. *gamrat*, niem. n. os. *Gamerith*,
- 4) antroponimy równe apelatywom oraz nazwom terenowym lub miejscowym – n. *Kamień* < ap. *kamień*, n. m. *Kamień*,
- 5) antroponimy równe apelatywom oraz imionom z prepozycją lub negacją – n. *Pokos* < ap. *pokos*, im. *Pokos*,
- 6) antroponimy równe apelatywom oraz nazwom heraldycznym – n. *Ogniwo* < ap. *ogniwo*, n. her. *Ogniwo*.

Wskazała także homonimie wielokrotną realizowaną przez:

- 1) antroponimy równe apelatywom oraz skróconej formie nazwy osobowej motywowanej przez różne imiona – n. *Bal* < ap. *bal*, im. *Baltazar*, im. *Baldwin*;
- 2) antroponimy równe apelatywom oraz nazwie osobowej skróconej motywowanej przez imię złożone lub różne imiona chrześcijańskie – n. *Dach* < ap. *dach*, np. im. *Dadzbog*, im. *Daniel*, im. *Dawid*,

⁵ Inny pogląd wyrażają Maria Biolik i Aleksandra Cieślíkowa. Zdaniem autorek zarówno onimizacja, jak i apelatywizacja obejmują przekształcenia semantyczne i słowotwórcze (zob. Biolik, 2006; Cieślíkowa, 2006a).

- 3) antroponimy równe apelatywom oraz nazwie osobowej skróconej motywowanej przez imię złożone oraz niemiecki apelatyw lub niemiecką nazwę osobową – n. *Grosz* < ap. *grosz*, im. *Grodziszlaw* (mało prawdopodobne), niem. ap. *groß*, niem. n. os. *Groß* (Cieślikowa, 1990, s. 7).

Zdaniem Aleksandry Cieślikowej homonimia ma miejsce wśród antroponimów sufiksalnych, których podstawa słowotwórcza jest apelatywna, a derywacja słowotwórcza mogła przebiegać w planie apelatywnym bądź antroponimicznym. Homonimiami będą antroponimy sufiksalne równe apelatywom sufiksalnym albo nazwom osobowym powstałym w planie antroponimicznym – n. *Baranek* < ap. *baran* + suf. dem. *-ek*, n. *Baran* + suf. hip. *-ek*; n. *Bielak* < ap. *bielak* ‘zajac’ (derywat onomazjologiczny), ap. *biały* + *-ak* (kreacja antroponimiczna), n. *Biel*, *Biały* + suf. hip. *-ak*. Homonimy to także antroponimy równe apelatywom derywowanym alternacyjnie albo powstałe w wyniku desufiksacji, inaczej derywacji alternacyjnej – n. *Góra* < ap. *góra* (ktoś jest jak *góra*), ap. *górnny*; n. *Pokora* < ap. *pokora*, ap. *pokorny* (Cieślikowa, 1990, s. 7–9).

W *Słowniku nazwisk mieszkańców Poznania XVII i XVIII wieku* pod redakcją Ireny Sarnowskiej-Giefing nazwiska homonimiczne zostały wydzielone spośród nazwisk wielomotywacyjnych. Brak jest jednak definicji nazwiska wielomotywacyjnego i homonimicznego. Do nazwisk homonimicznych zaliczone zostały formacje motywowane różnymi podstawami derywacyjnymi, utworzonymi zarówno na gruncie polskiej antroponimii, na przykład apelatywami o zasięgu ogólnopolskim oraz gwarowym mającymi kilka znaczeń (np. nazwisko *Brzęczka* < ap. *brzeczka* ‘ekstrakt słodowy’, ‘moszcz’, SW, ‘wyciąg z miodu’, Sstp; gw. *brzęczek* ‘człowiek stale niezadowolony, zrzęda’, SW, ze zmianą paradygmatu), i podstawami wywodzącymi się z różnych języków (np. nazwisko *Borek* < n. m. *Borek*; im. *Borek*, derywat od imion dwuczłonowych z pierwszym członem *Borzy-*, typu *Borzymir*, *Borzygniew*; polonizacja jid. n. os. *Borukh*; ap. *borek* ‘mały lub młody las iglasty’, SXVI, gw. ‘wierłło’, SGP) (Sarnowska-Giefing, 2011, s. 229, 273).

Brak precyzji w rozumieniu pojęć homonimu i homonimii nazewniczej powodował, iż pojęcia te stosowane były na oznaczenie różnych procesów językowych. Za homonimy uważano nazwiska i równobrzmiące z nimi wyrazy pospolite, na przykład: „pochodzące z XVI, XVII, XVIII wieku nazwiska zestawiono z *homonimicznymi* apelatywami [...]” (Łobozińska, 2006, s. 136); „nazwiska *homonimiczne* z nazwami zawodów lub innych czynności”, „nazwiska *homonimiczne* z przymiotnikami”, „nazwiska niewykazujące *homonimii* z apelatywami” (Szczepaniak-Mendez, 2002, s. 132). Za homonimy uznano także derywaty od imion chrześcijańskich równobrzmiące z odapelatywnymi nazwami osobowymi (*Bal*, *Gach*, *Kostka*) (Malec, 1994, s. 393). Ponadto wskazywano, iż równokształtność nazw własnych i pospolitych nie dotyczy jedynie mianownika liczby pojedynczej. Zachodzić może

ona także w liczbie *singularis tantum* albo *pluralis tantum* toponimów i w końcówkach fleksyjnych antroponimów, na przykład M. l. poj. n. m. *Antoniny* jest równo kształtny z D. l. poj. n. os. *Antonina* (D. l. poj. *Antoniny*) lub M. l. poj. n. m. *Baranów* jest formalnie tożsamy z D. l. mn. n. os. *Baran* (D. l. mn. *Baranów*) (Cieślukowa, 2007, s. 196; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 52–57). Wskazywano ponadto na problem homonimii form nazwisk w mianowniku liczby pojedynczej rodzaju męskoosobowego i rodzaju żeńskiego, na przykład *Abakanowicz*, *Hartwig*, *Kulesza*, *Mroźek*, *Musierowicz*, *Tokarczuk* (Makowska, 2010, s. 42).

Terminy *homonim*, *postać homonimiczna* używane były nie tylko na oznaczenie równobrzmiących nazw apelatywnych i nazw własnych, ale także dotyczyły warstwy onimicznej i obejmowały nazwiska tożsame formalnie z imionami, na przykład: nazwiska homonimiczne z imionami pełnymi w postaci używanej w języku ogólnopolskim i w odmiankach gwarowych (*Klara*, *Barbara*, *Helena*), nazwiska homonimiczne z imionami żeńskimi zdrobniałymi i skróconymi (*Kata*, *Kasieczka*, *Maryjka*), nazwiska homonimiczne z imionami żeńskimi, które można objaśnić jako gwarowe formy wołacza w funkcji mianownika (*Jaguś*, *Margoś*, *Heliś*) (Malec, 2012, s. 265), nazwiska homonimiczne z pełnymi i skróconymi formami imion żeńskich i męskich (*Krystyna*, *Ludwik*, *Janek*), nazwiska homonimiczne z toponimiami i innymi nazwami geograficznymi (*Jacewicz*, *Łagownik*, *Prusak*) (Skowronek, 2001, s. 109; Palinciuc-Dudek, 2011, s. 37).

Pisano o zjawisku homonimii onimiczno-apelatywnej występującym między imieniem a funkcjonującym w leksyce gwarowej apelatywem odimiennym, zawierającym określoną informację o nosicielu, wyrażoną przez konotacje semantyczne związane z danym imieniem, np. *baśka* ‘kobieta niska i tęga’, *jadwiga* ‘niedołęzny mężczyzna wykonujący prace kobiece’, *kasia* ‘człowiek nieumiejący dotrzymać tajemnicy, gaduła, plotkarz’ (Kucharzyk, 2012, s. 144). Formy te traktowane są jako homonimy tożsame formalnie z pełnymi i zdrobniałymi formami imion żeńskich (Malec, 2012, s. 264). Nazwy gwarowe (m.in. owadów, roślin) równobrzmiące z imionami osobowymi nazywane bywają także homofonami, na przykład: „Wśród nazw owadów *homofonicznych* z imionami osobowymi wystąpiły również 4 nazwy ważki (*Libellula*): *jadwiga* [...], *kasper* [...], *matylda* [...], *tekla* [...].” (Kucharzyk, 2012, s. 444).

Istotnym kryterium wydzielenia homonimów są różnice znaczeniowe. W analizie homonimicznych jednostek apelatywnych zasadniczą rolę odgrywa znaczenie semantyczne wyrazu. Wobec stanowiska przyjmowanego w onomastyce, mówiącego, że nazwy własne nie znaczą (z wyjątkiem chrematonimów), tylko oznaczają, wyróżniono tzw. nazwy polisynfikatorne (polisynfikatorne), czyli nazwy odnoszące się do różnych obiektów. Przyjmując inne niż semantyczne kryterium wyodrębniania homonimów, tj. kryterium pochodzenia nazwy („nazwiska *homonimiczne* albo *poligenetyczne*, tj. takie, które tak samo brzmią, ale mają inną genezę, np. *Stoczek*

od n. m. *Stoczek*, ale też od n. os. *Stok* z suf. *-ek*; *Tychy* od n. m. *Tychy* lub od czeskiego przymiotnika *tichy* ‘cichy’” – Breza, 1998b; 2003, s. 190), wydziela się homonimy homograficzne (homografy), homonimy wymawianiowe (homofony), homonimy słowotwórcze i homonimy fleksyjne (Breza, 1998a, s. 293–294).

Istnieje także stanowisko badaczy onimii, według którego nazwy własne posiadają różnie ujmowane znaczenie, także znaczenie leksykalne. Nazwy własne, rozumiane jako znaki o wymiarze fonologicznym i semantycznym, w procesie komunikacji powodują powstawanie różnego rodzaju konotacji. Antroponimy mogą tworzyć relacje homonimiczne i polisemiczne w zależności od zakresu pojęciowego nazwy. Jeżeli zakres pojęciowy, czyli tzw. wiedza o denotacie lub znaku, tj. znaczenie referencjalne, kategoriale, etymologiczne i wartość konotacyjna nazwy, którą Czesław Kosyl traktuje „jako utrwalony w świadomości społecznej zbiór sądów i wyobrażeń o denotacie danej nazwy” (Kosyl, 1978, s. 136), nie zawiera elementów wspólnych, mamy do czynienia z homonimią. Jeśli natomiast występuje jednoznaczność znakowa (jedna nazwa) i odmienność denotacyjna oraz zbliżony charakter pojęciowy, należy mówić o polisemii właściwej. W grupie takich nazw polisemicznych wymienić można jednostki typu: *Borki*, *Brzezina*, *Kozi Rynek*, *Moczydła*, *Raj*, *Piekło*, pojawiające się w użyciu mieszkańców różnych wsi. W innych typach polisemów ów zakres pojęciowy jest efektem metaforyczno-metonimicznych mechanizmów językowych (Rutkowski, 2007a, s. 80–81). Może występować analogia między dwoma obiektami (zastępowanie, metafora) lub rozszerzenie znaczenia obiektu, związane ze sposobem postrzegania rzeczywistości (metonimia) (Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 303–304).

Stosując metodologię kognitywną do opisu nazw własnych, zwrócono uwagę, że ta sama nazwa, np. *Focus mall* (nazwa sieci galerii handlowych) rozpatrywana jako:

- 1) nazwa obiektu handlowego (przedsiębiorstwa) będącego podmiotem prawnym (temonim⁶),
- 2) nazwa odnosząca się do przedsiębiorstwa handlowego jako instytucji (ergonim),
- 3) nazwa przedsiębiorstwa jako obiektu w terenie (toponim),

będzie posiadała różne właściwości onimiczne odpowiadające w istocie różnym obiektom, pewne cechy obiektów będą zatem przysługiwały nazwom częściowo, tworząc jedynie różne profile pojęciowe tego samego obiektu (Siwiec, 2012, s. 334–335). W takiej sytuacji nie zachodzi zjawisko homonimii onimicznej, zwłaszcza że wiedza na temat nazw handlowych w obrocie prawnym nie ma charakteru onomastycznego.

Zjawisko homonimii nazw własnych i pospolitych bywa także różnie interpretowane przez leksykografów. Na temat tego, jak traktować w kontekście homonimii nazwy własne oraz nazwę własną i równobrzmiący apelatyw, wypowiedział się już mię-

⁶ Termin *temonim* na oznaczenie nazwy obiektu handlowego jako podmiotu prawa (z grec. *temis* – ‘prawo, reguła, obyczaj’ i *onoma* – ‘nazwa’) zaproponował Adam Siwiec (2012, s. 334).

dzy innymi Eugeniusz Grodziński. Jednym z kryteriów różniących wyrazy pospolite i nazwy własne jest grafia. W wypadku nazw własnych i równobrzmiących apelatywów, jeżeli jako konieczny (choć niedostateczny z uwagi na zjawisko homonimii apelatywnej) warunek jedności wyrazu uzna się jednakowe brzmienie i jednakową pisownię, wówczas nazwa własna, pisana wielką literą, i nazwa pospolita, pisana małą literą, muszą być uznane za dwa różne wyrazy. Jeśli natomiast uzna się, że równokształtność (jednakowa pisownia) nie jest jednym z koniecznych warunków jedności wyrazu, wówczas nazwa własna i równobrzmiący apelatyw będą traktowane jako jeden wyraz wieloznaczny (Grodziński, 1973a, s. 110–111). Polisemiczna interpretacja utożsamień apelatywów i onimów została przyjęta w *Słowniku języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego (SJPDor, 1958–1969, t. 1–11) i w słownikach późniejszych (zob. SJPSz, SJP).

Umieszczanie we współczesnych leksykonach nazw własnych jako odrębnych haseł słownikowych (zob. np. WW300) determinuje rozważania nad homonimią nazewniczą różnego typu (apelatywno-onimiczną, onimiczno-onimiczną, onimiczno-apelatywną). Zjawisko homonimii onimicznej zostało uwzględnione w *Wielkim słowniku rosyjsko-polskim* pod redakcją Jana Wawrzyńczyka (WSRP) (Wojan, 2010a, s. 183), por.: *Израиль* ‘państwo’, *Израиль* ‘imię’; *Комо* ‘miasto’, *Комо* ‘jezioro’; *Леон* ‘imię męskie’, *Леон* ‘miasto’; *Марюотт* ‘nazwisko’, *Марюотт* ‘hotel’; *Рейн* ‘nazwisko’, *Рейн* ‘rzeka’; *Рогачёв* ‘nazwisko’, *Рогачёв* ‘miasto’; *Элизабет* ‘imię żeńskie’, *Элизабет* ‘miasto’; *Энгельс* ‘nazwisko’, *Энгельс* ‘miasto’. Za homonimy uznano nazwy należące do różnych kategorii onimicznych.

Polskie słowniki definicyjne (zob. SJPDor, SJPSz, SJP) nie wyodrębniają homonimów onimicznych ani apelatywno-onimicznych, na przykład apelatyw *zajęc* – nazwisko *Zajęc*, czy homonimów onimiczno-apelatywnych typu: *Amerykanka* ‘mieszkanca Ameryki’ i *amerykanka*: 1) ‘amerykański pojazd konny’, 2) ‘kanapa w stylu amerykańskim’, 3) ‘księgowość amerykańska’, 4) ‘walka zapaśnicza w stylu wolnoamerykańskim’; *Kozak* ‘członek lub potomek ludności tworzącej w wiekach XV–XVII wolny stan w dawnej Polsce, Ukrainie i Rosji’ i *kozak*: 1) ‘potocznie: ktoś odważny, mężczyzna’, 2) ‘żołnierz lekkiej jazdy kozackiej’, 3) ‘skórzany wysoki but zimowy’, 4) ‘szybki, skoczny ukraiński taniec ludowy’, 5) ‘jadalny, smaczny grzyb z rodziny borowikowatych; kozłarz; kozłak’, SJP, SONP. W polskich słownikach definicyjnych onimy i wyrazy pospolite od nich pochodne lub tożsame formalnie traktowane są jako polisemy lub (biorąc pod uwagę różny sposób zapisu: małą literą – wyrazy pospolite, wielką – nazwy własne) homofony, np. *amazonka/Amazonka*, *amor/Amor*, *apollo/Apollo*, *celestyn/Celestyn*, *daniel/Daniel*, *malaga/Malaga* (SEKop). Zaznaczyć należy, że na przykład w języku rosyjskim, inaczej niż w języku polskim, będą rozpatrywane formacje typu *Finka* ‘kobieta narodowości fińskiej’, *finka* ‘krótki nóż nieskładany, z ostrzem na końcu zakrzywionym; nóż fiński’; *Szwab* ‘pogardliwie Niemiec’, *szwab* ‘karaluch’

(SJP), gdyż nazwy wskazujące na przynależność do danej narodowości mają jednakową formę graficzną i ortograficzną jak równobrzmiące apelatywy, na przykład: *валах* ‘Wołoch’, *валах* ‘wałach’ (za: Wojan, 2010a, s. 242). Pisownia wielką czy małą literą nie może zatem stanowić kryterium wyodrębniania homonimów.

Istnieje szereg nierozwiązanych problemów dotyczących homonimii apelatywnej, a szczególnie homonimii onimicznej. Wyodrębnianie homonimów nazewniczych odbiega od ustaleń homonimicznych utożsamień apelatywnych. W pracach teoretycznych z zakresu polskiej onomastyki nie wypracowano definicji homonimii onimicznej i homonimu onimicznego. Wątpliwości budzą zarówno problemy ogólne, jak i szczegółowe, zdefiniowanie homonimii onimicznej i homonimu onimicznego, a także ustalenie metod badawczych oraz sposobów wyodrębniania i analizy homonimicznych jednostek onimicznych na różnych poziomach interpretacyjnych. Konsekwentne wyróżnianie homonimów onimicznych i apelatywnych przy zastosowaniu odmiennych kryteriów nie jest w ogóle możliwe.

1.5. Cel, materiał, metodologia oraz terminy używane w pracy

Analizie poddane zostały wybrane nazwiska funkcjonujące we współczesnym języku polskim, zarejestrowane w *Słowniku nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku* Kazimierza Rymuta (SNW). Są to antroponimy mające także poświadczenie w starszych zbiorach onimów, na przykład w *Słowniku staropolskich nazw osobowych* (SSNO) lub w *Antroponimii Polski od XVI do końca XVIII wieku* (AnP) lub należące tylko do współczesnej warstwy nazewniczej. Starano się tak dobierać antroponimy, aby wskazywały one na możliwość różnorodnej interpretacji. Kartoteka nazwisk uwzględnionych w niniejszej monografii tworzona była przez kilka lat, drogą wyboru autorskiego, co zaowocowało zgromadzeniem ponad 2300 nazwisk, które następnie zostały zanalizowane z wykorzystaniem historycznych oraz współczesnych leksykonów polskich i obcojęzycznych, a także prac teoretycznych i analitycznych z zakresu onomastyki (wykaz prac zawarty został w bibliografii).

Monografia zawiera materiał językowy onimiczny, ale w celu omówienia zagadnienia poruszanego w pracy wykorzystane zostały narzędzia leksykologiczne, takie jak pojęcie wieloznaczności, homonimii czy polisemii. Temat pracy *Wieloznaczność nazwisk Polaków* traktuje termin *wieloznaczność* jako nadrzędny, obejmujący zwłaszcza zagadnienia homonimii i polisemii, ale także wielomotywacyjności antroponimów (zob. rozdz. 1.2).

Celem pracy jest przedstawienie w syntetyczny sposób różnych stanowisk i metod badawczych dotyczących istoty nazw własnych, zwłaszcza ich znaczenia i funkcjonowania, co będzie pomocne w ustaleniu definicji homonimu antroponimiczne-

go. W następnej kolejności zakłada się przeprowadzenie, zgodnie z zaproponowaną metodą badawczą, analizy homonimii/polisemii antropomicznej właściwej nazwiskom, a także ustalenie mechanizmów nazwotwórczych, szczególnie środków morfologicznych i semantycznych (leksykalnych), które decydują o powstawaniu antropomicznych utożsamień homonimicznych/polisemicznych. W związku z tym uwzględnia się poświadczoną w monografiach etymologię oraz znaczenie antropimów o charakterze powtarzalnym, a także potencjalną kreację nazw, w tym również występującą rzadko lub teoretycznie możliwą.

Punktem wyjścia do rozważań nad homonimią/polisemią onimiczną były badania dotyczące homonimii/polisemii apelatywnej. Wynika z nich, że homonimia/polisemia apelatywna nie posiada jednoznacznej definicji, mimo że badania nad jej zjawiskiem prowadzone są już od szeregu lat. Zazwyczaj wyodrębnia się dwa typy homonimii apelatywnej: różnopochozeniową (poligenetyczną, etymologiczną, heterogeniczną) i jednopochozeniową (monogenetyczną, semantyczną, homogeniczną). Kryterium etymologiczne jest utożsamiane z analizą diachroniczną, natomiast kryterium semantyczne z analizą synchroniczną. Rozróżnianie homonimii semantycznej i etymologicznej powoduje pewną „pułapkę terminologiczną”. Rozważając monogenetyczną (semantyczną) koncepcję homonimii, za homonimy uznaje się wyrazy o wspólnej etymologii przy całkowicie odmiennym znaczeniu. Natomiast homonimy, które mają różną etymologię, nie podlegają pod pojęcie homonimii monogenetycznej – zgodnie z koncepcją semantyczną nie będą zatem homonimami. W niniejszej pracy przyjmuję stanowisko Eugeniusza Grodzińskiego, mówiące, „że pojęcie homonimii semantycznej mieści w sobie zarówno homonimię etymologiczną (poligenetyczną), jak i monogenetyczną” (Grodziński, 1990, s. 345). Jest to zgodne z koncepcją kognitywną, która scala różne aspekty znaczenia wyrazów, w tym wypadku nazwisk, łącząc znaczenie etymologiczne i referencyjne, tworząc konceptualny wymiar znaczenia onimu, uzależniony od indywidualnej wiedzy i jednostkowego postrzegania rzeczywistości przez użytkowników języka.

Metodologia kognitywna jest w niniejszej rozprawie uwzględniana w celu ustalenia semantyki nazw własnych. Przyjmuje się, że nazwisko stanowi jednostkę symboliczną (zob. rozdz. 4), posiada znaczenie, ale znaczenie różne na różnych płaszczyznach funkcjonowania nazw. Typy nazwisk homonimicznych wydzielane będą według kryteriów semantycznych, z uwzględnieniem różnych planów funkcjonowania nazw własnych (zob. Šrámek, 1988; Gajda, 2004; Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c) i rozpatrywane odrębnie w płaszczyźnie doonimicznej i onimicznej. W płaszczyźnie deonimicznej użycia nazw w znaczeniu metaforycznym i metonimicznym stały się już przedmiotem opracowania (zob. Rutkowski, 2007a). Nazwiska w planie doonimicznym interpretowane będą zgodnie z tzw. wersją standardową koncepcji kategorii – jako struktury łączące jeden typ desygnatów reprezentujących to samo pojęcie,

wyrażone za pomocą środków językowych według określonych schematów, natomiast antroponimy w planie onimicznym zanalizowane zostaną z perspektywy nazwisk już utworzonych i ustabilizowanych, rozpatrywanych synchronicznie, z uwzględnieniem kreacji antroponimu przebiegającej w płaszczyźnie diachronicznej, w porównaniu z tożsamymi formalnie innymi onimami lub apelatywami, zgodnie z tzw. teorią podobieństwa rodzinnego, czyli teorią wieloznaczności, wynikającą z polisemicznej wersji prototypu (zob. Kleiber, 2003).

W płaszczyźnie doonimicznej zakłada się ustalenie procesów homonimii/poliseimii nazwotwórczej. Nazwotwórstwo dokonywać się będzie w fazie, w której nazwa zachowuje więź konceptualną z kategorią mentalną i więź genetyczną z motywującym wyrazem. Odbyna się to za pomocą środków morfologicznych właściwych słowotwórstwu apelatywnemu. Inny jest jednak charakter powstawania i funkcjonowania antroponimów i apelatywów. Nazwotwórstwo obejmować będzie proces nominacji, onimizacji i transonimizacji (zob. rozdz. 2.1), którym towarzyszy transformacja semantyczna, rozumiana jako modyfikacja „wyjściowego” znaczenia podstawy derywacyjnej, zarówno apelatywnej, jak i onimicznej, składająca się na semantykę nowo powstałej nazwy własnej.

Na płaszczyźnie onimicznej zanalizowane zostaną relacje homonimiczne/poliseimiczne między tożsamymi formalnie współczesnymi nazwiskami, imionami, toponimami, zoonimami, gwarowymi apelatywami odimiennymi, a także innymi nazwami własnymi.

Homonimy antroponimiczne rozpatrywane będą jako bilateralne znaki językowe, w nawiązaniu do teorii Ferdynanda de Saussure’a, która wykazuje podobieństwa do poglądów kognitywistów. Zbieżność przekonań de Saussure’a i kognitywistów polega na rozumieniu znaku językowego jako zjawiska psychicznego, będącego połączeniem mentalnego obrazu dźwiękowego i pojęcia. W ujęciu kognitywnym znak językowy to znak bilateralny, rozumiany jako istniejące w umyśle użytkowników połączenie formy i znaczenia.

Przyjmuje się kognitywistyczną teorię znaczenia nazw własnych, zgodnie z którą nazwisko ma znaczenie konceptualne (Skowronek, 1997, s. 149). Podstawą rozumienia znaczenia antroponimu jest subiektywna konceptualizacja, obejmująca zarówno wiedzę językową, jak i pozajęzykową. Nazwa i jej budowa morfologiczna są wyrazem mentalnej konceptualizacji pojęcia, dokonanej na zasadzie podobieństwa do już istniejących struktur morfologicznych.

Kształtowanie się niektórych onimów ma charakter historyczny, gdyż część z nich zarejestrowanych jest w antroponomastykonach dotyczących współczesnego i historycznego nazewnictwa, co świadczyłoby o tym, że nazwiska funkcjonujące dzisiaj przez dziedziczenie mogą pochodzić z różnych chronologicznie warstw. Ze względu na historyczny wymiar kształtowania się współczesnych onimów trudno rozgra-

niczyć synchronię i diachronię. Proces formowania się nazwisk obejmował między innymi procesy nazwotwórcze w płaszczyźnie apelatywno-onimicznej i onimiczno-onimicznej. Interpretacja procesów derywacyjnych i zjawisk towarzyszących powstawaniu nowych jednostek antroponimicznych jest diachroniczna, niezależnie od cezurury chronologicznej danych. Dotarcie do etymologii nazwy, do jej pierwotnego etymonu i odtworzenie znaczenia nazwy w początkowym etapie jej funkcjonowania, uzależnionego od pozajęzykowych warunków społeczno-kulturowych, będzie możliwe dzięki analizie strukturalnej współczesnych antroponimów. W procesie badań diachronicznych powstawania derywatów onimicznych rejestruje się mechanizmy i procesy językowe, które spowodowały ustalenie się w różnych cezurach chronologicznych nazw o odmiennej semantyce, ale tożsamy formalnie.

Jest to podejście metodologiczne mające na celu wydobycie wszystkich procesów językowych w ujęciu diachronicznym, dotyczących problemu homonimii antroponimów. Innymi słowy, w pracy dokonuje się analizy współczesnego materiału językowego, w tradycyjnym ujęciu: synchronicznego – w perspektywie diachronicznej. Trudno jest zatem oddzielić warstwę współczesną od historycznej.

W nowszych opracowaniach naukowych odchodzi się od rygorystycznego oddzielenia badań synchronicznych od diachronicznych. Kognitywiści, uznając wyższość kategorii mentalnych nad językowymi, przyjęli panchronię, odnoszącą się do zasad obowiązujących powszechnie, niezwiązanych z jednostkowymi faktami językowymi (Łozowski, 1999, s. 201). W niniejszej monografii badania nazwotwórcze przedstawione będą w perspektywie diachronicznej, czyli genetycznej, odnoszącej się do tworzenia nowych jednostek antroponimicznych oraz w perspektywie synchronicznej (Nagórko, 1998, s. 165; Sajewicz, 2002, s. 64), czyli funkcjonalnej, dotyczącej funkcjonowania nowych jednostek onimicznych we współczesnym systemie języka. Perspektywa synchroniczna uzasadnia wariantywność znaczeń jako następstwo homonimiczności i różnej genezy jednostek nazewniczych.

Ze względu na trudną do ustalenia cezurę chronologiczną powstania pojedynczych derywatów onimicznych i odejście w nowszych badaniach od tradycyjnego podziału na synchronię i diachronię przyjmuje się chronię (zob. Gala, 2014a) jako perspektywę badawczą nazwotwórstwa i homonimii/polisemii onimicznej, uwzględniającą elementy synchronii i diachronii. Chronia nie ogranicza cezurury chronologicznej danych, nie przeciwstawia sobie synchronii i diachronii. Umożliwia natomiast dotarcie do prymarnego znaczenia onimu, wynikającego z podstawy słowotwórczej i wykładnika derywacyjnego oraz wydobycie semantyki nazw, które w tradycyjnej perspektywie synchronicznej pozbawione są znaczenia leksykalnego. Takie podejście metodologiczne pozwala na uchwycenie mechanizmów językowych powstawania homonimów/polisemów antroponimicznych, kształtujących się w różnych przedziałach chronologicznych pod wpływem określonych czynników społeczno-kulturowych.

Może prowadzić do wielu rekonstrukcji pierwotnego stanu poszczególnych współczesnych antroponimów, a tym samym do ustalenia homonimicznych/polisemicznych form antroponimicznych.

Nazwy własne wchodzą w te same relacje semantyczne, które językoznawcy wskazują w analizie apelatywów (zob. Rutkiewicz-Hanczewska, 2012a). Podstawą rozstrzygnięcia o homonimii jest czynnik znaczeniowy. Zróżnicowanie formalne jest dopiero etapem następnym (zob. Witan, 1981, s. 103). Między antroponimami a apelatywami nie ma „systemowej przepaści kategorialnej” (Lubaś, 2006, s. 267; por. też Mrózek, 2006, s. 158). Nazwy własne, podobnie jak nazwy pospolite, wyrażają przez środki morfologiczne i leksykalne wiele kategorii ogólnych, za pomocą których człowiek kategoryzuje obiekty i zjawiska otaczającego świata. W pracach kognitywistów wyróżnia się ponad dwadzieścia podstawowych kategorii pojęciowych o cechach uniwersalnych, które powstają „na podstawie doświadczeń zmysłowych w procesie analizy percepcyjnej znaczenia” (LJK, s. 97). Wśród nich są:

- 1) osoba,
- 2) płeć,
- 3) pokrewieństwo,
- 4) przynależność i pochodzenie,
- 5) całość – część, zbiór – element,
- 6) kształt i wygląd,
- 7) emocje i wartościowanie,
- 8) ilość, wymiar, intensywność (danego zjawiska),
- 9) podobieństwo obiektów,
- 10) materiałowość,
- 11) przeciwstawienie, przeciwieństwo i negacja,
- 12) powodowanie i rezultatywność,
- 13) czas,
- 14) przestrzeń, miejsce i kierunek,
- 15) możliwość, fakultatywność i powinność (za: Grzegorzczkowska, Szymanek, 1993, s. 463, 466–473; Waszakowa, 1996, s. 288; Kaleta, 1998b, s. 241; Skowronek, 2001, s. 113; Czopek-Kopciuch, 2004, s. 32).

Wykorzystanie założeń lingwistyki kognitywnej w pracach teoretycznych i materiałowych z zakresu onomastyki do interpretacji sfery własnej języka stanowi uzupełnienie dotychczasowych sposobów badań (por. Cieślakowa, 1996a, s. 5–19; 1999a, s. 269–276; Skowronek, 1997, s. 145–156; 2001; Kaleta, 1998b, s. 241–253; Mrózek, 2000, s. 31–39; Górny, 2004; Šrámek, 2010). Na to, że nazwiska odzwierciedlają pewne kognitywne kategorie pojęciowe, wskazują między innymi prace Katarzyny Skowronek (2001) i Barbary Czopek-Kopciuch (2004). Te kategorie nie zostały jednak dokładnie określone i są niejednokrotnie inaczej rozumiane, niż przyjęto w niniejszej monografii.

Na podstawie analizy zgromadzonego materiału językowego, uznając pojęciowe kategorie kognitywne za wartości będące istotnym elementem znaczenia zawartego w nazwiskach podczas ich kreacji, wyodrębniono kategorie, które decydowały o powstawaniu antroponimów:

- 1) kategorię osoba,
- 2) kategorię pokrewieństwo,
- 3) kategorię przynależność,
- 4) kategorię pochodzenie,
- 5) kategorię przestrzeń i miejsce,
- 6) kategorię praca,
- 7) kategorię wygląd i charakter,
- 8) kategorię emocje i wartościowanie.

Homonimy/polisemy nazwotwórcze będą to zatem jednostki rozpatrywane w planie doonimicznym jako utożsamienia wewnątrzkategoriálne, w ramach wskazanych kategorii, oraz utożsamienia międzykategoriálne, należące do dwóch lub kilku kategorii pojęciowych.

Nazwiska analizowane w planie onimicznym będą natomiast badane pod kątem relacji apelatywno-onimicznych, onimiczno-apelatywnych i onimiczno-onimicznych.

Zastosowana w niniejszej pracy koncepcja wykorzystania wymienionych kategorii semantycznych w odniesieniu do antroponimów, połączona z interpretacją genetyczno-motywacyjną nazwy, wynikającą z jej budowy morfologicznej w płaszczyźnie doonimicznej, rozpatrywana łącznie ze znaczeniem nazwy będącym rezultatem relacji pojęciowo-skojarzeniowych antroponimu w płaszczyźnie onimicznej, stanowi rozwiązanie metodologiczne integracyjne, łączące tradycyjnie przeciwstawne nurty semantyki – strukturalnej i kognitywnej. Odwołuje się ona w pewnym stopniu do teorii ambiwalencji językowej, zaproponowanej przez Aleksandra Kiklewicza (2012), uwzględniającej synergiczne właściwości języka w odniesieniu do semantyki znaku językowego. Jest próbą połączenia dwóch elementów semantyki onimów związanych z oznaczaniem, tzw. sztywną desygnacją (zob. Kripke, 2001) i znaczeniem wynikającym z procesu nominacji w fazie *in statu nascendi*. Będzie to podejście nominacyjno-nazwotwórcze (zob. Ohnheiser, 2003). Nominacja jest łącznikiem między derywacją nazwotwórczą (genetyczną, morfologiczną – powstanie nowej jednostki leksykalnej w fazie *in statu nascendi*) a derywacją semantyczną (funkcjonalną, kategoriálną, referencjalną – modyfikacja, transformacja znaczenia w ramach tej samej jednostki leksykalnej), które wzajemnie się uzupełniają z punktu widzenia ich funkcjonowania. Człowiek myśli pojęciami w akcie nominacji onimicznej i w celu upostaciowienia pojęcia wybiera odpowiednie środki językowe. Znaczenie dominuje nad formą.

Badanie homonimii/polisemii antroponimicznej jest zagadnieniem złożonym ze względu na różne stanowiska metodologiczne dotyczące homonimii/polisemii

jako zjawiska językowego oraz na brak jednoznacznej definicji homonimu/polisemu apelatywnego. Niniejsza monografia zawiera propozycję metodologiczną badania homonimii/polisemii antroponimicznej. Być może przyczyni się do dalszych szczegółowych badań, które będą uzupełnieniem wniosków płynących z opracowanego materiału językowego.

2. Istota nazw własnych

Istota nazw własnych i kryteria wyodrębniania onimów są jedną z podstawowych kwestii w onomastyce, wciąż żywych i szeroko dyskutowanych. Stanowiska dotyczą traktowania nazw własnych i wyrazów pospolitych jako całkowicie odrębnych zbiorów jednostek leksykalnych, których granice są wyraźnie wytyczone, lub jako podzbiorów jednostek językowych przenikających się wzajemnie.

Nazwy własne, obok nazw pospolitych, są składnikiem systemu leksykalnego języka. Miejsce nazw własnych w systemie języka było przedmiotem licznych opracowań naukowych. Istnieją różne stanowiska badaczy dotyczące odmiennych właściwości propriów w stosunku do atrybutów nazw apelatywnych (por. Dauzat, 1928; Superskaja, 1973). Przekonanie o odapelatywnej pochodności nazw własnych spowodowało uznanie wtórnego charakteru *nomen proprium* względem *nomen appellativum* (Rospond, 1972). W takiej sytuacji współczesne nazwy własne pochodzące od wyrazów pospolitych, których forma kształtowała się przez stulecia, mogą stanowić podstawę rekonstrukcji niezachowanego słownictwa apelatywnego (por. Cieślakowa, 1990) oraz być świadectwem procesów homonimizacji lub polisemantyzacji antroponimów w płaszczyźnie apelatywno-onimicznej. Obecnie w języku polskim liczba nazw własnych wielokrotnie przewyższa liczbę wyrazów pospolitych. *Słownik języka polskiego* pod redakcją Witolda Doroszewskiego (SJP Dor) liczy około 125 000 haseł, a pochodzący z pierwszej połowy XX wieku słownik rejestrujący słownictwo polskie – *Słownik języka polskiego* pod redakcją Jana Karłowicza, Adama Kryńskiego, Władysława Niedźwiedzkiego (SW) – około 270 000 haseł. Najnowsze słownictwo zostało zgromadzone w największym współczesnym hasłowniku polskim – *300 tysięcy polskich słów. Indeks a fronte* Jana Wawrzyńczyka i Piotra Wierzchoń (WW300), liczącym, zgodnie z informacją zawartą w tytule, 300 000 haseł⁷. Natomiast według *Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych* pod redakcją Kazimierza Rymuta (SNW) samych nazwisk jest ponad 400 000 (Walczak, 2012, s. 347).

Wyrazy pospolite w gramatyce, jak wiadomo, dzieli się na części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik, zaimek, przysłówki, przyimek, liczebnik, partykułę i wykrzyknik. Na płaszczyźnie propriальной podział antroponimów nie jest stosowany. Tradycyjnie wszystkie nazwy własne klasyfikowane są jako rzeczowniki. W starszych opracowaniach gramatycznych rzeczowniki dzieli się na nazwy własne – oznaczające

⁷ Więcej informacji na temat zawartości liczbowej haseł słowników języka polskiego zawarte jest w *Przesłowie* do Wawrzyńczyk, Wierzchoń (2017).

przedmioty indywidualne, nadawane poszczególnym przedmiotom, np. *Warszawa, Kraków, Wisła, Stanisław Staszic*, i rzeczowniki pospolite – oznaczające pojęcia ogólne (GJPSzob, s. 97–98) lub dzieli się rzeczowniki na dwie klasy: rzeczowniki własne – imiona ludzi, zwierząt i wszelkiego rodzaju postaci fikcyjnych, nazwiska rodowe, przezwiska, nazwy miast, rzek, wysp, krajów, pism, np. *Zeus, Judym, Kowalski, Warszawa, Wisła, Kreta, Polska, Przekrój*, i rzeczowniki pospolite (DWG, s. 124). W nowszych opracowaniach onomastycznych wskazuje się, że wszystkie nazwy własne można zaliczyć do klasy rzeczowników, ale tylko w tym sensie, że oznaczają jednostkowe osoby, miejsca, wytwory itd. (Biolik, 2006, s. 65). Wydaje się, że w takim ujęciu można rozpatrywać antroponimy i toponimy (i taki sposób rozumienia współczesnych nazwisk Polaków został zastosowany w niniejszej pracy), ale nie obejmuje ono znacznej grupy chrematonimów, które mogą być połączeniami słownymi i konstrukcjami syntaktycznymi zawierającymi formy czasownikowe i przymiotnikowe (Matveev, 2004; Superanskaja i wsp., 2008; Siwiec, 2012, s. 327). Klasyfikowanie wszystkich nazw jako rzeczowników własnych jest uproszczeniem ze względu na kryterium składniowe. Pomijane są w ten sposób różne grupy nazw, które mają inną budowę morfologiczną.

Traktowanie onomastyki jako nauki o *nomina propria* w opozycji do *nomina appellativa* wymagało eksplikacji terminów *nazwa własna*, *nazwa pospolita* oraz określenia ich funkcji i miejsca w systemie językowym. Temu problemowi badawczemu poświęcone były liczne prace naukowe (zob. rozdz. 2.1–2.5). Granice między nazwami własnymi a wyrazami pospolitymi są granicami płynnymi. Zachodzą procesy przechodzenia nazw między tymi grupami, zwane onimizacją (przemieszczanie jednostek leksykalnych ze zbioru wyrazów pospolitych do zbioru nazw własnych) lub apelatywizacją (przejście jednostek ze zbioru nazw własnych do zbioru wyrazów pospolitych). Istnieje strefa przejściowa między warstwą apelatywną a onimiczną. Należą do niej między innymi deskrypcje jednostkowe czy apelatywy antroponimiczne o semantyce zbliżonej do apelatywnej i odniesieniach do jednostkowego obiektu (Grodziński, 1979; Rymut, 1979; Kaleta, 1991, s. 10–16; Cieślíkowa, 1988, s. 85–89; 1990, s. 200–210). Przejściu wyrazu z przestrzeni apelatywnej do onimicznej i z przestrzeni onimicznej do apelatywnej towarzyszy zmiana semantyki i funkcji (Malec, 2004, s. 47; Rudnicka, 2006, s. 105), powodująca niejednokrotnie zjawisko określane przez niektórych badaczy jako homonimia apelatywno-onimiczna i onimiczno-apelatywna.

Nazwy własne odznaczają się swoistymi cechami, jako część słownictwa każdego języka mają pewne cechy wspólne z wyrazami pospolitymi i pewne cechy swoiste, odnoszące się do sposobu nominacji, denotacji, gramatyki i semantyki, do możliwości wykorzystania elementów systemu językowego i funkcji pragmatycznych języka.

2.1. Sposób nominacji nazw własnych

Nazwy własne od wyrazów pospolitych odróżnia między innymi sposób nominacji. Nominacja opisywana jest w onomastyce w ścisłym powiązaniu z motywacją, która jest różnie rozumiana. Może być rozpatrywana jako zjawisko językowe i będzie to taki stosunek między dwiema (kilkoma) jednostkami języka, że forma i/lub funkcja jednej z nich (członu motywowanego) jest zdeterminowana przez drugą (człon motywujący) (EJO, s. 382). Określenie relacji jednostki językowej do innych jednostek językowych występuje w słowotwórstwie, zgodnie z założeniami językoznawstwa strukturalnego. Przyjęcie motywacji językowej odsyła do podstawy słowotwórczej i formantu.

Elementem kreacji nazwotwórczej jest motywacja nominacyjna, utożsamiana z motywacją językową. Do językowego ujęcia zagadnienia motywacji nawiązuje w onomastyce motywacja morfologiczna i translokacyjna (zob. Kowalik-Kaleta, 1983). Zespół środków formalnojęzykowych służących do wyrażania motywów nominacyjnych to między innymi wykształcone w historycznym rozwoju „modele” strukturalne oraz typy nazwotwórcze, wyodrębnione w procesie stopniowej specjalizacji formantów aktywnych, na przykład w derywacji antroponimicznej (np. antroponimy z motywacją patronimiczną, *-ic/-icz*, *-owic/-owicz*). Odesłanie tylko do elementów językowych powoduje w niektórych wypadkach pominięcie formy bezpośrednio motywującej, czyli tego rodzaju motywacji, którą Aleksandra Cieślíkowa nazywa motywacją onomastyczną, „a którą można znać z bezpośrednich danych albo można wydedukować na podstawie znajomości zarówno procesów językowych, jak i wiadomości pozajęzykowych” (Cieślíkowa, 1994a, s. 197). Niemniej jednak motyw nominacyjny czy motyw onomastyczny determinuje wybór tworzywa językowego i jego formalne ukształtowanie w procesie nazwotwórczym. Wpływa na kształt modelu strukturalnego nazwy i wyspecjalizowanych formantów nazwotwórczych. Specyfika nominacji określająca właściwości językowe nazw może mieć charakter naturalny, spontaniczny, zgodny z prawami rozwoju języka lub być sztucznym, świadomym, zamierzonym sposobem kreacji nazwy, niejednokrotnie naruszającym tradycję nazewniczą, widocznym szczególnie we współczesnej warstwie nazewniczej (Matveev, 2006, s. 18–21; Siwiec, 2010, s. 14–17; Superanskaja, 1986, s. 141–151).

Każda nazwa jest w sytuacji swojego powstania motywowana. Motywacja w ujęciu kulturowym wykracza poza obszar czynników językowych. Może wiązać się z jakąś obiektywną cechą nazywanego (Rzetelska-Feleszko, 1988, s. 19–20; Cieślíkowa, 1994a, s. 196; Siwiec, 2010, s. 13–14). Uwarunkowana jest najczęściej czynnikami o charakterze wartościującym, zależnymi od rozwoju duchowego człowieka uczestniczącego w akcie kreacji nazwotwórczej (Abramowicz, 2006a). Bywa też rozumiana jako wynik stosunku nazywającego do tego, co jest nazywane, i tworzy treściową jedność ze składnikiem leksykalno-semantycznym związanym z kształtowaniem nazwy

jako znaku onimicznego (EJO, s. 347; Siwiec, 2010, s. 12). Z biegiem czasu, zwłaszcza w nazwach ukształtowanych historycznie, motywacja może ulec zanikowi i pozajęzykowy motyw nominacji jest nieznanym użytownikom nazw.

Z punktu widzenia pragmatyki językowej nominacja onomastyczna, czyli wykreowanie nazwy, powstaje w określonej sytuacji komunikacyjnej, w akcie mowy. Może to być nazwa stworzona z płaszczyzny apelatywów (onimizacja) lub wybrana ze zbioru onimów (transonimizacja). Na strukturę nominacji językowej w ujęciu onomastycznym wpływają trzy podstawowe czynniki: ten, kto nazywa, nazwa i to, co jest nazywane.

Czeski językoznawca, Rudolf Šrámek (1988) wyróżnił trzy fazy nominacyjne aktu nazewniczego, które wzajemnie się uzupełniają:

- 1) prenominację, w której wyodrębniony zostaje obiekt, postrzegany jako obiekt nazewniczy; powoduje to wybór cechy motywacyjnej i motywu nazewniczego;
- 2) nominację, w której motyw konkretyzuje się na płaszczyźnie językowej w nazwie, następuje wybór odpowiednich środków językowych, za pomocą których będzie się wyrażał pozajęzykowy (desygnacyjny) aspekt nazwania;
- 3) postnominację, czyli etap funkcjonowania nazwy, która traci zdolność wyrażania treści pojęciowej i ograniczenia się do jednostkowej denotacji, do identyfikowania danego obiektu i odróżniania go od innych.

Teoria kognitywna pozwala wprowadzić do opisu nominacji przedstawianie zjawisk językowych jako integralnego aspektu struktury ludzkiego umysłu (Tabakowska, 1995, s. 12; Molčanova, 2006, s. 16–17) w powiązaniu z działalnością poznawczą człowieka, ze sposobem postrzegania świata (subiektywny punkt widzenia) i przetwarzaniem informacji. Nominacja opiera się w tym wypadku na doświadczeniu umysłowym, czyli konceptualizacji, której podłoże stanowi proces percepcji.

Na proces nazwotwórstwa składać się będzie nominacja, obejmująca między innymi onimizację i transonimizację. Nominacja opiera się na relacji rzecz–nazwa, za którą stoi pojęcie, powstające na drodze interpretacji i syntezy percepcji rzeczywistości, przetwarzając i porządkując obraz rzeczywistości według kategorii uwarunkowanych społecznie i kulturowo. Nominacja dotyczy nazywania pojęcia – kategoryzowania, wskazywania podobnego zbioru nazw (zob. Raszevska-Klimas, 2015). Pojęciową interpretację rzeczywistości przekazują słowa – znaki. Onimizacja i transonimizacja są procesami tworzenia jednostkowych formacji onimicznych w celu identyfikowania określonego denotatu (zob. Wojtyła-Świerzowska, 2007), w których następuje strukturalizacja pojęcia z wykorzystaniem istniejących już środków leksykalnych. W procesie nazwotwórczym dochodzi do wyodrębnienia z mentalnego leksykonu określonej nazwy w celu powołania jednostkowego bytu intencjonalnego lub do konkretyzacji pojęcia za pomocą odpowiedniej struktury morfologicznej.

2.2. Denotacja/desygnacja/referencja

Jednym z podstawowych kryteriów odróżniających nazwy własne od wyrazów pospolitych jest kwestia określana terminem denotacji, desygnacji lub referencji. Istnieją stanowiska odmiennie interpretujące wyżej wymienione pojęcia. Różnią się nie tylko zakresem użycia (apelatyw – nazwa własna), ale także przedmiotem odniesienia.

Termin *desygnat* zaczerpnięty został z logiki i oznacza każdy przedmiot rzeczywistości pozajęzykowej (modelu), o którym można orzec daną nazwę zgodnie z prawdą, do której może się ta nazwa odnosić. Zbiór wszystkich desygnatów danej nazwy nazywany jest jej denotacją (EJO, s. 115). Denotacja w węższym znaczeniu oznacza zbiór wszystkich (również przeszłych i przyszłych) obiektów rzeczywistości pozajęzykowej, czyli desygnatów, o których można zgodnie z prawdą orzekać daną nazwę. W tym znaczeniu używane są także terminy *zakres nazwy* i *ekstensja*. Zakres nazwy, czyli jej denotacja, jest determinowany przez jej treść. W szerszym znaczeniu denotacja to przedmiot dowolnego typu, a więc niekoniecznie zbiór przedmiotów, do którego odnosi się odpowiednie wyrażenie (nie tylko nazwowe) (EJO, s. 111). Termin *denotacja* używany jest też w znaczeniu referencja (zob. np. Van Orman Quine, 1999)⁸.

Powyższe stwierdzenia wiążą wyrażenia z przedmiotami znajdującymi się poza sferą językową. Homogeniczną, wewnątrzwyrazową definicję denotacji sformułował Tadeusz Czeżowski (EJO, s. 111). Zgodnie z nią denotacją nazwy jest zbiór wyrażen (nie przedmiotów), które mogą być podmiotami w zdaniach prawdziwych z daną nazwą jako orzecznikiem, czyli zbiór wyrażen względem niej podrzędnych. Denotacja nazwy, zgodnie z tą definicją, nie jest równoznaczna z jej zakresem, lecz jest zbiorem nazw, a także deskrypcji, dla podzbiorów zakresu danego wyrażenia. Denotatem nazwy stolica jest suma nazw indywidualnych, takich jak na przykład *Berlin*, *Moskwa*, *Praga*, *Warszawa*.

Nazwa własna jest nazwą indywidualną, denotatem nazwy własnej jest zatem indywidualny obiekt, identyfikowany przez tę nazwę. Rozpatrując istotę nazw własnych zgodnie z uproszczonym starożytnym stanowiskiem, według którego nazwa własna oznacza jeden denotat/desygnat, w odróżnieniu od rzeczowników pospolitych oznaczających więcej niż jeden denotat, należy zwrócić uwagę na to, że związek nazwy z denotatem jest ustanowiony w wyniku aktu nazwania. W akcie tym nazwa własna reprezentuje znak dyferencyjny, który jest jednocześnie znakiem identyfikacyjnym (Kaleta, 1998a, s. 19; Mrózek, 2004, s. 9). Jednostkowość onimów polega na istnieniu stałego związku z denotatem, który może odpowiadać w przybliżeniu pojęciu sztywnej desygnacji (zob. Kripke, 2001, s. 38, 82). Nazwa własna posiada zatem zdolność

⁸ Przeglądu stanowisk rozumienia terminu *referencja* w filozoficznych ujęciach języka, przez takich uczonych jak: Stanley Fish, Bruno Latour, Ludwig Wittgenstein, John L. Austin, Willard Van Orman Quine, Donald Davidson, Richard Rorty, Jacques Derrida, dokonała Ewa Bińczyk (2006).

wyznaczania konkretnego, indywidualnego obiektu w rzeczywistości. Denotacja nazwy własnej jest ograniczona do jednego obiektu, a stosunek ten można przedstawić na linii słowo–przedmiot (Superanskaja, 1967; Kosyl, 1983, s. 12). Nie ulega wątpliwości, że wyznacznikiem statusu onimicznego nazw jest nadrzędność funkcji identyfikacyjno–dyferencyjnej. Nazwy to znaki, które identyfikują i odróżniają swoje denotaty. Niemniej jednak równocześnie mogą pełnić inne funkcje (zob. rozdz. 2.5). Mogą odwoływać się do określonych kategorii nazw, informować o cechach denotatu, mieć określone znaczenie itp.

Zagadnienie jednostkowości nazw własnych stało się niejednoznaczne w sytuacji, kiedy onim oznacza jednostkowy obiekt, ale równocześnie zakresowo obejmuje wiele desygnatów. Według niektórych stanowisk należy odrzucić teorię jednoelementowej desygnacji, ponieważ:

pogląd, że istotę nazwy własnej stanowi to, że odnosi się ona do jednego desygnatu, zrodził się w umysłach filozofów i logików, a większość faktów mu przeczy, gdyż wszystkie imiona i nazwiska, wszystkie nazwy mieszkańców wsi, miast, prowincji, krajów i kontynentów oraz wiele nazw geograficznych odnosi się do więcej niż jednego desygnatu, wiele nazw własnych odnosi się nawet do milionów desygnatów. Niedorzeczny pogląd, o którym mowa, utrzymuje się przez więcej niż 2000 lat tylko dlatego, że w mentalności językoznawców jest głęboko zakorzeniona wiara w nieomyślność autorytetów (Mańczak, 2001, s. 30).

W rzeczywistości występuje zdecydowanie więcej nazw własnych mających wiele desygnatów, nazwanych wielodesygnatowymi nazwami własnymi, jak na przykład imię *Jan* czy nazwisko *Kowalski* (Grodziński, 1972a; 1973a; 1973b). Zgodnie z tą teorią nazwa własna może wiązać się z indywidualnym przedmiotem lub nawet kilkoma jednoimiennymi obiektami, ale każdy postrzegany będzie indywidualnie (Superanskaja, 1973, s. 113; Rutkowski, 2007a, s. 27).

W opisie denotacji nazw własnych wprowadzono takie pojęcia, jak *związek denotacyjny* i *wartość denotacyjna* (Kosyl, 1983, s. 12). Związek denotacyjny rozumiany jest jako bezpośredni związek łączący nazwę z jednostkowym denotatem, tj. z przedmiotowym korelatem tej nazwy w rzeczywistości pozajęzykowej. Związek denotacyjny, podobnie jak w wypadku „sztywnej desygnacji” (Kripke, 2001, s. 38; Kosyl, 1978, s. 134), jest stały, niezmienny, niemniej jednak aktualizowany w każdym użyciu nazwy własnej (Kaleta, 1998a, s. 18). Wartość denotacyjna rozumiana jest natomiast jako „wskazanie na klasę przedmiotów, do której należy m.in. denotat danej nazwy własnej” (Kosyl, 1983, s. 13). Znajomość wartości denotacyjnej jest elementarnym i nieodzownym warunkiem właściwego użycia nazw własnych. *Nomen proprium* łączy się bowiem z klasą przedmiotów pośrednio – przez przedmiot, do którego się odnosi

(np. góra, rzeka) i związane z nim pojęcie. Są dwie podstawowe klasy, którym przysługują nazwy własne, tj. klasa osób i klasa obiektów geograficznych. Każda z nich zawiera cały szereg zróżnicowanych podklas.

W świetle prac różnych autorów (m.in. Gardiner, 1957; Smoczyński, 1962; Kucała, 1967; Blanár, 1970; Lubaś, 1973; Grodziński, 1979; Zaręba, 1979; Kuryłowicz, 1980; Topolińska, 1982; Górniewicz, 1988) nazwa własna odnosi się do jednego desygnatu, posiada minimalny zakres, natomiast maksymalną treść (zawartość pojęciową).

Rozpatrując język jako narzędzie komunikacji, a nazwę własną jako element znaczący znaku językowego, zaproponowano wprowadzenie do teorii nazw własnych pojęcia referencji (wyznaczalności) i używalności (zasięgu) onimów, zróżnicowanych komunikacyjnie i ograniczonych do kręgów społecznych w stosunku do języka ogólnego. Zgodnie z tą teorią referent (denotat) oznacza określony przedmiot znajdujący się w wielojednostkowym zbiorze o podobnych cechach. W procesie referencji chodzi o wydzielenie z pojęcia „jednostki”, która tkwi w klasie. Proces desygnacji polega natomiast na odniesieniu myśli do klasy, z której wyłania się jednostka. Onimy, podobnie jak inne leksemy, uzyskują właściwości referencjalne na poziomie leksykalnym dopiero w grupie imiennej, w wypowiedzeniu lub w tekście, albo w konkretnym akcie komunikacyjnym (Lubaś, 1973, s. 8–9; 2006, s. 264).

Jednostkowość onimiczna bywa rozumiana dwojako:

- 1) jako klasa reprezentowana przez jeden desygnat (Tołstoj, 1964, s. 105),
- 2) jako referencja, której zakres obejmuje zarówno *appellativa*, jak i *nomina propria*, ale konkretyzacja dokonuje się dopiero na szczeblu uzusu (tekstu), stanowiąc indywidualny wybór referenta (Topolińska, 1976, s. 33; Lubaś, 1984, s. 76–93; Padučeva, 1992, s. 15–43).

Jak wynika z powyższych rozważań, różne stanowiska oceniające problem desygnacji czy referencji, zarówno dotyczącej apelatywów, jak i nazw własnych, zrodziły się na skutek rozumienia języka i rzeczywistości jako dwu odrębnych sfer (sfery znaczeń i sfery przedmiotów odniesienia). Pewne rozwiązanie podsuwa teoria gramatyki kognitywnej, według której język odzwierciedla rzeczywistość, a desygnacja nie jest równoważna standardowemu pojęciu referencji (zob. *referencja* w EJO, s. 483–484). Odnosi się ona do każdego rodzaju konceptualizacji zewnętrznej „rzeczywistości” (Muszyński, 1988, s. 30; por. też *profilowanie* w LJK, s. 109–111). Koncepcja ta nie oddziela języka i świata, ale wykazuje wieloraki związek używania języka w sposób oddający zjawiska świata zewnętrznego. Pojęcie „sztywnej desygnacji” nie wyklucza możliwości nadawania takiej samej pod względem formalnym nazwy różnym obiektom. Kreacja tych nazw nastąpiła bowiem na skutek innego aktu nominacji, będącego wynikiem konceptualizacji każdorazowo innej rzeczywistości. Wyodrębnia się zatem kilka jednakowych formalnie jednostek onimicznych, stanowiących podstawę do rozpatrywania zjawiska homonimii onimicznej.

2.3. Konotacja

Konotacja jest terminem wieloznacznym, stosowanym w różnych dyscyplinach naukowych. Posługują się nim zarówno językoznawcy, jak i logicy, psychologowie, literaturoznawcy, muzykolodzy oraz badacze kultury. W pracach językoznawczych brak jest jednoznacznej definicji konotacji. W zależności od orientacji badawczych i stosowanych metodologii⁹ występują różne określenia i definicje omawianego zjawiska.

Istotną kwestią w językoznawstwie jest ustalenie udziału konotacji w zakresie teorii znaczenia nazw. Problem stanowi tu zarówno sama definicja zjawiska, jak i definicja nazwy oraz to, czy konotacja jest składnikiem struktury semantycznej jednostki leksykalnej apelatywnej lub własnej, czy też nie. W semantyce apelatywnej jako jedna z wielu przyjmowana jest koncepcja wypracowana przez Johna S. Milla na polu logiki, według której znaczenie nazwy tkwi w jej konotacji, w cesze, ze względu na którą nazwa została nadana (Mill, 1962, t. 2, s. 286). Do logicznego rozumienia konotacji odwołują się niektórzy językoznawcy (por. Kania, Tokarski, 1984; GWJPS; Grodziński, 1985). Konotacja w ujęciu logicznej teorii znaczenia Milla opiera się na przeciwstawieniu denotacji. Konotacja jakiejś nazwy (= leksemu) to znaczenie nazwy, czyli intensja (R. Carnap), tj. TREŚĆ odpowiadającego nazwie pojęcia. Denotacja jakiejś nazwy to jej ekstensja, tj. ZAKRES lub zbiór odpowiadających jej obiektów¹⁰. Nazwa oznacza podmioty bezpośrednio, natomiast współoznacza, konotuje cechy (Mill, 1962, t. 1, s. 49–51). Zdefiniować nazwę to ustalić konotację konkretnej nazwy (Mill, 1962, t. 2, s. 291). Definicję nazwy tworzy ogół wszystkich powszechnie znanych właściwości i cech przedmiotów oznaczanych przez tę nazwę, które są skojarzone z wyobrażeniem tej nazwy przez użytkownika danego języka (Mill, 1962, t. 1, s. 208; Majer-Baranowska, 1988, s. 190).

Semantyka językoznawcza nie wypracowała jeszcze zadowolającej definicji konotacji. Rozumienie konotacji jest bardzo szerokie: obejmuje ono tak różne rzeczy, jak: uzupełniające, towarzyszące komponenty znaczenia wyrazu, ekspresywno-emocjonalne naddatki, elementy modalne i oceniające, cechy pragmatyczne, asocjacje znaczeniowe, odcienie stylistyczne, wyobrażenia, wiedzę o przedmiocie, światopogląd, składnik kulturowy, składnik wynikły z przynależności do pola leksykalnego (zob. Jespersen, Bloomfield, Guiraud, Tokarski, Blanár, Miednikowa, Nida, Komlew, za: Jordanską, Mielczuk, 1988).

⁹ Przeglądu stanowisk dotyczących konotacji w teorii składni i w teorii znaczenia dokonała Urszula Majer-Baranowska (1988). Różne aspekty konotacji omawiane są w tomie *Konotacja* pod. red. Jerzego Bartmińskiego (1998). O pojęciu konotacji w lingwistyce pisze też Elżbieta Bogdanowicz (2013).

¹⁰ Różnica między konotacją a denotacją jest różnie traktowana w literaturze naukowej (zob. rozdz. 2.2). Denotacja rozumiana jest często w sensie *denotat* lub *referent*, tzn. obiekt realny oznaczony nazwą.

Kwestią sporną jest włączenie konotacji w skład definicji (znaczenia) nazwy. W polskiej literaturze z zakresu logiki konotacja bywa utożsamiana ze znaczeniem nazw (Kotarbiński, 1961). Rozróżnia się także rozumienie pragmatyczne nazwy – jako sposobu posługiwania się nazwą przez ludzi, od konotacji – jako czegoś obiektywnego, znajdującego się w przedmiotach pozajęzykowych, do których język się odnosi (Ajdukiewicz, 1985).

Większość językoznawców (za: Majer-Baranowska, 1988, s. 193) jest zdania, że znaczenie jednostki leksykalnej tworzą cechy kryterialne (dyferencjalne), systemowe, określane czasami jako intelektualny lub logiczny komponent znaczenia, a konotacja to zespół cech asocjacyjnych, potencjalnych, kontekstowych, które nie wchodzi w skład znaczenia nazwy.

W strukturalistycznym nurcie językoznawstwa w badaniach semantycznych dla teorii konotacji przyjęto rozróżnienie między konotacją encyklopedyczną a konotacją leksykalną, utożsamiając tę pierwszą z pozajęzykowymi, realnymi właściwościami referenta danej jednostki języka i wykluczając ją poza obszar badań językoznawczych (Apresjan, 1980; Jordanskaja, Mielczuk, 1988, s. 18–19; Tokarski, 1988, s. 42–44). Natomiast konotacja leksykalna opisywana jest jako mająca uzasadnienie lingwistyczne. Daje się ona opisać na podstawie analizy zjawisk językowych, takich jak polisemia (użycia metaforyczne), słowotwórstwo (tworzenie formacji pochodnych słowotwórczo) oraz zdolność tworzenia związków frazeologicznych (za: Jordanskaja, Mielczuk, 1988, s. 23). Nadal jednak istnieją wątpliwości dotyczące określenia zakresu konotacji nazwy oraz wskazania różnic między konotacją a cechą semantyczną nazwy, co powoduje duży udział intuicji w rozstrzygnięciu konkretnych przypadków. Niewyrazista jest także granica między konotacją a cechami konotowanymi przez sam przedmiot (Tokarski, 1988, s. 44–45).

W późniejszych pracach, inspirowanych w dużej mierze ustaleniami lingwistyki kognitywnej, wskazuje się na możliwość rozszerzenia pojęcia konotacja przez wprowadzenie terminu *konotacja tekstowa*. Może ona ujawniać się w konkretnych realizacjach tekstowych i być rozumiana pragmatycznie. W skład konotacji tekstowej będą zatem wchodziły komponenty semantyczne z różnych poziomów struktury słowa (Tokarski, 1988, s. 44–45; Kuryłowicz, 2015, s. 83).

Brak jednoznacznych rozstrzygnięć na polu semantycznym dotyczących konotacji widoczny jest także w odniesieniu do antroponimów, bowiem sam opis semantyczny nazw własnych jest sprawą dyskusyjną. W opisie semantycznym onimów uwzględnia się elementy konotacji, ale zazwyczaj tylko te, które mają uzasadnienie językowe, tj. wtórne użycia nazw (np. metafory nazewnicze, przeniesienia), związki frazeologiczne (frazemy) oraz ustabilizowane, porównawcze połączenia syntaktyczne z nazwami własnymi w ich strukturze (Rutkowski, 2010a, s. 19–27).

Na gruncie onomastycznym wartość konotacyjna rozumiana jest także jako utrwalony w świadomości społecznej zbiór sądów i wyobrażeń o denotacie danej na-

zwy własnej (Kosyl, 1983, s. 14–15), a konotacja nazwy własnej będzie tym szersza, im bardziej znany jest desygnat nazwy. Nazwa własna, której desygnat nie jest znany, nabywa coraz bogatszej konotacji, w miarę jak coraz lepiej i głębiej poznawany jest desygnat danej nazwy (Grodziński, 1973a, s. 68). Takie rozumienie wartości konotacyjnej nazwy nawiązuje do rozważań Nikolaja Georgiewicza Komlewa, dla którego konotacja to „semantyczna modyfikacja znaczenia, zawierająca zbiór semantycznych nawarstwień, uczuć, wyobrażeń o znaku, pojęciu leksykalnym lub o niektórych właściwościach i cechach obiektów, dla których oznaczenia używa się danego słowa-znaczenia” (Komlew, 1969, s. 108). Wyróżnia się zatem dwa typy konotacji onimicznych, tj. wynikające z cech obiektu (denotatu) oraz ze znaczenia wyrazów pospolitych, stanowiących podstawę procesów nazwotwórczych.

Ważne zagadnienie stanowi znaczenie konotacji przy wyjaśnianiu etymologii nazw własnych. W licznych pracach językoznawczych podkreślano rolę elementów konotacyjnych przy wyjaśnianiu wielu zjawisk zachodzących w języku. Treści asocjacyjne są bardzo istotne w procesie kreacji nazwy własnej, gdyż są one podstawą procesów nazwotwórczych. Cecha, która jest kojarzona ze znaczeniem leksykalnym podstawy nazwy – apelatywem, może być cechą istotną i semantyczną dla znaczenia nazwy *in statu nascendi*. Bez cech konotacyjnych niejasny byłby status wielu przezwisk, a w dalszym rozwoju nazwisk, np. *borsuk* ‘zwierzę drapieżne’ i *borsuk* ‘człowiek skryty, lubiący samotność’. Znaczenie podstawowe rzeczownika *borsuk* musi zawierać takie cechy konotacyjne (*borsuk* ‘zwierzę lubiące samotność’), które jako cechy desygnacyjne występują w znaczeniu derywatów semantycznych, tj. nazwy *in statu nascendi* (Tokarski, 1981; Mazurkiewicz, 1988). Cechy konotacyjne w mniejszym lub większym stopniu mają swoje odzwierciedlenie w znaczeniu etymologicznym nazwy własnej, decydują bowiem o strukturze onimu.

Ustalenie etymologii nazwy własnej niejednokrotnie pozwala na uchwycenie określonych znaczeń konotacyjnych wyrazu funkcjonującego w danej kulturze. Konotacje kulturowe mają miejsce zarówno w procesie onimizacji, jak i apelatywizacji (zob. Abramowicz, 2006a; 2006b), chociaż mają w tych procesach inną istotę. W procesie onimizacji posiadają głównie charakter językowy, gdyż są podstawą metafor i symboli, dzięki którym w procesie nazwotwórczym dochodzi do powstania nazwy własnej. Ten sam onim w różniących się kulturowo środowiskach może mieć różne nawiązania konotacyjne. Natomiast konotacje istniejących już nazw własnych, utrwalone w świadomości ludzi, prowadzą do apelatywizacji tych nazw. Są to konotacje związane głównie z asocjacjami semantycznymi dotyczącymi denotatu nazwy. Konotacja towarzysząca procesom onimizacji i apelatywizacji wynika z potrzeby wartościowania otaczającej rzeczywistości.

Konotacja leksykalna, w tym również konotacja nazw własnych, pozostaje nadal zagadnieniem o złożonej naturze, bez jednoznacznych rozstrzygnięć definicyjnych.

Problem stanowi istota konotacji nazwy własnej rozumianej jako zjawisko o charakterze językowym lub pozajęzykowym. W dużej mierze badacze znaczenia nazw własnych muszą opierać się na intuicji, określając znaczenie językowe i pozajęzykowe onimów, gdyż lingwistyka nie wykształciła precyzyjnych narzędzi wydzielenia z opisu semantycznego nazw elementów *stricte* językowych. Trudności w określeniu konotacji występują w zasadzie odkąd termin ten był wykorzystywany w pracach semantyków (Tokarski, 1988, s. 35; Pajdzińska, 1988, s. 60–70; Tokarski, 2006, s. 212–213, 217).

Denotacja w wypadku nazw własnych jest związana z aktem nominacyjnym, ma charakter pozajęzykowy. Natomiast konotacje semantyczne nazwy własnej, szczególnie w procesie onimizacji, w sposób wyraźny pokazują przez określone formy językowe subiektywizm myślenia człowieka, wykorzystując przy tym kryteria wartościowania świata (Tokarski, 1988, s. 51–52; 2008, s. 149). Przez środki morfologiczne i leksykalne wyrażają kategorie pojęciowe (LJK, s. 97) charakterystyczne w kategoryzowaniu przez człowieka obiektów i zjawisk otaczającego świata.

W ujęciu gramatyki kognitywnej konotacja nie jest odrębnym ani drugorzędnym poziomem znaczenia, lecz stanowi nieodłączny aspekt semantyczny struktury wyrażenia. Analiza konotacji dokonuje się w kategoriach domen poznawczych, uwzględniających wszystkie aspekty związane z użyciem danego wyrażenia, tj. takie aspekty jak na przykład to, czy jest to wyrażenie oficjalne, czy nieoficjalne, czy jest charakterystyczne dla dialektu lub określonego środowiska, czy wyraża aprobatę, czy dezaprobatę, a także wszelkie skojarzenia, jakie dane słowo wywołuje. Istnienie różnych stopni formalności w języku, różnic dialektalnych czy środowiskowych stanowi materiał na potencjalne domeny poznawcze, w odniesieniu do których zachodzi profilowanie¹¹. Takie same procesy dotyczą różnorodnych skojarzeń związanych z danym słowem, przy czym różni użytkownicy języka mogą konceptualizować dane wyrażenie, odwołując się do innych konfiguracji wiedzy (do różnych domen poznawczych) (Taylor, 2002, s. 240). Konotacja semantyczna jest składnikiem treściowym bardzo płynnym, warunkowanym kontekstowo, związanym z niektórymi tylko użyciami słowa czy aktualizowanym w niektórych tylko użyciach słowa (por. Tokarski, 1988, s. 51).

¹¹ Profilowanie – w gramatyce kognitywnej pojęciowe uwypuklenie określonego aspektu danej domeny, czyli bytu pojęciowego, spójnej struktury wiedzy mającej w zasadzie dowolny poziom złożoności lub organizacji. Domena może na przykład stanowić pojęcie, ramę semantyczną (ustrukturyzowany fragment wiedzy konieczny do zrozumienia jakiegoś słowa bądź zespołu powiązanych ze sobą słów) lub jakąś inną przestrzeń przedstawieniową lub kompleks pojęciowy. Centralną funkcją domeny jest dostarczanie względnie stałego kontekstu wiedzy, w kategoriach którego można rozumieć inne rodzaje jednostek pojęciowych (LJK, s. 23, 109). Profilem danego wyrażenia jest to, co owo wyrażenie desygnuje. Profilowanie odwołuje się do domeny bądź matrycy domen, przy czym niektóre aspekty są niezbędne do konceptualizacji i stanowią bazę. Na przykład *wyspa* profiluje pewien obszar lądu; bazę stanowi tu opływająca wyspę woda. Domenę tworzą ogólne pojęcia dotyczące geograficznej struktury Ziemi (Taylor, 2002, s. 709).

Termin *konotacja* w polskich pracach badawczych używany jest w metodologii kognitywnej w takim znaczeniu, w jakim funkcjonuje w logice, a więc w myśl Millowskiego rozumienia konotacji (Bartmiński, 1988, s. 171). Zgodnie z językoznawstwem kognitywnym w opisie semantyki jednostki leksykalnej należy uwzględnić wszystkie składniki istotne dla funkcjonowania słowa. Termin *konotacja* używany jest w znaczeniu szerszym niż *denotacja*. W zakres konotacji wchodzi zarówno cechy kryterialne (wyodrębniające), jak i charakterystyczne (także stereotypowe, por. Putnam, 1975; 1988).

W antroponimii zakres (denotacja) jest czymś bezdyskusyjnym (Tokarski, 1988, s. 35–54; Rutkowski, 2010a, s. 26) ze względu na charakter związku łączącego nazwę z denotatem, ustalonego przez akt nominacyjny. Odwołując się do koncepcji Milla, ZAKRES nazwy własnej będzie zawsze jednostkowy. TREŚĆ natomiast stanowić będzie wiedza językowa o danej nazwie oraz różne skojarzenia związane z nazwą i jej denotatem.

Wydaje się, że opis konotacji nazw własnych należy ująć w myśl zasad gramatyki kognitywnej i uznać konotację za element semantyczny struktury antroponimu. Semantykę antroponimu tworzyć będą komponenty desygnacyjne i komponenty konotacyjne. Będą one miały różny udział w procesie tworzenia nazwy i w trakcie funkcjonowania nazwy po zerwaniu pierwotnego związku denotacyjnego. W procesie onimizacji przeważać będą konotacje językowe, a jako wtórne występować będą konotacje związane z denotatem nazwy. Natomiast w fazie postnominacyjnej w skład znaczenia nazwy wchodzić będą głównie konotacje związane z denotatem nazwy, jako drugoplanowe występować będą zaś konotacje językowe.

2.4. Gramatyka nazw własnych

W latach pięćdziesiątych ubiegłego wieku zrodziło się pojęcie gramatyki onomastycznej (Górny, 1957). Jej celem był opis językowych właściwości nazw własnych, odróżniających je od wyrazów pospolitych, które stanowiły punkt odniesienia (Walczak, 2004).

Zdaniem Roberta Mrózka zestawienie *gramatyka onomastyczna* nie jest właściwym i potrzebnym terminem w dyskusji nad swoistością sfery onimicznej języka. W tym wyrażeniu, zdaniem autora, tkwi nieścisłość terminologiczna, której „źródłem jest motywacyjne odnoszenie członu *onomastyczny* zarówno do onomastyki jako dyscypliny językoznawczej, jak i do przedmiotu jej zainteresowań badawczych, czyli onimii” (Mrózek, 2006, s. 158). Termin *gramatyka onomastyczna* zastąpiono terminem *gramatyka nazw własnych*, która rozpatrywana jest na gruncie systemu gramatycznego danego języka (Cieślikowa, 1999a, s. 97). W takim ujęciu uzyskuje dopiero jaśniejszy wymiar znaczeniowy, pozwalający sugerować, iż gramatyka nazewnicza może być

utożsamiana z systemowością onimiczną i jej wyznacznikami (Mrózek, 2006, s. 158), przedmiotem gramatyki nazewniczej są bowiem wszystkie językowe, wynikające z aktu komunikacji, i pozajęzykowe elementy, zjawiska i kategorie, które służą do tworzenia, organizacji i funkcjonowania własnej sfery języka (Šrámek, 1998, s. 259).

Onomastyka słowiańska, w tym polska, nie ma opracowanej gramatyki nazw własnych (Cieślíkowa, 2003, s. 50). Stan badań nad gramatyką polskich nazw własnych jest słabo zaawansowany i nie można obecnie przedstawić pełnego rejestru morfologicznych, składniowych i fonetycznych wyznaczników własności, a jedynie dane fragmentaryczne (Kaleta, 1998a, s. 37). W pracach językoznawców podejmowane były jedynie pewne aspekty gramatyki nazewniczej (Górny, 1957; Lubaś, 1973; Borek, 1978; Miodunka, 1979; Zaręba, 1979; Szymczak, 1980; Mańczak, 1986; Furdal, 1986). Językoznawcy zwracali m.in. uwagę na różną fleksję nazw własnych w stosunku do motywujących je wyrazów pospolitych jako wskaźnik własności (Reichan, 1975; 1998; Handke, 1989; Cieślíkowa, 1998; Kaleta, 1998a; Mrózek, 2006, s. 159). Wskazywano także na różnice w słowotwórstwie nazw własnych w stosunku do słowotwórstwa wyrazów pospolitych (Smoczyński, 1962; Rospond, 1972; Gala, 1988; Kaleta, 1998a), uznając, że odrębności gramatyczne między *nomen proprium* i *nomen appellativum* przejawiają się głównie w cechach morfologicznych: fleksyjnych i słowotwórczych.

Dotychczasowe badania nad słowotwórstwem różnych typów nazw własnych w opozycji do wyrazów pospolitych dowodzą, że te pierwsze są często zupełnie inaczej zbudowane niż te drugie. Decyduje o tym albo podstawa derywacyjna, albo sufix, albo cała struktura nazwy. Swoiste właściwości gramatyczne *propriów* wynikają, zdaniem niektórych badaczy, z ich odrębności wobec *apelatywów*, głównie w warstwie morfologicznej i semantyczno-funkcjonalnej, gdyż niezależnie od norm systemu *apelatywnego* mogą autonomicznie wytwarzać odrębne od *apelatywów* atrybuty (zob. Gala, 1998; 2014e; Kaleta, 1998a, s. 40). Przejawia się to szczególnie w innowacjach morfologicznych związanych z produktywnością wykładników derywacyjnych, polegających na specjalizacji funkcji formantów, głównie toponimicznych i antropimicznych, ale przede wszystkim na wprowadzeniu nowych, nieznanych słowotwórstwu *apelatywnemu* formantów, jak *-al*, *-ała*, *-ało*, *-el* (Gala, 2014f; 2014g; 2014h; 2014i).

Przedmiotem badań uczyniono także zasięg i funkcję derywacji paradygmatycznej w nazwach własnych, w porównaniu z wyrazami pospolitymi (Kurzowa, 1974; Kreja, 1974; Rzetelska-Feleszko, 1980; Cieślíkowa, 1991). Tendencja do nieodmieniaania nazwisk, wynikająca z braku kompetencji gramatycznej, wiedzy o obiekcie oraz wpływu języka urzędów i administracji, bywa także traktowana jako jedna z podstawowych różnic między nazwami własnymi i pospolitymi (Kreja, 1995; Cieślíkowa, 2000a), niemniej jednak według większości stanowisk badawczych sekundarność *nomen proprium* względem *nomen appellativum* rozpatrywać należy zarówno

w warstwie leksykalnej, jak i gramatycznej (Gala, 1991), a nazwy własne odznaczają się swoistymi właściwościami nie tylko w płaszczyźnie słowotwórczej i fleksyjnej, ale także ortograficznej, fonetycznej i składniowej (Walczak, 2004).

Podjęmowano ponadto próbę badań nad gramatyką nazw własnych w myśl zasad językoznawstwa kognitywnego. Analizowano, za pomocą jakich środków gramatycznych przedstawiona jest kategoria rodzaju w nazwach własnych osób, przy zastosowaniu kognitywnej teorii prototypów. W związku z tym poddano analizie kategorię pojęciową płęć i jej obraz językowy w nazwach osób, w porównaniu z osobowymi rzeczownikami pospolitymi, dochodząc do wniosku, że istnieje wyraźna różnica w zakresie środków morfologicznych (końcówek fleksyjnych i sufiksów) służących do wyrażania opozycji płęć męska : płęć żeńska w nazwach własnych osób i w rzeczownikach pospolitych osobowych, natomiast różnica w płaszczyźnie leksykalnej nie jest wyraźnie zaznaczona (Kaleta, 1998a; 1998b, s. 40–41).

Z punktu widzenia stanowiska genetyczno-funkcjonalnego kwestionuje się jednak wyodrębnianie gramatyki nazewniczej w systemie gramatycznym języka polskiego (Lubaś, 1998, s. 265). W odniesieniu do *nomen proprium*, rozpatrywanych jako znaki językowe, trudno mówić o gramatyce nazewniczej jako zespole środków formalno-funkcyjnych, które wyrażają odrębny system językowy. Znak ma charakter psychiczny (według poglądów de Saussure'a), łączący nie rzecz i nazwę, ale pojęcie i obraz akustyczny. Jeżeli nazwę własną rozpatrywać się będzie jako jednostkę symboliczną (zob. rozdz. 4), to istniejące odrębności między *nomen proprium* a *nomen appellativum* nie będą stanowiły różnych kategorii morfologiczno-semantycznych. Kategorie, takie jak na przykład patronimiczność, etniczność, augmentatywność, wszystkie kategorie przypadku i liczby, występują w obydwu grupach leksykalnych (Lubaś, 1998, s. 264). Gramatyka opisuje kategorie językowe, które są abstrakcją. Można je traktować rygorystycznie, jako pewne klasy od siebie oddzielone, opozycyjne i tak to czynił strukturalizm, lub jako klasy przejściowe, płynne, co zakłada kognitywizm. W niniejszej pracy stanowisko badawcze skłaniać się będzie w stronę tego drugiego nurtu metodologicznego lingwistyki.

2.5. Funkcje nazw własnych

Zagadnienie funkcji nazw w teorii onomastycznej nie doczekało się jak dotąd opracowania jednoznacznego stanowiska. Brak jest jednolitych, jasnych i precyzyjnych kryteriów wyodrębniania poszczególnych funkcji nazw. Powoduje to, że istnieje duża różnorodność, a więc i rozbieżność w przypisywaniu nazwom pełnionych funkcji.

Wyodrębnianie funkcji nazw własnych w onomastyce wiąże się z różnymi teoriami na temat znaczenia nazw własnych oraz różnic między *nomina appellativa* i *nomina*

propria. Zgodnie z tezą o braku znaczenia nazw własnych jako podstawową wymienia się funkcję identyfikacyjną, służącą jednostkowemu wyznaczeniu:

[...] nazwa własna jest rzeczownikiem, który posiada referencję jednostkową, tzn. zdolność wyznaczania, wskazywania indywidualnego, niepowtarzalnego obiektu w celu wyróżniania go od innych, w realnej lub wyobrażonej rzeczywistości pozajęzykowej, współczesnej lub minionej (Kaleta, 1998a, s. 34).

W takim ujęciu nadrzędna funkcja nazw własnych, czyli bycie nazwą własną (*proprium esse*), wynika z ustanowienia związku denotacyjnego, który określa onimiczny charakter nazwy *in statu nascendi* (nominację, dyferencjację i identyfikację) (Šrámek, 1999, s. 23–27; Kripke, 2001).

Przyjmując natomiast twierdzenie, że nazwy własne mają znaczenie, poza funkcją identyfikacyjno-dyferencyjną wyodrębnia się szereg funkcji pobocznych, które mają charakter fakultatywny. O funkcjach nazw własnych pisało wielu badaczy, zarówno językoznawców, jak i logików czy filozofów¹².

¹² Przeglądu stanowisk dotyczących funkcji nazw własnych w onomastyce dokonał Mariusz Rutkowski, który przytoczył poglądy i terminy na określenie funkcji nazw własnych następujących badaczy: J.A. Karpenki – funkcje aktywne: funkcja główna (połączenie funkcji nominacyjnej, identyfikacyjnej i dyferencyjnej), informacyjna (a w jej ramach funkcja ideologiczna i socjalna), emocjonalna; funkcje pasywne: poznawcza i akumulacyjna (Karpenko, 1980); D.L.F. Nilsena – omawia specyfikę funkcjonowania nazw własnych w komunikacji i na podstawie tych obserwacji wyodrębnia kilka sekundarnych funkcji nazw, mających często charakter jednostkowy, np. wywieranie wpływu na ludzi, charakteryzowanie denotatów, wnoszenie przez nazwy własne podwójnego znaczenia, używanie nazw dla żartu, zabawy (Nilsen, 1988); M. Knappovej – autorka rozpatruje funkcje, biorąc pod uwagę pragmatyczne użycie nazw oraz specyfikę aktu nazwotwórczego; podkreśla brak ładunku semantycznego nazw w sensie znaczenia apelatywnego; wyodrębnia następujące funkcje: 1) wyróżnione przez Jakobsona ogólnojęzykowe funkcje języka – referencyjna, metajęzykowa, konotatywna, fatyczna, emotywna i poetycka, 2) funkcje specjalne, wynikające ze specyfiki systemu onimicznego, tworzące określone grupy: funkcje podstawowe – nominacyjna, indywidualizująca, dyferencyjna, deiktyczna (wskazywania), apelowa; funkcje, dzięki którym użytkownicy języka mają wyobrażenie o denotatach – asocjacyjna, ewokacyjna i konotatywna; funkcje socjalne – klasyfikują obiekty według różnych kryteriów, np. geograficznego, czasowego, narodowego, religijnego; funkcje wiążące się z możliwością wyrażania emocji – ekspresywna, emocjonalna, psychologiczna (Knappová, 1992); K. Ziliacusa – ujmuje nazwy jako znaki językowe, które jedynie denotują, nie charakteryzują nazywanych obiektów; nazwy własne pełnią dwie zasadnicze funkcje: 1) występowanie nazw w roli znaków denotujących określone obiekty, bez ładunku semantycznego, ale z możliwością konotacji związanych z nazywanymi obiektami, 2) tworzenie określeń nazywających różnego rodzaju zjawiska, połączone w jakiś sposób z prymarnymi denotatami nazw (Ziliacus, 1997); J.M. Carrola – nazwy własne mają znaczenie kategoriale i są funkcjonalnie skróconymi deskrypcjami; funkcjonowanie nazw uwarunkowane jest kontekstem użycia w komunikacji społecznej (Carroll, 1983); R. Šrámek – wyróżnia funkcje ogólnoonimiczne (nominacyjna, identyfikacyjna i dyferencyjna) i funkcje specyfikujące, przejawiające się na dwa sposoby: 1) w postaci kategorii proprialnej, 2) w konkretnym użyciu nazwy w określonej sytuacji komunikacyjnej (Šrámek, 1999); V. Blanára – autor analizuje zagadnienie funkcji nazw własnych w kontekście

W różnych pracach naukowych wyróżnionych zostało powyżej 30 pojęć (za: Rutkowski, 2010b) oznaczających funkcje nazw, między innymi: *nominatywna, identyfikacyjna, dyferencjacyjna, znakowa, pasywna, aktywna, przedmiotowa, referencjalna, socjalna, ekspresywna, emotywna, psychiczna, psychologiczna, socjologiczna, ideologiczna, deskryptywna, konotatywna, metalingwistyczna, fatyczna, akcentuacyjna, konstelacyjna, perspektywizująca, mitologizująca, ochronna, arealowa, temporalna* (Šrámek, 1999), *kulturowa* (Gajda, 2004, s. 21). Wynika z tego, że ustalenie znaczenia terminu *funkcja* jest nieprecyzyjne i podlega różnej interpretacji.

Rozpatrując nazwy własne jako znaki językowe, zwrócono uwagę na rolę, jaką znak językowy pełni w komunikacji społecznej. W związku z tym podjęto próbę określenia funkcji nazw w momencie ich powoływania, czyli połączono funkcję nazw ze znaczeniem motywacyjnym konkretnych jednostek. Powiązanie pojęcia funkcji z aktem nominacyjnym pozwoliło na wyodrębnienie pięciu funkcji w zależności od elementu aktu komunikacji, a zatem wyróżniono funkcję deskrypcyjną, którą nazwa pełni wobec obiektu, funkcję ekspresywną – wobec kreatora (twórcy), funkcję pamiątkową lub aluzyjną – wobec sytuacji, funkcję impresywną – wobec użytkownika oraz funkcję poetycką – w stosunku do samej siebie. Ustalono, że funkcje jednostek nazewniczych zazwyczaj są wynikiem kilku równoczesnych relacji, jednak podstawową jest ta, która odwołuje się do znaczenia motywacyjnego onimów. Jest ona najważniejsza z punktu widzenia nacechowania semantyczno-pragmatycznego danej jednostki, leżącego u podstaw procesu nazywania (Rutkowski, 2001b, s. 11–13).

Charakterystyka funkcyjna nazw własnych została dokonana także w odniesieniu do dwu podstawowych funkcji, jakie wydzielane są dla języka – funkcji reprezentatywnej wobec świata wewnętrznego i zewnętrznego oraz funkcji komunikacyjnej – pozwalającej na komunikację międzyludzką (za: Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 193–206). Dla opisu funkcji onimów duże znaczenie ma rozgraniczenie planu powstania – płaszczyzny doonimicznej i planu funkcjonowania – płaszczyzny onimicznej nazw własnych. W onimii funkcja reprezentatywna właściwa będzie dla momentu kreacji nazwy własnej, czyli dla funkcjonowania nazwy w płaszczyźnie doonimicznej. W planie kreacji duże znaczenie ma kompetencja językowa nazywającego, a moment powołania nowej jednostki nazewniczej ściśle związany jest z językowym i pozajęzykowym znaczeniem motywacyjnym. Funkcję reprezentatywną (określaną także jako symboliczna, przedstawieniowa, poznawcza, informatywna, identyfikująca, odniesieniowa, denotatywna, referencyjna) można wydzielać przy opisie każdego systemu znaków, w tym znaków proprialnych. Funkcja reprezentatywna onimów bywa też

---

rozdzielenia nazw własnych i wyrazów pospolitych; wyróżnia funkcje wspólne obu klasom: nominacyjną, komunikacyjną, apelu, ekspresywną, deiktyczną oraz główną funkcję specyficznie onomastyczną, mającą charakter „ekstralingwistyczny”, a sprowadzającą się do identyfikacji nazywanego obiektu; grupuje ona szereg „podfunkcji” (Blanár, 1996) – Rutkowski, 2010b; por. też Mrózek, 2004, s. 13–14.

określana jako nominatywna, identyfikacyjna lub dyferencyjna (Karpenko, 1980, s. 10; Knappová, 1992), identyfikacyjno-dyferencyjna (Kosyl, 1992, s. 50), deiktyczna (Kaleta, 1998b, s. 18), identyfikacyjno-charakteryzująca (Skowronek, Rutkowski, 2004), identyfikująca (Cieślikowa, 2006b).

W płaszczyźnie onimicznej funkcjonowania nazw, odpowiadającej planowi funkcji komunikacyjnej (określanej także jako interakcyjna lub pragmatyczna), uwzględnia się funkcję konotatywną, ekspresywną, fatyczną, tekstową (Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 193–195). Znaczenie motywacyjne zostaje zastąpione przez nowe znaczenie nazwy, nadawane jej przez użytkowników, uwarunkowane odpowiednim kontekstem, w sieci nowych konotacji i odniesień. Funkcja reprezentatywna i związana z nią semantyka onimów oraz funkcja komunikacyjna wynikająca z pragmatycznego użycia nazw w planie onimicznym nie jest przy tym ostro rozgraniczona. Obie te funkcje przenikają się lub nakładają na siebie.

Z powyższego zestawienia wynika, że istnieją różne stanowiska interpretacyjne, przyjmujące odmienne kryteria wyodrębniania funkcji nazw własnych. W związku z brakiem wypracowanej spójnej koncepcji metodologicznej trudno ustanowić jednoznaczne rozgraniczenie między funkcjami języka naturalnego i funkcjami pełnionymi przez nazwy własne. Nie ulega kwestionowaniu fakt, że funkcja identyfikacyjno-dyferencyjna, bez względu na stanowisko interpretacyjne onimów, wskazywana jest jako prymarna funkcja nazw własnych (np. Kowalik-Kaleta, 1981; Kosyl, 1992; Rzetelska-Feleszko, 1993). Identyfikowanie i wyodrębnianie denotatu spośród innych jest główną funkcją, którą przypisuje się zarówno historycznym, jak i współczesnym jednostkom nazewniczym (Cieślikowa, 2006b, s. 46). Niemniej jednak, jak twierdzi Mariusz Rutkowski, problematyka funkcji uwidacznia, że:

granica pomiędzy *nomina propria* i *nomina appellativa* może być niekoniecznie tak sztywna i tak wyraźna, jak chcieliby niektórzy językoznawcy i filozofowie. Opis funkcji nazw może być dobrym powodem do weryfikacji (a przynajmniej uelastycznienia) wielu aksjomatów onomastyki, a w konsekwencji – asumptem do nowego spojrzenia na teorię nazw własnych (Rutkowski, 2007a, s. 27).

Nazwa własna pełni najczęściej kilka funkcji jednocześnie i funkcje te mogą nakładać się na siebie. Dla rozważań podjętych w niniejszej monografii duże znaczenie ma zróżnicowanie opisu funkcji nazw ze względu na plan doonimiczny i onimiczny.

3. Znaczenie nazw własnych

Nazwy własne są elementem szeroko rozumianego systemu językowego. W obrębie tego systemu istnieją dwa podsystemy: semantyczny, do którego należą jednostki językowe posiadające znaczenie leksykalne, oraz deiktyczny, służący do wskazywania, wyznaczania obiektów indywidualnych. Teorie filozoficzne i logiczne głosiły brak znaczenia leksykalnego nazw własnych. John Stuart Mill i jego zwolennicy (m.in. Donnellan, Gardiner, Katz) byli zdania, że nazwy własne to indeksy, rodzaj zaimków wskazujących, wyrażenia pozbawione cech deskrypcyjnych, a tym samym właściwości predykatywnych.

Pogląd, że nazwy własne nie mają znaczenia, wyznaje część językoznawców (zob. m.in. Superanskaja, 1973; Kosyl, 1983; Blanár, 1996; Šrámek, 1999). Inni badacze są natomiast zdania, że „trzeba odrzucić zakorzenione w lingwistyce, a przejęte z logiki dzięki starszej literaturze przekonanie, że nazwy własne są pozbawione znaczenia i że nie są pojęciami” (Lubaś, 2006, s. 261). W związku z trudnością w ustaleniu jednoznacznych poglądów na najbardziej zasadnicze kwestie, dotyczące między innymi istoty obiektu badań onomastycznych, mówi się o „frustracji definicyjnej” w onomastyce (Siwec, 2006, s. 432).

Rozpatrywanie *propriów* jako znaków językowych, a tym samym zdefiniowanie sfery pojęciowej wiążącej znak językowy z denotowanym obiektem, doprowadziło do wykształcenia się w tradycji onomastycznej trzech zasadniczych poglądów na temat znaczenia nazw własnych¹³:

- 1) nazwy własne nie posiadają znaczenia; sfera pojęciowa wiążąca znak językowy z obiektem zostaje zredukowana (Gardiner, 1957; Superanskaja, 1973); znaczenie nazwy własnej związane jest z indywidualnym obiektem, utożsamiane jest najczęściej z odniesieniem (referencją) nazwy własnej i nie ma charakteru pojęcia (Šrámek, 2010; por. też Superanskaja, 1973; Kosyl, 1983; Blanár, 1996; Šrámek, 1999);
- 2) nazwy własne nie są całkowicie pozbawione znaczenia, ale ich treść nie mieści w sobie wszystkich cech denotowanych obiektów; nazwy własne posiadają minimum znaczeniowe, czyli zdolności do wyznaczania kategorii nadrzędnej, jak ‘miasto’, ‘osoba’, ‘rzeka’, ‘góra’ itp.; w onimach zawarte jest znaczenie kategoriałne, czyli informacja, do jakiego rodzaju obiektów dana nazwa się odnosi

---

¹³ Cechy istotne onimów oraz różne koncepcje znaczenia nazw własnych od czasów starożytnych do współczesnych na przykładzie toponimów zostały przedstawione w pracy Andrzeja Czernego (2011).

(Van Langendonck, 1981b); zawierają w swojej strukturze presupozycje, którymi są pojęcia ogólne, co można by nazwać wiedzą referencjalną, będącą częścią wiedzy o otaczającym świecie (Kaleta, 1998d, s. 160); jest to coś w rodzaju kategoryalnego minimum znaczeniowego;

- 3) znaczenie semantyczne nazwy jest większe niż wyrazu pospolitego (Dąmbska, 1949; Kuryłowicz, 1956); propria rozpatrywane są jako znaki językowe występujące w płaszczyźnie mówienia; nazwy własne posiadają nieskończenie bogatą treść; tak rozumiane zagadnienie spowodowało powstanie: a) teorii znaczenia indywidualnego, b) teorii znaczenia wielodesygnatowego.

W pierwszym ujęciu znaczenie nazwy własnej, zgodnie z teorią znaczenia indywidualnego, obejmuje wszystkie cechy desygnatu znane człowiekowi, który tego imienia własnego używa (Kuryłowicz, 1956). Teorię znaczenia indywidualnego nazw własnych zbudowano przez włączenie sfery pozajęzykowej, kontekstowej i konsytuacyjnej informacji o desygnacie do sfery językowej, utożsamiając encyklopedyczną informację o desygnacie z pojęciem desygnatów (Gala 2014a, s. 492), dochodząc do wniosku, że przy jednostkowej identyfikacji występuje maksymalne nasycenie treścią (Rutkowski, 2005, s. 100; por. też Kaleta, 1998b, s. 19–28; Gajda, 2004, s. 24). Propria posiadają referencję jednostkową, a jako znaki o jednostkowym zakresie posiadają treść nazwy bez porównania bogatszą niż treść wyrazu pospolitego.

O wielodesygnatowych nazwach własnych, odnoszących się, podobnie jak apelatyw, do wielu desygnatów, pisał między innymi Eugeniusz Grodziński. Wychodził on z założenia, że znaczeniem nazwy własnej jest myśl o jednym określonym desygnacie. Nosicieli danej nazwy jest wielu, nazwa jest zatem wieloznaczna (Grodziński, 1973a, s. 103–111). Zgodnie z tą teorią, łączącą jednostkowość nazw osobowych z encyklopedyczną informacją o nosicielu nazwy, liczba znaczeń jest uzależniona od liczby nosicieli antroponuimu i od naszej o nim wiedzy.

Znaczenie wyrazu pospolitego jest w swej strukturze zawsze odmienne od znaczenia nazwy własnej, a tej różnicy między znaczeniami usunąć nie można (Grodziński, 1973a, s. 78). Niemniej jednak istnienie poziomu semantycznego w strukturze onimów jest niepodważalne (Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c, s. 23). Zgodnie z powszechnie przyjętym poglądem, wynikającym z nowszych badań, nazwy własne i wyrazy pospolite tworzą dwa działy językowe, które zawierają jednostki leksykalne o różnym typie znaczenia (Siwiec, 2012, s. 326). *Nomina propria* poza właściwością wskazywania poszczególnego obiektu mają zdolności semantyczne (Kuryłowicz, 1956, s. 1–14; Lubaś, 1967, s. 167–177; Grodziński, 1973a, s. 74–75; Skowronek, Rutkowski, 2004). Znaczenie nazw własnych jest różnie interpretowane, w zależności od przyjętej metodologii:

- 1) strukturalistycznej,
- 2) socjolingwistycznej,

- 3) kulturowej,
- 4) pragmatyczno-komunikatywnej,
- 5) kognitywistycznej.

Strukturalizm zakładał autonomiczne badanie języka jako systemu poznawczego. Nie brał pod uwagę wpływu czynników zewnętrznych na kształtowanie się owego systemu. Według tego stanowiska zakres znaczenia w nazwach własnych ograniczał się do tak zwanej wiedzy językowej (Rutkowski, 2007a, s. 21). Natomiast związek między nazwą własną a denotatem opiera się na konwencji pozajęzykowej, na przykład obrzędowej, zwyczajowej, kulturowej, społeczno-administracyjnej. W związku z tym, że nie ma reguł językowych decydujących o nadaniu nazwy własnej, funkcjonowanie onimów traktowano podobnie do właściwości dowolnych znaków rozpoznawczych, jak metki na bieliźnie czy znamiona przyrodzone (Bogusławski, 1977, s. 44). Nazwy własne rozpatrywano na gruncie gramatyki jako twory artykulacyjno-akustyczne puste semantycznie, najczęściej w formie rzeczowników z ich określonymi strukturami morfologicznymi. Zgodnie z teorią strukturalistyczną na podstawie nazwy własnej nie można niczego orzec o nazywanym obiekcie. Na płaszczyźnie mówienia nazwy przekazują jedynie informację wyróżniającą, która jest indywidualnym przedstawieniem psychicznym, uwarunkowanym przez konkretyzujący wpływ kontekstu i konsytuacji (Grochowski, 1993, s. 29; Gala, 2014a, s. 495–496). Antroponim posiada znaczenie tylko jako nazwa *in statu nascendi*. Akt nadania nazwy jest indywidualną decyzją, przypisującą nazywanemu obiektowi jednostkową denotację. Relacja semantyczna między podstawą derywacyjną a formą onimiczną zachodzi do czasu zachowania motywacji etymologicznej. W odniesieniu do poszczególnych nosicieli nazwa pozostaje tylko znakiem tożsamości i zaczyna zrywać z gramatyką wyrazów pospolitych w zakresie fonetyki, fleksji i słowotwórstwa (Gala, 2014a, s. 495).

Badania socjolingwistyczne zwracają uwagę na fakt odzwierciedlenia w antroponimach zróżnicowania społecznego nosicieli nazwisk. Ujawniają one lingwistyczne i społeczne właściwości funkcjonowania systemu antroponimicznego w społeczeństwie (Bubak, 1986, s. 31–37). Analiza antroponimów w tym ujęciu odbywa się w aspekcie językowym, z uwzględnieniem znaczenia wynikającego ze struktury języka, i w aspekcie socjolingwistycznym, w którym procesy antroponimiczne rozpatrywane są w relacji do społeczno-historycznego kontekstu. Badania socjolingwistyczne antroponimów przedstawiają związki między strukturą języka a strukturą społeczeństwa, wzajemne uwarunkowania i relacje, a także znaczenie nazwy osobowej jako indywidualnego sposobu nazywania człowieka w społeczeństwie. Ustalenie związku nazwiska z nosicielem dotyczy pięciu kategorii: wskazywania na cechy zewnętrzne lub wewnętrzne, wskazywania na zależności między ludźmi, wskazywania na relacje poszczególnych osób do nazw miejscowych, wskazywania na wykonywany zawód lub piastowaną godność, używania imienia w funkcji dodatkowego określenia, nazwiska.

Jeszcze szerszą perspektywę opisu nazw własnych, uwzględniającą element znaczenia semantycznego nazwy, proponuje onomastyka kulturowa (zob. Kaleta, 1998d; 2000; Malec, 2001; Kaleta, 2002; Mrózek, 2002; 2004; Rzetelska-Feleszko, 2006; Kucharzyk, 2012), będąca jednym z kierunków lingwistyki kulturowej (por. Anusiewicz, 1995). Według współczesnych stanowisk badawczych zachodzi trojaka relacyjność między językiem a kulturą:

[...] wiążąca się z tym, że – po pierwsze – język jest częścią kultury (faktem kulturowym), najważniejszym składnikiem jej sfery komunikacyjnej; po drugie – kultura (treści kulturowe) jest zawarta w języku i daje się poznawać poprzez język, który jest jej kodyfikatorem i zarazem interpretantem faktów oraz wzorców kulturowych, narzędziem determinującym sposoby konceptualizacji, strukturalizacji i kategoryzacji świata; po trzecie – język stając się swoistym archiwum kulturowym, stanowi podstawę procesu przekazywania z pokolenia na pokolenie dziedzictwa kulturowego danej wspólnoty komunikatywnej, czyli transmisji kulturowej, pełniąc rolę czynnika kulturotwórczego (Mrózek, 2003, s. 197).

Kierunek ten rozpatruje język jako element szeroko rozumianej kultury społeczeństwa. Nazwy własne jako znaki językowe zawierają informacje o samym języku, wynikające z jego struktury, a także posiadają wymiar kulturowy, wskazując na treści właściwe danej kulturze. Bada się zarówno sferę znaczenia językowego, jak i kulturową genezę nazw oraz pełnionych przez nie funkcji wynikających z tradycji prawno-obyczajowej społeczeństwa, a także warunków cywilizacyjnych, społecznych, politycznych czy religijnych. Zwraca się również uwagę na wyznawane systemy wartości zakodowane w antroponimach, ważne dla społeczeństwa na danym etapie rozwoju. Zdaniem niektórych badaczy w antroponimach zachowywana jest ciągłość kulturowa narodu (Malec, 2004, s. 62; Rzetelska-Feleszko, 2007, s. 59), gdyż język odzwierciedla ludzką interpretację świata, występujące w danej kulturze i społeczności sposoby ujmowania rzeczy i zjawisk oraz wskazuje na relacje osobnicze w danych grupach etnicznych. Komponent kulturowy towarzyszy nazwie od momentu jej powstania, zarówno w procesie onimizacji, jak i w dalszym funkcjonowaniu, ponadto w procesie apelatywizacji, aż do wykształcenia znaczeń metaforycznych i określanej jako element znaczenia semantycznego nazw własnych. Czynnikiem kulturowym decyduje także o tworzeniu się konotacji, które związane są z kreacją i funkcjonowaniem nazw własnych (Wierzbička, 1999, s. 49–50; Abramowicz, 2006a; Rutkowski, 2007a, s. 206–236).

Ujęcie pragmatyczno-komunikatywne znaczenia nazw własnych jest natomiast określane jako znaczenie realizujące się w konkretnej sytuacji, obejmujące pewne nadwyżki bądź modyfikacje w stosunku do znaczeń systemowych (Grzegorzczkowska,

1991; 2001, s. 29). W systemie nazwy własne są pustymi semantycznie znakami językowymi, jednak użytkownik języka przy posługiwaniu się nazwą własną w określonej sytuacji komunikacyjnej używa jej nie tylko jako wyrażenia referencyjnego. Konkretne użycie nazw warunkuje znaczenie pragmatyczne onimu, wyrażające określoną relację nadawcy bezpośrednio do odbiorcy lub do elementów świata przedstawionego. Relacja ta ma charakter intencjonalny i jest realizacją celu komunikacyjnego zaplanowanego przez nadawcę (Awdiejew, 1983, s. 53; Biolik, 2010, s. 57).

Nazwy własne, tak jak wyrazy pospolite, mogą w konkretnym akcie komunikacyjnym wchodzić w różne związki asocjacyjne, konotacje leksykalne, które są każdorazowo aktualizowane. Z onimami najczęściej wiążą się określone skojarzenia, wynikające z wiedzy o denotowanym przez nią obiekcie oraz z samej struktury nazwy (Kosyl, 1978, s. 94; Wróbel, 1978; Rzetelska-Feleszko, 1985, s. 111; Rutkowski, 2001a; 2007a, s. 23–24). Pragmatyka jest zatem determinowana przez semantykę. W literaturze onomastycznej podejmowane były analizy semantyczno-pragmatyczne, które dotyczyły momentu kreacji nazwy oraz społecznego funkcjonowania nazw (zob. Rutkowski, 2007a). Pragmatyczne wykorzystanie nazw związane jest także z rozwojem reklamy i mediów (zob. Skowronek, Rutkowski, 2004).

Nowatorską analizę znaczenia nazw własnych przedstawił Willy Van Langendonck (2000; 2002; 2007, za: Rutkiewicz-Hanczewska, 2012a, s. 313), który rozpatrywał znaczenie onimów z punktu widzenia neurolingwistyki, zgodnie z którą bada się drogi dostępu do leksykonów proprialnych i apelatywnych oraz relacje między obiektem a odnoszącym się do niego znakiem. Ma to przyczynić się do rozwiązania istotnych problemów onomastycznych, takich jak znaczenie nazw własnych, system proprialny, kreacja i funkcje onimów oraz stopień odniesienia nazwy własnej do zasobu apelatywnego.

Propozycję globalnego, całościowego podejścia do zagadnienia znaczenia proponuje metodologia kognitywistyczna. Odwołuje się ona do wiedzy wieloaspektowej (Grzegorzczkowska, 1993, s. 79) – w konsekwencji znaczenia słów zawierają „cały świat lub przynajmniej całe nasze doświadczenie zdobywane przez obcowanie ze światem, które zostało zakodowane w języku” (Tabakowska, 2001, s. 46). Znaczenie zostało tu zrównane z konceptualizacją, co związane jest z subiektywizacją wartości semantycznej (Kalisz, 1994, s. 66; Muszyński, 1994, s. 119). Języka w takim ujęciu nie rozpatruje się jako samoistnego bytu, autonomicznego, ograniczonego systemu znaków służących do komunikowania, ale jako część kultury, w której odzwierciedlone zostały ogólne zdolności poznawcze człowieka.

Kognitywiści odrzucają koncepcję rozgraniczenia wiedzy językowej i wiedzy encyklopedycznej (wiedzy o desygnatach wyrażen językowych). Zniesiony zostaje też podział na sferę semantyki (ujęcia „czysto” systemowego) i pragmatyki (konkretnego użycia) w związku z tym, że nie istnieje możliwość produktywnego poznawczo

rozdziálu semantyki od pragmatyki (Kalisz, 1993, s. 175; Rutkowski, 2007a, s. 24). Zgodnie z założeniami kognitywizmu „wszelkie znaczenie ma charakter pragmatyczny, polega bowiem na konceptualizacjach dokonywanych przez ludzi przebywających w jakimś określonym środowisku fizycznym i społecznym” (Taylor, 2001, s. 186), a „precyzyjne oddzielenie władz językowych od pozajęzykowych, faktów językowych od niejęzykowych, wąsko rozumianej wiedzy językowej mówiącego od jego wiedzy pozajęzykowej oraz kompetencji od wykonania, może ostatecznie okazać się zarówno nierealne, jak i niecelowe” (Taylor, 2001, s. 41).

Kognitywizm scala zatem oba plany interpretacji znaków językowych przez przyjęcie szerszej, nadrzędnej kategorii konceptualizacji w aktach komunikacji językowej (Rutkowski, 2007a, s. 25). Takie wieloaspektowe podejście do znaczenia wyrażen językowych skłania do spojrzenia także na znaczenie nazw własnych z perspektywy uwzględniającej postulaty kognitywne, zgodnie z którymi należy mówić o konceptualnym znaczeniu nazwiska (Skowronek, 1997, s. 149). Podstawą rozumienia znaczeń antroponimów jest subiektywna konceptualizacja, obejmująca zarówno wiedzę językową, wynikającą z budowy morfologicznej nazw własnych, to jest ze znaczenia semantycznego podstawy słowotwórczej i formantu, jak i wiedzę pozajęzykową, uwarunkowaną aktem komunikacji. Można zaryzykować wniosek, że skoro kognitywizm nie rozgranicza wiedzy językowej i wiedzy pozajęzykowej, scala plan semantyczny i pragmatyczny funkcjonowania znaków językowych, a *propria* są systemowo pustymi semantycznie znakami językowymi, mają natomiast znaczenie pragmatyczne, denotacyjne czy konotacyjne, uwarunkowane aktem nazwotwórczym i komunikacyjnym, to właśnie to znaczenie (pragmatyczne, denotacyjne, konotacyjne) będzie podstawowym znaczeniem nazwy własnej.

Zgodnie z założeniami kognitywizmu można wyodrębnić ogólną kategorię *proprialności*. Kognitywiści przyjmują otwartość kategorii językowych i traktowanie ich jako zbiorów rozmytych, w których dopuszczalna jest stopniowalność cech kategoryalnych (Tabakowska, 1995, s. 12–15; Taylor, 2001, s. 86–87). Według tej tezy nie ma ściśle wytyczonych granic między apelatywami a nazwami własnymi, istnieją natomiast kategorie przejściowe, rozmyte. Umożliwia to przyznanie także nazwom własnym znaczeń właściwych apelatywom, przynajmniej w określonym czasie, w określonych grupach użytkowników i w określonych kontekstach (Lubaś, 2006, s. 264).

Znaczenie semantyczne apelatywu nie zostało jednak zrównane ze znaczeniem semantycznym nazwy własnej. Odmienności semantyczne nazw własnych przejawiają się w różnym stopniu w danych kategoriach onimicznych i są wynikiem związku denotacyjnego, ustalonego w momencie aktu nominacyjnego (por. Rutkowski, 2007a, s. 249; też Lubaś, 2006), co wyklucza zniesienie różnicy między nazwami własnymi a apelatywami. Nazwy własne powiązane są nie z klasami, jak apelatywy, lecz z konkretnymi obiektami.

Zbliżoną do kognitywizmu tezę o posiadaniu znaczenia przez nazwy własne głosił w latach siedemdziesiątych–osiemdziesiątych XX wieku Eugeniusz Grodziński, według którego:

znaczeniem imienia własnego w danym języku jest myśl posługującego się tym językiem człowieka, przeżywana w chwili czynnego [wypowiadanie imienia własnego w mowie głośnej lub wewnętrznej – dopisek A. R.-K.] lub biernego (odbiór słuchowy lub wzrokowy imienia własnego) użycia imienia własnego, o przedmiocie oznaczanym w tymże języku owym imieniem własnym (Grodziński, 1973a, s. 74–75).

Jest to psychologiczna teoria semantyczna, kojarzona z kognitywną, konceptualną teorią znaczenia. Także nowsze interdyscyplinarne badania semiologiczne wskazują na wielkie bogactwo znaczeń nazw własnych. Antroponimy traktowane są jako terminy jednostkowe o „daleko idącej wieloznaczności” (Van Orman Quine, 1999, s. 152). Wydaje się zatem, że znaczenie nazw należałoby rozpatrywać w sposób zbliżony do postulatów kognitywnych – całościowo, mentalnie, konceptualnie.

Zgodnie z teorią kognitywną nazwy własne wyrażają pojęcie, które decyduje o statusie nazwy (por. też Włoskiewicz, 2015, s. 74). Jako znaki językowe nie są puste semantycznie. Dostrzega się związki między nazwami i rzeczywistością, którą one symbolizują w sposób bezpośredni, ale także i pośredni, przez różnego rodzaju warstwy konotacyjne czy kulturowe tkwiące w systemie semantycznym języka. Jako symbole odsyłają do klasy przedmiotów i do treści pojęcia (Kuryłowicz, 1956, s. 1–14). Nazwy mają zdolność do denotacji, desygnacji i konotacji. W sytuacji, kiedy uwzględnimy fakt, że w apelatywach i w onimach nie zachodzi synonimia między desygnatem i referentem (denotatem), wyróżnia się trzy etapy generowania znaczeń onimicznych:

1) na poziomie desygnacji – klasy ‘ktoś/coś *jednostkowy*, co się tak nazywa’ (hiperonim), 2) na poziomie denotacji – ‘ten, określony *ściśle* ktoś/to coś, kto/co się tak nazywa’ (hiponim), 3) na poziomie konotacji – ‘ten *ktoś/to, coś*, co się tak nazywa + *ma takie i takie cechy*’ (hiponim). Rozpoznawalność poszczególnych elementów znaczeń dokonuje się: 1) na poziomie desygnacji – zwykle z uwzględnieniem form znaku onimicznego, 2) na poziomie denotacji – jak w pkt 1 + presupozycja + (fakultatywnie) informacja dodatkowa od nadawcy, 3) na poziomie konotacji – jak w pkt 1 i 2 + dodatkowe derywaty/synonimy (Lubaś, 2012, s. 501).

Analizując znaczenie nazw własnych, należy uwzględnić różny udział elementów wiedzy o świecie, odnoszącej się do nazwy jako znaku językowego na różnych płaszczyznach znaczenia, związanych z różnymi płaszczyznami użycia onimów. Na tę kwestię zwrócił także uwagę Mariusz Rutkowski w książce poświęconej nazwom włas-

nym w strukturze metafory i metonimii (por. Rutkowski, 2007a). Istnieją trzy plany znaczenia: doonimiczny, związany z etymologią czy ogólnie powołaniem jednostki nazewniczej, onimiczny, odwołujący się do *stricte* propriálního charakteru znaku językowego i jego użycia w prymarnej funkcji oraz odonimiczny (deonimicznym), realizujący się we wtórnych użyciach onimu w komunikacji (Gajda, 2004, s. 24). Tym trzem planom funkcjonowania propriów odpowiada model tworzenia i funkcjonowania nazw własnych, na który składa się faza prenominacyjna (ideacja), faza nominacji (substancjalizacja) i faza postnominacyjna (interpretacja) (Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c, s. 357). Fazy powstawania i plany funkcjonowania nazw własnych składają się na całościowy, uzupełniający się opis semantyczny onimów, który jest różny w zależności od fazy/planu powstawania/funkcjonowania nazwy własnej.

Określenie znaczenia nazwy własnej zależy od znajomości kontekstu, tła onimicznego. Znaczenie leksykalne ma udział w kreowaniu wielu jednostek onimicznych, odgrywa zatem istotną rolę w planie doonimicznym. Po wyodrębnieniu obiektu motywacji istotny jest czynnik motywacyjny, który decyduje o kształcie morfologicznym nazwy. Nie bez znaczenia w procesie nazwotwórczym są procesy metafory i metonimii, znaczenie semantyczne wyrazów pospolitych, będących podstawami derywacyjnymi nazw własnych, które na tym etapie wykazują nieprzypadkowe związki z cechami denotatów (Kosyl, 1983, s. 10). Istotną rolę odgrywają tu również konotacje związane zarówno z nazwą, jak i z denotatem tej nazwy. Znaczenie motywacyjne ustaje po zakończeniu procesów nazwotwórczych.

W planie onimicznym powstaje nazwa, która jest konkretyzacją językową wcześniejszego motywu nazewniczego. W fazie prenominacyjnej jest ona „esencją onimiczności” (Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c, s. 357), nieposiadającą różnie ujmowanego znaczenia. Nazwa własna pełni jedynie funkcję denotacyjną, która jest jej prymarną funkcją. Brak znaczenia nazw w prymarnej funkcji możliwy jest w sytuacji modelowej, pozbawionej wszelkich aspektów semantycznych, konotacyjnych czy pragmatycznych. To sytuacja idealna, która tak naprawdę nie istnieje (Rutkowski, 2007a, s. 245; Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c, s. 357). Każdorazowe użycie danej nazwy powoduje, że zyskuje ona znaczenie semantyczne, na które składa się wiedza dotycząca denotatu, ściśle związana z jego rolą społeczną, oraz indywidualne kompetencje konkretnego użytkownika języka. Wiedza o denotatach, będąca częścią bardziej ogólnej, kognitywnej kategorii „wiedzy o świecie”, pełni na tym etapie rolę podstawową. Nazwa funkcjonuje w użyciu społecznym, także w funkcjach pozareferencjalnych. Kontekst społeczny, a także wyrastający z systemu przekonań i praktyk kulturowych (Taylor, 2002, s. 122), umożliwia jej nabieranie nowych, wtórnych znaczeń (Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 195). Nazwa własna obrasta w nowe konotacje, do czego niezbędna jest wiedza o świecie oraz kompetencja komunikacyjna użytkowników języka (Cieślíkowa, 2006a, s. 52; Rutkowski, 2007a; Rutkiewicz-Hanczewska, 2012c, s. 358).

Uznając plan onimiczny (substancjalizację nominacji) za sytuację abstrakcyjną, najistotniejsze staje się rozgraniczenie planu powstania nazwy i planu jej funkcjonowania (Šrámek, 1999, s. 20–21). Są to dwie różne rzeczywistości, w których funkcjonują nazwy własne. W momencie kreacji nowej jednostki nazewniczej o jej kształcie decyduje znaczenie motywacyjne. W planie funkcjonowania onimów dochodzi, w zależności od kategorii onimicznej, do bardziej lub mniej wyraźnego zerwania z momentem kreacji i ze znaczeniem motywacyjnym. Nazwa nabiera nowego znaczenia, uzależnionego od „konceptualnego” postrzegania rzeczywistości przez użytkowników języka.

Przyjęcie teorii dotyczącej funkcjonowania, a zarazem różnego znaczenia nazw na różnych planach pozwala na pogodzenie odmiennych poglądów na istotę wartości semantycznej onimów, tych zakorzenionych w tradycji lingwistycznej, mówiących o braku znaczenia semantycznego propriów, z nowszymi ujęciami teoretyczno-metodologicznymi. Analizując znaczenie propriów, należy uwzględnić i wskazać perspektywę badawczą związaną z określonym planem (lub fazą) funkcjonowania nazw własnych, a także uwzględnić kognitywne (pojęciowe), pragmatyczne oraz językowe rozumienia nazwy własnej, które stanowią jedność, ale w zależności od interpretacji onimów i procesów ich recepcji poszczególne elementy znaczenia mogą wysuwać się na plan pierwszy kosztem pozostałych.

4. Nazwisko jako jednostka symboliczna

Wielokrotnie zaznaczany brak związku między funkcjonującą nazwą osobową, pozbawioną znaczenia leksykalnego, a pierwotnym znaczeniem wynikającym z aktu nominacji nie wyklucza badania znaczenia nazw własnych w aspekcie desygnacji i konotacji. Znaczenie leksykalne posiadają nazwiska *in statu nascendi*, czyli w pierwszej fazie nominacji, na płaszczyźnie doonimicznej (Gajda, 2004) lub w fazie prenominacyjnej i nominacyjnej (Šrámek, 1999). Obecne badania onomastyczne wykorzystują wieloaspektowość zagadnień związanych z procesem kreacji nazw. Badania te uwzględniają aspekt socjolingwistyczny, psycholingwistyczny, pragmatyczny. Odwołują się do semantyki aksjologicznej, etnolingwistyki i lingwistyki kulturowej wywodzącej się z nurtu językoznawstwa kognitywnego. Skupiają uwagę na dociekaniach semantycznych już na poziomie konceptualizacji. W interpretacji semantycznej nazw zwraca się uwagę, oprócz czynników psychicznych, kulturowych i społecznych, także na sposób postrzegania otaczającego świata przez jednostkę, niepowtarzalność osobowości oraz inne uwarunkowania komunikacji interpersonalnej. Jak już wspomniano, badania kognitywne zmierzają do opisu powstania i funkcjonowania nazwiska w kontekście określonego sposobu postrzegania i wartościowania rzeczywistości, charakterystycznego dla pewnej wspólnoty językowo-kulturowej. U podstaw gramatyki kognitywnej leży założenie, że istotą języka jest jego symboliczny charakter, dostarcza on bowiem swoim użytkownikom zespołu środków do reprezentacji myśli. Gramatyka kognitywna koncentruje się na symbolicznych jednostkach języka¹⁴. Wyrażenia językowe symbolizują, czyli reprezentują, konceptualizacje¹⁵.

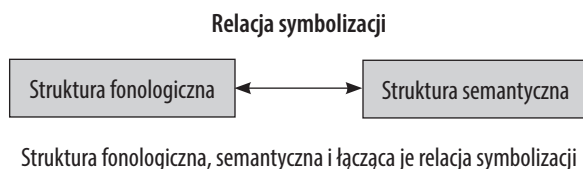
---

¹⁴ Jednostka językowa (również jednostka symboliczna) – ogólny termin w gramatyce kognitywnej na oznaczenie podstawowych jednostek języka. Czasem używany jest przez językoznawstwo kognitywne w miejsce terminów charakterystycznych dla danej teorii, takich jak *złożenie symboliczne* czy *konstrukcja*. Językoznawstwo kognitywne utrzymuje, że jednostka językowa składa się z konwencjonalnego połączenia jednostki semantycznej z jednostką formalną, tworzących parę znaczenie–forma. Jednostki językowe obejmują morfemy fleksyjne (jak wykładnik liczby mnogiej *-i* w *zabawki*), morfemy słotwórcze (takie jak *-arz* w *malarz*), wyrazy (np. *kot*), wyrazy złożone (np. *kot-y*), idiomy (*kopnąć w kalendarz*) czy wreszcie konstrukcje gramatyczne na poziomie zdania (jak np. konstrukcja z dwoma dopełnieniami, o schematycznym znaczeniu: X SPOWODOWAŁ, ŻE Y OTRZYMAŁ Z i formie PODMIOT, ORZECZENIE, DOPEŁNIENIE 1, DOPEŁNIENIE 2, którą ilustruje przykład *Janek dał Marysi bukiet kwiatów* (LJK, s. 47).

¹⁵ Konceptualizacja – proces tworzenia znaczenia z udziałem języka. Język umożliwia dostęp do bogatych pokładów wiedzy encyklopedycznej i uruchamia złożone procesy integracji pojęciowej. Pojęcie konceptualizacji związane jest z dynamiczną naturą myśli, w którą język wnosi swój wkład. W języ-

To założenie nazywane jest tezą o symbolizacji. Sprowadza się ona do twierdzenia, że język jest w swej istocie środkiem łączącym dźwięk ze znaczeniem. Zgodnie z tezą o symbolizacji każde wyrażenie językowe (jednostka językowa) – pojedyncze słowo, morfem, fraza czy nawet cały tekst – posiada strukturę, w skład której wchodzi:

- 1) struktura fonologiczna,
- 2) struktura semantyczna oraz
- 3) relacja symbolizacji między (1) i (2).

Rysunek 1. Elementy jednostki językowej (symbolicznej) według *Gramatyki kognitywnej* Johna R. Taylora

Źródło: Taylor, 2002, s. 24.

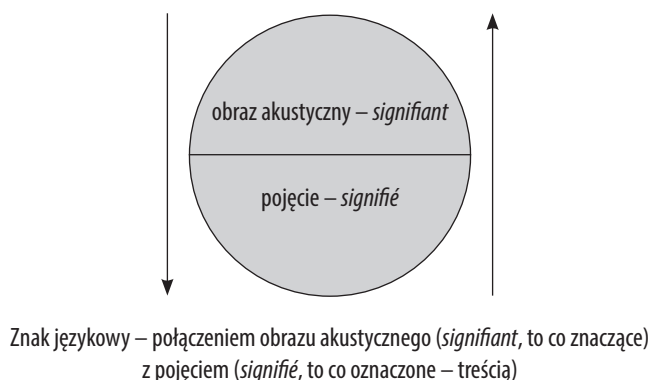
W ramach gramatyki kognitywnej wysuwa się bardzo mocne twierdzenie, że język można wyczerpująco opisać, odwołując się do tych trzech elementów (Taylor, 2002, s. 24). Jednostka symboliczna w języku to związek między jej biegunem fonologicznym i semantycznym (Tabakowska, 1995, s. 15–17; Bobrowski, 1998, s. 74). Struktura fonologiczna to fizyczny przejaw języka, tj. postrzegalna zmysłami strona wyrażenia językowego. Prototypowym nośnikiem struktury fonologicznej jest dźwięk. Pojęcie struktury semantycznej odnosi się do znaczenia jednostek językowych. W ujęciu gramatyki kognitywnej do struktury semantycznej zalicza się nie tylko treść propozycjonalną danej jednostki językowej, lecz całość konceptualizacji dokonywanej przez mówiącego. Struktura semantyczna obejmuje również pragmatyczne aspekty znaczenia, to znaczy znaczenie wyrażenia w odniesieniu do jego kontekstu sytuacyjnego. Ponadto struktura semantyczna ma charakter encyklopedyczny, co oznacza, że może czerpać z wszelkich zasobów systemu wiedzy użytkownika języka. Między strukturą fonologiczną i strukturą semantyczną zachodzi dwukierunkowa relacja symbolizacji. Każdy z biegunów w relacji symbolizacji przywołuje drugi biegun (Taylor, 2002, s. 24–25).

Taką jednostką, będącą symbolicznym, językowym wyrażeniem ludzkiego doświadczenia, mającą biegun fonologiczny i semantyczny, profilującą osobę, jest nazwisko (Górny, 2004, s. 35; Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 226). Biegun fonologiczny służy do odróżnienia jednego obiektu od drugiego. Biegun semantyczny przedstawia znaczenie konceptualne, będące wynikiem doświadczenia zmysłowego, konteks-

koznawstwie kognitywnym uważa się, że jednostki językowe (na przykład słowa) nie „niosą” znaczenia, lecz uczestniczą w procesie tworzenia, który odbywa się na poziomie pojęciowym (LJK, s. 54–55).

tu kulturowego, społecznego, emocji towarzyszących kreacji nazwy, motywacji itd., oraz znaczenie strukturalne, za pomocą którego wyraża się (symbolizuje) procesy konceptualizacyjne towarzyszące powstawaniu nazwy.

Jednostka symboliczna ma pewne cechy wspólne z koncepcją znaku językowego Ferdynanda de Saussure'a (2002). W gramatyce kognitywnej jednostka symboliczna stanowi powiązanie struktury fonologicznej i semantycznej, a w ujęciu de Saussure'a znak językowy jest połączeniem obrazu akustycznego z pojęciem.

Rysunek 2. Schemat koncepcji znaku w ujęciu *Kursu językoznawstwa ogólnego* Ferdynanda de Saussure'a

Źródło: de Saussure, 2002, s. 90.

Ferdynand de Saussure ilustrował swoją koncepcję znaku językowego pojedynczymi jednostkami leksykalnymi. Jednostka leksykalna w ujęciu de Saussure'a nie jest tożsama z jednostką językową (symboliczną) w ujęciu kognitywizmu. Można powiedzieć, że w gramatyce kognitywnej zakres znaków językowych – to jest ustalonych związków dźwięku i znaczenia – jest o wiele większy, gdyż obejmuje inne elementy oprócz jednostek wielkości słowa, którymi zajmował się de Saussure. Do jednostek symbolicznych mogą się zaliczać elementy mniejsze i większe od jednostki leksykalnej. Inwentarz znaków językowych w ujęciu kognitywnym obejmuje na przykład morfemy, takie jak końcówki przypadków czy końcówki osobowe czasownika, jak również utarte zwroty, idiomy, powiedzenia (np. *Dzień dobry!*, *między innymi*, *w rezultacie*). Status jednostek symbolicznych posiadają także elementy bardziej abstrakcyjne, schematyczne, takie jak klasy wyrazów oraz wzorce łączenia wyrazów i morfemów (Taylor, 2002, s. 30; Tołstaja, 2004, s. 180).

Ronald W. Langacker, współtwórca językoznawstwa kognitywnego i twórca gramatyki kognitywnej, wskazywał na powiązania podstawowych założeń gramatyki kognitywnej z poglądami de Saussure'a:

Język ma naturę symboliczną. Udostępnia swoim użytkownikom – dla celów osobistych bądź komunikacyjnych – otwarty zbiór *znaków* czy też *wyrażeń*, z których każde stanowi powiązanie pewnego rodzaju reprezentacji semantycznej z reprezentacją fonologiczną (Langacker, 1987, s. 79).

Obydwie teorie podkreślają to, że znak językowy (połączenie pojęcia – *signifié* i obrazu akustycznego – *signifiant*) oraz jednostka symboliczna (połączenie struktury fonologicznej i semantycznej) są bytami psychicznymi, mentalnymi, tkwiącymi w umyśle użytkownika języka. Ferdinand de Saussure definiował język jako system znaków. Od czasów Charlesa Peirce’a, amerykańskiego filozofa, wyróżnia się trzy typy znaków: ikony, indeksy i symbole. W ujęciu gramatyki kognitywnej znaki językowe są w swej istocie raczej symbolami niż ikonami czy indeksami, choć nie wyklucza się, że znak językowy może wykazywać właściwości wszystkich trzech znaków. W ujęciu Charlesa Peirce’a znak nazywany jest symbolicznym, kiedy związek między jego formą i znaczeniem ustalony jest przez konwencję, kiedy między jego formą i znaczeniem nie zachodzi żadne podobieństwo ani nie istnieje żaden naturalny związek. Zgodnie z gramatyką kognitywną, mimo iż konwencjonalny charakter związku między formą i znaczeniem jest charakterystyczny dla symboli, nie jest to ich cecha definicyjna. Istota symbolu ma charakter intencjonalny, polega na tym, że używa się go z intencją symbolizacji danego pojęcia, co obrazuje poniższy cytat:

Relacja pomiędzy obrazem akustycznym [dżevo] a pojęciem [DRZEWO] jest relacją symbolizacji, ponieważ osoba, która używa formy [dżevo], robi to w celu symbolizacji pojęcia [DRZEWO] (Taylor, 2002, s. 52).

Znaki symboliczne są konceptualizacjami, które podejmują użytkownicy tych znaków. De Saussure’owska definicja języka jako systemu znaków zostaje zastąpiona definicją kognitywistyczną, która traktuje język jako zbiór dostępnych dla użytkowników języka środków służących symbolizacji myśli i komunikacji tych symbolizacji.

Dla de Saussure’a istotą znaku językowego była arbitralność relacji między formą a znaczeniem. Konwencjonalność znaku językowego i jego treści przedstawia poniższy cytat:

Forma fonologiczna [dżevo] znaczy (w języku polskim) to, co znaczy, jedynie dlatego, że taka jest konwencja; w drzewach nie ma nic, co przemawiałoby za strukturą dźwiękową [dżevo], ani też sama ta struktura nie przypomina pojęcia, które symbolizuje. Użytkownik języka musi się tego związku formy i znaczenia nauczyć, musi ten związek również respektować i jeżeli dany znak językowy ma służyć komunikacji interpersonal-

nej, znajomość relacji między jego formą a znaczeniem musi być wspólna dla członków określonej społeczności językowej (Taylor, 2002, s. 57–58).

Zdaniem Mariusza Rutkowskiego (2005, s. 108) nazwy są znakami arbitralnymi w większym zakresie niż wyrazy pospolite, które są arbitralne w sensie konwencjonalnego charakteru związku formy i treści. W przypadku *propriów* dodatkowo dochodzi arbitralność indywidualnego powiązania danej formy językowej z konkretnym obiektem.

Jeden z aspektów arbitralności dotyczył braku motywacji. Kognytywiści podważają tę tezę, twierdząc, że arbitralność nie jest istotną cechą symbolu. Wysuwają pogląd, że znaczenie jednostki językowej, zwłaszcza o złożonej strukturze wewnętrznej (jak *zlewozmywak*), w dużej mierze wynika ze znaczenia jej morfemów składowych oraz ze schematu, zgodnie z którym te morfemy zostały połączone (Taylor, 2002, s. 58). Taką jednostką symboliczną, której znaczenie wynika ze znaczenia elementów składowych, jest nazwisko. Mowa tu o nazwisku w planie doonimicznym. Jako przykład można wymienić chociażby nazwy patronimiczne, wskazujące na protoplastę rodu (podstawa słowotwórcza) i na relacje rodzinne (formant).

Drugi aspekt arbitralności dotyczy konwencjonalności relacji między stroną oznaczającą a oznaczaną wyrażenia językowego. Konwencjonalny charakter relacji między formą a znaczeniem – zgodnie z wyróżnionymi przez Peirce'a typami znaków – lepiej oddaje symboliczną naturę języka. Jednakże symbol w ujęciu kognitywizmu nie musi mieć koniecznie charakteru konwencjonalnego. Jak wcześniej wspomniano, znak ma charakter symboliczny wtedy, kiedy zostaje użyty w celu symbolizacji jakiegoś pojęcia.

Znaki językowe nie mogą samodzielnie pełnić funkcji symbolicznej, bez względu na to, czy są elementem aktu komunikacji, czy też nie. Osiągnięcia współczesnego językoznawstwa, sugerującego wysuwanie na plan pierwszy procesu komunikowania, sprawiły, że problematyka symbolizowania z trudem przedostaje się do dyskusji lingwistycznych. Dopiero za przyczyną kierunków kognitywistycznych zaczyna być bardziej doceniana. Onimiczne złoża słownictwa zdają się potwierdzać tezę o bilateralnym charakterze znaku językowego. Należy przyjąć wyobrażenie jako element pośredni między znakiem a rzeczywistością. Powiązanie ze sobą w jedną całość dwóch elementów – formalnego i wyobrażeniowego – kieruje naszą uwagę na coś w otaczającym nas świecie. W obrębie triady rzecz–wyobrażenie–nazwa na plan pierwszy wysuwa się wyobrażenie rzeczy i jej nazwa. Poziom wiedzy zawarty w jednostkach znakowych powstaje i ewoluuje w wyniku nieustannej pracy naszego umysłu. Według Antoniego Furdala (2007) w onomastyce zasób znaków stoi bliżej konkretnego świata niż *appellativa*. Ze stanowiska semiotycznego, by nazwy uznać za znaki, konieczne jest minimum sygnalne (wiedza niepełna, najprostsza informacja), natomiast *appel-*

lativa muszą posiadać wiedzę finalną – rodzaj minidefinicji. Wiedza ta ma charakter wyobrażeniowy.

Jeżeli przyjmiemy, że kognitywizm scala plan semantyczny i pragmatyczny funkcjonowania znaków językowych, a systemowo *propria* są w wielu teoriach językoznawczych pustymi semantycznie znakami językowymi, natomiast mają znaczenie pragmatyczne, to znaczeniem nazwy własnej będą różnego rodzaju konotacje leksykalne wynikające z aktu komunikacji. Warstwa konotacyjna w opinii niektórych badaczy współkształtuje znaczenie onimów. Jądrem pojęciowym byłaby znajomość związku denotacyjnego (referencji), peryferia natomiast byłyby zagospodarowane przez wiedzę o charakterze encyklopedycznym (Ratnikova, 2003, s. 49–50). Można z tego wyciągnąć wniosek, że nazwisko w ujęciu kognitywnym jest pojęciem zarówno w planie doonimicznym, jak i onimicznym i zawiera w każdym z tych planów różne treści znaczeniowe. Nazwy własne funkcjonują w naszej komunikacji nie w swojej pierwotnej, referencjalnej funkcji nazewniczej, ale przede wszystkim we wtórnej funkcji symbolicznej – nominatywnej, nominującej pojęcia w siatce mentalnego obrazu świata. Innymi słowy, mają wartość nie tylko lokalizacyjną (geograficzną) i nazewniczą (onomastyczną), ale też kognitywną, będącą „dokumentem swoiście narodowego interpretowania świata” (Chlebda, 1997, s. 85).

Przedstawione stanowisko może wydawać się dla wielu badaczy języka zbyt ryzykowne, gdyż przeczy utrwalonej definicji nazwy własnej, której istotą jest identyfikacja i dyferencjacja, a nie treści znaczeniowe. Niemniej jednak prymarna funkcja onimów zostaje zachowana. O ile uznaje się tezę, że w planie doonimicznym antropoinimy mogą symbolizować pojęcia w związku z posiadanym znaczeniem semantycznym, to kontrowersje wzbudza posiadanie znaczenia, a tym samym symbolizowanie pojęcia przez nazwy w planie onimicznym. Wydaje się jednak, że w ujęciu kognitywnym nazwy własne jako znaki językowe mogą w każdym planie funkcjonowania symbolizować pojęcia albo odzwierciedlać konceptualne postrzeganie rzeczywistości mające charakter w pewnym sensie subiektywny. Inaczej relacje symbolizacji między formą a znaczeniem będą przebiegały w nazwisku w planie onimicznym, kiedy utraciły one właściwości predykatywne (orzekające) i uzyskały referencjalne (wskazujące), inaczej w planie doonimicznym, kiedy posiadały znaczenie gramatyczne, wynikające z budowy językowej, semantyczne, będące rezultatem aktu nazwotwórczego, i pragmatyczne, związane z kontekstem sytuacyjnym. Konwencjonalny charakter znaku będzie bardziej uwidoczniiony w nazwiskach w planie onimicznym. Natomiast w celu symbolizacji pojęcia znak zostanie użyty w jednym i w drugim wypadku.

Dla de Saussure’a znak językowy był jedynym zasadnym przedmiotem badań. W fonologii interesowała go jedynie funkcja dźwięków jako strony oznaczającej znaku językowego. Znaczenie także uważał za interesujące dla językoznawcy jedynie jako stronę oznaczaną w relacji symbolizacji. Gramatyka kognitywna podziela zda-

nie de Saussure'a o symbolicznym charakterze języka, jednak zarówno strukturze fonologicznej, jak i semantycznej przyznaje pewien stopień autonomii. Jednostkami symbolicznymi są zarówno wyrazy apelatywne, jak i nazwy własne. Bliskie gramatyce kognitywnej i jednocześnie teorii znaku według Ferdynanda de Saussure'a były dociekania Eugeniusza Grodzińskiego¹⁶.

Podsumowując dotychczasowe rozważania, można wysunąć tezę, że nazwisko w ujęciu kognitywnym jest jednostką symboliczną. Stanowi symboliczną realizację w języku doświadczenia mentalnego, zwanego konceptualizacją. Zawiera biegun fonologiczny i semantyczny, profilujący osobę. Zarówno w płaszczyźnie doonimicznej, jak i onimicznej użyte jest intencjonalnie w celu realizacji symbolizacji pojęcia. Te relacje symbolizacji pojęcia mogą się różnić, gdyż w zależności od płaszczyzny funkcjonowania nazwisko reprezentuje różny stopień arbitralności relacji między formą a znaczeniem, a także posiada inną strukturę znaczeniową, na którą składa się znaczenie konceptualne, motywacja, kontekst kulturowy, psychologiczny, społeczny, znaczenie słowotwórcze – płaszczyzna doonimiczna, konotacja, wiedza o desygnacie nazwy, a także konsytuacja z uwzględnieniem metafory, będącej nośnikiem myślenia i rozumienia pojęć – płaszczyzna onimiczna. Jednostkom językowym, w tym nazwom własnym, w ujęciu kognitywnym nie przysługuje stałe, jasno określone znaczenie. Może być ono różne, w zależności od czynników pozajęzykowych mających wpływ na proces kreacji i funkcjonowania propriów. Ponadto wiedza, jaka istnieje na temat desygnatów oznaczanych przez dany wyraz, a zatem pojęcie, które kojarzone jest z tą nazwą, różni się w zależności od poszczególnych użytkowników języka, choć nie jest pojęciem indywidualnym. Nazwy o takiej samej strukturze fonologicznej mogą mieć różną strukturę znaczeniową w zależności od czynników zewnętrznych kształtujących ich obraz pojęciowy.

Różnica między nazwiskiem będącym kognitywną jednostką symboliczną a nazwiskiem jako znakiem językowym – symbolem w ujęciu de Saussure'a – polega na rozbieżnym definiowaniu pojęcia. Na temat, czym jest pojęcie, de Saussure nie wypowiedział się konkretnie. Rozumie się je jako treść nazwy, czyli znaczenie lek-

¹⁶ Eugeniusz Grodziński twierdził, że: „znak słowny ucieleśnia myśl o przedmiocie, nadaje jej kształt materialny, bez którego w zasadzie nie może istnieć, podobnie jak umysł ludzki bez powłoki cielesnej. I pod tym względem nie ma różnicy między nazwą ogólną a indywidualną, między imieniem pospolitym a własnym [...]. Nie ma znaków pozbawionych znaczenia [...] myśl o indywidualnie oznaczonym przedmiocie nie może być w ogóle przeżyta ani zakomunikowana innej osobie, nie będąc ucieleśniona, wyrażona w znaku słownym” (Grodziński, 1973b, s. 71–72), którym może być imię własne lub nazwa pospolita. Teza ta jest zgodna z teorią de Saussure'a, który „akcentował ścisłość więzi psychicznej łączącej w świadomości człowieka używającego języka – wyobrażenie wyrazu z myślą o przedmiocie oznaczanym tym wyrazem w języku, czyli (zgodnie z używaną przez de Saussure'a terminologią), obraz akustyczny i pojęcie [...] Nic nie wskazuje na to, by de Saussure miał wyłączyć nazwy własne ze swej definicji znaku” (Grodziński, 1973b, s. 72).

sykalne. W takim ujęciu nazwy są pustymi semantycznie znakami artykulacyjno-akustycznymi. Na płaszczyźnie mówienia, według tradycyjnego stanowiska interpretacyjnego, przekazują informację wyróżniającą, która jednak jest indywidualnym przedstawieniem psychicznym, uwarunkowanym przez konkretyzujący wpływ kontekstu i konsytuacji (Gala, 1981, s. 50), czyli zawierają „jakieś” znaczenie. Pojęcie w rozumieniu gramatyki kognitywnej to podstawowa jednostka wiedzy w procesach tworzenia znaczenia z udziałem języka. Załączki pojęć powstają już we wczesnym dzieciństwie i podlegają ciągłej modyfikacji pod wpływem zdobywanego doświadczenia. Znaki językowe, w tym także nazwy własne, mogą spełniać samodzielnie funkcję symboliczną, a nie tylko stanowić składniki jednostek komunikatywnych. Nazwisko jest symboliczną jednostką leksykalną o różnym typie znaczenia, w zależności od płaszczyzny funkcjonowania (doonimicznej lub onimicznej). Osiągnęło status struktury symbolicznej w procesie zwanym habituacją¹⁷. Do rangi symbolu nazwa własna urasta w stosunku do kontekstu, ponieważ to określone konteksty pozwalają patrzeć na niego jak na symbol odpowiednich zjawisk, nowych treści, wywołanych asocjacji. Onimy w znaczeniu symboli stanowią „znaki treści ukrytych poza nazwą”, a zatem tych obrosłych w użyciu, konotacji (Cieślíkowa, 2006a, s. 53; Rutkiewicz-Hanczewska, 2013, s. 198). Nazwisko to znak o wymiarze fonologicznym i semantycznym. Nie niesie znaczenia, lecz uczestniczy w procesie tworzenia znaczenia, który odbywa się na poziomie pojęciowym.

---

¹⁷ Habituacja – proces poznania i doświadczenia innego człowieka, opierający się na konceptualizacji, który musiał uzyskać swój językowy odpowiednik oraz akceptację danej społeczności zarówno co do wymiaru konceptualnego doświadczenia, jak i wymiaru fonologicznego nowo powstałej struktury antroponimicznej (Skowronek, 1997, s. 149–150).

5. Nazwiska interpretowane w planie doonimicznym

Nazwy własne powstają w określonym kontekście nazewniczym, który wyznaczają następujące czynniki: lokalizacja w czasie i w przestrzeni, uczestnicy, cele, plany, intencje oraz wiedza użytkowników (Cieślíkowa, 2010), składające się na akt nominacji. W akcie nominacji można wydzielić kilka faz (Šrámek, 1988; Gajda, 2004; Rutkiewicz-Hanczewska, 2012a). W pierwszej fazie dochodzi do dostrzeżenia obiektu, który ma być nazwany. Nazwa znajduje się w trakcie procesu nazwotwórczego, odpowiada znaczeniowo nazywanemu denotatowi, ale nie ma jeszcze formalnych cech nazwiska. Jest to struktura nazewnicza o charakterze nazwy *in statu nascendi*. W drugiej fazie powstaje nazwa, będąca konkretyzacją językową motywacji onimicznej. W tej fazie nazwa jest abstrakcyjną formą bytu, będącą czystą denotacją, pozbawioną wszelkich konotacji. Jest to struktura potencjalna, nieistniejąca w sensie funkcjonalnym. W fazie trzeciej nazwa traci związek ze źródłem motywacji onimicznej, a wraz z dziedzi- czeniem nazwiska, przez funkcję jednostkowej denotacji, zyskuje nowe, wtórne zna- czenia na płaszczyźnie komunikacji społecznej.

Analiza nazwisk pod kątem różnych możliwości interpretacyjnych może być za- stosowana do opisu materiału onomastycznego zarówno historycznego, jak i współ- czasnego. Omawianie antroponimów przy uwzględnieniu płaszczyzny funkcyjono- wania i przynależności do określonych kategorii kognitywnych pozwoli przedstawić złożoność aktu nazwotwórczego oraz pokazać stopień skomplikowania procesów motywacji antroponimicznej. Analiza taka daje także możliwość ustalenia mecha- nizmów nazewniczych. Klasyfikacja antroponimów według kategorii kognitywnych nie wyklucza analizy strukturalnej. Wręcz przeciwnie, pozwala na wydzielenie su- fiksów o najszerzej łączliwości antroponimicznej i związane z tym pokazanie ich wielofunkcyjności lub homonimiczności.

5.1. Kategoryzacja w procesie nazwotwórczym

U podstaw nowych wyrażeń językowych, także nazw własnych, leży właściwa ludziom umiejętność tworzenia i odczytywania schematów, czyli abstrakcyjnych wzorców struktury języka, powstających w wyniku dokonywanych przez użytkowników języka porównań konkretnych jednostek językowych, a następnie rozpoznania podobieństw

między nimi (Waszakowa, 1996, s. 287), czyli tak zwanego kategoryzowania. Twórcą pojęcia kategorii był Arystoteles, który wyróżnił dziesięć kategorii: kategorię substancji i dziewięć kategorii przypadłościowych. Kategorie Arystotelesowskie przeciwstawiane są dziś kategoriom kognitywnym (prototypowym) (zob. Wierzbicka, 1985; Lakoff, 1987; Taylor, 2001). W dziejach myśli filozoficznej pojęcie kategorii pojawiło się także w filozofii Kanta i neokantystów, w postaci sposobu porządkowania doświadczenia warunkującego poznanie świata przez człowieka, sprowadzając tym samym analizę pojęcia kategorii do analizy struktury myślenia. Teorie współczesnych kognitywistów, zwłaszcza Ronalda Langackera (1987; 2008), bywają określane współczesną wersją kantyzyzmu, wzbogaconą o wiedzę psychologiczno-biologiczną o mechanizmach poznawczych człowieka (Grzegorzczkowska, 1993, s. 20). Langacker mówił bowiem wprost o „okularach” konceptualno-językowych, które nakładamy, patrząc na świat.

We współczesnym językoznawstwie wyróżnia się kategorie semantyczne, słowotwórcze i pojęciowe. Wyodrębniane w językoznawstwie strukturalistycznym antroponimiczne kategorie semantyczne odnosiły się do warstwy nazewniczej pierwotnej etymologicznie, którą określa się jako kategorię *in statu nascendi*. Nazwy te rozpatrywano w płaszczyźnie leksykalno-etymologicznej i morfologicznej, wykazując, że funkcje gramatyczne i syntaktyczne antroponimów w płaszczyźnie doonimicznej w znacznym stopniu pokrywają się z funkcjami rzeczowników pospolitych, niemniej jednak wykazują pewne różnice wynikające z wtórnego charakteru nazw osobowych względem wyrazów pospolitych¹⁸.

Sekundarność *nomen proprium* względem *nomen appellativum* ma swoje odzwierciedlenie w:

- 1) innym niż w apelatywach wymiarze semantycznym nazw;
- 2) innym i opartym w większym stopniu na podstawach socjolingwistycznych, z większym udziałem czynnika kulturowego, zasobie kategorii derywacyjnych;

¹⁸ Relacje między *nomen proprium* i *nomen appellativum* obrazuje poniższy cytat: „W nazwie odnoszącej się do pierwotnego jej właściciela, ustalonej w określonej sytuacji, występuje element znaczenia apelatywnego – niekiedy jedna cecha, niekoniecznie istotna z danej klasy, która w określonej sytuacji zostaje przypisana człowiekowi. Ta jedna cecha wyodrębniona z pojęcia odnoszącego się do klasy desygnatów decyduje o ustaleniu się nazwy. Wyraz pospolity w postaci określonej części mowy staje się nazwą własną, wychodzi ze zbioru apelatywnego, ponieważ nie wyraża pojęcia odnoszącego się do klasy desygnatów, lecz daje wyobrażenie o nazywanym człowieku – jednostkowym desygnacie – za pomocą tej cechy jako elementu znaczenia apelatywnego. [...] nazwom osobowym nie można przypisywać funkcji leksykalnych właściwych wyrazom pospolitym i znaczeń apelatywnych. Nazwy osobowe nie tworzą kategorii leksykalnych takich jak np. nazwy istot żywych, nazwy zawodów, nazwy miejsc czy nazwy narzędzi. Wszystkie tworzą jedną kategorię antroponimiczną, a w jej ramach kategorie o bardziej wyspecjalizowanych funkcjach znaczeniowych wyznaczonych przez formant w powiązaniu z rodzajem podstawy słowotwórczej. [...] Ustalenie kategorii semantycznych na gruncie onomastyki dokonuje się poprzez odniesienie nazwanego desygnatu jednostkowego z jednej strony do podstawy słowotwórczej onomastycznej, z drugiej do pozostałych jednostkowych desygnatów występujących w danym środowisku językowym” (Gala, 2014c, s. 527).

- 3) większym udziale czynnika stylistycznego i ekspresywnego w ustalaniu nazw własnych, szczególnie nazw osobowych;
- 4) znaczącym wpływie zespołu cech kulturowych, społecznych na formowanie wzorców, modeli derywacyjnych, jak na przykład powieleń antroponomastycznych z wykładnikiem *-ski*, notowanych od XVII wieku (Gala, 2014d, s. 646; Gala, Piotrowicz, 2001, s. 43).

W ujęciu socjolingwistycznym proces nazwotwórczy (dotyczący nazewnictwa chłopów i mieszczan) we wczesnohistorycznym okresie (od około XIII wieku) odbywał się według pięciu kategorii semantycznych, określających człowieka ze względu na to:

- 1) jaki jest (wskazywanie na charakterystyczne cechy osoby nazywanej);
- 2) czyj jest (wskazywanie na zależności czy przynależności rodzinne i inne);
- 3) skąd jest (wskazywanie na relacje osoby nazywanej do nazwy miejscowej);
- 4) co robi (wskazywanie na wykonywany zawód, zajmowane stanowisko lub pełnioną funkcję);
- 5) jakim imieniem jest określany potocznie (wskazywanie na potoczną, skróconą formę imienia osoby nazywanej) (Bubak, 1986, s. 39).

Te sposoby identyfikacji ludzi można odnieść także do nazewnictwa rejestrowanego w wiekach następnych i wysunąć tezę, że zadecydowały one o charakterze polskich nazwisk, wśród których dają się wyróżnić – jeżeli chodzi o ich genezę – następujące typy:

- 1) nazwiska równe apelatywom lub od nich derywowane, eksponujące właściwości znamionujące nazywanego, np. *Aksamit*, *Badylak*, *Drobniak*;
- 2) nazwiska od podstaw genetycznie apelatywnych, imiennych i innych (np. obcego pochodzenia), np. *Galik* (< im. *Галик*, PetS), *Depczyński* (polonizacja niem. n. os. *Depke*, NPos, za pomocą suf. *-iński*), *Dubiel* (< niem. *Dübel* 'kołek, dybel', SN-P);
- 3) nazwiska od nazw miejscowych, narodowości i grup etnicznych (też równe tym nazwom), np. *Cygan*, *Czech*, *Gajewski* (< n. m. *Gajewo*, *Gajew*, NMPol);
- 4) nazwiska równe określeniom zawodów, stanowisk i funkcji społecznych (a więc w tym zakresie równe apelatywom), np. *Konarski* (< stp. *konarski* 'urzędnik sprawujący zarząd nad stajnią czy stadninami królewskimi lub książęcymi', Sstp), *Kotlarz* (< ap. *kotlarz* 'rzemieślnik wyrabiający przedmioty metalowe', SJP), *Wyszogrodzki* (< ap. *wyszogrodzki* 'strażnik zawiadujący grodami', 'policmajster w Rosji', SONP);
- 5) nazwiska równe potocznym, skróconym formom imion osób nazywanych (Bubak, 1986, s. 39–40), wyrażające duży ładunek melioratywnej intencji zawartej w ponowionym imieniu, w postaci rozbudowanych derywatów sufiksalnych, szczególnie o charakterze hipokorystycznym (Gala, 2014d, s. 611), np. *Adama-*

szek (< im. *Adam*, RNP), *Juraszek* (< im. *Jerzy*, SONP), *Watuszko* (< im. *Walenty*, SONP).

Pojęcie kategorii słowotwórczej uważane jest za jedno z podstawowych terminów derywatologii. Jest to zagadnienie niejednoznaczne, wiąże się z nim wiele kontrowersji¹⁹. W słowotwórstwie polskich derywatów rzeczownikowych Renata Grzegorzycowa wyróżniła czternaście kategorii słowotwórczych (Grzegorzycowa, 1979, s. 29–57), a wśród nich grupę ośmiu kategorii mutacyjnych (tj. nazwy wykonawców czynności, nazwy narzędzi, nazwy obiektów i wytworów czynności, nazwy nosicieli cech, nazwy miejsc, nazwy zbiorów, nazwy mieszkańców, nazwy pokrewieństwa), których derywaty opisują zjawiska rzeczywistości pozajęzykowej. Są to derywaty najbardziej oddające sposób kategoryzacji świata i kształt jego konceptualizacji. Wśród ośmiu mutacyjnych kategorii słowotwórczych cztery są urzeczownikowione, a trzy mają charakter mieszany, rzeczownikowo-przymiotnikowo-czasownikowy (za: Szczyszek, 2013, s. 6). Nasuwa się wniosek, że nazwiska, które stanowią grupę rzeczowników własnych, tworzone były zgodnie z kategoriami słowotwórstwa apelatywnego, a przynajmniej proces nazwotwórczy przebiegał według kategorii wskazujących na: nazwy wykonawców czynności, nazwy nosicieli cech, nazwy mieszkańców i nazwy pokrewieństwa. Kategorie te korespondują zatem z socjolingwistycznym ujęciem procesów nazwotwórczych. Derywaty kwalifikowane do wymienionych kategorii słowotwórczych są w przeważającej większości urzeczownikowione przez odwołanie się w podstawach słowotwórczych do rzeczowników, których udział w procesie derywacyjnym systematycznie wzrasta, począwszy od doby staropolskiej (zob. Kleszczowa, 1998). Obserwuje się także wśród apelatywów zjawisko podwójnej motywacji, tj. rzeczownikowej i czasownikowej, np. *buntownik* ← *buntować się* lub *bunt*, *pracownik* ← *pracować* lub *praca* (Kleszczowa, 2010, s. 64). Jak wykazały badania językoznawców, słowotwórstwo polskiego rzeczownika cechuje się właściwościami kategoryzacji świata typowymi dla kultury Zachodu (zob. Kleszczowa 2010; Szczyszek, 2013). Zaznaczyć należy, że znaczny udział podstaw rzeczownikowych oraz możliwość różnej motywacji obserwuje się także w tworzeniu nazw własnych.

W ramach paradygmatu kognitywnego postuluje się, że pojęcie jest główną zasadą kategoryzacji, która organizuje treści poznawcze, nadając poznaniu strukturę (Taylor, 2002, s. 64). Inaczej mówiąc, właściwości ludzkiego poznania odzwier-

¹⁹ Przeglądu stanowisk polskich, radzieckich i rosyjskich językoznawców dotyczących pojęcia kategorii słowotwórczej w strukturalizmie i kognitywizmie dokonała Katarzyna Kuligowska (2014), dochodząc do wniosku, że jest to zagadnienie złożone, które wymaga doprecyzowania. W świetle językoznawstwa strukturalnego warunkiem istnienia kategorii słowotwórczej było posiadanie przez nią wyspecjalizowanych wykładników formalnych oraz uogólnionego znaczenia słowotwórczego derywatów. W kognitywizmie czynnik semantyczny zastąpił kryterium formalne. Czynnik semantyczny jest wystarczający do wyodrębnienia samodzielnej kategorii słowotwórczej, która może być weryfikowana na innym niż strukturalny poziom języka, np. w planie syntaktyczno-semantycznym.

ciędlone są w zjawiskach słowotwórczych ukazujących sposób kategoryzacji świata²⁰. W językoznawstwie kognitywnym struktury słowotwórcze, w tym nazwy własne, są postrzegane jako związane ze zdolnościami poznawczymi człowieka, jego wiedzą o świecie (encyklopedyczną, doświadczeniową, kulturową), połączone z właściwą mu oceną i stosunkiem do rzeczywistości. Tego typu opis pozwala pokazać, jakie elementy składowe sytuacji, ujęte w kształt pojęć, zostały utrwalone w nazwie własnej, a także w jaki sposób myślowe ujmowanie świata przez człowieka znajduje odzwierciedlenie w derywatach nazwotwórczych.

Gramatyka kognitywna jest modelem naturalnym, opierającym się na zbadanych zdolnościach kognitywnych (poznawczych) człowieka. Kategoryzacja świata w ujęciu kognitywnym ma charakter subiektywny (Waszakowa, 2003, s. 422) i ujawnia się zarówno w słownictwie, jak i w środkach gramatycznych i słowotwórczych. Nazwy o takiej samej strukturze fonologicznej mogą mieć różną strukturę znaczeniową, w zależności od czynników zewnętrznych kształtujących ich obraz pojęciowy. O przynależności do kategorii pojęciowej decyduje motywacja wpływająca na kreację antroponimu.

Nazwy własne w fazie doonimicznej, jako znaki, denotują szczegółowe treści semantyczne, odzwierciedlające poszczególne kategorie. Procesem związanym z kategoryzacją w ujęciu kognitywnym jest schematyzacja. Następuje stopniowe utrwalenie (rutynizacja), inaczej automatyzacja danej struktury, która ostatecznie nabiera statusu jednostki (Skowronek, 1997, s. 149). Taką automatyzację umożliwiają reguły gramatyczne, czyli wzorce wykorzystywane do tworzenia nowych wyrażań. Schematyzację można opisać najogólniej jako interpretację nowego doświadczenia w odniesieniu do już istniejących struktur. W ten sposób powstają między innymi powielenia antroponomastyczne (Gala, 2014e, s. 646), na przykład nazwiska z wykładnikiem morfologicznym *-ski*.

Jak wykazano w rozdziale czwartym nazwisko rozumiane jest jako jednostka symboliczna. Gramatyka wraz z leksykonem stanowią kontinuum i są całkowicie opisywalne jako struktury symboliczne, czyli takie, w których zachodzi ścisły związek symboliczny między biegunem semantycznym, wyrażającym jej wartość semantyczną, a biegunem fonologicznym, określającym jej realizację gramatyczną²¹ (Waszakowa, 2003, s. 413–414). Gramatyka kognitywna wysuwa postulat pojęciowej podstawy fundamentalnych kategorii gramatycznych (Langacker, 1987, s. 183; 2008, s. 78; Tay-

²⁰ Zdaniem Katarzyny Kuligowskiej „Językoznawstwo kognitywne ujmuje kategorie słowotwórcze jako klasy zjawisk wywodzonych od podstawowych kategorii pojęciowych. Zastosowanie teorii prototypu powoduje, że kategorie nie są definiowane za pomocą cech koniecznych i wystarczających, lecz są charakteryzowane przez pryzmat posiadania mniejszej lub większej liczby atrybutów” (Kuligowska, 2014, s. 73).

²¹ Relacje symboliczne zachodzą nie tylko na poziomie leksykalnym, ale na wszystkich poziomach języka – morfologicznym, składniowym i semantycznym.

lor, 2001, s. 261; Tabakowska, 2001, s. 33–35). Kategorie pojęciowe wyrażone są zarówno w genetyczno-semantycznych typach nazwisk, jak i w ich budowie morfologicznej (Kaleta, 1998b, s. 241–253). Kognitywiści zakładają wskazanie sposobu, w jaki aspekty formy wynikają z aspektów znaczenia (Lakoff, 1987, s. 491; Taylor, 2001, s. 261).

Kształtowanie nazw własnych można objaśnić, posługując się opisanym przez kognitywistów mechanizmem kategoryzacji zjawisk świata przez człowieka. Kognitywiści wyróżnili ponad dwadzieścia podstawowych kategorii pojęciowych o cechach uniwersalnych (zob. rozdział 1.5). Podstawowe kategorie pojęciowe są wzajemnie pochodne i zhierarchizowane (Grzegorzczkowska, 1993, s. 22), a granice kategorii nie są ostre, lecz nakładają się na siebie, co powoduje, że przynależność do kategorii pojęciowych jest stopniowalna (w tym także stopniowalne są cechy semantyczne). Dana nazwa może posiadać różne stopnie przynależności do kategorii (Taylor, 2001, s. 86).

Badania nad nazewnictwem osobowym przeprowadzone i opisane w niniejszej monografii wykazały, iż antroponimy kształtowane były według następujących uniwersalnych kategorii pojęciowych:

- 1) osoba,
- 2) pokrewieństwo,
- 3) przynależność,
- 4) pochodzenie,
- 5) przestrzeń i miejsce,
- 6) praca,
- 7) wygląd i charakter,
- 8) emocje i wartościowanie.

W nazwiskach odzwierciedlone są wskazane wyżej kategorie kognitywne, które jednocześnie ukazują znaczenie nazw własnych. O znaczeniu antroponimu może decydować podstawa derywacyjna lub formant, który często ma pochodzenie apelatywne. To znaczenie apelatywne zostaje przeniesione na grunt onimiczny. Odpowiedni formant wraz z podstawą onimiczną lub apelatywną jest wyrazem znaczenia konceptualnego nazwy i decyduje o przynależności antroponimu do określonej kategorii pojęciowej. Dotarcie do struktur konceptualnych niektórych nazwisk, a tym samym do reprezentowanych przez nie kategorii, utrudnia wielofunkcyjność, polisemiczność lub homonimiczność elementów składowych jednostek językowych (symbolicznych). Utworzone z nich tożsame formalnie derywaty antroponimiczne często nie reprezentują wyłącznie jednej kategorii. W ramach poszczególnych kategorii dokonano przeglądu antroponimicznych formacji prototypowych²², wskazując na cha-

²² Prototyp – reprezentacja mentalna, która gromadzi kluczowe atrybuty czy cechy najlepszych przykładów danej kategorii. Jest postrzegany jako schematyczna reprezentacja najistotniejszych, centralnych właściwości kojarzonych z elementami danej kategorii (LJK, s. 112).

rakterystyczne sufiksy biorące udział w procesie nazwotwórczym (niejednokrotnie z uwzględnieniem ich funkcji apelatywnych).

Poniżej przedstawiono krótką charakterystykę poszczególnych kategorii. Tworzą je:

- 1) nazwiska równe wyrazom pospolitym, których znaczenie wyrażone jest przez semantykę apelatywnych podstaw derywacyjnych;
- 2) antropimiony derywowane od podstaw apelatywnych lub onimicznych, których znaczenie zawarte jest zarówno w podstawie derywacyjnej, jak i w formancie nazwotwórczym.

Specyfika kształtowania się i funkcjonowania onimów powoduje, że w płaszczyźnie doonimicznej uwzględniono standardową teorię prototypu, a w płaszczyźnie onimicznej tak zwaną rozszerzoną, polisemiczną, gdyż nazwa własna, w zależności od płaszczyzny funkcjonowania, w różnym stopniu uczestniczy w procesie tworzenia znaczenia (por. też Kaleta, 1998d, s. 157–159).

5.1.1. Kategoria osoba

Kategorię osoba można rozpatrywać jako uniwersalną kognitywną kategorię antropimiczną, reprezentowaną przez wszystkie nazwiska. W zależności od metody badawczej w jej ramach da się także rozpatrywać kategorię płeć (por. Kaleta, 1998d) czy emocje i wartościowanie (np. osoba dobra – zła, mądra – głupia). Niemniej jednak w badanym materiale językowym wyodrębniono kategorię osoba, którą tworzą nazwiska odimienne, określające osobę ze względu na to, jakie imię występowało jako dodatkowy element identyfikacyjny. Nazwiska należące do tej kategorii można podzielić na dwie grupy: antropimiony równe pełnym imionom (formy bezsufiksalne) oraz nazwiska równe skróconym, potocznym formom imion, utworzonym od imion pełnych. Nazwiskiem mogła stać się potoczna forma imienia należącego do osoby identyfikowanej lub imię ojca osoby nazywanej w formie pełnej lub skróconej (Bubak, 1986, s. 188). Wśród form odimiennych użytych jako drugi człon nazwy funkcjonują też przyswojone do polszczyzny bezsufiksalne formy imion obcych (imiona pełne lub skrócone), np. *Fołtyn* (< Walentyn), *Szczepan* (< Stephanus), *Szczęsny* (< Felix) oraz żeńskie imiona pełne lub skrócone, np. *Katrynka*, *Klara*, *Magda*.

Pierwsze zapisy tego typu nazwisk pojawiają się w XV wieku i są rejestrowane przez cały okres kształtowania się nazwisk. Formy potoczne, które jako człon drugiego pełnią funkcję nazwiska, tworzone są różnego rodzaju sufiksami deminutywnymi, hipokorystycznymi lub augmentatywnymi, np. *-a* (*Kuba*), *-ak* (*Błaszczak*), *-(a)sz* (*Łukasz*, *Matiasz*), *-ś* (*Jaś*, *Staś*), *-da* (*Janda*), *-ec* (*Siemieniec*), *-ek* (*Bartek*, *Matuszek*, *Waldek*), *-el* (*Brozel*), *-ik/-yk*, *-(cz)yk* (*Janik*, *Kościk*), *-ina* (*Janina*), *-isz* (*Janisz*), *-ka* (*Stanka*), *-ko* (*Maćko*, *Stanko*), *-nik* (*Wachnik*), *-no* (*Michno*), *-oń* (*Machoń*), *-os(z)*

(*Bartosz, Jaros*), *-(u)sz* (*Janusz, Matusz*), *-ura* (*Stachura*), *-ch* (*Bach, Czach*). Niektóre derywowane formy imion stały się polskimi formami oficjalnymi, np. *Bartosz, Łukasz* (Bubak, 1986, s. 188–190).

W kategorii osoba trudno wskazać sufiksy prototypowe, gdyż całe konstrukcje imienne podstawowe lub derywowane wykorzystywane były w funkcji nazwisk, w płaszczyźnie antroponimicznej nie zachodziły zatem procesy derywacyjne. Nazwiskiem mogła się stać każda potoczna postać imienia. Formy odimienne utworzone sufiksami *-ek, -ka, -ik/-yk, -czyk, -ec, -ak, -czak* nie dają się jednak jednoznacznie interpretować, jeżeli nie dysponujemy dokładnymi danymi źródłowymi. Mogą to być także formacje patronimiczne i należeć do kategorii pokrewieństwo, np. *Janek I* – n. os. *Jan*, SSNO, z suf. *-ek* (możliwe w funkcji patronimicznej); *Janek II* – im. *Janek* ‘dem. im. Jan’, NCh. Dodatkowo nacechowane są ekspresywnie i wpisują się w kategorię emocje i wartościowanie. Kognitywizm nie wyznacza sztywnej granicy między kategoriami, zwracając uwagę na ich płynność i stopniowość.

5.1.2. Kategoria pokrewieństwo

Jedną z podstawowych kategorii pojęciowych odzwierciedlonych w nazwiskach jest pokrewieństwo. Może być ono wyrażone semantycznie, o czym świadczą nazwiska powstałe od apelatywnych nazw pokrewieństwa, np. *Baba, Dziadek, Stryj*. Zostały one omówione w pracy Małgorzaty Magdy-Czekaj *Nazwy pokrewieństwa jako baza leksykalna polskich nazwisk* (2012).

Kategorię pokrewieństwo wyrażają następujące formanty rzeczownikowe: *-ic(z), -owic(z)/-ewic(z), -ek/-‘ek, -ka, -ko, -ik/-yk, -‘uk, -czyk, -ec, -‘ak, -czak, -arz, -ę, -ęta* i formanty przymiotnikowe: *-ów, -i(y), -in, -ski, -ik/-yk*.

Do kategorii pokrewieństwo należeć będą wszystkie formy patronimiczne. Najważniejsze z nich to formacje z sufiksem *-ic/-yc*, rozszerzonym później o cząstkę *-ew/-ow-*, uzyskującym z czasem postać *-icz/-ycz*²³, uznawanym za najstarszy formant patronimiczny. Formant ten tworzył struktury patronimiczne odapelatywne, w dzisiejszym słownictwie apelatywnym już nieproduktywne (Kreja, 2001, s. 15), ale często poświadczane we współczesnych nazwiskach polskich, jak np. *Dziedzic, Kasztelanic, Wojewodziec*. Znaczna liczba nazwisk na *-ic/-yc* nie ma poświadczonych odpowiedników apelatywnych, gdyż derywowane były od wyrazów pospolitych – określeń ojca lub od istniejących już nazwisk, np. *Dudzicz, Prawdzic*. Przywołują kognitywne pojęcie pokrewieństwa, relacji ojca i syna.

Obok formantu *-ic* jednym z najstarszych formantów patronimicznych jest sufiks *-ę, -ęta*, pochodzenia deminutywnego, służący do tworzenia nazw potomstwa ludzi

²³ Przyczyny zastępowania staropolskiego sufiksu *-ic* przez *-icz* tłumaczone są wpływem białorusko-ukraińskim lub unikaniem formy uważanej za wulgarną, mazurzącą (Bystron, 1993, s. 33).

i zwierząt. Według Witolda Taszyckiego formacje zakończone na *-ę* mają to samo znaczenie co rzeczowniki z przyrostkiem *-ic*, np. *chorążyć, panicz* (Bubak, 1986, s. 93). Nie występują jednak w zebranych materiale językowym.

Sufiks *-ec* (z rozszerzeniem *-owiec*) w warstwie apelatywnej tworzy nazwy osób, którymi są przede wszystkim rzeczowniki agentywne i przynależnościowe, np. *uczulenowiec, zawałowiec, pechowiec, krajowiec*. Występuje w derywatach skróconych od imion złożonych i chrześcijańskich (Malec, 1982, s. 103–104; 1994, s. 120–121). Sufiks *-owiec* w strukturach nazwiskowych rozpatrywany jest jako przyrostek patronimiczny pochodzenia deminutywnego (Bubak, 1986, s. 60). O patronimicznej funkcji sufiksu *-(ow)iec* piszą też inni językoznawcy (m.in. Kreja, 2001, s. 22; Kowalik-Kaleta, 2007). Liczne nazwiska zakończone na *-owiec* należy tłumaczyć jako formacje odrzeczownikowe, utworzone od odpowiednich apelatywów, które w gotowej postaci przeszły do kategorii antroponimów, np. *Chłopowiec* (< ap. *chłopowic* ‘nie-szlachcic, plebejusz’, SW); *Synowiec* (< ap. *synowiec* ‘syn brata, bratanek’, SW), *Wójtowiec* (< ap. *wójtowiec* ‘syn wójta’, SGPKar), ale także *Dziadowiec* (< ap. *dziadować* ‘być dziadem, żebrać’, ‘żyć w niedostatku, biedować’, SW; ap. *dziad(ek)* jest w gwarach wyrazem wieloznacznym, a zatem *dziadowiec* w fazie apelatywnej to być może ‘syn takiego dziada’) (Kreja, 2001, s. 22). Sufiks *-(ow)iec* tworzy też derywaty patronimiczne od podstaw imiennych: *Jaśkowiec, Pawłowiec, Stachowiec* lub od prostszych nazwisk, np. *Mazaniec* (< n. os. *Mazan*, SSNO, z suf. *-ec*; por. BrezaNPom I, 275).

Sufiks *-ak* (z wariantem *-czak*) tworzy bardzo liczny typ słowotwórczy. Stanowi jeden z podstawowych modeli strukturalnych polskich nazwisk. Także w słowotwórstwie apelatywnym jest częsty, wykazuje przede wszystkim łączliwość z podstawami rzeczownikowymi (GPSłow, s. 155–156). Sufiks *-ak* (z wariantem *-czak*) w antroponii tworzy głównie nazwiska patronimiczne, które w swojej podstawie mają formy imienne, np. *Marczak, Siemieniak*. Liczną grupę antroponimów z *-ak* (*-czak*) stanowią też nazwiska mające w swojej podstawie różnego rodzaju wyrazy pospolite, np. *Brzeźniak, Górniak, Łosiak, Wolniak*, często podstawami apelatywnymi są różne nazwy zawodowe, np. *Kowalczak*. Ponadto można wyróżnić grupę nazwisk zakończonych na *-(sz-cz)ak*, które powstały od nazwisk na *-ski*, np. *Jakuboszczak, Kaliszczak, Wolszczak*. Niektóre formacje na *-ak* w funkcji patronimicznej utworzone zostały od nazwisk przymiotnikowych na *-ow-*, np. *Gajowiak* (< n. os. *Gajowy*). Wariant przyrostka *-ak*, tj. sufiks *-owiak*, tworzy głównie nazwiska odimienne, np. *Antkowiak, Bartkowiak, Szymkowiak*. Jest to typ bardzo częsty, choć żadna nazwa osobowa na *-owiak* nie została zapisana w SSNO (Kreja, 2001, s. 76).

Formy z *-ek* (z wariantami typu *-aszek, -iczek, -anek, -oszek*) mogą tworzyć formy patronimiczne i przywoływać kognitywne relacje pokrewieństwa. Jest to w antroponii formant wielofunkcyjny, który w XVI i XVII wieku był produktywny w zakresie tworzenia form odojcowskich (Bubak, 1986, s. 81–83). Występuje w nazwiskach

historycznych i współczesnych, por. antroponimy współczesne: *Bednarek, Filipek, Rydzek*.

Formant *-ko* (*-eczko, -enko*), wariant sufiksu *-ek*, pełni także funkcję patronimiczną (Bubak, 1986, s. 86), realizując kategorię pokrewieństwo (Skowronek, 2001, s. 143), np. *Klepaczko, Muraszko, Paniczko*, utworzone od prostszych nazw osobowych mających w swej podstawie apelatyw.

Typ *-ik/-yk* jest jednym z ważniejszych polskich typów nazwiskotwórczych. Formant *-ik/-yk* (*-czyk, -nik*) tworzy patronimika od podstaw imiennych, np. *Kościk* (< im. *Konstanty*) lub od istniejących już odapelatywnych nazwisk, np. *Bielik* (< n. os. *Biały*), *Mądrzyk* (< n. os. *Mądry*), *Siwczyk* (< n. os. *Siwiec*), *Wolnik* (< n. os. *Wolny*). W antroponimii sufiks *-czyk* tworzył nazwiska, w których podstawie jest jakieś inne nazwisko czy imię, z reguły rozwinięte przedrostkiem *-ek* czy *-ec*, np. *Bednarczyk* (< n. os. *Bednarek*), *Kowalczyk* (< n. os. *Kowalek*), *Rymarczyk* (< n. os. *Rymarek*), *Ślusarczyk* (< n. os. *Ślusarek*), *Włodarczyk* (< n. os. *Włodarek*). Wariant *-nik* urabiał, w ramach kategorii pokrewieństwo, grupę nazwisk odimiennych od imion skróconych zakończonych na *-ch* (Kreja, 2001, s. 85), np. *Wachnik*.

Formant *-ka* w nazwiskach tworzy odimienne formy patronimiczne (Skowronek, 2001, s. 143), np. *Błaszka, Chwałka, Matejka* lub od istniejących już nazwisk odapelatywnych, np. *Baryczka* (< n. os. *Barycz*), *Jarzynka* (< n. os. *Jarzyna*), *Niedziółka* (< n. os. *Niedziela*), przywołując kognitywne pojęcie pokrewieństwa. Występuje wśród staropolskich derywatów antroponimicznych (Cieślakowa, 1990, s. 162). Formant *-ka* w antroponimii tworzył derywaty od imion słowiańskich złożonych (Malec, 1982, s. 120) i chrześcijańskich (Malec, 1994, s. 128). W apelatywach jest produktywnym typem słowotwórczym (GPSłow, s. 114–148).

Formant *-'uk* (*-czuk*), charakterystyczny dla nazwisk na pograniczu polsko-białoruskim i polsko-ukraińskim (zob. np. Sajewicz, 2013), to jeden z najpopularniejszych modeli nazwisk polskich. Kreował formacje o charakterze patronimicznym, przywołując kognitywne pojęcie pokrewieństwa, np. od podstaw imiennych – *Antoniuk, Dawidziuk, Maciuk* lub od nazwisk o prostszej budowie słowotwórczej – *Kaniuk* (< n. os. *Kania*).

Formant *-arz* i jego wariant gwarowy *-orz* w strukturach przezwiskowych i nazwiskowych jest nowszym formantem. Tworzył nazwy osobowe przede wszystkim od imion żeńskich, znacznie później od męskich (Bubak, 1979, s. 82–83; 1986, s. 93). Wyrażał relację pokrewieństwa. Przywołuje kognitywne pojęcie matki i syna, męża i żony oraz wzajemnych, nierównorzędnych relacji, w których kobieta dominuje w jakiś sposób (materialny lub psychologiczny) nad mężczyzną (Skowronek, 2001, s. 153), np. *Bieniarz, Magdziarz, Marusarz*.

Formant *-ów* nie występuje we współczesnych apelatywach. Jest to dawny antropimiczny formant pochodzenia dzierżawczego, urabiał bowiem przymiotniki przy-

należnościowe, dzierżawcze (Bubak, 1986, s. 94–98; Rymut, 1991, s. 47). Mógł tworzyć nazwiska o charakterze dopełniaczowym (poglądy autorów na ten temat w: Bubak, 1986, s. 261). Jest to typ sufiksalny przywołujący kognitywne pojęcie rozmaitych relacji w rodzinie, głównie między synem a ojcem (Skowronek, 2001, s. 161), np. *Danków, Franciszków, Janków*. Obok funkcji patronimicznej wyrażał też inne powiązania rodzinne, wskazując brata, synowca, szwagra, zięcia itp. Świadczą o tym historyczne zapisy antroponimu z dodatkowymi określeniami typu syn, brat, zięć, itp., np. *Hryców brat, Pawłów syn, Komorków zięć* (Bubak 1986, s. 94–96).

Dawny formant *-in/-yn* (z wariantami *-anin* lub formant matronimiczny *-iszyn*), *-inal/-yna, -inol/-yno* przywołuje w antroponimii kognitywne pojęcie zależności, relacji w rodzinie (Skowronek, 2001, s. 148), np. formy odimienne: *Antonin, Bogumin, Iwin, Karolin*. Szereg nazwisk na *-in/-yn* daje się interpretować odrzeczownikowo, przy czym rzeczowniki te tkwią zapewne w prapodstawie nazwisk (Kreja, 2001, s. 157), np. *Kołacin, Babin*. W najstarszej warstwie antroponimicznej formy z *-in* nie występują samodzielnie, lecz z dodatkowymi wyrazami typu syn, zięć itp. Wskazywały zatem nie tylko na relację ojciec–syn, ale też na inne powiązania rodzinne (Bubak, 1986, s. 94).

Prototypowymi, reprezentatywnymi i najczęstszymi formacjami wyrażającymi kategorię pokrewieństwo są formy patronimiczne utworzone za pomocą formantów *-ic, -owic(z)/-ewic(z), -ek/-'ek, -ka, -ko, -ik/-yk, -'ak*. Wymienione formanty tworzyły wyłącznie formy odojcowskie. Inne, obok form odojcowskich, mogły wyrażać różnego rodzaju zależności i tworzyć kategorię przynależność. Należą do nich między innymi: *-czak, -arz, -ów, -in*. Istnieją natomiast rozbieżne opinie wśród badaczy na temat patronimicznej funkcji formantu *-ski* lub jego rozszerzonych formantów (*-eński, -iński, -ewski, -owski*). Józef Bubak przytacza niewielką liczbę formacji nazwiskowych, które mogły pełnić funkcję patronimiczną lub przynależnościową (Bubak, 1986, s. 98).

5.1.3. Kategoria przynależność

Kategorię przynależność tworzyć będą nazwiska informujące o zależnościach nierodzinnych. Będzie to grupa nazwisk pochodzących od nazw etnicznych (zarówno narodowości, jak i mieszkańców regionu). Kategoria przynależność wyrażana jest semantycznie przez kilka grup nazw. Jedną z nich stanowią nazwy utworzone od nazw narodów, np. *Cygan, Francuz, Prusak*. Nazwiska takie, przez stereotypy dotyczące danej grupy etnicznej i konotacje kulturowe z nią związane, wywołują określone skojarzenia, będące podstawą semantyki wymienionych nazw (zob. Biolik, 2015). Kolejną grupą są nazwy mówiące o przynależności do określonego regionu, np. *Kozak, Mazur*. Należec tu będą też nazwiska informujące o statusie społecznym i ekonomicznym

osoby nazywanej, czyli antroponimy określających przynależność do danej warstwy społecznej, np. *Hrabia*.

Kategoria ta realizowana jest nie tylko przez semantykę zawartą w podstawie derywacyjnej, ale także wyrażana jest przez sufiksy, które pełnią określoną funkcję w słowotwórstwie apelatywnym, a przeniesione na grunt antroponimiczny są nosicielami dodatkowych informacji. Wykładnikami nazwotwórczymi kategorii przynależność są między innymi sufiksy *-in/-yn* (z wariantem *-anin*), *-inal/-yna*, *-inol/-yno*, *-czyk*, *-arz*, *-ów*.

W słowotwórstwie apelatywnym sufiks *-in/-yn* występuje w kilku starszych derywatach, oznaczających głównie przedstawicieli narodowości, nieco częściej rejestrowane są jego warianty *-anin* i *-janin* (GPSłow, s. 227–228). Notowany jest też wśród staropolskich apelatywów antroponimicznych (Cieślíkowa, 1990, s. 163–164). Do najliczniejszych nazwisk w tej kategorii nazwotwórczej należą onimy o charakterze etnicznym, przywołujące kognitywne pojęcie przynależności do określonego narodu lub regionu, np. *Bojarzyn* (< ap. *bojarzyn* 'szlachcic z terenu Rusi i Litwy', SW).

Podobną funkcję pełni sufiks *-ec*. Tworzy on nazwiska od nazw geograficznych oraz od nazw regionów (Bubak, 1986, s. 132), np. *Podolec*, *Wołyniec*.

Formant *-arz*, *-orz* wśród apelatywów tworzy nazwy wykonawców zawodów i czynności, np. *tokarz*, *kotlarz*, *piekarz*, *stolarz*, *kucharz*, *ślusarz* (GPSłow, 277–287). W antroponimii wyrażał relację przynależności (np. kochanka jakiejś kobiety) i cechę wartościującą ujemnie (zamiar ośmieszenia). Przywołuje kognitywne pojęcie przynależności mężczyzny do kobiety, która w pewien sposób dominuje nad mężczyzną (Skowronek, 2001, s. 153). Ten typ nazwisk nie występuje w zebranych materiale językowym.

Do kategorii przynależność należeć będą nazwiska wskazujące na relacje mistrz–uczeń, pan (właściciel)–poddany (sługa) lub inne pozarodzinne powiązania między ludźmi. Będą to nazwiska zależnościowe, oznaczające zależność osoby tym nazwiskiem określanej od innej osoby, której imię lub dodatkowe określenie tkwi w podstawie tego nazwiska (Bubak, 1986, s. 76). Zależności te wyrażone są sufiksami *-owl/-ów* i *-czyk*.

Formant *-owl/-ów* przywołuje zależnościowe formy nazwisk od podstaw imiennych, apelatywnych, od nazw etnicznych i od innych podstaw, np. *Andrzejów*, *Baranów*, *Cyganów*. Liczne zapisy nazwisk z dodatkowymi określeniami typu sługa, zagrodnik, poddany potwierdzają wyrażanie przez sufiks *-ów* zależności nierodzinnych, np. *Jaczków* komornik. Ten typ nazwiskowy produktywny był w drugiej połowie XVI wieku i w wieku XVII (Bubak, 1986, s. 94–97).

W nazwiskach sufiks *-czyk* spełniał nie tylko funkcję patronimiczną i deminutywną, ale wprowadzał ponadto nową jakość – zależnościową (Rymut, 1978, s. 59–64; Bubak, 1986, s. 89–90; Rymut, 1991, s. 63–64). Wyrażał związek w układzie nauczy-

ciel–uczeń, mistrz–czeladnik, np. *Bednarczyk* (< ap. *bednarz*), *Kowalczyk* (< ap. *ko-wal*), *Włodarczyk* (< ap. *włodarz*).

Jak już wspomniano, kognitywne kategorie semantyczne są stopniowalne, dlatego niektóre formy nazwiskowe mogą wyrażać jednocześnie dwie lub kilka kategorii pojęciowych. W sytuacjach wątpliwych przynależność nazwiska do danej kategorii można jedynie określić, znając dokładną motywację onimiczną, która w wypadku nazwisk ukształtowanych historycznie nie zawsze jest znana.

5.1.4. Kategoria pochodzenie

Kategoria pochodzenie realizowana będzie przez te nazwiska, które określają relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej lub regionu. Zależności te były istotne w momencie powstawania nazwy, wskazywały na określony związek osoby identyfikowanej z daną miejscowością, na przykład na miejsce urodzenia lub zamieszkania (Bubak, 1986, s. 39), ale także na stan posiadania (zob. szlacheckie nazwiska odmiejscowe na *-ski*, Bystron, 1993, s. 44–47). Do tej kategorii należeć będą nazwiska równe nazwom miejscowym, np. *Babicz* (< n. m. *Babicz*, SG), *Kozłowiec* (< n. m. *Kozłowiec*, SG), *Krop* (< n. m. *Krop*, NMPol) lub od nich derywowane.

Do najstarszych i najczęstszych nazwisk odmiejscowych należą formacje utworzone przymiotnikowym formantem *-ski* wraz z jego rozszerzonymi formami, np. *Augustowski* (< n. m. *Augustów*, *Augustowo*, SG), *Grabowiecki* (< n. m. *Grabowiec*, SG), *Jarociński* (< n. m. *Jarocin*, SG). Od drugiej połowy XIV wieku stają się formacją bardzo produktywną.

Nazwiska z sufiksem *-ak*, dające się tłumaczyć odmiejscowo, to np. *Górniak* (< n. m. *Górnia*, SG), *Grocholak* (< n. m. *Grochol*, SG), *Kałuziak* (< n. m. *Kałuże*, *Kałuże*, NMPol). Są to apelatywne osobowe rzeczowniki odmiejscowe na *-ak*, np. *warszawiak* (GPSłow, s. 156), które zostały przeniesione na grunt antroponimiczny, zmieniając funkcję apelatywną na onimiczną.

Sufiks *-anin*, oprócz reprezentowania kategorii przynależność, jest nośnikiem informacji wpisujących się w kategorię pochodzenie. Formant ten tworzy w języku polskim nazwy mieszkańców krajów i regionów, ale także nazwy mieszkańców miast i osiedli oraz nazwy mieszkańców określonych skupień ludzi, takich jak gród czy dwór. Określa osobę ze względu na jej miejsce pochodzenia czy przebywania (Bubak, 1986, s. 132, 136), np. *Gorzanin*, *Lichanin*. Podobnie jak formacje z sufiksem *-ak* są to apelatywne osobowe rzeczowniki odmiejscowe przeniesione na grunt antroponimiczny ze zmianą funkcji apelatywnej na onimiczną.

Częsty w nazwiskach formant *-czyk* występuje w słowotwórstwie apelatywnym, tworząc nazwy mieszkańców. W antroponimii może reprezentować kognitywną kategorię pochodzenie, gdyż nieliczną grupę nazwisk z formantem *-czyk* (*-ik/-yk*) moż-

na interpretować jako nazwy mieszkańców, wyderywowane z odpowiednich nazw miejscowych, np. *Borczyk* (< n. m. *Borc*, SG), *Konowalczyk* (< n. m. *Konowały*, SG), *Lipowczyk* (< n. m. *Lipów*, *Lipowa*, SG). Częstotliwość występowania tego formantu w nazwiskach wyraźna jest w XVI–XVIII wieku (Bubak, 1986, s. 132).

Sufiks *-ec* (*-owiec*) występuje w polskiej antroponimii rzadko, natomiast produktywny jest w innych krajach słowiańskich, szczególnie wschodnio- i południowosłowiańskich (Kreja, 2001, s. 20). Przykładowe nazwiska odmiejscowe to np. *Bukowiec*, *Głogowiec*, *Makowiec*. Niektóre dodatkowo mają motywację apelatywną, np. *Borowiec* (< n. m. *Borów*, SG, rzeczownikowiona przyrostkiem *-ec* nazwa zawodowa *borowy* ‘dozorca boru’; ap. *borowiec* ‘mieszkaniec borów, puszczy’, SW).

Przyrostek *-ka* (*-ówka*, *-anka*) przywołuje kognitywne pojęcie pochodzenia. Za pomocą tego przyrostka tworzy się nazwy mieszkańców od różnych nazw miejscowości (Kreja, 2001, s. 79), np. *Ostrówka*, *Sosnówka*.

Sufiks *-it/-yt*, *-ital/-yta* nie tworzy współczesnych rzeczowników apelatywnych. Nie występuje też wśród staropolskich apelatywów antroponimicznych. Rejestrowany jest jednostkowy przykład imienia skróconego od dwuczłonowego z sufiksem *-it*, tj. *Będzit* (Malec, 1982, s. 152), który nie występuje w nazwiskach współczesnych. Notowane są natomiast pojedyncze nazwiska na *-ita* o charakterze odmiejscowym, np. *Rawita*, *Miechowita*, popularne w XVI wieku, uwzględnione w SSNO.

Kategorię pochodzenie reprezentować będą nazwiska pochodne od nazw miejscowych, tzw. habitatywa (zob. Kreja, 1978), utworzone przymiotnikowymi formantami, takimi jak *-ski* (*-ański*, *-eński*, *-iński*, *-yński*, *-ewski*, *-owski* itp.), *-cki/-ecki*, *-dzki* oraz formantami rzeczownikowymi *-ak*, *-an*, *-anin* (zob. Kreja, 1993; Kurdyła, 2015), *-czyk*, *-ec*, *-ka*, *-it(a)/-yt(a)* (Bubak, 1986, s. 129; Kowalik-Kaleta, 1981, s. 102).

5.1.5. Kategoria przestrzeń i miejsce

W tworzeniu kognitywnej kategorii przestrzeń i miejsce wyspecjalizowały się sufiksy informujące o pewnych stosunkach przestrzennych, które w sposób pośredni odnoszą się do nosiciela onimu. W niektórych formacjach na *-owiec* można by widzieć nazwiska utworzone (oczywiście o motywacji pośredniej) od pewnych charakterystycznych punktów terenowych, jak np. *Laskowiec*, *Sadowiec*, *Sosnowiec*. Inny sufiks *-ny* (*-ni*) (z wariantem żeńskim *-na*) przywołuje kognitywne pojęcie przestrzeni i miejsca. Nie jest w antroponimii formantem produktywnym. W warstwie apelatywnej formant *-ny* rejestrowany jest przez kilka rzeczowników będących rezultatem substantywizacji przymiotników. Część z nich pochodzi od wyrażań przymiokowych, np. *pod sądny*, *pod władny* (GPSłow, s. 246), które stały się wzorem strukturalnym dla większości nazwisk z sufiksem *-ny* (*-ni*). Sufiks *-ny* (*-ni*) występuje wśród apelatywów antroponimicznych w grupie przymiotników (Cieślíkowa, 1990, s. 184–185). Nie tworzy an-

troponimów od nazw miejscowych. Formacje na *-ny* określają stosunki przestrzenne, a ich podstawy stanowią rzeczowniki będące najczęściej terminami topograficznymi, np. *błoto, bór, góra, las, łąka, kamień, rzeka*, lub określeniami kulturowymi, np. *brama, most, mur*. Zazwyczaj są to nazwy występujące w obrębie danej miejscowości. Antroponimy z sufiksem *-ny* tworzone są od rzeczowników lub wyrażeń przyimkowych (Bubak, 1986, s. 129), np. *Dolny, Zadrożny, Zarzeczny*.

Podobną funkcję do sufiksu *-ny* pełni sufiks *-owy*, wskazując na miejsce zamieszkania w obrębie danej wsi, np. *Bukowy* ‘mieszkający koło buka’. Jest to rzadki typ antroponimiczny (Bubak, 1986, s. 132).

Także sufiks *-ita* pełni funkcję formantu tworzącego nazwiska o charakterze relacyjnych określeń pochodzących od konkretnych miejsc (Bubak, 1986, s. 129, 136). Przywołuje kognitywne pojęcie określonych relacji przestrzennych (Skowronek, 2001, s. 159).

Część nazwisk na *-nik* można opisać jako pochodzące od wyrazów pospolitych, które informują o charakterze czy miejscu zamieszkania, np. *Krajnik* (< ap. *krajnik* ‘człowiek mieszkający na pograniczu’, SW), *Osadnik* (< ap. *osadnik* ‘ten, którym pustą ziemię obsadzają, osiedleniec, kolonista’, SW), *Zagrodnik* (< ap. *zagrodnik* ‘chłop bezrolny, żyjący tylko z ogrodu, właściciel zagrody’, SW). Są to nazwiska formalnie równe wyrazom pospolitym, przeniesione na grunt antroponimiczny, ze zmianą funkcji apelatywnej na onimiczną.

Kategorię przestrzeń i miejsce tworzą nazwiska mówiące o pewnych relacjach przestrzennych, charakterystycznym miejscu, które było związane z nosicielem nazwiska i decydowało o ukształtowaniu antroponimu. Są to onimy utworzone najczęściej sufiksami *-owiec, -ny (-ni), -owy, -ita, -nik*.

5.1.6. Kategoria praca

Praca jest jedną z najważniejszych kategorii pojęciowych. W procesie kształtowania się nazwisk kategoria ta odgrywała znaczącą rolę, powodując powstanie nazwisk pochodzących od nazw zawodów, urzędu bądź zajmowanego stanowiska, takich jak np. *Baca, Bartnik, Bednarz, Koch* (< śrwniem. *Koch* ‘kucharz’, NG), *Kowal, Kuchta, Piekarz, Pleban, Smolarz, Sołtys, Tkacz*. Są to w zasadzie nazwiska równe apelatywom o różnych formantach, należące do grupy znaczeniowej, którą określa się mianem wykonawców czynności (*nomina agentis*). Nazwy odzawodowe informują o tym, co dany człowiek robił, jakie pełnił funkcje. Zalicza się tu też grupę nazwisk od okazjonalnych określeń ludzi, które informują o aktualnej roli poszczególnych osób, nieraz chwilowej lub przypadkowej, np. *Dobosz* (< ap. *dobosz* ‘żołnierz, który bębni’, SW), *Wojan* (< stp. *wojan* ‘wojak – dzielny żołnierz, bohater’, SW).

Formy odzawodowe pojawiają się w polszczyźnie już od XIII wieku. Przeważają w miastach, ale występują także w środowisku wiejskim. Wśród nazwisk odzawo-

dowych zdecydowanie przeważają rzeczowniki rodzaju męskiego. Znacznie mniejszą grupę stanowią *appellativa* rodzaju żeńskiego i formy przymiotnikowe (Bubak, 1986, s. 156–162), np. *Konarski* (< stp. *konarski* ‘urzędnik sprawujący zarząd nad stajnią czy stadninami królewskimi lub książęcymi’, Sstp, NAp), *Leśnicki* (< gw. *leśnicki* ‘leśniczy’, SGPKar).

Kategoria praca wyrażana jest też przez wykładniki morfologiczne. Występujący w nazwiskach sufiks *-(cz)yk* tworzy w słowotwórstwie apelatywnym nazwy terminatorów w danym zawodzie (GPSłow, s. 187–190). Głównie są to nazwiska utworzone od nazw zawodów lub nazwy różnego rodzaju czeladników (Kreja, 2001, s. 88), np. *Kołodziejczyk*, *Konowalczyk* (< ap. *konował* ‘lekarz zwierząt, weterynarz’, SW).

O kategorii praca decyduje zwykle znaczenie podstawy derywacyjnej, gdyż należą do niej głównie antroponimy utworzone od apelatywów, które w niezmienionej postaci zostały przeniesione na grunt onimiczny. Do prototypowych konstrukcji derywacyjnych należą nazwiska z sufiksem *-(cz)yk*.

5.1.7. Kategoria wygląd i charakter

Apelatywna kategoria pojęciowa kształt i wygląd będzie w antroponimii rozumiana jako kategoria wygląd i charakter. Reprezentują ją nazwy powstałe od wyrazów polyspolitych, odwołujące się do ich znaczenia semantycznego, które w określony sposób opisuje nazywanego zarówno ze względu na jego wygląd, jak i charakter. Nazwiska odapelatywne w literaturze onomastycznej określane są jako przezwiskowe, gdyż genetycznie wywodzą się od przezwisk, a większość z nich to zabarwione emocjonalnie, najczęściej ujemnie, epitety charakteryzujące danego człowieka. Kategoria ta wyrażana jest środkami semantycznymi (leksykalnymi) przez przeniesienie gotowego apelatywu charakteryzującego nosiciela do warstwy onimicznej. Są to najczęściej nazwy określające cechy zewnętrzne człowieka, np. *Bugaj* ‘wysoki chłopiec’, *Krop*, *Ogarek* ‘człowiek małego wzrostu’, *Rudas* ‘człowiek rudy’ lub mówiące o cechach charakteru, np. *Andrus* gw. ‘łobuz, złodziej’, *Budzisz* gw. ‘domator’, *Czuryło* ‘śmieszny wytworniś, zawiadziak’, ‘gach’, *Terech* gw. ‘niechluj’. Jest to najstarszy i najpowszechniejszy typ nazwisk. Już w wieku XIV poświadczono są formy odapelatywne jako drugi po imieniu element identyfikacyjny człowieka. Zasób słownictwa apelatywnego dawał największe i najprostsze możliwości indywidualizacji ludzi, zwłaszcza przez użycie gotowych apelatywów w funkcji nazwisk. Nazwiska odapelatywne to w głównej mierze rzeczowniki, znacznie mniej jest przymiotników (*Biały*, *Chudy*, *Cichy*, *Twardy*), sporadycznie występują inne części mowy, tj. liczebniki (*Dziewiąty*), imiesłowy (*Znaleziony*), zaimki (*Jaki*), przyimki (*Około*) i spójniki (*Ponieważ*). Każda nazwa apelatywna mogła zostać użyta w funkcji nazwiska. W tej grupie mieszczą się *appellativa*, które mają potwierdzenie w historycznych i współczesnych słownikach języka polskiego.

Nazwiska omawianego typu, poza kategorią kształt i wygląd, reprezentują kategorię podobieństwo obiektów i kategorię część–całość, zbiór–element. Osoba opisywana jest zwykle w sposób metaforyczny, na zasadzie podobieństwa do obiektów, elementów świata realnego. Odwołania dotyczą najczęściej najbliższego otoczenia człowieka, a więc: fauny, np. *Bąk, Czeczotka, Dorsz, Gil, Gołąb, Karaś, Karp, Kokoszka, Kozieł, Krogulec, Lis, Niedźwiedź, Słowik, Zając*; flory, np. *Jasień, Kostrzewa, Brzoza, Chmiel, Grab, Groch, Lebioda, Migdał* oraz zjawisk przyrody, np. *Grom, Jutrzenka, Mróz, Wicher, Wieczorek*.

Szczególnym rodzajem metafory jest metonimia jako jeden z głównych czynników kształtujących nazwy własne. Kognitywnym odpowiednikiem metonimii jest kategoria część–całość, zbiór–element (Czopek-Kopciuch, 2004, s. 34–35). W procesie nazwotwórczym z zastosowaniem metonimii wykorzystywane były nazwy narzędzi i instrumentów charakterystycznych dla danego zawodu, np. *Duda, Lira, Cynka* ‘narzędzie przy robieniu płótna, na które nawija się przędza’, *Lesz* ‘miękką wyprawiona skóra’, *Kobos* ‘rodzaj muzycznego instrumentu’, *Bęben, Kosz, Łopata, Żelazko*; nazwy przedmiotów, wytworów pracy, np. *Bicz, Rudel* ‘ster statku wodnego’, ‘wiosło’, *Walus gw.* ‘przyrząd do folowania tkanin’, *Brzechwa* ‘drewniana część strzały’, *Cegła, Cholewa, Ćwiek* ‘rodzaj gwoźdźcia’; nazwy budynków lub elementów budynków, miejsc pracy, np. *Chałupa, Dworek, Kata gw.* ‘buda, chata’, *Kuczma, Rola, Szopa*; nazwy przedmiotów związanych z upodobaniami człowieka, np. *Majcher* ‘mały nóż, kozik’, *Kosior, Ożóg* ‘pogrzebacz’; ubrania: *Kuczma stp.* ‘czapka futrzana niechlujna’; pokarmy i napoje, np. *Bigos, Gomołka, Kielbasa, Siemieniec gw.* ‘zupa z siemienia konopnego’; pieniądze, np. *Dukat, Grosz*; kolory, np. *Biel*; wykrzykniki, partykuły, powiedzonka, chętnie używane przez nazywanego, np. *Laboga, Niechaj* (SNW), a także określenia pór roku, miesiący czy dni tygodnia, np. *Janur łac. januar* ‘styczeń’, *Czerwiec, Kwiecień, Piątek*.

W grupie nazw utworzonych od apelatywów drogą derywacji sufiksальной mieszczą się nazwiska z wykładnikami strukturalnymi właściwymi słowotwórstwu apelatywnemu. Józef Bubak wymienia ich około 70, np. *-a, -acz, -aga, -aj, -ak, -al(a), -al(a), -an, -ania, -ara, -arz, -as(z), -aszek, -awa, -ąb, -ęba, -ąg, -da, -ec, -ej, -ek, -el, -eń, -esz, -eż, -ich(a)/-ych(a), -iga, -ik/(cz)yk, -iła/-yła/-yło/-eła/-eło, -in, -isz, -ka, -eczka, -ko, -ło, -nik, -o, -och, -oł/-oła/-oło, -oń, -or, -osz, -oś, -ot(a), -skil/-cki, -owski, -eński, -iński/-yński, -uch(a), -uć, -uga, -ul(a), -uł(a), -ur(a), -ut(a), -wa, -y, -yka* itp. (Bubak, 1986, s. 61). Zespół sufiksów apelatywnych w antroponimach potwierdzają inni badacze, poruszający w swoich pracach problemy dotyczące słowotwórstwa antroponimicznego (m.in. Gala, 1987–1988, 1988; Kowalik-Kaleta, 2007; Magda-Czekaj, 2011). Onimy utworzone wymienionymi formantami mogą reprezentować także kategorię emocje i wartościowanie, gdyż większość określeń człowieka w fazie doonimicznej, poza tymi, które wyrażają kognitywną kategorię praca, pokrewieństwo czy pocho-

dzenie, była nacechowana emocjonalnie, a ich kreacji towarzyszył zazwyczaj czynnik ekspresji.

Wiele z wymienionych formantów wskazuje na różne kategorie kognitywne. Przyjmując słowotwórstwo onimiczne jako wtórne wobec apelatywnego, w celu ustalenia znaczenia formantów apelatywnych na gruncie onimicznym można odwołać się do ich znaczenia apelatywnego.

5.1.8. Kategoria emocje i wartościowanie

Kategoria emocje i wartościowanie może być rozpatrywana jako samodzielna pojęciowa kategoria antroponimiczna lub jako wnosząca dodatkowe znaczenie lub emocje związane z procesem nazwotwórczym. Ujmowanie języka jako części mechanizmu poznawczego człowieka, a także powiązanie języka z kulturą jest podstawowym założeniem kognitywizmu. Pod pewnymi względami podobny punkt widzenia reprezentował Witold Doroszewski, głosząc tezę o biologicznym podłożu mechanizmu poznawczego człowieka (Doroszewski, 1982). Taka postawa badawcza wynika z przekonania, że język trzeba opisywać jako jeden z elementów psychologicznej organizacji ludzkiego poznania, w którym podstawowe znaczenie mają emocje, uczucie i przyjmowany system wartości (Waszakowa, 2002, s. 255; Bogdanowicz, 2006, s. 191). Zdecydowanej większości nazwisk w procesie nazwotwórczym towarzyszył czynnik ekspresji. Nazywający przez nazwę wyrażał swój stosunek do nazywanego. Kreacja antroponimów odbywała się w następstwie derywacji stylistycznej (Gala, 2014c, s. 528–529). Jest to taki sposób tworzenia onimów, który wynika z ekspresywno-impresywnej funkcji mowy. Nazwy użyte w tej funkcji są zazwyczaj nośnikami wartości emocjonalno-wyobrażeniowej, realizującej się w odmianach stylistycznych, takich jak pejoratywa i melioratywa.

Ze względu na krzyżowanie się różnych, trudnych do ustalenia wartości i odcieni ekspresji zawartych w nazwach, kategoria emocje i wartościowanie może być także ujmowana jako uzupełnienie innych, wskazanych wyżej kategorii tworzenia nazw własnych. Wnosi bowiem dodatkowy ładunek emocjonalny i znaczeniowy do kreowanych antroponimów. Emocje i wartościowanie wyrażone są zarówno przez podstawę słowotwórczą, jak i formant. Formanty przenosiły swoje znaczenie lub zabarwienie emocjonalne z gruntu apelatywnego na słowotwórstwo antroponimiczne. Były też sytuacje odwrotne, kiedy to ekspresywność pierwotnych sufiksów nazwiskowych (jak np. z *-l/-ł-* w części sufiksальной) stała się przyczyną rozpowszechniania się ich na gruncie apelatywnym.

Emocje i wynikające z nich wartościowanie są pozytywne lub negatywne. Pozytywne wartościowanie oddane jest przez utrwalenie w nazwisku apelatywu wskazującego na zalety człowieka, który zapewne był szanowany i ceniony w danej grupie

językowo-kulturowej lub wyróżniał się czymś wyjątkowym, np. *Anioł, Gładysz, Pobożny, Twardy*.

Nazwisk wartościujących negatywnie jest znacznie więcej niż tych o pozytywnych konotacjach, choć też noszą one czasem sufiksy zdrabiające, bo – jak pisze Jan Bystroń – „łatwiej kogoś nazwać *Kurkiem* niż *Kurem* lub *Świnką* niż *Świnią*, bo w ten sposób unika się identyfikacji człowieka ze zwierzęciem czy przedmiotem” (Bystroń, 1993, s. 19). Są to najczęściej onimy o charakterze przezwiskowym, formalnie równe wyrazom pospolitym, podkreślające negatywne cechy człowieka, ułomności, wady, charakterystyczny wygląd zewnętrzny czy określony sposób zachowania, np. *Armata, Bałamut, Głupiec, Oszust, Pędziwiatr*. Wyznacznikiem pozytywnych lub negatywnych emocji i wartościowania jest znaczenie leksykalne apelatywu.

Jednostki leksykalne apelatywne w trakcie onimizacji mogły być rozbudowane różnymi morfemami wnoszącymi ładunek emocjonalny wyrażający intencję nazywającego. Przeniesione z gruntu apelatywnego na grunt antroponimiczny, z czasem, gdy nazwisko stało się dziedziczone, traciły swój wartościujący charakter. Poniżej przedstawiono charakterystykę wybranych formantów antroponimicznych oddających kognitywną wartość emocji i wartościowania.

Pozytywne emocje wyrażone są przez sufiksy z *-ś-* w części sufiksальной. Wiele z tych sufiksów ma funkcję spieszczająco-deminutywną w strukturach nazwiskowych, np. *-aś, -oś, -osia, -osio, -uś, -usia, -usio, -iś/-yś, -isia/-ysia*. W warstwie apelatywnej posiadają różną produktywność. Z sufiksem *-oś* odnotowano jeden derywat ekspresywny. Sufiksy *-uś, -usia, -usio* występują w ponad dwudziestu derywatach apelatywnych (GPSłow, s. 292). Przywołują pojęcie czegoś miłego, sympatycznego. Odnotowane są w zbiorach nazwisk współczesnych, odapelatywnych, mających w swojej podstawie rzeczowniki pospolite, np. *Gębuś*, czasowniki, np. *Deptuś*, ale głównie rejestrowane w nazwiskach odmiennych, np. *Bartuś, Feluś, Mikuś*.

Stosunkowo nieliczną grupę nazwisk tworzą nazwiska rozwinięte przyrostkami z podstawowym *-ć-* w części sufiksальной o charakterze prymarnie ekspresywnym, np. *-cia, -cio*. Najliczniejsze i najbardziej wyraziste, choć o bardzo małej frekwencji, są nazwiska odimienne, np. *Tymcio*. Niektóre z nazwisk z tym sufiksem mają podstawę czasownikową, np. *Dybcio*, lub są odpowiednio rozwiniętymi rzeczownikami pospolitymi, np. *Piwcio*. Nazwiska na *-cia*, mające rodzaj gramatyczny męski, należą do wyjątkowych, np. odczasownikowe *Kłapcia* czy odimienne *Jancia*. W słowotwórstwie apelatywnym odnotowanych jest bardzo wiele formacji na *-cio*, o charakterze ekspresywnym, pieszczotliwym, np. *papcio, ramolcio, stryjcio* i formacji na *-cia*, np. *babcia, córcia, kumcia, gapcia* (Kreja, 2001, s. 29–30). Sufiksy tej grupy obecne w nazwiskach przywołują pojęcie osoby lubianej i związanych z nią miłych emocji (Skowronek, 2001, s. 137).

Wśród nazwisk z sufiksami z *-ń-* w części sufiksальной struktury odimienne z formantem *-unia*, np. *Bogunia*, mają charakter ekspresywny i spieszczający, pozytywnie wartościujący.

Sufiksy *-iś/-yś*, *-isia/-ysia* występują w rzeczownikach pospolitych, zwłaszcza w odprzymiotnikowych. Ze względu na wielofunkcyjność wskazanych sufiksów trudno ustalić ich znaczenie, a zarazem ładunek emocjonalny w antroponimach. Są to najczęściej nazwy osób z wyrażoną intencją nazywającego, żartobliwym lub ironicznym stosunkiem do adresata. Ekspresywny charakter sufiksów pierwotnie apelatywnych został zachowany w nazwach własnych o charakterze przezwiskowym, np. *Skrobiś*. Sufiks ten występuje w nazwiskach odimiennych, np. *Heliś*, *Miś*, niejednokrotnie obocznie do sufiksu *-isz* w nazwiskach odimiennych, np. *Kliś/Klisz*, *Broniś/Bronisz* (Kreja, 2001, s. 247–248). W tego typu formacjach sufiksy *-iś/-yś*, *-isia/-ysia* pełnią funkcję deminutywną, wartościują dodatnio.

Według Kazimierza Rymuta nazwiska z podstawowym *-ch-* w części sufiksальной przywoływały kognitywne pojęcie ekspresji i wartościowania (Skowronek, 2001, s. 134). Nazwiska z sufiksem *-uchna*, *-uchno*, np. *Kotuchna*, *Paniuchno*, przywoływały kognitywne pojęcie czegoś miłego, małego czy pieszczotliwego, wartościowały dodatnio. Odrzeczownikowy przyrostek *-uchna* w dodatniej funkcji ekspresywnej występuje w polszczyźnie ogólnej, głównie w odniesieniu do osób, zwłaszcza kobiet, np. *ciotuchna*, *córuchna*, *mamuchna*, także w przenośni do dzieci, np. *rybuchna*, *kotuchna*, czy w odniesieniu do części ciała, np. *buziuchna*, *rączuchna* (Kreja, 2001, s. 164).

Formanty *-ich/-ych*, *-icha/-ycha* w słowotwórstwie apelatywnym występują w gwarowych derywatach ekspresywnych, nacechowanych żartem lub niechęcią, nie występują w języku ogólnym (GPSłow, s. 90). Sufiks *-ich* ma zabarwienie ujemne, tworzył nazwy osobowe odapelatywne, np. *Pędzich*, także nazwiska odimienne (Kreja, 2001, s. 38), np. *Mich*, *Kubich*, *Sobich*. Przywołuje pojęcie negatywnych emocji i wartościowania (Skowronek, 2001, s. 135).

Przyrostek *-uch*, *-ucha* tworzy formacje apelatywne o charakterze ekspresywnym, głównie pejoratywno-hipokorystycznym, np. odrzeczownikowe: *ciotucha*, *dziewucha*, *szelmucha*; odprzymiotnikowe: *czarnucha*, *prościucha*, *siwucha*, *starucha*; odczasownikowe: *grzebielucha*, *polatucha*, *śmieciucha*, *śmierdziucha*. Nazwiska na *-uch* są słowotwórczo przejrzyste. Jest szereg nazwisk, które przeszły z systemu apelatywnego do antroponimicznego już w gotowej postaci zakończonej na *-uch*, np. *Cieluch*, *Piecuch*. Do bardzo licznych należą też nazwiska na *-uch* z podstawą imienną, np. *Kostuch*, *Wituch*. Dość liczne są także formacje odprzymiotnikowe, np. *Raduch*, *Staruch*, i odczasownikowe, np. *Deptuch*, *Maśluch* (por. Kreja, 2001, s. 46–47). Sufiks *-uch* posiada ujemne zabarwienie emocjonalne (Bubak, 1986, s. 60). Przyrostki *-uch*, *-ucha* (np. *Czarnucha*, *Staniuca*) przywołują pojęcie negatywnych emocji i negatywnego wartościowania (Skowronek, 2001, s. 135).

Formant *-och, -ocha* w słowotwórstwie apelatywnym tworzy ekspresywizmy (GPSłow, s. 90–91). Sufiks *-och, -ocha* urabiał derywaty odimienne, np. *Boch, Broch, Macioch, Woch*. Ponadto część nazwisk jest motywowana wyrazami pospolitymi, np. rzeczownikami: *Karkocha, Maśloch, Zimoch*, przymiotnikami: *Dobroch, Bladocha* lub rzadziej czasownikami, np. *Kręcioch, Gadocha* (Kreja, 2001, s. 40–44). Formant *-och, -ocha* pełni podobną funkcję jak przyrostek *-uch, -ucha*.

Formant *-’ak (-czak)*, według Bubaka, pełnił funkcję deminutywną i ekspresywną, przywoływał kognitywne pojęcie istoty młodej, chłopca (Bubak, 1986, s. 75, 91), np. *Błasiak, Jaszak, Krysiak*. Sufiks ten w funkcji deminutywnej występował w słowotwórstwie apelatywnym, tworząc nazwy istot młodych, najczęściej zwierząt (GPSłow, s. 157), np. *kociak, koźlak, psiak*, ale także nazwy osobowe, np. *Lesiak, Nowak, Skórzak, Stępniak, Wcześniak*.

Formant *-ik/-yk (-czyk, -nik, -(ow)ik)* jest częstym formantem w słowotwórstwie apelatywnym. Jego funkcją apelatywną było tworzenie derywatów deminutywno-ekspresywnych. W nazwiskach poświadczono są nazwy osobowe z sufiksem *-ik/-yk/-czyk, -nik, -(ow)ik* derywowane od imion złożonych i chrześcijańskich (Malec, 1982, s. 121–124; 1994, s. 128–129, 137) oraz formy zdrobniałe od podstaw osobowych i nieosobowych, np. *Barwik, Bielik, Borowik, Borysik, Calik, Chudzik*.

Sufiks *-ek* poświadczony we współczesnych nazwiskach tworzył formacje o charakterze ekspresywno-deminutywnym od słowiańskich imion złożonych i imion chrześcijańskich (Malec, 1982, s. 113–117; 1994, s. 123–126). W starszych opracowaniach antroponimicznych zostało przyjęte, że sufiks *-ek* pełnił podobną jak w apelatywach funkcję, czyli tworzył formy hipokorystyczno-ekspresywne, wpisując się w kognitywną kategorię emocje i wartościowanie. W nowszych opracowaniach pojawia się przekonanie, że utrwalił się model nazewniczy z sufiksem *-ek* i formant ten pełnił jedynie funkcję strukturalną (Skowronek, 2001, s. 141).

Formant *-ko (-eczko, -enko)* jest wariantem sufiksu *-ek*. Tworzy w słowotwórstwie apelatywnym dość liczne derywaty, głównie o charakterze deminutywno-ekspresywnym od podstaw w rodzaju nijakim, np. *złotko, szkiełko, ciasteczko* (GPSłow, s. 148–153). W antroponimii występuje wśród imion słowiańskich dwuczłonowych (Malec, 1982, s. 117) i chrześcijańskich (Malec, 1994, s. 126). Zarówno w warstwie apelatywnej, jak i onimicznej pełni przede wszystkim funkcję deminutywną, np. *Bagienko, Bierko, Bolko, Bożko*.

Formant *-ka* (z wariantami *-aszka, -inka, -eczka, -onka*) w apelatywach jest bardzo częsty, tworzy nazwy istot żeńskich, nazwy czynności, derywaty deminutywne i ekspresywne (GPSłow, s. 114–148). W nazwiskach urabiał formy deminutywne od podstaw imiennych, przywołując kognitywną kategorię emocje i wartościowanie (Skowronek, 2001, s. 143), np. *Kalinka, Katrynka, Klimka, Leszka, Maciejka*.

Nazwiska z podstawowym *-j-* w części sufiksальной tworzą rzadki typ budowy słowotwórczej. Sufiksy *-aj, -aja* odnotowane są wśród bardzo nielicznych derywatów

apelatywnych (GPSłow, s. 114). Sufiksy *-aj*, *-aja* wśród nazwisk współczesnych tworzą grupę nazwisk odczasownikowych, np. *Czekaj*, *Łapaj*, *Zygaj*, odrzeczownikowych, np. *Goraj*, *Góraj*, a także odprzymiotnikowych, np. *Długaj*. Nazwiska z sufiksami *-aj*, *-aja* mogą też mieć odmienną genezę, np. *Mataj*. Sufiksy te mają zabarwienie ujemne (Bubak, 1986, s. 60, 67; Kreja, 2001, s. 63). Przywołują kognitywne pojęcie negatywnych emocji i związanego z tym ujemnego wartościowania.

Jeden z ważniejszych typów słowotwórczych współczesnych nazwisk stanowią nazwiska z sufiksami *-al*, *-ala*. Są to sufiksy znacznie bardziej aktywne w planie antroponimicznym niż apelatywnym. Formant *-al* występuje w kilkunastu wyrazach pospolitych z dominującą funkcją ekspresywną, formant *-ala* został odnotowany tylko w jednym wyrazie (GPSłow, s. 215–216). Współczesne nazwiska odienne na *-al* tworzą dość liczną grupę, np. *Bogala*, *Kosmal*. Do dość licznych należą nazwiska z sufiksami *-al*, *-ala*, równobrzmiące z wyrazami pospolitymi, np. *Nosal*, *Rogal*. Nazwiska na *-al*, *-ala* można interpretować odczasownikowo, np. *Machala*, *Mijal*, *Śwital*, odrzeczownikowo, np. *Kutal*, *Nogala*, *Ziętara*, odprzymiotnikowo, np. *Biedal*, *Cichal*, *Mędrala* (Kreja, 2001, s. 97–101).

Większa produktywność na gruncie antroponimii wiązała się z ekspresywnym charakterem sufiksów *-al*, *-ala*, które traciły wyrazistość semantyczną w apelatywach. Pierwotna funkcja stylistyczna tych sufiksów, przejawiająca się w derywacji ekspresywnych *nomina agentis*, została zastąpiona funkcją ekspresywną (Gala, 1992, s. 349–350). Właściwość wyrażania negatywnych stanów emocjonalnych wobec nosiciela nazwy była w pełni realizowana przez wymienione sufiksy w procesie derywacji słowotwórczej na płaszczyźnie apelatywno-antroponimicznej i wyłącznie antroponimicznej.

Sufiks *-ul* tworzy nazwiska od wyrazów pospolitych, tj. struktury odrzeczownikowe, np. *Babul*, *Gajdul*, struktury odczasownikowe, np. *Dybul*, *Hajdul*, oraz struktury odprzymiotnikowe, np. *Biedul*, *Czarnul*, *Krutul*. Prymarne derywaty apelatywne o wyodrębniającej się właściwości wyrażania negatywnych stanów emocjonalnych stały się wzorcem strukturalnym dla nazewnictwa antroponimicznego. Kolejnym typem podstaw derywacyjnych dla sufiksu *-ul* są nazwy własne osobowe, głównie struktury odienne (Kreja, 2001, s. 112–113), np. *Dzidziul*, *Kaziul*, *Machul*, *Pa-wul*. Podstawy antroponimiczne wykazywały produktywność w całym przekroju chronologicznym. Od podstaw apelatywnych sufiks *-ul* aktywnie tworzył nazwiska od XIX wieku (Gala, 1992, s. 393). Właściwość wyrażania negatywnego wartościowania w nazwach z tym morfemem zaznaczyła się głównie w derywatach antroponimicznych.

W słownictwie apelatywnym, zarówno ogólnopolskim, jak i gwarowym, odnotowany jest sufiks *-ula*, o funkcji wyłącznie ekspresywnej. Według Sławomira Gali dają się wyodrębnić trzy zasadnicze funkcje tego sufiksu:

- 1) funkcja feminizująca,
- 2) funkcja atrybutywna o zabarwieniu pejoratywnym i hipokorystycznym,
- 3) funkcja wyrażania pejoratywnych nazw wykonawców czynności (Gala, 1992, s. 393).

Wielofunkcyjność sufiksu jest przyczyną produktywności apelatywnej i wtórnie antroponimicznej. Sufiks *-ula* urabiał nazwy osób zarówno od podstaw imiennych, np. *Bartula*, *Hanula*, *Kazula*, jak i apelatywnych, tj.: odczasownikowych, np. *Gadula*, *Piskula*, *Dyduła*, odrzeczownikowych, np. *Babula*, *Nocula*, odprzymiotnikowych, np. *Czarnula* (Kreja, 2001, s. 115–116).

Sufiksy *-ał*, *-ała*, *-ało* potwierdzone są w warstwie apelatywnej we wszystkich okresach dziejów polszczyzny, szczególnie w leksyce gwarowej. Są łączliwe z wieloma podstawami apelatywnymi i antroponimicznymi (Malec, 1994, s. 141), wnosząc negatywne wartościowanie. Nazwisk na *-ał* jest znacznie mniej niż na *-ała*. Ekspresywna funkcja sufiksów *-ał*, *-ała* uwidacznia się szczególnie w derywacji onimicznej od podstaw czasownikowych. Sufiks *-ał* tworzył znaczną część nazwisk od podstaw apelatywnych werbalnych, nacechowanych emocjonalnie, np. *Dokuczał*, *Dyndał*, *Wypchał*. Ekspresywizmy antroponimiczne są w tej sytuacji rezultatem nakładania się ekspresji zawartej w podstawie nazwotwórczej i w sufiksie onimicznym (Gala, 1992, s. 361).

Sufiks *-ała* odnosi się do osób wykonujących stale jakąś czynność, którą niekorzystnie zwracają na siebie uwagę (Gala, 1992, s. 364). W ten sposób powstały ekspresywne derywaty antroponimiczne, takie jak *Niedbała*.

Sufiks *-ła* łączy się z prasłowiańskimi podstawami apelatywami. Ze względu na właściwość wyrażania ekspresji stał się wykładnikiem antroponimicznym, tworząc derywaty zwłaszcza od podstaw imiennych, chociaż w najstarszej etymologicznie fazie nawiązywał do zasad słowotwórstwa apelatywnego (Gala, 1992, s. 326). Współczesne nazwiska rejestrują antroponimy z sufiksem *-ła* od podstaw rzeczownikowych, czasownikowych i przymiotnikowych, np. *Bała*, *Bierła*, *Pogorzała*, *Okła*. Sufiks *-ła* pełni funkcję ekspresywną, przywołując negatywne emocje, kpinę, ironię, żart (Skowronek, 2001, s. 147).

Nacechowania ekspresywnego w takim stopniu jak *-ła* czy *-ała* nie powoduje sufiks *-ało*. Niemniej jednak jest to formant o zabarwieniu ujemnym, przywołuje pojęcie negatywnych emocji.

Sufiks *-ło* występuje w kilkunastu odczasownikowych wyrazach pospolitych (GPSłow, s. 224). Podobnie jak niemal wszystkie sufiksy z grupy *-ł-* w części sufiksальной przyrostek *-ło* pełni funkcję ekspresywną. Charakter ekspresywny formacjom z *-ło* nadawała:

eksponowana jakość wykonywanej czynności, wytworu czynności, atrybutywność sprawcy czynności. Dodatkowym elementem ekspresywizacji była właściwość wy-

rażania męskich osobowych wykonawców czynności przez formy rodzaju męskiego (Gala, 1992, s. 328).

Zacieranie się funkcji semantycznej, a zyskiwanie ekspresji w rzeczownikach osobowych rodzaju męskiego powodowało wyodrębnienie się sufiksu *-ło* jako formantu antroponimicznego. We współczesnych nazwiskach takich, jak *Gryzło*, *Niedojadło*, *Wlazło* i innych, ekspresja wyrażona w formancie kumuluje się z ekspresją wyrażoną w podstawie słowotwórczej. Wyrażone zostały pejoratywne emocje.

Podobnie sufiksy *-uł*, *-uła*, *-uło* w strukturach nazwiskowych wyrażają ujemne emocje i wartościowanie. Sufiks *-uł(a)* występuje w kilku starych derywatach apelatywnych (GPSłow, s. 224). Tworzy ponadto ekspresywne i asocjacyjne staropolskie apelatywy antroponimiczne (Cieślikowa, 1990, s. 178). We współczesnych nazwiskach tworzy struktury odimienne, np. *Bakuła*, *Makuła*, odapelatywne, w tym odczasownikowe, np. *Deptuła*, *Piskuła*, oraz odrzeczownikowe, np. *Chachuła* (Kreja, 2001, s. 122–123).

Współczesne nazwiska na *-oń* należą do nazwisk o raczej przejrzystej strukturze morfologicznej. Sufiks *-oń* urabia derywaty apelatywne, z których większość nacechowana jest ekspresywnie (GPSłow, s. 273). Tworzył też liczne nazwiska odprzymiotnikowe, np. *Chabroń*, *Choroń*, *Dobroń*, *Łysoń*. Mniej liczne są nazwiska odimienne, np. *Machon*. Następne grupy pod względem frekwencji tworzą nazwiska odczasownikowe, np. *Gwizdoń*, i odrzeczownikowe, np. *Lason*, *Nocoń* (Kreja, 2001, s. 154). Sufiks wnosi ujemne znaczenie, negatywne emocje i wartościowanie (Bubak, 1986, s. 60, 69).

Podobnie sufiks *-uń* w nazwiskach odapelatywnych, np. *Barduń*, wnosi ujemne wartościowanie, które charakterystyczne jest dla tego sufiksu w leksyce apelatywnej, gdzie poświadczony jest jedynie przez dwa derywaty nacechowane pejoratywnie (GPSłow, s. 273).

Sufiksy z podstawowym *-r-* w części sufiksalnej, jak *-or*, *-ora*, *-ur*, *-ura*, występują w derywatach apelatywnych przeważnie o charakterze augmentatywno-pejoratywnym. Notowane są w staropolskich apelatywach antroponimicznych w klasie rzeczowników żywotnych – nieosobowych (Cieślikowa, 1990, s. 173). Są to sufiksy genetycznie apelatywne o ujemnym wartościowaniu, które zostało zachowane w nazwach własnych w fazie doonimicznej. Sufiksy *-ora*, *-ura* w antroponimach pełniły dodatkowo funkcję feminizującą. Odnotowane są we współczesnych nazwiskach odapelatywnych o podstawie czasownikowej, np. *Lepiora*, i rzeczownikowej, np. *Bandura*, *Kiepura*, oraz w formacjach odimiennych, np. *Misiura*, *Stachura* (Kreja, 2001, s. 189–193).

Nowszym sufiksem jest sufiks *-ara*, o znaczeniu pejoratywno-żartobliwym, notowany we współczesnych nazwiskach. Tworzył formacje od apelatywnych podstaw czasownikowych, np. *Bujara*, *Czuwara*, przymiotnikowych, np. *Nowara*, *Suchara*,

i rzeczownikowych, np. *Kozara*, *Obara*. Pewną grupę stanowią ponadto formacje odmiennie, np. *Klimara* (Kreja, 2001, s. 177–180). Sufiks *-ara* wnosi negatywne wartościowanie.

Apelatywna, ekspresywna funkcja sufiksu *-ota* stała się podstawą produktywności tego sufiksu w antroponimii. Nazwiska z sufiksem *-ota* można objaśniać odmiennie, np. *Piechota*, *Sirota*. Jednak do charakterystycznych antroponimów z sufiksem *-ota* należą nazwiska odprzymiotnikowe, będące nazwami nosicieli cech, podkreślające intensywność danej cechy, np. *Lichota*. W słowotwórstwie apelatywnym najliczniejszą grupę również stanowią derywaty odprzymiotnikowe oznaczające zarówno nazwy cech, jak i ich nosicieli, np. *ciemnota*, *marnota*, oraz będące wyłącznie nazwami nosicieli cech, np. *mizerota*, *poczciwota*, *szarota*, *gołota* (GPSłow, s. 295).

Ze względu na wielofunkcyjność sufiksów trudno czasem ustalić ich znaczenie, a zarazem ładunek emocjonalny w antroponimach. Do tego typu sufiksów należą *-iś/-yś*, *-isia/-ysia* występujące w rzeczownikach pospolitych, zwłaszcza w odprzymiotnikowych nazwach osób, najczęściej z wyrażoną intencją nazywającego, żartobliwym lub ironicznym stosunkiem do adresata. Ekspresywny charakter sufiksów pierwotnie apelatywnych został zachowany w nazwach własnych pochodzących od wyrazów pospolitych o charakterze przezwiskowym.

Do kategorii pojęciowej emocje i wartościowanie będą należały także nazwiska z sufiksem *-ski*, utworzone od prostszej morfologicznie struktury nazwiskowej. Sufiks ten dokładany był do już istniejących i funkcjonujących nazw osobowych ze względu na swój wzorcowy, modelowy charakter, w celu nadania antroponimowi dodatniego charakteru wartościującego. Antroponimy z wykładnikiem morfologicznym *-ski* uznawane były w kulturze nazewniczej za „lepsze” (Gala, 2014b, s. 577–578).

Istnieje grupa nazwisk nieprzejrzystych motywacyjnie. Należą do niej m.in. formacje z sufiksami *-ba* (z wariantami *-aba*, *-eba*, *-ęba*, *-oba*). Jest to nieproduktywny typ słowotwórczy w derywatach apelatywnych, tworzący nieliczną grupę derywatów, np. *chwalba*, *siejba* (GPSłow, s. 52). W antroponimii występuje wśród nazwisk pochodzących od apelatywów. Sufiksy *-ąb*, *-ęba* notuje Bubak (1986, s. 68), natomiast obecność w onimach formantów *-aba*, *-ąb*, *-ęba* (= *-emba*), *-iba/-yba*, *-eba*, *-oba*, *-ub*, *-uba*, *-ba* poświadcza Rospond (SNŚL I, s. XXIV). Jest to rzadki typ antroponimicznej formacji słowotwórczej. Być może sufiksy tego typu mają podobną funkcję, jak na przykład z *-t-* lub *-j-*, przywołując kognitywne pojęcie negatywnego wartościowania lub ewentualnie pojęcie wielkości (rzeczy lub istot dużych), np. *Duleba*, *Nagaba* (Skowronek, 2001, s. 133).

Kategoria pojęciowa emocje i wartościowanie wyrażona jest w semantycznych typach nazwisk oraz w budowie morfologicznej onimów. Prototypowymi strukturami wnoszącymi negatywne emocje i wartościowanie, ze względu na swoją produktywność, będą nazwiska z *-ł-*, *-l-* w części sufiksальной. Natomiast formacje z *-ś-* i *-ć-* w czę-

ści sufiksальной stanowią najczęstszy typ nazwisk, w których odzwierciedlony został pozytywny ładunek emocjonalny nazywającego względem nazywanego. Omówione wyżej genetycznie odapelatywne sufiksy o charakterze ekspresywnym przenoszą w procesie onimizacji dodatnie lub ujemne emocje i wartościowanie na grunt antroponimiczny. Tworzą derywaty słowotwórcze w dwóch płaszczyznach: apelatywnej i onimicznej, często wykazując większą produktywność w antroponimii. Urabiają polskie nazwy własne osób od podstaw apelatywnych, wśród których dużą aktywność derywacyjną wykazują ekspresywizmy leksykalne. Nawiązują przez to do prymarnych struktur apelatywnych, wykazując jednocześnie antroponimiczny charakter, kreując onimy od podstaw antroponimicznych. Reguły gramatyczne drogą automatyzacji były wykorzystywane do tworzenia nowych struktur. W ten sposób w procesie nazwotwórczym interpretację nowego doświadczenia odnoszono do już istniejących formacji słowotwórczych.

Struktury antroponimiczne, zarówno odimienne, jak i odapelatywne, wyrażały intencję nazywającego, miały charakter emocjonalny, wartościujący, nadawany im przez sufiksy lub zawarty jednocześnie w podstawie słowotwórczej i sufiksie. Kategorie pojęciowe utrwalone w nazwiskach odsłaniają mechanizmy postrzegania i wartościowania rzeczywistości przez określoną wspólną językowo-kulturową. Jak wskazuje omawiany materiał językowy, w procesie nazwotwórczym dominowały negatywne emocje i negatywne postrzeganie innych ludzi.

Przynależność do poszczególnych kategorii nie jest ściśle określona. Granice między kategoriami nie są ostre, a sufiksy w antroponimach mogą wyrażać różne kategorie pojęciowe. Brak jednoznacznej interpretacji szczególnie dotyczy formantów z *-k-* w części sufiksальной, gdyż pierwotnie apelatywne sufiksy *-ak*, *-ik/-yk*, *-ka*, *-ek*, *-ko* tworzyły w antroponimii derywaty o charakterze deminutywno-ekspresywnym (np. formacje odimienne *Maciejka*, *Adamek*), wyrażając pozytywne emocje i wartościowanie, wpisując się jednocześnie w kategorię osoba. Ponadto mogły pełnić funkcję patronimiczną i tworzyć nazwy reprezentujące kategorię pokrewieństwo lub przywoływać pojęcie małej istoty, przez co derywaty antroponimiczne nimi utworzone należeć będą do kategorii wygląd i charakter.

5.2. Nazwiska wieloznaczne w obrębie poszczególnych kategorii pojęciowych

Punktem wyjścia w rozróżnianiu onimicznych form homonimicznych lub polisemicznych jako znaków językowych jest znaczenie jednostki nazewniczej, pojmowanej konceptualnie, a w dalszej kolejności określenie jej formy. Powstanie zbieżnych strukturalnie nowych znaków językowych reprezentujących antroponimiczne jed-

nostki homonimiczne nie wykazuje zazwyczaj synchronicznych relacji motywacyjnych. Tożsame formalnie nazwy własne powstające w różnych przedziałach czasowych są rezultatem odrębnych aktów nazwania, stanowiąc tym samym za każdym razem odrębną jednostkę leksykalną. Tworzenie antroponimów oparte jest na procesach pojęciowo-skojarzeniowych ujętych w uporządkowanych strukturach gramatycznych i przebiega w aspekcie nominacyjno-nazwotwórczym. W wyniku nominacji, w procesie tworzenia jednostki antroponimicznej, dochodzi do zwerbalizowania nowego pojęcia za pomocą środków słowotwórczych (nazwotwórczych) (zob. Ohnheiser, 2003) lub z wykorzystaniem istniejących już formacji leksykalnych.

Podstawowym rodzajem homonimii polskiej jest homonimia słowotwórcza, a zatem należy rozważyć, czy w odniesieniu do nazw własnych możliwe będzie wskazanie homonimii nazwotwórczej. W tym celu podczas analizy homonimii nazwotwórczej odwoływano się do wyników badań z zakresu apelatywnej homonimii słowotwórczej, której istota, mimo istnienia bogatej literatury, nie została jednoznacznie wyjaśniona (zob. rozdz. 1.3). Badacze podejmowali próby dokonania klasyfikacji homonimów słowotwórczych, stosując w tym celu różne kryteria. Danuta Buttler przedstawiła następującą klasyfikację homonimów słowotwórczych:

- 1) struktury o homonimicznych formantach,
- 2) struktury o homonimicznych tematach:
  - a) utworzone od podstaw homonimicznych,
  - b) pochodne od podstaw formalnie zróżnicowanych;
- 3) struktury charakteryzujące się zarówno homonimią formantu, jak i tematu:
  - a) przy tych samych wewnętrznych granicach morfologicznych,
  - b) przy różnych granicach morfologicznych (Buttler, 1971c, s. 76).

Zbliżony podział zaproponowała Renata Grzegorzczkova. Wydzieliła ona następujące grupy homonimów:

- 1) struktury o odrębnej funkcji sufiksu,
- 2) struktury o odrębnych tematach,
- 3) struktury o odrębnej funkcji sufiksu i odrębnych podstawach,
- 4) utożsamienia wyrazu zleksykalizowanego i mającego żywą strukturę (Grzegorzczkova, 1966, s. 244–249).

Właściwa homonimia słowotwórcza obejmuje wypadki, kiedy formacje o tożsamym zewnętrznym kształcie morfologicznym mają odmienną strukturę wewnętrzną (Buttler, 1968, s. 71–72). W związku z tym badacze wydzielali homonimy słowotwórcze ze względu na to, jaki element strukturalny decyduje o homonimiczności dwu lub kilku formacji: temat, formant czy obydwa składniki jednocześnie. Renata Grzegorzczkova wyodrębnia ponadto rodzaj homonimii słowotwórczej dotyczący wypadków, gdy pewna formacja o znaczeniu wynikającym z jej składu morfemowego zostaje zastosowana w różnych znaczeniach realnych, np. wyraz *mleczny*, o znaczeniu

strukturalnym ‘związany z mlekiem’, może być użyty w kontekstach *mleczna zupa* (‘z mleka’), *mleczna żarówka* (‘taka, jak mleko’), *mleczna krowa* (‘dająca mleko’) itp. (Grzegorzczkova, 1966, s. 246). Wewnętrzna struktura morfologiczna takich nazw pozostaje niezmienna.

Próbę klasyfikacji homonimów słowotwórczych przedstawiła także Małgorzata Majewska. Homonimy słowotwórcze, zdaniem autorki, tworzą następujące struktury:

- 1) struktury, których homonimia wynika z cech sufiksów:
  - a) homonimia wynikająca z wielofunkcyjności formantu (np. *zakładka* I ‘to, co służy do zakładania’ i *zakładka* II ‘to, co powstało w wyniku zakładania’),
  - b) homonimia wynikająca z homonimii formantów (np. *kartoflisko* I ‘miejsce, gdzie rosły kartofle’ i *kartoflisko* II ‘kartofel’);
- 2) struktury, których homonimia wynika z cech tematów:
  - a) homonimia tematów pochodzących z podstaw niehomonimicznych:
    - jednokategorialnych (np. *nożyna* I ‘noga’, i *nożyna* II ‘nóż’),
    - różnokategorialnych (np. *buczek* I od *buk* ‘drzewo’ i *buczek* II od *buczeć*);
  - b) homonimia tematów pochodzących z podstaw homonimicznych (np. *bacik* I od *bat* I ‘rzemień’ i *bacik* II od *bat* II ‘łódź morska lub rzeczna’);
- 3) struktury, których homonimia wynika z cech tematów i sufiksów:
  - a) formacje o jednakowych granicach morfologicznych (np. *skarbniczka* I ‘skarbnik’ i *skarbniczka* II ‘skarbnica’ oraz *mulisko* I ‘zwierzę’ i *mulisko* II ‘teren’),
  - b) formacje o różnych granicach morfologicznych (np. *żniwiarka* I ‘kobieta’ i *żniwiarka* II ‘maszyna’);
- 4) homonimia struktury zleksykalizowanej oraz struktury niezleksykalizowanej (np. *dypłomatka* I ‘dyplomata’ i *dypłomatka* II ‘płaszcz’) (Majewska, 2001, s. 423–424).

Zastosowany przez Majewską podział dotyczy tych samych kryteriów co dwie poprzednie klasyfikacje. Jest to jednak podział bardziej szczegółowy, rozszerzony, uwzględniający między innymi utożsamienia wynikające z wielofunkcyjności lub homonimii formantów, a także homonimiczne lub niehomonimiczne podstawy derywacyjne apelatywów homonimicznych.

Język polski uznawany jest za homonimiczny (zob. rozdz. 1.3), a zatem nazwy własne, tak jak apelatywy, również powinny podlegać procesowi homonimizacji. Zjawisko homonimii nazwotwórczej, podobnie jak słowotwórczej, zachodzi w wyniku odrębnych procesów derywacyjnych, w drodze których zostają dwukrotnie lub wielokrotnie powołane do życia tożsame formalnie struktury onimiczne. Proces derywacyjny rozumiany jest jako zjawisko zachodzące z wykorzystaniem gotowej formy istniejącej jednostki leksykalnej i jej znaczenia lub – gdy nie ma gotowych form w systemie

języka – skonstruowanie onimu ze słowotwórczych (nazwotwórczych) elementów składowych (zob. też Torpocew, 1980).

Relacje w procesie nazwotwórczym onimiczno-onimiczne (tzw. transonimizacja, np. im. *Marek* > nz. *Marek*) czy na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej (tzw. onimizacja, np. ap. *sroka* > nz. *Sroka*) przy identyczności brzmieniowej i graficznej, z uwzględnieniem pisowni nazw własnych wielką literą jako kwestii umownej, traktowane są jako polisemiczne. Zgodnie z definicją kognitywną za polisemiczne przyjmuje się te wyrazy, których wartości semantyczne łączą się z tą samą reprezentacją fonologiczną (Taylor, 2002, s. 709), a znaczenie antroponimów, rozumiane konceptualnie, powstało przez transformację semantyki podstawy derywacyjnej na nowy obiekt. Dochodzi zatem do pewnej modyfikacji znaczenia, w którym uczestniczą zjawiska metafory i metonimii.

W ustalaniu homonimii i polisemii rozpatrywane będą relacje nazwy I do nazwy II, do nazwy III itd. W wypadku homonimii, jak pisze John R. Taylor, mamy do czynienia z dwoma różnymi słowami, które przypadkowo mają tę samą formę fonologiczną (Taylor, 2002, s. 565).

Utożsamienia nazwotwórcze zachodzą na płaszczyźnie doonimicznej. Grupują przejrzyste nazwotwórczo onimy, reprezentujące jedną kategorię (utożsamienia wewnątrzkatégorialne) lub różne kategorie pojęciowe (utożsamienia międzykatégorialne).

5.2.1. Utożsamienia wewnątrzkatégorialne

Zgodnie z metodologią kognitywną reguły gramatyczne to wzorce wykorzystywane do tworzenia wyrażeń złożonych symbolicznie. Są one zarówno schematyczne, tworzone według określonych schematów, jak i symboliczne. Schematy mogą służyć jako wzorce umożliwiające tworzenie nowych antroponimów. W obrębie poszczególnych kategorii wyodrębniono schematy utożsamień homonimicznych i polisemicznych właściwych danym kategoriom oraz ich konkretyzacje w postaci odpowiednich antroponimów utworzonych za pomocą charakterystycznych środków morfologicznych. Znaczenie nazwy powiązane jest z jej znaczeniem genetycznym i strukturalnym, wynikającym z budowy morfologicznej. Schemat morfologiczny nazwisk odzwierciedla natomiast strukturę ludzkiej myśli w taki sam sposób, jak wyrazy pospolite. Istotne jest znaczenie konotacyjne nazw własnych, cechy konotacyjne w mniejszym lub w większym stopniu mają bowiem swoje odbicie w znaczeniu genetycznym nazwy. Konotacje i znaczenie genetyczne wchodzi z sobą w różne relacje, co pozwoliło wskazać antroponimy homonimiczne w obrębie takich kategorii pojęciowych, jak: pokrewieństwo, pochodzenie, osoba, przynależność, praca, wygląd i charakter oraz emocje i wartościowanie.

Schematy powstawania nazwisk wchodzących w relacje homonimiczne lub polisemiczne zostały przedstawione za pomocą użytych symboli:

1. Symbol kategorii:

- Kpk – kategoria pokrewieństwo,
- Kpc – kategoria pochodzenie,
- Kos – kategoria osoba,
- Kpn – kategoria przynależność,
- Kpr – kategoria praca,
- Kwc – kategoria wygląd i charakter,
- Kew – kategoria emocje i wartościowanie.

2. Symbol podstawy derywacyjnej:

- AP – *appellativum*,
- IM – imię,
- NE – nazwa etniczna,
- NM – nazwa miejscowa,
- NO – nazwa osobowa.

3. Symbol sposobu derywacji wykorzystanej w kreacji jednostek homonimicznych lub polisemicznych:

- I – antroponimy utworzone sufiksem prostym,
- II – antroponimy utworzone sufiksem rozszerzonym,
- III – antroponimy utworzone sufiksem prostym, po dezintegracji podstawy,
- IV – antroponimy utworzone sufiksem rozszerzonym, po dezintegracji podstawy,
- V – antroponimy utworzone ze zmianą paradygmatu,
- VI – antroponimy utworzone drogą derywacji redukcyjnej,
- VII – antroponimy tożsame formalnie z podstawą derywacyjną, utworzone drogą transformacji semantycznej,
- VIII – antroponimy utworzone od podstaw derywacyjnych o obcojęzycznej genezie, także z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego, drogą transformacji semantycznej,
- IX – antroponimy utworzone od podstaw derywacyjnych o obcojęzycznej genezie, także z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego, drogą derywacji sufiksальной.

Podział nazwisk homonimicznych w ramach danej kategorii został dokonany według wykładnika morfologicznego tworzącego nazwisko reprezentujące daną kategorię. Spośród wszystkich możliwych (dwu lub więcej) antroponimów homonimicznych lub polisemicznych, będących konkretyzacją danego schematu, wykładnik morfologiczny może być właściwy tylko jednemu nazwisku (utworzonemu drogą derywacji sufiksальной), gdyż powstanie innych onimów mogło odbywać się przez transformację semantyczną, czyli przeniesienie znaczenia formalnie tożsamej podstawy derywacyjnej (apelatywnej lub onimicznej), tak zwanego znaczenia wyjściowego, na kreowany antroponim, bez modyfikacji słowotwórczych. Tak na przykład nazwiska *Baka* I,

Baka II, *Baka* III zakwalifikowano jako formacje homonimiczne z sufiksem *-a*, mimo że tylko *nz. Baka* III będzie posiadało wykładnik morfologiczny (por. *nz. Baka* I – ap. *baka* ‘wieża w przystani’, SONP; *nz. Baka* II – ap. *bakać* ‘wykrzykiwać z radości’, ‘nawoływać’, ‘łajać’, SONP, z derywacją redukcijną; *nz. Baka* III – ap. *bak* stp. ‘szmer’, ‘bakarat’, węg. ‘kozioł’, SONP, z suf. *-a*). Zastosowano taki podział w celu ustalenia, jakie sufiksy miały znaczenie w procesie tworzenia utożsamień onimicznych i jakie inne procesy językowe wpływały na powstawanie homonimów lub polisemów antroponimicznych. Formanty w derywatach nazwotwórczych w fazie doonimicznej miały wyraźne znaczenie, z czasem, jak wiadomo, struktura onimów zaczęła stanowić model formalny.

5.2.1.1. Kategoria pokrewieństwo

W obrębie kategorii pokrewieństwo wyodrębniono następujące formacje homonimiczne realizujące wymienione niżej schematy utożsamień homonimicznych:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik/-yk/-czyk*
  - A. Kpk-AP-I + Kpk-NO-II

nz. Babiarczyk I – gw. *babiarka* ‘kobieta pomagająca przy porodach; akuszerka’, SGP, z suf. *-yk*; *nz. Babiarczyk* II – n. os. *Babiarz* (< ap. *babiarz* ‘kobieciarz’, SW, AnP), z suf. *-czyk*.
  - B. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I

nz. Buczyk I – n. os. *Buk*, AnP (< ap. *Buk*, SW), z suf. *-yk*; *nz. Buczyk* II – n. os. *Bucz* (< gw. *bucz* ‘wiklinowy kosz do połowu raków’ i in., SGP), SNP, z suf. *-yk*;

nz. Kocik I – n. os. *Koc*, SNP, z suf. *-ik*; *nz. Kocik* II – n. os. *Kot*, SSNO, AnP, z suf. *-ik*.
  - C. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-I

nz. Kolczyk I – n. os. *Kołek* (< ap. *kołek*, SW), AnP, z suf. *-yk*; *nz. Kolczyk* II – n. os. *Kołek* (< im. *Mikołaj*, NCh), AnP, z suf. *-yk*; *nz. Kolczyk* III – n. os. *Kolec* (< ap. *kolec* ‘ten lub to, co kłuje’, SES, NAp), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-yk*.
  - D. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. Kawczyk I – n. os. *Kawka* (< ap. *kawka* Sstp, ‘niewielki ptak z rodziny kruków’, SW, psł. **kava*, wyparte w językach słowiańskich przez **kavŕka*, SES, NAp), SSNO, GSNP, z suf. *-yk*; *nz. Kawczyk* II – n. os. *Kawak* (< ap. *kawak* ‘topola’, SW), GSNP, z suf. *-yk*; *nz. Kawczyk* III – n. os. *Kawa* (< ap. *kawa*, DejSl), GSNP, z suf. *-czyk*.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-(an)ek*

A. Kpk-NO-I + Kpk-IM-II

nz. *Bazanek* I – n. os. *Bazan* (por. *Bażan*, *Baszan*, SSNO < ap. *bażant* ‘ptak’, por. śrwniem. *fasān* z gr. *fasant*, łac. *phasianus* lub ap. *bażan* ‘puzon’, SXVI, SEBr), AnP, z suf. *-ek*; nz. *Bazanek* II – im. *Baz* (< im. *Błażej*, *Bazyli*), NPoz, z suf. patronimicznym *-anek*.

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-’ak/-czak*

A. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I

nz. *Cieniak* I – n. os. *Cienki* (< ap. *cienki*, DejSl), GSNP, z suf. *-’ak*; nz. *Cieniak* II – n. os. *Cień* (< ap. *cień*, SJP), AnP, z suf. *-’ak*.

B. Kpk-NO-IX + Kpk-NO-I

nz. *Czupryniak* I – n. os. *Czupryn* (< im. ukr./brus. *Чупрн* < im. ukr./brus. *Куприян*, pol. *Cyprian*, Sup), GSNP, z suf. *-’ak*; nz. *Czupryniak* II – n. os. *Czupryna* (< ap. *czupryna* ‘bujne owłosienie głowy’, przen. ‘głowa’, SXVI), AnP, z suf. *-’ak*.

C. Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Kowalczak* I – n. os. *Kowalec* (< ap. *kawalec* ‘kawałek’, SW, SGPK), SNP, z suf. *-’ak*; nz. *Kowalczak* II – n. os. *Kowal*, SSNO, AnP, z suf. *-czak*.

D. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Łuczak* I – n. os. *Łuka* (< im. gw. *Łuka* < im. *Łukasz*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-’ak*; nz. *Łuczak* II – n. os. *Łuca* (< im. gw. *Łuca*, *Luca* < im. *Łucja*, GSNP), SNP, z suf. *-’ak*; nz. *Łuczak* III – n. os. *Łuk* (< ap. *łuk* ‘broń’, ‘roślina cebulowa, m.in. czosnek’, Sstp), SSNO, z suf. *-czak*.

E. Kpk-NO-IX + Kpk-NO-II + Kpk-NO-IX

nz. *Lewczak* I – n. os. *Lewek* (< ap. *lewek* ‘dem. od ap. *lew*’, SW), AnP, SNP, z suf. *-’ak*; nz. *Lewczak* II – n. os. *Lewy* (< gw. *lewy* ‘leworęki, mańkut’, SGPKar), SNP, z suf. *-czak*; nz. *Lewczak* III – n. os. *Lew* (< im. hebr. *Lew*, IŻ), SSNO, AnP, z suf. *-czak*.

4. Formacje homonimiczne z sufiksem *-icz/-owicz/-ewicz*

A. Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Borowicz* I – n. os. *Borowy* (< ap. *borowy* ‘sosnowy lub świerkowy’, Sstp, por. **borovъ* ‘związany z lasem’, Spsł), SSNO, AnP, z suf. *-icz*; nz. *Borowicz* II – n. os. *Bor* (< im. złoż. *Borzy-sław*, *Bole-bor*, MalS; por. psł. **boriti* (sę), **boriti* (sę) ‘zмагаć się, mocować się, walczyć’, psł. **borъ* ‘walka’, Spsł, NAp 16), SSNO, z suf. *-owicz*.

B. Kpk-NO-II + Kpk-NO-IX

nz. *Charewicz* I – n. os. *Chara* (< im. *Charłanty(j)*, *Charyton*, *Zacharyjasz*, NCh), SSNO, z suf. *-ewicz*; nz. *Charewicz* II – n. os. *Chari*, *Chary* (< ap. ar. *ħarīc* ‘godny, dostojny’, GugE), AbrS, z suf. *-ewicz*.

C. Kpk-NO-II + Kpk-NO-IX + Kpk-NO-IX

nz. *Dankiewicz* I – n. os. *Danek* (< im. *Daniel*, NCh; im. złoż. typu *Bogu-dan*, por. psł. **danъ*, **dati*, Spśł, *dan*, SXVI, *dać*, Sstp, NAp 49), SSNO, z suf. *-ewicz*; nz. *Dankiewicz* II – n. os. *Dank* (< ap. jid. *dank*, niem. *Dank* ‘podziękowanie, wdzięczność’, KNJ), AbrS, z suf. *-ewicz*; nz. *Dankiewicz* III – im. ukr./brus. *Данёк*, PetS, z suf. *-ewicz*.

D. Kpk-NO-II + Kpk-NO-II + Kpk-NO-II

nz. *Daszkiewicz* I – n. os. *Daszek* (< im. *Dasz* < im. *Daniel*, *Dawid*, *Dasjusz*, FroK, NCh), z suf. *-ewicz*; nz. *Daszkiewicz* II – n. os. *Daszek* (< im. złoż. *Dadz-bog*, por. psł. **dad’b* ‘daj’, Spśł, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*; nz. *Daszkiewicz* III – n. os. *Daszek* (< gw. *daszek* ‘dem. od dach’, ‘budynek na drzewo i narzędzia gospodarskie’, ‘okap nad paleniskiem’, ‘snopek do poszywania dachu’, ‘belka ukośna u żurawia’, ‘uszywniona, wystająca część czapki osłaniająca czoło i oczy’, ‘rondo u kapelusza’, SGPKar), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*.

E. Kpk-NO-II + Kpk-NO-II

nz. *Kobusiewicz* I – n. os. *Kobus* (< im. *Jakub*, NCh), SSNO, z suf. *-ewicz*; nz. *Kobusiewicz* II – n. os. *Kobus* (< ap. *kobuz*, *kobus* ‘gatunek ptaka z rodziny sokołów’, SW), AnP, z suf. *-ewicz*;

nz. *Kułakiewicz* I – n. os. *Kułak* (< im. *Mikołaj*), GSNP, z suf. *-ewicz*; nz. *Kułakiewicz* II – n. os. *Kułak* (< ap. *kułak* ‘zaciśnięta pięść’, SJP; gw. *kułak* ‘pięść’, ‘stępor’, ‘to, co łączy dwie mufy w kieracie’, ‘bogaty chłop’, Dejsl), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*;

nz. *Laskiewicz* I – n. os. *Lasek* (< im. *Lasek*, TaszN < n. os. *Las-ota*, por. ap. *las*, Sstp), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*; nz. *Laskiewicz* II – n. os. *Laska* (< ap. *laska*, *leska* ‘leszczyna’, SW), GSNP, z suf. *-ewicz*.

F. Kpk-IM-II + Kpk-NO-II

nz. *Kosiewicz* I – im. gw. *Koś* (< im. *Konstanty*), GSNP, z suf. *-ewicz*; nz. *Kosiewicz* II – n. os. *Kos* (< ap. *kos* ‘ptak z rodziny drozdów’, SW), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*.

G. Kpk-NO-II + Kpk-NO-IX

nz. *Gnatowicz* I – n. os. *Gnat* (< ap. *gnat* ‘duża kość’, Sstp, ap. *gnat* ‘kawał drzewa, pniak, kloc do rąbania drzewa’, SW), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owicz*; nz. *Gnatowicz* II – n. os. *Gnat* (< im. wsł. *Gnat/Hnat* > cerk. *Ignatij*, por. *Gnat* AnP I, 517), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owicz*;

- nz. *Gronowicz* I – n. os. *Grono* (< ap. *grono* ‘winne grono’, Sstp), SSNO, z suf. *-owicz*; nz. *Gronowicz* II – n. os. *Gron* (< stwniem. *gruoni*, stsas. *grōni* ‘kwitnący, zielony’, KauE; śrwniem. *grüene* ‘świeży, surowy’, LexM; n. m. lub ter. *Grün/Gron*, por. *Grün* NG, 82), SSNO, AnP, z suf. *-owicz*;
- nz. *Karniewicz* I – n. os. *Karny* (< ap. *karny* ‘posłuszny, zdyscyplinowany’, SXVI, SW), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*; nz. *Karniewicz* II – n. os. *Karni* (< im. talm. aram. *Karna* ‘róg’, hebr. *Karni* ‘mój róg’, KNJ), AbrS, z suf. *-ewicz*;
- nz. *Lenkiewicz* I – n. os. *Lenek* (< n. os. *Len*, SSNO, SNP < ap. *len* ‘roślina, len zwyczajny’, Sstp; im. *Lenart*, *Leon*, NCh), SSNO, z suf. *-ewicz*; nz. *Lenkiewicz* II – n. os. *Lenk* (< śrwniem. *linc*, *lënc* ‘lewy’, LexM, por. *Link*, *Linke* NG, 162), SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*;
- nz. *Liszkiwicz* I – n. os. *Liszka* (< ap. *liszka* ‘lis lub gąsienica’, Sstp, przen. ‘człowiek podstępny, zdrażliwy’, SXVI; gw. *liszka* ‘grządka, zagonek’, ‘radlina kartofli’, DejSl), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-ewicz*; nz. *Liszkiwicz* II – im. ż. hebr. *Liszka* (< im. *Elisza*), Sl, z suf. *-ewicz*.

Wymienione formacje antroponimiczne powstały od homonimicznych podstaw derywacyjnych, którymi są nazwy osobowe o różnej genezie, motywowane apelatywami (np. nz. *Cieniak* I – n. os. *Cienki* < ap. *cienki*, DejSl, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Cieniak* II – n. os. *Cień* < ap. *cień*, SJP, AnP, z suf. *-ak*) lub nazwami własnymi o rodowodzie polskim (nz. *Laskiewicz* I – n. os. *Lasek* < im. *Lasek*, TazsN < n. os. *Las-ota*, por. ap. *las*, Sstp, SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*; nz. *Laskiewicz* II – n. os. *Laska* < ap. *laska*, *leska* ‘leszczyna’, SW, GSNP, z suf. *-ewicz*) lub polskim i obcojęzycznym (np. nz. *Karniewicz* I – n. os. *Karny* < ap. *karny* ‘posłuszny, zdyscyplinowany’, SXVI, SW, SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*; nz. *Karniewicz* II – n. os. *Karni* < im. talm. aram. *Karna* ‘róg’, hebr. *Karni* ‘mój róg’, KNJ, AbrS, z suf. *-ewicz*).

Do formacji homonimicznych zalicza się także te, które powstały od nazw osobowych o prostszej budowie morfologicznej, posiadających wspólną genezę. Procesy nazwotwórcze powodujące utożsamienia formalne onimów polegały na derywacji sufiksальной za pomocą sufiksu prostego, od jednej podstawy onimicznej zawierającej w swej budowie część sufiksu rozszerzonego oraz przy udziale sufiksu rozszerzonego od drugiej podstawy, przy zachowaniu różnej granicy morfologicznej w omawianych antroponimach, np.:

- nz. *Czyżewicz* I – n. os. *Czyżew*, AnP, z suf. *-icz*; nz. *Czyżewicz* II – n. os. *Czyż* (< ap. *czyż* ‘ptak wróblowaty’, SW), GSNP, SSNO, z suf. *-ewicz*;
- nz. *Drabczyk* I – n. os. *Drabek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Drabczyk* II – n. os. *Drab*, SSNO, z suf. *-czyk*;
- nz. *Jędrzejczak* I – n. os. *Jędrzejek*, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Jędrzejczak* II – n. os. *Jędrzej* (< im. *Andr(z)ej*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-czak*;

nz. *Kacperczyk* I – n. os. *Kacperek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kacperczyk* II – n. os. *Kacper*, AnP, z suf. *-czyk*.

Formacje homonimiczne w kategorii pokrewieństwo urobione zostały sufiksami *-ik/-ykl/-czyk*; *-ek*, *-ak/-czak*; *-icz/-owicz/-ewicz*. Wymienione sufiksy wskazują na kognitywne znaczenie pokrewieństwa, relacji ojciec–syn. Jednak o utożsamieniach homonimicznych w kategorii pokrewieństwo decyduje charakter podstawy derywacyjnej, przy zachowaniu stałej funkcji formantu. Interesująca wydaje się analiza podstaw derywacyjnych homonimicznych nazwisk patronimicznych. Dominują pary utożsamień urobione sufiksami *-icz/-owicz/-ewicz* od nazw własnych motywowanych imionami lub apelatywami (np. nz. *Kosiewicz* I – im. gw. *Koś* < im. *Konstanty*, GSNP, z suf. *-ewicz*; nz. *Kosiewicz* II – n. os. *Kos* < ap. *kos* ‘ptak z rodziny drozdów’, SW, SSNO, AnP, z suf. *-ewicz*). Jak wykazują badania językoznawców (zob. m.in. Rymut, 1971; 1973; Breza, 1977; 1978; Szulowska, 2000; Magda-Czekaj, 2007; 2011), formy na *-ic*, *-owic*, określające pochodzenie od imienia ojca, były żywotne do końca średniowiecza. Ich produktywność staje się już od XVI wieku coraz mniejsza, aby w XIX stuleciu, w związku z malejącą rangą tradycyjnej, patriarchalnej rodziny, zatracić zupełnie charakter patronimiczny (Satkiewicz, 1981, s. 152–153). W związku z tym nasuwa się wniosek, że „młodsze” odimienne nazwy z tym sufiksem mają postać modelową, nie posiadają znaczenia. Jednocześnie od XVI do XVIII wieku widoczna jest żywotność sufiksów *-ic(z)*, *-(ow)icz/-(ew)icz* w nazwiskach patronimicznych utworzonych od podstaw motywowanych apelatywami, świadczących o ich odprzezwickowym pochodzeniu (Magda-Czekaj, 2011, s. 149), a także w samych nazwach apelatywnych (zob. Szczyżek, 2006). Nazwiska homonimiczne rejestrowane w różnych przedziałach czasowych potwierdzają zatem wiadomości o wyrażaniu stosunku pokrewieństwa przez omawiany sufiks, przy czym starsze chronologicznie formacje były to nazwiska patronimiczne odimienne, natomiast młodsze utworzone zostały od podstaw apelatywnych.

Nieco mniejszy udział w tworzeniu nazwisk homonimicznych w obrębie kategorii pokrewieństwo ma sufiks *ik/-ykl/-czyk* oraz *-(cz)ak*, pierwotnie o charakterze dialektalnym, ograniczonym głównie do Mazowsza (Magda-Czekaj, 2011, s. 242), a najmniejszą produktywność posiadał sufiks *-ek*. Formanty te tworzyły nazwy istot młodych, podrosłych, ich funkcja wyrażania związków rodzinnych wynikała zatem z funkcji deminutywnej (Smoczyński, 1968, s. 252; Warchoń, 1984, s. 175; Magda-Czekaj, 2011, s. 242–247). Poświadczenie wyrażania pokrewieństwa w nazwiskach przez wymienione sufiksy zawierają między innymi prace Józefa Bubaka (1986) i Małgorzaty Magdy-Czekaj (2011) z terenów obejmujących wszystkie dzielnice Polski (z wyjątkiem Warmii) okresu staropolskiego i średniopolskiego. Tak jak w wypadku formacji z sufiksami *-ic(z)*, *-(ow)icz/-(ew)icz*, podstawami derywacyjnymi w nazwiskach homonimicznych omawianej kategorii są nazwy osobowe motywowane imionami i apelatywami, z przewagą podstaw apelatywnych (np. nz. *Kolczyk* I –

n. os. *Kołek* < ap. *Kołek*, SW, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kolczyk* II – n. os. *Kołek* < im. *Mikołaj*, NCh, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kolczyk* III – n. os. *Kolec* < ap. *kolec* ‘ten lub to, co kłuje’, SES, NAp, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-yk*).

5.2.1.2. Kategoria pochodzenie

Antroponimy tożsame formalnie, należące do kategorii pochodzenie, będą to formacje utworzone od różnych nazw miejscowych sufiksem prostym *-ski* lub jego wariantami rozszerzonymi, wskazujące na miejsce zamieszkania czy pobytu lub posiadłość nosiciela. Antroponimy z kategorii pochodzenie realizują następujące schematy utożsamień homonimicznych:

A. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II

nz. *Bobowski* I – n. m. *Bobowa*, MNPol, z suf. *-ski*; nz. *Bobowski* II – n. m. *Boby*, NMPol, z suf. *-owski*;

nz. *Ciepliński* I – n. m. *Ciepliny*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Ciepliński* II – n. m. *Cieple*, NMPol, z suf. *-iński*;

nz. *Cieśliński* I – n. m. *Cieślin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Cieśliński* II – n. m. *Cieśle*, NMPol, z suf. *-iński*;

nz. *Dębowski* I – n. m. *Dębowa*, *Dębowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Dębowski* II – n. m. *Dębe* (< ap. *dębe ‘dębowe’, Spsł), NMPol z suf. *-owski*;

nz. *Dzierzowski* I – n. m. *Dzierzów*, *Dzierzowo*, NMPo, z suf. *-ski*; nz. *Dzierzowski* II – n. m. *Dzierzgi* (< n. os. *Dzirzg*, SSNO < ap. *dziergać*, *dzierzgać* ‘obszywać drobnym, gęstym ścięciem, haftować’, SW, gw. *dzier(z)gać* ‘obrywać, łamać, trzeć’, SGPKar), NMPol, z suf. *-owski*;

nz. *Gądkowski* I – n. m. *Gądków*, NmPol, z suf. *-ski*; nz. *Gądkowski* II – n. m. *Gądk*, NMPol, z suf. *-owski*;

nz. *Kruczyński* I – n. m. *Kruczyn*, NmPol, z suf. *-ski*; nz. *Kruczyński* II – n. m. *Krucz*, NMPol, z suf. *-yński*;

nz. *Liwiński* I – n. m. *Liwin(o)*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Liwiński* II – n. m. *Liw* (dawniej dwa miasta: Stary Liw, Nowy Liw), NMPol, z suf. *-iński*;

nz. *Mieszkowski* I – n. m. *Mieszkowo*, dziś *Mieszków*, NMPol, z suf. *-ski*;
nz. *Mieszkowski* II – n. m. *Mieszki*, NODm, z suf. *-owski*;

nz. *Modrzewski* I – n. m. *Modrzewie*, NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Modrzewski* II – n. m. *Modrze*, NMPol, z suf. *-ewski*.

B. Kpc-NM-I + Kpc-NM-III

nz. *Będkowski* I – n. m. *Będków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Będkowski* II – n. m. *Będkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

nz. *Bogusławski* I – n. m. *Bogusław*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bogusławski* II – n. m. *Bogusławice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

- nz. *Bolesławski* I – n. m. *Bolesław*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bolesławski* II – n. m. *Bolesławice*, *Bolesławiec*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Broniewski* I – n. m. *Broniewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Broniewski* II – n. m. *Broniewice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Dybowski* I – n. m. *Dybów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dybowski* II – n. m. *Dybówka*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Galczyński* I – n. m. *Galczyn*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Galczyński* II – n. m. *Galczynek*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Jaworski* I – n. m. *Jaworze*, *Jawor*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Jaworski* II – n. m. *Jaworowo*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Kalinowski* I – n. m. *Kalinów*, NOdm, *Kalinowa* SG, z suf. *-ski*; nz. *Kalinowski* II – n. m. *Kalinowiec*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Linowski* I – n. m. *Linów*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Linowski* II – n. m. *Linowiec*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Łowiński* I – n. m. *Łowin*, dziś *Łowiń*, *Łowina*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Łowiński* II – n. m. *Łowienna*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Mrowiński* I – n. m. *Mrowino*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mrowiński* II – n. m. *Mrowiniec*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
- nz. *Myszkowski* I – n. m. *Myszkowo*, *Myszków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Myszkowski* II – n. m. *Myszkowice*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy.
- C. Kpc-NM-I + Kpc-NM-IV
nz. *Niemojewski* I – n. m. *Niemojewe*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Niemojewski* II – n. m. *Niemojki*, NMPol, z suf. *-ewski*, po dezintegracji podstawy.
- D. Kpc-NM-II + Kpc-NM-III
nz. *Kupczyński* I – n. m. *Kupce*, *Kupcze*, *Kupcy*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Kupczyński* II – n. m. *Kupczyńce*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy.
- E. Kpc-NM-I + Kpc-NM-V
nz. *Bielski* I – n. m. *Biała*, SG, *Biele*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Bielski* II – n. m. *Bielsko*, *Bielsk*, NMPol, w drodze derywacji paradygmatycznej;
- nz. *Kowalski* I – n. m. *Kowale*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kowalski* II – n. m. *Kowalskie*, NMPol, w drodze derywacji paradygmatycznej;
- nz. *Lipski* I – n. m. *Lipa* (dziś *Lipnik*), NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Lipski* II – n. m. *Lipsko*, NOdm, w drodze derywacji paradygmatycznej.
- F. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III
nz. *Buczkowski* I – n. m. *Buczkowo*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Buczkowski* II – n. m. *Buczek*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Buczkowski* III – n. m. *Buczkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

nz. *Klonowski* I – n. m. *Klonów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Klonowski* II – n. m. *Klony*, NOdm, z suf. *-owski*; nz. *Klonowski* III – n. m. *Klonowiec*, dziś *Klonówiec*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

nz. *Kołaczkowski* I – n. m. *Kołaczkowo*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kołaczkowski* II – n. m. *Kołaczkki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Kołaczkowski* III – n. m. *Kołaczkowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

nz. *Laskowski* I – n. m. *Laskowo*, dziś *Łaszaków* SG, *Laskowa*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Laskowski* II – n. m. *Laski*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Laskowski* III – n. m. *Laskowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;

nz. *Maliński* I – n. m. *Malina*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Maliński* II – n. m. *Małe*, NOdm, z suf. *-iński*; nz. *Maliński* III – n. m. *Malinino* wieś dziś zaginiona, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy.

G. Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kpc-NM-V

nz. *Bagiński* I – n. m. *Bagno*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Bagiński* II – n. m. *Bagienica* (z rozszerzoną gwarową wymową samogłoski *i* przed spółgłoską nosową), NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bagiński* III – n. m. *Bagieńsko*, *Bagieńskie*, NMPol, w drodze derywacji paradygmatycznej.

H. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kpc-NM-V

nz. *Morawski* I – n. m. *Morawy*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Morawski* II – n. m. *Mory*, NOdm, z suf. *-awski*; nz. *Morawski* III – n. m. *Morawce*, *Morawka* (dziś *Morawce*), *Morawczewice*, NOdm z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Morawski* IV – n. m. *Morawsko*, w drodze derywacji paradygmatycznej.

Podstawami derywacyjnymi nazwisk homonimicznych należących do omawianej kategorii są nazwy miejscowe, które posiadają zazwyczaj powiązania genetyczne. O utożsamieniach formalnych decydowało znaczenie podstaw derywacyjnych przy niezmienniej funkcji sufiksu *-ski*, także rozszerzonego o cząstki *-ew-/-ow-*, *-iń-/-yń-* lub inne, określającego rodzaj relacji między nazwą miejscową a denotatem. O homonimii wymienionych nazwisk decydowała także ich budowa słowotwórcza i związana z nią granica morfologiczna między podstawą derywacyjną a sufiksem. Powyższe schematy wskazują, że kreacja antroponimów homonimicznych dokonywała się z wykorzystaniem różnych procesów nazwotwórczych. Obejmowała ona pary homonimiczne utworzone:

- 1) sufiksem prostym (np. nz. *Bobowski* I – n. m. *Bobowa*, MNPol, z suf. *-ski*) i sufiksem rozszerzonym (nz. *Bobowski* II – n. m. *Boby*, NMPol, z suf. *-owski*) od dwóch różnych nazw miejscowych;
- 2) sufiksem dodanym bezpośrednio do podstawy derywacyjnej (np. nz. *Bogusławski* I – n. m. *Bogusław*, SG, z suf. *-ski*) i dodanym do części podstawy po jej

- wcześniejszej dezintegracji (nz. *Bogusławski* II – n. m. *Bogusławice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy);
- 3) w drodze derywacji sufiksальной (np. nz. *Kowalski* I – n. m. *Kowale*, NOdm, z suf. *-ski*) i paradygmatycznej (nz. *Kowalski* II – n. m. *Kowalskie*, NMPol, w drodze derywacji paradygmatycznej);
  - 4) przez więcej niż dwa procesy językowe (np. nz. *Bagiński* I – n. m. *Bagno*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Bagiński* II – n. m. *Bagienica*, z rozszerzoną gwarową wymową samogłoski *i* przed spółgłoską nosową, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bagiński* III – n. m. *Bagieńsko*, *Bagieńskie*, NMPol, w drodze derywacji paradygmatycznej).

5.2.1.3. Kategoria osoba

Kategorię osoba reprezentują antroponimy równe formom derywowanym imion. Będą wśród nich następujące formacje homonimiczne, utworzone od różnych genetycznie imion, np. nz. *Chan* I – hipoc. im. *Zachariasz*, por. stp. *Zacharyjasz*, NCh; nz. *Chan* II – im. bibl. *Chanan*, *Chanane(e)l*, IŻ, AbrS, lub powstałe od imion o powiązanych genetycznie podstawach derywacyjnych, np. nz. *Czeszek* I – im. *Cze-sław*, NAp; nz. *Czeszek* II – im. *Cza-bor*, NAp, por. psł. **čajati : čati* ‘spodziewać się, oczekiwać’, Spsł, *czaić się*, Sstp; nz. *Bogusz* I – im. *Bogu-sław*, TaszN; nz. *Bogusz* II – im. *Bogu-chwał*, TaszN; nz. *Bogusz* III – im. *Bogu-mił*, TaszN, por. psł. **bogъ* ‘deus’ też ‘bogactwo, szczęście’, Spsł. O ile zjawisko homonimii występujące w pierwszej grupie nazwisk, tj. motywowanych różnymi genetycznie podstawami derywacyjnymi, nie wzbudza zazwyczaj wątpliwości, to w wypadku drugiej grupy onimów, utworzonych od podstaw powiązanych genetycznie, wymaga ono wyjaśnienia. O homonimiczności tak utworzonych nazwisk decydować będzie konceptualne znaczenie antroponimów. Znaczenie semantyczne podstaw derywacyjnych, czyli pierwszych członów wymienionych imion, w nazwach *Czeszek* I, *Czeszek* II i *Bogusz* I, *Bogusz* II, *Bogusz* III jest takie samo, co mogłoby wskazywać na relacje polisemiczne. Są to jednak za każdym razem inne imiona dwuczłonowe, o innej całościowej semantyce, a tworzone od nich nazwiska rozpatrywane będą jako nazwy homonimiczne.

Istnieje liczna grupa antroponimów homonimicznych, których motywacją były zarówno imiona chrześcijańskie, np. nz. *Bieszek* I – im. *Benedykt*, Mall; nz. *Bieszek* II – im. *Bienijamin*, Mall; nz. *Bieszek* III – im. *Biernat*, Mali, jak i staropolskie, np. nz. *Bieszek* IV – im. zł. z *bierzy-*, np. *Bierzy-sław*, MaIS; nz. *Bieszek* V – im. zł. z *biez-*, np. *Biez-dziad*, MaIS. Wśród nich można wyróżnić formacje utworzone na podstawie następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-sz*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Busz* I – im. *Busz* (< im. *Burchard*, Mall); nz. *Busz* II – im. *Busz* (< im. zł. z *budzi-*, np. *Budzi-woj*, MałS);

nz. *Jarosz* I – im. *Jarosz* (< im. *Jeronim*, *Hieronim*, Mall, NCh; nz. *Jarosz* II – im. *Jarosz* (< im. zł. z *jar-*, np. *Jaro-gniew*, *Jaro-mir* (por. psł. *jarǫ ‘wiosenny, gorący’ też ‘gniewny, srogi, surowy’, ap. jary ‘krzepki, jurny’ i ‘o zbożu na wiosnę’, NAp).

B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII+ Kos-IM-VII

nz. *Brosz* I – im. *Brosz* (< im. *Ambroży*, Mall); nz. *Brosz* II – im. *Brosz* (< im. zł. z *brodzi-*, np. *Brodzi-sław*, MałS); nz. *Brosz* III – im. *Brosz* (< im. zł. z *bron-*, np. *Broni-sław*, MałS);

nz. *Gasz* I – im. *Gasz* (< im. *Gabriel*, Mall); nz. *Gasz* II – im. *Gasz* (< im. *Gajusz*, Mall); nz. *Gasz* III – im. *Gasz* (< im. zł. z *gardo-*, np. *Gardo-mir*, MałS).

C. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Posz* I – im. *Posz* (< im. *Polikarp*, Mall); nz. *Posz* II – im. *Posz* (< im. *Hipolit*, Mall); nz. *Posz* III – im. *Posz* (< im. *Potencyjan*, Mall); nz. *Posz* IV – im. *Posz* (< im. zł. z *po-*, np. *Po-bor*, *Po-rad*, MałS);

nz. *Tasz* I – im. *Tasz* (< im. *Tadeusz*, Mall); nz. *Tasz* II – im. *Tasz* (< im. *Tadej*, Mall); nz. *Tasz* III – im. *Tasz* (< im. wsł. *Taras*, Mall); nz. *Tasz* IV – im. *Tasz* (< im. zł. z *tato-*, np. *Tato-mir*, MałS).

D. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-NM-VII

nz. *Dosz* I – im. *Dosz* (< im. *Domicijan*, Mall); nz. *Dosz* II – im. *Dosz* (< im. *Dominik*, Mall); nz. *Dosz* III – im. *Dosz* (< im. *Donat*, Mall); nz. *Dosz* IV – im. *Dosz* (< im. *Dorot*, Mall); nz. *Dosz* V – im. zł. z *dobie-*, np. *Dobie-gniew*, MałS); nz. *Dosz* VI – im. *Dosz* (< im. zł. z *doma-*, np. *Doma-rad*, MałS).

2. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ch*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Lech* I – im. *Lech* (< im. *Lenart*, Mall); nz. *Lech* II – im. *Lech* (< im. zł. z *le-*, *leli-*, np. *Lelistryj*, MałS);

nz. *Pach* I – im. *Pach* (< im. *Paweł*, Mall); nz. *Pach* II – im. *Pach* (< im. zł. z *pako-*, np. *Pako-sław*, MałS).

B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Mich* I – im. *Mich* (< im. *Mikołaj*, Mall); nz. *Mich* II – im. *Mich* (< im. *Michał*, Mall); nz. *Mich* III – im. *Mich* (< im. zł. z *mił-/miło-*, np. *Miłogost*, MałS);

nz. *Mich* IV – im. *Mich* (< im. zł. z *mir-/miro-*, np. *Miro-sław*, MałS);

- nz. *Roch* I – im. *Roch* (< im. *Robert*, Mall); nz. *Roch* II – im. *Roch*, Mall;
 nz. *Roch* III – im. *Roch* (< im. zł. z *rodo-*, np. *Rodo-sław*, MałS); nz. *Roch* IV –
 im. zł. *Roch* (< im. z *rości-*, np. *Rości-gniew*, MałS).
3. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ek/-aszek*
- A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII
 nz. *Tomek* I – im. *Tomek* (< im. *Tomasz*, Mall); nz. *Tomek* II – im. *Tomek*
 (< im. zł. z *tomi-*, np. *Tomi-sław*, MałS);
 nz. *Toszek* I – im. *Toszek* (< im. *Tomasz*, Mall); nz. *Toszek* II – im. *Toszek*
 (< im. zł. z *tomi-*, np. *Tomi-sław*, MałS);
 nz. *Witaszek* I – im. *Witaszek* (< im. *Wit*, Mall); nz. *Witaszek* II – im. *Witaszek*
 (< im. zł. z *wito-*, np. *Wito-sław*, MałS).
- B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII
 nz. *Gaszek* I – im. *Gaszek* (< im. *Gabriel*, Mall); nz. *Gaszek* II – im. *Gaszek*
 (< im. *Gajusz*, Mall); nz. *Gaszek* III – im. *Gaszek* (< im. zł. z *gardo-*, np. *Gar-
 do-mir*, MałS).
- C. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII
 nz. *Samek* I – im. *Samek* (< im. *Aleksander*, Mall); nz. *Samek* II – im. *Samek*
 (< im. *Salomon*, Mall); nz. *Samek* III – im. *Samek* (< im. *Samson*, Mall);
 nz. *Samek* IV – im. *Samek* (< im. *Samuel*, Mall); nz. *Samek* V – im. *Samek*
 (< im. zł. z *sam-*, np. *Sam-bor*, MałS).
4. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-'ak*
- A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII +
 Kos-IM-VII
 nz. *Jaszak* I – im. *Jaszak* (< im. *Jan*, Mall); nz. *Jaszak* II – im. *Jaszak* (< im. *Ja-
 kub*, Mall); nz. *Jaszak* III – im. *Jaszak* (< im. *Hiacynt*, Mall); nz. *Jaszak* IV –
 im. *Jaszak* (< im. *Joachim*, Mall); nz. *Jaszak* V – im. *Jaszak* (< im. zł. z *jacze-*,
 np. *Jacze-mir*, MałS); nz. *Jaszak* VI – im. *Jaszak* (< im. *jaro-*, np. *Jaro-sław*,
 MałS).
5. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ka*
- A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII
 nz. *Paszka* I – im. *Paszka* (< im. chrz. *Paweł*, Mall); nz. *Paszka* II – im. *Paszka*
 (< im. zł. z *pako-*, np. *Pako-sław*, MałS).
- B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII +
 Kos-IM-VII
 nz. *Beška* I – im. *Beška* (< im. *Benedykt*, GSNP); nz. *Beška* II – im. *Beška*
 (< im. *Beniamin*, GSNP); nz. *Beška* III – im. *Beška* (< im. *Benon*, GSNP);

nz. *Beška* IV – im. *Beška* (< im. *Bernard*, GSNP); nz. *Beška* V – im. *Beška* (< im. *Bernardyn*, GSNP); zn. *Beška* VI – im. *Beška* (< im. *Bertold*, GSNP).

6. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-nik*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Wachnik* I – im. *Wachnik* (< im. *Wawrzyniec*, MalI); nz. *Wachnik* II – im. *Wachnik* (< im. *Walenty*, MalI); nz. *Wachnik* III – im. *Wachnik* (< im. wsł. *Wasył*, MalI); nz. *Wachnik* IV – im. *Wachnik* (< im. zł. z *warci-*, np. *Warci-sław*, MalS).

B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Jachnik* I – im. *Jachnik* (< im. *Jan*, MalI); nz. *Jachnik* II – im. *Jachnik* (< im. *Jakub*, MalI); nz. *Jachnik* III – im. *Jachnik* (< im. *Hiacynt*, MalI); nz. *Jachnik* VI – im. *Jachnik* (< im. *Joachim*, MalI); nz. *Jachnik* V – im. *Jachnik* (< im. zł. z *jacze-*, np. *Jacze-mir*, MalS); nz. *Jachnik* VI – im. *Jachnik* (< im. zł. z *jaro-*, np. *Jaro-sław*, MalS).

7. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ko*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Bierko* I – im. (< im. *Biernat*, MalI); nz. *Bierko* II – im. (< im. zł. z *bierzy-*, *ber(i)-*, *bier-*, np. łuz. *Berislaw*, MalS).

B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Maszko* I – im. *Maszko* (< im. *Maciej*, MalI); nz. *Maszko* II – im. *Maszko* (< im. *Marcin*, MalI); nz. *Maszko* III – im. *Maszko* (< im. *Marek*, MalI); nz. *Maszko* IV – im. *Maszko* (< im. *Mateusz*, MalI); nz. *Maszko* V – im. *Maszko* (< im. zł. z *mało-*, np. *Mało-stryj*, MalS); nz. *Maszko* VI – im. *Maszko* (< im. zł. z *mano-*, np. *Mano-mir*, MalS).

8. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-an*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Witan* I – im. *Witan* (< im. *Wit*, MalI); nz. *Witan* II – im. *Witan* (< im. zł. z *wito-*, np. *Wito-sław*, MalS, 27).

9. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-oń*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. *Machoń* I – im. *Machoń* (< im. *Maciej*, MalI); nz. *Machoń* II – im. *Machoń* (< im. *Marcin*, MalI); nz. *Machoń* III – im. *Machoń* (< im. *Marek*,

MaII); *nz. Machoń IV* – im. *Machoń* (< im. *Mateusz*, MaII); *nz. Machoń V* – im. *Machoń* (< im. *zł. z mało-*, np. *Mało-stryj*, MaIS); *nz. Machoń VI* – im. *Machoń* (< im. *zł. z mano-*, np. *Mano-mir*, MaIS).

10. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ec*

A. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII

nz. Miniec I – im. *Miniec* (< im. *Mikołaj*, MaII); *nz. Miniec II* – im. *Miniec* (< im. *Michał*, MaII); *nz. Miniec III* – im. *Miniec* (< im. *zł. z mini-*, np. *Mi-ni-gniew*, MaIS).

We wszystkich wymienionych antroponimach homonimia wynika z cech podstaw derywacyjnych. W obrębie kategorii osoba dochodzi do powstania homonimicznych antroponimów drogą transformacji semantycznej podstaw derywacyjnych, jakimi są imiona w formie derywowanej, utworzone sufiksami *-sz*, *-ch*, *-ek/-aszek*, *-ak*, *-ka*, *-nik*, *-ko*, *-an*, *-oń*, *-ec*, od różnych genetycznie nazw, najczęściej imion chrześcijańskich lub staropolskich imion złożonych. Cechą charakterystyczną nazwisk motywowanych imionami była możliwość łączenia się podstaw imiennych z bardzo różnymi przyrostkami deminutywnymi. Niemniej jednak nie wszystkie zarejestrowane są w onimach homonimicznych. Najbardziej aktywne formanty występujące w homonimicznych nazwiskach równych imionom w formie deminutywnej to sufiksy *-sz*, *-ch* oraz formanty z podstawowym *-k-* w części sufiksальной. Formant *-ch* nie tworzy rzeczowników pospolitych, natomiast *-sz* występuje zdecydowanie częściej w nazwiskach niż w wyrazach pospolitych (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 242). Formanty z *-k-* wykazywały zdolność mechanicznego łączenia się z męskimi i żeńskimi podstawami odimiennymi (zob. Domin, 2000), tworząc nazwiska według określonego wzorca (modelowe) (zob. Magda-Czekaj, 2011).

Znaczenie leksykalne antroponimu jest ściśle powiązane z jego genezą i budową morfologiczną. Antroponimy homonimiczne utworzone od różnych podstaw imiennych nie mają wspólnych znaczeń leksykalnych wynikających z ich budowy genetycznej, morfologicznej.

5.2.1.4. Kategoria wygląd i charakter

Utożsamienia nazwotwórcze w obrębie kategorii wygląd i charakter obejmują zarówno homonimie, jak i polisemie. Zjawiska homonimii zachodzące między nazwą I i nazwą II itd. wynikają z relacji semantycznych apelatywnych podstaw derywacyjnych. Do powstania antroponimów homonimicznych dochodzi w procesie nazwotwórczym bez modyfikacji morfologicznych, przez transformację znaczenia tożsamy formalnie, ale różnych genetycznie podstaw apelatywnych, niepowiązanych semantycznie i/lub z wykorzystaniem różnych procesów derywacyjnych. Relacje polisemiczne mię-

dzy poszczególnymi nazwiskami wynikają natomiast z semantycznych związków łączących poszczególne podstawy derywacyjne.

1. Utożsamienia homonimiczne

Utożsamienia homonimiczne wskazujące na cechy charakterystyczne denotatów będą kreowane od apelatywów w następujący sposób:

A. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Brzeźniak* I – ap. *brzeźniak* ‘zagajnik brzozowy’ (brzoza), SPHC; nz. *Brzeźniak* II – ap. *brzeźniak* ‘płaskie dłuto kamieniarskie do obróbki krawędzi miękkich kamieni’ (brzeg), SPHC;
- nz. *Czajka* I – ap. *czajka* ‘ptak wodny z rodziny siewek, o charakterystycznym czubku z długich piór na głowie’, SPHC; nz. *Czajka* II – ap. *czajka* ‘dawna łódź kozacka o dwóch sterach’, SPHC;
- nz. *Duszny* I – ap. *duszny* ‘upałny, parny, utrudniający oddychanie’ (dusić), SPHC; nz. *Duszny* II – ap. *duszny* przestarz. ‘dotyczący duszy, duchowy’ (dusza), SPHC;
- nz. *Glon* I – ap. *glon* ‘roślina wodna lub rozwijająca się w miejscach wilgotnych, o kształcie nitkowatym albo blaszkowatym’, SPHC; nz. *Glon* II – ap. *glon* ‘duża kromka, kawał, pajda’, SPHC;
- nz. *Kolczyk* I – ap. *kolczyk* ‘ozdoba zawieszona na przekłutym płątku ucha’ (daw. *kolce* ‘kółko’), SPHC; nz. *Kolczyk* II – ap. *kolczyk* przestarz. ‘niewielki cieni’ (*kolec*), SPHC;
- nz. *Kraśny* I – ap. *kraśny* ‘tłusty’ (*krasić*), SPHC; nz. *Kraśny* II – ap. *kraśny* przestarz. ‘czerwony’ (*krasa*) przestarz. ‘barwa, zwłaszcza jaskrawa, czerwona’, SPHC;
- nz. *Kumka* I – ap. *kumka* zdr. rzeczownika *kuma* ‘matka chrzestna w stosunku do ojca chrzestnego i rodziców dziecka’, SPHC; nz. *Kumka* II – ap. *kumka* ‘żaba o brunatno-szarym grzbiecie i pomarańczowym albo żółtym podbrzuszu’ (dźwiękonaśladowcze), SPHC;
- nz. *Licha* I – ap. *licha* aug. rzeczownika *liszka* pot. ‘gąsienica’, SPHC; nz. *Licha* II – gw. *licha* in. *lecha* ‘szeroki zagon’, SPHC;
- nz. *Łączka* I – ap. *łączka* dem. rzeczownika *łąka* ‘obszar porośnięty trawą’, SPHC; nz. *Łączka* II – ap. *łączka* techn. ‘element zespalający co’ (*łączyć*), SPHC;
- nz. *Łodyga* I – ap. *łodyga* ‘część rośliny, której wyrastają pędy i liście’, SPHC; nz. *Łodyga* II – ap. *łodyga* reg. ‘duża płaska łódź rybacka’ (może aug. rzecz. *łódź*), SPHC;
- nz. *Sienny* I – ap. *sienny* ‘związany z sianem – skoszoną i wysuszoną trawą łąkową’, SPHC; nz. *Sienny* II – ap. *sienny* przestarz. ‘związany z sienią –

w dawnych budowlach i domach wiejskich: pomieszczeniem prowadzącym do ich wnętrza', SPHC;

nz. *Skromny* I – ap. *skromny* 'niezarozumiały, niedbający o rozgłos, wstydlivy; niepokazny, niewyszukany', SPHC; nz. *Skromny* II – ap. *skromny* łow. 'o zając: tłusty, mający dużą warstwę skromu', SPHC.

B. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII

nz. *Bak* I – ap. *bak* 'krzyk', Sstp; nz. *Bak* II – jid. *bak* 'policzek', AbrS, GelJ;

nz. *Flat* I – gw. *flat* 'szczypta', SGP; nz. *Flat* II – śrwniem. *vlat* 'czystość, piękno', RNP;

nz. *Lej* I – ap. *lej* 'naczynie w kształcie stożka', gw. 'opój', SXVI, NAp; nz. *Lej* II – śrwniem. *leie*, *lei* 'skała, kamień', NG;

nz. *Bosak* I – ap. *bosak* 'koń, wóz niepodkutny'; reg. wsch. 'człowiek bosy', SPHC; nz. *Bosak* II – ap. *bosak* 'drąg zakończony ostrzem i hakiem, stanowiący sprzęt pożarniczy lub żeglarski' (niem. *Bootshaken*), SPHC;

nz. *Cera* I – ap. *cera* 'plecionka z przędzy pokrywająca rozdarcie lub przetarcie materiału', SPHC; nz. *Cera* II – ap. *cera* 'powierzchnia skóry twarzy, jej wygląd' (wł. *cera*, *ciera* 'wygląd, mina'), SPHC;

nz. *Dymka* I – ap. *dymka* 'drobna cebulka używana jako rozsada, owiewana dymem', SPHC; nz. *Dymka* II – ap. *dymka* 'tkanina bawełniana albo bawełniano-łniana, przeważnie biała' (tur. *dimi* 'barchan'), SPHC;

nz. *Dorada* I – ap. *dorada* 'wskazówka, porada', SPHC; nz. *Dorada* II – ap. *dorada* 'ryba atlantycka z łowisk afrykańskich, głównie z rodziny prażmowatych' (fr. *dorade*), SPHC;

nz. *Graba* I – ap. *graba* posp. 'ręka, dłoń' (por. *grabić*), SPHC; nz. *Graba* II – ap. *graba* 'duży piec, szczególnie z otworem w sieni; otwór pieca' (niem. *Grube*), SPHC;

nz. *Kosz* I – ap. *kosz* 'naczynie wyplatane z wikliny lub innego materiału służące do przechowywania lub przenoszenia czegoś; kabina na plaży; gondola balonu; żart. odrzucenie oświadczyń', SPHC; nz. *Kosz* II – ap. *kosz* hist. 'obóz wojskowy turecki lub tatarski: komenda takiego obozu' (tur. *kosz*), SPHC;

nz. *Lejba* I – ap. *lejba* reg. 'ulewny deszcz' (*lać*), SPHC; nz. *Lejba* II – ap. *lejba* pot. 'luźne, niezgrabnie uszyte ubranie' (por. *lejbi* z niem. *Leibchen* 'stanik, gorset'), SPHC;

nz. *Łata* I – ap. *łata* 'kawałek materiału, skóry itp. zasłaniający miejsce podarte lub przetarte w odzieży, butach itp.', SPHC; nz. *Łata* II – ap. *łata* 'duża listwa drewniana używana do robót ciesielskich i stolarskich' (niem. *Latte*), SPHC;

nz. *Modła* I – ap. *modła* przestarz. 'modlitwa', SPHC; nz. *Modła* II – ap. *modła* przestarz. 'wzór, sposób, model' (czes. *modla*, niem. *Model*, z łac. *moduluj* 'miara, wzór'), SPHC.

C. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-III

- nz. *Bandura* I – ap. *bandura* ‘trzystrunowy instrument muzyczny, rodzaj lutni’, SW; nz. *Bandura* II – ap. *bandurzyć* ‘chmurzyć się’, SW, z suf. *-a*;
 nz. *Brzechwa* I – ap. *brzechwa* ‘drewniana część strzały’ Sstp, ‘strzała bez żelaza’, SXVI; nz. *Brzechwa* II – gw. *brzechać* ‘szczeakać, kłamać’, SGP, z suf. *-wa*;
 nz. *Korsak* I – ap. *korsak* ‘rodzaj lisa’, SW; nz. *Korsak* II – gw. *korsac* ‘szturać, popędzać’, SGPKar, z suf. *-ak*;
 nz. *Kosiak* I – ap. *kosiak* ‘stadko koni stepowych’, SONP; nz. *Kosiak* II – ap. *kosić*, SW, z suf. *-ak*.

D. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-I

- nz. *Kiepura* I – gw. *kiepura* ‘staroświecka czapka wysoka z futrem’, SONP;
 nz. *Kiepura* II – gw. *kiep* ‘głupiec’, stp. ‘srom’, SONP, z suf. *-ura*;
 nz. *Korba* I – ap. *korba* ‘rączka do obracania’, SONP; gw. ‘przyrząd do cięcia słomy’, ‘koszycek z kory’, SONP; nz. *Korba* II – ap. *korb* ‘dzban, gąsior’, stp. ‘kosz’, SONP, z suf. *-a*;
 nz. *Lelek* I – ap. *lelek* ‘sowa’, Sstp, NAp; nz. *Lelek* II – ap. *lele* ‘niewieściuch, słabeusz’, NAp, z suf. *-ek*.

E. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VI

- nz. *Derda* I – gw. *derda* ‘spichlerz’, SONP; nz. *Derda* II – gw. *derdać* ‘ciężko nosić, trząść’, ‘szybko iść’, SONP, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Figa* I – ap. *figa* ‘drzewo figowe’, ‘owoc z tego drzewa’, SW, SGP; nz. *Figa* II – gw. *figać (się)* ‘kopać, wierzgać’, SGP, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Graca* I – ap. *graca* ‘rodzaj motyki’, ‘skrzynia do lasowania wapna’, gw. ‘gat. soczewicy’, SONP; nz. *Graca* II – gw. *gracać* ‘robić niedokładnie’, SONP, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Pyka* I – gw. *pyka* ‘zięba’, SONP; nz. *Pyka* II – ap. *pykać* ‘pociągać, paląc fajkę, cygaro’, SW, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Szast* I – gw. *szast* ‘bocian’, SGPKar; nz. *Szast* II – ap. *szastać* ‘szeleścić’, ‘trwonić’, ‘uderzyć’, ‘szarpać’, gw. ‘wyskoczyć’, ‘mówić, nie mazurzać’, SONP, z derywacją redukcyjną.

F. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VI+ Kwc-AP-I

- nz. *Baka* I – ap. *baka* ‘wieża w przystani’, SONP; nz. *Baka* II – ap. *bakać* ‘wykrzykiwać z radości’, ‘nawoływać’, ‘łajać’, SONP, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Baka* III – ap. *bak* stp. ‘szmer’, ‘bakarat’, węg. ‘kozioł’, SONP, z suf. *-a*.

G. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III

- nz. *Ciepiel* I – ap. *czepiel*, por. psł. *čepelb ‘nóż, ostrze noża’, Spsł; nz. *Ciepiel* II – gw. *ciepielić się* ‘niezdarnie coś robić’, SGP, z derywacją redukcyjną; nz. *Ciepiel* III – gw. *ciepać* ‘rzucać’, SGPKar, z suf. *-el*;

- nz. *Gorzała* I – ap. *gorzała* ‘augm. od gorzałka – wódka’, SW; nz. *Gorzała* II – ap. *gorze* ‘biada’ też ‘bieda, nieszczęście’, Sstp, z suf. *-ała*; nz. *Gorzała* III – ap. *gorzeć* ‘palić się’, SW, z suf. *-ała*;
 nz. *Kutal* I – ap. *kutal* ‘człowiek małego wzrostu’, SW; nz. *Kutal* II – ap. *kuta* ‘postawa’, Sstp, ‘habit zakonny’, SW, z suf. *-al*; nz. *Kutal* III – ap. *kutać* ‘otulać’, SW, z suf. *-al*;
 nz. *Burdak* I – gw. *burdak* ‘kocioł do potażu’, ‘młynek do zboża’, SONP; nz. *Burdak* II – *burda* ‘awantura’, ‘warchoł’, stp. ‘hałastra’, gw. ‘brzemień’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Burdak* III – gw. *burdać* ‘burzyć’, ‘guzdrać się’, SONP, z suf. *-ak*.
- H. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VIII
 nz. *Dura* I – stp. ap. *dura* ‘dziura, otwór’, Sstp; nz. *Dura* II – ap. *dur* SW, por. psł. *durv ‘wzburzenie, zamroczenie umysłu’, NAp, z suf. *-a*; nz. *Dura* III – ar. ap. *durra* ‘perła’, AbrS;
 nz. *Klata* I – ap. *klata* ‘połajanka na kobietę’, SW; nz. *Klata* II – ap. *klat* ‘futerko, skóra’, SW, z suf. *-a*; nz. *Klata* III – średniem. *klatte* ‘fachman, strzęp, szmata’, DudF, AbrS.
- I. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII
 nz. *Bok* I – ap. *bok* (< psł. *bokv ‘strona ciała lub przedmiotu, Spsł), Sstp, NAp;
 nz. *Bok* II – gw. *boczyć się* ‘być obrażonym’, DejSl, z derywacją redukcyjną;
 nz. *Bok* III – ap. niem. *Bock* ‘koziół, cap’, Gott, DudF.
- J. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII + Kwc-AP-VIII
 nz. *Dyk* I – gw. *dyk* ‘dawna ocena w szkole – bardzo dobry’, SGP; nz. *Dyk* II – gw. *dyk* ‘niewielki zbiornik wodny, sadzawka’, SGP; nz. *Dyk* III – gw. *dykać* ‘iść, kołysząc się’, SGPKar, z derywacją redukcyjną; nz. *Dyk* IV – gw. *dyki* ‘gruby, otyły’ (< niem. *Dick* ‘gruby’, SN-P), SGPKar, SW; nz. *Dyk* V – średniem. *dik* ‘grobla, tama’, PSNP.
- K. Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-IX
 nz. *Ferlacki* I – ap. *ferlak* ‘mątewka’, SW, SGPKar, z suf. *-ski*; nz. *Ferlacki* II – gw. *ferlag* ‘sklep z napojami alkoholowymi’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Ferlacki* III – gw. *ferlega*, *ferflega* ‘kij, różga’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Ferlacki* VI – niem. *Verlag* ‘wydawnictwo’, LT, z suf. *-ski*.
- L. Kwc-AP-II + Kwc-AP-IV + Kwc-AP-IX
 nz. *Fuzowski* I – ap. *fus*, *fuz* ‘męty, osad’, SW, ‘ustoiny, drożdże’, SL, z suf. *-owski*; nz. *Fuzowski* II – gw. *fuzoń* ‘człowiek lubiący się gniewać’, SGP, z suf. *-owski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Fuzowski* III – niem. *Fuß* ‘stopa’, LT z suf. *-owski*.
- M. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII + Kwc-AP-VIII
 nz. *Kara* I – ap. *kara* ‘represja za naruszenie prawa lub innych norm społecznych’, SPHC; nz. *Kara* II – ap. *kara* przestarz. ‘wóz na dwóch kołach

do transportu ciężarów, wywożenia śmieci itp.’ (niem. *Karren* z łac.), SPHC; nz. *Kara* III – ap. *kara* przestarz. ‘czworobok’ (fr. *carré*), SPHC; nz. *Kluk* I – gw. *kluk* ‘duży nos’, SL, SW, DejSl; nz. *Kluk* II – czes. *kluk* ‘chłopiec, pachole, człowiek lekkomyślny, swawolny’, RNP; nz. *Kluk* III – ap. jid. *klug*, niem. *klug* ‘rozsądny, roztropny, mądry’, DudJW; nz. *Rum* I – ap. *rum* przestarz. ‘zgiełk, hałas, zamieszanie’, SPHC; nz. *Rum* II – ap. *rum* ‘mocny napój alkoholowy otrzymywany przez destylację sfermentowanej trzciny cukrowej’ (ang. *rum*), SPHC; nz. *Rum* III – ap. *rum* przestarzale ‘wolne miejsce, wolna droga’ (niem. *Raum*), SPHC.

N. Kwc-AP-III + Kwc-AP-IX

nz. *Maturski* I – ap. *maturny* ‘kapryśny, grymaśny’, SW, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Maturski* II – ap. łac. *maturus* ‘dojrzały’, RNP, z suf. *-ski*.

O. Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Pasterka* I – ap. *pasterka* ‘dziewczyna pasąca trzodę lub ptactwo domowe’ (*pasterz*), SPHC; nz. *Pasterka* II – ap. *pasterka* ‘damski kapelusz, zwykle słomkowy, z szerokim rondem i płaską główką otoczoną wstążką’ (skrót wyrażenia *kapelusz pasterski*), SPHC; nz. *Pasterka* III – ap. *pasterka* ‘msza odprawiana w noc Bożego Narodzenia’, SPHC.

O charakterze utożsamień między antroponimami omawianej kategorii decyduje znaczenie apelatywnych podstaw derywacyjnych wykorzystanych w procesie kreacji nazwotwórczych. Są to procesy zachodzące, gdy wyraz pospolity występujący w zbiorze nazw apelatywnych ulega proprializacji²⁴, zarówno z przyczyn językowych, głównie socjo- i pragmalingwistycznych, jak i pozajęzykowych, to jest historycznych, kulturowych, społecznych i prawnych (Cieślikowa, 1994a, s. 198; Abramowicz, 2006a; 2006b). Apelatyw staje się nazwą własną drogą stopniowego pozyskiwania proprialności, będąc w stadium przejściowym apelatywem antroponimicznym, zachowującym związek metonimiczny lub metaforyczny ze znaczeniem motywującego go apelatywu (Rymut, 1979, s. 175–180; Cieślikowa, 1994a, s. 198; 2006a, s. 55). W apelatywie antroponimicznym jest zakodowany kontekst psychosytuacyjny, który istniał w momencie jego kreacji, zachodzącej według określonych schematów (Cieślikowa, 1990, s. 212).

Utożsamienia homonimiczne w ramach kategorii wygląd i charakter powstają przez transformację znaczenia podstaw apelatywnych i/lub procesy derywacyjne. Podstawami derywacyjnymi nazwisk homonimicznych, tożsamyh formalnie z wyrazami pospolitymi, są często apelatywy homonimiczne rejestrowane w *Słowniku polskich homonimów całkowitych* (SPHC). Nazwiska te pochodzą od polskich pod-

²⁴ O różnym rozumieniu pojęć *onimizacja*, *proprializacja*, *apelatywizacja*, *deonimizacja*, *deproprializacja*, *derywacja semantyczna* por. m.in. Superanskaja, 1973, s. 113; Biolik, 2006, s. 69; Cieślikowa, 2006a, s. 47–48; Abramowicz, 2006a; 2006b; Rudnicka, 2006, s. 192; Rutkowski, 2007b, s. 64.

staw apelatywnych²⁵, niepowiązanych semantycznie (np. *nz. Brzeźniak I* – ap. *brzeźniak* ‘zagajnik brzozy’ (brzoza), SPHC; *nz. Brzeźniak II* – ap. *brzeźniak* ‘płaskie dłuto kamieniarskie do obróbki krawędzi miękkich kamieni’ (brzeg), SPHC) lub od podstaw polskich i wywodzących się z obcych języków (np. *nz. Graba I* – ap. *graba* *posp.* ‘ręka, dłoń’ (por. *grabić*), SPHC; *nz. Graba II* – ap. *graba* ‘duży piec, szczególnie z otworem w sieni; otwór pieca’ (niem. *Grube*), SPHC).

Homonimami całkowitymi są leksemy, których wszystkie formy gramatyczne pokrywają się (zob. Majewska, 2002, s. 45; Bańko, 2002; Żmigrodzki, 2005; Wojan, 2010a). Zalicza się do nich nazwiska homonimiczne, które zostały utworzone zarówno od apelatywnych homonimów rdzennych, czyli wyrazów niepodzielnych, o obcym i/lub polskim pochodzeniu, ale o zatartym pokrewieństwie (np. *nz. Dorada I* – ap. *dorada* ‘wskazówka, porada’, SPHC; *nz. Dorada II* – ap. *dorada* ‘ryba atlantycka z łowisk afrykańskich, głównie z rodziny prażmowatych’ (fr. *dorade*), SPHC; *nz. Glon I* – ap. *glon* ‘roślina wodna lub rozwijająca się w miejscach wilgotnych, o kształcie nitkowatym albo blaszkowatym’, SPHC; *nz. Glon II* – ap. *glon* ‘duża kromka, kawał, pajda’, SPHC), jak i od apelatywnych homonimów słowotwórczych (to jest powstałych drogą odrębnych procesów derywacyjnych) zachowujących jednocześnie tożsamość form fleksyjnych wyrazów stanowiących podstawy derywacyjne (np. *nz. Duszny I* – ap. *duszny* ‘upalny, parny, utrudniający oddychanie’ (dusić), SPHC; *nz. Duszny II* – ap. *duszny* przestarz. ‘dotyczący duszy, duchowy’ (dusza), SPHC). Na uwagę zasługuje fakt, że zgromadzone w pracy antroponimy, utworzone od apelatywnych homonimów całkowitych (np. *Dymka*, *Łodyga*, *Skromny*), zachowują fleksję zgodną z odmianą apelatywów, od których zostały utworzone.

Inny rodzaj utożsamień drogą transformacji semantycznej tworzą pary homonimów, z których jeden pochodzi od polskiej podstawy derywacyjnej, a drugi od obcojęzycznej (np. *nz. Bak I* – ap. *bak* ‘krzyk’, Sstp; *nz. Bak II* – jid. *bak* ‘policzek’, AbrS). Zjawisku powstawania utożsamień onimicznych towarzyszą procesy adaptacyjne, dostosowujące grafie i fonetykę nazwisk pochodzących od apelatywów obcojęzycznych do polskiego systemu językowego (np. *nz. Lej I* – ap. *lej* ‘naczynie w kształcie stożka’, gw. ‘opój’, SXVI, NAp; *nz. Lej II* – śrwniem. *leie*, *lei* ‘skała, kamień’, NG).

Najczęstszy typ utożsamień homonimicznych dotyczy antroponimów utworzonych od polskich podstaw apelatywnych drogą transformacji semantycznej i powstałych od polskich podstaw apelatywnych za pomocą różnych procesów derywacyjnych, to jest przez derywację redukcyjną – *nz. Derda II* (np. *nz. Derda I* – gw. *derda* ‘spichlerz’, SONP; *nz. Derda II* – gw. *derdać* ‘ciężko nosić, trząść’, ‘szybko iść’, SONP, z derywacją redukcyjną) czy derywację sufiksálną – *nz. Kiepura II* (np. *nz. Kiepu-*

²⁵ Polska podstawa apelatywna oznacza wyraz, który jest rdzennie polski lub został zleksykalizowany, przyswojony do polszczyzny, taki, który nie jest odczuwany przez użytkowników języka jako wyraz obcy.

ra I – gw. *kieपुरa* ‘staroświecka czapka wysoka z futrem’, SONP; *nz. Kieपुरa* II – gw. *kiep* ‘głupiec’, stp. ‘srom’, SONP, z suf. *-ura*). Procesy powstawania antroponimów homonimicznych dotyczą nie tylko dwu, lecz także większej liczby nazwisk (*nz. Ciepiał* I – ap. *czepiał*, por. psł. *čepelb ‘nóż, ostrze noża’, Spsł; *nz. Ciepiał* II – gw. *ciepielic się* ‘niezdarnie coś robić’, SGP, z derywacją redukcyjną; *nz. Ciepiał* III – gw. *ciepać* ‘rzucać’, SGPKar, z suf. *-el*), których proces nazwotwórczy przebiega z udziałem podstaw rzeczownikowych i czasownikowych.

W procesie nazwotwórczym, którego rezultatem są nazwiska homonimiczne, uczestniczyły następujące formanty: *-a, -ak, -ek, -al, -ała, -el, -ura, -wa, -ski*. Trzy spośród nich – *-al, -ała, -el* – nie występują w rzeczownikach pospolitych, tworzą wyłącznie nazwiska odapelatywne (Gala, 1992, s. 329–355; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 241).

Nazwiska realizujące określony schemat nazw homonimicznych mogą jednocześnie tworzyć relacje polisemiczne, jak np. *nz. Dyk* I i *nz. Dyk* II (*nz. Dyk* I – gw. *dyk* ‘dawna ocena w szkole – bardzo dobry’, SGP; *nz. Dyk* II – gw. *dyk* ‘niewielki zbiornik wodny, sadzawka’, SGP), pochodząc od tego samego apelatywu, ale od jego różnych, powiązanych ze sobą znaczeń, będąc jednocześnie homonimiami w stosunku do *nz. Dyk* III, *nz. Dyk* IV i *nz. Dyk* V (por. *nz. Dyk* III – gw. *dykać* ‘iść, kołyszac się’, SGPKar, z derywacją redukcyjną; *nz. Dyk* IV – gw. *dyki* ‘gruby, otyły’ < niem. *Dick* ‘gruby’, SN-P, SGPKar, SW; *nz. Dyk* V – średniem. *dik* ‘grobla, tama’, PSNP).

2. Utożsamienia polisemiczne

W modelu gramatyki kognitywnej przyjmuje się najczęściej, że pokrewieństwo znaczeń jest zjawiskiem stopniowalnym. Postrzeganie takiego pokrewieństwa często zależne jest od użytkownika języka (Kleiber, 2003, s. 101). Antroponimy polisemiczne w ramach kategorii wygląd i charakter tworzone będą drogą transformacji semantycznej od tych samych apelatywnych podstaw derywacyjnych, lecz użytych w innym odcieniu znaczeniowym. W odniesieniu do antroponimicznych utożsamień wynikających z wieloznaczności podstaw derywacyjnych można mówić o: znaczeniu podstawowym (APp), przenośnym (APpn) i gwarowym (APg). Nazwiska utworzone od podstaw wieloznacznych powstają według następujących schematów utożsamień:

A. Kwc-APp-VII + Kwc-APpn-VII

nz. Baran I – ap. *baran* ‘zwierzę racicowe’, SW; *nz. Baran* II – ap. *baran* przen. ‘głupiec’, SONP;

nz. Basista I – ap. *basista* ‘śpiewający basem, grający na basach’, SW; *nz. Basista* II – ap. *basista* przen. ‘pochlebca, lizus’, SONP;

nz. Bęben I – ap. *bęben* ‘instr. muzyczny’, SW; *nz. Bęben* II – ap. *bęben* przen. ‘brzuchal, opój’, żart. ‘tyłek’, ‘berbec’, SONP;

nz. Bijak I – ap. *bijak* ‘krótszy kij u cepa’, SW; *nz. Bijak* II – ap. *bijak* przen. ‘awanturnik’, SONP;

- nz. *Bujny* I – ap. *bujny* ‘silnie rosnący, wyrastający, wznoszący się ku górze’, ‘ży-
 zny, płodny, plenny, urodzajny’, SW; nz. *Bujny* II – ap. *bujny* przen. ‘zuchwały,
 pyszny, wyniosły’, SXVI, ‘żywy, junacki, jurny’, ‘hardy, zuchwały’, SW, NAp;
 nz. *Cap* I – ap. *cap* ‘caban’, ‘stary kozioł’, SW; nz. *Cap* II – ap. *cap* przen. ‘głu-
 piec’, SONP;
 nz. *Cepak* I – ap. *cepak* ‘dzierzak cepowy’, ‘bijak, cepa’, ‘młócarz’, SW; nz. *Ce-
 pak* II – ap. *cepak* przen. ‘prostak, głupiec’, SONP;
 nz. *Cholewa* I – ap. *cholewa* ‘prymitywne okrycie nogi’, Sstp, ‘szyja buta’, SW;
 nz. *Cholewa* II – ap. *cholewa* przen. ‘pijak’, ‘człowiek z gębą wyprawną, mó-
 wiący, co mu ślina przyniesie’, o dziewczynie ‘tłuk, wycierus, dziewczka, wsze-
 tecznica’, SW;
 nz. *Chrzan* I – ap. *chrzan* ‘roślina z rodz. krzyżowych’, SW; nz. *Chrzan* II –
 ap. *chrzan* przen. ‘człowiek niemiły’, SONP;
 nz. *Cielak* I – ap. *cielak* ‘płód krowy’, SW; nz. *Cielak* II – ap. *cielak* przen. ‘głu-
 piec, gapa’, SW;
 nz. *Czapla* I – ap. *czapla* ‘ptak podkasały’, stp. ‘bocian’, SW; nz. *Czapla* II –
 ap. *czapla* przen. ‘człowiek na wysokich nogach’, SONP;
 nz. *Czop* I – ap. *czop* ‘szpunt’, SW; nz. *Czop* II – ap. *czop* przen. ‘trunki’, ‘nie-
 dołęga’, SONP;
 nz. *Depta* I – ap. *depta* stp. ‘ten, co depcze’, SW; nz. *Depta* II – ap. *depta* przen.
 ‘guzdrała’, RNP;
 nz. *Drąg* I – ap. *drąg* ‘kół’, ‘wóz drągowy’, stp. ‘rogatka’, SONP; nz. *Drąg* II –
 ap. *drąg* przen. ‘człowiek duży lub niezgrabny i ordynarny’, SONP;
 nz. *Drwal* I – ap. *drwal* ‘ten, co drzewo rąbie’, ‘handlarz drzewa’, SW;
 nz. *Drwal* II – ap. *drwal* przen. ‘gbur’ ‘szyderca’, ‘próżniak’, SONP;
 nz. *Gazda* I – gw. *gazda* ‘gospodarz, góral’, SGPKar; nz. *Gazda* II – gw. *gazda*
 przen. ‘próżniak’, SONP;
 nz. *Gęba* I – ap. *gęba* ‘usta’, ‘twarz’, SW; nz. *Gęba* II – ap. *gęba* przen. ‘całus’,
 ‘polecenie słowne’, ‘człowiek z wielką gębą’, SONP;
 nz. *Glista* I – ap. *glista* ‘robak pasożytny’, SONP; nz. *Glista* II – ap. *glista* przen.
 ‘człowiek szczupły, cienki’, SONP;
 nz. *Grzyb* I – ap. *grzyb* ‘roślina z plechowych’, SW; nz. *Grzyb* II – ap. *grzyb*
 przen. ‘starzec’, ‘cymbał’, SONP;
 nz. *Grzywa* I – ap. *grzywa* ‘włosy’, SONP; nz. *Grzywa* II – ap. *grzywa* przen.
 ‘człowiek z długimi włosami’, SONP;
 nz. *Kanarek* I – ap. *kanarek* ‘ptak wróblowaty’, SW; nz. *Kanarek* II – ap. *kana-
 rek* przen. ‘człowiek żółto ubrany’, SONP;
 nz. *Kloc* I – ap. *kloc* ‘kłoda’, SW; nz. *Kloc* II – ap. *kloc* przen. ‘człowiek gruby,
 gbur’, SONP;

- nz. *Kwaśny* I – ap. *kwaśny* ‘smak kwasu’, SW; nz. *Kwaśny* II – ap. *kwaśny* przen. ‘pośepny, bez humoru’, SONP;
- nz. *Mrówka* I – ap. *mrówka* ‘owad’, SW; nz. *Mrówka* II – ap. *mrówka* przen. ‘osoba pracowita’, ‘drobny człowiek’, SONP;
- nz. *Osiół* I – ap. *osioł* ‘zwierzę jednokopytne’, SW; nz. *Osiół* II – ap. *osioł* przen. ‘głupiec, gamoń’, SONP;
- nz. *Papuga* I – ap. *papuga* ‘ptak’, SW; nz. *Papuga* II – ap. *papuga* przen. ‘człowiek gadający bezmyślnie’, SONP;
- nz. *Płatek* I – ap. *płatek* ‘ścinek, łatka’, stp. ‘człowiek z przesłoniętym okiem’, SONP; nz. *Płatek* II – ap. *płatek* przen. ‘włóczęga’, ‘próżniak’, ‘sługa dworski’, ‘pisarz pokątny’, SONP;
- nz. *Szerszeń* I – ap. *szerszeń* ‘owad osowaty’, SW; nz. *Szerszeń* II – ap. *szerszeń* przen. ‘człowiek opryskliwy’, pog. ‘szlachcic zaściankowy u Radziwiłłów’, SONP.
- B. Kwc-APP-VII + Kwc-APg-VII
- nz. *Bałamut* I – ap. *bałamut* ‘ten, co bałamuci’, SW; nz. *Bałamut* II – gw. *bałamut* ‘pugilares’ ‘worek do karmienia koni’, ‘próżniak’, SGPKar;
- nz. *Bugaj* I – ap. *bugaj* ‘stadnik’, ‘zakręt rzeki’, RNP; nz. *Bugaj* II – gw. *bugaj* ‘duży chłopak’, SGPKar;
- nz. *Bulba* I – ap. *bulba* ‘kartofel’, ‘słonecznik’, SW; nz. *Bulba* II – gw. *bulba* ‘o człowieku niewyraźnie mówiącym’, SGP;
- nz. *Caban* I – ap. *caban* ‘gatunek większego barana’, SW; nz. *Caban* II – gw. *caban* ‘człowiek niezgrabny’, SGPKar, ‘mieszczuch, przekupień miejski’, SW;
- nz. *Kosmal* I – ap. *kosmal* ‘opłata za zmieloną mąkę’, NAp; ‘młodzieniec od 17 do 21 lat’ SW; nz. *Kosmal* II – gw. *śl. kosmal* ‘człowiek z najeżonymi włosami’, SNŚl (< ap. *kosm* ‘pasma włosów, splot’, SXVI, z suf -al);
- nz. *Lebioda* I – ap. *lebioda* ‘roślina z komosowatych’, SW; nz. *Lebioda* II – gw. *lebioda* ‘człowiek bardzo słaby’, SGPKar; nz. *Lebioda* I – ap. *lebioda* ‘ziele, gatunek rośliny’, Sstp; nz. *Lebioda* II – gw. *lebioda* ‘człowiek wątpy, słaby’, SGPKar;
- nz. *Lelek* I – ap. *lelek* ‘puszczyk’, ‘kozodój’, SONP; nz. *Lelek* II – gw. *lelek* ‘diabeł’, ‘człowiek roztrzepany, głupi’, ‘pieszczoch’, SGPKar;
- nz. *Sajdak* I – ap. *sajdak* ‘futurał na rzeczy żołnierza’, SW; nz. *Sajdak* II – gw. *sajdak* ‘dziecko niezgrabne’, SGPKar;
- nz. *Wilk* I – ap. *wilk* ‘drapieżnik z rodz. psów’, SW; nz. *Wilk* II – gw. *wilk* ‘sztywność karku’, ‘próżniak’, SGPKar;
- nz. *Włóka* I – ap. *włóka* ‘miara powierzchni’, stp. ‘uszczerbek’, SONP; nz. *Włóka* II – gw. *włóka* ‘włóczykij’, ‘dziewka rozwiązała’, SONP;
- nz. *Wyłupek* I – ap. *wyłupek* ‘coś wyjętego z łupiny’, SONP; nz. *Wyłupek* II – gw. *wyłupek* ‘niedolega’, ‘obrzezany’, SGPKar.

C. Kwc-APp-VII + Kwc-APpn-VII + Kwc-APg-VII

- nz. *Bania* I – ap. *bania* ‘rzecz pękata, nadęta’, ‘gąsior’, SW; nz. *Bania* II – ap. *bania* przen. ‘głowa łysa’, przen. ‘człowiek otyły’, SONP; nz. *Bania* III – gw. *bania* wiele znaczeń, m.in.: ‘dynia’, ‘guz od uderzeń’, SGP;
- nz. *Bąk* I – ap. *bąk* ‘ptak, owad’, Sstp, NAp, SW; nz. *Bąk* II – ap. *bąk* przen. ‘o człowieku możliwym i niesprawiedliwym’, SXVI, ‘człowiek nadęty’, ‘dzieciak’, ‘bękart’, SW; nz. *Bąk* III – gw. *bąk* ‘niedorajda, nieślubne dziecko’, SGP;
- nz. *Betka* I – ap. *betka* ‘grzyb’, SW; nz. *Betka* II – ap. *betka* przen. ‘ktoś narzucający się’, SONP; nz. *Betka* III – gw. *betka* ‘krosta na wargach dzieci’, SGPKar;
- nz. *Dudek* I – ap. *dudek* ‘ptak wróblowaty’, SW; nz. *Dudek* II – ap. *dudek* przen. ‘głupiec, fujara’, ‘mąż zdradzony’, SONP; nz. *Dudek* III – gw. *dudek* ‘instrument muzyczny dęty’, ‘kapturek żelazny na osi’, ‘pieniądz’, SGPKar;
- nz. *Gąsior* I – ap. *gąsior* ‘samiec gęsi’, SW, DejSl; nz. *Gąsior* II – ap. *gąsior* przen. ‘przyrząd do wymierzania kary’, SXVI; nz. *Gąsior* III – gw. *gąsior* ‘butla do domowego wyrobu wina’, SGP;
- nz. *Góral* I – ap. *góral* ‘mieszkaniec gór’, SW; nz. *Góral* II – ap. *góral* przen. ‘deputowany’, ‘kapelusz góralski’, SONP; nz. *Góral* III – gw. ‘rodzaj tańca’, gw. obraźliwie ‘łotr, złodziej’, SONP;
- nz. *Latawiec* I – ap. *latawiec* ‘to, co lata’, SONP; nz. *Latawiec* II – ap. *latawiec* przen. ‘włóczęga’, SONP; nz. *Latawiec* III – gw. *latawiec* ‘próżniak’, ‘potępieniec’, SGPKar;
- nz. *Sokół* I – ap. *sokół* ‘ptak drapieżny’, SW; nz. *Sokół* II – ap. *sokół* przen. ‘dorodny młodzieniec’, SONP; nz. *Sokół* III – gw. *sokół* ‘rodzaj tańca’, SGPKar;
- nz. *Wiecha* I – ap. *wiecha* ‘wiecheć słomy jako znak karczemny’, SW; nz. *Wiecha* II – ap. *wiecha* przen. ‘karczma’, SONP; nz. *Wiecha* III – gw. *wiecha* ‘kłos owsa’, ‘snopek’, ‘chuda, wysoka kobieta’, SONP;
- nz. *Żmuda* I – ap. *żmuda* ‘mitrega’, ‘zamieszka’, SW; nz. *Żmuda* II – ap. *żmuda* stp. ‘nudziarz’, Sstp; nz. *Żmuda* III – gw. *żmuda* ‘człowiek słaby’, ‘łasuch’, SONP.

Znaczenie podstaw derywacyjnych zostało przeniesione na antroponimy w fazie *in statu nascendi*, w płaszczyźnie doonimicznej przez transformację semantyczną z wykorzystaniem metafory i metonimii. Znaczenie to, zgodnie z terminologią dotyczącą homonimii apelatywnej, nazywane jest znaczeniem realnym i jest rejestrowane w słownikach synchronicznych. Stosując chronię jako metodę interpretacyjną onimów, można przyjąć apelatywne znaczenia podstaw derywacyjnych onimów, pochodzące z różnych chronologicznie warstw polszczyzny. Daje to możliwość prześle-

dzenia procesu zmiany semantyki podstaw apelatywnych mającej wpływ na kształtowanie się określonych nazwisk, a przede wszystkim na sposób postrzegania rzeczywistości utrwalonej w antroponimach przez użytkowników języka. W kreacji nazw własnych wykorzystywane jest podstawowe, gwarowe oraz przenośne znaczenie apelatywów. Ostatnie z wymienionych najbliższe jest znaczeniu apelatywu antroponimicznego, gdyż bezpośrednio odnosi się do cech wyglądu lub uosobienia człowieka. Wszystkie wymienione znaczenia wyrazów pospolitych rejestrują takie słowniki, jak: Sstp, SW, SXVI, SGPKar, SONP²⁶.

5.2.1.5. Kategoria emocje i wartościowanie

Antroponimy tworzące kategorię emocje i wartościowanie tworzone są (I) za pomocą prostego sufiksu *-ski* i (II) sufiksu *-ski* rozszerzonego o cząstki *-ewl/-ow*, *-iń/-yń*, *-al* i inne, od prostszych morfologicznie nazwisk, realizując schemat:

A. Kew-NO-I + Kew-NO-II

nz. *Brzuchalski* I – n. os. *Brzuchal*, SNW, z suf. *-ski*; nz. *Brzuchalski* II – n. os. *Brzuch*, SSNO, AnP, z suf. *-alski*;

nz. *Burdyński* I – n. os. *Burdyn*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Burdyński* II – n. os. *Burda*, SSNO, AnP, z suf. *-yński*;

nz. *Grzeleński* I – n. os. *Grzeliń*, SNP, z suf. *-ski*; nz. *Grzeleński* II – n. os. *Grzele*, SNP, z suf. *-iński*;

nz. *Jędralski* I – n. os. *Jędral*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Jędralski* II – n. os. *Jędra*, AnP, z suf. *-alski*.

Proces nazwotwórczy przebiega za każdym razem od innej podstawy derywacyjnej z zachowaniem różnej granicy morfologicznej, co według apelatywnej homonimii słowotwórczej daje podstawy do rozpatrywania wymienionych nazw jako homonimicznych. Homonimy powstałe w wyniku niezależnych procesów derywacyjnych mogą mieć wspólne znaczenie etymologiczne (Majewska, 2002, s. 27).

* * *

Z analizy schematów utożsamień wewnątrzkatégorialnych wynika, że antroponimy homonimiczne powstają w obrębie takich katégorii, jak: pokrewieństwo, pochodzenie, osoba, wygląd i charakter oraz emocje i wartościowanie. Antroponimy polisemiczne właściwe są tylko katégorii wygląd i charakter. W każdej katégorii dominuje jeden lub kilka właściwych jej schematów utożsamień formalnych (prototypowych). W ka-

²⁶ Podstawowym źródłem przytaczanych przez autorkę SONP znaczeń wyrazów jest SW, gdyż rejestrował leksykę XVIII–XIX wieku w najszerszym zakresie, w tym słownictwo gwarowe, potoczne i okazjonalne.

tegorii pokrewieństwo są to: Kpk-NO-I + Kpk-NO-I oraz Kpk-NO-I + Kpk-NO-II, w kategorii pochodzenie: Kpc-NM-I + Kpc-NM-II, w kategorii osoba: Kos-IM-VII + Kos-IM-VII, w kategorii wygląd i charakter: Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII, a w kategorii emocje i wartościowanie: Kew-NO-I + Kew-NO-II.

Analiza utożsamień wewnątrzkategoriowych pozwala na wysunięcie wniosku, że homonimia nazwotwórcza występuje, jeżeli:

- 1) powstaną drogą odrębnych procesów derywacyjnych zbieżne formalnie dwie lub kilka nazw, o różnych granicach morfologicznych (np. *nz. Brzuchalski I* – n. os. *Brzuchal*, SNW, z suf. *-ski*; *nz. Brzuchalski II* – n. os. *Brzuch*, SSNO, AnP, z suf. *-alski*);
- 2) zostaną utworzone nazwy od różnych genetycznie podstaw, z zachowaniem granicy morfologicznej (np. *nz. Gnatowicz I* – n. os. *Gnat* < ap. *gnat* ‘duża kość’, Sstp, ap. *gnat* ‘kawał drzewa, pniak, kloc do rąbania drzewa’, SW, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owicz*; *nz. Gnatowicz II* – n. os. *Gnat* < im. wsł. *Gnat/Hnat* > *cerk. Ignatij*, por. *Gnat* AnP I, 517, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owicz*);
- 3) utożsamieniu ulegnie nazwa skonstruowana ze słowotwórczych elementów składowych (np. *nz. Bandura I* – ap. *bandurzyć* ‘chmurzyć się’, SW, z suf. *-a*, po dezintegracji podstawy) i nazwa powstała przez transformację semantyczną podstawy derywacyjnej bez modyfikacji słowotwórczych (*nz. Bandura II* – ap. *bandura* ‘trzystrunowy instrument muzyczny, rodzaj lutni’, SW);
- 4) tożsame formalnie nazwy powstaną drogą różnych procesów derywacyjnych (np. *nz. Szastak I* – n. os. *Szast*, SSNO, z suf. *-ak*; *nz. Szastak II* – gw. *szast* ‘bocian’, SONP, z suf. *-ak*; *nz. Szastak III* – ap. *szastać* ‘szeleścić’, ‘trwonić’, ‘uderzyć’, ‘szarpać’, gw. ‘wyskoczyć’, ‘mówić, nie mazurząc’, SONP, z suf. *-ak*), a proces nazwotwórczy przebiega z udziałem podstaw rzeczownikowych, czasownikowych lub wyrażonych innymi częściami mowy;
- 5) antroponimy utworzone zostaną drogą transformacji semantycznej od różnych genetycznie podstaw apelatywnych (np. *nz. Brzeźniak I* – ap. *Brzeźniak* ‘zagajnik brzozy’ (brzoza), SPHC; *nz. Brzeźniak II* – ap. *Brzeźniak* ‘płaskie dłuto kamieniarskie do obróbki krawędzi miękkich kamieni’ (brzeg), SPHC).

Innymi słowy, homonimia nazwotwórcza to homonimia wykorzystująca elementy:

- 1) homonimii słowotwórczej, w wypadku kiedy dochodzi do powołania nowej jednostki onimicznej za pomocą procesów derywacyjnych, na płaszczyźnie onimicznej (od prostszych struktur onimicznych) i/lub na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej (od apelatywów), za pomocą sufiksów funkcjonujących w płaszczyźnie apelatywnej i/lub onimicznej;
- 2) homonimii leksemów²⁷ (rozumianej jako tożsamość formalna dwóch różnych semantycznie wyrazów; dotyczy dwóch lub kilku onimów powstałych drogą

²⁷ O rozbieżnościach w poglądach na temat homonimii i polisemii leksemów (leksykalnej) pisała Katarzyna Wojan (2010a, s. 118–136, 140–141).

transformacji semantycznej od różnych genetycznie podstaw derywacyjnych, niepowiązanych semantycznie, przeniesionych na grunt onimiczny w niezmiennionej formie).

Utożsamienia nazwotwórcze wewnątrzkatégorialne będą obejmować:

1) homonimię leksemów:

- kategoria osoba – transformacja semantyczna różnych genetycznie imion derywowanych sufiksami *-sz*, *-ch*, *-ek/-aszek*, *-ka*, *-nik*, *-ko*, *-an*, *-oń*, *-ec*:
np. nz. *Samek I* – im. *Samek* (< im. *Aleksander*, MaII); nz. *Samek II* – im. *Samek* (< im. *Salomon*, MaII); nz. *Samek III* – im. *Samek* (< im. *Samson*, MaII); nz. *Samek IV* – im. *Samek* (< im. *Samuel*, MaII); nz. *Samek V* – im. *Samek* (< im. zł. z *sam-*, np. *Sam-bor*, MaIS);
- kategoria wygląd i charakter – transformacja semantyczna homonimicznych podstaw apelatywnych:
np. nz. *Kraśny I* – ap. *kraśny* ‘tłusty’ (*krasić*), SPHC; nz. *Kraśny II* – ap. *kraśny* przestarz. ‘czerwony’ (*krasa*) przestarz. ‘barwa, zwłaszcza jaskrawa, czerwona’, SPHC;

2) polisemię leksemów:

- kategoria wygląd i charakter – dotyczy dwóch lub kilku onimów powstałych przez transformację semantyczną jednostek apelatywnych powiązanych semantycznie, stanowiących podstawę derywacyjną nazwisk polisemicznych:
np. nz. *Czapla I* – ap. *czapla* ‘ptak podkasały’, stp. ‘bocian’, SW; nz. *Czapla II* – ap. *czapla* przten. ‘człowiek na wysokich nogach’, SONP;

3) homonimię słowotwórczą:

- występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną, ale wspólne pochodzenie genetyczne (NM + prosty suf. *-ski* i NM + rozszerzony sufiks *-ski* o części *ew/-ow*, *-iń/-yń*, *-al* i inne):
kategoria pochodzenie – nz. *Mieszkowski I* – n. m. *Mieszkowo*, dziś *Mieszków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mieszkowski II* – n. m. *Mieszki*, NOdm, z suf. *-owski*;
- występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą, ale wspólne pochodzenie genetyczne (NO + prosty suf. *-ski* i NO + rozszerzony sufiks *-ski* o części *ew/-ow*, *-iń/-yń*, *-al* i inne):
kategoria emocje i wartościowanie – nz. *Grzeleński I* – n. os. *Grzeleń*, SNP, z suf. *-ski*; nz. *Grzeleński II* – n. os. *Grzele*, SNP, z suf. *-iński*;
- występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną, ale odrębne pochodzenie genetyczne (NO + suf. *-ik/-yk/-czyk*, *-(an)ek*, *-(cz)ak*, *-icz/-owicz/-ewicz* i NO + suf. *-ik/-yk/-czyk*, *-(an)ek*, *-(cz)ak*, *-icz/-owicz/-ewicz*):

kategoria pokrewieństwo – nz. *Charewicz* I – n. os. *Chara* (< im. *Charłanty(j)*, *Charyton*, *Zacharyjasz*, NCh), SSNO, z suf. *-ewicz*; nz. *Charewicz* II – n. os. *Chari*, *Chary* (< ap. ar. *ħarīc* ‘godny, dostojny’, GugE), DacA, z suf. *-ewicz*;

- występowanie równobrzmiących derywatów mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną (AP i AP + suf. *-a*, *-ak*, *-ek*, *-al*, *-ała*, *-el*, *-ura*, *-wa*, *-ski*):

kategoria wygląd i charakter – np. nz. *Lelek* I – ap. *lelek* ‘sowa’, Sstp, NAp; nz. *Lelek* II – ap. *lele* ‘niewieściuch, słabeusz’, NAp, z suf. *-ek*.

Jako strukturę derywowaną rozumie się antroponim utworzony za pomocą derywacji sufiksальной, paradygmatycznej, redukcyjnej lub innej, natomiast strukturą niederywowaną nazwane zostało nazwisko utworzone bezpośrednio od podstawy apelatywnej lub onimicznej, bez modyfikacji morfologicznej, fleksyjnej lub innej.

Obserwuje się powtarzalność sufiksów z *-k-* uczestniczących w powstawaniu utożsamień onimicznych w kilku kategoriach, to jest: w kategorii wygląd i charakter, pokrewieństwo i pośrednio, przez udział sufiksu w tworzeniu onimicznych podstaw derywacyjnych przed procesem nominacji, w kategorii osoba oraz sufiksu *-ski* w kategoriach: pochodzenie, emocje i wartościowanie oraz wygląd i charakter.

5.3. Utożsamienia międzykategorialne

Homonimia międzykategorialna dotyczy utożsamień zachodzących między dwiema następującymi kategoriami:

- 1) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
  - 2) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria osoba (Kos),
  - 3) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria przynależność (Kpn),
  - 4) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk),
  - 5) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
  - 6) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria praca (Kpr),
  - 7) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew),
  - 8) kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
  - 9) kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr),
  - 10) kategoria przynależność (Kpn) i kategoria osoba (Kos),
  - 11) kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
  - 12) kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
  - 13) kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc),
- lub kilkoma kategoriami jednocześnie.

5.3.1. Nazwiska homonimiczne należące do dwóch kategorii pojęciowych

Utożsamienia homonimiczne i polisemiczne dotyczące dwóch kategorii pojęciowych zostaną omówione podobnie jak utożsamienia wewnątrzkategoriowe. Brane są pod uwagę relacje nazwy I do nazwy II, a w sytuacji utożsamień dotyczących więcej niż dwu nazwisk także relacje do nazwy III, IV itd. Zostały wyodrębnione schematy kreacji antroponimicznych odzwierciedlających proces powstawania tożsamy formalnie nazw. Schemat obejmuje następujące symbole: reprezentowanej przez antroponim kategorii pojęciowej, podstawy derywacyjnej nazwisk oraz sposobu derywacji. W sytuacji zbieżności formalnej antroponimu i jego podstawy derywacyjnej apelatywnej bądź onimicznej tego typu utożsamienia traktuje się jako polisemy.

W obrębie poszczególnych kategorii będą zachodziły relacje homonimiczne lub polisemiczne omówione w poprzednim rozdziale. W celu usystematyzowania zjawiska i pokazania jego charakterystycznych cech rezygnuje się w tej części pracy z powtarzania mechanizmów już wcześniej zinterpretowanych, dotyczących różnego znaczenia podstaw derywacyjnych antroponimów, to jest nie wskazuje się znaczenia podstawowego, przenośnego czy gwarowego apelatywu, od którego powstał antroponim, jako odrębnych motywacji poszczególnych nazwisk (np. *nz. Bielik II* – ap. *bielik* ‘słoninka podskórna’, ‘orzeł białogłów’, Sstp, SW; gw. ‘człowiek o jasnych włosach’, SGP; *nz. Powałka II* – ap. *powal* ‘pogrom’, ‘drzewo leżące’, SW, gw. ‘wiązanie belek’, ‘strych’, SGPKar, z suf. *-ka*; *nz. Powałka III* – ap. *powałka* ‘bryła ziemi’, SW, gw. ‘bochenek mały, bułka’, ‘rodzaj placka’, SGPKar). Antroponimy takie należą do jednej kategorii pojęciowej, relacje zachodzące między nimi, wcześniej już zinterpretowane, nie są zatem istotne dla ustalenia zjawiska homonimii zachodzącego między nazwiskami należącymi do dwóch kategorii pojęciowych. Podobnie jak w utożsamieniach wewnątrzkategoriowych podział nazw homonimicznych dokonany jest ze względu na sufiks biorący udział w procesie nazwotwórczym, który może być wykorzystany podczas kreacji tylko jednego antroponimu z grupy nazw tożsamy formalnie, podczas gdy pozostałe tworzone będą za pomocą innych procesów językowych lub drogą transformacji semantycznej, bez modyfikacji morfologicznej podstaw derywacyjnych. Podczas analizy utożsamień antroponimicznych uwzględniono rodzaj podstawy apelatywnej w formie i znaczeniu takim, jakie podają słowniki języka polskiego z różnych przedziałów chronologicznych, także słowniki rejestrujące leksykę gwarową. Pozwoliło to przybliżyć różne możliwości kreacji nazwisk, prowadzące do powstawania zbieżnych formalnie struktur. Przykładowo, w analizie nazwiska *Dziczek* uwzględniono apelatyw *dzik* w znaczeniu ‘dzika świnia’, SONP i suf. *-ek* oraz apelatyw *dziczek* jako ‘odludek’, ‘ptak myśliwski’, ‘podkładka pod szlachetne drzewo’, SONP. Jeżeli słowniki nie rejestrowały formy deminutywnej wyrazu pospolitego, zbieżnej formalnie z nazwiskiem, traktowano antroponim

jako nazwę powstałą od właściwego apelatywu poświadczonego w zbiorach nazw pospolitych drogą derywacji sufiksальной, np. *nz. Aniołek II* – ap. *anioł* ‘ideał’, ‘duch, zwiastun’, SONP, z suf. *-ek*.

5.3.1.1. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

Antroponimy należące do kategorii pokrewieństwo oraz kategorii wygląd i charakter będą tworzone według następujących schematów utożsamień homonimicznych:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik/-yk/-czyk, -nik*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

- nz. Barszczyk I* – n. os. *Barszcz*, SSNO, z suf. *-yk*; AnP; *nz. Barszczyk II* – ap. *barszcz*, SW, z suf. *-yk*;
- nz. Brusik I* – n. os. *Brusz*, AnP, z suf. *-ik*; *nz. Brusik II* – ap. *brus* ‘osełka’, ‘kłoc drzewa’, ‘drzewo na maszt’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Dąbik I* – n. os. *Dąb*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Dąbik II* – ap. *dąb*, SW, z suf. *-ik*;
- nz. Fusik I* – n. os. *Fus*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Fusik II* – ap. *fus* ‘osad’, ‘kawa na dnie’, ‘plotka’, ‘włos wąsów’, gw. ‘wieprz, knur’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Gryzik I* – n. os. *Gryz*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Gryzik II* – gw. *gryz* ‘węgiel drobny’, ‘mąka’, ‘otręby, kasza, ryż’, ‘gruby piasek, żwir’, ‘kąsanie’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Gwoździak I* – n. os. *Gwoździec*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Gwoździak II* – ap. *gwoździec* ‘ćwiek’, ‘czop u beczi’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Haczyk I* – n. os. *Hak*, SSNO, z suf. *-yk*; *nz. Haczyk II* – ap. *hak* ‘pręt zakrzywiony’, gw. ‘krajcar’, SONP, z suf. *-yk*;
- nz. Jeżyk I* – n. os. *Jeż*, SSNO, z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *ż*); *nz. Jeżyk II* – ap. *jeż* ‘zwierzę ssące z kolcami’, gw. ‘snopek strzechowy’, SONP, z suf. *-ik/-yk*;
- nz. Kielbik I* – n. os. *Kiełb*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Kielbik II* – ap. *kiełb* ‘ryba karpowata’, gw. ‘łabędź’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Kołtunik I* – n. os. *Kołtun*, SNW, z suf. *-ik*; *nz. Kołtunik II* – ap. *kołtun* stp. ‘gościec’, gw. ‘splot włosów, kłopot’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Kuraczyk I* – n. os. *Kurak*, SSNO, z suf. *-yk*; *nz. Kuraczyk II* – ap. *kurak* ‘młody kogut, kurczak’, SONP, z suf. *-yk*;
- nz. Kurasik I* – n. os. *Kuras*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Kurasik II* – ap. *kuras* ‘dobry kur a. kapłon’, gw. ‘kogut drewniany, penis, oprawca, węzeł wystający’, SONP, z suf. *-ik*;
- nz. Lisik I* – n. os. *Lis*, SSNO, z suf. *-ik*; *nz. Lisik II* – ap. *lis* ‘zwierzę drapieżne z rodz. psów’, ‘wyga’, SONP, z suf. *-ik*;

- nz. *Palczyk* I – n. os. *Palec*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Palczyk* II – ap. *palec*, SW, z suf. *-yk*;
 nz. *Śledzik* I – n. os. *Śledź*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Śledzik* II – ap. *śledź* ‘ryba śle-
 dziowata’, SONP, z suf. *-ik*;
 nz. *Wąsik* I – n. os. *Wąs*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Wąsik* II – ap. *wąs* ‘włosy pod
 nosem’, gw. ‘włosy’, ‘część wozu’, SONP, z suf. *-ik*;
 nz. *Żurawik* I – n. os. *Żuraw*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Żurawik* II – ap. *żuraw* ‘ptak
 brodzący’, ‘bark nad studnią’, ‘lewar’, stp. ‘rogatka’, ‘winda towarowa’, SONP,
 suf. *-ik*.

B. Kpk-NO-1 + Kwc-AP-VII

- nz. *Barczyk* I – n. os. *Barcz*, SSNO, AnP z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *cz*);
 nz. *Barczyk* II – gw. *barczyk* ‘drążek, do którego zakłada się na postronkach
 konia’, SGP;
 nz. *Bielik* I – n. os. *Biały*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Bielik* II – ap. *bielik* ‘słoninka pod-
 skórna’, ‘orzeł białogłów’, Sstp, SW; gw. ‘człowiek o jasnych włosach’, SGP;
 nz. *Budzik* I – n. os. *Budz*, SSNO z suf. *-ik*; nz. *Budzik* II – ap. *budzik* ‘rodzaj
 zegara budzącego’, SONP;
 nz. *Calik* I – n. os. *Cal* z suf. *-ik*; nz. *Calik* II – ap. *calik* ‘ziemia nieorana’, SONP;
 nz. *Chruścik* I – n. os. *Chrust*, SNP, z suf. *-ik*; nz. *Chruścik* II – gw. *chruścik*
 ‘płot pleciony z chrustu’, ‘miejsce zarośnięte krzakami’, ‘młode liście ka-
 pusty’, SGP;
 nz. *Czernik* I – n. os. *Czarny*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Czernik* II – ap. *czernik* ‘bar-
 wnik ciemny’, ‘gat. mątwy’, SONP;
 nz. *Dylik* I – n. os. *Dyl*, SNP, z suf. *-ik*; nz. *Dylik* II – gw. *dylik* ‘deseczka’, ‘po-
 krywka na masło wykonana z drewna’, SGP;
 nz. *Kawik* I – n. os. *Kawa*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Kawik* II – gw. *kawik* ‘nazwa psa
 barwy kawowej’, SONP;
 nz. *Kęsik* I – n. os. *Kęs*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kęsik* II – gw. *kęsik* ‘gdzieś, do-
 kądś’, SONP;
 nz. *Kołaczyk* I – n. os. *Kołacz*, SSNO, z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *cz*);
 nz. *Kołaczyk* II – gw. *kołaczyk* ‘mały bochenek chleba’, ‘obrączka na oś’, SONP;
 nz. *Kowalik* I – n. os. *Kowal*, SSNO; nz. *Kowalik* II – ap. *kowalik* ‘ptak wróblo-
 waty’, ‘mały owad’ SW, świetlik, robaczek świętojański’, DejSl;
 nz. *Kozik* I – n. os. *Koza*, SSNO z suf. *-ik*; nz. *Kozik* II – ap. *kozik* ‘rodzaj noża’,
 Sstp, NAp 125;
 nz. *Koźlik* I – n. os. *Koziół*, SSNO z suf. *-ik*; nz. *Koźlik* II – ap. *koźlik* ‘roślina
 koźle ziele’, SONP;
 nz. *Królik* I – n. os. *Król*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Królik* II – ap. *królik* ‘dworzanin
 królewski’, stp. ‘wąż z różkami’, gw. ‘jakaś roślina’, ‘mysi królik’, gw. ‘kle-
 ryk’, SONP;

- nz. *Kubik* I – n. os. *Kuba*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Kubik* II – gw. *kubik* ‘metr sześcienny, prostopadłościenny stos przedmiotów, zwłaszcza drewna, o objętości metra sześciennego’, ‘przedmiot mający kształt prostopadłościanu’, SJP;
- nz. *Kuźnik* I – n. os. *Kuźnia*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kuźnik* II – ap. *kuźnik* ‘kował’, SONP;
- nz. *Kwaśnik* I – n. os. *Kwaśny*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kwaśnik* II – ap. *kwaśnik* ‘chleb na kwasie’, SONP;
- nz. *Lenik* I – n. os. *Leń*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Lenik* II – ap. *lenik* ‘zapłata za szychcę’, ‘lista płac’, SONP;
- nz. *Mądrzyk* I – n. os. *Mądry*, SSNO, z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *rz*);
 nz. *Mądrzyk* II – ap. *mądrzyk* ‘ser z mleka słodkiego’, stp. ‘placek’, gw. ‘grzyby prawdziwek’, SONP;
- nz. *Nowik* I – n. os. *Nowy*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Nowik* II – gw. *nowik* ‘odmiana księżycy’, SONP;
- nz. *Praczyk* I – n. os. *Pracz*, AnP, z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *cz*); nz. *Praczyk* II – ap. *praczyk* ‘kijanka do prania’, SONP;
- nz. *Rychlik* I – n. os. *Rychły*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Rychlik* II – gw. *rychlik* ‘to, co dojrzewa wcześniej’, ‘nazwa owsa białego’, SONP;
- nz. *Sadzik* I – n. os. *Sadza*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Sadzik* II – ap. *sadzik* ‘ulicznik’, ‘pyszałek’, SONP;
- nz. *Siwczyk* I – n. os. *Siwek*, SSNO, z suf. *-ik* (*/-yk* po dyspalatalizacji *cz*); nz. *Siwczyk* II – ap. *siwczyk* ‘koń siwy’, SONP.
- C. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
- nz. *Chudzik* I – n. os. *Chudy*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Chudzik* II – ap. *chudy* ‘niełusty’, ‘nieurodzajny’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Chudzik* III – ap. *chudzik* ‘bydłę chude, wynędzniałe’, SW;
- nz. *Cudnik* I – n. os. *Cudny*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Cudnik* II – ap. *cudny*, *czudny*, Sstp (psł. *čudьnъ < *čudesъnъ* ‘budzący podziw’, Spsł 278–280, NAp 45–46), z suf. *-ik*; nz. *Cudnik* III – gw. *cudnik* ‘człowiek różniący się od innych swoim zachowaniem, wyglądem, dziwak’, SGP, SW;
- nz. *Drabik* I – n. os. *Drab*, SSNO z suf. *-ik*; nz. *Drabik* II – ap. *drab* ‘hultaj’, SL, SW, ‘żołdak’, ‘sługus’, ‘drałgal’, ‘włóczęga, łotr’, gw. ‘chłop’, SONP, z suf. *-ik*;
 nz. *Drabik* III – gw. *drabik* ‘mała drabina’, ‘wóz drabiniasty’, SGP;
- nz. *Konik* I – n. os. *Koń*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Konik* II – ap. *koń* ‘zwierzę jednokopytne’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Konik* III – ap. *konik* ‘myśl ulubiona’, ‘bidet’, ‘stołek do szpanowania skór’, ‘haczyk do haftki’, gw. ‘koniczyna’, SONP;
- nz. *Kopczyk* I – n. os. *Kopiec*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Kopczyk* II – ap. *kopiec* ‘kupa ziemi’, ‘znak graniczny’, stp. ‘góra usypana’, ‘mogiła’, ‘dół na warzywa’,

- gw. 'pagórek, kopa, torf na opał', 'miód do picia', SONP, z suf. *-yk*; nz. *Kopczyk* III – ap. *kopczyk* 'krogulec', SONP;
- nz. *Maik* I – n. os. *Maj*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Maik* II – ap. *maj* 'nazwa piątego miesiąca', gw. 'zielen', SONP, z suf. *-ik*; nz. *Maik* III – gw. *maik* 'gaik', 'chrząszcz', SONP;
- nz. *Orlik* I – n. os. *Orzeł*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Orlik* II – ap. *orzeł* 'ptak drapieżny z sokołów', SONP, z suf. *-ik*; nz. *Orlik* III – ap. *orlik* 'pieniądz śląski', 'roślina z jaskrowatych', 'ptak kania', SONP;
- nz. *Pytlik* I – n. os. *Pytel*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* II – ap. *pytel* 'worek, miech', gw. 'młyn z pytlem do przesiewania mąki', SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* III – ap. *pytlik* 'flanela, na której rozrabia się mydło', SONP;
- nz. *Rydzyk* I – n. os. *Rydz*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Rydzyk* II – ap. *rydz* 'gat. grzyba', gw. 'pewien taniec', SONP, z suf. *-yk*; nz. *Rydzyk* III – ap. *rydzyk* 'dawny szeląg', SONP;
- nz. *Stawik* I – n. os. *Staw*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Stawik* II – ap. *staw* 'małe jezioro', 'połączenie kości', SONP, z suf. *-ik*; nz. *Stawik* III – ap. *stawik* gw. 'roślina marzanna wonna', SONP.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ak*, *-'ak/-czak*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

- nz. *Badylak* I – n. os. *Badył*, SNW, z suf. *-'ak*; nz. *Badylak* II – ap. *badył* 'odyga', 'suche zielsko', 'sukno grube', SONP, suf. *-ak*.

B. Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Bajak* I – n. os. *Baj*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Bajak* II – gw. *bajak*, 'błazen, plotkarz', SONP;
- nz. *Biczak* I – n. os. *Bicz*, AnP, z suf. *-'ak*; nz. *Biczak* II – ap. *biczak* 'gatunek noża', SW; gw. 'krótsze ramię cepów, bijak', SGP;
- nz. *Błotniak* I – n. os. *Błotny*, SNW, z suf. *-'ak*; nz. *Błotniak* II – ap. *błotniak* 'ptak z sokołów', SONP;
- nz. *Buczak* I – n. os. *Buk*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Buczak* II – ap. *buczak* 'młody buk, kłoda a. kij bukowy', SONP;
- nz. *Bujak* I – n. os. *Buj*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Bujak* II – ap. *bujak* 'awanturnik, zuchwalec', SXVI, 'byk', SW;
- nz. *Drożdzak* I – n. os. *Drożdz*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Drożdzak* II – gw. *drożdżak* 'placek z ciasta drożdżowego', SGP;
- nz. *Dziubak* I – n. os. *Dziub*, AnP, z suf. *-'ak*; nz. *Dziubak* II – gw. *dzióbak* 'indyk', 'wystająca, spiczasta część niektórych roślin lub przedmiotów', 'ptak – dzięcioł', 'o człowieku mającym: długi, spiczasty nos, wąską podłużną twarz, blizny po ospie na twarzy' i in., SGP;

- nz. *Koźlak* I – n. os. *Kozioł*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Koźlak* II – ap. *koźlak* gw. ‘młody kozieł, chłopiec’, ‘gat. grzyba’, SONP;
- nz. *Krzyżak* I – n. os. *Krzyż*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Krzyżak* II – ap. *krzyżak* ‘bie-dak, który wiele krzyżów, czyli zmartwień nosi’, SW;
- nz. *Kurzak* I – n. os. *Kurz*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Kurzak* II – gw. *kurzak* ‘palacz’, SGPK, ‘przyrząd do okadzania, okurzania pszczół’, DejSl.
- C. Kpk-IM-I + Kwc-AP-VII
- nz. *Basiak* I – im. *Basia* (< im. *Barbara*), z suf. *-ak*; nz. *Basiak* II – gw. *basiak* ‘gat. tytoniu węgierskiego’, SONP;
- nz. *Marczak* I – im. *Marek*, NCh, z suf. *-ak*; nz. *Marczak* II – *marczak* ‘zwierzę urodzone w marcu’, SGPKar;
- nz. *Siemieniak* I – im. *Siemion*, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Siemieniak* II – ap. *siemie-niak* gw. ‘gat. drozda’, SONP.
- D. Kpk-IM-III + Kwc-AP-VII
- nz. *Dyjak* I – im. *Dyj(onizy)*, CieśS, z suf. *-ak*; nz. *Dyjak* II – ap. *dyjak* ‘sekretarz’, Sstp.
- E. Kpk-IM-III + Kwc-AP-I
- nz. *Charaziak* I – im. ukr. *Haras(ym)*, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Charaziak* II – ap. *harasz*, *haraś* ‘rodzaj tkaniny wełnianej’, SW, suf. *-ak*.
- F. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
- nz. *Cebulak* I – n. os. *Cebula*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Cebulak* II – ap. *cebula* ‘ko-rzeń czosnku i cebuli’, ‘zegarek o kształcie cebuli’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Cebulak* III – ap. *cebulak* gw. ‘łuska cebuli’, ‘bułka żydowska z cebulą’, SONP;
- nz. *Czubak* I – n. os. *Czub*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Czubak* II – ap. *czub* ‘czupry-na stercząca’, ‘ozdoba u kapelusza, czapki’, ‘szczyt’, gw. ‘rodzaj gry w kar-ty’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Czubak* III – ap. *czubak* gw. ‘rodzaj jabłek’, ‘jemio-łuszka’, SONP;
- nz. *Dębniak* I – n. os. *Dębny*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Dębniak* II – ap. *dębny* stp. ‘ko-loru liści dębowych’, ‘garbowany’, ‘gat. grzyba’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Dęb-niak* III – ap. *dębniak* ‘karłowaty dąb’, stp. ‘dąbrowa’, ‘miód do picia’, SONP;
- nz. *Dylak* I – n. os. *Dyl*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Dylak* II – ap. *dyl* ‘gruba tarcica’, ‘jedyńka jako ocena’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Dylak* III – ap. *dylak* gw. ‘drą-żek’, SONP;
- nz. *Dyniak* I – n. os. *Dynia*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Dyniak* II – ap. *dynia* ‘roślina z dyniowatych’, SNOP, z suf. *-ak*; nz. *Dyniak* III – ap. *dyniak* ‘owoc mięsi-sty, nieotwierający się’, SONP;
- nz. *Gliniak* I – n. os. *Glina*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Gliniak* II – ap. *glina* ‘mie-szanina krzemianów glinu’, gw. ‘wszelka ziemia’, SNOP, z suf. *-ak*; nz. *Gli-niak* III – gw. *gliniak* ‘koń maści gliniastej, bułany’, SONP;

- nz. *Górniak* I – n. os. *Górny*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Górniak* II – ap. *górnny* 'wyższy, wierzchni', 'główny', stp. 'hardy, pyszny', SNOP, z suf. -'ak; nz. *Górniak* III – ap. *górnnyak* 'mieszkaniec gór', 'deputowany', SNOP;
- nz. *Kaliniak* I – n. os. *Kalina*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Kaliniak* II – ap. *kalina* 'roślina z rodz. przewierceniowatych', 'łodyga, kłącze', gw. 'krowa biała a. bładoczerwona', SNOP, z suf. -'ak; nz. *Kaliniak* III – ap. *kaliniak* gw. 'lin'; 'motył', SONP;
- nz. *Kwaśniak* I – n. os. *Kwaśny*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Kwaśniak* II – ap. *kwaśny* 'smak kwasu', SONP, z suf. -'ak; nz. *Kwaśniak* III – ap. *kwaśniak* 'roślina', SONP;
- nz. *Leniak* I – n. os. *Leń*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Leniak* II – ap. *leń* 'próżniak', 'lenistwo', SNOP, z suf. -'ak; nz. *Leniak* III – ap. *leniak* 'zając, gdy linieje', 'cietrzew wyliniały', SONP;
- nz. *Lesiak* I – n. os. *Las*, AnP, z suf. -'ak; nz. *Lesiak* II – ap. *las* 'grunt z drzewami', stp. 'gaj', SONP, z suf. -'ak; nz. *Lesiak* III – gw. *lesiak* 'mieszkaniec okolic lesistych', 'niedołęga', SONP;
- nz. *Łosiak* I – n. os. *Łoś*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Łosiak* II – ap. *łoś* stp. 'dziki osieł', 'zwierzę pełnogie', SONP, z suf. -'ak; nz. *Łosiak* III – ap. *łosiak* 'gat. grzyba', SONP;
- nz. *Majak* I – n. os. *Maj*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Majak* II – ap. *maj* 'nazwa piątego miesiąca', gw. 'zielen', 'podkomorzy', SONP, z suf. -'ak; nz. *Majak* III – ap. *majak* 'manowce', 'kozak', gw. 'młoda sarna', SONP;
- nz. *Myszak* I – n. os. *Mysz/Myszka*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Myszak* II – ap. *myszka*, *mysz* 'zwierzę szczeniowate', gw. 'czarne znamię na twarzy', SONP, z suf. -'ak; nz. *Myszak* III – gw. *myszak* 'nazwa wołu', 'chwast polny', 'część podpory stodoły', SONP;
- nz. *Pałczak* I – n. os. *Pałka*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Pałczak* II – ap. *pałka* 'gruby kij', 'drążek z główką', 'głowa', gw. 'główka gwoździa a. kwiatowa', 'klecha', gw. 'pniak dębowy, poduszka bez pierza, noga ptaka', SONP, z suf. -'ak; nz. *Pałczak* III – ap. *pałczak* 'młody derkacz', SONP;
- nz. *Podkowiak* I – n. os. *Podkowa*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Podkowiak* II – ap. *podkowa* 'okucie kopyt', 'miara – garniec', 'podstawa pod żelazko', SONP, z suf. -'ak; nz. *Podkowiak* III – ap. *podkowiak* 'gwoździec do podków', SONP;
- nz. *Rojak* I – n. os. *Rój*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Rojak* II – ap. *rój*, *roj* 'społeczeństwo pszczele', SONP, z suf. -'ak; nz. *Rojak* III – *rojak* 'rodzaj wymoczka', SONP;
- nz. *Skibiak* I – n. os. *Skiba*, AnP, z suf. -'ak; nz. *Skibiak* II – ap. *skiba* 'pas ziemi między bruzdami', 'pajda chleba', gw. 'lemiesz', SONP, z suf. -'ak; nz. *Skibiak* III – gw. *skibiak* 'gat. kartofli', SONP;

- nz. *Skórzak* I – n. os. *Skóra*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Skórzak* II – ap. *skóra* ‘powłoka ciała’, ‘tyłek’, ‘rzemień’, ‘lichy koń’, stp. ‘kora’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Skórzak* III – ap. *skórzak* ‘gat. grzyba’, ‘nowotwór torbielowaty’, SONP;
- nz. *Szczerbak* I – n. os. *Szczerba*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Szczerbak* II – ap. *szczerba* ‘wyrwa’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Szczerbak* III – ap. *szczerbak* ‘broń wyszczerbiona’, ‘roślina cykoria’, gw. ‘gat. trawy’, SONP;
- nz. *Śliwiak* I – n. os. *Śliwa*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Śliwiak* II – ap. *śliwa* ‘drzewo z migdałowatych a. owoc jego’, gw. ‘nagniotek, pęcherz’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Śliwiak* III – gw. *śliwiak* ‘nóż z trzonkiem nieskładający się’, SONP;
- nz. *Wilczak* I – n. os. *Wilk*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Wilczak* II – ap. *wilk* ‘drapieżnik z rodz. psów’, gw. ‘sztywność karku’, ‘choroba koni – parch’, gw. ‘próżniak’, ‘dziki pies’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Wilczak* III – ap. *wilczak* ‘ząb wybijany u źrebaków’, SONP;
- nz. *Wolniak* I – n. os. *Wolny*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Wolniak* II – ap. *wolny* ‘niezależny’, ‘niezajęty’, ‘próżny’, ‘bezzenny’, ‘dowolny’, ‘bezpłatny’, ‘obszerny’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Wolniak* III – gw. *wolniak* ‘wolny kmieć’, SONP.

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ek*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

- nz. *Aniołek* I – n. os. *Anioł*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Aniołek* II – ap. *anioł* ‘ideał’, ‘duch, zwiastun’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Bajorek* I – n. os. *Bajor*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Bajorek* II – ap. *bajor* ‘bagnó, kałuża’, ‘nitka do haftów’, ‘struna’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Bilek* I – n. os. *Bil*, SSNO, AnP (< ap. *biały*, NAp), z suf. *-ek*; nz. *Bilek* II – ap. *bil* ‘mąka pszenna’, ‘tłuszcz niesolony, bielidło’, Sstp, NAp, z suf. *-ek*;
- nz. *Brzuszek* I – n. os. *Brzuch*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Brzuszek* II – ap. *brzuch* ‘część tułowia’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Czopek* I – n. os. *Czop*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Czopek* II – ap. *czop* ‘szpunt’, ‘wał, oś’, ‘niedołęga’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Dymek* I – n. os. *Dym*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Dymek* II – ap. *dym* ‘mieszanka ciał lotnych przy paleniu’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Gaszek* I – n. os. *Gach*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Gaszek* II – ap. *gach* ‘kochanek mężatek’, ‘zając samiec’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Gaworek* I – n. os. *Gawor*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Gaworek* II – ap. *gawor* ‘mowa’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Gawronek* I – n. os. *Gawron*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Gawronek* II – ap. *gawron* ‘ptak z kruków’, ‘gapa’, gw. ‘wół czarny’, SONP, z suf. *-ek*;
- nz. *Głonek* I – n. os. *Glon*, SNŚl (< gw. śl. *glon* ‘muś’), z suf. *-ek*; nz. *Głonek* II – gw. *glen* ‘twarda wierzchnia warstwa’, SXVI, ‘kawałek chleba’, SL, SGP, NAp, z suf. *-ek*;

- nz. *Głosek* I – n. os. *Głos*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Głosek* II – ap. *głos* stp. ‘wieść’, ‘przemówienie’, ‘sąd, wola’, ‘głosowanie’, ‘przestroga’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Głuszek* I – n. os. *Głuch*, *Głusz*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Głuszek* II – ap. *głuch* ‘człowiek głuchy, przygłuchy, źle słyszający, głuchoniemy’ SXVI, gw. ‘część warsztatu tkackiego’, SGP, z suf. *-ek*;
 nz. *Gmurek* I – n. os. *Gmur*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Gmurek* II – ap. *gmur* stp. ‘kmieć’, gw. ‘bogaty siodłak’, ‘prostak’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kabatek* I – n. os. *Kabat*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kabatek* II – ap. *kabat* gw. ‘kaftanik, gorset, surdut’, stp. ‘więzienie, przęgierz’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kapłonek* I – n. os. *Kapłon*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Kapłonek* II – ap. *kapłon* ‘kogut kastrowany’, ‘zupa wodzianka’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kazubek* I – n. os. *Kazub*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kazubek* I – ap. *kazub* ‘kobiółka’, ‘torba żebracza’, stp. ‘dawna suknia’, ‘kosz dla ptaków’, gw. ‘niezdara’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kęsek* I – n. os. *Kęs*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Kęsek* II – ap. *kęs* ‘kawałek ukąszony’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kijek* I – n. os. *Kij*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kijek* II – ap. *kij* ‘pałka’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kocurek* I – n. os. *Kocur*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kocurek* II – ap. *kocur* ‘kot samiec’, gw. ‘siatka do łowienia ryb’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Koperek* I – n. os. *Koper*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Koperek* II – ap. *koper* ‘roślina z baldaszkowatych’, gw. ‘miedź’, ‘kapelusz kobiecy’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kosek* I – n. os. *Kos*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kosek* II – ap. *kos* ‘ptak wróblowaty’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kosturek* I – n. os. *Kostur*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kosturek* II – *kostur* ‘kij okuty a. szczudła’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kotek* I – n. os. *Kot*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kotek* II – ap. *kot*, SXVI, NAp, ‘zwierzę ssące drapieżne’, ‘trzos’, gw. ‘draż do wyciągania wiadra ze studni’, ‘kotwica’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kowalek* I – n. os. *Kowal*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kowalek* II – ap. *kowal* ‘wyrabiający coś z żelaza’, ‘gra dziecięca’, gw. ‘rodzaj tańca’, ‘dzieciół’, ucz. ‘uczeń pilny a. niezdolny’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Kozubek* I – n. os. *Kozub*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kozubek* II – ap. *kozub* ‘kosz z kory’, gw. ‘drewno wypróchniałe, staruch, niezdara’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Lisek* I – n. os. *Lis*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Lisek* II – ap. *lis*, SXVI, NAp, ‘zwierzę drapieżne z rodz. psów’, ‘wyga’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Orzeszek* I – n. os. *Orzech*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Orzeszek* II – ap. *orzech* ‘roślina a. owoc z rodz. orzechowatych’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Pajaczek* I – n. os. *Pająk*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Pajaczek* II – ap. *pająk* ‘stawnonóg’, gw. ‘paw’, SONP, z suf. *-ek*;

- nz. *Pasek I* – n. os. *Pas*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Pasek II* – ap. *pas* ‘przepaska do przewijania’, stp. ‘powijak’, gw. ‘powróšlo, rzemień’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Pastuszek I* – n. os. *Pastuch*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Pastuszek II* – ap. *pastuch* ‘co pasa zwierzęta’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Piskorek I* – n. os. *Piskorz*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Piskorek II* – ap. *piskorz* ‘gat. ryby’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Potoczek I* – n. os. *Potok*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Potoczek II* – ap. *potok* ‘woda tocząca się bystro’, gw. ‘upływ’, ‘wielka głębia w rzece’, ‘bagno’, ‘ropa w ranie’, ‘naczynie na trzech nogach’, ‘dolina obrosnięta drzewami’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Powatek I* – n. os. *Powała*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Powatek II* – ap. *powal* ‘pogrom’, ‘drzewo leżące’, gw. ‘wiązanie belek’, ‘strych’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Rosołek I* – n. os. *Rosół*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Rosołek II* – ap. *rosół* ‘wywar z mięsa i włoszczyzny’, ‘polewka’, ‘przyprawa, sos’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Rożenek I* – n. os. *Rożen*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Rożenek II* – ap. *rożen* ‘narzędzie kucharskie’, ‘palec wskazujący’, stp. ‘gwiazda’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Saczek I* – n. os. *Sak*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Saczek II* – ap. *sak* ‘wór’, ‘strój kobiety’, ‘sieć na ryby’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Sęczek I* – n. os. *Sęk*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Sęczek II* – ap. *sęk* ‘miejsce, z którego gałąź wychodziła’, gw. ‘zatyczka’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Swatek I* – n. os. *Swat*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Swatek II* – ap. *swat* ‘ten, co swata’, gw. ‘družba, starosta weselny’, ‘ojciec zięcia lub synowej’, stp. ‘zalotnik’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Śnieżek I* – n. os. *Śnieg*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Śnieżek II* – ap. *śnieg* ‘opad przy temp. niższej od zera’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Świderek I* – n. os. *Świder*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Świderek II* – ap. *świder* ‘narzędzie do wiercenia’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Taborek I* – n. os. *Tabor*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Taborek II* – ap. *tabor* ‘obóz’, stp. ‘szałas’, ‘mnogość ludzi i wozów’, gw. ‘zapasy wozów, taczek’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Wąsek I* – n. os. *Wąs*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Wąsek II* – ap. *wąs* ‘włosy pod nosem’, gw. ‘włosy’, gw. ‘część wozu’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Wicherek I* – n. os. *Wicher*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Wicherek II* – ap. *wicher* ‘zawieja’, ‘trąba powietrzna’, gw. ‘przekupień’, SONP, z suf. *-ek*;
 nz. *Żuczek I* – n. os. *Żuk*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Żuczek II* – ap. *żuk* ‘chrząszcz’, ‘wół a. pies czarnej maści’, SONP, z suf. *-ek*.
- B. Kpk-IM-I + Kwc-AP-I
- nz. *Brożek I* – im. *Broż* (< im. *Ambroży*, NCh), z suf. *-ek*; nz. *Brożek II* – ap. *brog* ‘daszek na skład zboża, siana’, ‘stos daszkiem przykryty’, stp. ‘stożek’, ‘kupka kłosów niezżętych’, stp. ‘dom zboru luterskiego’, SONP, z suf. *-ek*.

C. Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Bucek* I – n. os. *Buc*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Bucek* II – gw. *bucek* ‘człowiek zarozumiały’, ‘chłopiec kilkunastoletni, wyrostek’, SGP;
- nz. *Chłopek* I – n. os. *Chłop*, z suf. *-ek*; nz. *Chłopek* II – ap. *chłopek* ‘wieśniak, mężczyzna’, Sstp, ‘mężczyzna niskiego wzrostu’, SXVI;
- nz. *Chrapek* I – n. os. *Chrap*, SSNO (< ap. *chrap* ‘gniew’, SXVI, ap. *chrapać*, Sstp), z suf. *-ek*; nz. *Chrapek* II – ap. *chrapek* ‘człowiek ochrypli, mający chrypkę’, SW, NAp, stp. ‘kaszlący’ SONP;
- nz. *Dudek* I – n. os. *Duda* (< ap. *duda* ‘instrument muzyczny dęty, muzykant grający na takim instrumencie’, SXVI, ‘lichy grajek’, SGPKar, SW), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Dudek* II – ap. *dudek* ‘gatunek ptaka’, SW; gw. *dudek* wiele znaczeń, np. ‘brudas, śmierdziuch’, SGP;
- nz. *Gagatek* I – n. os. *Gagat*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Gagatek* II – ap. *gagatek* ‘żywica ziemna; odmiana węgla brunatnego’, Sstp, SXVI;
- nz. *Gniotek* I – n. os. *Gniot*, SNW (< ap. *gniota* ‘ucisk’; *gniota*, gw. ‘niezdara, ślamazara’, SGP), z suf. *-ek*; nz. *Gniotek* II – ap. *gniotek* ‘placek ugnieciony’, ‘ten, co się przy robocie męczy’, ‘dawny taniec’, gw. ‘placek a. chleb niedopieczony, bułka, mały chłop, czł. leniwy’, SGP, SONP;
- nz. *Gołek* I – n. os. *Goł*, *Goły*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Gołek* II – ap. *gołek* ‘człowiek goły, nagus’, psł. *golō ‘bez okrycia, nagi, niezarosły’, NAp, ‘człowiek goły, łysy’, SW;
- nz. *Gruczek* I – n. os. *Grucza*, SSNO (< ap. *grucza* ‘każda choroba gardła’, ‘garb’, SONP), z suf. *-ek*; nz. *Gruczek* II – gw. *gruczek* ‘prosię’, SGPKar;
- nz. *Jasionelek* I – n. os. *Jasion*, SSNO (< ap. *jasion* ‘drzewo z oliwkowatych’, SONP), z suf. *-ek*; nz. *Jasionelek* II – ap. *jasionelek* ‘roślina z rodz. dzwonkowatych’, ‘gat. chabru’, SONP;
- nz. *Kolanek* I – n. os. *Kolano* (< ap. *kolano* ‘część kończyny’, ‘załom’, ‘kawał rury zakrzywionej’, gw. ‘rzodkiew łopucha, roślina ognicha’, SONP), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kolanek* II – ap. *kolanek* ‘podwiązka około kolan’, SONP;
- nz. *Kołatek* I – n. os. *Kołat*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Kołatek* II – ap. *kołatek* ‘klekotka w kościele, dzwonek na szyi zwierząt’, SONP;
- nz. *Lotek* I – n. os. *Lot* (< ap. *lot* ‘latanie’, stp. ‘czynsz, podatek’, SONP), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Lotek* II – gw. *lotek* ‘strój głowy druhen’, SONP;
- nz. *Mazurek* I – n. os. *Mazur*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Mazurek* II – ap. *mazurek* ‘rodz. placka’, ‘ptak wróblowaty’, gw. ‘oberek’, ‘świerszcz’, SONP;
- nz. *Niziołek* I – n. os. *Nizioł*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Niziołek* II – ap. *niziołek* ‘karzełek, krasnoludek’, NAp;
- nz. *Rajek* I – n. os. *Raj* (< ap. *raj* ‘eden’, ‘królestwo niebieskie’, SONP), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Rajek* II – ap. *rajek*, gw. ‘swat, dziewosłab’, SONP;

nz. *Strzałek* I – n. os. *Strzała* (< ap. *strzała* ‘pocisk do łuku, kuszy’, ‘odnoga rze-ki’, ‘część pługa’, SONP), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Strzałek* II – ap. *strzałek* ‘strze-lec’, SONP.

D. Kpk-IM-I + Kwc-AP-VII

nz. *Adamek* I – im. *Adam*, NCh, z suf. *-ek*; nz. *Adamek* II – gw. *adamek* ‘wy-stająca część krtani u mężczyzny, tzw. jabłko Adama’, SGP;

nz. *Kołek* I – im. *Koła* (< im. *Nicolaus* ‘Mikołaj’, GSNP), NCh, z suf. *-ek*; nz. *Ko-łek* II – ap. *kołek* ‘palik’, Sstp, SW;

nz. *Lacek* I – im. *Łac*-[(s)ław] (< im. *Władysław*, NAp), z suf. *-ek*; nz. *Lacek* II – ap. *lacek* ‘fartuszek dla małych dzieci, śliniaczek’, SW.

E. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Białek* I – n. os. *Biały*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Białek* II – ap. *biały* ‘blond’, SXVI, z suf. *-ek*; nz. *Białek* III – ap. *białek* ‘białko, bielmo’, Sstp, SXVI;

nz. *Broczek* I – n. os. *Brok*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Broczek* II – ap. *brocz*, stp. ‘sok, farba’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Broczek* III – ap. *broczek* ‘roślina z wodorostów’, SONP;

nz. *Buraczek* I – n. os. *Burak*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Buraczek* II – ap. *burak* ‘rośli-na z komosowatych’, gw. ‘kapelusz bury’, ‘spódnica wełniana’, ‘rodz. ziem-niaków i jabłek’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Buraczek* III – ap. *buraczek* ‘rzepa’, SONP;

nz. *Byczek* I – n. os. *Byk*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Byczek* II – ap. *byk* ‘stad-nik’, ‘błąd’, gw. ‘wół’, Sstp, NAp, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Byczek* III – ap. *by-czek* ‘taniec rosyjski’, gw. ‘miarka wódki’, ‘flaszka’, ‘żółty, drobny kwiatek’, SONP;

nz. *Ciężarek* I – n. os. *Ciężar*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Ciężarek* II – ap. *ciężar* ‘waga’, ‘zobowiązania’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Ciężarek* III – ap. *ciężarek* ‘gwicht’, ‘waga monety’, SONP;

nz. *Ciosek* I – n. os. *Cios*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Ciosek* II – ap. *cios* ‘cięcie’, ‘szrama’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Ciosek* III – gw. *ciosek* ‘ożóg’, gw. ‘kostur’, SONP;

nz. *Dziczek* I – n. os. *Dzik*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Dziczek* II – ap. *dzik* ‘dzika świni-a’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Dziczek* III – ap. *dziczek* ‘odludek’, ‘ptak myśliw-ski’, ‘podkładka pod szlachetne drzewo’, SONP;

nz. *Figlerek* I – n. os. *Figlarz*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Figlerek* II – ap. *figlarz* ‘zar-towniś’, ‘kuglarz, pajac’, ‘szachraj’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Figlerek* III – ap. *fi-glerek* ‘roślina z trędownikowatych’, SONP;

nz. *Filipek* I – n. os. *Filip*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Filipek* II – gw. *filip* ‘o człowieku: niemądrym, wyglądającym dziwacznie, śmiesznie’, ‘o komendancie aresztu wojskowego’, SGP, z suf. *-ek*; nz. *Filipek* III – ap. *filipek* ‘rodzaj monety’, SXVI;

- nz. *Gąsiorek* I – n. os. *Gąsior*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Gąsiorek* II – ap. *gąsior* ‘samiec gęsi’, ‘butla’, ‘część wystająca dachówki’, stp. ‘kuna żelazna’, SONP; nz. *Gąsiorek* III – ap. *gąsiorek* ‘przyrząd do wymierzania kary’, Sstp, NAp, ‘ptak wróblowaty’, ‘szyjka w łopatce murarskiej’, SONP;
- nz. *Głodek* I – n. os. *Głód*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Głodek* II – ap. *głód* ‘łaknienie, pragnienie’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Głodek* III – ap. *głodek* ‘roślina z rodz. krzyżowych’, SONP;
- nz. *Gołąbek* I – n. os. *Gołąb*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Gołąbek* II – ap. *gołąb* ‘ptak’, gw. ‘gra dziecinna’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Gołąbek* III – ap. *gołąbek* gw. ‘ozdoba chaty góralskiej’, ‘rodz. grzybów’, SONP;
- nz. *Grzybek* I – n. os. *Grzyb*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Grzybek* II – ap. *grzyb* ‘roślina z plechowych’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Grzybek* III – ap. *grzybek* ‘rodzaj naleśnika’, ‘nakrycie głowy’, gw. ‘gwóźdź z płaskim łebkiem’, SONP;
- nz. *Jarząbek* I – n. os. *Jarząb*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Jarząbek* II – ap. *jarząb* ‘rodzaj drzewa lub krzewu’, SL, z suf. *-ek*; nz. *Jarząbek* III – ap. *jarząbek* ‘ptak kurowaty z rodziny cietrzewi’, SW;
- nz. *Kantarek* I – n. os. *Kantar*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Kantarek* II – ap. *kantar* ‘uźdźienica, część głowy ptaka z dziobem’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kantarek* III – gw. *kantarek* ‘bakałarz’, SONP;
- nz. *Kapturek* I – n. os. *Kapturek*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Kapturek* II – ap. *kapturek* ‘kapiszon’, ‘czapka z kożuszkim’, gw. ‘kłapka’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kapturek* III – ap. *kapturek* ‘gasidło świec’, SONP;
- nz. *Klocek* I – n. os. *Kloc*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Klocek* II – ap. *kloc* ‘ścięty obrobiony pień’, Sstp, por. śrwniem. *klōz*, NAp 109, ‘kłoda’, korpus ciała’ SONP, z suf. *-ek*; nz. *Klocek* III – ap. *klocek*, SXVI, ‘okrągłak przypinany trzodzie’, ‘pałeczka do nawijania nici’, SONP;
- nz. *Kłosek* I – n. os. *Kłos*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kłosek* II – ap. *kłos* ‘rodzaj kwiatostanu’, stp. ‘kłus, trucht’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kłosek* III – gw. *kłosek* ‘penis’, SONP;
- nz. *Kołaczek* I – n. os. *Kołacz*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kołaczek* II – ap. *kołacz* ‘wesoła bułka z serem’, ‘chleb biały’, ‘każdy wyrób z mąki pszennej’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kołaczek* III – gw. *kołaczek* ‘pokarm dla cieląt’, ‘krążek z lekiem’, SGP;
- nz. *Kominek* I – n. os. *Komin*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kominek* II – ap. *komin* ‘dymnik’, SW, z suf. *-ek*; nz. *Kominek* III – ap. *kominek* ‘zagłębienie w ścianie na ogień’, ‘kuchnia’, SONP;
- nz. *Korzonek* I – n. os. *Korzeń*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Korzonek* II – ap. *korzeń* ‘część podziemna rośliny’, stp. ‘prącie’, ‘stanica kozaków’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Korzonek* III – ap. *korzonek* ‘kielek’, ‘szypułka’, SONP;

- nz. *Kosiorek* I – n. os. *Kosior*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kosiorek* II – gw. *kosior* ‘po-grzebacz’, SGP, z suf. *-ek*; nz. *Kosiorek* III – gw. *kosiorek* ‘siatka do nabierania ryb’, SONP;
- nz. *Koziółek* I – n. os. *Kozioł*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Koziółek* II – ap. *koziół* ‘samiec kozy, sarny’, ‘przewrót do góry nogami’, ‘siedzenie woźnicy’, ‘sztaluga’, ‘trójnóg’, ‘kobra’, gw. ‘ptak kozodój, część tratwy, miara soli w bryłach, kopka zboża’, ‘odbicie się piłki od ziemi’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Koziółek* III – ap. *koziółek* ‘koźlę’, ‘stołek z nogami na krzyż’, gw. ‘przyrząd do suszenia koniczyzny, warsztat rymarski’, ‘roślina sporek zwyczajny’, ‘mątew’, ‘nosidło’, SONP;
- nz. *Kroczek* I – n. os. *Krok*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kroczek* II – ap. *krok* ‘stąpienie’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kroczek* III – ap. *kroczek* ‘karp dwuletni’, ‘jakieś naczynie’, SONP;
- nz. *Kruczek* I – n. os. *Kruk*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kruczek* II – ap. *kruk* ‘ptak wróblowaty’, gw. ‘tęgi a. stary wół, jajo namalowane na czarno’, ‘hak’, ‘kawałek pręta żelaznego do sochy’, ‘dzban, kubek’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kruczek* III – gw. *kruczek* ‘turkuć podjadek’, stp. ‘dukat z krukiem’, gw. ‘pętlica, kurek’, ‘przyrząd do wdziewania butów’, stp. ‘krętacz’, SONP;
- nz. *Kuczek* I – n. os. *Kucza*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kuczek* II – ap. *kucza* ‘szałas’, stp. ‘majątek dziedziczny’, stp. ‘więzienie’, gw. ‘część obory dla cieląt’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kuczek* III – ap. *kuczek*, stp. ‘gromada, kępka’, SONP;
- nz. *Kurek* I – n. os. *Kur*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kurek* II – ap. *kur* ‘kogut’, ‘choroba zakaźna’, ‘ptak z rodz. bażantów’, gw. ‘ciastko weselne’, stp. ‘chór’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kurek* III – ap. *kurek* ‘wiatromierz z kogutkiem’, ‘część zamka u strzelby’, ‘kran’, ‘gra hazardowa’, gw. ‘penis’, ‘zatyczka w pługu’, SONP;
- nz. *Kwasek* I – n. os. *Kwas*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kwasek* II – ap. *kwasek* ‘smak a. stp. napój kwaśny’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Kwasek* III – ap. *kwasek* ‘kwasek winny’, gw. ‘szczaw’, SONP;
- nz. *Lasek* I – n. os. *Las*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Lasek* II – ap. *las* ‘grunt z drzewami’, stp. ‘gaj’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Lasek* III – ap. *lasek* stp. ‘mały ogród’, ‘gat. psa’, SONP;
- nz. *Łaszek* I – n. os. *Łach*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Łaszek* II – ap. *łach* ‘szmata’, ‘nędzarz’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łaszek* III – ap. *łaszek* stp. ‘kuglarz’, SONP;
- nz. *Łokietek* I – n. os. *Łokieć*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Łokietek* II – ap. *łokieć* ‘część ręki a. rękawa’, stp. ‘ramię, ręka’, pot. ‘kieliszek’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łokietek* III – ap. *łokietek* stp. ‘ten, co ma wadę w łokciu’, ‘człowiek bardzo niski, karzeł’, SONP;
- nz. *Łubek* I – n. os. *Łuba*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Łubek* II – gw. *łuba* ‘kora drzewa, drzewo darte, drewniana obręcz sita’, ‘twarda a. krucha podeszwa’, ‘stare

- babsko', 'stara lubieżnica', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łubek* III – ap. *łubek* 'chodzący', stp. 'forma na wieńce', gw. 'dudek', 'dzięcioł', SONP;
- nz. *Melonek* I – n. os. *Melon*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Melonek* II – ap. *melon* 'dynia, arbuź', SW, z suf. *-ek*; nz. *Melonek* III – ap. *melonek* 'dziecko z łysą jaszczką', SONP;
- nz. *Migdalek* I – n. os. *Migdał*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Migdalek* II – ap. *migdał* 'gat. rośliny', 'gruczoł parzysty w gardle', gw. 'koń bułany', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Migdalek* III – ap. *migdalek* 'gat. migdału', 'gat. akacji', SONP;
- nz. *Niedźwiadek* I – n. os. *Niedźwiedź*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Niedźwiadek* II – ap. *niedźwiedź* 'zwierzę ssące drapieżne', gw. 'grzyb niejadalny, rodzaj gry', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Niedźwiadek* III – ap. *niedźwiadek* 'katapult', gw. 'rodzaj pająka, podjadek', SONP;
- nz. *Nosek* I – n. os. *Nos*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Nosek* II – ap. *nos* 'organ powonienia', dziób ptasi', 'spiczasty koniec', 'część kaganka a. knota', 'rączka hebla', stp. 'nosaczna', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Nosek* III – ap. *nosek* 'gra w karty', 'gat. gołębia', SONP;
- nz. *Popiołek* I – n. os. *Popiół*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Popiołek* II – ap. *popiół* 'proszek ze spalenia', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Popiołek* III – ap. *popiołek* gw. 'chłopiec z włosami popielatymi', 'gat. rośliny', SONP;
- nz. *Ptaszek* I – n. os. *Ptak*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Ptaszek* II – ap. *ptak* 'zwierzę jajorodne skrzydlate', gw. 'gat. orła', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Ptaszek* III – ap. *ptaszek* 'zabawa towarzyska', SONP;
- nz. *Raczek* I – n. os. *Rak*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Raczek* II – ap. *rak* 'skorupiak słupkooki', SW, z suf. *-ek*; nz. *Raczek* III – ap. *raczek* 'rodzaj gry', 'ramię z haczykami u kołowrotu', gw. 'racuch', SONP;
- nz. *Rojek* I – n. os. *Rój*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Rojek* II – ap. *rój*, *roj* 'społeczeństwo pszczele', SONP; nz. *Rojek* III – gw. *rojek* 'wół mały rasy góralskiej', SONP;
- nz. *Rożek* I – n. os. *Róg*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Rożek* II – ap. *róg* 'wyrostek głowy zwierzęcia', 'trąbka', 'kął', 'odnoga', 'część kowadła', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Rożek* III – ap. *rożek* 'rogalik', 'korniszon', SONP;
- nz. *Rydelek* I – n. os. *Rydel*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Rydelek* II – ap. *rydel* 'wąska łopata', SW, z suf. *-ek*; nz. *Rydelek* III – gw. *rydelek* 'daszek u czapki', SONP;
- nz. *Sorek* I – n. os. *Sor*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Sorek* II – gw. *sor* 'kozieł sarni', 'pokład', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Sorek* III – ap. *sorek* 'zwierzę owadożerne', SONP;
- nz. *Strączek* I – n. os. *Strąk*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Strączek* II – ap. *strąk* 'owoc pękający', 'łuska strąka', SONP, z suf. *-ek*; nz. *Strączek* III – ap. *strączek* stp. 'pewna miara; jednostka miary', 'skala', SONP;

- nz. *Szafranek* I – n. os. *Szafran*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Szafranek* II – ap. *szafran* ‘roślina przyprawowa’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Szafranek* III – ap. *szafranek* ‘rodzaj perły koloru szafranowego’, SONP;
- nz. *Szałek* I – n. os. *Szał*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Szałek* II – ap. *szał* ‘uniesienie’, ‘obłąd’, gw. ‘wściekliczna’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Szałek* III – gw. *szałek* ‘głęb kapusty’, gw. pog. ‘stara panna’, SONP;
- nz. *Szczurek* I – n. os. *Szczur*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Szczurek* II – ap. *szczur* ‘zwierzę z myszowatych’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Szczurek* III – gw. *szczurek* ‘ptak żołna’, SONP;
- nz. *Talarek* I – n. os. *Talar*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Talarek* II – ap. *talar* ‘moneta pruska’, ‘gra towarzyska’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Talarek* III – gw. *talarek* ‘plasterek’, SGPKar;
- nz. *Toczek* I – n. os. *Tok*, SNW, z suf. *-ek*; nz. *Toczek* II – ap. *tok* ‘klepisko, gw. sterta zboża, stp. fasa’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Toczek* III – ap. *toczek* ‘krążeł’, ‘kapelusze damski’, gw. ‘koryto’, ‘źródło’, SONP;
- nz. *Toporek* I – n. os. *Topór*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Toporek* II – ap. *topór* ‘siekiera z szerokim ostrzem a. o dwu ostrzach’, ‘broń podobna do siekiery’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Toporek* III – ap. *toporek* ‘ryba Lipień’, SONP;
- nz. *Wieczorek* I – n. os. *Wieczór*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Wieczorek* II – ap. *wieczór* ‘pora między zachodem słońca a nocą’, SW, z suf. *-ek*; nz. *Wieczorek* III – ap. *wieczorek* ‘zabawa wieczorna z tańcami’ SW, gw. ‘nietoperz’, SGPKar;
- nz. *Wilczek* I – n. os. *Wilk*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Wilczek* II – ap. *wilk* ‘drapieżnik z rodz. psów’, gw. ‘sztywność karku’, ‘choroba koni – parch’, ‘próżniak’, ‘dziki pies’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Wilczek* III – ap. *wilczek* ‘haczyk do rożna’, gw. ‘malutka rybka’, ‘belka rozdwojona’, SONP;
- nz. *Zajączek* I – n. os. *Zajęc*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Zajączek* II – ap. *zajęc* ‘zwierzę szczurowate’, gw. ‘klops – pieczeń’, ‘drąg’, ‘królik’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Zajączek* III – ap. *zajączek* ‘światło odbite od świecidełka’, ‘bzik’, SW, gw. ‘chrząszczyk’, ‘rodzaj gry’, SGPKar;
- nz. *Żurek* I – n. os. *Żur*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Żurek* II – ap. *żur* ‘rodzaj barszczu’, SW, z suf. *-ek*; nz. *Żurek* III – gw. *żurek* ‘lalka ze słomy’, SGPKar.

4. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ka*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

- nz. *Baryczka* I – n. os. *Barycz*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Baryczka* II – ap. *barycz*, psł. *baryčь ‘moczar, bagnisko, woda stojąca’, Spśł, też ‘targowisko, na którym odbywa się handel wymienny’, Sstp, z suf. *-ka*;
- nz. *Brzózka* I – n. os. *Brzoza*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Brzózka* II – ap. *brzoza* ‘roślina z brzozowatych’, z suf. *-ka*;

- nz. *Cegielka* I – n. os. *Cegła*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Cegielka* II – ap. *cegła*, SXVI, NAP, z suf. *-ka*;
- nz. *Górka* I – n. os. *Góra*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Górka* II – ap. *góra* ‘wyniosłość’, ‘pokój na piętrze’, gw. ‘strych’, ‘sterta’, ‘część wyżej leżąca’, SONP, z suf. *-ka*;
- nz. *Jarzynka* I – n. os. *Jarzyna*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Jarzynka* II – ap. *jarzyna* ‘warzywo, włoszczyzna, potrawa z niej’, ‘zboże jare’, SW, z suf. *-ka*;
- nz. *Kalinka* I – n. os. *Kalina*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kalinka* II – ap. *kalina* ‘roślina z rodz. przewiercieniowatych’, ‘łodyga, kłaczce’, SW, gw. ‘krowa biała a. bladoczerwona’, SGPKar, z suf. *-ka*;
- nz. *Kałużka* I – n. os. *Kałuża*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Kałużka* II – ap. *kałuża* ‘błoto’, SW, z suf. *-ka*;
- nz. *Kapustka* I – n. os. *Kapusta*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kapustka* II – ap. *kapusta* ‘roślina z krzyżowych’, ‘główka tej rośliny, potrawa z niej’, SW, gw. ‘podbiał’, SGPKar, z suf. *-ka*;
- nz. *Kępka* I – n. os. *Kępa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kępka* II – ap. *kępa* ‘gromadka’, ‘wyspa’, ‘pagórek, kupa kamieni w polu’, SONP, z suf. *-ka*;
- nz. *Lupka* I – n. os. *Lupa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Lupka* II – gw. *lupa* ‘człowiek ze złą wolą’, ‘bałwan’, ‘kurtka’, ‘soczewka wypukła’, ‘bryła żelaza’, SGPKar, stp. ‘wilk’, Sstp, z suf. *-ka*;
- nz. *Mogilka* I – n. os. *Mogiła*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Mogilka* II – ap. *mogiła* ‘grób’, ‘kopiec’, gw. ‘dół na kartofle, choroba krów’, SONP, z suf. *-ka*;
- nz. *Murawka* I – n. os. *Murawa*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Murawka* II – ap. *murawa* ‘trawa zielona, niska’, SJP, z suf. *-ka*;
- nz. *Nędzka* I – n. os. *Nędza*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Nędzka* II – ap. *nędza* ‘niedola’, gw. ‘pozłotka’, stp. ‘tkanina jedwabna’, ‘półbatyst’, SONP, z suf. *-ka*;
- nz. *Pszeniczka* I – n. os. *Pszenica*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Pszeniczka* II – ap. *pszenica* ‘gat. zboża’, SW, z suf. *-ka*;
- nz. *Spyrka* I – n. os. *Spyra*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Spyrka* II – gw. *spyra* ‘ślonina, skwarki’, SONP, z suf. *-ka*;
- nz. *Stodółka* I – n. os. *Stodoła*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Stodółka* II – ap. *stodoła* ‘budowla na zboże’, SW, gw. ‘stajnia i wozownia przy karczmie’, ‘budynek na siano’, SGPKar, z suf. *-ka*;
- nz. *Trawka* I – n. os. *Trawa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Trawka* II – ap. *trawa* ‘rodz. ostrzycy trzcinowatej’, ‘trawnik, łąka, pastwisko’, gw. ‘wszelka roślina drobna i dzika’, SONP, z suf. *-ka*.

B. Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Bajka* I – n. os. *Baj* (< ap. *baj* ‘sukno grube, miękkie, kosmate’, ‘bajarz, plotkarz’, SW; gw. *baj* ‘pleciuga’, SGP), SNP, z suf. *-ka*; nz. *Bajka* II – ap. *bajka* ‘plotka’, SW, ‘opowiadanie o treści fantastycznej’, SJP;

- nz. *Całka* I – n. os. *Cała* (< gw. *cała* ‘niezręczna w ruchach’, SGPKar), z suf. *-ka*;
 nz. *Całka* II – gw. *całka* ‘rzepa’, ‘niewinna dziewczyna’, SGPKar;
 nz. *Chojka* I – n. os. *Choj*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Chojka* II – ap. *chojka* ‘sosna
 zwyczajna (*Pinus Silvestris*)’, NAP;
 nz. *Cholewka* I – n. os. *Cholewa*, SSNO, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Cholewka* II –
 ap. *cholewka* ‘część buta’, SNP;
 nz. *Chyłka* I – n. os. *Chyła* (< gw. *chyła* ‘człowiek przygarbiony’, por. ap. *chylić
 się*, Sstp, NAP 35), SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Chyłka* II – gw. *chyłka* ‘w postawie
 pochylonej’, SGP;
 nz. *Czajka* I – n. os. *Czaja* (< ap. *czaja* ‘chrząszcz’, SONP), SSNO, AnP, z suf.
-ka; nz. *Czajka* II – ap. *czajka* ‘rodzaj ptaka’, Sstp, SXVI, NAP 40;
 nz. *Czapka* I – n. os. *Czap* (< gw. *czap* ‘śnieg z deszczem’, ‘błoto na drodze’, ‘bo-
 cian’, SGP), SNP, z suf. *-ka*; nz. *Czapka* II – ap. *czapka* ‘nakrycie głowy’, SW;
 gw. ‘kapelusz grzyba’, ‘snop osłaniający inne snopy od deszczu’, ‘blaszany
 kapturek z otworem na płomień w lampie naftowej’, DejSl;
 nz. *Dudka* I – n. os. *Duda* (< ap. *duda* ‘instrument muzyczny dęty, też muzy-
 kant grający na takim instrumencie’, SXVI, NAP 59), SSNO, AnP, z suf. *-ka*;
 nz. *Dudka* II – ap. *dudka* ‘mała duda, piszczałka, fujarka’, SW;
 nz. *Gębka* I – n. os. *Gęba*, SSNO, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Gębka* II – ap. *gębka*, Sstp.
gąbka ‘rodzaj grzyba’, ‘gąbka, huba’, Sstp, NAP;
 nz. *Gomołka* I – n. os. *Gomoła* (< ap. *gomola* ‘nierogaczna’, SXVI, gw. ‘kulista
 bryła czegoś miękkiego, np. masła, gliny, SONP), SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Go-
 mołka* II – ap. *gomolka* ‘serek ukształtowany w formie walca, stożka lub ku-
 listej albo owalnej bryły’, SXVI, ‘gałka szklana na szyby’, SONP;
 nz. *Kęska* I – n. os. *Kęs* (< ap. *kęs* ‘kawałek ukąszony’, Sstp), AnP, z suf. *-ka*;
 nz. *Kęska* II – ap. *kęska* stp. ‘kuso ubrany’, gw. ‘kusy surdut, kurtka’, SONP;
 nz. *Kobiałka* I – n. os. *Kobiała* (< stp. *kobiała* ‘kobiałka’, ze śrdniem. *kobel* ‘li-
 cha chatka’, NAP), SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kobiałka* II – ap. *kobiałka* ‘nieduży
 koszyk z tyka lub wikliny, z pałąkiem, SXVI;
 nz. *Kuczka* I – n. os. *Kucz* (< ap. *kucz* ‘chata, szałas, buda’, Sstp), SNP, z suf.
-ka; nz. *Kuczka* II – gw. *kuczka* ‘nędzny dom’, ‘snopki ustawione w polu
 do schnięcia’, ‘pęczki zgrabionej koniczyny’, DejSl;
 nz. *Liszka* I – n. os. *Lisz*, NPos, z suf. *-ka*; nz. *Liszka* II – ap. *liszka* ‘lis’ albo ‘li-
 sica’, ‘gąsienica’, Sstp, NAP, SXVI;
 nz. *Magierka* I – n. os. *Magiera*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Magierka* II – ap. *magier-
 ka* ‘czapka okrągła, wysoka’, ‘kula wałowa’, SONP;
 nz. *Majka* I – n. os. *Maj* (< ap. *maj* ‘nazwa piątego miesiąca’, SW, gw. ‘zielen’,
 ‘podkomorzy’, SGPKar) AnP, z suf. *-ka*; nz. *Majka* II – ap. *majka* ‘owad
 chrząszczowaty’, SW, gw. ‘mańkut’, ‘rusalka’, SGPKar;

nz. *Pszonka* I – n. os. *Pszon* (< ap. *pszono* ‘proso wymłócone, kaszywo proszane’, SW), SNW, z suf. *-ka*; nz. *Pszonka* II – ap. *pszonka* ‘roślina z rodz. krzyżowych’, SONP.

C. Kpk-NO-IX + Kwc-AP-VII

nz. *Kropka* I – n. os. *Krop* (< śrdniem. *krop* ‘człowiek z naroślą, wolem na szyi, także człowiek o małym wzroście’, LexM, por. Kropf NG), SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kropka* II – ap. *kropka*, Sstp ‘punkt, znak’, SJP.

D. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Błaszka* I – n. os. *Blacha*, SNP, z suf. *-ka*; nz. *Błaszka* II – ap. *blacha* ‘płama’, SW, ‘cienki płat metalu’, ‘płytką w kuchni’, stp. zbroja’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Błaszka* III – ap. *blaszka* ‘kawałek blachy’ SW, gw. ‘okucie na końcu dyszla’ i in., DejSl.

nz. *Brodka* I – n. os. *Broda*, SSNO, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Brodka* II – ap. *broda* ‘zarost na brodzie, podbródek’, Sstp, NAp, z suf. *-ka*; nz. *Brodka* III – ap. *brodka* ‘nazwa rośliny’, Sstp;

nz. *Brzanka* I – n. os. *Brzana*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Brzanka* II – ap. *brzana* ‘ryba karpowata’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Brzanka* III – ap. *brzanka* ‘roślina z traw’, SONP;

nz. *Choinka* I – n. os. *Choina*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Choinka* II – *choina* ‘jodła, sosna’, ‘młody las sosnowy’, ‘gałęzie drzew iglastych’, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Choinka* III – ap. *choinka* ‘drzewko na Boże Narodzenie’, SONP;

nz. *Cyranka* I – n. os. *Cyran*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Cyranka* II – gw. *cyrana* ‘nazwa krowy czarnej’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Cyranka* II – ap. *cyranka* ‘ptak z rodziny kaczek’, ‘przyrząd w organach, naśladowujący głos cyran-ki’, SONP;

nz. *Dulka* I – n. os. *Dul*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Dulka* II – ap. *dul* ‘bryła krzepnącego żelaza’, gw. ‘naśladowanie odgłosu płynów’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Dulka* III – ap. *dulka* ‘przyrząd na wiosło’, SW, gw. ‘rodz. gruszki, figa z palców, nos gruby a. nabrzmiały’, SGPKar;

nz. *Główka* I – n. os. *Głowa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Główka* II – ap. *głowa* ‘część ciała’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Główka* III – ap. *główka* ‘mundsztuk’, SW, gw. ‘nazwa monet, głowa kapusty, snopek słomy do pokrycia dachu’, SGPKar;

nz. *Gromadka* I – n. os. *Gromada*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Gromadka* II – ap. *gromada* stp. ‘tłum, stos’, ‘mieszkańcy wsi a. gminy’, ‘wiec, rada gminna’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Gromadka* III – ap. *gromadka* ‘garstka’ SW, gw. ‘seкта ewangelicka’, SGPKar;

nz. *Gryczka* I – n. os. *Gryka*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Gryczka* II – ap. *gryka* ‘placcek, pieróg a. chleb z mąki pośledniej’, ‘prostak’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Gryczka* III – ap. *gryczka* ‘roślina ostróżka’, ‘ciemne cętki na sierści konia’, SONP;

- nz. *Kaletka* I – n. os. *Kaleta*, AnP, z suf. *-ka*; nz. *Kaletka* II – ap. *kaleta* ‘mieszek u pasa’, SW, gw. ‘poły kaftana’, ‘sakiewka’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Kaletka* III – ap. *kaletka* ‘tulejka na osełkę’, SW, gw. ‘płatek u dołu gorsetu’, SGPKar;
- nz. *Karkoszka* I – n. os. *Karkocha*, SNP, z suf. *-ka*; nz. *Karkoszka* II – ap. *kar-kosz* ‘sucha gałąź drzewa iglastego’, Sstp, z suf. *-ka*; nz. *Karkoszka* III – ap. *karkoszka* ‘drzazga smolna, łuczywo’, SXVI;
- nz. *Łatka* I – n. os. *Łata*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Łatka* II – ap. *łata* stp. ‘szata wytarta’, ‘krawiec partacz’, ‘towarzysz oddany’, SW, gw. ‘futrówka, fartuch skórzany, gałgan’, ‘listwa’, ‘przyrząd mierniczy’, ‘uderzenie’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Łatka* III – gw. *łatka* ‘szmatka’, ‘pozujący na pana’, ‘naczynie na mleko’, czł. nieśmiały’, ‘ubogi’, SONP;
- nz. *Łopatka* I – n. os. *Łopata*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Łopatka* II – ap. *łopata* ‘narzędzie do kopania’, ‘pióro wiosła’, SW, gw. ‘lemiesz’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Łopatka* III – ap. *łopatka* ‘skrobaczka’, ‘kopystka’, ‘packa na muchy’, ‘czwartka przednia zwierzęcia’, gw. ‘strąk’, ‘kość płaska’, Sstp, NAP, SONP;
- nz. *Parka* I – n. os. *Para*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Parka* II – ap. *para* ‘ciało lotne’, ‘tchnienie’, SW, gw. ‘dusza’, ‘gorzałka’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Parka* III – ap. *parka* ‘sieć na wilki’, gw. ‘prażucha, lemieszka, osypka dla bydła’, ‘krew ludzka’, SONP;
- nz. *Plewka* I – n. os. *Plewa*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Plewka* II – ap. *plewa* ‘osłonka w roślinkach’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Plewka* III – ap. *plewka* ‘błonka b. cienka’, SONP;
- nz. *Powałka* I – n. os. *Powała*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Powałka* II – ap. *powal* ‘pogrom’, ‘drzewo leżące’, SW, gw. ‘wiązanie belek’, ‘strych’, SGPKar, z suf. *-ka*; nz. *Powałka* III – ap. *powałka* ‘bryła ziemi’, SW, gw. ‘bochenek mały, bułka’, ‘rodzaj placka’, SGPKar;
- nz. *Siekierka* I – n. os. *Siekiera*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Siekierka* II – ap. *siekiera* ‘narzędzie do rąbania’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Siekierka* III – ap. *siekierka* ‘roślina różanka’, SONP;
- nz. *Strzałka* I – n. os. *Strzała*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Strzałka* II – ap. *strzała* ‘pocisk do łuku, kuszy’, ‘odnoga rzeki’, ‘część pługa’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Strzałka* III – ap. *strzałka* ‘plama na skórze, sierści’, ‘kość goleni’, SONP;
- nz. *Szyjka* I – n. os. *Szyja*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Szyjka* II – ap. *szyja* ‘część ciała’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Szyjka* III – ap. *szyjka* ‘czop osi wozu’, SONP;
- nz. *Topka* I – n. os. *Topa*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Topka* II – ap. *top* ‘topiel’, ‘szczyt masztu’, ‘żagielek u masztu’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Topka* III – ap. *topka* ‘warzonka soli’, SW, gw. ‘pułapka do topienia myszy’, ‘ciężarek w sieci’, ‘duża porcja masła z foremki’, SGPKar;

- nz. *Trąbka* I – n. os. *Trąba*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Trąbka* II – ap. *trąba* ‘instrument dęty’, gw. ‘naczynie do trunków’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Trąbka* III – ap. *trąbka* ‘zwitek’, SONP;
- nz. *Trepka* I – n. os. *Trepa*, SNW, z suf. *-ka*; nz. *Trepka* II – ap. *trep* ‘rodzaj prymitywnego obuwia wykonanego ze słomy, skóry; chodak’, SJP, z suf. *-ka*; nz. *Trepka* III – ap. *trepka* ‘narzędzie do windowania kłody na kozły’, SONP;
- nz. *Wronka* I – n. os. *Wrona*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Wronka* II – ap. *wrona* ‘ptak z rodz. kruków’, ‘otwór’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Wronka* II – ap. *wronka* ‘napój z kawy, herbaty i śmietanki’, SONP.

5. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ko*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

- nz. *Kolanko* I – n. os. *Kolano*, SSNO, AnP z suf. *-ko*; nz. *Kolanko* II – ap. *kolano* ‘część kończyny dolnej’, SW, z suf. *-ko*;
- nz. *Kopytko* I – n. os. *Kopyto*, SSNO, NPoz, z suf. *-ko*; nz. *Kopytko* II – ap. *kopyto* ‘racica zwierzęca’, ‘kopyto szewskie, forma do obuwia’, Sstp, NAp, z suf. *-ko*;
- nz. *Paniczko* I – n. os. *Panic*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Paniczko* II – ap. *panicz* ‘młodzieniec, prawiczek’, ‘pieszczoch, fircyk’, gw. ‘kawaler’, SONP, z suf. *-ko*;
- nz. *Sitko* I – n. os. *Sito*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Sitko* II – ap. *sito* ‘sprzęt do przesiewania’, gw. ‘nazwa gry’, SONP, z suf. *-ko*.

B. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-V

- Sufiks *-ko* o wschodniosłowiańskiej proveniencji jest wariantem sufiksu *-ek* i *-ka*. Nazwiska homonimiczne z sufiksem *-ko* będą zatem wchodziły w takie same relacje jak antroponimy utworzone od tych samych podstaw derywacyjnych za pomocą sufiksów *-ek* i *-ka*, np. *Siekierko* zob. *Siekierka*, *Topko* zob. *Topka*, *Łubko* zob. *Łubek*, *Rożko* zob. *Rożek*;
- nz. *Drabko* I – n. os. *Drab*, SSNO, AnP, z suf. *-ko*; nz. *Drabko* II – *drab* ‘żołdak’, ‘sługus’, ‘drażal’, ‘włóczęga, łotr’, SW, gw. ‘chłop’, SGPKar, z suf. *-ko*;
- nz. *Drabko* III – ap. *drabka* ‘drabina’, SONP (ze zmianą paradygmatu);
- nz. *Klepaczko* I – n. os. *Klepacz*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Klepaczko* II – ap. *klepacz* ‘narzędzie do klepania lnu, paplacz’, ‘kował’, ‘rodz. młota’, stp. ‘wytarta moneta’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Klepaczko* III – gw. *klepaczka* ‘kijanka do prania’, SGPKar (ze zmianą paradygmatu);
- nz. *Muraszko* I – n. os. *Muras*, SNW, z suf. *-ko*; nz. *Muraszko* II – gw. *muraś* ‘pies czarny’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Muraszko* III – gw. *muraszka* ‘mrówka’, SONP (ze zmianą paradygmatu).

C. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Kopytko* I – n. os. *Kopyto*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Kopytko* II – ap. *kopyto* ‘część rogowa u jednokopytnych’, ‘forma szewca’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Kopytko* III – gw. *kopytko* ‘radło, sitko’, SGPKar;
- nz. *Mleczko* I – n. os. *Mleko*, SNW, z suf. *-ko*; nz. *Mleczko* II – ap. *mleko* ‘płyn samic’, ‘sok roślin’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Mleczko* III – ap. *mleczko* stp. ‘nasionie ryby’, gw. ‘potrawa z siary krowiej’, SONP;
- nz. *Ryłko* I – n. os. *Ryło*, SNW, z suf. *-ko*; nz. *Ryłko* II – gw. *ryło* ‘ryj’, ‘brzydki człowiek’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Ryłko* III – gw. *ryłko* ‘dziobek, nosek’, SGPKar.

6. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ec*

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Borowiec* I – n. os. *Borowy*, SSNO, z suf. *-ec*; nz. *Borowiec* II – ap. *borowiec* ‘borówka’, ‘mieszkaniec borów’, SONP;
- nz. *Bukowiec* I – n. os. *Bukowy*, SNW, z suf. *-ec*; nz. *Bukowiec* II – gw. *bukowiec* ‘gruby kij owczarski’, ‘tryk’, ‘moneta czterocentowa’, SONP;
- nz. *Czerwiec* I – n. os. *Czerw* (< ap. *czerw* ‘plama na zębach konia’, ‘plód pszczoeli, truteń’, ‘gąsienica’, stp. ‘gatunek owada’, SONP), SSNO, z suf. *-ec*; nz. *Czerwiec* II – ap. *czerwiec* ‘szósty miesiąc roku’, stp. ‘szkarłat, purpura’, gw. ‘rodzaj jedwabiu’, ‘barwnik czerwony’, SONP;
- nz. *Czerwień* I – n. os. *Czerwień* (< ap. *czerwień* ‘purpura’, ‘kolor w kartach’, ‘roślina z obrazkowatych’, ‘barwnik czerwony’, SONP), SSNO, z suf. *-ec*; nz. *Czerwień* II – ap. *czerwień* ‘dukat’, ‘nazwa rośliny’, SONP;
- nz. *Malec* I – n. os. *Mały*, SNW, z suf. *-ec*; nz. *Malec* II – ap. *malec*, NAp, por. BrezaNPom I, 88;
- nz. *Mazaniec* I – n. os. *Mazan*, SSNO, z suf. *-ec*; por. BrezaNPom I, 275; nz. *Mazaniec* II – ap. *mazaniec* ‘rodzaj pieczywa’ lub ‘człowiek zarażony, nieczysty’, SW.

7. Pozostałe formacje

Sporadycznie w ramach kategorii pokrewieństwo i kategorii wygląd i charakter tworzone są antroponimy homonimiczne przez derywację sufiksálną od różnych podstaw za pomocą sufiksów:

A. *-uk*: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Kaniuk* I – n. os. *Kania*, SSNO, z suf. *-uk*; nz. *Kaniuk* II – ap. *kania* ‘ptak drapieżny’, ‘gat. grzyba’, ‘rondo kapelusza’, gw. ‘dziewica piękna’, SONP, z suf. *-uk*; nz. *Kaniuk* III – gw. *kaniuk* ‘pisklą kani’, ‘myszołów’, SONP.

B. *-uga*: Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

nz. *Maczuga* I – im. stp. *Macz*, MalS, z suf. *-uga*; nz. *Maczuga* II – ap. *maczuga* ‘buława, kij, pałka’, SW.

C. *-as*: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Galas* I – n. os. *Gala*, SSNO, z suf. *-as*; nz. *Galas* II – ap. *gala* ‘święto’, ‘mundur galowy’, ‘uroczystość’, ‘smoła w stanie rozkładu’, gw. ‘grube drzewo sosnowe’, SONP, z suf. *-as*; nz. *Galas* III – ap. *galas* ‘narośl na liściach dębu’, ‘materiał garbnikowy’, gw. ‘zupa lub marmolada owocowa, byle jakie jedzenie, bałagan’, SONP.

D. *-ski*: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I lub Kwc-AP-VII

nz. *Garnczarski* I – n. os. *Garncarz*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Garnczarski* II – ap. *garnczarski* ‘przym. od *garncarz*’, ‘zdun’, ‘ten, co garnki sprzedaje’, SONP, *garncarz*, z suf. *ski*;

nz. *Sitarski* I – n. os. *Sitarz*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Sitarski* II – ap. *sitarski* ‘przym. od *sitarz*’, ‘ten, co wyrabia sita lub nimi handluje’, SONP, *sitarz*, z suf. *-ski*.

Na podstawie wyżej wymienionych schematów powstawały tożsame formalnie struktury w różnym przedziale chronologicznym, w wyniku odrębnych aktów nazewniczych. Analiza schematów utożsamień homonimicznych wskazuje, że – niezależnie od formantu uczestniczącego w tworzeniu formalnie tożsamych struktur – dominują następujące schematy: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I; Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII.

Homonimia nazwotwórcza według schematu Kpk-NO-I + Kwc-AP-I jest następstwem procesów derywacyjnych w płaszczyźnie onimicznej i w płaszczyźnie apelatywno-onimicznej i wynika z cech podstaw derywacyjnych antroponimów (np. nazwisko *Barszcz* i równobrzmiący apelatyw *barszcz* posiadają inne znaczenie, wynikające między innymi ze sposobu desygnacji) oraz z cech sufiksów (np. suf. *-yk* w funkcji patronimicznej – na płaszczyźnie onimicznej i w funkcji deminutywnej – na płaszczyźnie apelatywnej). Tożsame formalnie nazwiska *Barszczyk* mają inną semantykę. Nazwisko *Barszczyk* utworzone od n. os. *Barszcz* suf. *-yk* znaczy ‘syn *Barszcza*’, natomiast antroponim *Barszczyk*, pochodzący od apelatywu *barszcz* z suf. *-yk*, ma charakter przezwiskowy i wskazuje na cechy desygnatu kojarzące się z *barszykiem* ‘taki jak barszyki’ lub ‘lubiący barszczyki’.

Antroponimy homonimiczne utworzone według schematu Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII wynikają z procesów derywacji antroponimicznej w płaszczyźnie onimicznej oraz zjawisk transformacji semantycznej apelatywów częściowo lub całkowicie zleksykalizowanych w płaszczyźnie apelatywno-onimicznej (np. nz. *Dudek* I – n. os. *Duda* < ap. *duda* ‘instrument muzyczny dęty, muzykant grający na takim instrumencie’, SXVI, ‘lichy grajek’, SGPKar, SW, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Dudek* II – ap. *dudek* ‘gatunek ptaka’, SW; gw. *dudek* wiele znaczeń, np. ‘brudas, śmierdziuch’,

SGP); nz. *Dudek* I – to ‘syn Dudy’, nz. *Dudek* II informuje o nosicielu nazwiska, że jest ‘taki jak dudek’ – w różnych znaczeniach podstawy apelatywnej.

Antroponimy homonimiczne w ramach schematu Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII, reprezentujące kategorię pokrewieństwo (Kpk), będą to nazwiska utworzone od nazw osobowych o prostszej budowie słotwórczej sufiksami *ik/-yk/-czyk*, *-nik*, *-ak*, *-’ak/-czak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-ec*, *-’uk*, *-uga*, *-as*, *-ski* wyrażającymi stosunek pokrewieństwa. Nazwy osobowe stanowiące podstawę derywacyjną nazwisk homonimicznych są w zdecydowanej większości motywowane apelatywami (np. nz. *Chrappek* I – n. os. *Chrap*, SSNO < ap. *chrap* ‘gniew’, SXVI, ap. *chrapać*, Sstp, z suf. *-ek*; nz. *Drożdzak* I – n. os. *Drożdz*, SSNO, z suf. *-ak*). W wyjątkowych sytuacjach ich podstawą są imiona (np. nz. *Marczak* I – im. *Marek*, NCh; nz. *Siemieniak* I – im. *Siemion*, SONP).

Antroponimy homonimiczne w ramach schematu Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII z kategorii wygląd i charakter (Kwc) utworzone będą od apelatywów za pomocą sufiksów *ik/-yk/-czyk*, *-nik*, *-ak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-uk*, *-as*, *-ski* w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Jarzynka* II – ap. *jarzyna* ‘warzywo, włoszczyzna, potrawa z niej’, ‘zboże jare’, SW, z suf. *-ka*; nz. *Śnieżek* II – ap. *śnieg* ‘opad przy temp. niższej od zera’, SONP, z suf. *-ek*) lub powstały od apelatywów przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie, częściowo lub całkowicie zleksykalizowanych, w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Calik* II – ap. *calik* ‘ziemia nieorana’, SONP; nz. *Gruczek* II – gw. *gruczek* ‘prosię’, SGPKar). Podstawą ustalenia schematów powstawania odapelatywnych utożsamień antroponimicznych były za każdym razem wyrazy pospolite i ich znaczenia zarejestrowane w słownikach, takich jak Sstp, SXVI, SW, SGP, SGPKar. Wskazanie różnych podstaw apelatywnych, uczestniczących w odrębnych procesach nazwotwórczych, dało podstawy do ustalenia kilku możliwości formowania się odapelatywnych nazwisk homonimicznych. Powstają one za pomocą derywacji sufiksальной od *nomen appellativum* lub przez transformację semantyczną struktur tzw. zleksykalizowanych, to jest takich, w których istnieje rozbieżność między aktualnym znaczeniem a budową morfologiczną nazwy pospolitej, uformowaną przez znaczenie pierwotne. Niejednokrotnie w procesie powstawania homonimicznych utożsamień antroponimicznych wykorzystane są obydwie wskazane możliwości. Jest to zjawisko dość częste, które powoduje powstanie w omawianych kategoriach wieloelementowego (tj. takiego, który dotyczy więcej niż dwóch tożsamych nazwisk z różnych kategorii) schematu utożsamień homonimicznych. Jednym z nich jest schemat Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII, dający konkretyzacje w postaci homonimów nazewniczych, takich jak na przykład:

nz. *Pytlik* I – n. os. *Pytel*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* II – ap. *pytel* ‘worek, miech’, gw. ‘młyn z pytlem do przesiewania mąki’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* III – ap. *pytlik* ‘flanela, na której rozrabia się mydło’, SONP.

Innym schematem obejmującym kilka nazwisk o podstawach apelatywnych należących do kategorii wygląd i charakter (Kwc) jest Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I, o takich konkretyzacjach, jak:

nz. *Kłysik* I – n. os. *Kłys*, SNW, z suf. *-ik*; nz. *Kłysik* II – ap. *kłys* ‘drzewo bez wierzchołka’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Kłysik* III – ap. *kłys* ‘szkapa’, ‘chłystek’, SONP, z suf. *-ik*;

nz. *Pasik* I – n. os. *Paś*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Pasik* II – ap. *pas* ‘przepaska do przewijania wpoł’, stp. ‘powijak’, gw. ‘powrósło’, ‘rzemień’, przen. ‘smuga, strefa’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pasik* III – gw. *paś* ‘pasza’, ‘karma zwierząt’, ‘pastwisko’, SONP, z suf. *-ik*;

nz. *Pazik* I – n. os. *Paż*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Pazik* II – ap. *paz* ‘wyżłobienie, szpara’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pazik* III – ap. *paż* ‘giermek’, ‘spinka do fałd sukni’, SONP, z suf. *-ik*.

Podstawą derywacyjną nazwisk *Kłysik* II i *Kłysik* III, *Pasik* II i *Pasik* III oraz *Pazik* II i *Pazik* III są homonimiczne apelatywy (odpowiednio *kłysik*, *pasik*, *pazik*), powstałe jako formy deminutywne od dwóch niespokrewnionych semantycznie apelatywów (*kłys* – *kłys*; *pas* – *paś*; *paz* – *paż*). Homonimia onimiczna w takim wypadku wynika z cech podstaw derywacyjnych antroponimów.

Procesy nazwotwórcze determinujące wybór odpowiednich środków morfologicznych i sposobów derywacji, prowadzące do powstawania homonimów nazewniczych w ramach omawianych kategorii są różnorodne, o czym świadczą poniższe schematy i ich konkretyzacje:

A. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III

nz. *Dajek* I – n. os. *Daj*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Dajek* II – gw. *daj* ‘part. wyrażające życzenie bodaj, oby, niech’, ‘naśladowanie głosu gęsi’, SGPK, z suf. *-ek*; nz. *Dajek* III – gw. *dajać się* ‘poddawać się, rezygnować’, ‘pozwalać się krzywdzić lub pokonywać’, SGPK;

nz. *Kutek* I – n. os. *Kut*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Kutek* II – ap. *kut* ‘kość skokowa’, ‘pęcina’, stp. ‘kość do gry’, stp. ‘coś podłużnego’, SW, gw. ‘penis’, SGPKar, z suf. *-ek*; nz. *Kutek* III – gw. *kutać* ‘otulać’, SGPKar, z suf. *-ek*.

B. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III + Kwc-AP-VII

nz. *Kiecak* I – n. os. *Kieca*, SNW, z suf. *-ak*; nz. *Kiecak* II – ap. *kieca* stp., gw. ‘suknia, spódnica, kapota męska’, ‘płaszcz żołnierski’, gw. ‘wołanie na cieleńta’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Kiecak* III – gw. *kiecać się* ‘chodzić niezgrabnie’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Kiecak* IV – gw. *kiecak* ‘derkacz’, ‘rodzaj bąka’, ‘cieleń’, ‘chłopiec skaczący’, SONP;

nz. *Korczak* I – n. os. *Korcz*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Korczak* II – ap. *korcz*, *karcz* ‘korzeń i odzimek po drzewie’, stp., gw. ‘krzak’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Korczak* III – ap. *korczyć* ‘karczować’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Korczak* IV – ap. *kor-*

- czak* ‘czerpak drewniany’, gw. ‘drewniana szufelka, but niezgrabny, warząchew, przezwisko szlachcica, koło młyńskie’, SONP;
- nz. *Łojek* I – n. os. *Łoj*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* II – ap. *łoj*, *łój* ‘tłuszcz zwierzęcy’, ‘wydzielina z gruczołów łojowych’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* III – ap. *łoić* ‘smarować łojem’, przen. ‘bić, łupić’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* IV – ap. *łojek* ‘talk’, stp. ‘bielidło do twarzy’, SONP;
- nz. *Łuszczak* I – n. os. *Łuszcz*, SSNO, z suf. *-’ak*; nz. *Łuszczak* II – ap. *łuszcz* gw. ‘roślina dzwonic większy’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Łuszczak* III – ap. *łuszczyc* ‘pobawiać łuski’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Łuszczak* IV – ap. *łuszczak* ‘orzech laskowy’, ‘pierwiosnek’, ‘ptak wróblowaty’, SONP;
- nz. *Maniak* I – n. os. *Mania*, SSNO, z suf. *-’ak*; nz. *Maniak* II – gw. *mania* ‘mańkut’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Maniak* III – gw. *maniac* ‘przymierzać się piłką’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Maniak* IV – gw. *maniak* ‘mamiciel’, ‘worek do obroku’, SONP;
- nz. *Perak* I – n. os. *Per*, SNW, z suf. *-ak*; nz. *Perak* II – gw. *pera* ‘człowiek’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Perak* III – gw. *perać* ‘gawędzić’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Perak* IV – gw. *perak* ‘gwoździak’, SONP;
- nz. *Perczak* I – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-’ak*; nz. *Perczak* II – ap. *perka* ‘flądra – ryba’, gw. ‘kartofel’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Perczak* III – gw. *perkać* ‘gotować’, SONP, z suf. *-’ak*; nz. *Perczak* IV – gw. *perczak* ‘groch polny’, SONP;
- nz. *Sajdak* I – n. os. *Sajda*, SNW, z suf. *-ak*; nz. *Sajdak* II – ap. *sajda*, gw. ‘puszka, vulwa’, ‘torba’, ‘część warsztatu tkackiego’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Sajdak* III – gw. *sajdać się* ‘kręcić się’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Sajdak* IV – ap. *sajdak* ‘futurał na rzeczy żołnierza’, gw. ‘kieszon’, gw. ‘dziecko niezgrabne’, SONP;
- nz. *Szastak* I – n. os. *Szast*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Szastak* II – gw. *szast* ‘bocian’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Szastak* III – ap. *szastać* ‘szeleścić’, ‘trwonić’, ‘uderzyć’, ‘szarpać’, gw. ‘wyskoczyć’, ‘mówić, nie mazurząc’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Szastak* IV – gw. *szastak* ‘człowiek wymawiający zamiast: s, z – sz, ź’, SONP.

Nazwisko wyrażające kategorię pokrewieństwo (Kpk), utworzone najczęściej od prostszej morfologicznie nazwy osobowej przez derywację z udziałem sufiksu w funkcji patronimicznej, może być homonimiczne z kilkoma nazwiskami reprezentującymi kategorię wygląd i charakter (Kwc), urobionymi drogą transformacji semantycznej apelatywu, z zachowaniem formalnej struktury podstawy derywacyjnej lub przez derywację sufiksálną od podstawy apelatywnej. Sufiksy uczestniczące w procesie powstawania homonimów antroponimicznych to *-ak*, *-’ak*, *-ka* i *-ek*.

Możliwa jest także sytuacja, w której antroponimy homonimiczne powstają od kilku różnych nazwisk o prostszej budowie morfologicznej, odmiennych genetycznie,

reprezentujących kategorię pokrewieństwo (Kpk), oraz od jednego lub kilku apelatywów, wpisując się w kategorię wygląd i charakter (Kwc), o czym świadczą następujące schematy:

A. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

nz. *Kociak* I – n. os. *Koc*, AnP, z suf. -'ak; nz. *Kociak* II – n. os. *Kot*, AnP, z suf. -'ak; nz. *Kociak* III – ap. *kociak*, SW;

nz. *Skoczek* I – n. os. *Skok* (< ap. *skok* 'sus', żart. 'dryg', 'spadek', przen. 'postęp nagły', SW), SSNO, z suf. -ek; nz. *Skoczek* II – n. os. *Skocz* (< stp. *skocz* 'tancznik', Sstp), SNW, z suf. -ek; nz. *Skoczek* III – ap. *skoczek* 'akrobata', 'rodzaj tańca', 'konik w szachach', 'podskok', SW; gw. 'konik polny', SGPKar.

B. Kpk-NO-I + Kpk-NO-II + Kwc-AP-VII

nz. *Olejczyk* I – n. os. *Olejek*, AnP, z suf. -yk; nz. *Olejczyk* II – n. os. *Olej*, AnP, z suf. -czyk; nz. *Olejczyk* III – ap. *olejczyk* stp. 'makuch olejowy', SONP.

C. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Kołaczek* I – n. os. *Kołąk* (< im. *Mikołaj*, NCh), SSNO, AnP, z suf. -ek; nz. *Kołaczek* II – n. os. *Kołącz* (< ap. *kołącz* 'placek pszenny, obrzędowe ciasto weselne', Sstp, SW, DejŚl), GSNP, z suf. -ek; nz. *Kołaczek* III – ap. *kołącz*, SW, z suf. -ek.

nz. *Świerczek* I – n. os. *Świercz* (< ap. *świercz*, stp. *świerszcz* 'owad skaczący', Sstp), SSNO, z suf. -ek; nz. *Świerczek* II – n. os. *Świerk* (< ap. *świerk* 'drzewo świerkowe', 'drzewo iglaste', SW), AnP, z suf. -ek; nz. *Świerczek* III – ap. *świerk*, SW, z suf. -ek.

D. Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Groszek* I – n. os. *Groch*, SSNO, z suf. -ek; nz. *Groszek* II – n. os. *Grosz*, SSNO, z suf. -ek; nz. *Groszek* III – ap. *groch* 'roślina z motylkowatych – jej ziarna a. potrawa', SONP, z suf. -ek; nz. *Groszek* IV – ap. *groszek* 'lico pomarszczone sztucznie', SONP.

E. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Chrostek* I – n. os. *Chrost*, SSNO, z suf. -ek; nz. *Chrostek* II – ap. *chrost* 'chrzęst' SW, gw. 'chrabąszcz', SGPKar, z suf. -ek; nz. *Chrostek* III – ap. *chróst* 'wiklina, zarośla', 'gałęzie', gw. 'liście kapusty', SONP, z suf. -ek; nz. *Chrostek* IV – ap. *chrostek* 'chwast w zbożu', SW.

F. Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Sobotka* I – n. os. *Sobota*, SSNO, z suf. -ka; nz. *Sobotka* II – ap. *sobota* 'szósty dzień tygodnia', SW, z suf. -ka; nz. *Sobotka* III – gw. *sobotka* 'nazwa krowy', SGPKar; nz. *Sobotka* IV – ap. *sobótka* 'uroczystość ludu 23 czerwca', 'sabat czarownic', SONP.

O utożsamieniach homonimicznych wewnątrz kategorii pokrewieństwo (Kpk) decyduje rodzaj podstawy derywacyjnej. Podstawa onimiczna dwu lub kilku na-

zwisk może mieć wspólną genezę i zawierać powiązania semantyczne, jak na przykład w nazwiskach *Olejczyk I* – n. os. *Olejek*, AnP, z suf. *-yk* i *Olejczyk II* – n. os. *Olej*, AnP, z suf. *-czyk*. Wówczas homonimia będzie wynikać z cech podstaw derywacyjnych (prostej *Olej* i sufiksальной *Olejek*) oraz cech sufiksów (rozszerzonego *-czyk* i prostego *-yk*). Nazwiska te wchodzą w relacje homonimii z antroponimami z kategorii wygląd i charakter (Kwc), utworzonymi, jak obrazuje nazwisko *Olejczyk III*, od tożsamyh formalnie apelatywów, to jest od ap. *olejczyk*, stp. ‘makuch olejowy’, SNOP.

Częściej jednak jako podstawa derywacyjna nazwisk homonimicznych występują różne genetycznie nazwiska (np. nz. *Kociak I* – n. os. *Koc*, AnP, z suf. *-’ak*; nz. *Kociak II* – n. os. *Kot* AnP, z suf. *-’ak*; nz. *Kołaczek I* – n. os. *Kołąk* < im. *Mikołaj*, NCh, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Kołaczek II* – n. os. *Kołącz* < ap. *kołacz* ‘placek pszenny, obrzędowe ciasto weselne’, Sstp, SW, DejSl, GSNP, z suf. *-ek*) urobione sufiksami *-’ak* lub *-ek*. Oboczności fonetyczne *t/lc* dotyczące nazwisk *Kot* i *Koc* oraz *k/lcz* w nazwiskach *Kołąk* i *Kołącz* powodują, iż antroponimy derywowane od wskazanych nazwisk przybierają tożsame formy, tj. odpowiednio nz. *Kociak I* i nz. *Kołaczek I*, a także zrównują się pod względem formalnym z apelatywną podstawą derywacyjną, tj. *kociak* (nz. *Kociak II*) lub z nazwiskiem utworzonym na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej od apelatywu *kołacz* za pomocą sufiksu *-ek* (nz. *Kołaczek II*).

Homonimia onimiczna uwarunkowana jest także obocznościami samogłoskowymi, jak na przykład różną realizacją samogłoski *o*, prowadzącą do oboczności fonetycznych i związanych z nimi różnic semantycznych apelatywnych podstaw derywacyjnych, np. nz. *Chrostek II* i nz. *Chrostek III* (nz. *Chrostek II* – ap. *chrost* ‘chrzest’, SW, gw. ‘chrabąszcz’, SGPKar, z suf. *-ek*; nz. *Chrostek III* – ap. *chróst* ‘wiklina, zarośla’, ‘gałęzie’, gw. ‘liście kapusty’, SONP, z suf. *-ek*) oraz nz. *Sobotka III* i nz. *Sobotka IV* (nz. *Sobotka III* – gw. *sobotka* ‘nazwa krowy’, SGPKar; nz. *Sobotka IV* – ap. *sobótka* ‘uroczystość ludu 23 czerwca’, ‘sabat czarownic’, SONP).

Nazwiska wyrażające pokrewieństwo tworzą sufiksy *-ak*, *-’ak*, *-ykl/-czyk*, *-ek* dodane do podstaw onimicznych, a homonimiczne z nimi antroponimy charakteryzujące nosicieli utworzone zostały drogą transformacji semantycznej podstaw apelatywnych ukształtowanych na gruncie apelatywnym sufiksami *-ak*, *-’ak*, *-ykl/-czyk*, *-ek* oraz drogą derywacji sufiksальной za pomocą sufiksu *-ek* na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej (np. nz. *Groszek III* – ap. *groch* ‘roślina z motylkowatych – jej ziarna a. potrawa’, SONP, z suf. *-ek*). Charakterystyczna jest powtarzalność sufiksów z *-k-* uczestniczących w powstawaniu utożsamień antroponimicznych w omawianych kategoriach.

Utożsamienia nazwotwórcze dotyczące kategorii pokrewieństwo oraz kategorii wygląd i charakter będą obejmować:

- 1) homonimię słowotwórczą, wynikającą z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu:

- a) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną, ale odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Perczak I* – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Perczak III* – gw. *perkać* ‘gotować’, SONP, z suf. *-ak*); kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ik/-yk/-czyk, -nik, -ak, -ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -ec, -uk, -or, -uga, -as, -ski* w funkcji patronimicznej oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ik/-yk (-czyk), -nik, -ak, -ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -uk, -as, -ski* w funkcji deskryptywnej;
- b) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słotwórczą i wspólne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Perczak I* – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Perczak II* – ap. *perka* ‘flądra – ryba’, gw. ‘kartofel’, SONP, z suf. *-ak*); kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *ik/-yk/-czyk, -nik, -ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -ec, -uk, -or, -uga, -as, -ski* w funkcji patronimicznej oraz kategoria wygląd i charakter: AP + *-ik/-yk/-czyk, -nik, -ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -uk, -as, -ski* w funkcji deskryptywnej;
- 2) homonimie słotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (np. nz. *Perczak I* – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Perczak IV* – gw. *perczak* ‘groch polny’, SONP); kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ik/-yk (-czyk), -nik, -ak, -ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -ec, -uk, -or, -uga, -as, -ski* w funkcji patronimicznej oraz kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej.

5.3.1.2. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria osoba (Kos)

Do kategorii pokrewieństwo i kategorii osoba należą nieliczne nazwiska homonimiczne utworzone sufiksami *-ik* i *-ka* według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik*
  - A. Kpk-NO-I + Kos-IM-VIII
nz. *Galik I* – n. os. *Gala*, SSNO, z suf. *-ik* (możliwe w funkcji patronimicznej);
nz. *Galik II* – im. wsł. *Галик*, PetS.
  - B. Kpk-NO-I + Kos-IM-VII
nz. *Kościk I* – n. os. *Kość* (< ap. *kość*, Sstp), SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kościk II* – im. *Kościk* ‘dem. im. *Konstantyn*’, NCh.
2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ka*
  - A. Kpk-NO-I + Kos-IM-VII
nz. *Kanka I* – n. os. *Kania*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kanka II* – im. *Kanka* ‘dem. od im. *Kanimir*, NAP.

Kategorię pokrewieństwo reprezentują nazwy wyrażające stosunek pokrewieństwa, utworzone sufiksem *-ik* i *-ka* od nazw osobowych o prostszej budowie słowotwórczej, motywowanych apelatywami (nz. *Galik* I, nz. *Kościk* I, nz. *Kanka* I). Kategorię osoba tworzą nazwiska pochodzące od obcojęzycznych imion (nz. *Galik* II) dostosowujących w procesie nazwotwórczym grafie i fonetykę do polskiego systemu językowego oraz nazwiska tożsame formalnie z imionami w formie derywowanej (nz. *Kościk* II, nz. *Kanka* II).

Utożsamienia nazwotwórcze dotyczące kategorii pokrewieństwo oraz kategorii osoba będą obejmować homonię słowotwórczą polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (np. nz. *Kościk* I – n. os. *Kość* (< ap. *kość*, Sstp), SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kościk* II – im. *Kościk* ‘dem. im. *Konstantyn*’, NCh); kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ik* i *-ka* w funkcji patronimicznej oraz kategoria osoba: IM w postaci podstawowej (nz. *Galik* II – im. wsł. *Галик*, PetS) lub derywowanej suf. *-ik* i *-ka* (np. nz. *Kanka* II – im. *Kanka* ‘dem. od im. *Kanimir*, NAp).

5.3.1.3. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria przynależność (Kpn)

Antroponimy należące do kategorii pokrewieństwo i kategorii przynależność będą tworzone według następujących schematów utożsamień homonimicznych:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik/-yk/-czyk*

A. Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Krawczyk* I – n. os. *Krawiec*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Krawczyk* II – ap. *krawczyk* ‘czeladnik a. uczeń krawiecki’, SW;

nz. *Strzelczyk* I – n. os. *Strzelec* (< ap. *strzelec* ‘ten, co strzela’, ‘żołnierz – karabinier’, ‘myśliwy’, ‘strażnik części lasu’, ‘człowiek stojący za pojazdem’, SONP), SSNO, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Strzelczyk* II – ap. *strzelczyk* ‘czeladnik strzelecki’, SW;

nz. *Szewczyk* I – n. os. *Szewc* (< ap. *szewc* ‘robiący obuwie’, ‘ludowa nazwa lina (ryby)’, gw. ‘bułka z mąki żytniej’, SONP), AnP, z suf. *-yk*; nz. *Szewczyk* II – ap. *szewczyk* ‘czeladnik szewski’, SW;

nz. *Tkaczyk* I – n. os. *Tkacz*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Tkaczyk* II – ap. *tkaczyk* ‘uczeń tkacki’, SONP.

B. Kpk-NO-II + Kpn-AP-VII

nz. *Arendarczyk* I – n. os. *Arendarz*, SNW, z suf. *-czyk*; nz. *Arendarczyk* II – ap. *arendarczyk* ‘syn lub pomocnik dzierżawcy, karczmarza’, SW;

nz. *Ciesielczyk* I – n. os. *Cieśla* (< ap. *cieśla* ‘rzemieślnik wykonujący różne roboty w drzewie; rzemieślnik zajmujący się obróbką kamienia; budowniczy,

architekt', Sstp, SXVI), SSNO, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Ciesielczyk* II – ap. *ciesielczyk* 'syn lub uczeń cieśli', SXVI.

C. Kpk-NO-I + Kpk-NO-II + Kpn-AP-VII

nz. *Bednarczyk* I – n. os. *Bednarek*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Bednarczyk* II – n. os. *Bednarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Bednarczyk* III – ap. *bednarczyk* 'uczeń bednarza', SW;

nz. *Garbarczyk* I – n. os. *Garbarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Garbarczyk* II – n. os. *Garbarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Garbarczyk* III – ap. *garbarczyk* 'czeladnik lub terminator garbarza', SW;

nz. *Garnczarczyk* I – n. os. *Garncarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Garnczarczyk* II – n. os. *Garncarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Garnczarczyk* III – ap. *garnczarczyk* 'pomocnik garncarski', SW;

nz. *Kaczmarczyk* I – n. os. *Kaczmarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kaczmarczyk* II – n. os. *Kaczmar*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Kaczmarczyk* III – ap. *kaczmarczyk* 'chłopiec karczmarza', SW;

nz. *Kotlarczyk* I – n. os. *Kotlarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kotlarczyk* II – n. os. *Kotlarz* (< ap. *kotlarz*, Sstp 'człowiek odmiennie od sąsiadów się noszący', 'wyrabiający kotły', SW, 'rzemieślnik wyrabiający kotły', SL), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-czyk*; nz. *Kotlarczyk* III – ap. *kotlarczyk* 'terminator kotlarski', SL, SW;

nz. *Kowalczyk* I – n. os. *Kowalek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Kowalczyk* II – n. os. *Kowal*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Kowalczyk* III – ap. *kowalczyk* 'czeladnik kowala', SXVI, SW;

nz. *Kucharczyk* I – n. os. *Kucharek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Kucharczyk* II – n. os. *Kucharz*, SNW, z suf. *-czyk*; nz. *Kucharczyk* III – ap. *kucharczyk* 'pomocnik, posługacz kucharza', SW;

nz. *Kuśmierczyk* I – n. os. *Kuśmierek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Kuśmierczyk* II – n. os. *Kuśmierz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Kuśmierczyk* III – ap. *kuśmierczyk* 'czeladnik albo uczeń kuśnierski', SW;

nz. *Mielcarczyk* I – n. os. *Mielcarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Mielcarczyk* II – n. os. *Mielcarz* (< ap. *mielcarz* 'słodownik, piwowar', RNP II, 92, BrezaNPom I, 278), SSNO, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Mielcarczyk* III – ap. *mielcarczyk* 'czeladnik lub uczeń browarniczy', RNP II;

nz. *Młynarczyk* I – n. os. *Młynarek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Młynarczyk* II – n. os. *Młynarz*, SSNO, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Młynarczyk* III – ap. *młynarczyk* 'czeladnik młynarski', 'młynarek', NAp;

nz. *Mularczyk* I – n. os. *Mularek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Mularczyk* II – n. os. *Mularz* (< ap. *mularz* 'murarz', RNP II, 125, SW), AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Mularczyk* III – ap. *mularczyk* 'uczeń mularza', SXVI;

- nz. *Piekarczyk* I – n. os. *Piekarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Piekarczyk* II – n. os. *Piekarz*, SSNO, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Piekarczyk* III – ap. *piekarczyk* ‘czeladnik piekarski’, SW;
- nz. *Piwowarczyk* I – n. os. *Piwowarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Piwowarczyk* II – n. os. *Piwowar*, SNW, z suf. *-czyk*; nz. *Piwowarczyk* III – ap. *piwowarczyk* ‘czeladnik a. uczeń piwowarski’, SONP;
- nz. *Popielarczyk* I – n. os. *Popielarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Popielarczyk* II – n. os. *Popielarz* (< ap. *popielarz* ‘robotnik przy popiele’, SW), AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Popielarczyk* III – ap. *popielarczyk* ‘pomocnik popielarza’, SONP;
- nz. *Rymarczyk* I – n. os. *Rymarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Rymarczyk* II – n. os. *Rymarz* (< ap. *rymarz* ‘produkujący wyroby z rzemienia, siodlarz’, SW), SSNO, z suf. *-czyk*; nz. *Rymarczyk* III – ap. *rymarczyk* ‘czeladnik rymarski’, SW;
- nz. *Stolarczyk* I – n. os. *Stolarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Stolarczyk* II – n. os. *Stolarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Stolarczyk* III – ap. *stolarczyk* ‘czeladnik stolarski’, SW;
- nz. *Szklarczyk* I – n. os. *Szklarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Szklarczyk* II – n. os. *Szklarz* (< ap. *szklarz* ‘wprawiający szyby’, ‘ten, co handluje szkłem’, gw. ‘kłamca’, SONP), AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Szklarczyk* III – ap. *szklarczyk* ‘czeladnik szklarski’, SONP;
- nz. *Ślusarczyk* I – n. os. *Ślusarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Ślusarczyk* II – n. os. *Ślusarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Ślusarczyk* III – ap. *ślusarczyk* ‘czeladnik, chłopiec ślusarski’, SONP;
- nz. *Tokarczyk* I – n. os. *Tokarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Tokarczyk* II – n. os. *Tokarz*, SSNO, z suf. *-czyk*; nz. *Tokarczyk* III – ap. *tokarczyk* ‘terminator tokarza’, SW;
- nz. *Winiarczyk* I – n. os. *Winiarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Winiarczyk* II – n. os. *Winiarz* (< ap. *winiarz* ‘ten, co winem handluje, ma winiarnię’, ‘właściciel winnicy’, ‘gorzelany’, SONP), SSNO, z suf. *-czyk*; nz. *Winiarczyk* III – ap. *winiarczyk* ‘czeladnik winiarski’, SONP;
- nz. *Włodarczyk* I – n. os. *Włodarek*, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Włodarczyk* II – n. os. *Włodarz* (< ap. *włodarz* stp. ‘władca’, ‘rządca’, ‘wójt’, SONP), SSNO, z suf. *-czyk*; nz. *Włodarczyk* III – ap. *włodarczyk* ‘pomocnik włodarza’, SW;
- nz. *Zduńczyk* I – n. os. *Zdunek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Zduńczyk* II – n. os. *Zdun* (< ap. *zdun* ‘rzemieślnik robiący garnki a. piece’, SW), AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Zduńczyk* III – ap. *zduńczyk* ‘chłopiec, czeladnik zduński’, SW.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ʹuk/-czuk*

W podobne relacje homonimiczne jak antroponimy urobione formantami *-ik/-yk/-czyk* wchodzą nazwiska z sufiksami *-uk/-czuk* o proveniencji wschodniosłowiańskiej, na przykład: *Stolarczuk* zob. *Stolarczyk*, *Winiarczuk* zob. *Winiarczyk*.

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ek*

A. Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Bednarek* I – n. os. *Bednarz* (< ap. *bednarz* ‘rzemieślnik wyrabiający beczki’, SW), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-ek*; nz. *Bednarek* II – ap. *bednarek* ‘dem. od *bednarz*’, ‘uczeń *bednarza*’, SW;

nz. *Ceglarek* I – n. os. *Ceglarz* (< ap. *ceglarz* ‘człowiek wyrabiający cegłę’, SW), AnP, z suf. *-ek*; nz. *Ceglarek* II – ap. *ceglarek* ‘dem. od *ceglarz*’, SW, ‘czeladnik *ceglarza*’, SGP;

nz. *Furmanek* I – n. os. *Furman* (< ap. *furman* ‘woźnica’, NAp), SSNO, AnP z suf. *-ek*; nz. *Furmanek* II – ap. *furmanek* ‘dem. od *furman*’, ‘pomocnik *furmana*’, SXVI.

nz. *Gonciarek* I – n. os. *Gonciarz* (< ap. *gontarz*, *gonciarz* ‘wyrabiający gonty lub pokrywający dach gontami’, SXVI, SW; gw. *gonciarz*, SGPi), GSNP, z suf. *-ek*; nz. *Gonciarek* II – ap. *gonciarek* ‘dem. od *gonciarz*’, SW, ‘czeladnik *gonciarza*’, SONP;

nz. *Kaczmarek* I – n. os. *Kaczmar*, SNP, z suf. *-ek*; nz. *Kaczmarek* II – ap. *kaczmarek* ‘dem. od *karczmarz*’, ‘chłopiec *karczmarza*’, SW;

nz. *Klepczarek* I – n. os. *Klepczacz* (< ap. *klepczacz* ‘trudniący się wyrobem klepek’, SW), GSNP, z suf. *-ek*; nz. *Klepczarek* II – ap. *klepczarek* ‘dem. od *klepczacz*’, ‘pomocnik *klepczarza*’, SW;

nz. *Kucharek* I – n. os. *Kucharz*, SSNO, GSPN, *Kuchar*, AnP (< ap. *kucharz*, Sstp); nz. *Kucharek* II – ap. *kucharek* ‘dem. od *kucharz*’, SW, ‘pomocnik *kucharza*’, SGP;

nz. *Młynarek* I – n. os. *Młynarz*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Młynarek* II – ap. *młynarek* ‘dem. od *młynarz*’, ‘czeladnik *młynarski*’, SW.

Antroponimy reprezentujące kategorię pokrewieństwo tworzą nazwiska urobione sufiksami w funkcji patronimicznej *-ik/-yk*, *-’uk* od nazwisk o prostszej budowie morfologicznej, zawierającej sufiks *-ek* (np. nz. *Kuśmierczyk* I – n. os. *Kuśmier(ek)*, AnP, z suf. *-yk*), czasami *-ec* (np. *Krawiec*), motywowanych apelatywami oznaczającymi wykonawców czynności, lub sufiksami *-czyk*, *-czuk*, *-ek* od podstaw antroponimicznych pochodnych bezpośrednio od apelatywów z grupy *nomina agentis* (np. nz. *Kuśmierczyk* II – n. os. *Kuśmierz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Młynarek* I – n. os. *Młynarz*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*). Homonimiczne z nimi nazwiska z kategorii przynależność powstały drogą transformacji semantycznej gotowych struktur apelatywnych, rejestrowanych przez słowniki, określające terminatorów zawodów, czasem też synów wykonawców zawodów (np. nz. *Kuśmierczyk* III – ap. *kuśmierczyk* ‘czeladnik albo uczeń kuśnierski’, SW; nz. *Arendarczyk* I – n. os. *Arendarz*, SNW, z suf. *-czyk*; nz. *Arendarczyk* II – ap. *arendarczyk* ‘syn lub pomocnik dzierżawcy, *karczmarza*’, SW).

O funkcji patronimicznej sufiksu *-ek* pisali między innymi Józef Bubak (1986), Henryk Borek i Urszula Szumska (1979), Danuta Kopertowska (1988), Małgorzata Magda-Czekaj (2011). Inne prace poświęcone nazwotwórstwu (por. Kreja, 2001; Gala, 1998; Skowronek, 2001) podają w wątpliwość patronimiczną funkcję sufiksu *-ek* w antroponimach utworzonych od nazw osobowych (np. nz. *Bednarek* I – n. os. *Bednarz* < ap. *bednarz* ‘rzemieślnik wyrabiający beczki’, SW, z suf. *-ek*). Dowodzą, że wskazany sufiks ma głównie znaczenie deminutywne lub właściwy jest dla nazw różnego rodzaju czeladników (Kreja, 2001, s. 88). Na grunt antroponimiczny został przeniesiony, tworząc apelatywne formacje przynależnościowe lub deminutywne (np. nz. *Bednarek* II – ap. *bednarek* ‘dem. od bednarz’, ‘uczeń bednarza’, SW). W tym świetle sufiks *-ek* jest formantem apelatywnym, a na grunt onimiczny przeniesiony został przez transformację semantyczną podstaw apelatywnych. Nie będzie zatem tworzył antroponimów homonimicznych. Występujący w nazwiskach sufiks *-(cz)yk* tworzy w słowotwórstwie apelatywnym nazwy terminatorów w danym zawodzie (GPSłw, s. 187–190). Formacje onimiczne na *-czyk* występowały już w XIV, a nawet wcześniej – w XIII wieku. W badaniach podkreślano samodzielność funkcjonowania sufiksu *-czyk* (Rymut, 2003, s. 90). W okresie od XVI do XVIII wieku nastąpił zdecydowany wzrost poświadczeń antroponimów z sufiksem *-czyk* motywowanych zarówno przez nazwy osobowe pochodne od apelatywów w formie podstawowej, najczęściej na *-arz* (np. *Kotlarz*, *Kucharz*), jak i nazwy z formantem *-ek* (np. *Kotlarek*, *Kucharek*) (Rymut, 2003, s. 92; Magda-Czekaj, 2011, s. 222–228). Uzasadnia to powstawanie nazwisk homonimicznych głównie według schematu Kpk-NO-I + Kpk-NO-II + Kpn-AP-VII. Istnieje także prawdopodobieństwo, że dołączanie sufiksów deminutywnych *-ik/-yk* do też deminutywnego *-ek* mogło świadczyć o podkreśleniu deminutywności (Magda-Czekaj, 2011, s. 228) i wynikającej z charakteru deminutywnego patronimiczności nazwisk lub mogło pełnić tylko funkcję strukturalną.

4. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ak/-czak*

A. Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Gajowiak* I – n. os. *Gajowy* (< ap. *gajowy* ‘strażnik leśny, leśniczy’, SW, SGP), AnP, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Gajowiak* II – gw. *gajowiak* ‘pomocnik gajowego’, SGP.

B. Kpk-NO-II + Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Kowalczak* I – n. os. *Kowal*, SSNO, z suf. *-czak*; nz. *Kowalczak* II – n. os. *Kowalec*, SNP, z suf. *-ak*; nz. *Kowalczak* III – ap. *kowalczak*, SGPi.

W podobny sposób jak formacje z *-ik/-yk/-czyk* tworzone były nazwiska z *-ak/-czak*. Formanty *-ek*, *-ik*, *-(cz)yk*, *-(cz)ak* tworzyły nazwy istot młodych, deminutywność wy-

rażały w sposób naturalny. W materiałach staropolskich i średniopolskich występują zapisy świadczące o ich patronimicznej funkcji, przy czym nazwiska odojcowskie najczęściej zakończone były formantem *-ek* (Rymut, 2003; Magda-Czekaj, 2011, s. 242–247).

Nazwiska od podstaw antropimicznych mogły być tworzone jako struktury modelowe i do momentu ostatecznego uformowania, spowodowanego wymogami prawnymi, funkcjonowały w różnych wariantach morfologicznych (zob. Raszevska-Klimas, 2015). Powstawały także bezpośrednio od apelatywu, bez modyfikacji strukturalnych. Nie da się jednak jednoznacznie ustalić sposobu kreacji wybranych antropimów. Wiadomo, że rejestrowane były w różnych przedziałach czasowych, co pozwala założyć możliwość odmiennej motywacji onimicznej, decydującej o znaczeniu zbieżnych formalnie antropimów. Rozpatruje się je zatem jako homonimy nazwotwórcze.

Utożsamienia nazwotwórcze dotyczące kategorii pokrewieństwo oraz kategorii przynależność obejmują homonimie słowotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów antropimicznych mających strukturę derywowaną (np. *nz. Gajowiak I* – n. os. *Gajowy* < ap. *gajowy* ‘strażnik leśny, leśniczy’, SW, SGP, AnP, GSNP, z suf. *-ak*), z różną granicą morfologiczną (np. *nz. Stolarczyk I* – n. os. *Stolarek*, SNW, z suf. *-yk*; *nz. Stolarczyk II* – n. os. *Stolarz*, AnP, z suf. *-czyk*), oraz strukturę niederywowaną (np. *nz. Gajowiak II* – gw. *gajowiak* ‘pomocnik gajowego’, SGP; *nz. Stolarczyk III* – ap. *stolarczyk* ‘czeladnik stolarski’, SW); kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ek*, *-ik*, *-(cz)yk*, *-(cz)ak* w funkcji patronimicznej oraz kategoria przynależność: AP w funkcji przynależnościowej.

5.3.1.4. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk)

Homonimy należące do kategorii pochodzenie i kategorii pokrewieństwo tworzyć będą nazwiska za pomocą sufiksów *-ak*, *’ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk*, *-icz* od nazw miejscowych (kategoria pochodzenie) i od nazw osobowych (kategoria pokrewieństwo) według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *’ak/-czak*

A. Kpc-NM-I + Kpk-NO-I

nz. Górniak I – n. m. *Górnia*, SG, z suf. *’ak*; *nz. Górniak II* – n. os. *Górny*, AnP, z suf. *’ak*;

nz. Grzeszczak I – n. m. *Grzeski*, SG, z suf. *’ak*; *nz. Grzeszczak II* – n. os. *Grzeszko*, *Grzeszek* (< im. *Grzech* < im. *Grzegorz*, DejSl), GSNP, SSNO, z suf. *’ak*;

nz. Kałuziak I – n. m. *Kałuzie*, NMPol, z suf. *’ak*; *nz. Kałuziak II* – n. os. *Kałuża*, AnP, z suf. *’ak*;

- nz. *Krysiak* I – n. m. *Krisy* (Połtawa, Wiatka), RG, z suf. *-ak*; nz. *Krysiak* II – n. os. *Krych* (< im. gw. *Krych* < im. *Krzyszst*, *Krzysztof*, *Krystian*, *Krystyn*, GSNP), GSNP, z suf. *-ak*;
- nz. *Książczak* I – n. m. *Książki*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Książczak* II – n. os. *Książek*, SNP, z suf. *-ak*;
- nz. *Kulisiak* I – n. m. *Kulis*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Kulisiak* II – n. os. *Kuliś*, GSNP, SNP, z suf. *-ak*;
- nz. *Karbowiak* I – n. m. *Karbów*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Karbowiak* II – n. os. *Karbowy*, AnP, GSNP, z suf. *-ak*.
- B. Kpc-NM-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
- nz. *Bartczak* I – n. m. *Bartki*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Bartczak* II – n. os. *Bartek* (< im. *Bartłomiej*, NCh; gw. *bartek* ‘o człowieku: niski i gruby’, SW; gw. *bartek* ‘rodzaj zamknięcia’, ‘określenie człowieka wysokiego’, ‘określenie wieśniaka’, ‘człowiek zajmujący się hodowlą pszczół; pszczelarz’, SGP), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Bartczak* III – n. os. *Barta*, SSNO, SNP, z suf. *-czak*.
- C. Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kpk-NO-I
- nz. *Grocholak* I – n. m. *Grochol*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Grocholak* II – n. m. *Grocholic*, SG, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Grocholak* III – n. os. *Grochol*, *Grochola*, *Grochoł*, *Grochoła*, AnP, GSNP, z suf. *-ak*;
- nz. *Kuciak* I – n. m. *Kucie*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Kuciak* II – n. m. *Kucice*, SG, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kuciak* III – n. os. *Kucia* (< ap. *kucia* ‘człowiek, który powoził dziedzica’, SW), AnP, z suf. *-ak*.
- D. Pozostałe modele:
- Kpc-NM-III + Kpk-NO-I
nz. *Kajetaniak* I – n. m. *Kajetanka*, SG, NMPol, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kajetaniak* II – n. os. *Kajetan* (< im. *Kajetan*, SI), AnP, z suf. *-ak*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-II
nz. *Felińczak* I – n. m. *Felin*, SG, z suf. *-czak*; nz. *Felińczak* II – n. os. *Felina* (< im. *Felicyja*, NCh), SSNO, z suf. *-czak*.
  - Kpc-NM-III + Kpk-NO-I + Kpk-NO-I
nz. *Kulczak* I – n. m. *Kulczyce*, SG, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kulczak* II – n. os. *Kulka*, SSNO, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Kulczak* III – n. os. *Kulcz*, SNP, z suf. *-ak*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
nz. *Gajczak* I – n. m. *Gaj*, SG, z suf. *-czak*; nz. *Gajczak* II – n. os. *Gajek*, SNP, z suf. *-ak*; nz. *Gajczak* III – n. os. *Gaj* (< n. m. lub ter. *Gaj*, NAP; może im. *Gabriel*, *Gawel*, GSNP; ap. *gaj* ‘mały las’, Sstp, ‘las święty, szczególnie dębowy’, SW, ‘zarośla’, SJP), SSNO, GSNP, z suf. *-czak*.

2. Formacje z sufiksem *-ik/-yk/-czyk*

A. Kpc-NM-I + Kpk-NO-I

nz. *Borczyk* I – n. m. *Borc*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Borczyk* II – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*;

nz. *Janczyk* I – n. m. *Jancz*, NMPol, z suf. *-yk*; nz. *Janczyk* II – n. os. *Jancz*, SSNO, z suf. *-yk*;

nz. *Gapik* I – n. m. *Gapa*, SG, z suf. *-ik*; nz. *Gapik* II – n. os. *Gapa* (< ap. *gapa* ‘człowiek nierozgarnięty’, ‘wrona’, SW), AnP, z suf. *-ik*;

nz. *Gęsik* I – n. m. *Gęsie*, SG, z suf. *-ik*; nz. *Gęsik* II – n. os. *Gęś* (< ap. *gęś*, SW), AnP, suf. *-ik*.

B. Kpc-NM-II + Kpk-NO-II

nz. *Konowalczyk* I – n. m. *Konowały*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Konowalczyk* II – n. os. *Konował* (< ap. *konował* ‘lekarz zwierząt, weterynarz’, ‘człowiek bez nauki, partacz leczący bydło i konie’, ‘lekarz zły, nieludzki’, SW), AnP, z suf. *-czyk*;

nz. *Lipowczyk* I – n. m. *Lipów*, *Lipowa*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Lipowczyk* II – n. os. *Lipowy*, SSNO, z suf. *-czyk*;

nz. *Durajczyk* I – n. m. *Duraj*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Durajczyk* II – n. os. *Duraj* (< ap. *dura* ‘dziura’, Sstp, SW; ap. *dur* ‘zamroczenie umysłu’, SW; gw. *durać* ‘dziurawić’, ‘trwać, ciągnąć się przez cały czas’, SGP), AnP, z suf. *-czyk*.

C. Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Dąbczyk* I – n. m. *Dąb*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Dąbczyk* II – n. os. *Dąbek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Dąbczyk* III – n. os. *Dąb*, SSNO, z suf. *-czyk*.

D. Kpc-NM-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Gromczyk* I – n. m. *Gromki*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Gromczyk* II – n. os. *Gromek*, *Gromko* (< im. złoż. typu *Gromi-sław*, por. psł. **gr̥meti*, *gromъ*, *gromiti* ‘uderzać jak grom’, SES, NAp), SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Gromczyk* III – n. os. *Grom* (< ap. *grom* ‘piorun’; ap. *gromić* ‘razić, rozbijać’, SW), AnP, z suf. *-czyk*.

E. Kpc-NM-III + Kpk-NO-I

nz. *Kleczyk* I – n. m. *Kleczany*, *Kleцина*, SG, z suf. *-yk* po dezintegracji podstawy; nz. *Kleczyk* II – n. os. *Klec*, SNP, z suf. *-yk*.

F. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

nz. *Górczyk* I – n. m. *Górka*, NMPol, z suf. *-yk*; nz. *Górczyk* II – n. m. *Góra*, NMPol, z suf. *-czyk*; nz. *Górczyk* III – n. os. *Górka* (< ap. *górk*, SW), AnP, z suf. *-yk*; nz. *Górczyk* IV – n. os. *Góra* (< ap. *górk*, SW; gw. *górk* ‘strych’, SGPKar; im. *Cieszy-gor*, *Dale-gor*, por. AnP I, 521), AnP, GSNP, z suf. *-czyk*.

3. Formacje z sufiksem *-icz*

A. Kpc-NM-VII + Kpk-NO-I

nz. *Babicz* I – n. m. *Babicz*, SG; nz. *Babicz* II – n. os. *Baba*, AnP, z suf. *-icz*.

Prototypowym schematem utożsamień homonimicznych w ramach kategorii pochodzenie i kategorii pokrewieństwo jest Kpc-NM-I + Kpk-NO-I.

Kategorię pochodzenie tworzą najczęściej nazwiska utworzone od nazwy miejscowej sufiksem prostym, czasem po dezintegracji podstawy (np. *nz. Karbowski* I – n. m. *Karbów*, SG, z suf. *-ak*; *nz. Kajetaniak* I – n. m. *Kajetanka*, SG, NMPol, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy) lub nazwiska utworzone drogą transformacji semantycznej nazwy miejscowej bez modyfikacji morfologicznych (np. *nz. Babicz* I – n. m. *Babicz*, SG). Wszystkie antroponimy wskazują na miejsce pochodzenia denotatów.

Kategorię pochodzenie reprezentują nazwiska z sufiksami *-ak*, *-ak/-czak* *-ik/-yk/-czyk*, utworzone od nazw miejscowych motywowanych apelatywami lub imionami, przy czym sufiks *-ak* i jego formy rozszerzone są typowe dla antroponimów pochodzących od nazw miejscowych motywowanych imionami (np. *nz. Felińczak* I – n. m. *Felin*, SG, z suf. *-czak*), inaczej niż sufiks *-ik* i jego warianty, te charakterystyczne są bowiem dla nazwisk, których podstawami derywacyjnymi są nazwy miejscowe motywowane apelatywami (np. *nz. Gapik* I – n. m. *Gapa*, SG, z suf. *-ik*).

Kategorię pokrewieństwo stanowią nazwiska utworzone od nazw osobowych motywowanych apelatywami lub imionami za pomocą sufiksów prostych *-ak*, *-ik/-yk* lub ich wariantów rozszerzonych *-czak*, *-czyk* oraz sufiksu *-icz* w funkcji patronimicznej (np. *nz. Karbowski* II – n. os. *Karbowy*, AnP, GSNP, z suf. *-ak*; *nz. Kajetaniak* II – n. os. *Kajetan* < im. *Kajetan*, SI, AnP, z suf. *-ak*; *nz. Babicz* II – n. os. *Baba*, AnP, z suf. *-icz*; *nz. Felińczak* II – n. os. *Felina* < im. *Felicja*, NCh, SSNO, z suf. *-czak*; *nz. Gapik* II – n. os. *Gapa* < ap. *gapa* ‘człowiek nierozgarnięty’, ‘wrona’, SW, AnP, z suf. *-ik*).

Zofia Kowalik-Kaleta nie notuje sufiksu *-ak* i *-ak* w najstarszych nazwiskach odmiejscowych i w antroponimach doby staropolskiej (zob. Kowalik-Kaleta, 1983; 2007) – podobnie Józef Bubak (1986) i Małgorzata Magda-Czekaj (2011) w nazwiskach doby średniopolskiej. O odmiejscowych i otopograficznych nazwiskach na *-(cz)ak* i *-(owi)ak* pisał Bogusław Kreja (2001, s. 72, 75), analizując nazwiska współczesne. Natomiast sufiks *-cz(yk)* należy do najproduktywniejszych formantów rzeczownikowych wskazujących na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) już w dobie staropolskiej. Częstotliwość jego występowania nasiliła się w XVI–XVIII wieku (Bubak, 1986, s. 132). Sufiksy *-ak* i *-cz(yk)* w funkcji patronimicznej poświadczone są już w najstarszych antroponimach i są produktywne przez cały okres tworzenia się nazwisk polskich. Wynika z tego, że nazwiska homonimiczne z sufiksem *-cz(yk)* z grupy nazw należących do kategorii pochodzenie i kategorii pokrewieństwo będą należały do starszej warstwy chronologicznej niż antroponimy utworzone sufiksem *-ak* i *-ak*.

Utożsamienia nazwotwórcze dotyczące kategorii pochodzenie oraz kategorii pokrewieństwo obejmują:

- 1) homonimię słowotwórczą, wynikającą z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu:
  - a) homonimię słowotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą, ale wspólne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Borczyk I* – n. m. *Borcz*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Borczyk II* – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*); kategoria pochodzenie: NM + *-ak*, *-ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk*; kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ak*, *-ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk*;
- 2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę niederywowaną (np. nz. *Babicz I* – n. m. *Babicz*, SG) oraz strukturę derywowaną (nz. *Babicz II* – n. os. *Baba*, AnP, z suf. *-icz*); kategoria pochodzenie: NM w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-icz* w funkcji patronimicznej.

5.3.1.5. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

Homonimy należące do kategorii pochodzenie i kategorii wygląd i charakter będą tworzyć nazwiska od nazw miejscowych (kategoria pochodzenie) i od apelatywów (kategoria wygląd i charakter) według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ski*

A. Kpc-NM-I + Kwc-AP-I

- nz. *Chojeński I* – n. m. *Chojna*, *Chojno*, *Chojny*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Chojeński II* – ap. *chojna* ‘gatunek sosny’, SL, z suf. *-ski*;
 nz. *Kupiński I* – n. m. *Kupin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kupiński II* – gw. *kupina* ‘gatunek trawy’, SGPKar, z suf. *-ski*.

B. Kpc-NM-I + Kwc-AP-II

- nz. *Ciążyński I* – n. m. *Ciążyń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ciążyński II* – gw. *ciężyc* ‘obciążać, być odczuwanym jako ciężar’, ‘męczyć kogoś, prześladować’, SGP, z suf. *-yński*;
 nz. *Ciempiński I* – n. m. *Czempin*, *Czempiń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ciempiński II* – gw. *ciępa* ‘człowiek ociężały, nieruchawy’, SGPKar, z suf. *-iński*;
 nz. *Dziankowski I* – n. m. *Dzianków*, *Dziankowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dziankowski II* – gw. *dzianka* ‘otwór dla pszczół wydłubany w pniu drzewa; barć’, ‘drzewo z barcią’, SGP, z suf. *-owski*.

C. Kpc-NM-II + Kwc-AP-II

- nz. *Bajkowski I* – n. m. *Bajki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Bajkowski II* – ap. *bajka* (< ap. *bajać*, SW), z suf. *-owski*;

- nz. *Burnowski* I – n. m. *Burno*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Burnowski* II – ap. *burny* ‘silny, gwałtowny’, SGPKar, z suf. *-owski*;
 nz. *Dymaczewski* I – n. m. *Dymacz*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Dymaczewski* II – gw. *dymacz* ‘miech kowalski’, SGPK, SW, ‘jakaś choroba’, ‘część dudów’, ‘worek na obrok’ i in., SGP, z suf. *-ewski*.

D. Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Ratajski* I – n. m. *Rataje*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ratajski* II – ap. *ratajski* ‘kmięcy’, SONP;
 nz. *Ryński* I – n. m. *Ryń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ryński* II – gw. *ryński*, *reński* ‘gulden austriacki’, SONP;
 nz. *Zduński* I – n. m. *Zduny*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Zduński* II – ap. *zduński* ‘garncarski’, SONP;
 nz. *Złotnicki* I – n. m. *Złotniki*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Złotnicki* II – ap. *złotnicki* ‘tyczący się złotnictwa lub złotnika’, SONP;
 nz. *Żebracki* I – n. m. *Żebraczka*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Żebracki* II – ap. *żebracki* ‘dziadowski’, SONP;
 nz. *Babski* I – n. m. *Baby*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Babski* II – ap. *babski* ‘kobiecy’, SONP;
 nz. *Kozłowski* I – n. m. *Kozłowo*, *Kozłów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kozłowski* II – ap. *kozłowski* stp. ‘koźli’, Sstp;
 nz. *Mnichowski* I – n. m. *Mnichów*, *Mnichowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mnichowski* II – ap. *mnichowski* ‘mniszcy’, SONP;
 nz. *Niedźwiedzki* I – n. m. *Niedźwiedź*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Niedźwiedzki* II – gw. *niedźwiedzki* ‘niedźwiedzi, przen. zgubny, niezgrabny’, SONP.

E. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kwc-AP-II

- nz. *Balikowski* I – n. m. *Balików*, WM, z suf. *-ski*; nz. *Balikowski* II – n. m. *Baliki*, WM, z suf. *-owski*; nz. *Balikowski* III – gw. *balik* ‘mała piłka’, ‘mała kłoda ociosanego drewna’, SGP, z suf. *-owski*;
 nz. *Łazowski* I – n. m. *Łazów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łazowski* II – n. m. *Łazy* Duże, *Łazy* Dąbrowa, SG, z suf. *-owski*; nz. *Łazowski* III – ap. *łazy* ‘miejsce wypalone z zarośli i przygotowane w ten sposób na orną rolę’, SW, z suf. *-owski*;
 nz. *Ługowski* I – n. m. *Ługowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ługowski* II – n. m. *Ług*, *Ługi*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Ługowski* III – ap. *ług* ‘kara pieniężna’ Sstp, ‘środek do bielienia’, SW; gw. ‘wilgotna łąka potorfowa, podmokłe miejsce, zalane wodą pole’ DejSl, z suf. *-owski*.

F. Inne modele utożsamień homonimicznych:

- Kpc-NM-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-II

- nz. *Łochyński* I – n. m. *Łochynia*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łochyński* II – ap. *łochynia* ‘borówka bagienna’, SW, z suf. *-ski*; nz. *Łochyński* III – ap. *łoch* ‘chłop, cham, grubianin’, SW, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
 nz. *Białogłowski* I – n. m. *Białogłowy*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Białogłowski* II – ap. *białogłowy* ‘mający włosy na głowie jasne, siwe’, SL, SW, z suf. *-ski*; nz. *Białogłowski* III – ap. *białogłowski* ‘kobięcy, niewieści, żeński’, SL, SW, SGP.
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-II + Kwc-AP-II
 nz. *Drożyński* I – n. m. *Drożyń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Drożyński* II – ap. *droga*, SW, z suf. *-yński*; nz. *Drożyński* III – ap. *drogi*, SJP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-II + Kwc-AP-III
 nz. *Braszczyński* I – n. m. *Braszk*, *Braszk*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Braszczyński* II – gw. *braszcz* ‘strumyk’, SGP, z suf. *-yński*; nz. *Braszczyński* III – gw. *braszczyc* ‘brzęczeć, stukać, wywoływać hałas’, SGP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-I + Kwc-AP-II + Kwc-AP-II
 nz. *Ciarczyński* I – n. m. *Ciarka*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Ciarczyński* II – gw. *ciarczyna* ‘tarnina’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Ciarczyński* III – gw. *ciarka* ‘owoc tarniny’, DejSl, z suf. *-yński*; nz. *Ciarczyński* IV – gw. *ciarki* ‘dreszcze’, DejSl, z suf. *-yński*.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-’ak*

A. Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Biczak* I – n. m. *Biecz*, SG, z suf. *-’ak*; nz. *Biczak* II – ap. *biczak* ‘rodzaj noża’, SONP;
- nz. *Prośniak* I – n. rz. *Prosna*, SG, z suf. *-’ak*; nz. *Prośniak* II – ap. *prośniak* stp. ‘warchlak’, gw. ‘placek z mąki z prosa’, SONP;
- nz. *Rabczak* I – n. m. *Rabka*, SG, z suf. *-’ak*; nz. *Rabczak* II – gw. *rabczak* ‘wełniany dywanik’, SONP;
- nz. *Krakowiak* I – n. m. *Kraków*, SG, *Krakowo*, NMPol, z suf. *-’ak*; nz. *Krakowiak* II – ap. *krakowiak* ‘grzyb z czerwonym kapeluszem’, DejSl.

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik*, *-alik*

A. Kpc-NM-I + Kwc-AP-I

- nz. *Majdanik* I – n. m. *Majdan*, NMPol, z suf. *-ik*; nz. *Majdanik* II – ap. *majdan* ‘plac, rynek’, ‘plac budowy’, gw. ‘osada leśna, kurhan, piec do wypalania smoły’, ‘przód łba końskiego’, SONP, z suf. *-ik*.

B. Kpc-NM-II + Kwc-AP-II

- nz. *Kustalik* I – n. m. *Kust*, SG, z suf. *-alik*; nz. *Kustalik* II – ap. *kust* ‘wikt’, Sstp, z suf. *-alik*.

4. Formacje homonimiczne z sufiksem *-a*

A. Kpc-NM-VII + Kwc-AP-I

nz. *Czarnucha* I – n. m. *Czarnucha*, SG; nz. *Czarnucha* II – gw. *czarnuch* ‘człowiek o czarnych włosach, ciemnej cerze’, DejSl, z suf. *-a*;

nz. *Kozara* I – n. m. *Kozara*, NmPol; nz. *Kozara* II – gw. *kozar*, *koziar* ‘grzyb, gatunek goździenica’ SW, ap. *kozarz* ‘pasterz kóz’, ‘kobziarz’, SW, z suf. *-a*.

B. Kpc-NM-VII + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Chachuła* I – n. m. *Chachuła*, SG; nz. *Chachuła* II – ap. *chochoł* dial. *chachuł*, AnP I, 271, gw. *chachól* ‘snop pokrywający kopę zboża na polu’, ‘silny porywisty wiatr’, DejSl, z suf. *-a*; nz. *Chachuła* III – ap. *chachuła* ‘ten kto chachuli, czyli ukrywa coś’, SW, SGPKar; też ‘pysk, morda’ SW, gw. *chachuła* ‘kapica, skóra surowa na bijaku lub dzierzaku cepa’, DejSl.

5. Formacje homonimiczne bezsufiksalne

A. Kpc-NM-VII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII

nz. *Krop* I – n. m. *Krop*, NMPol; nz. *Krop* II – ap. *krop* ‘deszcz kroplisty’, ‘koper prosty albo włoski’, SW; nz. *Krop* III – śrdniem. *krop* ‘człowiek z naroślą, wolem na szyi, także człowiek o małym wzroście’, por. Kropf NG, 147;

nz. *Krug* I – n. m. *Krug*, po morawsku Dzbanice, SG; nz. *Krug* II – gw. *krug* ‘krąg’, SGPKar; nz. *Krug* III – niem. *Krug* ‘dzban(ek)’, LT;

nz. *Dubiel* I – n. m. *Dubiel*, SG; nz. *Dubiel* II – ap. *dubiel* ‘głupiec’, ‘gatunek ryby’, Sstp, ‘tępy, nieokrzesany człowiek’, SXVI; nz. *Dubiel* III – niem. *Dübel* ‘kołek, dybel’, SN-P.

B. Kpc-NM-VIII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII

nz. *Flek* I – niem. n. m. *Fleck* (Westfalia, Bawaria), DudF, z adaptacją do systemu języka pol. (niem. *-ck* > pol. *-k*); nz. *Flek* II – ap. *flek* ‘wszelka skażenie na ciele’, SXVI, NAp; nz. *Flek* III – śrwniem. *vlęc*, *vlěcke*, o bardzo wielu znaczeniach, LexM, np. ‘kawałek pola, miejsce, miejscowość’, ‘znamię, tw. ogień na twarzy’, też ‘przezwiśko krawca’, Gott.

Nazwiska reprezentujące kategorię pochodzenia, homonimiczne z antroponimami należącymi do kategorii wygląd i charakter, będą to onimy utworzone sufiksami *-ski*, *-ak*, *-ik* lub ich wariantami rozszerzonymi od nazw miejscowych motywowanych apelatywami (np. nz. *Ciążyński* I – n. m. *Ciążyń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Biczak* I – n. m. *Biecz*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Braszczyński* I – n. m. *Braszka*, *Braszki*, SG, z suf. *-yński*) oraz powstałe drogą transformacji tożsamy formalnie toponimicznych podstaw derywacyjnych (np. nz. *Chachuła* I – n. m. *Chachuła*, SG). Na różną genezę nazwisk, które można rozpatrywać jako homonimy etymologiczne (heterogeniczne) (Majewska, 2002, s. 47; Wojan, 2010a, s. 185), wskazują obcojęzyczne nazwy miejsco-

we, stanowiące ich podstawy derywacyjne. Proces nazwotwórczy tego typu onimów przebiegał z dostosowaniem grafii i fonetyki obco brzmiących toponimów do polskiego systemu językowego (np. *Flek I* – niem. n. m. *Fleck*, DudF, z adaptacją do systemu języka polskiego; niem. *-ck* > pol. *-k*).

Kategorię wygląd i charakter w omawianej grupie nazw homonimicznych reprezentują nazwiska utworzone od podstaw apelatywnych sufiksem *-ski* i jego rozszerzonymi wariantami, a także sufiksami *-a*, *-ik/-alik* w funkcji deskryptywnej (np. *Czarnucha II* – gw. *czarnuch* ‘człowiek o czarnych włosach, ciemnej cerze’, DejSl, z suf. *-a*; *Dymaczewski II* – gw. *dymacz* ‘miech kowalski’, SGPK, SW, ‘jakaś choroba’, ‘część dudów’, ‘worek na obrok’ i in., SGP, z suf. *-ewski*). Dominującym rodzajem apelatywnych podstaw derywacyjnych są rzeczowniki. Niekiedy motywacja antroponimiczna może uwzględniać kilka rzeczowników (np. *Łochyński II* – ap. *łochynia* ‘borówka bagienna’, SW, z suf. *-ski*; *Łochyński III* – ap. *loch* ‘chłop, cham, grubianin’, SW, z suf. *-yński*). Rzadziej wykorzystywane są podstawy czasownikowe (np. *Ciążyński II* – gw. *ciążyć* ‘obciążać, być odczuwanym jako ciężar’, ‘męczyć kogoś, prześladować’, SGP, z suf. *-yński*). Niemniej jednak da się wyodrębnić grupę antroponimów, dla których można wskazać podstawę derywacyjną rzeczownikową i czasownikową (np. *Braszczyński II* – gw. *braszcz* ‘strumyk’, SGP, z suf. *-yński*; *Braszczyński III* – gw. *braszczyc* ‘brzęczeć, stukać, wywoływać hałas’, SGP, z suf. *-yński*). Do nazwisk z kategorii wygląd i charakter, wchodzących w relacje homonimiczne z antroponimami z kategorii pochodzenie, należą ponadto nazwy powstałe od apelatywów w funkcji deskryptywnej, przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie (np. *Biczak II* – ap. *biczak* ‘rodzaj noża’, SONP; *Ratajski II* – ap. *ratajski* ‘kmięcy’, SONP), a także onimy utworzone od obcojęzycznych podstaw apelatywnych, które ulegały dostosowaniu pod względem graficznym i fonetycznym do polskiego systemu językowego (np. *Flek III* – śrwniem. *vlēc, vlēcke*, o bardzo wielu znaczeniach, LexM, np. ‘kawałek pola, miejsce, miejscowość’, ‘znamię, tzw. ogień na twarzy’, też ‘przezwisko krawca’, Gott).

Utożsamienia nazwotwórcze dotyczące kategorii pochodzenie oraz kategorii wygląd i charakter będą obejmować:

- 1) homonimię słowotwórczą, wynikającą z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu:
  - a) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne (np. *Balikowski I* – n. m. *Balików*, WM < im. *Bal(ik)* < im. *Baltazar*, NCh, z suf. *-ski*; *Balikowski III* – gw. *balik* ‘mała piłka’, ‘mała kłoda ociosanego drewna’, SGP, z suf. *-owski*); kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-owski, -iński, -yński* w funkcji deskryptywnej;

- b) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i wspólne pochodzenie genetyczne (np. n. *Ługowski* I – n. m. *Ługowo*, SG, z suf. *-ski*; n. *Ługowski* III – ap. *ług* ‘kara pieniężna’, Sstp, ‘środek do bielienia’, SW; gw. ‘wilgotna łąka potorfowa, podmokłe miejsce, zalane wodą pole’, Dejsl, z suf. *-owski*); kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-owski*, *-iński*, *-yński* w funkcji deskryptywnej;
- c) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i wspólne pochodzenie genetyczne (np. n. *Chojeński* I – n. m. *Chojna*, *Chojno*, *Chojny*, NMPol, z suf. *-ski*; n. *Chojeński* II – ap. *chojna* ‘gatunek sosny’, SL, z suf. *-ski*; n. *Kustalik* I – n. m. *Kust*, SG, z suf. *-alik*; n. *Kustalik* II – ap. *kust* ‘wikt’, Sstp, z suf. *-alik*); kategoria pokrewieństwo: NM + suf. *-ski*, *-owski*, *-ewski*, *-alik* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-owski*, *-ewski*, *-ik*, *-alik* w funkcji deskryptywnej;
- 2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną (np. n. *Kozara* I – n. m. *Kozara*, NmPol; n. *Kozara* II – gw. *kozar*, *koziar* ‘grzyb, gatunek goździenca’, SW, ap. *kozarz* ‘pasterz kóz’, ‘kobziarz’, SW, z suf. *-a* lub n. *Rabczak* I – n. m. *Rabka*, SG, z suf. *-ak*; n. *Rabczak* II – gw. *rabczak* ‘wełniany dywanik’, SONP); kategoria pochodzenie: NM w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) lub NM + suf. *-ak* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-a* lub AP w funkcji deskryptywnej;
- 3) homonimię leksemów:
- a) transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych (np. n. *Krop* I – n. m. *Krop*, NMPol; n. *Krop* II – ap. *krop* ‘deszcz kroplisty’, ‘koper prosty albo włoski’, SW; n. *Krop* III – średniem. *krop* ‘człowiek z naroślą, wolem na szyi, także człowiek o małym wzroście’, por. Kropf NG, 147);
- 4) polisemię leksemów:
- a) transformacja semantyczna podstaw derywacyjnych powiązanych znaczeniowo (np. n. *Krug* I – n. m. *Krug*, po morawsku Dzbanice, SG; n. *Krug* III – niem. *Krug* ‘dzban(ek)’, LT).

5.3.1.6. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria praca (Kpr)

Kategorię pochodzenie i kategorię praca tworzą nieliczne nazwy homonimiczne. Należą do nich przykładowe nazwiska utworzone według schematu:

A. Kpc-NM-I + Kpr-AP-VII

nz. *Konarski* I – n. m. *Konary*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Konarski* II – stp. *konarski* ‘urzędnik sprawujący zarząd nad stajnią czy stadninami królewskimi lub książęcymi’, Sstp, NAp;

nz. *Leśnicki* I – n. m. *Leśnica*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Leśnicki* II – gw. *leśnicki* ‘leśniczy’, SGPKar;

nz. *Wyszogrodzki* I – n. m. *Wyszogród*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Wyszogrodzki* II – *wyszogrodzki* ‘strażnik zawiadujący grodami’, ‘policmajster w Rosji’, SONP.

Antroponimy te wskazują na miejsce pochodzenia denotatu, są utworzone od nazwy miejscowej sufiksem *-ski* i reprezentują kategorię pochodzenie. Powołane od apelatywu przeniesionego na grunt onimiczny w niezmienionej formie, informują o profesji danej osoby. Dwa różne procesy nominacyjne, przebiegające z wykorzystaniem innych motywów nazewniczych, spowodowały powstanie antroponimicznych jednostek homonimicznych.

Utożsamienia nazwotwórcze antroponimów należących do kategorii pochodzenie oraz kategorii wygląd i charakter reprezentują homonimie słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną: kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskaźującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?); kategoria praca: AP w funkcji deskryptywnej.

5.3.1.7. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew)

Antroponimy homonimiczne należące do kategorii pochodzenie i kategorii emocje i wartościowanie będą tworzone według następujących schematów utożsamień homonimicznych:

A. Kpc-NM-I + Kew-NO-I

nz. *Bartnicki* I – n. m. *Bartnik*, *Bartniki*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Bartnicki* II – n. os. *Bartnik* (< ap. *bartnik* ‘pszczelarz, zajmujący się hodowlą pszczół w barciach leśnych’, Sstp, SGP), SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki*;

nz. *Biedrzycki* I – n. m. *Biedrzyce*, SG, z suf. *-cki*; nz. *Biedrzycki* II – n. os. *Biedrzych*, SSNO, z suf. *-cki*;

- nz. *Bocheński* I – n. m. *Bocheń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bocheński* II – n. os. *Bochen*, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Borucki* I – n. m. *Boruty*, NMPol, z suf. *-ski* (*Borutski* > *Borucski* > *Borucki*);
nz. *Borucki* II – n. os. *Boruta*, SSNO, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Buczyński* I – n. m. *Buczyna* (liczne), NMPol, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Buczyński* II – n. os. *Buczyna*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Chojnacki* I – n. m. *Chojnata* (< przymiotnika *chojnaty, por. *choina*, *chojna*, NAp), NMPol, z suf. *-ski* > *-cki* (*Chojnat-ski* > *Chojnacski* > *Chojnacki*);
nz. *Chojnacki* II – n. os. *Chojnak* (o kimś, kto mieszkał w zagajniku sosnowym), BrezaNPom I, 87, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Chudzicki* I – n. m. *Chudzice*, *Chudziec*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Chudzicki* II – n. os. *Chudzik* (< ap. *chudy*, Sstp, NAp), SSNO, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Ciesielski* I – n. m. *Cieśle*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Ciesielski* II – n. os. *Cieśla* (< ap. *cieśla* ‘rzemieślnik, wykonujący różne roboty w drzewie; rzemieślnik, zajmujący się obróbką kamienia; budowniczy, architekt’, Sstp, SXVI), SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Cygański* I – n. m. *Cygany*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Cygański* II – n. os. *Cygan*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Czachorski* I – n. m. *Czachory*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Czachorski* II – n. os. *Czachor(a)*, SSNO, *Czachora*, *Cachor* (< im. *Czasław*, NAp), AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Gawroński* I – n. m. *Gawrony*, NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Gawroński* II – n. os. *Gawron*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Głowacki* I – n. m. *Głowacz*, NMPol, NODm, z suf. *-ski* (*Głowacz-ski* > *Głowacski* > *Głowacki*); nz. *Głowacki* II – n. os. *Głowacz*, NPoz, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Grabowiecki* I – n. m. *Grabowiec*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Grabowiecki* II – n. os. *Grabowiec*, SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Grabski* I – n. m. *Grab*, *Graby*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Grabski* II – n. os. *Grab*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Grojecki* I – n. m. *Grójec*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Grojecki* II – n. os. *Grojec* (ap. *grójec* ‘miejsce ogrodzone, oddzielone w celu zabezpieczenia napadów nieprzyjaciela’, SW), SNP, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Jarocki* I – n. m. *Jaroty*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Jarocki* II – n. os. *Jarocz*, *Jarota* (< im. złoż. typu *Jaro-gniew*, *Jaro-mir*, NAp), AnP, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Jeziński* I – n. m. *Jeziory* (Małe i Wielkie), NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Jeziński* II – n. os. *Jezioro*, SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-ski*;
- nz. *Kaliski* I – n. m. *Kalisz*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Kaliski* II – n. os. *Kalisz*, SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-ski*;
- nz. *Kamiński* I – n. m. *Kamień*, NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kamiński* II – n. os. *Kamiń*, SSNO, AnP, *Kamin*, AnP, NPoz, z suf. *-ski*;

- nz. *Karbowski* I – n. m. *Karbów, Karbowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Karbowski* II – n. os. *Karbowy*, AnP, z suf. *-ski*;
 nz. *Kowalski* I – n. m. *Kowale, Kowala, Kowal*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kowalski* II – n. os. *Kowal*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
 nz. *Kujawski* I – n. m. *Kujawa, Kujawy*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kujawski* II – n. os. *Kujawa*, SNP, z suf. *-ski*;
 nz. *Malicki* I – n. m. *Malice*, NODm, z suf. *-ski > -cki*; nz. *Malicki* II – n. os. *Malik*, SSNO, AnP, z suf. *-ski > -cki*;
 nz. *Matecki* I – n. m. *Malcz*, dziś *Matecz*, NODm, NMPol, z suf. *-ski > -cki*; nz. *Matecki* II – n. os. *Małek*, SSNO, NPOz, z suf. *-ski > -cki*;
 nz. *Mirecki* I – n. m. *Mircze*, NODm, NMPol, z suf. *-ski > -cki*; nz. *Mirecki* II – n. os. *Mirek*, SSNO, AnP, z suf. *-ski > -cki*;
 nz. *Muszyński* I – n. m. *Muszyna*, NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Muszyński* II – n. os. *Muszyna*, NPOz, z suf. *-ski*;
 nz. *Niewierski* I – n. m. *Niewierz*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Niewierski* II – n. os. *Niewiera, Niewier* (< ap. *niewiara* ‘niewierność, bezbożność’), RNP II, z suf. *-ski*.
- B. Kpc-NM-I + Kew-NO-II
- nz. *Andrzejewski* I – n. m. *Andrzejewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Andrzejewski* II – n. os. *Andrzej*, SSNO, z suf. *-ewski*;
 nz. *Baczyński* I – n. m. *Baczyn, Baczyna*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Baczyński* II – n. os. *Bacz* (< ap. *baczyć* ‘widzieć, patrzeć, rozważać’ Sstp; ap. *baćko* ‘ojciec duchowny’, SW), SSNO, z suf. *-yński*;
 nz. *Bartkowski* I – n. m. *Bartkowo*, NODm, *Bartkowa, Bartków, Bartkowe*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bartkowski* II – n. os. *Bartek* (< im. *Bartłomiej*, NCh; gw. *bartek* ‘o człowieku: niski i gruby’, SW; gw. *bartek* ‘rodzaj zamknięcia’, ‘określenie człowieka wysokiego’, ‘określenie wieśniaka’, ‘człowiek zajmujący się hodowlą pszczół; pszczelarz’, SGP), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Bielejewski* I – n. m. *Bielejewo*, NODm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Bielejewski* II – n. os. *Bielej*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
 nz. *Bernowski* I – n. m. *Bernów*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Bernowski* II – n. os. *Bern* (< germ. *beran* > staniem. *bëro* ‘niedźwiedź’, NG), NPOz, z suf. *-owski*;
 nz. *Błażejewski* I – n. m. *Błażejewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Błażejewski* II – n. os. *Błażej* (< im. *Błażej*, SI, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
 nz. *Błażkowski* I – n. m. *Błażek*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Błażkowski* II – n. os. *Błażek* (< im. *Błażej*, SI), AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Bobrowski* I – n. m. *Bobrowa, Bobrowo, Bobrów*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Bobrowski* II – n. os. *Bobr* (< ap. *bobr* s.v. *bóbr* ‘zwierzę’, Sstp), SSNO, z suf. *-owski*;
 nz. *Bojanowski* I – n. m. *Bojanowo*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Bojanowski* II – n. os. *Bojan*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;

- nz. *Bolechowski* I – n. m. *Bolechów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bolechowski* II – n. os. *Bolech* (< im. złoż. typu *Bole-bor*, *Bole-mir*, por. psł. **bol'bjb* 'większy, lepszy', *bol'e* 'lepiej, więcej, bardziej', Spsł lub *ból*, *boleć*, por. *Bol*, RNP), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Borkowski* I – n. m. *Borków*, *Borkowo*, SG, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Borkowski* II – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Brodowski* I – n. m. *Brodowo*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Brodowski* II – n. os. *Broda* (< ap. *broda* 'zarost na brodzie, podbródek', Sstp, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Broniszewski* I – n. m. *Broniszew*, *Broniszewo*, *Broniszów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Broniszewski* II – n. os. *Bronisz* (< im. złoż. typu *Broni-sław*, *Broni-sąd*, NAp), SSNO, z suf. *-ewski*;
- nz. *Bukowski* I – n. m. *Bukowa*, *Bukowe*, *Bukowie*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bukowski* II – n. os. *Buk*, SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Chełkowski* I – n. m. *Chełkowo*, *Chełkówka*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Chełkowski* II – n. os. *Chełko*, SSNO, AnP, *Chełka*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Chlebowski* I – n. m. *Chlebowo*, *Chlebów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Chlebowski* II – n. os. *Chleb*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Chmielewski* I – n. m. *Chmielewo*, *Chmielew*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Chmielewski* II – n. os. *Chmiel*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Chwałkowski* I – n. m. *Chwałkowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Chwałkowski* II – n. os. *Chwałek* (< im. dwuczłonowych typu *Chwalibog*, *Chwalisław*, por. psł. *xvaliti 'chwalić, sławić, dziękować', SESł, 'chwalić', Sstp, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Chyciński* I – n. m. *Chycina*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Chyciński* II – n. os. *Chyc* (< gw. *chyc* 'popyt, zapotrzebowanie na towary', SGP), SNP, z suf. *-iński*;
- nz. *Chyliński* I – n. m. *Chylin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Chyliński* II – n. os. *Chył*, *Chyła* (< ap. *chylić się*, Sstp), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Cichowski* I – n. m. *Cichowo*, *Cichów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Cichowski* II – n. os. *Cichy* (< ap. *cichy*, Sstp, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Ciepielewski* I – n. m. *Ciepielów*, *Ciepielew*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ciepielewski* II – n. os. *Ciepiel* (< ap. *czepiel*, por. psł. *čepelb 'nóż, ostrze noża', Spsł; gw. *ciepielić się* 'niezdarnie coś robić', SGP; gw. *ciepać* 'rzucić', SGPKar), AnP, SNP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Ciszewski* I – n. m. *Ciszewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Ciszewski* II – n. os. *Cisz*, SSNO, z suf. *-ewski*;
- nz. *Czekanowski* I – n. m. *Czekanowo*, dziś *Czekanów*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Czekanowski* II – n. os. *Czekan* (< ap. *czekać*, *czekany*; też: *czekan* 'dawna broń', SXVI), AnP, z suf. *-owski*;

- nz. *Czeszewski* I – n. m. *Czeszewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Czeszewski* II – n. os. *Czesz* (< im. *Cza-bor*, *Cza-sław*, *Cze-sław* < psł. *čajati : *čati* ‘spodziewać się, oczekiwać’, Spsł, *czaić się*, Sstp NAP), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Czyżowski* I – n. m. *Czyżewo*, dawniej *Czyżowo*, dziś *Czyżew*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Czyżowski* II – n. os. *Czyż* (< ap. *czyż*, Sstp), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Ćwikliński* I – n. m. *Ćwiklin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Ćwikliński* II – n. os. *Ćwikła* (< ap. *ćwikła* ‘rodzaj buraka’, Sstp, SXVI), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Dynowski* I – n. m. *Dynów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dynowski* II – n. os. *Dyn* (< im. *Dionizy*, NCh), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Dzierżanowski* I – n. m. *Dzierżanów*, *Dzierżanowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dzierżanowski* II – n. os. *Dzierżan* (< im. złoż. typu *Dzirży-kraj*, *Dzirży-sław*, por. ap. *dzierżec*, *dzirżec*, Sstp, NAP), RNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Filipowski* I – n. m. *Filipów*, *Filipowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Filipowski* II – n. os. *Filip*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Garczyński* I – n. m. *Garczyn*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Garczyński* II – n. os. *Garcz*, SSNO, z suf. *-iński* (*-yński* po dyspalatalizacji spółgłoski cz);
- nz. *Gąsiorowski* I – n. m. *Gąsiorowo*, *Gąsiorów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Gąsiorowski* II – n. os. *Gąsior*, SSNO, NPoz, z suf. *-owski*;
- nz. *Giziński* I – n. m. *Gizin*, *Gizino*, *Gizyn*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Giziński* II – n. os. *Giza* (< ap. *giza*, *giża* ‘tylna noga wołowa lub wieprzowa’, Sstp, NAP, ‘noga ludzka, goleń, piszczel’, ‘tłuszcz do smarowania, np. butów’, SW, SGPKar), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Grabowski* I – n. m. *Grabów*, *Grabowa*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Grabowski* II – n. os. *Grab*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gradowski* I – n. m. *Gradów*, *Gradowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gradowski* II – n. os. *Grad*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gronowski* I – n. m. *Gronowo*, daw. *Grunowo*, NODm, suf. *-ski*; nz. *Gronowski* II – n. os. *Gron*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Grudziński* I – n. m. *Grudzina*, dziś *Grudziny*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Grudziński* II – n. os. *Gruda*, SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Grzegorzewski* I – n. m. *Grzegorzew(o)*, dziś *Grzegorzew*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Grzegorzewski* II – n. os. *Grzegorz*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Grzybowski* I – n. m. *Grzybów*, *Grzybowo*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Grzybowski* II – n. os. *Grzyb*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gwiazdowski* I – n. m. *Gwiazdowo*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Gwiazdowski* II – n. os. *Gwiazda* (< ap. *gwiazda* ‘ciało niebieskie’, Sstp, też ‘osobowość, sława, znakomitość’, NAP, SW), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Jaczewski* I – n. m. *Jaczew*, *Jac(z)ewo*, NODm, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jaczewski* II – n. os. *Jac(z)* (< im. złoż. typu *Jaczeimir*, *Jaczewoj*, por. psł. *jače,

- **jakǫ(jǫ)* ‘silny, mocny’, SET, por. NAp; im. *Jakub*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jagodziński* I – n. m. *Jagodzino* dziś *Jagodno*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*;
nz. *Jagodziński* II – n. os. *Jagoda*, NPoz, z suf. *-iński*;
- nz. *Jakubowski* I – n. m. *Jakubowo* (*Jakubów*), NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Jakubowski* II – n. os. *Jakub*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Janiszewski* I – n. m. *Janiszew*, *Janiszewo*, *Janiszów*, SG, NMPol, z suf. *-ski*;
nz. *Janiszewski* II – n. os. *Janisz*, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jaraczewski* I – n. m. *Jaraczewo*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Jaraczewski* II – n. os. *Jaracz*, SSNO, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jarczewski* I – n. m. *Jarczew*, *Jarczewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jarczewski* II – n. os. *Jarcz*, SNP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jaroszewski* I – n. m. *Jaroszewy*, *Jaroszewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jaroszewski* II – n. os. *Jarosz* (< im. złoż. typu *Jaro-gniew*, *Jaro-mir*, NAp), AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jędrzejewski* I – n. m. *Jędrzejewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Jędrzejewski* II – n. os. *Jędrzej*, SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-ewski*;
- nz. *Karczewski* I – n. m. *Karczew*, *Karczewo*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Karczewski* II – n. os. *Karcz*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Kazanowski* I – n. m. *Kazanowo*, *Kazanów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kazanowski* II – n. os. *Kazan* (< im. złoż. *Kazimierz*, por. psł. *kaziti ‘psuć, niszczyć’, SET, ap. *kazić* (*się*) ‘psuć, niszczyć, niweczyć’, Sstp), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Korczyński* I – n. m. *Korczyn*, *Korczyzna*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Korczyński* II – n. os. *Korcz*, AnP, z suf. *-yński*;
- nz. *Kosowski* I – n. m. *Kosów* a. *Kossów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kosowski* II – n. os. *Kos*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kotkowski* I – n. m. *Kotkowo* a. *Kotków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kotkowski* II – n. os. *Kotek*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kozłowski* I – n. m. *Kozłów*, *Kozłowo*, SG, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kozłowski* II – n. os. *Kozioł*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Krakowski* I – n. m. *Kraków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Krakowski* II – n. os. *Krak* (< ap. *krak* ‘krakanie’, ‘kruk, Corvus corax’, Sstp), GSNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Krzesiński* I – n. m. *Krzesin* a. *Krzesino*, *Krzesiny*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Krzesiński* II – n. os. *Krześ*, SNP, z suf. *-iński*;
- nz. *Kulikowski* I – n. m. *Kulików*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kulikowski* II – n. os. *Kulik*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kurczewski* I – n. m. *Kurcew*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kurczewski* II – n. os. *Kurcz* (< niem. n. *Kurtz*, NG), z suf. *-ewski*;
- nz. *Kuszyński* I – n. m. *Kuszyn*, *Kuszyna*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kuszyński* II – n. os. *Kusz*, AnP, z suf. *-yński*;

- nz. *Kwaśniewski* I – n. m. *Kwaśniów*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kwaśniewski* II – n. os. *Kwaśny* (< ap. *kwaśny*, Sstp, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Latosiński* I – n. m. *Latoszyn*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Latosiński* II – n. os. *Latos*, SSNO, *Latosi* (< ap. *latosi* ‘tegoroczny, tego lata’, Sstp), AnP, NPoz, z suf. *-iński*;
- nz. *Lechowski* I – n. m. *Lechów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Lechowski* II – n. os. *Lech* (< im. *Lech*, GSNP; n. os. *Lest-ek*, por. psł. **l̥stiti* ‘podstępnie podchodzić, oszukiwać’, SES, ap. *przelścić* ‘okłamać, oszukać’, Sstp; im. *Lenart*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Lubański* I – n. m. *Lubań*, *Lubania*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Lubański* II – n. os. *Luba* (< im. zł. typu *Lubo-mir*, *Lub-gost*, NAp), SSNO, z suf. *-ański*;
- nz. *Ładowski* I – n. m. *Łady*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Ładowski* II – n. os. *Łada*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Łosiński* I – n. m. *Łosiny*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łosiński* II – n. os. *Łoś*, SNP, z suf. *-iński*;
- nz. *Łoziński* I – n. m. *Łozina*, SG, NOdm, z suf. *-ski* (< ap. *łozina* ‘grupa krzewów, zarośla z łóz’, SW); nz. *Łoziński* II – n. os. *Łoza* (< ap. *łozą* ‘wierzba’, Sstp, SW, NAp 153), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Łykowski* I – n. m. *Łyków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łykowski* II – n. os. *Łyko*, AnP, z suf. *-owski*.

C. Kpc-NM-II + Kew-NO-II

- nz. *Adamuszewski* I – n. m. *Adamusy*, NMPol, z suf. *-ewski*; nz. *Adamuszewski* II – n. os. *Adamus* (< im. *Adam*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Barakowski* I – n. m. *Barak*, *Baraki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Barakowski* II – n. os. *Barak* (< ap. *barak*, SW; im. bibl. *Barak*, AbrS), AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Bialasiński* I – n. m. *Bialasy*, SG, z suf. *-iński*; nz. *Bialasiński* II – n. os. *Białas* (< ap. *białas* ‘człowiek z jasnymi włosami’, SW), SSNO, NHP, z suf. *-iński*;
- nz. *Bryzkowski* I – n. m. *Bryzki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Bryzkowski* II – n. os. *Brzyszek*, *Brzyszeko*, SSNO, AnP (< n. os. *Brzykc(z)y*), z suf. *-owski*;
- nz. *Czyrkowski* I – n. m. *Czyrki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Czyrkowski* II – n. os. *Czyrek* (< gw. *czyrek* ‘owad, robak toczący drewno’, ‘potrawa z mąki pszennej lub kukurydzianej’, SGPK; ap. *czyrkać* ‘ćwierkać, świergotać’, SGPK), AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Dekowski* I – n. m. *Deka*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Dekowski* II – n. os. *Deka*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Długowski* I – n. m. *Długie*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Długowski* II – n. os. *Długi*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Dudziński* I – n. m. *Dudy*, SG z suf. *-iński*; nz. *Dudziński* II – n. os. *Duda* (< ap. *duda* ‘instrument muzyczny dęty, muzykant grający na takim instru-

- mencie', SXVI, 'lichy grajek', 'niedołęga', SGPKar, SW), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Działkowski* I – n. m. *Działek Górny*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Działkowski* II – n. os. *Działka*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gawlikowski* I – n. m. *Gawliki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Gawlikowski* II – n. os. *Gawlik*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Goczkowski* I – n. m. *Goczki* (dziś *Goczki Polskie*), NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Goczkowski* II – n. os. *Goczek* (< n. os. *Goczałek*, NCh), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Grobliński* I – n. m. *Grobla* (kilka wsi), NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Grobliński* II – n. os. *Grobla* (< ap. *grobla* 'nasyp wzdłuż lub w poprzek rzeki, stawu, wał, tama, jaz', Sstp), SSNO, z suf. *-iński*;
- nz. *Gulczyński* I – n. m. *Gulcz*, daw. *Golcz*, NMPol z suf. *-yński*; nz. *Gulczyński* II – n. os. *Gulka* (< n. os. *Gula* lub ap. *gula*, *guła* 'guz, narośl', SW, 'obżarstwo', SXVI, NAp), SSNO, z suf. *-yński*;
- nz. *Kabaciński* I – n. m. *Kabaty* (dziś część Warszawy), NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Kabaciński* II – n. os. *Kabat* (< ap. *kabat* 'rodzaj krótkiego płaszcza', Sstp, NAp), SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-iński*;
- nz. *Kałużyński* I – n. m. *Kałuże*, *Kałuże*, NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Kałużyński* II – n. os. *Kałuża*, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Kowaliński* I – n. m. *Kowal*, *Kowale*, NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Kowaliński* II – n. os. *Kowal* (< ap. *kowal*, Sstp, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Kupiszewski* I – n. m. *Kupisze*, NMPol z suf. *-ewski*; nz. *Kupiszewski* II – n. os. *Kupisz* (< n. os. *Kupiec*, z suf. *-isz*), NAp, z suf. *-ewski*;
- nz. *Ladowski* I – n. m. *Lady*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Ladowski* II – n. os. *Lada*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Lenczewski* I – n. m. *Leńcze*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Lenczewski* II – n. os. *Lenc*, SNP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Lesiakowski* I – n. m. *Lesiak*, *Lesiaki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Lesiakowski* II – n. os. *Lesiak*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Lubasiński* I – n. m. *Lubasz*, SG, z suf. *-iński*; nz. *Lubasiński* II – n. os. *Lubasz* (< im. złoż. typu *Lubo-mir*, *Lub-gost*, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Łopatowski* I – n. m. *Łopata*, *Łopaty*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Łopatowski* II – n. os. *Łopata*, SNP, z suf. *-owski*.
- D. Kpc-NM-III + Kew-NO-I
- nz. *Bobolecki* I – n. m. *Bobolczyno*, dziś *Bobulczyn*, NOdm, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy (*Bobolcz(yn)ski* > *Bobolczski* > *Boboleczski* > *Bobolecski* > *Bobolecki*); nz. *Bobolecki* II – n. os. *Bobola* (< ap. *bob* 'bób' < psł. *bobula 'coś okrągłego, jagoda', *Spsł*), SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki*;

- nz. *Bogusławski I* – n. m. *Bogusławice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bogusławski II* – n. os. *Bogusław*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Domański I* – n. m. *Domaniewice*, *Domanowice*, *Domaniew*, *Domanowo*, *Domaniewo*, *Domanin*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Domański II* – n. os. *Doman* (derywat od im. *Damian*, NCh), SSNO, z suf. *-ski*;
- nz. *Gołębski I* – n. m. *Gołąbki*, NMPol, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Gołębski II* – n. os. *Gołąb*, NPoz, z suf. *-ski*;
- nz. *Krzyżański I* – n. m. *Krzyżanki*, NOdm, NMPol z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Krzyżański II* – n. os. *Krzyżan*, SSNO, z suf. *-ski*;
- nz. *Lasocki I* – n. m. *Lasocice*, dziś *Lasotki*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Lasocki II* – n. os. *Lasota*, SSNO, AnP z suf. *-ski > -cki*;
- nz. *Łopacki I* – n. m. *Łopacino*, dziś *Łopacin*, NOdm z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Łopacki II* – n. os. *Łopata* (< ap. *łopata*, Sstp, NAP), SSNO, z suf. *-ski > -cki* (*Łopat-ski > Łopacski > Łopacki*);
- nz. *Michalski I* – n. m. *Michalino*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Michalski II* – n. os. *Michał*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Mikulski I* – n. m. *Mikulin*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Mikulski II* – n. os. *Mikuła*, NPoz, z suf. *-ski*;
- nz. *Mirucki I* – n. m. *Mirucino*, *Mierucino*, dziś *Mierucin*, NOdm, z suf. *-ski > -cki*, po dezintegracji podstawy; nz. *Mirucki II* – n. os. *Miruta*, SSNO, z suf. *-ski > -cki*.
- E. Kpc-NM-III + Kew-NO-II
- nz. *Iwanowski I* – n. m. *Iwanowice*, SG, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Iwanowski II* – n. os. *Iwan*, NPoz, z suf. *-owski*;
- nz. *Jaguszewski I* – n. m. *Jaguszewice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jaguszewski II* – n. os. *Jagus(z)*, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Jakowski I* – n. m. *Jakowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jakowski II* – n. os. *Jak*, *Jaka* (< im. *Jakub*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Mazuchowski I* – n. m. *Mazuchówka*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Mazuchowski II* – n. os. *Mazuch* (< n. os. *Mazan*, NAP), SSNO, z suf. *-owski*.
- F. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-II
- nz. *Baranowski I* – n. m. *Baranów*, *Baranowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Baranowski II* – n. m. *Barany*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Baranowski III* – n. os. *Baran* (< ap. *baran* ‘samiec owcy domowej’, Sstp, SW, ‘pogardliwie o człowieku: bałwan, głupiec, dureń’, SJP), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Borkowski I* – n. m. *Borków*, *Borkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Borkowski II* – n. m. *Borek* lub *Borki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Borkowski III* – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;

- nz. *Buczowski* I – n. m. *Buczów*, *Buczowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Buczowski* II – n. m. *Buczek*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Buczowski* III – n. os. *Buczek* (< ap. *buczek* ‘mały buk; kij, pałka’, SW, SGPK; ap. *buczeć*, DeJS), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Bykowski* I – n. m. *Byków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Bykowski* II – n. m. *Byki*, NODm, z suf. *-owski*; nz. *Bykowski* III – n. os. *Byk* (< ap. *byk*, NAp 24), SSNO, AnP z suf. *-owski*;
- nz. *Cieszkowski* I – n. m. *Cieszkowo*, *Cieszkowy*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Cieszkowski* II – n. m. *Cieszki*, SG z suf. *-owski*; nz. *Cieszkowski* III – n. os. *Cieszek* (< im. *Cieszy-bor*, *Cieszy-mir*, TazsN, RNP), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Czechowski* I – n. m. *Czechowo*, *Czechów*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Czechowski* II – n. m. *Czechy*, NODm, z suf. *-owski*; nz. *Czechowski* III – n. os. *Czech* (< n. etn. *Czech*; hipoc. od im. złożonych na *Cze-*, typu *Czesław*, NAp), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Ćwikliński* I – n. m. *Ćwiklin*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ćwikliński* II – n. m. *Ćwikły*, SG, z suf. *-iński*; nz. *Ćwikliński* III – n. os. *Ćwikła*, SSNO, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Dąbkowski* I – n. m. *Dąbków*, *Dąbkowa*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dąbkowski* II – n. m. *Dąbki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Dąbkowski* III – n. os. *Dąbek*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Dylewski* I – n. m. *Dylew*, *Dylewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Dylewski* II – n. os. *Dyła*, GSNP, z suf. *-ewski*; nz. *Dylewski* III – n. os. *Dyl* (< gw. *dyl* ‘gruba deska’, SGPKar, ‘pień ściętego drzewa’ i in., SGP), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Fiałkowski* I – n. m. *Fijałkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Fiałkowski* II – n. m. *Fijałki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Fiałkowski* III – n. os. *Fiatek* (< ap. *fiatek*, SL; ap. *fiołek* ‘rodzaj kwiatu’, ‘głupiec’, AnP), GSNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gajewski* I – n. m. *Gajewo*, *Gajew*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Gajewski* II – n. m. *Gaj*, NMPol, z suf. *-ewski*; nz. *Gajewski* III – n. os. *Gaj*, SSNO, GSNP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Gąsiorowski* I – n. m. *Gąsiorów*, *Gąsiorowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gąsiorowski* II – n. m. *Gąsiorzy*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Gąsiorowski* III – n. os. *Gąsior*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Gogolewski* I – n. m. *Gogolewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gogolewski* II – n. m. *Gogole*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Gogolewski* III – n. os. *Gogol*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Grochowski* I – n. m. *Grochów*, *Grochowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Grochowski* II – n. m. *Groch*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Grochowski* III – n. os. *Groch*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kaczorowski* I – n. m. *Kaczorów*, *Kaczorowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kaczorowski* II – n. m. *Kaczory*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kaczorowski* III – n. os. *Kaczor*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;

- nz. *Kalkowski* I – n. m. *Kalków*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kalkowski* II – n. m. *Kalki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Kalkowski* III – n. os. *Kalk/Kalk*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Karwowski* I – n. m. *Karwowo*, *Karwów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Karwowski* II – n. m. *Karwie*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Karwowski* III – n. os. *Karw*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kołakowski* I – n. m. *Kołaków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kołakowski* II – n. m. *Kołaki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kołakowski* III – n. os. *Kołak*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kosmowski* I – n. m. *Kosmów*, *Kosmowo*, NmPol, z suf. *-ski*; nz. *Kosmowski* II – n. m. *Kosma* SG, z suf. *-owski*; nz. *Kosmowski* III – n. os. *Kosma* AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kowalewski* I – n. m. *Kowalewo*, *Kowalów*, NMPol z suf. *-ski*; nz. *Kowalewski* II – n. m. *Kowale*, NMPol z suf. *-ewski*; nz. *Kowalewski* III – n. os. *Kowal*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Kożuchowski* I – n. m. *Kożuchów*, *Kożuchowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kożuchowski* II – n. m. *Kożuch*, *Kożuchy*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kożuchowski* III – n. os. *Kożuch*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Królikowski* I – n. m. *Królików*, *Królikowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Królikowski* II – n. m. *Królik*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Królikowski* III – n. os. *Królik*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kruszewski* I – n. m. *Kruszew*, *Kruszewo*, *Kruszów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kruszewski* II – n. m. *Krusze*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Kruszewski* III – n. os. *Krusz*, SSNO, z suf. *-ewski*;
- nz. *Kuczkowski* I – n. m. *Kuczków*, *Kuczkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kuczkowski* II – n. m. *Kuczki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kuczkowski* III – n. os. *Kuczek*, GSNP, *Kuczka*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Kurkowski* I – n. m. *Kurkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kurkowski* II – n. m. *Kurki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kurkowski* III – n. os. *Kurek*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Łopaciński* I – n. m. *Łopacin*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łopaciński* II – n. m. *Łopata*, *Łopaty*, SG, z suf. *-iński*; nz. *Łopaciński* III – n. os. *Łopata*, SNP, z suf. *-iński*;
- nz. *Łubowski* I – n. m. *Łubowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Łubowski* II – n. m. *Łuby*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Łubowski* III – n. os. *Łubawa*, SNP, z suf. *-ski*.
- G. Kpc-NM-I + Kew-NO-I + Kew-NO-II
- nz. *Borowski* I – n. m. *Borowa*, *Borów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Borowski* II – n. os. *Borowy*, SNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Borowski* III – n. os. *Bor*, SNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Cieśliński* I – n. m. *Cieślin*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Cieśliński* II – n. os. *Cieślin*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Cieśliński* III – n. os. *Cieśla* (< ap. *cieśla* ‘rzemieślnik, wykonujący różne roboty w drzewie’, ‘rzemieślnik, zajmujący się obrób-

- ką kamienia’, ‘budowniczy, architekt’, Sstp, SXVI, SW), SSNO, AnP, NHP, GSNP, z suf. *-iński*;
- nz. *Czyżewski* I – n. m. *Czyżew, Czyżewo, Czyżów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Czyżewski* II – n. os. *Czyżew*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Czyżewski* III – n. os. *Czyż*, SSNO, GSNP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Goszczyński* I – n. m. *Goszczyn*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Goszczyński* II – n. os. *Goszczyna*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Goszczyński* III – n. os. *Goszcz* (< im. złoż. *Gości-mir, Gości-rad*, NAP), SSNO, GSNP, z suf. *-yński*;
- nz. *Kaliński* I – n. m. *Kalin, Kalino, Kalina*, SG, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Kaliński* II – n. os. *Kalina*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Kaliński* III – n. os. *Kala* (< im. *Ka-nimir, Kazimir*, TaszN), AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Kosiński* I – n. m. *Kosin, Kosina*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kosiński* II – n. os. *Kosin* (< im. *Koś* < im. *Konstantyn*, NCh), GSNP, z suf. *-ski*; nz. *Kosiński* III – n. os. *Kos/Koś*, AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Lachowski* I – n. m. *Lachów, Lachowa, Lachowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Lachowski* II – n. os. *Lachow*, SNP, z suf. *-ski*; nz. *Lachowski* III – n. os. *Lach*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*.
- H. Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
- nz. *Bagrowski* I – n. m. *Bagrowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Bagrowski* II – n. os. *Bagr* (psł. ap. **bagrǫ* ‘coś zgiętego, drag’, Spsł), NPoz, z suf. *-owski*; nz. *Bagrowski* III – niem. n. os. *Bagger* (< srwniem. *bāgen*, śrdniem. *bagen* ‘głośno krzyczeć’, Gott), NPoz, z suf. *-owski*;
- nz. *Bronowski* I – n. m. *Bronów, Bronowe, Broniów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bronowski* II – n. os. *Brona* (< im. *Broni-sław, Często-bron(ka)*, TaszN; ap. *brona*, Dejsl), GSNP, z suf. *-owski*; nz. *Bronowski* III – n. os. *Bron* (< niem. n. os. *Brun*, NG < stwniem. *brunia* ‘napierśnik, pancierz, kolczuga’, stwniem. *brün* ‘łśniąco brunatny’, NG, 25), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Dykowski* I – n. m. *Dykowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Dykowski* II – n. os. *Dyk* (< stp. *dykać* ‘iść, kotylsząc się’, NPoz), NPoz, z suf. *-owski*; nz. *Dykowski* III – niem. n. os. *Dick(e)*, *Dick* (spolszczone *Dik* < srwniem. *dick(e)*, śrdniem. *dicke* ‘gruby, tłusty’, Gott; im. *Dick* < im. *Dietrich* lub *Benedictus*, Gott, NPoz), z suf. *-owski*.
- I. Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-II
- nz. *Mańkowski* I – n. m. *Mankowo, Manikowo*, dziś *Mańkowo*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mańkowski* II – n. os. *Maniek* (< im. *Edmund*, NCh), SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Mańkowski* III – n. os. *Mańka* (< im. *Maria*, NCh; ap. *mańka* ‘lewa ręka’, SJP), NPoz, z suf. *-owski*.
- J. Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-I
- nz. *Bogucki* I – n. m. *Boguty*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Bogucki* II – n. m. *Bogucice, Bogucino*, NODm, z suf. *-ski* > *-cki*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bogu-*

- cki* III – n. os. *Bogucz*(z) (< im. typu *Boguchwał*, *Bogumił*, RNP), SNW, z suf. *-ski* > *-cki*;
- nz. *Cebulski* I – n. m. *Cebula*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Cebulski* II – n. m. *Cebulice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy (*Cybul[ice]* + *-ski*); nz. *Cebulski* III – n. os. *Cebula*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*;
- nz. *Czarnocki* I – n. m. *Czarnoty*, NMPol, z suf. *-ski* > *-cki* (*Czarnot-ski*);
nz. *Czarnocki* II – n. m. *Czarnocin*, *Czarnocice*, NMPol, NODm, po dezintegracji podstawy, z suf. *-ski* > *-cki* (*Czarnoc-ski*); nz. *Czarnocki* III – n. os. *Czarnota* (< ap. *czarnota* ‘czern, kolor czarny’, ‘brud, pył, kurz’; także ‘o człowieku wątłym, słabowitym’, SGP), SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki* (*Czarnot-ski* > *Czarnoc-ski* > *Czarnocki*);
- nz. *Galicki* I – n. m. *Galice*, dziś zaginiona, NODm, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Galicki* II – n. m. *Galicyce*, dziś *Galczyce*, NODm, z suf. *-ski* > *-cki*, po dezintegracji podstawy; nz. *Galicki* III – n. os. *Galicz*, SSNO, z suf. *-ski* > *-cki* (*Galicz-ski* > *Galicki* > *Galicki*);
- nz. *Gostawski* I – n. m. *Gostaw*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gostawski* II – n. m. *Gostawice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Gostawski* III – im. *Gostaw*, TaszN, z suf. *-ski*;
- nz. *Grocholski* I – n. m. *Grochol* (dziś część Bydgoszczy), NMPol, z suf. *-ski*;
nz. *Grocholski* II – n. m. *Grocholin* lub *Grocholice*, NODm, NmPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Grocholski* III – n. os. *Grochol*, *Grochola*, SSNO, z suf. *-ski*.
- K. Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-II
- nz. *Adamowski* I – n. m. *Adamów*, *Adamowa*, *Adamowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Adamowski* II – n. m. *Adamowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Adamowski* III – n. os. *Adam* (< im. *Adam*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Barkowski* I – n. m. *Barkowo*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Barkowski* II – n. m. *Barkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Barkowski* III – n. os. *Bark* (< ap. *bark* ‘górną część ręki’, Sstp; stsas. *barc*, gen. sg. *-ges* ‘knur kastrowany’, por. *Bark* NG), SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Bartoszewski* I – n. m. *Bartoszew*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bartoszewski* II – n. m. *Bartoszewice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bartoszewski* III – n. os. *Bartos* (< im. *Bartos*(z) < im. *Bartłomiej*, NCh; gw. *bartos/bartos* ‘chrabąszcz’, SGP), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Daniszewski* I – n. m. *Daniszew*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Daniszewski* II – n. m. *Daniszewice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Daniszewski* III – n. os. *Danisz* (< im. zł. typu *Bogu-dan*, NAP; hipoc. od im. *Daniel*, NCh), SSNO, z suf. *-ewski*;

- nz. *Dębowski* I – n. m. *Dębowa Góra*, *Dębowa*, MNPol, z suf. *-ski*; nz. *Dębowski* II – n. m. *Dębowiec*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
 nz. *Dębowski* III – n. os. *Dąb*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Galewski* I – n. m. *Galew*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Galewski* II – n. m. *Galewice*, *Galowice*, dziś *Galewice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
 nz. *Galewski* III – n. os. *Gal(l)*, SSNO, *Gall* AnP, z suf. *-ewski*;
 nz. *Gawłowski* I – n. m. *Gawłów*, *Gawłowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gawłowski* II – n. m. *Gawłówek*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Gawłowski* III – n. os. *Gaweł*, AnP, SNW, z suf. *-owski*;
 nz. *Grotowski* I – n. m. *Grotów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Grotowski* II – n. m. *Grotowiec*, *Grotowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Grotowski* III – n. os. *Grota*, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Jackowski* I – n. m. *Jacków*, *Jackowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jackowski* II – n. m. *Jackowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jackowski* III – n. os. *Jacek*, AnP, GSNP, z suf. *-owski*;
 nz. *Janikowski* I – n. m. *Janikowo*, *Janików*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Janikowski* II – n. m. *Janikowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
 nz. *Janikowski* III – n. os. *Janik*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Jankowski* I – n. m. *Janków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Jankowski* II – n. m. *Jankowice*, *Jankówka*, SG, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jankowski* III – n. os. *Janek*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Janowski* I – n. m. *Janów Młyn* (dziś *Janowiec* Wlkp.), *Janowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Janowski* II – n. m. *Janowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Janowski* III – n. os. *Jan*, NCh, z suf. *-owski*;
 nz. *Januszewski* I – n. m. *Januszewo*, dziś *Janiszewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Januszewski* II – n. m. *Januszewice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Januszewski* III – n. os. *Janusz*, NPoz, z suf. *-ewski*;
 nz. *Jurkowski* I – n. m. *Jurkowo-Huby*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Jurkowski* II – n. m. *Jurkowice*, dziś zaginiona, NOdm, NMPoz, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jurkowski* III – n. os. *Jurek* z suf. *-owski*;
 nz. *Kielczewski* I – n. m. *Kielczew*, *Kielczewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kielczewski* II – *Kielczewice*, *Kielczówka*, NOdm, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy;
 nz. *Kielczewski* III – n. os. *Kielek/Kielek*, GSNP, AnP, z suf. *-ewski*;
 nz. *Kłosowski* I – n. m. *Kłosowo*, *Kłosów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kłosowski* II – n. m. *Kłosowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kłosowski* III – n. os. *Kłos*, AnP, z suf. *-owski*;
 nz. *Kolanowski* I – n. m. *Kolanów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kolanowski* II – n. m. *Kolanówka*, NOdm, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kolanowski* III – n. os. *Kolano*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;

- nz. *Kraszewski* I – n. m. *Kraszew*, *Kraszewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kraszewski* II – n. m. *Kraszewice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Kraszewski* III – n. os. *Kras(z)*, SSNO, z suf. *-ewski*;
- nz. *Krzyszkowski* I – n. m. *Krzyszkowo*, SG, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Krzyszkowski* II – n. m. *Krzyszkowice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Krzyszkowski* III – n. os. *Krzyszko*, *Krzyszek*, SSNO, z suf. *-owski*;
- nz. *Krzyżanowski* I – n. m. *Krzyżanów*, *Krzyżanowo*, SG, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Krzyżanowski* II – n. m. *Krzyżanowice*, NODm, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Krzyżanowski* III – n. os. *Krzyżan*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Leśniewski* I – n. m. *Leśniew*, *Leśniewo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Leśniewski* II – n. m. *Leśniewice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Leśniewski* III – n. os. *Leśny*, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Lisowski* I – n. m. *Lisów*, *Lisowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Lisowski* II – n. m. *Lisowice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Lisowski* III – n. os. *Lis*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Łukawski* I – n. m. *Łukawa*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łukawski* II – n. m. *Łukawica*, *Łukawiec*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Łukawski* III – n. os. *Łuka*, AnP, z suf. *-awski*;
- nz. *Magnuszewski* I – n. m. *Magnuszewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Magnuszewski* II – n. m. *Magnuszewice*, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Magnuszewski* III – n. os. *Magnusz*, NPoz, z suf. *-ewski*;
- nz. *Malinowski* I – n. m. *Malinowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Malinowski* II – n. m. *Malinówka*, NODm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Malinowski* III – n. os. *Malina*, NPoz, z suf. *-owski*;
- nz. *Michałowski* I – n. m. *Michałowice*, NODm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Michałowski* II – n. m. *Michałowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Michałowski* III – n. os. *Michał*, SSNO, z suf. *-owski*.
- L. Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II
- nz. *Bieńkowski* I – n. m. *Bieńki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Bieńkowski* II – n. m. *Bieńkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy (*Bieńkow[ice] + -ski*); nz. *Bieńkowski* III – n. os. *Bieniek*, SSNO, AnP, *Bienko/Bieńko*, AnP, *Binieki*, AnP (*Bieniek* > *Biniek*: przejście *e* > *i* przed *n*) (*Bieniek*, *Bienko/Bieńko*, *Biniek* < hipoc. od im. *Benedykt*, NCh), z suf. *-owski*;
- nz. *Klimaszewski* I – n. m. *Klimasze* (Jabłoń), SG, z suf. *-ewski*; nz. *Klimaszewski* II – n. m. *Klimaszewnica*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Klimaszewski* III – n. os. *Klimas/Klimasz* (< im. *Klemens*, NCh), GSNP, AnP, z suf. *-ewski*;
- nz. *Kozanecki* I – n. m. *Kozany*, NODm, z suf. *-ecki*; nz. *Kozanecki* II – n. m. *Kozanki*, NODm, z suf. *-ecki* po dezintegracji podstawy; nz. *Kozanecki* III – n. os. *Kozan*, AnP, z suf. *-ecki*;

nz. *Kułakowski* I – n. m. *Kułaki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kułakowski* II – n. m. *Kułakowice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Kułakowski* III – n. os. *Kułak*, SNP, z suf. *-owski*.

M. Kpc-NM-II + Kew-NO-I + Kew-NO-II

nz. *Gawliński* I – n. m. *Gawły*, WM, z suf. *-iński*; nz. *Gawliński* II – n. os. *Gawlin*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Gawliński* III – n. os. *Gaweł*, AnP, SNW, z suf. *-iński*;

nz. *Jurczyński* I – n. m. *Jurka*, *Jurki*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Jurczyński* II – n. os. *Jurczyn*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Jurczyński* III – n. os. *Jurek*, AnP, z suf. *-yński*.

N. Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-IX

nz. *Depczyński* I – n. m. *Depczyn*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Depczyński* II – n. os. *Depta*, SSNO, AnP (< ap. *depta* ‘coś, co się depcze’, NAP, por. *deptać*, Sstp, gw. *depta* ‘guzdrała’, BrezaNPom II, 102, NPoz), AnP, z suf. *-yński*; nz. *Depczyński* III – polonizacja niem. n. os. *Depke*, NPoz, za pomocą suf. *-iński*;

nz. *Kański* I – n. m. *Kania*, *Kanie*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kański* II – n. os. *Kania*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Kański* III – n. os. *Kan* (< im. bibl. *Elkana*, AbrS), AbrS, z suf. *-ski*.

O. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II

nz. *Białkowski* I – n. m. *Białkowo*, *Białków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Białkowski* II – n. m. *Białki*, NOdm, z suf. *-owski*; nz. *Białkowski* III – n. m. *Białkowice*, *Białkówka*, NMPol, po dezintegracji podstawy, z suf. *-ski*; nz. *Białkowski* IV – n. os. *Białek*, *Białko*, *Białka*, SSNO, z suf. *-owski*;

nz. *Bronikowski* I – n. m. *Bronikowo*, *Broników*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bronikowski* II – n. m. *Broniki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Bronikowski* III – n. m. *Bronikowice*, *Bronkowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bronikowski* IV – n. os. *Bronik* (< im. złoż. typu *Broni-sław*, *Broni-sąd*, NAP), SSNO, z suf. *-owski*;

nz. *Jurkowski* I – n. m. *Jurkowo*, *Jurków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jurkowski* II – n. m. *Jurki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Jurkowski* III – n. m. *Jurkowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Jurkowski* IV – n. os. *Jurek*, AnP, z suf. *-owski*;

nz. *Kaczkowski* I – n. m. *Kaczków*, *Kaczkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kaczkowski* II – n. m. *Kaczka*, *Kaczki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kaczkowski* III – n. m. *Kaczkówka*, *Kaczkówko*, *Kaczkowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kaczkowski* IV – n. os. *Kaczka*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*;

nz. *Krajewski* I – n. m. *Krajewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Krajewski* II – n. m. *Kraj*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Krajewski* III – n. m. *Krajewice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Krajewski* IV – n. os. *Kraj*, AnP, z suf. *-ewski*;

- nz. *Kwiatkowski* I – n. m. *Kwiatków*, *Kwiatkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kwiatkowski* II – n. m. *Kwiatki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Kwiatkowski* III – n. m. *Kwiatkowice*, *Kwiatkówek*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Kwiatkowski* IV – n. os. *Kwiatek*, AnP, z suf. *-owski*;
- nz. *Lenartowski* I – n. m. *Lenartowo*, *Lenartów*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Lenartowski* II – n. m. *Lenarty*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Lenartowski* III – n. m. *Lenartowice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Lenartowski* IV – n. os. *Lenart*, SNP, z suf. *-owski*;
- nz. *Lutkowski* I – n. m. *Lutków*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Lutkowski* II – n. m. *Lutek*, *Lutki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Lutkowski* III – n. m. *Lutkówka*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy; nz. *Lutkowski* IV – n. os. *Lutko*, SSNO, *Lutek*, SNW, z suf. *-owski*;
- nz. *Mroczkowski* I – n. m. *Mroczkowo*, dziś zaginiona, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mroczkowski* II – n. m. *Mroczki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Mroczkowski* III – n. m. *Mroczkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Mroczkowski* IV – n. os. *Mroczek*, SSNO, AnP, NPoż, z suf. *-owski*.
- P. Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-I + Kew-NO-II
- nz. *Jarociński* I – n. m. *Jarocin*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jarociński* II – n. m. *Jaroty*, NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Jarociński* III – n. os. *Jarocin* (< n. os. *Jarota*, NAp), SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Jarociński* IV – n. os. *Jarocz*, *Jarota* (< im. złoż. typu *Jaro-gniew*, *Jaro-mir*, NAp), AnP, z suf. *-iński*;
- nz. *Kuczewski* I – n. m. *Kuczów*, *Kuców* a. *Kuczew*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kuczewski* II – n. m. *Kucz*, NmPol, z suf. *-ewski*; nz. *Kuczewski* III – n. os. *Kuczew*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Kuczewski* IV – n. os. *Kucz*, SNP, z suf. *-ewski*.
- Q. Inne możliwe schematy utożsamień homonimicznych:
- Kpc-NM-II + Kew-NO-I
nz. *Kubalski* I – n. m. *Kuby*, SG, z suf. *-alski*; nz. *Kubalski* II – n. os. *Kubala*, SNP, z suf. *-ski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-I + Kew-NO-II
nz. *Janowski* I – n. m. *Janów*, *Janowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Janowski* II – n. m. *Janowiec*, *Janowice*, *Janówka*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Janowski* III – n. os. *Janów*, GSNP, z suf. *-ski*; nz. *Janowski* IV – n. os. *Jan*, SSNO, GSNP, z suf. *-owski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-II + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
nz. *Bakowski* I – n. m. *Baków*, WM, z suf. *-ski*; nz. *Bakowski* II – n. m. *Bakowce*, SG z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bakowski* III – n. os. *Baka* (< gw. *baka*, wiele znaczeń, m.in. ‘mały chleb lub podpłomyk’, SGP), GSNP, z suf. *-owski*; nz. *Bakowski* IV – n. os. *Bak*, AbrS (< ap. *bak* ‘krzyk’, Sstp) z suf. *-owski*; nz. *Bakowski* V – n. os. *Bak*, AbrS (< jid. *bak* ‘policzek’, DudJW, AbrS), AbrS, z suf. *-owski*.

- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
 nz. *Falkowski* I – n. m. *Falkowa*, *Falkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Falkowski* II – n. m. *Falki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Falkowski* III – n. os. *Fałek* (< im. *Chwał*, *Fał* < *Chwali-mir*, *Fali-mir*, *Chwalistaw*, *Fali-sław*, *Chwali-bóg*, *Bogu-chwał*, *TaszN*), SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Falkowski* IV – n. os. *Fałk* (< niem. *Falke* ‘sokół’, SN-P), SSNO, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-I + Kew-NO-II
 nz. *Grzegorzewski* I – n. m. *Grzegorzewo*, *Grzegorzów*, *Grzegorzew*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Grzegorzewski* II – n. m. *Grzegorz*, *Grzegorz*, NMPol, z suf. *-ewski*; nz. *Grzegorzewski* III – n. m. *Grzegorzowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Grzegorzewski* IV – n. os. *Grzegorzew*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Grzegorzewski* V – n. os. *Grzegorz*, SSNO, AnP, z suf. *-ewski*;
 nz. *Iwanowski* I – n. m. *Iwanów*, *Iwanowo*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Iwanowski* II – n. m. *Iwany*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Iwanowski* III – n. m. *Iwanowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Iwanowski* IV – n. os. *Iwanow*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Iwanowski* V – n. os. *Iwan*, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II + Kew-NO-II
 nz. *Kostkowski* I – n. m. *Kostkowa*, *Kostkowo*, *Kostków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kostkowski* II – n. m. *Kostki*, z suf. *-owski*; nz. *Kostkowski* III – n. m. *Kostkowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kostkowski* IV – n. os. *Kostka*, AnP, z suf. *-owski*; nz. *Kostkowski* V – n. os. *Kostek* (< im. *Konstantyn*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-owski*.

Biorąc pod uwagę sposób derywacji w procesie powoływania nowych jednostek onimicznych symbolizujących postrzeganie rzeczywistości przez kreatorów nazw osobowych w ramach omawianych kategorii, nazwiska homonimiczne należące do kategorii pochodzenie utworzone są od nazwy miejscowej sufiksem prostym *-ski/-cki* (np. nz. *Krzyżanowski* I – n. m. *Krzyżanów*, *Krzyżanowo*, SG, NOdm, z suf. *-ski*), od nazwy miejscowej sufiksem *-ski*, rozszerzonym o cząstki *-ew/-ow-*, *-iń/-yń-*, *-al-* (np. nz. *Ćwikliński* II – n. m. *Ćwikły*, SG, z suf. *-iński*) lub od nazwy miejscowej sufiksem prostym *-ski/-cki* po dezintegracji podstawy (np. nz. *Lisowski* II – n. m. *Lisowice*, SG, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy). Natomiast antroponimy należące do kategorii emocje i wartościowanie wykreowane zostały od nazw osobowych sufiksem prostym *-ski/-cki* (np. nz. *Krzyżański* II – n. os. *Krzyżan*, SSNO, z suf. *-ski*) lub od nazwy osobowej sufiksem *-ski* rozszerzonym o cząstki *-ew/-ow-*, *-iń/-yń-* (np. nz. *Dębowski* III – n. os. *Dąb*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*).

Jest to liczna grupa antroponimów, której powstanie wynika z roli, jaką w rozwoju polskich nazwisk pełnił sufiks *-ski*. Nazwiska odmiejscowe z tym sufiksem, wskazujące na pochodzenie osoby identyfikowanej, należą do najstarszych, natomiast powstałe od nazw osobowych w dobie średniopolskiej i później to raczej nazwiska modelowe, gdyż formant *-ski* od XVII wieku uważany był za „lepszy” i wartościował dodatkowo antroponimy. Zdecydowana większość nazwisk homonimicznych z omawianych kategorii rejestrowana jest w SSNO i w źródłach późniejszych (zob. Indeks nazwisk). Tylko nieliczne, a wśród nich na przykład *Czyrkowski*, *Działkowski*, *Lubaśiński*, nie są notowane w SSNO. Są to nazwiska powstałe po okresie staropolskim, co pozwala przypuszczać, iż mają raczej charakter wartościujący, choć nie można wykluczyć motywacji odmiejscowej, a tym samym wskazać jednej warstwy semantycznej onimu.

Sposób powoływania antroponimów homonimicznych przedstawia się następująco: kategoria pokrewieństwo: NM + suf. *-ski* lub rozszerzony o cząstki *ew-/ow-*, *-iń/-yń-*, *-al-* (czasem po dezintegracji podstawy) w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej (skąd pochodzi?) oraz kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski*, także rozszerzony o cząstki *ew-/ow-*, *-iń/-yń-* w funkcji wartościującej.

Podstawy derywacyjne analizowanych antroponimów homonimicznych (nazwy miejscowe – kategoria pochodzenie i nazwy osobowe – kategoria emocje i wartościowanie) wywodzą się od imion, np. im. *Filip* (nz. *Filipowski* I < n. m. *Filipów*, *Filipowo*, SG, suf. *-ski*; nz. *Filipowski* II < n. os. *Filip*, AnP, z suf. *-owski*) lub od apellatywów, np. ap. *chleb* (nz. *Chlebowski* I – n. m. *Chlebowo*, *Chlebów*, SG, z suf. *-ski* i nz. *Chlebowski* II – n. os. *Chleb*, AnP, z suf. *-owski*), tworzących pierwszy element gniazda derywacyjnego. Nazwiska homonimiczne posiadają zatem często podstawę derywacyjną o wspólnej genezie. Różnią się granicą morfologiczną między podstawą derywacyjną a formantem.

Homonimia nazwotwórcza antroponimów należących do omawianych kategorii pojęciowych polega zatem na powołaniu nowych jednostek antroponimicznych w płaszczyźnie onimicznej:

- 1) od prostszych struktur toponimicznych,
- 2) od prostszych struktur antroponimicznych z różną granicą morfologiczną elementów składowych onimów.

Występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i wspólne pochodzenie genetyczne jest podstawowym typem homonimii nazwotwórczej charakterystycznej dla omawianych kategorii.

Antroponimy należące do kategorii pochodzenie i kategorii emocje i wartościowanie tworzone są według licznych schematów utożsamień homonimicznych, obrazujących różne sposoby derywacyjne, właściwe:

- 1) dwóm antroponimom homonimicznym (np. *nz. Kaliski I* – n. m. *Kalisz*, NOdm, z suf. *-ski*; *nz. Kaliski II* – n. os. *Kalisz*, SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-ski*; *nz. Bojanowski I* – n. m. *Bojanowo*, NOdm, z suf. *-ski*; *nz. Bojanowski II* – n. os. *Bojan*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*; *nz. Białasiński I* – n. m. *Białasy*, SG, z suf. *-iński*; *nz. Białasiński II* – n. os. *Białas* < ap. *białas* ‘człowiek z jasnymi włosami’, SW, SSNO, NHP, z suf. *-iński*; *nz. Mikulski I* – n. m. *Mikulin*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; *nz. Mikulski II* – n. os. *Mikuła*, NPoz, z suf. *-ski*; *nz. Iwanowski I* – n. m. *Iwanowice*, SG, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; *nz. Iwanowski II* – n. os. *Iwan*, NPoz, z suf. *-owski*);
- 2) kilku tożsamym formalnie nazwiskom (np. *nz. Borkowski I* – n. m. *Borków*, *Borkowo*, SG, z suf. *-ski*; *nz. Borkowski II* – n. m. *Borek* lub *Borki*, SG, z suf. *-owski*; *nz. Borkowski III* – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-owski*; *nz. Bronikowski I* – n. m. *Bronikowo*, *Broników*, SG, z suf. *-ski*; *nz. Bronikowski II* – n. m. *Broniki*, SG, z suf. *-owski*; *nz. Bronikowski III* – n. m. *Bronikowice*, *Bronkowice*, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; *nz. Bronikowski IV* – n. os. *Bronik* < im. złoż. typu *Broni-sław*, *Broni-sąd*, NAP, SSNO, z suf. *-owski*; *nz. Bakowski I* – n. m. *Baków*, WM, z suf. *-ski*; *nz. Bakowski II* – n. m. *Bakowce*, SG z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; *nz. Bakowski III* – n. os. *Baka* < gw. *baka*, wiele znaczeń, m.in. ‘mały chleb lub podpłomyk’, SGP, GSNP, z suf. *-owski*; *nz. Bakowski IV* – n. os. *Bak*, AbrS < ap. *bak* ‘krzyk’, Sstp, z suf. *-owski*; *nz. Bakowski V* – n. os. *Bak*, AbrS < jid. *bak* ‘policzek’, DudJW, AbrS, z suf. *-owski*).

Relacje homonimiczne zachodzą też między nazwiskami w obrębie poszczególnych kategorii, tworząc utożsamienia homonimiczne wewnątrz-kategorialne. To powoduje, że homonimia w omawianych kategoriach może być wielostopniowa i zachodzić na kilku płaszczyznach. Proces ten można zobrazować, analizując nazwisko *Czechowski*:

nz. Czechowski I – n. m. *Czechowo*, *Czechów*, NOdm, z suf. *-ski*; *nz. Czechowski II* – n. m. *Czechy*, NOdm, z suf. *-owski*; *nz. Czechowski III* – n. os. *Czech* (< n. etn. *Czech*; hipoc. od im. złożonych na *Cze-*, typu *Czesław*, NAP), SSNO, AnP, z suf. *-owski*.

Schemat utożsamień homonimicznych przedstawia się następująco:

nz. Czechowski I

Ia – n. m. *Czechowo*, *Czechów*, z suf. *-ski* < n. etn. *Czech*

Ib – n. m. *Czechowo*, *Czechów*, z suf. *-ski* < im. na *Cze-*, typu *Czesław*

nz. Czechowski II

n. m. *Czechy* < n. etn. *Czech*, z suf. *-owski*

nz. Czechowski III

IIIa – n. os. *Czech*, z suf. *-owski* < n. etn. *Czech*

IIIb – n. os. *Czech*, z suf. *-owski* < im. na *Cze-*, typu *Czesław*

Nazwiska *Czechowski I* i *Czechowski II* reprezentują kategorię pochodzenie, a antroponimy *Czechowski III* należą do kategorii emocje i wartościowanie.

Utożsamienia jednokategorialne oznaczone są literami a, b. Homonimia wewnątrz-kategorialna zachodzi między nazwiskami *Czechowski Ia* i *Czechowski Ib* oraz między *Czechowski IIIa* i *Czechowski IIIb*. Ponadto dotyczy nazwisk *Czechowski I* i *Czechowski II*.

Homonimia wewnątrz-kategorialna zachodząca między wymienionymi onimami jest rodzajem homonimii nazwotwórczej polegającej na:

- 1) występowaniu równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą, ale wspólne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski Ia* i nz. *Czechowski II*);
- 2) występowaniu równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski Ib* i nz. *Czechowski II*);
- 3) utożsamieniu formalnym wynikającym z homonimii podstaw derywacyjnych (nz. *Czechowski Ia* i *Czechowski Ib* oraz *Czechowski IIIa* i *Czechowski IIIb*).

Homonimia międzykategorialna zachodzi między nz. *Czechowski I* i nz. *Czechowski II* a nz. *Czechowski III*. Jest to również rodzaj homonimii nazwotwórczej polegającej na występowaniu równobrzmiących derywatów mających:

- 1) odrębną strukturę słowotwórczą, ale wspólne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski Ia* i nz. *Czechowski IIIa*),
- 2) odrębną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski Ib* i nz. *Czechowski IIIb*),
- 3) wspólną strukturę słowotwórczą i wspólne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski II* i nz. *Czechowski IIIa*),
- 4) wspólną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Czechowski II* i nz. *Czechowski IIIb*).

Utożsamienia homonimiczne wielostopniowe międzykategorialne zachodzą najczęściej w sytuacji zbieżności formalnej więcej niż dwóch antroponimów, także wtedy, gdy przynajmniej jeden z nich ma pochodzenie niepolskojęzyczne i ulega adaptacji do naszego systemu językowego, np. nz. *Dykowski I* – n. m. *Dykowo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Dykowski II* – n. os. *Dyk* (< stp. *dykać* ‘iść, kołysząc się’, NPoz), NPoz, z suf. *-owski*; nz. *Dykowski III* – niem. n. os. *Dick(e)*, *Dick* (spolszczone *Dik* < śrwniem. *dick(e)*, śrdniem. *dicke* ‘gruby, tłusty’ Gott; im. *Dick* < im. *Dietrich* lub *Benedictus*, Gott, NPoz), z suf. *-owski*.

Schemat utożsamień homonimicznych nazwisk *Dykowski* można zobrazować następująco:

nz. *Dykowski I*

Ia – n. m. *Dykowo*, z suf. *-ski* < n. os. *Dyk*

Ib – n. m. *Dykowo*, z suf. *-ski* < n. os. *Dick(e)*, *Dick*

nz. *Dykowski* II

n. os. *Dyk*, z suf. *-owski* < stp. *dykać* ‘iść, kołysząc się’,

nz. *Dykowski* III

IIIa – niem. n. os. *Dick(e)*, *Dick*, z suf. *-owski* < śrwniem. *dick(e)*, śrdniem. *dicke* ‘gruby, tłusty’

IIIb – niem. n. os. *Dick(e)*, *Dick*, z suf. *-owski* < im. *Dietrich* lub *Benedictus*

Homonimia wewnątrzkategorialna (nz. *Dykowski* I oraz nz. *Dykowski* III) wynika z homonimii podstaw derywacyjnych nazwisk *Dykowski* Ia i nz. *Dykowski* Ib (nazw miejscowych) i homonimii podstaw derywacyjnych antroponomów *Dykowski* IIIa i nz. *Dykowski* IIIb (nazw osobowych) oraz wielofunkcyjności sufiksu *-(ow)ski*.

Homonimia międzykategorialna dotyczy homonimii nazwotwórczej polegającej na występowaniu równobrzmiących derywatów mających:

- 1) odrębną strukturę słowotwórczą, ale wspólne pochodzenie genetyczne (nz. *Dykowski* Ia i nz. *Dykowski* II oraz nz. *Dykowski* Ib i nz. *Dykowski* IIIa lub nz. *Dykowski* IIIb),
- 2) odrębną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Dykowski* Ib i nz. *Dykowski* II oraz nz. *Dykowski* Ia i nz. *Dykowski* IIIa lub nz. *Dykowski* IIIb).

Dla poszczególnych nazwisk tożsamych formalnie schemat utożsamień i relacji homonimicznych wewnątrzkategorialnych lub międzykategorialnych jest inny.

Utożsamienia nazwotwórcze w obrębie kategorii pochodzenie oraz emocje i wartościowanie będą obejmować homonimię słowotwórczą, wynikającą z cech tematów i z wielofunkcyjności formantu:

- 1) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Falkowski* I – n. m. *Falkowa*, *Falkowo*, SG, z suf. *-ski* < n. os. *Falek* < im. *Chwał*, *Fał* < *Chwali-mir*, *Fali-mir*, *Chwalisław*, *Fali-sław*, *Chwali-bóg*, *Bogu-chwał*, *TaszN*; nz. *Falkowski* IV – n. os. *Fałk* < niem. *Falke* ‘sokół’, SN-P, SSNO, z suf. *-owski*);
- 2) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Kański* I – n. m. *Kania*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kański* III – n. os. *Kan* < im. bibl. *Elkana*, *AbrS*, z suf. *-ski*);
- 3) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i wspólne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Gradowski* I – n. m. *Grádów*, *Gradowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gradowski* II – n. os. *Grad*, *AnP*, z suf. *-owski*);
- 4) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną i wspólne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Kaliski* I – n. m. *Kalisz*, *NODm*, z suf. *-ski*; nz. *Kaliski* II – n. os. *Kalisz*, *SSNO*, *AnP*, *NPOz*, z suf. *-ski*).

5.3.1.8. Kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

Homonimy należące do kategorii osoba i kategorii wygląd i charakter tworzyć będą nazwiska od nazw osobowych (kategoria osoba) i od apelatywów (kategoria wygląd i charakter) według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne bezsufiksalne, motywowane nazwiskami, imionami w formie podstawowej lub derywowanej oraz apelatywami

A. Kos-NO-VIII + Kwc-AP-VII

nz. *Bajer* I – niem. n. os. *Baier*, *Bayer* (< mieszkaniec Bawarii, Gott, NG; postać *Baier* < *Baiahaim-wariōz* ‘mieszkańcy kraju Bojów’, por. NG); nz. *Bajer* II – gw. *bajer* ‘kłamca’, SGPKar;

nz. *Banc* I – n. os. *Bantz* (< im. *Benedict*), GugE; nz. *Banc* II – gw. *banc* ‘placek z resztek ciasta’, SGP;

nz. *Fajt* I – niem. n. os. *Feit*, *Veith* (< im. *Vitus*), DudF; nz. *Fajt* II – gw. *fajt* ‘spory kawał chleba’, SNŚl;

nz. *Kus* I – niem. n. os. *Kuß* (< im. *Dominicus*), Gott; nz. *Kus* II – ap. *kus* ‘kawałek’, NAp;

nz. *Fołtyn* I – n. os. *Foltin* (będącej niemiecką formą imienia *Walentyn* (łac. *Valentinus*); forma *Fołtyn* przyswojona do polszczyzny (pol. -ł- za niem. -l-), AnP I, 459–460; nz. *Fołtyn* II – ap. *fołtyn* ‘kłoda drzewa budulcowego’, SXVI;

nz. *Grom* I – niem. n. os. *Grom* (< im. *Hieronymus*), Gott; nz. *Grom* II – ap. *grom* ‘piorun, grzmot’, SXVI.

B. Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VII

nz. *Anton* I – im. ros. *Антон*, pol. *Antoni*, PetS; nz. *Anton* II – gw. *anton* ‘zając’, SGP;

nz. *Dul* I – im. cerk. *Duł*, *Duła*, SupS; nz. *Dul* II – ap. *dul* ‘bryła krzepnącego żelaza kowalskiego’, SW, gw. ‘burza śnieżna, zadymka, zamieć’, ‘urządzenie na burcie łódki w kształcie widełek, służące jako oparcie dla wiosła’, SGP;

nz. *Chabroń* I – im. ż. ros. *Хаврония*, PetS; nz. *Chabroń* II – gw. *chabroń* ‘kość grzbietowa drobiu obrana z mięsa’, SGP;

nz. *Giza* I – im. ż. hebr. *Gisa*, *Giza*, IŻ; nz. *Giza* II – ap. *giza* ‘tylna noga wołowa lub wieprzowa’, Sstp, NAp ‘noga ludzka, goleń, piszczel’, ‘tłuszcz do smarowania, np. butów’, SW, SGPKar.

C. Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII

nz. *Lada* I – im. ros. *Лада*, strus. ‘kochana, miła’, bogini ślubów, miłości, PetS;

nz. *Lada* II – ap. *lada* ‘skrzynia, stół sklepowy’, SW; nz. *Lada* III – ap. ros. *ляда* ‘leń’, DalT;

nz. *Lira* I – im. ż. ros. *Лира*, PetS; nz. *Lira* II – ap. *lira* ‘strunowy instrument muzyczny’, SXVI; nz. *Lira* III – łac. *lira*, -ae ‘skiba, zagon’, NLat.

D. Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Gizela* I – im. ż. germ. *Gisela* (< *gisil* ‘strzała’), FroK, SI; nz. *Gizela* II – ap. *gizela* ‘koniec kości goleniowej’, SL; nz. *Gizela* III – gw. *gizela* ‘czeladnik’, ‘towarzysz’, SGP.

E. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Bal* I – im. *Bal* (< im. *Baltazar*, Mall); nz. *Bal* II – ap. *bal*, Sstp;
nz. *Brych* I – im. *Brych* (< im. poch. celt. *Brychcy*, FroK; nz. *Brych* II – gw. *brych* ‘ostrzy brzeg’, NAP;

nz. *Flor* I – im. *Flor* (< im. *Florian*, SONP); nz. *Flor* II – gw. *flor* ‘kir, żałoba’, ‘przędza do szycia rękawiczek’, SONP;

nz. *Karp* I – im. *Karp* (< im. *Polikarp*, MalS); nz. *Karp* II – ap. *karp*, Sstp;

nz. *Mróz* I – im. *Mróz* (< im. *Ambroży*, NCh); nz. *Mróz* II – *mróz* ‘temperatura poniżej 0°C’, ‘odmrożona część ciała’, ‘mrowie’, gw. ‘koń mroziaty’, SONP;

nz. *Pol* I – im. *Pol* (< im. *Polikarp*, SONP); nz. *Pol* II – ap. *pol* stp. ‘świat’ < łac. *polus* ‘biegun’, gw. ‘okno’, SONP;

nz. *Rost* I – im. *Rost* (< im. *Rościśław*, SONP); nz. *Rost* II – gw. *rost* ‘wzrost’, ‘ruszt’, stp. ‘rdza’, SONP;

nz. *Rup* I – im. *Rup* (< im. *Ruprecht*, Mall); nz. *Rup* II – ap. *rup* ‘pasożyt’, Sstp;

nz. *Wawrzyn* I – im. *Wawrzyn* (< im. *Wawrzyniec*, SONP); nz. *Wawrzyn* II – ap. *wawrzyn* ‘bobek’, ‘kalina, przen. laur’, SONP.

F. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VII

nz. *Roch* I – im. *Roch*, SONP; nz. *Roch* II – ap. *rochać* ‘krząkać jak świnia’, SONP; nz. *Roch* III – ap. *roch* ‘wieża w szachach’, SW;

nz. *Żegota* I – im. *Żegota*, SONP; nz. *Żegota* II – gw. *żegotać* ‘grzechotać’, SONP;
nz. *Żegota* III – ap. *żegota* ‘roślina z rodz. pokoliczkowatych’, SONP.

G. Inne modele utożsamień homonimicznych:

– Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VI

nz. *Arent* I – niem. im. *Arendt*, SONP; nz. *Arent* II – gw. *arenta*, *arenda* ‘dzierżawa’, ‘karczma’, ‘czynsz’, SONP.

– Kos-NO-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Brzyk* I – im. *Brzyk* (< im. *Brzykc(z)y*, Mall); nz. *Brzyk* II – im. *Brzyk* (< im. *Jabłrzyk*, Mall); nz. *Brzyk* III – ap. *brzyk* ‘gat. prosa’, Sstp.

– Kos-IM-IX + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Bas* I – im. hebr. *Bass*, IŻ; nz. *Bas* II – im. *Bas* (< im. *Basjan*, *Bassus* z łac. *basuus*, -a, -um ‘grubas, tłuścioch’, FroK); nz. *Bas* III – ap. *bas* ‘niski głos męski, człowiek mówiący niskim głosem’, SW, gw. ‘kontrabas’, DejSl.

- Kos-IM-VI + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII
nz. *Gron I* – żyd. im. *Agron* (< bibl. im. *Aharon, Aaron, IŻ*); nz. *Gron II* – ap. *grono* ‘winne grono’, Sstp, NAp; nz. *Gron III* – niem. *Grün*, por. stwniem. *gruoni*, stsas, *grōni*, w pierw w znaczeniu ‘kwitnący’, później ‘zielony’, NG.
- Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VI
nz. *Badur I* – im. *Badur* (< im. *Badrzych*, SSNO, BubSąd); nz. *Badur II* – ap. *badurzyć* ‘prawić ni to, ni owo, gadać nie do rzeczy, pleść trzy po trzy’, SL; nz. *Badur III* – gw. *badurać (się)* ‘guzdrać się, marnować czas’, SGP.
- Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VII
nz. *Boruch I* – im. bibl. hebr. *Baruch* o znaczeniu ‘błogosławiony’, FroK; nz. *Boruch II* – gw. *borucha* ‘wódka’, SGP; nz. *Boruch III* – ap. *boruchać się* ‘kiwać się jak Żyd nad Talmudem’, SW; nz. *Boruch IV* – gw. *boruch* ‘fartuch wełniany’, SGP.
- Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII
nz. *Dorsz I* – im. *Dorsz* (< im. *Doroteusz*, MalI); nz. *Dorsz II* – ap. *dorsz* ‘ryba drapieżna’, SXVI, por. śrwniem. *dorsch*, NAp; nz. *Dorsz III* – łac. *Thyrus* ‘chudy człowiek’, BorBy.
- Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII
nz. *Dost I* – im. *Dost* (< im. *Radost*, BrezaNPom II, z derywacją redukcyjną); nz. *Dost II* – ap. *dostać* ‘ustać, dotrzymać’, RNP I, z derywacją redukcyjną; nz. *Dost III* – śrwniem. *doste* ‘dziki tymianek = organum vulgare’, pierwotnie przezwisko zbieracza ziół, DudF.
- Kos-IM-VII + Kos-NO-VIII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII
nz. *Kuc I* – im. *Kuc* (< im. *Jakub*, GSNP); nz. *Kuc II* – niem. n. os. *Kutz* (< im. *Konrad*, NCh; śrdniem. *kutze* ‘powóz’, DudF), Gott; nz. *Kuc III* – ap. *kucać* ‘przysiadać na zgiętych kolanach’, SW; nz. *Kuc IV* – ap. *kuc* ‘mały koń’, SW; nz. *Kuc V* – śrwniem. *kūz* ‘dziwak, człowiek z dziwacznyymi przyzwyczajeniami’, DudF, AbrS.

2. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ch-* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Banach I* – im. *Banach* (< im. *Benedykt*, NCh); nz. *Banach II* – gw. *banach* ‘dziecko grubas lub niegrzeczne’, ‘bękart’, SONP;
- nz. *Boch I* – im. *Boch* (< im. *Bogusław*, SONP); nz. *Boch II* – ap. *boch* ‘tułów obłupionego bydłęcia’, SONP;
- nz. *Brach I* – im. *Brach* (< im. *Bratumił*, SONP); nz. *Brach II* – ap. *brach*, stp. ‘brat’, SONP;

- nz. *Bracha* I – im. *Bracha* (< im. *Bratumił*, RNP); nz. *Bracha* II – ap. *bracha* ‘stolnica’, ‘wywar po odpędzeniu wódki’, ‘napój, kwas z mąki’, przen. ‘lura’, SONP;
- nz. *Cieluch* I – im. *Cieluch* (< im. *Celestyn*, Kreja, 2001, s. 46), AnP, z suf. *-uch*;
- nz. *Cieluch* II – ap. *cieluch* ‘głupiec’, ‘podrośnięte cielę’, przen. ‘o człowieku opasłym, ociężałym, leniwym; niemądrym, niezaradnym’, SGP;
- nz. *Czach* I – im. *Czach* (< im. *Czasław*, RNP); nz. *Czach* II – ap. *czach* ‘brzęk’, ‘szyb’, SONP;
- nz. *Groch* I – im. *Groch* (< im. zł. z *grodz(i)-*, np. *Grodziszław*, MałS); nz. *Groch* II – ap. *groch*, Sstp;
- nz. *Grzech* I – im. *Grzech* (< im. *Grzegorz*, RNP); nz. *Grzech* II – ap. *grzech* ‘uczynek przeciw prawu boskiemu’, przen. ‘wina’, gw. ‘diabeł’, SONP;
- nz. *Jucha* I – im. *Jucha* (< im. *Juryj*, RNP); nz. *Jucha* II – ap. *jucha* ‘krew bydłęca’, ‘polewka, sos’, przen. ‘chleb’, gw. ‘potrawa z mąki żytniej’, stp. ‘rygor’, SONP;
- nz. *Klech* I – im. *Klech* (< im. *Klemens*, NCh); nz. *Klech* II – ap. *klecha* ‘sługa kościelny, ksiądz (pogardliwie), organista’, SW;
- nz. *Kuch* I – im. *Kuch* (< im. *Jakub*, NCh); nz. *Kuch* II – ap. *kuch* ‘rodzaj placka’, Sstp (< śrwniem. *kuoche* ‘ciasto, placek, ciastko’, LexM, por. *Kuch* NG);
- nz. *Mach* I – im. *Mach* (< im. *Maciej*, RNP); nz. *Mach* II – ap. *mach* ‘zamach, cios’, gw. ‘rozmach’, gw. ‘gmach’, SONP;
- nz. *Małocha* I – im. *Małocha* (< im. *Małomir*, SONP); nz. *Małocha* II – gw. *małocha* ‘czł. niewielki lub leniwy’, ‘niewymawiający „ł”’, SONP;
- nz. *Miech* I – im. *Miech* (< im. *Mieczysław*, RNP); nz. *Miech* II – ap. *miech* ‘wór’, ‘narzędzie do wypychania powietrza’, ‘miara fuira’, SONP;
- nz. *Terech* I – im. *Terech* (< im. *Terentij*, RNP); nz. *Terech* II – gw. *terech* ‘niechluj, brzydal, rozczochraniec’, SONP;
- nz. *Wituch* I – im. *Wituch* (< im. *Witold*, RNP); nz. *Wituch* II – ap. *wituch* stp. ‘płachta do rozsiewania zboża’, gw. ‘zwijadło’, ‘kłębek nici’, ‘taniec podlaski’, SONP.
- B. Kos-IM-VII + Kwc-AP-V
- nz. *Kluch* I – im. *Kluch* (< im. *Mikołaj*, NCh); nz. *Kluch* II – ap. *klucha* ‘augm. od kluska’, SW;
- nz. *Kostuch* I – im. *Kostuch* (< im. *Konstanty*, SONP); nz. *Kostuch* II – ap. *kostucha* ‘śmierć jako kościotrup z kosą’, SONP.
- C. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI
- nz. *Krych* I – im. *Krych* (< im. *Krystian*, SONP); nz. *Krych* II – gw. *krychać* ‘rozdrabniać’, SONP.
- D. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Gach* I – im. *Gach* (< im. *Gabriel*, RNP); nz. *Gach* II – im. *Gach* (< im. *Gaweł*, RNP); nz. *Gach* III – ap. *gach* ‘kochanek’, SW, ‘kochanek, zalotnik’,

- SXVI; gw. 'wysoki człowiek, dryblas', obelż. 'o Żydzie lub poganinie', 'prosiak, wieprz', 'małe rosochate drzewo', 'samiec zająca w okresie godowym', SGP;
 nz. *Pach* I – im. *Pach* (< im. *Paweł*, RNP); nz. *Pach* II – im. *Pach* (< im. *Pakosław*, RNP); nz. *Pach* III – gw. *pach* 'woń', 'szczypta', 'smoła szewska', SONP;
 nz. *Wiech* I – im. *Wiech* (< im. zł. z *wiel(e)*-, np. *Wielebor*, MałS, RNP); nz. *Wiech* II – im. *Wiech* (< im. zł. z *wieśc(i)*-, np. *Wieścisław*, MałS); nz. *Wiech* III – ap. *wiech* 'garść, pęk słomy, siana, badyli', SW.

E. Inne modele utożsamień homonimicznych:

- Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VIII
 nz. *Bach* I – im. *Bach* (< im. na *Ba*- typu *Bartłomiej*, MałI 191); nz. *Bach* II – im. *Bach* (< im. na *Ba*- typu *Baldwin*, *Baltazar*, MałI 191); nz. *Bach* III – ap. psł. **bachati* 'paplać, gadać, chępić się', NAP; nz. *Bach* IV – ap. *bach* 'bachur, bęben', NAP, NPoz; nz. *Bach* V – śrwniem. ap. *bach* 'potok', BreE I, 57, DudF.
- Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII
 nz. *Buch* I – im. *Buch* (< im. *Burkart*, NCh); nz. *Buch* II – im. *Buch* (< im. zł. typu *Budzi-sław*, por. psł. **buditi* Spsł, ap. *budzić*, Sstp, NAP); nz. *Buch* III – ap. *buchać* 'gwałtownie bić, puchnąć', SW, 'chlustać', SXVI; nz. *Buch* IV – gw. *bucha* 'kasz. pycha' NAP; nz. *Buch* V – niem. ap. *Buch* 'książka', SN-P.
- Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI
 nz. *Broch* I – im. *Broch* (< im. *Baruch*, GugE); nz. *Broch* II – im. *Broch* (< im. złoż. typu *Brodzi-sław*, por. psł. **broditi*, Spsł, ap. *brodzić* 'chodzić po wodzie', Sstp, NAP); nz. *Broch* III – im. *Broch* (< im. złoż. typu *Broni-sąd*, *Broni-sław*, por. psł. **borniti* 'osłaniać orężem, bronią, strzec, bronić', Spsł, ap. *bronić*, Sstp, NAP); nz. *Broch* IV – im. *Broch* (< im. *Ambroży*, GSNP); nz. *Broch* V – ap. *brochać się* 'tarzać się w błocie', SW.

3. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-a* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Broda* I – im. *Broda* (< im. *Brodzi-sław*, NAP); nz. *Broda* II – ap. *broda* 'podbródek', 'włosy na brodzie', przen. 'starzec', 'brodacz', 'ostrze', SONP;
 nz. *Buda* I – im. *Buda* (< im. *Budzi-sław*, NAP); nz. *Buda* II – ap. *buda* 'klecianka', 'kram', 'przykrycie bryki', 'rodzaj kapelusza', SONP;
 nz. *Gała* I – im. *Gała* (< im. *Gaweł*, MałI); nz. *Gała* II – ap. *gała*, SW;
 nz. *Jędra* I – im. *Jędra* (< im. *Andrzej*, RNP); nz. *Jędra* II – gw. *jędra* 'zły duch', SONP;

- nz. *Kania* I – im. *Kania* (< im. stp. *Kanimir*, TazsN); nz. *Kania* II – ap. *kania* ‘ptak drapieżny’, Sstp, SW;
- nz. *Kasza* I – im. *Kasza* (< im. *Kazimierz*, RNP); nz. *Kasza* II – ap. *kasza* ‘zboże grubo mielone’, ‘potrawa z krup’, gw. ‘kartofle tłuczone’, stp. ‘gęsto rozgotowane jadlo’, przen. ‘czł. popędliwy’, ‘kłopot’, SONP;
- nz. *Kata* I – im. *Kata* (< im. *Katarzyna*, SONP); nz. *Kata* II – gw. *kata* ‘buda, chata’, SGPKar;
- nz. *Klima* I – im. *Klima* (< im. *Klemens*, RNP); nz. *Klima* II – gw. *klima* ‘przyrząd rymarski’, SONP;
- nz. *Kucza* I – im. *Kucza* (< im. *Konrad*, Mall); nz. *Kucza* II – ap. *kucza* ‘chata’, SXVI;
- nz. *Kula* I – im. *Kula* (< im. *Mikołaj*, NCh); nz. *Kula* II – ap. *kula*, Sstp, NAp;
- nz. *Kuna* I – im. *Kuna* (< im. *Konrad*, Mall); nz. *Kuna* II – ap. *kuna* ‘nazwa zwierzęcia o cennym futerku’, ‘nazwa daniny i różnych przedmiotów przypominających kunę’, NAp;
- nz. *Liga* I – im. *Liga* (< im. *Eligiusz*, CieśS); nz. *Liga* I – ap. *liga* ‘sznur, rękojmia’, SXVI;
- nz. *Mila* I – im. *Mila* (< im. *Miłogost*, SONP); nz. *Mila* II – ap. *mila* gw. ‘drzewo, z którego węgiel wypalają’, ‘miara długości’, SONP;
- nz. *Pełka* I – im. *Pełka* (< im. *Świętopełk*, RNP); nz. *Pełka* II – ap. *pełk* stp. ‘moneta zdawkowa’, ‘drużyna’, RNP;
- nz. *Roda* I – im. *Roda* (< im. *Radomił*, RNP); nz. *Roda* II – ap. *roda* ‘natura’, SONP;
- nz. *Sala* I – im. *Sala* (< im. *Salomon*, SONP); nz. *Sala* II – ap. *sala* ‘pokój wielki’, ‘lokal tańca’, ‘obraczka żelazna w wozie’, SONP;
- nz. *Wala* I – im. *Wala* (< im. *Walentyzna*, SONP); nz. *Wala* II – gw. *wala* ‘sztuka płótna’, SONP;
- nz. *Wera* I – im. *Wera* (< im. *Weronika*, SONP); nz. *Wera* II – gw. *wera* ‘stara, otyła kobieta’, SGPKar;
- nz. *Wira* I – im. *Wira* (< im. *Weronika*, SONP); nz. *Wira* II – gw. *wira* ‘połajanka’, SONP.

B. Inne modele utożsamień homonimicznych:

- Kos-NO-VII + Kwc-AP-IX
  - nz. *Grela* I – im. *Grela* (< im. *Grzegorz*, GSNP); nz. *Grela* II – śrwniem. *grēl* ‘krzykliwy, wściekły, szorstki, nieokrzęsany’, por. Grel NG, 78, z suf. *-a*.
- Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
  - nz. *Barta* I – im. *Barta* (< im. *Bartołd*, Mall); nz. *Barta* II – im. *Barta* (< im. *Bartłomiej*, Mall); nz. *Barta* III – ap. *barta* ‘topór’, Sstp.
- Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VII

nz. *Mika* I – im. *Mika* (< im. *Mikołaj*, RNP); nz. *Mika* II – gw. *mikać* ‘krzy-
czeć’, ‘mruczeć’, ‘fikać’, SONP; nz. *Mika* III – ap. *mika* ‘nazwa ogólna nie-
których krzemianów’, SONP.

– Kos-IM-IX + Kos-IM-VIII + Kos-IM-VIII + Kwc-AP-VII

nz. *Beta* I – im. niem. *Beta* (< im. *Bercht-*, RNP); nz. *Beta* II – im. ż. hebr. *Betja*,
IŻ; nz. *Beta* III – im. wsł. *Bema*, PetS; nz. *Beta* IV – gw. *beta* ‘łózko’, SGP.

4. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-acz*
lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Kołacz* I – im. *Kołacz* (< im. *Mikołaj*, łac. *Nikolaus*, NCh); nz. *Kołacz* II –
ap. *kołacz* ‘placek okrągły’, Sstp, Nap.

5. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ka*
lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Belka* I – im. *Belka* (< im. *Izabela*, SI); nz. *Belka* II – ap. *belka* (< ze śr-
wniem. *balle* ‘rolka papieru’, *balke* ‘belka’, NAP), SW;

nz. *Bierka* I – im. *Bierka* (< im. *Bernard*, SONP); nz. *Bierka* II – ap. *bierka* ‘gra
w warcaby a. szachy’, gw. ‘pręcik do gry’, ‘lewa w grze karcianej’, ‘gałka wy-
borcza’, przen. ‘wyrok’, SONP;

nz. *Brzęczka* I – im. *Brzęczka* (< im. *Brzęczysław*, MaIS); nz. *Brzęczka* II – ap.
brzęczka, SW;

nz. *Cynka* I – im. *Cynka* (< im. hebr. *Cyna*, *Cina*, *Cyne*, IŻ); nz. *Cynka* II –
ap. *cynka* ‘narzędzie przy robieniu płótna, na które nawija się przędza’, SW;

nz. *Dalka* I – im. *Dalka* (< im. *Dalebora*, RNP); nz. *Dalka* II – gw. *dalka* gw. ‘od-
dalenie’, SGPKar;

nz. *Kostka* I – im. *Kostka* (< im. *Konstantyn*, Mall); nz. *Kostka* II – ap. *kostka*,
Sstp, NAP;

nz. *Raszka* I – im. *Raszka* (< im. *Rastaw*, RNP); nz. *Raszka* II – gw. *raszka* ‘pił-
ka do drzewa’, ‘narzędzie do czesania lnu’, ‘ptak rudzik’, ‘szaflik’, SONP;

nz. *Ryszka* I – im. *Ryszka* (< im. *Ryszard*, SONP); nz. *Ryszka* II – gw. *ryszka*
‘falbana’, ‘krowa pstrokata’, SONP;

nz. *Sinka* I – im. *Sinka* (< im. *Siemion*, SONP); nz. *Sinka* II – gw. *sinka* ‘kroch-
mal lub gat. sikory’, SONP;

nz. *Stenka* I – im. *Stenka* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Stenka* II – gw. *stenka*
‘gil u nosa dziecka’, ‘smarkacz’, SONP;

nz. *Witka* I – im. *Witka* (< im. *Witold*, RNP); nz. *Witka* II – ap. *witka* ‘wić – łoża’,
‘wąż rośliny’, gw. ‘biczysko’, ‘gałązka’, ‘kółko ozdobne przy uprząży’, SONP.

B. Kos-IM-VII + Kwc-AP-I

nz. *Biedka* I – im. *Biedka* (< im. *Elżbieta*, SONP); nz. *Biedka* II – ap. *bieda* ‘nęcza’, ‘mizerak’, ‘tarapaty’, gw. ‘mienie’, ‘potrawa z ziemniaków z wodą’, SONP, z suf. *-ka*.

6. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ko* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-V

nz. *Tyszko* I – im. *Tyszko* (< im. *Tymoteusz*, RNP); nz. *Tyszko* II – ap. *tyszka* ‘roślina z rodz. traw’, SONP, ze zmianą paradygmatu;

nz. *Tytko* I – im. *Tytko* (< im. *Tytus*, RNP); nz. *Tytko* II – ap. *tytka* ‘zwitek papieru w kształcie lejka’, ‘gilza’, gw. ‘pysk krowy’, ‘gat. jabłek’, ‘kura’, SONP, ze zmianą paradygmatu;

nz. *Wałuszko* I – im. *Wałuszko* (< im. *Walenty*, SONP); nz. *Wałuszko* II – gw. *wałuszek* ‘narzędzie do wygładzania tynku’, SONP, ze zmianą paradygmatu.

7. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ek* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Kołek* I – im. *Kołek* (< im. *Mikołaj*, MalI); nz. *Kołek* II – ap. *kołek*, Sstp;

nz. *Kondek* I – im. *Kondek* (< im. *Konrad*, SONP); nz. *Kondek* II – gw. *kondek* ‘kromka’ SONP;

nz. *Lelek* I – im. *Lelek* (< im. zł. z *lel(i)-*, np. *Lelistryj*, MalS); nz. *Lelek* II – ap. *lelek* ‘sowa’, Sstp;

nz. *Proszek* I – im. *Proszek* (< im. zł. z *pros(i)-*, np. *Prosi-mir*, MalS); nz. *Proszek* II – ap. *proszek*, Sstp;

nz. *Wasilek* I – im. *Wasilek* (< im. *Wasył*, SONP); nz. *Wasilek* II – ap. *wasilek* ‘deska dębowa na klepkę’, SONP.

8. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-esz* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Lesz* I – im. *Lesz* (< im. *Lelistryj*, MalS); nz. *Lesz* II – ap. *lesz* ‘miękką wyprawiona skóra’, Sstp.

9. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ik/-yk* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Chomik* I – im. *Chomik* (< im. *Choma*, SONP); nz. *Chomik* II – *chomik* ‘zwierzę z rodz. myszy’, SONP;

- nz. *Jerzyk* I – im. *Jerzyk* (< im. *Jerzy*, SONP); nz. *Jerzyk* II – ap. *jerzyk* ‘ptak wróblowaty’, gw. ‘jaskółka’, SONP;
 nz. *Kunik* I – im. *Kunik* (< im. *Konrad*, SONP); nz. *Kunik* II – ap. *kunik* ‘miara miodu’, SONP;
 nz. *Lubik* I – im. *Lubik* (< im. *Lubomir*, SONP); nz. *Lubik* II – gw. *lubik* ‘łubin’, SGPKar;
 nz. *Rudzik* I – im. *Rudzik* (< im. *Rudolf*, SONP); nz. *Rudzik* II – ap. *rudzik* ‘ptak’, SONP;
 nz. *Stanik* I – im. *Stanik* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Stanik* II – ap. *stanik* ‘gorsecik’, gw. ‘sukienka bez rękawów’. ‘koń stale w stajni trzymany’, SONP;
 nz. *Wanik* I – im. *Wanik* (< im. *Iwan*, SONP); nz. *Wanik* II – gw. *wanik* ‘kaftanik wełniany’, SONP.

10. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ec(z)* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Klecz* I – im. *Klecz* (< im. *Klemens*, GSNP); nz. *Klecz* II – ap. *klecz* ‘gatu nek ryby’, SXVI;
 nz. *Kolec* I – im. *Kolec* (< im. *Mikołaj*, MaI); nz. *Kolec* II – ap. *kolec*, SW;
 nz. *Koniec* I – im. *Koniec* (< im. *Konrad*, NCh); nz. *Koniec* II – ap. *koniec*, NAP;
 nz. *Siemieniec* I – im. *Siemieniec* (< im. *Siemion*, SONP); nz. *Siemieniec* II – gw. *siemieniec* ‘zupa z siemienia konopnego’, ‘konopie’, SONP.

11. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ycz* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Frycz* I – hipoc. im. stp. *Frydrych* (staniem. *Frithuric*, *Friderich*, *Frederick*), NCh; nz. *Frycz* II – ap. *frycz(z)* ‘flisak pierwszy raz odbywający podróż’, ‘człowiek niedoświadczony, początkujący w jakimś fachu, nieobyty, nowicjusz’, ‘młody, wyzwolony parobek, chłopak’, SW.

12. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ota* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Piechota* I – im. *Piechota* (< im. *Piech* < im. *Piotr*, RNP); nz. *Piechota* II – ap. *piechota* ‘na własnych nogach’, ‘żołnierze piesi’, stp. ‘pachołcy usługujący do stołu’, gw. ‘pończochy, skarpetki’, pot. ‘wesz’, ‘fasola karłowata’, SONP;
 nz. *Sirota* I – im. *Sirota* (< im. zł. z *sir(o)*-, np. *Siro-bąd*, *Siro-sław*, MaI); nz. *Sirota* II – ap. *sirota*, Sstp.

13. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ur/-ura* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Misiura* I – im. *Misiura* (< im. *Michał*, SONP); nz. *Misiura* II – gw. *misiura* ‘czapka bez daszka’, SONP;
- nz. *Piechur* I – im. *Piechur* (< im. *Piech* < im. *Piotr*, CieśS); nz. *Piechur* II – ap. *piechur* ‘żołnierz pieszy’, ‘wędrowiec’, ‘figura w szachach’, SONP;
- nz. *Janur* I – im. *Janur* (< im. *Jan*, SONP); nz. *Janur* II – ap. *janur* stp. ‘styczeń’ (< łac. *januar*, SONP).
14. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-or* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Czachor* I – im. *Czachor* (< im. *Czasław*, RNP); nz. *Czachor* II – gw. *czachor* (< *czahor* ‘drzewo karłowate’, ‘zarośla, mokradła’, SONP).
15. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ina/-yna, -yń* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Malina* I – im. *Malina* (< im. zł. z *mał(o)-*, np. *Mało-mir*, *Mało-gost*, *Mało-stryj*, MałS); nz. *Malina* II – ap. *malina*, Sstp;
- nz. *Brożyna* I – im. *Brożyna* (< im. *Ambroży*, SONP); nz. *Brożyna* II – ap. *brożyna* ‘bróg niewielki’, stp. ‘daszek i drągi brogu’, gw. ‘kąt, róg’, SONP;
- nz. *Jarżyna* I – im. *Jarżyna* (< im. zł. typu *Jaro-gniew*, *Jaro-mir*, NAp); nz. *Jarżyna* II – ap. *jarżyna* ‘roślina ogrodowa, jare zboże’, SW;
- nz. *Ryń* I – im. *Ryń* (< im. *Ryszard*, SONP); nz. *Ryń* II – gw. *ryń* ‘naniesiony od-syp kamieni przez rzekę’, SGPKar.
16. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ał* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI
- nz. *Miczał* I – im. *Miczał* (< im. *Mikołaj*, RNP); nz. *Miczał* II – gw. *miczała* ‘konował’, SGPKar.
17. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-el/-ela* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Kobiela* I – im. *Kobiela* (< im. *Jakub*, SONP); nz. *Kobiela* II – gw. *kobiela* ‘kobiałka’, SPGKar;

- nz. *Model* I – im. *Model* (< im. zł. z *mod(li)-*, np. *Modli-bog*, MaIS); nz. *Model* II – ap. *model*, SXVI;
 nz. *Rudel* I – im. *Rudel* (< im. *Rudolf*, MaII); nz. *Rudel* II – ap. *rudel* ‘ster statku wodnego’, ‘wiosło’, ‘stado saren, jeleni’, Sstp, SJP;
 nz. *Szymel* I – im. *Szymel* (< im. *Szymon*, SONP); nz. *Szymel* II – gw. *szymel* ‘siwek’, SGPKar;
 nz. *Wachel* I – im. *Wachel* (< im. *Wacław*, RNP); nz. *Wachel* II – ap. *wachel* ‘wachlarz’, ‘skrzydło nad kołami od błota’, SONP.

18. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-oł*
 lub apelatywami

A. Kos-IM-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Pachoł* I – im. *Pachoł* (< im. *Pach* < im. *Paweł*, MaII); nz. *Pachoł* II – ap. *pachoł*, Sstp.

19. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ula*
 lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Kazula* I – im. *Kazula* (< im. *Kazimierz*, SONP); nz. *Kazula* II – gw. *kazula* ‘czechło’, ‘szubka kobieca’, SGPKar.

20. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-as/-aś*
 lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Balas* I – im. *Balas* (< im. *Baltazar* (im. *Bal* + *-as*), SONP); nz. *Balas* II – ap. *balas* ‘słup okrągły’, ‘rubin bladoczerwony’, SONP;
 nz. *Kubas* I – im. *Kubas* (< im. *Jakub*, SONP); nz. *Kubas* II – ap. *kubas* ‘kubek’, SONP;
 nz. *Lubas* I – im. *Lubas* (< im. *Lubomir*, SONP); nz. *Lubas* II – gw. *lubas* ‘kochanek’ (por. ukr. *lubas* ‘ktoś słabowity, leniuch’, SONP);
 nz. *Rudaś* I – im. *Rudaś* (< im. *Rudolf*, SONP); nz. *Rudaś* II – ap. *rudaś* ‘człowiek rudy’, SONP.

B. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI

- nz. *Łaś* I – im. *Łaś* (< im. *Łazarz*, SONP); nz. *Łaś* II – gw. *łaszyć się* ‘pragnąć’, SGPKar.

21. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-os(z)* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Grosz* I – im. *Grosz* (hipoc. im. *Grodziszlaw*, SSNO); nz. *Grosz* II – ap. *grosz* ‘drobna moneta srebrna’, Sstp;
- nz. *Kłos* I – im. *Kłos* (< im. *Mikołaj*, łac. *Nicolaus*, NCh); nz. *Kłos* II – ap. *kłos* ‘kwiatostan zbóż’, Sstp, SW;
- nz. *Kobos* I – im. *Kobos* (< im. *Jakub*, NCh); nz. *Kobos* II – ap. *kobos* ‘rodzaj muzycznego instrumentu’, Sstp.
22. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-us/-uś, -usz* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Andrus* I – im. *Andrus* (< im. *Andrzej*, SONP); nz. *Andrus* II – gw. *andrus* ‘łobuz, złodziej’, SGPKar;
- nz. *Buś* I – im. *Buś* (< im. *Budzimir*, RNP); nz. *Buś* II – gw. *buś* ‘młody bocian’, SONP;
- nz. *Kostuś* I – im. *Kostuś* (< im. *Konstanty*, SONP); nz. *Kostuś* II – gw. *kostuś* ‘szkielet’, SONP;
- nz. *Walus* I – im. *Walus* (< im. *Walenty*, SONP); nz. *Walus* II – gw. *walus* ‘przyrząd do folowania tkanin’, ‘sukno własnego wyrobu’, SONP
- nz. *Kusz* I – im. *Kusz* (< im. *Jakub*, SONP); nz. *Kusz* II – ap. *kuusz* ‘stawka w grze’, stp. ‘czerpak’, ‘murzyn’, SONP.
- B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-AP-VIII
- nz. *Busz* I – im. *Busz* (< im. typu *Budzi-sław*, *Budzi-woj*, TaszN, GSNP);
- nz. *Busz* II – im. *Busz* (< im. *Burchard*, FroK); nz. *Busz* III – niem. *Busch* ‘krzak, krzew’, SN-P.
23. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-is/-ys, -isz/-ysz, -iś/-yś* lub apelatywami
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
- nz. *Bryś* I – im. *Bryś* (< im. poch. celt. *Brychcy* (*Brykcjusz*, *Brycjusz*), RNP, FroK); nz. *Bryś* II – gw. *bryś* ‘żart. o chłopaku’, SGP;
- nz. *Budzisz* I – im. *Budzisz* (< im. *Budziszlaw*, TaszN); nz. *Budzisz* II – gw. *budzisz* ‘domator’, SGP;
- nz. *Frysz* I – im. *Frysz* (hipoc. im. *Frydrych*, FroK); nz. *Frysz* II – gw. *frysz* ‘dobrze zbudowany, przystojny’, ‘żywy, wesoły’, ‘odważny, mężny, śmiały’, SGP;
- nz. *Gabrys* I – im. (< im. *Gabriel*, SONP); nz. *Gabrys* II – gw. *gabrys* ‘człowiek zawsze nowego pragnący’, SONP;

nz. *Klisz* I – im. *Klisz* (< im. *Klement*, SONP); nz. *Klisz* II – gw. *klisz* ‘kleszcz’, SONP;

nz. *Kundys* I – im. *Kundys* (< im. *Konrad*, SONP); nz. *Kundys* II – gw. *kundys* ‘pies podwórzowy’, SONP;

nz. *Morys* I – im. *Morys* (< im. *Maurycy*, SONP); nz. *Morys* II – gw. *morys* ‘muryzn’, SONP;

nz. *Mysz* I – im. *Mysz* (< im. zł. z *myśl(i)*-, np. *Myśli-bor*, *Myśli-mir*, MalS);
nz. *Mysz* II – ap. *mysz*, Sstp;

nz. *Ryś* I – im. *Ryś* (< im. *Ryszard*, SONP); nz. *Ryś* II – ap. *ryś* ‘duży kot’, ‘przen. człowiek srogi’, ‘kłus konia’, gw. ‘wspornik strzechy’, ‘gat. jęczmienia’, SONP.

B. Kos-IM-VII + Kos-IM-VI + Kwc-AP-VII

nz. *Misz* I – im. *Misz* (< im. *Michał*, NCh); nz. *Misz* II – ap. *miszyć* ‘trzebić’, SONP; nz. *Misz* III – ap. *misz* ‘pasza dla koni’, SW.

24. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ęta* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Namięta* I – im. *Namięta* (< im. zł. z *nam-*, np. *Namir*, *Namysł*, MalS); nz. *Namięta* II – ap. *namięta* ‘namiętność’, SXVI.

25. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-o* lub apelatywami

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Czuryło* I – im. *Czuryło* (< im. *Cyryl*, SONP); nz. *Czuryło* II – ap. *czuryło* ‘śmieszny wytwórniś, zawiada’, ‘gach’, SONP;

nz. *Domino* I – im. *Domino* (< im. *Dominik*, SONP); nz. *Domino* II – ap. *domino* ‘gra w kości’, ‘płaszcz maskaradowy’, ‘osoba ubrana w domino’, SONP;

nz. *Koło* I – im. *Koło* (< im. *Mikołaj*, MalI); nz. *Koło* II – ap. *koło*, Sstp;

nz. *Lolo* I – im. *Lolo* (< im. *Karol*, SONP); nz. *Lolo* II – gw. *lolo* ‘kij’, ‘koszula’, SONP.

26. Formacje homonimiczne motywowane imionami lub apelatywami z sufiksem *-ko*

A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-I

nz. *Mytko* I – im. *Mytko* (< im. *Dymitr*, SONP); nz. *Mytko* II – *myto* ‘płaca, zapłata’, SONP, z suf. *-ko*.

27. Formacje homonimiczne motywowane imionami lub apelatywami z sufiksem *-aj*
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-III
 nz. *Mataj* I – im. *Mataj* (< im. *Mateusz*, SONP); nz. *Mataj* II – ap. *matać* stp. ‘oszukiwać’, SONP, z suf. *-aj*;
 nz. *Zygaj* I – im. *Zygaj* (< im. *Zygmunt*, RNP); nz. *Zygaj* II – gw. *zygać* ‘ruszać kogoś, drażnić’, SONP, z suf. *-aj*.
28. Formacje homonimiczne motywowane imionami lub apelatywami z sufiksem *-o*
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-I
 nz. *Cedro* I – im. *Cedro* (< im. *Teodor*, RNP); nz. *Cedro* II – *cedr* ‘drzewo iglaste’, SW, z suf. *-o*.
29. Formacje homonimiczne motywowane imionami lub apelatywami z sufiksem *-an, -on*
- A. Kos-IM-VII + Kwc-AP-VIII
 nz. *Maron* I – im. *Maron* (< im. *Marek*, SONP); nz. *Maron* II – ap. *maron* ‘odm. kasztana jadalnego’ (< fr. *marron*, SONP).
- B. Kos-IM-VII + Kwc-AP-III
 nz. *Zygan* I – im. *Zygan* (< im. *Zygmunt*, RNP); nz. *Zygan* II – gw. *zyg(ać)* ‘ruszać kogoś, drażnić’, SONP, z suf. *-an*.

Prototypowy schemat utożsamień homonimicznych w ramach kategorii osoba oraz kategorii wygląd i charakter to: Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII. Antroponimy z kategorii osoba tożsame formalnie z nazwiskami z kategorii wygląd i charakter motywowane są imionami w formie podstawowej (np. nz. *Roch* I – im. *Roch*, SONP), nieliczne imionami pochodzącymi z języków obcych z dostosowaniem ich grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego (np. nz. *Anton* I – im. wsł. *Антон*, pol. *Antoni*, PetS; nz. *Lada* I – im. wsł. *Лада*, strus. ‘kochana, miła’, bogini ślubów, miłości, PetS). Formacje te są tożsame z antroponimami utworzonymi od apelatywów przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie, w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Anton* II – gw. *anton* ‘zając’, SGP; nz. *Lada* II – ap. *lada* ‘skrzynia, stół sklepowy’, SW; nz. *Fajt* II – gw. *fajt* ‘spory kawał chleba’, SNŚI). Czasem są to apelatywy obcojęzyczne, których transformacja na grunt onimiczny dokonywała się z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego (np. nz. *Lada* III – ap. ros. *ляда* ‘leń’, DaIT). Sporadycznie podstawą derywacyjną jest obcojęzyczna nazwa osobowa motywowana imieniem (np. nz. *Fajt* I – niem. n. os. *Feit*, *Veith* < im. *Vitus*, DudF).

Zdecydowanie częściej dochodzi do powstania homonimów nazewniczych pochodzących od podstaw imiennych w formie hipokorystycznej, funkcjonujących w polskim zasobie imienniczym, urobionych sufiksami *-ch/-ach/-ech/-chal/-uch, -a,*

-acz, -ka, -ko, -ek, -esz, -ik/-yk, -ec(z), -ycz, -ota, -url/-ura, -or, -inal/-yna, -iń/-yń, -an, -on -ał, -ell/-ela, -oł, -ula, -as/-aś, os(z), -us/-uś, -(u)sz, -is/-ys, -isz/-ysz, -iś/-yś, -aj, -ęta, -o i utworzonych od podstaw apelatywnych, przeniesionych na grunt antroponimiczny w niezmienionej postaci.

Antroponimy reprezentujące kategorię wygląd i charakter w ramach omawianych utożsamień homonimicznych powstawały drogą derywacji sufiksальной od apelatywów, z udziałem następujących sufiksów: -o (np. nz. *Cedro* II – *cedr* ‘drzewo iglaste’, SW, z suf. -o), -ko (np. nz. *Mytko* II – *myto* ‘płaca, zapłata’, SONP, z suf. -ko), -ka (np. nz. *Biedka* II – ap. *bieda* ‘nędza’, ‘mizerak’, ‘tarapaty’, gw. ‘mienie’, ‘potrawa z ziemniaków z wodą’, SONP, z suf. -ka), -a (np. nz. *Beta* IV – gw. *bet* ‘białe płótno podesłane pod dzieckiem niesionym do chrztu’, DejSl, z suf. -a), -aj (np. nz. *Zygaj* II – gw. *zyg(ać)* ‘ruszać kogoś, drażnić’, SONP, z suf. -aj) po dezintegracji apelatywnej podstawy derywacyjnej oraz sufiksem -an (np. nz. *Zygan* II – gw. *zyg(ać)* ‘ruszać kogoś, drażnić’, SONP, z suf. -an).

W omawianej grupie nazw mieszczą się także antroponimy utworzone od apelatywów drogą derywacji redukcyjnej (np. nz. *Mika* III – gw. *mikać* ‘krzyczeć’, ‘mruczeć’, ‘fikać’, SONP) oraz przez zmianę paradygmatu (np. nz. *Wałuszko* II – gw. *wałuszek* ‘narzędzie do wygładzania tynku’, SONP, ze zmianą paradygmatu).

Utożsamienia nazwotwórcze właściwe kategorii osoba oraz kategorii wygląd i charakter będą obejmować:

1) homonimię leksemów:

a) transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych (np. nz. *Belka* I – im. *Belka* < im. *Izabela*, SI; nz. *Belka* II – ap. *belka* < ze śrwniem. *balle* ‘rolka papieru’, *balke* ‘belka’, NAp, SW; nz. *Kuna* I – im. *Kuna* < im. *Konrad*, Mall; nz. *Kuna* II – ap. *kuna* ‘nazwa zwierzęcia o cennym futerku’, ‘nazwa daniny i różnych przedmiotów przypominających kunę’, NAp; nz. *Kluf* I – im. *Kluf* < im. *Kleofas*, RNP; nz. *Kluf* II – niem. ap. *Kluft* ‘odzienie, odziewek’, ‘szczelina, rozpadlina’, ‘przepaść’, SN-P; nz. *Kluf* III – ap. ros. *kluw* ‘dziób’, SRP); kategoria osoba: IM w formie podstawowej lub derywowanej (suf. -ch/-ach/-ech/-chal/-uch, -a, -acz, -ka, -ko, -ek, -esz, -ik/-yk, -ec(z), -ycz, -ota, -url/-ura, -or, -inal/-yna, -yń, -an, -on, -ał, -ell/-ela, -oł, ula/-uła, -as/-aś, os(z), -us/-uś, -(u)sz, -is/-ys, -isz/-ysz, -iś/-yś, -aj, -ęta, -o) oraz kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej;

2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną:

a) homonimię słowotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów antroponimicznych mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną (np. nz. *Mataj* I – im. *Mataj* < im. *Mateusz*, SONP; nz. *Mataj* II – ap. *matać* stp. ‘oszukiwać’, SONP, z suf. -aj; nz. *Mi-*

czał I – im. *Miczał* < im. *Mikołaj*, RNP; nz. *Miczał* II – gw. *miczała* ‘konował’, SGPKar); kategoria osoba: IM w formie podstawowej lub derywowanej (po redukcji podstawy lub suf. *-ch/-ach/-ech/-chal/-uch*, *-a*, *-acz*, *-ka*, *-ko*, *-ek*, *-esz*, *-ik/-yk*, *-ec(z)*, *-ycz*, *-ota*, *-url/-ura*, *-or*, *-inal/-yna*, *-yń*, *-an*, *-on*, *-ał*, *-ell/-ela*, *-oł*, *ula/-uła*, *-as/-aś*, *os(z)*, *-us/-uś*, *-(u)sz*, *-is/-ys*, *-isz/-ysz*, *-iś/-yś*, *-aj*, *-ęta*, *-o*) oraz kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-o*, *-ko*, *-ka*, *-a*, *-aj*, *-an* w funkcji deskryptywnej; także AP ze zmianą paradygmatu oraz AP po redukcji części podstawy, w funkcji deskryptywnej;

- b) homonimię słowotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (np. nz. *Bał* I – im. *Bał* < im. *Baltazar*, MalI; nz. *Bał* II – ap. *bał*, Sstp; nz. *Karp* I – im. *Karp* < im. *Polikarp*, MalS; nz. *Karp* II – ap. *karp*, Sstp); kategoria osoba: IM w formie derywowanej bezsufiksальной oraz kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej.

5.3.1.9. Kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr)

Homonimy należące do kategorii osoba oraz kategorii praca tworzyć będą nazwiska od imion (kategoria osoba) i od apelatywów (kategoria praca) według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne bezsufiksalne motywowane imionami w formie derywowanej lub apelatywami
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII

nz. *Chan* I – im. *Chan* (< im. bibl. *Chanan*, *Chananeel*, AbrS); nz. *Chan* II – ap. *chan* ‘feudalny władca lub zwierzchnik prowincji w niektórych krajach Wschodu; też: tytuł tej osoby’, SJP.
2. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-osz* lub apelatywami
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII

nz. *Dobosz* I – im. *Dobosz* (< im. *Dobiesław*, RNP); nz. *Dobosz* II – ap. *dobosz* ‘żołnierz, który bębni’, SW.
3. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-arz* lub apelatywami
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII

nz. *Sularz* I – im. *Sularz* (< im. *Sulislław*, SONP); nz. *Sularz* II – ap. *sularz* ‘palczyk w hucie cynku’, SW.

4. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-an* lub apelatywami
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII

nz. *Wojan* I – im. *Wojan* (< im. *Wojciech*, SONP); nz. *Wojan* II – stp. *wojan* ‘wojak – dzielny żołnierz, bohater’, SW.

5. Formacje homonimiczne motywowane imionami z sufiksem *-ch* lub apelatywami
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII

nz. *Koch* I – im. *Koch* (< im. *Konrad*, BrezaNPom); nz. *Koch* II – ap. śrwniem. *koch* ‘kucharz’, NG.

6. Formacje homonimiczne motywowane imieniem z sufiksem *-ucha* lub apelatywem z sufiksem *-a*
  - A. Kos-IM-VII + Kpr-AP-I

nz. *Staniucha* I – im. *Staniucha* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Staniucha* II – stp. *staniuch* ‘stajenny’, Sstp, z suf. *-a*.

Nazwiska z kategorii osoba, utworzone drogą transformacji semantycznej tożsamy formalnie podstaw derywacyjnych mających postać imion hipokorystycznych bezsufiksalnych, powstałych w wyniku redukcji podstawy (nz. *Chan* I – im. *Chan* < im. bibl. *Chanan*, *Chananeel*, AbrS) lub urobionych sufiksami *-osz*, *-an*, *-arz*, *-ch*, *-ucha* (antroponimy oznaczone cyfrą I), tworzą formacje homonimiczne z antroponimami wykreowanymi od równobrzmiących podstaw apelatywnych polskich (np. nz. *Wojan* II – stp. *wojan* ‘wojak – dzielny żołnierz, bohater’, SW) lub obcojęzycznych (nz. *Koch* II – ap. śrwniem. *koch* ‘kucharz’, NG).

Wyjątkowo do powstania nazwisk homonimicznych reprezentujących omawiane kategorie doszło w wyniku utworzenia nazwiska od imienia w formie hipokorystycznej (nz. *Staniucha* I – im. *Staniucha* < im. *Stanisław*, SONP) lub – w drodze odrębnego aktu nazwotwórczego – od apelatywu derywowanego sufiksem *-a* (nz. *Staniucha* II – stp. *staniuch* ‘stajenny’, Sstp, z suf. *-a*).

Utożsamienia nazwotwórcze w obrębie kategorii osoba oraz kategorii praca obejmują:

1) homonimie leksykalną:

- a) transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych (np. nz. *Chan* I – im. *Chan* (< im. bibl. *Chanan*, *Chananeel*, AbrS); nz. *Chan* II – ap. *chan* ‘feudalny władca lub zwierzchnik prowincji w niektórych krajach Wschodu; też: tytuł tej osoby’, SJP; nz. *Koch* I – im. *Koch* < im. *Konrad*, BrezaNPom; nz. *Koch* II – ap. śrwniem. *koch* ‘kucharz’, NG); kategoria osoba:

IM w formie derywowanej (po redukcji podstawy lub suf. *-osz*, *-an*, *-arz*, *-ch*) oraz kategoria praca: AP w funkcji deskryptywnej;

- 2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną (nz. *Staniucha* I – im. *Staniucha* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Staniucha* II – stp. *staniuch* ‘stajenny’, Sstp, z suf. *-a*); kategoria osoba: IM w formie derywowanej (suf. *-ucha*) oraz kategoria praca: AP + suf. *-a*, w funkcji deskryptywnej.

5.3.1.10. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria osoba (Kos)

Nazwiska homonimiczne z kategorii przynależność i kategorii osoba są to antroponimy tworzone według następującego schematu:

A. Kpn-NE-VII + Kos-IM-VII

nz. *Czech* I – n. etn. *Czech*, NEtn; nz. *Czech* II – im. *Czech* (< im. zł. z *cze-*, np. *Cze-mir*, MałS, *Cze-sław*, NAp);

nz. *Gal* I – n. etn. *Gal*, NEtn; nz. *Gal* II – im. *Gal* (< im. *Gaweł*, MałI);

nz. *Włach* I – n. etn. *Włach*, NEtn; nz. *Włach* II – im. *Włach* (< im. zł. *Władysław*, MałS).

Do omawianych kategorii należą tylko trzy nazwiska homonimiczne tworzone według jednego schematu. Kategorię przynależność reprezentują antroponimy równe nazwie etnicznej, wskazujące na przynależność denotatu do określonej narodowości. Kategorię osoba tworzą nazwy powstałe drogą transformacji semantycznej równobrzmiących z nimi imion w formie derywowanej.

Utożsamienia nazwotwórcze obejmujące kategorię przynależność oraz kategorię osoba będą obejmować homonimię leksemów:

- 1) transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych; kategoria przynależność: NE w funkcji wskazującej na przynależność do grupy etnicznej; kategoria osoba: IM w formie derywowanej.

5.3.1.11. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

Nazwiska homonimiczne tworzą kategorię przynależność i kategorię wygląd i charakter według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne bezsufiksalne motywowane nazwą etniczną lub apelatywem
  - A. Kpn-NE-VII + Kwc-AP-VII
    - nz. *Cygan* I – n. et. *Cygan*, NEtn; nz. *Cygan* II – ap. *cygan* ‘człowiek nieuczciwy, krętacz, oszust’, SXVI, NAP;
    - nz. *Francuz* I – n. et. *Francuz*, SJP; nz. *Francuz* II – ap. *francuz* ‘choroba weneryczna’, SXVI;
    - nz. *Kozak* I – n. et. *Kozak* (< *Kozacy* ‘nazwa odnosząca się do grupy ludności o charakterze wieloetnicznym’, SJP); nz. *Kozak* II – ap. *kozak* stp. ‘rabuś, służący ubrany po kozacku, pastuszek’, gw. ‘zawadiaka’, kobieta chwat’, SW, ‘stojak, za pomocą którego dziecko uczy się chodzić’, ‘grzyb jadalny, kozłak’, DejSl;
    - nz. *Mazur* I – n. et. *Mazur* (*Mazowszanin*), NEtn, BrezaNPom I; nz. *Mazur* II – ap. *mazur* ‘człowiek niewykształcony, prostak’, SW;
    - nz. *Prusak* I – n. et. *Prusak*, NEtn; nz. *Prusak* II – ap. *prusak* ‘owad biegający’, SW;
    - nz. *Włoch* I – n. etn. *Włoch*, NEtn; nz. *Włoch* II – ap. *włoch* ‘gospodarz’, ‘włos’, RNP.
  - B. Kpn-NE-V + Kwc-AP-VII
    - nz. *Kujawa* I – n. et. *Kujawy* ‘region etnograficzny w środkowej Polsce’, SJP (ze zmianą paradygmatu); nz. *Kujawa* II – ap. *kujawa* ‘miejsce w polu jałowe, nieurodzajne, golizna wśród lasów, wydma’, SW, SGPKar; ukr. dial. ‘odosobniona, nędzna chata’, Nap.
  - C. Kpn-NE-VI + Kwc-AP-VII
    - nz. *Rus* I – n. et. *Rusin*, SONP; nz. *Rus* II – ap. *rus* ‘gra w karty’, RNP.
  - D. Kpn-NE-VIII + Kwc-AP-VI + Kwc-AP-VIII
    - nz. *Magier* I – spolonizowana n. etn. *Magyar* ‘Węgier’, RNP; nz. *Magier* II – ap. *magiera* (od XVI w.), prawdopodobnie ‘sfalszowany denar węgierski bity w Świdnicy w r. 1525’, NG; ‘czapka węgierska’, DudF; nz. *Magier* III – śrwniem. ap. *mager*, *mejer* ‘chudy, szczupły’, NPoz.
2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ak*
  - A. Kpn-NE-III + Kwc-AP-VII
    - nz. *Rusak* I – n. et. *Rusin*, SONP, z suf. *-ak* po dezintegracji podstawy; nz. *Rusak* II – ap. *rusak* stp. ‘koń ruski’, gw. ‘duży nóż do mięsa’, ‘gat. kartofli’, ‘zając rudawy’, SONP.
  - B. Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII
    - nz. *Rusnak* I – n. et. *Rusin*, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Rusnak* II – ap. *rusnak* ‘wynawca prawosławia’, SW.

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ski*

A. Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII

nz. *Arabski* I – n. et. *Arab*, SW, z suf. *-ski*; nz. *Arabski* II – ap. *arabski* ‘fantastyczny, niemożliwy’, gw. ‘koń rasy arabskiej’, SGP;

nz. *Kujawski* I – n. et. *Kujawy* ‘region etnograficzny w środkowej Polsce’, SJP, z suf. *-ski*; nz. *Kujawski* II – ap. *kujawski* ‘awanturniczy, burzliwy’, SONP.

4. Formacje homonimiczne z sufiksem *-yn*

A. Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII

nz. *Bojarzyn* I – n. etn. *Bojarz* (< ap. *bojarz* ‘szlachcic z terenu Rusi i Litwy’, SW), SSNO, z suf. *-yn*; nz. *Bojarzyn* II – gw. *bojarzyn* ‘człowiek bogaty, bogacz’, SGP.

Nazwiska z kategorii przynależność wskazują na narodowość denotatów. Utworzone są od nazwy etnicznej przeniesionej na grunt antroponimiczny w niezmienionej formie (np. nz. *Cygan* I – n. et. *Cygan*, NEtn) lub powstały przez zmianę paradygmatu podstawy onimicznej (nz. *Kujawa* I – n. et. *Kujawy* ‘region etnograficzny w środkowej Polsce’, SJP). Mogły też zostać wykreowane od nazwy etnicznej przy użyciu sufiksów: *-ak* (nz. *Rusnak* I – n. et. *Rusin*, SONP, z suf. *-ak*), *-ski* (nz. *Arabski* I – n. et. *Arab*, SW, z suf. *-ski*), *-yn* (nz. *Bojarzyn* I – n. etn. *Bojarz* (< ap. *bojarz*, *bojarzyn* ‘szlachcic z terenu Rusi i Litwy’, SW, SSNO, z suf. *-yn*). Homonimiczne z nimi antroponimy z kategorii wygląd i charakter powołane zostały od podstaw apelatywnych, tożsamy formalnie z nazwami etnicznymi, które uległy apelatywizacji (por. Abramowicz, 2006b), przybierając nowe znaczenie, decydujące o kreacji antroponimu (np. nz. *Cygan* II – ap. *cygan* ‘człowiek nieuczciwy, krętacz, oszust’, SXVI, NAp; nz. *Bojarzyn* III – gw. *bojarzyn* ‘człowiek bogaty, bogacz’, SGP).

W omawianej grupie nazw reprezentujących wskazane kategorie o powstawaniu homonimów nazewniczych decyduje nazwa etniczna (nazwiska oznaczone cyfrą I) lub znaczenie konotacyjne, stereotypowe, które często przypisywane jest przedstawicielom danej grupy etnicznej (nazwiska oznaczone cyfrą II). Mimo że są to antroponimy spokrewnione semantycznie (znaczenie realne i znaczenie konotacyjne), reprezentują odmienne kategorie pojęciowe, odpowiadające różnym znaczeniom (nz. I – do jakiej grupy etnicznej należy?, nz. II – jaki jest?). Przynależność onimów do różnych kategorii pojęciowych skłania do rozpatrywania ich jako struktury homonimiczne.

Homonimia nazwotwórcza dotyczy nazwisk, których rodowód związany jest z obcojęzycznymi podstawami derywacyjnymi. Na powstawanie homonimów nazewniczych wpływ miały językowe procesy adaptacyjne wskazanych nazwisk i konotacje semantyczne związane z nosicielami omawianych antroponimów. Przykładem ta-

kich onimów są nazwy *Magier* I, II i III, których kreacja przebiegała w następujący sposób:

nz. *Magier* I – spolonizowana n. etn. *Magyar* ‘Węgier’ RNP; nz. *Magier* II – ap. *magiera* (od XVI w.), prawdopodobnie ‘sfalszowany denar węgierski bity w Świdnicy w r. 1525’, NG; też ‘czapka węgierska’, DudF; nz. *Magier* III – śrwniem. ap. *mager*, *meger* ‘chudy, szczupły’, NPoz.

Nazwa *Magier* będzie mieć rodowód węgierski (nz. *Magier* I) lub niemiecki (nz. *Magier* III), który determinuje jej znaczenie i przynależność do kategorii pojęciowej (nz. *Magier* I – do jakiej grupy etnicznej należy? – kategoria przynależność i *Magier* III – jaki jest? – kategoria wygląd i charakter). Niewykluczone jest także utworzenie antroponimu *Magier* II od apelatywu *magiera*, motywowanego nazwą etniczną *Magyar* (n. etn. *Magyar* > ap. *magiera* > nz. *Magier* II). Znaczenie konotacyjne związane z nazwą etniczną *Magyar*²⁸ ‘Węgier’ spowodowało powstanie apelatywu odantroponimicznego *magiera*, który z kolei stał się podstawą derywacyjną nazwiska *Magier* II. Powoduje to, że antroponim utworzony od apelatywu odantroponimicznego (*Magier* II) należy do kategorii wygląd i charakter, a nazwisko motywowane bezpośrednio nazwą etniczną (*Magier* I) od kategorii przynależność. Wynika z tego, że znaczenie słownikowe lub konotacyjne nazwy ma istotny wpływ na kreację antroponimu i decyduje o jego znaczeniu pojęciowym.

Utożsamienia nazwotwórcze antroponimów z kategorii przynależność oraz z kategorii wygląd i charakter będą obejmować:

1) homonimię leksemów:

a) transformacja semantyczna podstaw derywacyjnych powiązanych semantycznie, lecz decydujących o przynależności antroponimów do różnych kategorii pojęciowych (nz. *Prusak* I – n. et. *Prusak*, NEtn; nz. *Prusak* II – ap. *prusak* ‘owad biegający’, SW); kategoria przynależność: NE w funkcji wskazującej na przynależność do grupy etnicznej; kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej;

2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (nz. *Arabski* I – n. et. *Arab*, SW, z suf. *-ski*; nz. *Arabski* II – ap. *arabski* ‘fantastyczny, niemożliwy’, gw. ‘koń rasy arabskiej’, SGP); kategoria przynależność: NE + suf. *-ak*, *-ski*, *-yn* oraz kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej.

²⁸ Znaczenie nazwy *Magiar*, *Madziar* w różnych słownikach języka polskiego przedstawia Katarzyna Wojan (2017).

5.3.1.12. Kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

W antroponimach należących do kategorii praca i kategorii wygląd i charakter wyodrębniono następujące schematy utożsamień homonimicznych:

A. Kpr-AP-VII + Kwc-AP-VII

- nz. *Folwarczny* I – ap. *folwarczny* ‘rządca folwarku’, SW; nz. *Folwarczny* II – ap. *folwarczny* ‘grubiański’, SONP;
 nz. *Fornal* I – ap. *fornal* ‘stajenny, furman’, SW; nz. *Fornal* II – gw. *fornal* ‘hak na końcu dyszla’, SGPKar;
 nz. *Furman* I – ap. *furman* ‘woźnica’, SW; nz. *Furman* II – gw. *furman* ‘zatycka dyszla, garść zboża niezwiązana’, SONP;
 nz. *Kotlarz* I – ap. *kotlarz* ‘ten, co robi kotły, rondle’, SW; nz. *Kotlarz* II – gw. *kotlarz* ‘człowiek odmiennie się noszący’, SGPKar;
 nz. *Kuśnierz* I – ap. *kuśnierz* ‘szyjący futra’, SW; nz. *Kuśnierz* II – ap. *kuśnierz* ‘gat. chrząszcza’, SW;
 nz. *Ogrodniczek* I – ap. *ogrodniczek* ‘czeladnik ogrodnika’, SW; nz. *Ogrodniczek* II – gw. *ogrodniczek* ‘rodz. tańca’, SONP;
 nz. *Opat* I – ap. *opat* ‘przełożony w klasztorze’, SW; nz. *Opat* II – ap. *opat* ‘gat. wilczomlecz’, SONP;
 nz. *Pieróg* I – gw. *pieróg* ‘policjant’, SONP; nz. *Pieróg* II – ap. *pieróg* ‘ciasto drożdżowe z nadzieniem, pasztecik’, gw. ‘kapelusze urzędniczy’, SONP;
 nz. *Pilarz* I – ap. *pilarz* ‘tracz’, SW; nz. *Pilarz* II – ap. *pilarz* ‘owad błonkoskrzydły’, SONP;
 nz. *Pomierny* I – ap. *pomierny* ‘mierniczy’, SW; nz. *Pomierny* II – ap. *pomierny* ‘urzędowy, wzorcowy’, ‘niewielki’, SONP;
 nz. *Salata* I – gw. *salata* ‘dorożkarz’, SONP; nz. *Salata* II – ap. *salata* ‘roślina jadalna’, SW;
 nz. *Skomroch* I – ap. *skomroch*, stp. ‘kuglarz’, SW; nz. *Skomroch* II – ap. *skomroch*, stp. ‘rozpustnik’, SONP;
 nz. *Szkotak* I – gw. *szkotak*, stp. ‘pastuch krów’, SW; nz. *Szkotak* II – gw. *szkotak*, stp. ‘jeden z gwiazdozbiorów (Wolarz)’, SONP;
 nz. *Szwaczka* I – ap. *szwaczka* ‘kobieta szyjąca bieliznę’, SW; nz. *Szwaczka* II – ap. *szwaczka* stp. ‘gat. śliwki – węgierka’, SONP;
 nz. *Woźnica* I – ap. *woźnica* ‘furman’, SW; nz. *Woźnica* II – gw. *woźnica* ‘mały otwór w powale na dym’, SONP;
 nz. *Wódz* I – ap. *wódz* ‘naczelnik’, SW; nz. *Wódz* II – ap. *wódz* ‘uzda’, SGPKar.

B. Kpr-AP-VIII + Kwc-AP-VII

- nz. *Famula* I – łac. ap. *famula*, -ae ‘sługa’, NLat; nz. *Famula* II – ap. *famula* ‘polewka z owoców rozgotowanych i mąki’, SXVI.

W omawianej grupie nazw o powstawaniu homonimów nazewniczych decyduje różne znaczenie apelatywnych podstaw derywacyjnych, świadczące o odmiennych motywach nominacyjnych, powodujących, iż kreowane antroponimy należeć będą do różnych kategorii pojęciowych. Biorąc pod uwagę fakt jednostkowej desygnacji i odmienne procesy kreacji nazw zbieżnych formalnie, każdorazowo wynikające z innej motywacji, antroponimy takie – rozumiane pojęciowo – będą traktowane jako homonimy.

Nazwiska z omawianych kategorii, wskazujące na rodzaj wykonywanej czynności, utworzone od apelatywów przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie (np. *nz. Furman I* – ap. *furman* ‘woźnica’, SW) lub utworzone od obcojęzycznych podstaw apelatywnych z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego (np. *nz. Famuła I* – łac. ap. *famula*, -ae ‘sługa’, NLat), będą stanowiły nazwy należące do kategorii praca. Homonimiczne z nimi onimy, reprezentujące kategorię wygląd i charakter, utworzone zostały od tych samych apelatywów przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie (np. *nz. Furman II* – gw. *furman* ‘zatyczka dyszla, garść zboża niezwiązana’, SONP), ale w innym znaczeniu, w funkcji deskryptywnej, opisującej w sposób metaforyczny wygląd, charakter lub upodobania denotatu.

Utożsamienia nazwotwórcze w ramach kategorii praca oraz kategorii wygląd i charakter będą obejmować homonimię leksemów:

- 1) transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych (*nz. Famuła I* – łac. ap. *famula*, -ae ‘sługa’, NLat; *nz. Famuła II* – ap. *famuła* ‘polewka z owoców rozgotowanych i mąki’, SXVI) lub niepowiązanych znaczeniowo (np. *nz. Szwaczka I* – ap. *szwaczka* ‘kobieta szyjąca bieliznę’, SW; *nz. Szwaczka II* – ap. *szwaczka* stp. ‘gat. śliwki – węgierka’, SONP; *nz. Folwarczny I* – ap. *folwarczny* ‘rządca folwarku’, SW; *nz. Folwarczny II* – ap. *folwarczny* ‘grubiański’, SONP).

Stopniowy rozpad powiązań semantycznych (łańcucha semantycznego) apelatywów stanowiących podstawy derywacyjne antroponimów powoduje, że nazwiska od nich utworzone reprezentują różne kategorie pojęciowe i można je rozpatrywać jako homonimy.

5.3.1.13. Kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)

Homonimy należące do kategorii emocje i wartościowanie oraz kategorii wygląd i charakter tworzyć będą nazwiska od nazw osobowych (kategoria emocje i wartościowanie) i od apelatywów (kategoria wygląd i charakter) według następujących schematów:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-al*
  - A. Kew-NO-IX + Kwc-AP-VII

nz. *Korb* I – n. os. *Korb* (< niem. n. os. *Korb*, Gott 379 < śrwniem. *corp* ‘kosz’, NG), AnP, NPoz, z suf. *-al*; nz. *Korb* II – gw. *korbal* ‘bania, dynia’, SGPKar.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ski/-alski/-iński/-ulski/-oński/-ewski*
  - A. Kew-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Kostarski* I – n. os. *Kostar, por. *Kostyra*, SSNO (< im. *Konstantyn*, NCh), z suf. *-ski*; nz. *Kostarski* II – ap. stp. *kostarz* ‘nałogowy gracz w gry hazardowe (karty lub kości)’, Sstp, SXVI, z suf. *-ski*.
  - B. Kew-NO-I + Kwc-AP-II

nz. *Czekalski* I – n. os. *Czekała* (< ap. *czekać*, stp. *czakać*, *czekać*, Sstp, NAp, z suf. *-ala*), SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Czekalski* II – ap. *czekać*, z suf. *-alski*;
 nz. *Dądelski* I – n. os. *Dądela*, GalPn, z suf. *-ski*; nz. *Dądelski* II – ap. *dądo* ‘dyndać, deńdać’, SW, SGPKar, z suf. *-elski*;
 nz. *Kaziński* I – n. os. *Kazan* (< im. złoż. *Kazi-mierz*, NAp), SSNO, z suf. *-ski*;
 nz. *Kaziński* II – ap. *kazić* ‘psuć, burzyć, niszczyć’, ‘zarażać, zakażać’, SW, z suf. *-iński*.
  - C. Kew-NO-II + Kwc-AP-II

nz. *Dygulski* I – n. os. *Dyg* (< ap. *dyg* ‘ukłon’, ‘taniec’, SW), SSNO, z suf. *-ulski*;
 nz. *Dygulski* II – ap. *dyga* ‘drzewo długie, cienkie’, NAp; gw. ‘o człowieku wysokim i szczupłym’, SGP, z suf. *-ulski*.
  - D. Inne modele utożsamień homonimicznych:
    - Kew-NO-I + Kew-NO-IX + Kwc-AP-IX

nz. *Badoński* I – n. os. *Badon*, *Badoń* (< ap. *badać* ‘roztrząsać, szperać, studiować, dociekać’, SW) AnP, z suf. *-ski*; nz. *Badoński* II – niem. n. os. *Bad*, *Bado* (< im. typu: *Badebrecht*, *Baduwald*, Gott), z pol. suf. *-(oń)ski*; nz. *Badoński* III – niem. ap. *Bad* ‘kąpiel’, z pol. *-(oń)ski*.
    - Kew-NO-IX + Kew-NO-II + Kwc-AP-II + Kwc-AP-III + Kwc-AP-III

nz. *Durczyński* I – n. os. *Durczyn* (< n. os. *Durra* < ar. ap. *durra* ‘pera’), AbrS, z suf. *-ski*; nz. *Durczyński* II – n. os. *Durka*, SSNO, AnP, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* III – ap. *durka* ‘dziurka’, Sstp, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* IV – gw. *durkać* ‘padać, lać’, RNP, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* V – ap. *durczeń* ‘marudzić, utyskiwać, narzekać, być niezadowolonym’, SW, z suf. *-yński*.
    - Kew-NO-II + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I

nz. *Fularski* I – n. os. *Fula* (< gw. *fula* ‘okrągła, pełna twarz’, SGP), SNP, z suf. *-arski*; nz. *Fularski* II – gw. *fulara* ‘fujara’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Fularski* III – ap. *fular* ‘miękką, cienką tkaninę z jedwabiu’, SJP; nz. *Fularski* IV – gw. *fularz* ‘gadula, papla, pleciuga’, SGP, z suf. *-ski*.

– Kew-NO-IX + Kew-IM-IX + Kwc-AP-II

nz. *Mendlewski* I – niem. n. os. *Mendel* (< n. os. z członem *-man* typu: *Herman* lub od gnim. przezwiska *mändel* ‘człowieczek, karzeł’, DudF), AnP; NPoz, z suf. *-ewski*; nz. *Mendlewski* II – im. hebr. *Mendel* (< n. os. *Immanuel*, GugE); nz. *Mendlewski* III – ap. *mendel* ‘piętnaście sztuk’, z suf. *-ewski*.

Antroponimy z kategorii emocje i wartościowanie utworzone od nazw osobowych sufiksami *-al*, *-ski*, też *-arski*, *-ewski*, *-oński*, *-yński*, *-ulski* (nz. *Korbal* I – n. os. *Korb* (< niem. n. os. *Korb*, Gott 379 < srwaniem. *corp* ‘kosz’, NG, AnP, NPoz, z suf. *-al*; nz. *Dygulski* I – n. os. *Dyg* < ap. *dyg* ‘ukłon’, ‘taniec’, SW, SSNO, z suf. *-ulski*) będą homonimiczne z nazwiskami z kategorii wygląd i charakter, powstałymi od apelatywów przeniesionych na grunt onimiczny w niezmienionej formie, częściowo lub całkowicie zleksykalizowanych, w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Korbal* II – gw. *korbal* ‘bania, dynia’, SGPKar) lub z onimami utworzonymi od apelatywów sufiksami *-ski*, *-alski*, *-ewski*, *-oński*, *-iński/-yński*, *-ulski* (np. nz. *Dygulski* II – ap. *dyga* ‘drzewo długie, cienkie’, NAp; gw. ‘o człowieku wysokim i szczupłym’, SGP, z suf. *-ulski*; nz. *Badoński* III – niem. ap. *Bad* ‘kąpiel’, z pol. *-(oń)ski*).

Utożsamienia nazwotwórcze antroponimów z kategorii emocje i wartościowanie oraz kategorii wygląd i charakter będą obejmować:

- 1) homonimię słowotwórczą, wynikającą z cech podstaw derywacyjnych antroponimów i z wielofunkcyjności formantu:
  - a) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Kaziński* I – n. os. *Kazan* (< im. złoż. *Kazi-mierz*, NAp, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Kaziński* II – ap. *kazić* ‘psuć, burzyć, niszczyć’, ‘zarażać, zakażać’, SW, z suf. *-iński*); kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski*, *-arski*, *-ewski*, *-oński*, *-yński*, *-al*, *-el*, *-ulski*, *-uch*; kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-alski*, *-ewski*, *-oński*, *-iński/-yński*, *-ulski*;
  - b) występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i wspólne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Czekalski* I – n. os. *Czekała* < ap. *czekać*, stp. *czakać*, *czekać*, Sstp, NAp, z suf. *-ała*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Czekalski* II – ap. *czekać*, z suf. *-alski*); kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski*, *-arski*, *-ewski*, *-oński*, *-yński*, *-al*, *-ulski*, *-uch*; kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-alski*, *-ewski*, *-oński*, *-iński/-yński*, *-ulski*;
  - c) występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Dygulski* I – n. os. *Dyg* < ap. *dyg* ‘ukłon’, ‘taniec’, SW, SSNO, z suf. *-ulski*; nz. *Dygulski* II – ap. *dyga* ‘drzewo długie, cienkie’, NAp; gw. ‘o człowieku wysokim

i szczupłym', SGP, z suf. *-ulski*; nz. *Kostarski I* – n. os. *Kostar, por. *Kostyra*, SSNO < im. *Konstantyn*, NCh, z suf. *-ski*; nz. *Kostarski II* – ap. stp. *ko-starz* 'nałogowy gracz w gry hazardowe (karty lub kości)', Sstp, SXVI, z suf. *-ski*); kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski, -arski, -ewski, -oński, -yński, -al, -ulski, -uch*; kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski, -alski, -ewski, -oński, -iński/-yński, -ulski*;

- 2) homonimię słowotwórczą, wynikającą z utożsamienia równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (np. nz. *Korbal I* – n. os. *Korb* < niem. n. os. *Korb*, Gott 379 < srw. niem. *corp* 'kosz', NG, AnP, NPoz, z suf. *-al*; nz. *Korbal II* – gw. *korbal* 'bania, dynia', SGPKar); kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-al, -el, -uch* oraz kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej.

Jak obrazują przytoczone przykłady, sufiks *-ski* (i jego warianty rozszerzone) wartościuje dodatnio nazwiska, zarówno te utworzone od podstaw onimicznych, jak i apelatywnych, tworząc struktury modelowe, w których funkcja wartościująca i charakteryzująca zostały skumulowane. W tego typu nazwiskach trudno jest jednoznacznie oddzielić obydwie funkcje. Niemniej jednak, kierując się możliwością różnej motywacji onimicznej, którą współcześnie nie zawsze można ustalić, zdecydowano się uznać przynależność omawianych antroponimów do kategorii emocje i wartościowanie oraz do kategorii wygląd i charakter i rozpatrywać je jako struktury homonimiczne.

5.4. Nazwiska homonimiczne należące do więcej niż dwu kategorii pojęciowych

Homonimia wielokategorialna obejmuje tożsame formalnie antroponimy utworzone w ramach kilku kategorii drogą derywacji słowotwórczej i transformacji semantycznej. Nie jest to częsty typ homonimii antroponimicznej. Dotyczy najczęściej trzech, rzadziej czterech kategorii. Utożsamienia nazwisk należących do wielu kategorii przebiegają według indywidualnych schematów. Nie podlegają regułom powtarzalności.

Materiał językowy zgromadzony w niniejszej monografii wskazuje, że antroponimy homonimiczne wielokategorialne tworzone są w ramach kategorii pochodzenie, osoba oraz wygląd i charakter (Kpc + Kos + Kwc). Jednym z możliwych sposobów powstawania tego rodzaju utożsamień homonimicznych jest kreacja antroponimów drogą transformacji semantycznej tożsamych formalnie podstaw derywacyjnych, to jest nazwy miejscowej (kategoria pochodzenie), imienia (kategoria osoba) i apela-

tywu (kategoria wygląd i charakter), według schematu: Kpc-NM-VII + Kos-IM-VII + Kwc-Ap-VII, na przykład:

- nz. *Dyl* I – n. m. *Dyl*, SG; nz. *Dyl* II – im. *Dyl* < im. niem. *Dietrich*, GugE, AbrS;
 nz. *Dyl* III – gw. *dyl* ‘gruba deska’, SGPKar, ‘pień świętego drzewa’, ‘dawna ocena w szkole – bardzo dobry’, ‘koper ogrodowy’, SGP;
 nz. *Brand* I – n. m. *Brand* (Prusy Wsch.), DudF, SG; nz. *Brand* II – hipoc. postać germ. im. *Hildebrand(t)*, DudF; nz. *Brand* III – niem. ap. *Brand* (< germ. *Branda* ‘ogień, głownia, żar’, śrwniem. *brant* ‘głownia’, a na skutek metaforycznego przeniesienia także ‘błyszczący miecz’, NPoz).

W sytuacji kiedy tożsamy formalnie jest kilka nazw własnych, na przykład nazwisko *Dyl*, nazwa miejscowa *Dyl*, imię *Dyl* i apelatyw *dyl*, niezwykle istotny, ze względu na kreację antroponimu, wypływającą z motywacji aktu nazewniczego, jest sposób derywacji, to jest określenie, od jakiej podstawy derywacyjnej antroponim został utworzony. Decyduje to o jego znaczeniu. Zarówno nazwisko *Dyl*, jak i nazwa miejscowa *Dyl* mogą zostać utworzone od apelatywu *dyl* i posiadać wspólne pochodzenie etymologiczne. Niemniej jednak rozpatrując relacje nazwisk *Dyl* I, *Dyl* II i *Dyl* III, mających inną motywację, a tym samym podających inną informację o nosicielu (nz. *Dyl* I – skąd pochodzi?, nz. *Dyl* II – jakim imieniem jest nazywany?, nz. *Dyl* III – jaki jest?), uznaje się je za różne nazwiska wyrażające odmienne pojęcia (nz. *Dyl* I – pochodzenie, nz. *Dyl* II – osoba, nz. *Dyl* III – wygląd i charakter), które według kognitywistów decydują o kategoryzacji rzeczywistości.

Innym przykładem utożsamień antroponimów w ramach omawianych kategorii jest homonimiczne nazwisko *Cel*. Schemat przedstawia się następująco: Kps-NM-VII + Kos-IMa-VII + Kos-IMb-VII + Kos-IMc-VII + Kos-IMd-VII + Kwc-Ap-VII:

- nz. *Cel* I – n. m. *Cel* (Białoruś, Mińsk), SG; nz. *Cel* IIa – im. *Cel* < im. *Caleł*, GugE, SIŻ; nz. *Cel* IIb – im. *Cel* < im. *Czesław*, TaszN; nz. *Cel* IIc – im. *Cel* < im. *Celeryn* (< n. *Celer* ‘szybki, pilny’); nz. *Cel* IId – im. *Cel* < im. celt. *Cellach* (poch. irlandzkiego w znaczeniu ‘częsty w kościele, nawiedzający kościół’, FroK); nz. *Cel* III – ap. *cel*, SW, gw. ‘miejsce, przedmiot, do którego się celuje’, SGP.

Podobnie jak antroponim *Dyl*, tak i nazwisko *Cel* jest dowodem na istnienie homonimii leksykalnej wynikającej z transformacji semantycznej różnych podstaw derywacyjnych (tj. nazwy miejscowej, imienia i nazwiska), które mają wpływ na znaczenie onimu i jego przynależność do określonej kategorii pojęciowej. W wypadku nazwiska *Cel* dochodzi dodatkowo homonimia leksykalna wewnątrz kategorii osoba, gdyż tożsame formalnie nazwiska *Cel* IIa, *Cel* IIb, *Cel* IIc, *Cel* IId uległy transformacji semantycznej od imienia *Cel*, będącego formą hipokorystyczną każdorazowo od innego, różnego genetycznie imienia (tj. *Caleł*, *Czesław*, *Celeryn* i *Cellach*).

Utożsamienia w ramach kategorii pochodzenie, emocje i wartościowanie oraz wygląd i charakter (Kpc + Kew + Kwc) wynikają z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu *-ski* lub jego rozszerzonych wariantów. Formant ten, tworząc nazwy od różnych podstaw derywacyjnych, wraz z jej semantyką, wyraża inne konceptualne znaczenia nazwiska: dodany do podstawy toponimicznej – informuje o pochodzeniu, do nazwy osobowej o prostszej budowie słowotwórczej – wartościuje dodatnio onim, do apelatywnej – tworzy nazwiska o budowie przymiotnikowej, charakteryzujące denotat. Różnorodność schematów homonimów nazwotwórczych w ramach wymienionych kategorii jest dość duża. Obejmują one homonimie słowotwórczą jak w schematach, na przykład:

A. Kpc-NM-I + Kew-NO-I + Kwc-AP-VII:

nz. *Damski* I – n. m. *Dam*, niegdyś *Dębie*, niem. *Damm*, *Alt-Damm* koło Szczecina, por. jezioro zwane *Damskim*, *Dębskim*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Damski* II – n. os. *Dam* (< im. *Damian*, *Damaz*; im. *Adam*, *AbrS*), *AnP*, z suf. *-ski*; nz. *Damski* III – ap. *damski* ‘używany przez kobiety, odnoszący się do kobiety, kobiecy’, *SGP*;

polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Damski* I i nz. *Damski* II) oraz na występowaniu równobrzmiących derywatów mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną (nz. *Damski* I i nz. *Damski* III lub nz. *Damski* II i nz. *Damski* III).

B. Kpc-NM-II + Kew-IM-II + Kwc-APa-II + Kwc-APb-II:

nz. *Liszewski* I – n. m. *Lisze* a. *Lisie*, *Łysze*, SG, z suf. *-ewski*; nz. *Liszewski* II – im. ż. hebr. *Lisza* (< im. *Elisza*), *SI*, z suf. *-ewski*; nz. *Liszewski* IIIa – ap. *liszeć* ‘stawać się lichym’, *SW*, z suf. *-ewski*; nz. *Liszewski* IIIb – ap. *liszyć się* ‘uniknąć, wystrzegać się’, *Sstp*, *NAP*, z suf. *-ewski*;

polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Liszewski* I, nz. *Liszewski* II, nz. *Liszewski* IIIa i nz. *Liszewski* IIIb), obejmującą homonimie wewnątrzkatégorialną w ramach kategorii wygląd i charakter (nz. *Liszewski* IIIa i nz. *Liszewski* IIIb), polegającą także na występowaniu równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne.

C. Kpc-NM-II + Kew-NO-II + Kew-APa-II + Kwc-APb-II:

nz. *Karpiński* I – n. m. *Karpin*, *SG*, *NODm*, z suf. *-ski*; nz. *Karpiński* II – n. os. *Karp* (< wsł. im. *Karp* < im. *Polikarp*, *NCh*), *SSNO*, *AnP*, z suf. *-iński*; nz. *Karpiński* IIIa – ap. *karp* ‘nazwa ryby’, *Sstp*, *NAP*, z suf. *-iński*; nz. *Karpiński* IIIb – ap. *karpa* ‘pień pozostały po ścięciu drzewa’, *SW*, z suf. *-iński*;

polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą i wspólne pochodzenie genetyczne (nz. *Kar-*

piński I i nz. *Karpiński* II) oraz wynikającą z istnienia równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (nz. *Karpiński* I i nz. *Karpiński* IIIa lub nz. *Karpiński* I i nz. *Karpiński* IIIb), obejmującą także zjawiska homonimii wewnątrzkatégorialnej w ramach kategorii wygląd i charakter (nz. *Karpiński* IIIa i nz. *Karpiński* IIIb), polegające na występowaniu równobrzmiących derywatów pochodzących od dwóch różnych genetycznie apelatywów.

Homonimia antroponimiczna wewnątrzkatégorialna dotyczyć może każdej katégorii w obrębie utożsamień wielokategorialnych, czego przykładem jest nazwisko *Brocki*, realizujące schemat Kpc-NMa-I + Kew-NMb-I + Kew-NOa-I + Kew-NOb-I + Kew-NOc-I + Kwc-APa-III + Kwc-APb-I:

nz. *Brocki* Ia – n. m. *Brok* (*Brok-ski* > *Broc-ski* > *Brocki*), SG, z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* Ib – n. m. *Brody*, *Bród* (*Brod-ski* > *Broc-ski* > *Brocki*), z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* IIa – n. os. *Brok* (< staniem. hipoc. *Broc(c)o* < *Brockhard* < *Burghard*, ze starą zmianą *u* > *o* przed *r* + spółgłoską oraz z metatezą *-or-* > *-ro-*, NG), SSNO, AnP, z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* IIb – n. os. *Brok* (< od pierwszego członu im. typu *Brodzi-sław*, por. psł. **broditi*, Spsł, por. *brodzić* ‘chodzić po wodzie’, Sstp, NAp), MałS, z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* IIc – n. os. *Broda* (< ap. *broda* ‘zarost na brodzie, podbródek’, Sstp, NAp 18), SSNO, AnP, z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* IIIa – ap. *broczyć* ‘krwawić’, RNP; ap. *broda*, z suf. *-ski*;

nz. *Brocki* IIIb – ap. *bród*, z suf. *-ski*.

Homonimia nazwisk *Brocki* I, II, III polega na występowaniu równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i odrębne pochodzenie genetyczne (np. nz. *Brocki* Ia i nz. *Brocki* IIc i nz. *Brocki* IIIa lub nz. *Brocki* Ib, nz. *Brocki* IIb i nz. *Brocki* IIIb), a utożsamieniom towarzyszyły procesy fonetyczne, jak na przykład asymilacja spółgłosek w nazwiskach *Brocki* Ia i *Brocki* Ib lub oboczności samogłoskowe *o//ó* w nazwisku *Brocki* IIIb.

Utożsamienia wielokategorialne dotyczą ponadto nazwisk reprezentujących:

1. Katégorię osoba, pokrewieństwo i wygląd i charakter (Kos + Kpk + Kwc). Tworzone są według schematu Kos-IM-VII + Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII:

nz. *Nosek* I – im. *Nossek*, IŻ, GugE; nz. *Nosek* II – n. os. *Nos* (< ap. *nos*), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Nosek* III – ap. *nosek*, Sstp, NAp, BrezaNPom III.

Jest to rodzaj homonimii słowotwórczej, polegający na występowaniu równobrzmiących derywatów antroponimicznych mających strukturę niederywowaną oraz strukturę derywowaną. Postać niederywowana dotyczy antroponimów powstałych od równobrzmiącego imienia oraz tożsamego formalnie apelatywu (nz. *Nosek* I i nz. *Nosek* III) drogą transformacji semantycznej. Strukturą dery-

wowaną jest nazwisko *Nosek II*, utworzone od nazwy osobowej *Nos* sufiksem *-ek* w funkcji patronimicznej. Homonimia struktur niederywowanych oraz derywowanych zachodzi między antroponimami *Nosek I* i *Nosek II* oraz *Nosek III* i *Nosek II*.

2. Kategorię pochodzenie, osoba oraz wygląd i charakter (Kpc + Kos + Kwc) według schematu: Kpc-NM-VIII + Kos-IMa-VII + Kos-IMb-VII + Kwc-APa-VII + Kwc-APb-VIII:

nz. *Bol I* – n. m. *Boll* (Badenia Wirtembergia) < germ. *boll* ‘okrągły pagórek’, NPOz; nz. *Bol IIa* – im. *Bol* (< im. zł. typu *Bole-sław*, *Bole-bor*; *bole* < psł. **bol’bja* ‘większy, lepszy’, **bol’e* ‘lepiej, więcej, bardziej’, Spsł, NAp); nz. *Bol IIb* – im. *Bol* (< im. *Baldwin*, DudF, Gott; nz. *Bol IIIa* – ap. *ból* (< psł. *bolb* ‘człowiek chory’, Spsł); nz. *Bol IIIb* – śrwniem. i dniem. *bolle* ‘kuliste naczynie’, ‘przedmioty o kulistym kształcie’, NPOz.

Nazwiska tego typu powstały przez transformację semantyczną różnych genetycznie podstaw derywacyjnych (nazwa miejscowa, imię oraz apelatyw), zarówno polskojęzycznych (nz. *Bol IIa*, nz. *Bol IIIa*), jak i pochodzących z języków obcych z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego (nz. *Bol I*, nz. *Bol IIb*, nz. *Bol IIIb*). Jest to wyłącznie homonimia leksemów.

3. Kategorię osoba, praca, wygląd i charakter (Kos + Kpr + Kwc) według schematu: Kos-IM-VII + Kpr-AP-VIII + Kwc-APa-VIII + Kwc-APb-VII + Kwc-APc-VII:

nz. *Fras I* – im. *Fras* < im. *Fras* < im. *Franciszek*, SI; nz. *Fras II* – niem. *Fräs* ‘frez’, LT; nz. *Fras IIIa* – niem. *Fraß* ‘dać na pożarcie’, LT; nz. *Fras IIIb* – ap. *fras* ‘frasunek’, SW, SGPK; nz. *Fras IIIc* – gw. *fras* ‘diabeł, czart’, ‘wtrącenie wyrażające zniecierpliwienie, złość’, SGP.

Antroponimy należące do kategorii osoba, praca oraz wygląd i charakter, powstałe przez transformację różnych genetycznie podstaw derywacyjnych polskich i obcojęzycznych, nie posiadają wykładników derywacyjnych, a o charakterze utożsamień decyduje znaczenie podstawy derywacyjnej (nz. *Fras I* – kategoria osoba – jakim imieniem jest nazywany?, nz. *Fras II* – kategoria praca – czym się zajmuje?, nz. *Fras IIIa*, nz. *Fras IIIb*, nz. *Fras IIIc* – kategoria wygląd i charakter – jaki jest?).

4. Kategorię przynależność, osoba, wygląd i charakter (Kpn + Kos + Kwc) według schematu: Kpn-NE-VIII + Kos-IM-VII + Kwc-APa-VII + Kwc-APb-VII:

nz. *Frank I* – n. etn. *Frank* ‘Frankończyk’, SN-P; nz. *Frank II* – im. *Frank* (< im. *Franciszek*, SI); nz. *Frank IIIa* – ap. *frank* ‘jednostka monetarna’, SW; nz. *Frank IIIb* – niem. *frank* ‘wolny, prosty, otwarty’, SN-P.

Antroponimy należące do kategorii przynależność, osoba oraz wygląd i charakter również powstały przez transformację semantyczną równobrzmiących

podstaw derywacyjnych (nazwy etnicznej, imienia, apelatywu) o różnej genezie, uzyskując tym samym inne znaczenie, wynikające z wyrażania odmiennych kategorii pojęciowych.

Nazwiska homonimiczne należące do czterech kategorii reprezentują:

1. Kategorię pochodzenie, osoba, pokrewieństwo oraz wygląd i charakter (Kpc + Kos + Kpk + Kwc) według schematów:

- Kpc-NM-I + Kos-IMa-VII + Kos-IMb-VII + Kpk-AP-VII + Kwc-APa-VIII + Kwc-AP-VI

nz. *Bar* I – n. m. *Bar* (Galicja, Podole, Wołyń), SG; nz. *Bar* IIa – im. *Bar* < im. *Bartłomiej*, NCh, GSNP; nz. *Bar* IIb – im. *Bar* < im. *Barnaba*, NCh, GSNP; nz. *Bar* III – ap. aram. *bar* ‘syn’, GugE, AbrS; nz. *Bar* IVa – śrwniem. *bër* ‘niedźwiedź’, LexM, NG; nz. *Bar* IVb – gw. *bara* ‘leń, próżniak’, SGP;

- Kpc-NM-V + Kos-IM-VIII + Kpk-NO-I + Kwc-APa-I + Kwc-APb-I

nz. *Fulek* I – n. m. *Fułki*, SG, ze zmianą paradygmatu; nz. *Fulek* II – im. *Fulek* (im. germ., powstałe przez skrócenie im. dwuczłonowych z *Folk*, niem. *Volk* ‘naród, lud’, FroK); nz. *Fulek* III – n. os. *Fuła*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Fulek* IVa – gw. *fuła* ‘człowiek: nierozgarnięty, powolny, nierozgarnięty; niedołęga, safandula; mrukliwy, nietowarzyski, nieuczynny’, SGP, z suf. *-ek*; nz. *Fulek* IVb – gw. *fuła* ‘okrągła, pełna twarz’, SGP, z suf. *-ek*.

Schemat pierwszy (nazwisko homonimiczne *Bar*) jest przykładem homonimii antroponimów bezsufiksalnych. Nazwisko *Bar*, powołane każdorazowo od innej podstawy derywacyjnej – będącej nazwą miejscową wskazującą na miejsce pochodzenia osoby identyfikowanej, skróconą formą imion *Bartłomiej* lub *Barnaba*, informującą o formie imienia, jakim określany jest denotat, apelatywem aramejskim *bar* wskazującym na pokrewieństwo (syn) oraz apelatywem niemieckim *bër* (niedźwiedź), który na etapie onimizacji przystosował fonetykę i grafię do języka polskiego, czy apelatywem z leksyki gwarowej *bara* (leń, próżniak), charakteryzującym nosiciela – jest wyrazicielem innej kategorii pojęciowej.

Nazwisko homonimiczne *Fulek* jest przykładem powstawania homonimów nazewniczych zarówno drogą transformacji semantycznej (homonimia leksemów) różnych podstaw derywacyjnych, jak i derywacji słowotwórczej (homonimia słowotwórcza) od podstaw onimicznych i apelatywnych za pomocą wielofunkcyjnego sufiksu *-ek*.

2. Kategorię pochodzenie, przynależność, osoba, wygląd i charakter (Kpc + Kpn + Kos + Kwc) według schematu: Kpc-NM-VII + Kpn-NE-VII + Kos-IM-VII + Kwc-APa-VII + Kwc-APb-VIII + Kwc-APc-VIII

nz. *Lach* I – n. m. *Lach*, SG; nz. *Lach* II – n. etn. *Lach* ‘Polak’, SL, NEtn; nz. *Lach* III – im. *Lach* < *Leonard*, *Lenart* (stwniem. *Leonhard*), NCh; nz. *Lach* IVa – ap. *lach* ‘katolik’, SL, SW; nz. *Lach* IVb – śrwniem. *lache*, *lachene* ‘znak graniczny’; nz. *Lach* IVc – śrwniem. *lache* ‘śmiech, kałuża, bajoro’, NPoz.

Jest to kolejny przykład na powstawanie utożsamień homonimicznych od równobrzmiących podstaw onimicznych lub apelatywnych o rodowdzie polskim lub obcojęzycznym.

Wszystkie omówione utożsamienia wielokategorialne posiadają, jako jedną z możliwych, motywację apelatywem. Proces kreacji antroponimów przebiega bez żadnych modyfikacji morfologicznych lub drogą derywacji słowotwórczej. Dość często spotykanym zjawiskiem nazwotwórczym jest kreowanie onimu od apelatywu polskiego lub obcojęzycznego, który w procesie tworzenia i funkcjonowania nazw ulega adaptacji do polskiego systemu językowego. Ważne są też podstawy derywacyjne w postaci apelatywów gwarowych, które mają nierzadko inne znaczenie regionalne i inne w leksyce ogólnopolskiej, rejestrowanej przez słowniki języka polskiego w różnych przedziałach czasowych. Znaczenie apelatywów jako podstaw derywacyjnych oraz budowa słowotwórcza nazwisk odzwierciedlają sposób pojęciowego postrzegania rzeczywistości (także innych ludzi – jako elementu tej rzeczywistości) i jej nazywania. Apelatywy mogą motywować nazwiska bezpośrednio i pośrednio, będąc podstawami derywacyjnymi nazw miejscowych, które z kolei posłużyły do wykreowania antroponimu. Jednakże o homonimii nazwotwórczej, oprócz znaczenia semantycznego podstaw derywacyjnych, decyduje sposób kreacji nazwy, jej motywacja odzwierciedlona w kategorii pojęciowej. Sposoby powoływania nazw, oddane przez transformację semantyczną wyjściowego znaczenia podstawy derywacyjnej i/lub środkami językowymi, świadczą o dużym zróżnicowaniu postrzegania otaczającego świata, w tym innych ludzi. Kreacja nazw wyrażających różne kategorie pojęciowe prowadzi, jak wykazano, do powstawania zbieżnych formalnie struktur – homonimów nazwotwórczych.

* * *

Analiza trzynastu par kategorii pojęciowych oddających sposoby kreacji antroponimów pozwoliła na ustalenie prototypowych schematów powstawania utożsamień homonimicznych oraz na wskazanie środków morfologicznych, za pomocą których zostały odzwierciedlone różne kategorie kognitywne przy zachowaniu tożsamej formalnie postaci antroponimu.

Prototypowe schematy utożsamień homonimicznych przedstawiają się następująco:

1. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):

Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

Kpk-NO-1 + Kwc-AP-VII

- Podstawą derywacyjną są nazwy osobowe i apelatwy, a sufiksy tworzące struktury homonimiczne to *-ik/-yk (-czyk)*, *-nik*, *-ak*, *-ak/-czak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-ec*, *-uk*, *-ski*.
2. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria osoba (Kos):
Kpk-NO-I + Kos-IM-VII
Sufiksy *-ik*, *-ka* tworzą nazwiska od nazwy osobowej homonimiczne z antropimami powstałymi od imion hipokorystycznych, derywowanych wskazanymi formantami.
  3. Kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria przynależność (Kpn)
Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII
Sufiksy *-ik*, *-(cz)yk*, *-(czu)k*, *-ek*, *-(cz)ak* urabiają antropimami od nazw osobowych homonimiczne z nazwiskami powstałymi od tożsamych formalnie apelatwów.
  4. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk):
Kpc-NM-I + Kpk-NO-I
Kpc-NM-II + Kpk-NO-II
Podstawami derywacyjnymi nazwisk z kategorii pochodzenie i kategorii pokrewieństwo są nazwy miejscowe i nazwy osobowe. Struktury homonimiczne tworzą sufiksy *-ak*, *-ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk*.
  5. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)
Kpc-NM-I + Kwc-AP-I
Kpc-NM-I + Kwc-AP-II
Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII
Sufiksy *-ski*, *-ak*, *-ak/-czak*, *-ik*, *-a* tworzą nazwiska homonimiczne od nazw miejscowych i od apelatwów. Inny, również częsty sposób powoływania nazwisk zbieżnych formalnie polega na derywacji sufiksальной od nazw miejscowych wskazanymi formantami i przez transformację semantyczną apelatwu w niezmienionej formie na grunt antropimiczny.
  6. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria praca (Kpr)
Kpc-NM-I + Kpr-AP-VII
Kategorię pochodzenie i kategorię praca reprezentują antropimami utworzone od nazw miejscowych sufiksem *-ski* i nazwiska pochodzące od równobrzmiących apelatwów.
  7. Kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew):
Kpc-NM-I + Kew-NO-I
Kpc-NM-I + Kew-NO-II
Kpc-NM-II + Kew-NO-II
Sufiksy *-ski* i warianty rozszerzone tworzą nazwiska homonimiczne od nazw miejscowych i nazw osobowych.

8. Kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII
Antroponimy z kategorii osoba i kategorii wygląd i charakter to formacje bezsufiksalne, powstałe od imion derywowanych sufiksami *-ch/-ach/-ech/-cha/-uch*, *-a*, *-acz*, *-ka*, *-ko*, *-ek*, *-esz*, *-ik/-yk*, *-ec(z)*, *-ycz*, *-ota*, *-ur/-ura*, *-or*, *-inal/-yna*, *-iń/-yń*, *-an*, *-on*, *-ał*, *-el/-ela*, *-oł*, *-ula/-uła*, *-as/-aś*, *-os(z)*, *-us/-uś*, *-(u)sz*, *-is/-ys*, *-isz/-ysz*, *-iś/-yś*, *-ęta*, *-o*, *-aj* i od apelatywów przeniesionych na grunt onimizny bez modyfikacji morfologicznej.
9. Kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr):
Kos-IM-VII + Kpr-AP-VII
Kategorię osoba i kategorię praca tworzą nazwiska bezsufiksalne o imiennych podstawach derywacyjnych, zawierające w swojej budowie morfologicznej sufiksy *-osz*, *-arz*, *-an*, *-ch*, *-ucha*, *-a* oraz antroponimy powstałe od równobrzmiących apelatywów.
10. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria osoba (Kos):
Kpn-NE-VII + Kos-IM-VII
Do kategorii przynależność i kategorii osoba należą formacje bezsufiksalne tożsame z nazwą etniczną i imieniem.
11. Kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII
Sufiksy *-ak*, *-ski*, *-yn* tworzą nazwiska od nazw etnicznych homonimiczne z antroponimami powstałymi od tożsamych formalnie apelatywów.
12. Kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc)
Kpr-AP-VII + Kwc-AP-VII
Kategorię praca i kategorię wygląd i charakter tworzą antroponimy bezsufiksalne utworzone od apelatywów o różnej genezie lub odmiennym znaczeniu.
13. Kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
Kew-NO-I + Kwc-AP-II
Kew-NO-I + Kwc-AP-VII
Sufiksy *-el*, *-al*, *-uch* urabiają antroponimy od nazw osobowych, tworząc struktury homonimiczne z nazwiskami powstałymi od tożsamych formalnie apelatywów lub z nazwiskami utworzonymi od apelatywów za pomocą sufiksów *-skil/-alski*, *-iński*, *-ulski*, *-oński*, *-ewski*.

Z powyższego zestawienia wynika, że podstawami derywacyjnymi nazwisk wchodzących w relacje homonimiczne są zazwyczaj nazwy osobowe i apelatywy, nazwy miejscowe i apelatywy, nazwy etniczne i apelatywy oraz nazwy miejscowe i nazwy osobowe. Wykładniki morfologiczne biorące udział w procesie nazwotwórczym homonimów antroponimicznych to głównie sufiksy z *-k-* w części sufiksальной oraz *-ski*.

Do częstych procesów powodujących homonimie nazwisk należy też tożsamość formalna apelatywów w formie podstawowej lub derywowanej oraz imion w formie derywowanej funkcjonujących jako nazwiska.

Utożsamienia homonimiczne zachodzą najczęściej między nazwiskami należącymi do kategorii:

- 1) pokrewieństwo oraz wygląd i charakter,
- 2) pochodzenie oraz emocje i wartościowanie,
- 3) osoba oraz wygląd i charakter.

Tożsame formalnie nazwiska, będące rezultatem odrębnych kreacji onimicznych wynikających z innej motywacji, tworzą na płaszczyźnie doonimicznej homonimy nazwotwórcze. Zjawisko homonimii nazwotwórczej zachodzącej między dwiema lub większą liczbą nazwisk należących do różnych kategorii kognitywnych obejmuje:

1. Homonimie słowotwórczą, wynikającą z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu:

A. Występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę morfologiczną, ale odrębne pochodzenie genetyczne:

a) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):

- kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *ik/-yk/-czyk, -nik, -ak, -'ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -ec, -uk, -or, -uga, -as, -ski* w funkcji patronimicznej;
- kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ik/-yk/-czyk, -nik, -ak, -'ak/-czak, -ek, -ka, -ko, -uk, -as, -ski* w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Perczak I* – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Perczak III* – gw. *perkać*, 'gotować', SONP, z suf. *-'ak*);

b) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew):

- kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
- kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wartościującej (np. nz. *Kański I* – n. m. *Kania*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kański III* – n. os. *Kan* < im. bibl. *Elkana*, AbrS, z suf. *-ski*);

c) kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):

- kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski, -arski, -ewski, -oński, -yński, -al, -el, -ulski, -uch* w funkcji wartościującej;
- kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski, -alski, -ewski, -oński, -iński/-yński, -ulski* w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Dygulski I* – n. os. *Dyg* < ap. *dyg* 'ukłon', 'taniec', SW, SSNO, z suf. *-ulski*; nz. *Dygulski II* – ap. *dyga* 'drzewo długie, cienkie', NAp; gw. 'o człowieku wysokim i szczupłym', SGP, z suf. *-ulski*; nz. *Kostar-*

- ski* I – n. os. *Kostar, por. *Kostyra*, SSNO < im. *Konstantyn*, NCh, z suf. *-ski*; nz. *Kostarski* II – ap. stp. *kostarz* ‘nałogowy gracz w gry hazardowe (karty lub kości)’, Sstp, SXVI, z suf. *-ski*).
- B. Występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną, ale wspólne pochodzenie genetyczne:
- a) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk):
    - kategoria pochodzenie: NM + *-ak*, *-’ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
    - kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ak*, *-’ak/-czak*, *-ik/-yk/-czyk* w funkcji patronimicznej
(np. nz. *Borczyk* I – n. m. *Borcz*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Borczyk* II – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*);
  - b) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
    - kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
    - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-owski*, *-iński*, *-yński* w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Ługowski* I – n. m. *Ługowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ługowski* III – ap. *ług* ‘kara pieniężna’, Sstp, ‘środek do bielienia’, SW; gw. ‘wilgotna łąka potorfowa, podmokłe miejsce, zalane wodą pole’, DejSl, z suf. *-owski*);
  - c) kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
    - kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski*, *-arski*, *-ewski*, *-oński*, *-yński*, *-al*, *-el*, *-ulski*, *-uch* w funkcji wartościującej;
    - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-alski*, *-ewski*, *-oński*, *-iński/-yński*, *-ulski* w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Czekalski* I – n. os. *Czekała* < ap. *czekać*, stp. *czakać*, *czekać*, Sstp, NAp, z suf. *-ała*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Czekalski* II – ap. *czekać*, z suf. *-alski*);
  - d) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew):
    - kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
    - kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wartościującej
(np. nz. *Gradowski* I – n. m. *Gradów*, *Gradowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Gradowski* II – n. os. *Grad*, AnP, z suf. *-owski*).
- C. Występowanie równobrzmiących derywatów mających odrębną strukturę morfologiczną i odrębne pochodzenie genetyczne:
- a) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):

- kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-owski*, *-iński*, *-yński* w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Balikowski* I – n. m. *Balików*, WM < im. *Bal(ik)* < im. *Baltazar*, NCh, z suf. *-ski*; nz. *Balikowski* III – gw. *balik* ‘mała piłka’, ‘mała kłoda ociosanego drewna’, SGP, z suf. *-owski*);
- b) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew):
- kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wartościującej
(np. nz. *Falkowski* I – n. m. *Falkowa*, *Falkowo*, SG, z suf. *-ski* < n. os. *Fałek* < im. *Chwał*, *Fał* < *Chwali-mir*, *Fali-mir*, *Chwaliśław*, *Fali-sław*, *Chwali-bóg*, *Bogu-chwał*, TazsN; nz. *Falkowski* IV – n. os. *Fałk* < niem. *Falke* ‘sokół’, SN-P, SSNO, z suf. *-owski*);
- c) kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski*, *-arski*, *-ewski*, *-oński*, *-yński*, *-al*, *-el*, *-ulski*, *-uch* w funkcji wartościującej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-alski*, *-ewski*, *-oński*, *-iński*/*-yński*, *-ulski* w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Kaziński* I – n. os. *Kazan* < im. złoż. *Kazi-mierz*, NAp, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Kaziński* II – ap. *kazić* ‘psuć, burzyć, niszczyć’, ‘zarażać, zakazać’, SW, z suf. *-iński*).
- D. Występowanie równobrzmiących derywatów mających wspólną strukturę słowotwórczą i wspólne pochodzenie genetyczne:
- a) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *ik/-yk/-czyk*, *-nik*, *-ak*, *’ak/-czak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-ec*, *’uk*, *-or*, *-uga*, *-as*, *-ski* w funkcji patronimicznej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP + *ik/-yk* (*-czyk*), *-nik*, *-ak*, *’ak/-czak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-uk*, *-as*, *-ski* w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Perczak* I – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *’ak*; nz. *Perczak* II – ap. *perka* ‘flądra – ryba’, gw. ‘kartofel’, SONP, z suf. *-ak*);
- b) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski*, *-owski*, *-ewski*, *-alisk* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-ski*, *-owski*, *-ewski*, *-ik*, *-alisk* w funkcji deskryptywnej

- (np. nz. *Chojeński* I – n. m. *Chojna*, *Chojno*, *Chojny*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Chojeński* II – ap. *chojna* ‘gatunek sosny’, SL, z suf. *-ski*; nz. *Kustalik* I – n. m. *Kust*, SG, z suf. *-alik*; nz. *Kustalik* II – ap. *kust* ‘wikt’, Sstp, z suf. *-alik*);
- c) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria emocje i wartościowanie (Kew):
- kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-ski* i warianty rozszerzone w funkcji wartościującej
(np. nz. *Kaliski* I – n. m. *Kalisz*, NOdm, z suf. *-ski*; nz. *Kaliski* II – n. os. *Kalisz*, SSNO, AnP, NPoz, z suf. *-ski*).
2. Homonimię słowotwórczą, polegającą na występowaniu równobrzmiących derywatów antroponimicznych mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną:
- a) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ik/-yk* (*-czyk*), *-nik*, *-ak*, *-ak/-czak*, *-ek*, *-ka*, *-ko*, *-ec*, *-uk*, *-or*, *-uga*, *-as*, *-ski* w funkcji patronimicznej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Perczak* I – n. os. *Perka*, SSNO, z suf. *-ak*; nz. *Perczak* IV – gw. *perczak* ‘groch polny’, SONP);
- b) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria osoba (Kos):
- kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ik* i *-ka* w funkcji patronimicznej;
  - kategoria osoba: IM w postaci podstawowej lub derywowanej
(np. nz. *Kościk* I – n. os. *Kość* < ap. *kość*, Sstp, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kościk* II – im. *Kościk* ‘dem. im. *Konstantyn*’, NCh);
- c) kategoria pokrewieństwo (Kpk) i kategoria przynależność (Kpn):
- kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-ek*, *-ik*, *-(cz)yk*, *-(cz)ak* w funkcji patronimicznej;
  - kategoria przynależność: AP w funkcji przynależnościowej
(np. nz. *Stolarczyk* I – n. os. *Stolarek*, SNW, z suf. *-yk*; nz. *Stolarczyk* II – n. os. *Stolarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Stolarczyk* III – ap. *stolarczyk* ‘czeladnik stolarski’, SW);
- d) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria pokrewieństwo (Kpk):
- kategoria pochodzenie: NM w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria pokrewieństwo: NO + suf. *-icz* w funkcji patronimicznej
(np. nz. *Babicz* I – n. m. *Babicz*, SG; nz. *Babicz* II – n. os. *Baba*, AnP, z suf. *-icz*);
- e) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):

- kategoria pochodzenie: NM w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej lub NM + suf. *-ak* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
- kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-a* lub AP w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Kozara I* – n. m. *Kozara*, NmPol; nz. *Kozara II* – gw. *kozar*, *koziar* ‘grzyb, gatunek goździenca’, SW, ap. *kozarz* ‘pasterz kóz’, ‘kobziarz’, SW, z suf. *-a* lub nz. *Rabczak I* – n. m. *Rabka*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Rabczak II* – gw. *rabczak* ‘wełniany dywanik’, SONP);
- f) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria praca (Kpr):
  - kategoria pochodzenie: NM + suf. *-ski* w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
  - kategoria praca: AP w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Konarski I* – n. m. *Konary*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Konarski II* – stp. *konarski* ‘urzędnik sprawujący zarząd nad stajnią czy stadninami królewskimi lub książęcymi’, Sstp, NAp);
- g) kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
  - kategoria osoba: IM w formie podstawowej lub derywowanej
  - kategoria wygląd i charakter: AP + suf. *-o*, *-ko*, *-ka*, *-a*, *-aj*, *-an* w funkcji deskryptywnej; także AP ze zmianą paradygmatu oraz AP po redukcji części podstawy, w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Mataj I* – im. *Mataj* < im. *Mateusz*, SONP; nz. *Mataj II* – ap. *matać* stp. ‘oszukiwać’, SONP, z suf. *-aj*; nz. *Miczal I* – im. *Miczal* < im. *Mikołaj*, RNP; nz. *Miczal II* – gw. *miczała* ‘konował’, SGPKar);
- h) kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr):
  - kategoria osoba: IM w formie derywowanej;
  - kategoria praca: AP + suf. *-a*, w funkcji deskryptywnej
(np. nz. *Staniucho I* – im. *Staniucho* < im. *Stanisław*, SONP; nz. *Staniucho II* – stp. *staniuch* ‘stajenny’, Sstp, z suf. *-a*);
- i) kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
  - kategoria przynależność: NE + suf. *-ak*, *-ski*, *-yn*;
  - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej
(nz. *Arabski I* – n. et. *Arab*, SW, z suf. *-ski*; nz. *Arabski II* – ap. *arabski* ‘fantastyczny, niemożliwy’, gw. ‘koń rasy arabskiej’, SGP);
- j) kategoria emocje i wartościowanie (Kew) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
  - kategoria emocje i wartościowanie: NO + suf. *-al*, *-el*, *-uch*;
  - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej

(np. nz. *Korbal* I – n. os. *Korb* < niem. n. os. *Korb*, Gott 379 < śrwniem. *corp* ‘kosz’, NG, AnP, NPoz, z suf. *-al*; nz. *Korbal* II – gw. *korbal* ‘bania, dynia’, SGPKar).

3. Homonimie leksemów:

- A. Transformacja semantyczna różnych genetycznie podstaw derywacyjnych:
- a) kategoria pochodzenie (Kpc) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
    - kategoria pochodzenie: NM w funkcji wskazującej na relacje osoby identyfikowanej do nazwy miejscowej;
    - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Krop* I – n. m. *Krop*, NMPol; nz. *Krop* II – ap. *krop* ‘deszcz kroplisty’, ‘koper prosty albo włoski’, SW; nz. *Krop* III – śrdniem. *krop* ‘człowiek z naroślą, wolem na szyi, także człowiek o małym wzroście’, por. Kropf NG, 147);
  - b) kategoria osoba (Kos) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
    - kategoria osoba: IM w formie podstawowej lub derywowanej;
    - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Kluf* I – im. *Kluf* < im. *Kleofas*, RNP; nz. *Kluf* II – niem. ap. *Kluft* ‘odzienie, odziewek’, ‘szczelina, rozpadlina’, przepaść’, SN-P; nz. *Kluf* III – ap. ros. *kluw* ‘dziób’, SRP);
  - c) kategoria osoba (Kos) i kategoria praca (Kpr):
    - kategoria osoba: IM w formie derywowanej;
    - kategoria praca: AP w funkcji wskazującej na zajęcie denotatu (np. nz. *Koch* I – im. *Koch* < im. *Konrad*, BrezaNPom; nz. *Koch* II – ap. śrwniem. *koch* ‘kucharz’, NG);
  - d) kategoria przynależność (Kpn) i kategoria osoba (Kos):
    - kategoria przynależność: NE w funkcji wskazującej na przynależność do grupy etnicznej;
    - kategoria osoba: IM w formie derywowanej (np. nz. *Czech* I – n. etn. *Czech*, NEtn; nz. *Czech* II – im. *Czech* < im. zł. *z cze-*, np. *Cze-mir* MałS, *Cze-sław*, NAp);
  - e) kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
    - kategoria praca: AP w funkcji wskazującej na profesję lub zajęcie denotatu;
    - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Famuła* I – łac. ap. *famula*, *-ae* ‘sługa’, NLat; nz. *Famuła* II – ap. *famuła* ‘polewka z owoców rozgotowanych i mąki’, SXVI).
- B. Transformacja semantyczna podstaw derywacyjnych o wspólnej genezie, lecz niepowiązanych semantycznie:

- a) kategoria praca (Kpr) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria praca: AP w funkcji wskazującej na profesję lub zajęcie denotatu;
  - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej (np. nz. *Kuśnierz* I – ap. *kuśnierz* ‘szyjący futra’, SW; nz. *Kuśnierz* II – ap. *kuśnierz* ‘gat. chrząszcza’, SW; nz. *Folwarczny* I – ap. *folwarczny* ‘rządca folwarku’, SW; nz. *Folwarczny* II – ap. *folwarczny* ‘grubiański’, SONP);
- b) kategoria przynależność (Kpn) i kategoria wygląd i charakter (Kwc):
- kategoria przynależność: NE w funkcji wskazującej na przynależność do grupy etnicznej;
  - kategoria wygląd i charakter: AP w funkcji deskryptywnej (nz. *Prusak* I – n. et. *Prusak*, NEtn; nz. *Prusak* II – ap. *prusak* ‘owad biegający’, SW).

Homonimia nazwotwórcza obejmuje zarówno homonię heterogeniczną (inaczej: etymologiczną, różnopochodzeniową), jak i monogenetyczną (jednopochodzeniową) Homonimia heterogeniczna dotyczy antroponimów powstałych od podstaw derywacyjnych, pochodzących:

- 1) z różnych polskich źródeł historycznych i współczesnych, na przykład:
- a) z zasobu imion staropolskich derywowanych od imion dwuczłonowych i ze zbioru apelatywów (nz. *Lelek* I – im. *Lelek* < im. zł. z *lel(i)*-, np. *Lelistryj*, MałS; nz. *Lelek* II – ap. *lelek* ‘sowa’, Sstp; nz. *Malina* I – im. *Malina* < im. zł. z *mal(o)*-, np. *Mało-mir*, *Mało-gost*, *Mało-stryj*, MałS; nz. *Malina* II – ap. *malina*, Sstp, w tym także z leksyki gwarowej (np. nz. *Czachor* I – im. *Czachor* (< im. *Czasław*, RNP; nz. *Czachor* II – gw. *czachor* < *czahor* ‘drzewo karłowate’, ‘zarośla, mokradła’, SONP; nz. *Buś* I – im. *Buś* (< im. *Budzimir*, RNP); nz. *Buś* II – gw. *buś* ‘młody bocian’, SONP);
- b) z zasobu derywowanych imion chrześcijańskich i apelatywów (np. nz. *Kłos* I – im. *Kłos* < im. *Mikołaj*, łac. *Nicolaus*, NCh; nz. *Kłos* II – ap. *kłos* ‘kwiatostan zbóż’, Sstp, SW, SJP; nz. *Rudel* I – im. *Rudel* < im. *Rudolf*, MałI; nz. *Rudel* II – ap. *rudel* ‘ster statku wodnego’, ‘wiosło’, ‘stado saren, jeleni’, Sstp, SJP), w tym także z leksyki gwarowej (np. nz. *Andrus* I – im. *Andrus* < im. *Andrzej*, NCh; nz. *Andrus* II – gw. *andrus* ‘łobuz, złodziej’, SGPKar);
- c) z zasobu współczesnych derywowanych imion zdrobniałych i ze zbioru apelatywów z uwzględnieniem leksyki gwarowej (np. nz. *Jerzyk* I – im. *Jerzy* < im. *Jerzy*, SONP; nz. *Jerzyk* II – ap. *jerzyk* ‘ptak wróblowaty’, gw. ‘jaskółka’, SONP);
- d) ze zbioru onimów o różnej genezie (np. nz. *Świerczek* I – n. os. *Świercz* < ap. *świercz*, stp. *świerszcz* ‘owad skaczący’, Sstp, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Świer-*

- czek II – n. os. *Świerk* < ap. *świerk* ‘drzewo świerkowe’, ‘drzewo iglaste’, SW, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Groszek* I – n. os. *Groch*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Groszek* II – n. os. *Grosz*, SSNO, z suf. *-ek*);
- e) ze zbioru apelatywów o różnej genezie (np. nz. *Kłysik* II – ap. *kłys* ‘drzewo bez wierzchołka’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Kłysik* III – ap. *kłys* ‘szkapa’, ‘chłystek’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* II – ap. *pytel* ‘worek, miech’, gw. ‘młyn z pytlem do przesiewania mąki’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Pytlik* III – ap. *pytlik* ‘flanela, na której rozrabia się mydło’, SONP);
- 2) od apelatywnych lub onimicznych podstaw derywacyjnych o rodowodzie obcojęzycznym (np. nz. *Lira* I – im. ż. ukr./brus. *Лира*, PetS; nz. *Lira* III – łac. *lira*, *-ae* ‘skiba, zagon’, NLat; nz. *Gron* I – żyd. im. *Agron* < bibl. im. *Aharon*, *Aaron*, IŻ; nz. *Gron* III – niem. *Grün*, por. stwaniem. *gruoni*, sšas, *grōni*, wpierw w znaczeniu ‘kwitnący’, później ‘zielony’, NG; nz. *Kluf* II – niem. ap. *Kluft* ‘odzienie, odziewek’, ‘szczelina, rozpadlina’, przepaść’, SN-P; nz. *Kluf* III – ap. ros. *kluw* ‘dziób’, SRP);
- 3) od onimicznych podstaw derywacyjnych lub apelatywnych o rodowodzie polskim (lub przyswojonych do polszczyzny) i obcojęzycznym (np. nz. *Bach* III – ap. psł. **bachati* ‘papać, gadać, chełpić się’, NAp; nz. *Bach* IV – ap. *bach* ‘bachur, bęben’, NAp, NPOz; nz. *Bach* V – śrwniem. ap. *bach* ‘potok’, BreE I, 57, DudF; nz. *Kuc* IV – ap. *kuc* ‘mały koń’, SW; nz. *Kuc* V – śrwniem. *kūz* ‘dziwak, człowiek z dziwacznymi przyzwyczajeniami’, DudF, AbrS).

Powstawaniu nazwisk homonimicznych od obcojęzycznych podstaw derywacyjnych towarzyszyły zjawiska fonetyczne polegające na różnego rodzaju procesach adaptujących onimy do polskiego system graficznego i fonetycznego. Zjawiska te dotyczyły:

- 1) nazwisk o wschodniosłowiańskim rodowodzie (np. nz. *Chabroń* I – im. ż. ukr./brus. *Хаврония*, PetS; nz. *Chabroń* II – gw. *chabroń* ‘kość grzbietowa drobiu obrana z mięsa’, SGP; nz. *Dul* I – im. cerk. *Duł*, *Duła*, SupS; nz. *Dul* II – ap. *dul* gw. ‘burza śnieżna, zadymka, zamieć’, SGP);
- 2) antroponimów niemieckich lub germańskich (np. nz. *Fajt* I – niem. n. os. *Feit*, *Veith* < im. *Vitus*, DudF; nz. *Fajt* II – gw. *fajt* ‘spory kawał chleba’, SNŚI; nz. *Flek* I – niem. n. m. *Fleck*, Westfalia, Bawaria, DudF, z adaptacją do systemu języka pol. niem. *-ck* > pol. *-k*; nz. *Flek* II – ap. *flek* ‘wszelka skaza na ciele’, SXVI, NAp; nz. *Flek* III – śrwniem. *vlēc*, *vlēcke*, o bardzo wielu znaczeniach, LexM, np. ‘kawałek pola, miejsce, miejscowość’, ‘znamię, tzw. ogień na twarzy’, też ‘przezwiśko krawca’, Gott);
- 3) nazwisk o genezie hebrajskiej (np. nz. *Giza* I – im. ż. hebr. *Gisa*, IŻ; nz. *Giza* II – ap. *giza* ‘tylna noga wołowa lub wieprzowa’, Sstp, NAp ‘noga ludzka, goleń, pisz-

czel', 'tłuszcz do smarowania, np. butów', SW, SGPKar; nz. *Bas* I – im. hebr. *Bass*, IŻ; nz. *Bas* III – ap. *bas* 'niski głos męski, człowiek mówiący niskim głosem', SW, gw. 'kontrabas', DejSl);

- 4) onimów wywodzących się z różnych systemów nazewniczych (np. nz. *Beta* I – im. niem. *Beta* < im. *Bercht-*, RNP; nz. *Beta* II – im. ż. hebr. *Betja*, IŻ; nz. *Beta* III – im. *Bema*, PetS; nz. *Beta* V – gw. *beta* 'łózko', SGP).

Na powstanie antroponimicznych homonimów heterogenicznych miały wpływ, poza zjawiskami fonetycznymi związanymi z adaptacją nazwisk obcych do polszczyzny, procesy derywacyjne za pomocą polskich sufixów nazwotwórczych od apelatywów lub onimów obcojęzycznych. Powstałe w ten sposób onimy ulegały utożsamieniom z nazwiskami powstałymi drogą derywacji sufiksальной lub transformacji semantycznej od podstaw derywacyjnych polskich lub przyswojonych. Wśród podstaw derywacyjnych obcojęzycznych można wskazać:

- 1) wschodniosłowiańskie (np. nz. *Chomik* I – im. *Chomik* < im. wsl. *Choma*, SONP; nz. *Chomik* II – *chomik* 'zwierzę z rodz. myszy', SONP; nz. *Charaziak* I – im. ukr. *Haras(y)*, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Charaziak* II – ap. *harasz*, *haraś* 'rodzaj tkaniny wełnianej', SW, suf. *-ak*);
- 2) niemieckie lub germańskie (np. nz. *Falkowski* III – n. os. *Fałek* < im. *Chwał*, *Fał* < *Chwali-mir*, *Fali-mir*, *Chwalisław*, *Fali-sław*, *Chwali-bóg*, *Bogu-chwał*, TaszN, SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Falkowski* IV – n. os. *Fałk* < niem. *Falke* 'sokół', SN-P, SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Badoński* I – n. os. *Badon*, *Badoń* < ap. *badać* 'roztrząsać, szperać, studiować, dociekać', SW, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Badoński* II – niem. n. os. *Bad*, *Bado* < im. typu: *Badebrecht*, *Baduwald*, Gott, z pol. suf. *-(oń)ski*; nz. *Badoński* III – niem. ap. *Bad* 'kąpiel', z pol. *-(oń)ski*; nz. *Bagrowski* II – n. os. *Bagr* < psł. ap. **bagrǫ* 'coś zgiętego, drąg', Spśl, NPoz, z suf. *-owski*; nz. *Bagrowski* III – niem. n. os. *Bagger* < śrwniem. *bāgen*, śrdniem. *bagen* 'głośno krzyczeć', Gott, NPoz, z suf. *-owski*);
- 3) hebrajskie lub pochodzące z języka jidysz (np. nz. *Bakowski* I – n. m. *Baków*, WM, z suf. *-ski*; nz. *Bakowski* V – n. os. *Bak*, AbrS < jid. *bak* 'policzek', DudJWW, AbrS, z suf. *-owski*; nz. *Boruch* I – im. bibl. hebr. *Baruch* o znaczeniu 'błogosławiony', FroK; nz. *Boruch* II – gw. *borucha* 'wódka', SGP);
- 4) należące do wielu języków (np. nz. *Mendlewski* I – niem. n. os. *Mendel* < n. os. z członem *-man* typu: *Herman* lub od gniem. przezwiska *māndel* 'człowieczek, karzeł', DudF, AnP, NPoz, z suf. *-ewski*; nz. *Mendlewski* II – im. hebr. *Mendel* < n. os. *Immanuel*, GugE; nz. *Mendlewski* III – ap. *mendel* 'piętnaście sztuk', z suf. *-ewski*).

Homonimia monogenetyczna jest rezultatem wydzielania, w wyniku historycznych przekształceń dwóch równokształtnych leksemów z jednej podstawy genetycznej lub

w wyniku ewolucji semantycznej wyrazów polisemicznych. Z homonimami monogenetycznymi mamy do czynienia wówczas, jeśli nastąpi rozpad znaczeń polisemu i całkowicie zanik więzi między nimi (por. Dubisz, 1999, s. 350; Wojan, 2010a, s. 185). W wypadku antroponimów będą to nazwiska, których podstawy derywacyjne posiadają wspólną genezę. Niemniej jednak nazwiska utworzone od tych podstaw posiadają różne znaczenie i należą do innych kategorii kognitywnych (np. *nz. Kozak I* – n. et. *Kozak* < *Kozacy* ‘nazwa odnosząca się do grupy ludności o charakterze wieloetnicznym’, SJP; *nz. Kozak II* – ap. *kozak* stp. ‘rabuś, służący ubrany po kozacku, pastuszek’, gw. ‘zawadiaka’, kobieta chwat’, SW, ‘stojak, za pomocą którego dziecko uczy się chodzić’, ‘grzyb jadalny, kozłak’, DejSl; *nz. Mazur I* – n. et. *Mazur (Mazowszanin)*, NEtn, BrezaNPom I; *nz. Mazur II* – ap. *mazur* ‘człowiek niewykształcony, prostak’, SW; *nz. Opat I* – ap. *opat* ‘przełożony w klasztorze’, SW; *nz. Opat II* – ap. *opat* ‘gat. wilczomlecz’, SONP).

Jednym z najczęściej występujących rodzajów utożsamień homonimicznych jest zbieżność formalna nazwisk utworzonych od imion w formie hipokorystycznej, zawierających przyrostki z podstawowym *-c-*, *-ch-*, *-k-*, *-l-*, *-n-*, *-s-*, *-sz-*, *-ś-*, *-o-*, *-r-*, *-t-* w części sufiksальной oraz antroponimów utworzonych od apelatywów:

- 1) drogą transformacji semantycznej, bez modyfikacji słowotwórczej, na przykład:
  - nz. Brach I* – im. *Brach* (< im. *Bratumił*, SONP); *nz. Brach II* – ap. *brach*, stp. ‘brat’, SONP;
  - nz. Czuryło I* – im. (< im. *Cyryl*, SONP); *nz. Czuryło II* – ap. *czuryło* ‘śmieszny wytwornis, zawadiaka’, ‘gach’, SONP;
  - nz. Frycz I* – hipok. im. stp. *Frydrych* (staniem. *Frithuric*, *Friderich*, *Frederick*, NCh); *nz. Frycz II* – ap. *frycz(z)* ‘flisak pierwszy raz odbywający podróż’, ‘człowiek niedoświadczony, początkujący w jakimś fachu, nieobyty, nowicjusz’, ‘młody, wyzwolony parobek, chłopak’, SW;
  - nz. Kołacz I* – im. *Kołacz* (< im. *Mikołaj*, łac. *Nikolaus*, NCh); *nz. Kołacz II* – ap. *kołacz* ‘placek okrągły’, Sstp, NAp;
  - nz. Kołek I* – im. *Kołek* (< im. *Mikołaj*, Mall); *nz. Kołek II* – ap. *kołek*, Sstp;
  - nz. Klecz I* – im. *Klecz* (< im. *Klemens*, GSNP); *nz. Klecz II* – ap. *klecz* ‘gatunek ryby’, SXVI;
  - nz. Kunik I* – im. *Kunik* (< im. *Konrad*, SONP); *nz. Kunik II* – ap. *kunik* ‘miara miodu’, SONP;
  - nz. Łaś I* – im. *Łaś* (< im. *Łazarz*, SONP); *nz. Łaś II* – gw. *łaszyć się* ‘pragnąć’, SGPKar;
  - nz. Piechota I* – im. *Piechota* (< im. *Piech* < im. *Piotr*, RNP); *nz. Piechota II* – ap. *piechota* ‘na własnych nogach’, ‘żołnierze piesi’, stp. ‘pachołcy usługujący do stołu’, gw. ‘pończochy, skarpetki’, pot. ‘wesz’, ‘fasola karłowata’, SONP;
  - nz. Ryszka I* – im. *Ryszka* (< im. *Ryszard*, SONP); *nz. Ryszka II* – gw. *ryszka* ‘falbana’, ‘krowa pstrokata’, SONP;

- nz. *Stenka* I – im. *Stenka* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Stenka* II – gw. *stenka* ‘gil u nosa dziecka’, ‘smarkacz’, SONP;
- nz. *Misiura* I – im. *Misiura* (< im. *Michał*, SONP); nz. *Misiura* II – gw. *misiura* ‘czapka bez daszka’, SONP;
- nz. *Wojan* I – im. *Wojan* (< im. *Wojciech*, SONP); nz. *Wojan* II – stp. *wojan* ‘wojak – dzielny żołnierz, bohater’, SW.
- nz. *Kobiela* I – im. *Kobiela* (< im. *Jakub*, SONP); nz. *Kobiela* II – gw. *kobiela* ‘kobiółka’, SPGKar;
- nz. *Kazula* I – im. *Kazula* (< im. *Kazimierz*, SONP); nz. *Kazula* II – gw. *kazula* ‘czechło’, ‘szubka kobieca’, SGPKar;
- nz. *Dobosz* I – im. *Dobosz* (< im. *Dobiesław*, RNP); nz. *Dobosz* II – ap. *dobosz* ‘żołnierz, który bębni’, SW;
- nz. *Buś* I – im. *Buś* (< im. *Budzimir*, RNP); nz. *Buś* II – gw. *buś* ‘młody bocian’, SONP;
- nz. *Frysz* I – im. *Frysz* (hipoc. im. *Frydrych*, FroK); nz. *Frysz* II – gw. *frysz* ‘dobrze zbudowany, przystojny’, ‘żywy, wesoły’, ‘odważny, mężny, śmiały’, SGP;
- nz. *Namięta* I – im. *Namięta* (< im. zł. z *nam-*, np. *Namir*, *Namysł*, MałS); nz. *Namięta* II – ap. *namięta* ‘namiętność’, SXVI;
- 2) drogą derywacji paradygmatycznej, na przykład:
- nz. *Miczał* I – im. *Miczał* (< im. *Mikołaj*, RNP); nz. *Miczał* II – gw. *miczała* ‘kownik’, SGPKar;
- nz. *Kostuch* I – im. *Kostuch* (< im. *Konstanty*, SONP); nz. *Kostuch* II – ap. *ko-stucha* ‘śmierć jako kościotrup z kosą’, SONP;
- nz. *Misz* I – im. *Misz* (< im. *Michał*, NCh); nz. *Misz* II – ap. *miszyć* ‘trzebić’, SONP;

Nosicielami nazwisk równych imionom byli głównie mieszczanie i chłopcy (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 281). Wiele imion, wśród nich na przykład *Czach*, *Kazula*, *Krych*, będących podstawami nazwisk odimiennych, wymienia Alfred Zaręba w nazewnictwie ludowym (por. Zaręba, 1957; 1959). Oprócz imion ludowych podstawami nazwisk homonimicznych z antroponimami odapelatywnymi były skrócone imiona staropolskie pochodzące od imion dwuczłonowych (por. Malec, 1982) oraz imiona chrześcijańskie (por. Malec, 1994).

Antroponimy odapelatywne homonimiczne z nazwiskami odimiennymi również wskazywałyby na przynależność osób je noszących do niższych warstw społecznych, zwłaszcza że wiele z tych nazw motywowanych jest słownictwem gwarowym (np. *bucha*, *jucha*, *krychać*). Wśród antroponimów homonimicznych odimiennych i odapelatywnych rejestrowanych współcześnie da się wyodrębnić grupę nazw notowanych w identycznej formie w staropolszczyźnie i w średniopolszczyźnie (np. *Bach*, *Broda*, *Bucha*, *Kolek*, *Kolec* i inne, zob. Indeks nazwisk).

Niektóre przyrostki wskazują na lokalizację geograficzną nazwisk odimiennych. Przyrostek *-ch* wraz z pochodnymi *-och*, *-uch*, *-cha* powszechny jest wśród wielu imion w Wielkopolsce (Zaręba, 1957, s. 176). Taką samą lokalizację potwierdzają nazwiska utworzone od tych imion (Kreja, 2001, s. 33–51). Wśród podstaw apelatywnych nazwisk homonimicznych z sufiksem *-ch-* są formacje odprzymiotnikowe (*małocha*), odczasownikowe (*wituch*) i odrzeczownikowe (*cieluch*), o zabarwieniu ekspresywnym, charakterystyczne dla mowy potocznej (Grzegorzczkova, Puzynina, 1979, s. 91).

Sufiks *-ula* (< **-ulja*), w słowotwórstwie apelatywnym nacechowany ekspresywnie, największą produktywność w formacjach imiennych (np. *Kazula*) zyskał na Śląsku i w Małopolsce (zob. Warchoł, 1970; 1971).

Nazwiska odimienne na *-inal/-yna* (np. *Brożyna*) występują głównie na terenach dawnych województw katowickiego, bielsko-białego i tarnowskiego, a także zamojskiego i lubelskiego (Kreja, 2001, s. 160). Wśród rzeczownikowych formacji na *-ina* (*dolina* < dół, *głębina* < głębia, *brożyna* < bróg) istnieje znaczna liczba apelatywów z formantem, któremu przypisuje się jedynie funkcję strukturalną (SDS, s. 177). Renata Grzegorzczkova w tym typie słowotwórczym widzi przejaw ogólnej tendencji w języku staro-cerkiewno-słowiańskim do derywowania pni bez określonej zmiany znaczenia, bogactwa środków słowotwórczych i ich niewyspecjalizowania (Majewska-Grzegorzczkova, 1961, s. 168).

Piętnastowieczne nazwy osobowe na *-ur/-ura* (*Piechur*, *Misiura*) były znane przede wszystkim w Małopolsce, a także na Mazowszu i w Wielkopolsce (Kreja, 2001, s. 194). Sufiks *-ur/-ura* to prasłowiański formant, spotykany także dziś w apelatywach we wszystkich językach słowiańskich (Karaś, 1970, s. 30). W dobie staropolskiej nie można wskazać charakterystycznego rysu semantycznego właściwego temu formantowi (SDS, s. 264). Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego przypisuje mu funkcję ekspresywną pejoratywną (GPSłow, 1979, s. 277). Wiele formacji odapelatywnych na *-ura* rejestruje SGPKar (np. *misiura*), szczególnie z Kaszub.

Staropolskie nazwy osobowe na *-ęta* (np. *Namięta*) najwięcej zapisów mają z Wielkopolski (Kreja, 2001, s. 260). We współczesnej polszczyźnie sufiks *-ęta* jest nieproduktywny.

Antroponimy odimienne z *-ota* nie mają wyraźnej lokalizacji (Kreja, 2001, s. 266). Były równe apelatywom (np. *piechota*, *sirota*), które – jako podstawy derywacyjne antroponimów – miały wpływ na powstawanie homonimicznych z nimi nazwisk odimiennych (*Piechota*, *Sirota*). Mogły być także „formalnie równe, ale z konkretyzującym znaczeniem formantu, czyli poświadczoną obecnością, ale niepoświadczonym znaczeniem w słownikach apelatywnych [...], słowotwórczym typom: przymiotnik + *-ota* (sufiks *-ota* uwydatniał cechę: *Małota*) lub czasownik + *-ota* (*Żegota*)” (Cieślikowa, 1994c, s. 96). Nazwiska w ten sposób utworzone nie mają tożsamych formalnie

apelatywów potwierdzonych w słownikach, co wskazywałoby na antroponimiczny charakter omawianego sufiksu.

Nazwiska pochodzące od imion w formie hipokorystycznej z sufiksem *-as* są drugim z kolei najwyższym pod względem frekwencji typem nazwisk z tym sufiksem. Nie mają wyraźnej lokalizacji geograficznej, występują na terenie całego kraju (Kreja, 2001, s. 198). Wyjątkowo przyrostek *-as* tworzył w słowotwórstwie gwarowym nazwy synów od nazw osobowych (*Kubas*). Obecnie jest to jednak sufiks nieproduktywny, nacechowany emocjonalnie. Nazwy nim utworzone odczuwane są jako pejoratywne (Karaś, 1968, s. 142). W apelatywnym słowotwórstwie staropolskim spotyka się kilka wyrazów motywowanych z elementem *-s-* w formancie, ale każdy ma inną strukturę formalną i znaczeniową (SDS, s. 271). We współczesnej polszczyźnie występuje osiemnaście derywatów na *-as*. Wszystkie mają funkcję ekspresywną, są rubaszno-żartobliwe, czasem pejoratywne, wyjątkowo augmentatywne (*kubas*). Należą do warstwy potocznej języka (GPSłow, s. 287).

Zabarwienie emocjonalne sufiksów apelatywnych przenoszone jest na grunt antroponimiczny. Wyjątek stanowią przyrostki z *-l-* w części sufiksальной, gdyż wykształciły się one jako sufiksy antroponimiczne i nacechowanie ekspresywne z gruntu onimicznego zostało przeniesione na warstwę apelatywną (zob. Gala, 1992).

Kolejne rodzaje utożsamień homonimicznych powstawały drogą derywacji sufiksальной od podstaw onimicznych lub/i apelatywnych. Nazwiska homonimiczne z tej grupy tworzone są za pomocą sufiksów występujących zarówno w słowotwórstwie apelatywnym, jak i w antroponimicznym. Do najczęściej występujących należą:

1. Formacje homonimiczne z sufiksem *-aj*, np. *Madaj I* – im. *Madaj* (< im. *Ama-deusz*, RNP); *Madaj II* – gw. *madać* ‘figlować’, SGPKar, z suf. *-aj*; (Kos-IM-VII + Kwc-AP-III).

Nazwiska odimienne na *-aj* wyróżnia Bogusław Kreja (2001, s. 63). Są one homonimiczne z nazwiskami utworzonymi tym sufiksem od apelatywów. W staropolszczyźnie formacje apelatywne na *-aj* były nieliczne, zazwyczaj tworzone od czasowników (SDS, s. 104). Podobnie współczesna leksyka apelatywna rejestruje nieliczne derywaty z tym sufiksem (GPSłow, s. 114). Jako przyrostek nazwiskotwórczy od podstaw apelatywnych omówiony został w pracach Zofii Kowalik-Kalety (2007, s. 240) i Józefa Bubaka (1986, s. 60, 67). Według badaczy jest sufiksem o zabarwieniu ujemnym.

2. Formacje homonimiczne z sufiksem *-an*, np. *Zygan I* – im. *Zygan* (< im. *Zygmunt*, RNP); *Zygan II* – gw. *zyg(ać)* ‘ruszać kogoś, drażnić’, SONP, z suf. *-an* (Kos-IM-VII + Kwc-AP-III).

Wśród nazwisk na *-an* wyróżnia się liczną grupę struktur odczasownikowych (odimiesłowowych). Także nazwiska odimienne należą w tym typie słowotwórczym do dość częstych (Kreja, 2001, s. 139–140). Sufiks ten odnotowany został wśród nazwisk śląskich i sądeckich (SNŚl, I XXII; Bubak, 1986, s. 67). Występu-

je wśród derywatów od słowiańskich imion złożonych i imion chrześcijańskich (Malec, 1982, s. 136–138; 1994, s. 143). W słowotwórstwie apelatywnym staropolskim statut formantu *-an* nie jest oczywisty. Jego postać przypomina morfem imiesłowowy, ale brak jest motywujących czasowników. We współczesnej polszczyźnie występuje w grupie derywatów starych, nacechowanych stylistycznie rzadkością lub regionalnością (GPSłow, s. 227).

3. Formacje homonimiczne z sufiksem *-yn*, np. n. *Bojarzyn* I – n. etn. *Bojarz* (< ap. *bojarz* ‘szlachcic z terenu Rusi i Litwy’, SW), SSNO, z suf. *-yn*; n. *Bojarzyn* II – gw. *bojarzyn* ‘człowiek bogaty, bogacz’, SGP (Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII). Do najliczniejszych nazwisk w tym typie słowotwórczym należą nazwiska o charakterze etnicznym. Wśród staropolskich formacji na *-in/-yn*²⁹ jest grupa nazw, obok których równolegle pojawiają się formacje na *-ic/-yc*. Bogusław Kreja wysuwa na tej podstawie przypuszczenie, że wskazany sufix pełnił funkcję patronimiczną. Nie wyklucza także funkcji habitatywnej (Kreja, 2001, s. 158). W słowotwórstwie apelatywnym staropolskim leksemy z *-in* stanowią zaledwie czteroelementową klasę, w tym jest jedna formacja singulatywna odrzeczownikowa (*czeladzin*) (SDS, s. 177). We współczesnym słownictwie formant ten występuje w kilku wyrazach pochodzących z dawnej leksyki, głównie w nazwach przedstawicieli narodowości od nazw krajów, genetycznie być może zbiorowych nazw narodów (GPSłow, s. 228).
4. Formacje homonimiczne z suf. *-a*:
  - A. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska tożsame z apelatywami (Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII):
    - nz. *Kania* I – im. *Kania* (< im. stp. *Kanimir*, TaszN); nz. *Kania* II – ap. *kania* ‘ptak drapieżny’, Sstp, SW;
    - nz. *Barta* I – im. *Barta* (< im. *Bartold*, Mall); nz. *Barta* II – im. *Barta* (< im. *Bartłomiej*, Mall); nz. *Barta* III – ap. *barta* ‘topór’, Sstp.
  - B. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska utworzone od apelatywów drogą derywacji redukcyjnej (Kos-IM-VII + Kwc-AP-VI):
    - nz. *Mika* I – im. *Mika* (< im. *Mikołaj*, RNP); nz. *Mika* II – gw. *mikać* ‘krzyzczeć’, ‘mruczeć’, ‘fikać’, SONP.
  - C. Nazwiska tożsame z nazwami miejscowymi i nazwiska utworzone od apelatywów drogą derywacji sufiksальной (Kpc-NM-VII + Kwc-AP-I):
    - nz. *Kozara* I – n. m. *Kozara*, NmPol; nz. *Kozara* II – gw. *kozar*, *koziar* ‘grzyb, gatunek goździenca’, SW, ap. *kozarz* ‘pasterz kóz’, ‘kobziarz’, SW, z suf. *-a*.

²⁹ Sufiks *-in/-yn* pełni funkcję rzeczownikową, jak w nazwiskach o charakterze etnicznym, lub funkcję dzierżawczą. Nazwy osobowe staropolskie na *-in/-yn* omówiła Maria Malec (1982, s. 140, 144; 1994, s. 143).

- D. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska utworzone od apelatywów drogą derywacji sufiksальной (Kos-IM-VII + Kpr-AP-I):
 nz. *Staniucha* I – im. *Staniucha* (< im. *Stanisław*, SONP); nz. *Staniucha* II – stp. *staniuch* ‘stajenny’, Sstp, z suf. *-a*.

Nazwiska homonimiczne z *-a* należą do kategorii osoba, wygląd i charakter, praca i pochodzenie. Derywaty imienne zakończone na *-a* (np. *Kania*, *Barta*, *Mika*) są częstym typem imion hipokorystycznych zarówno męskich, jak i żeńskich. Nazwiska od nich utworzone są homonimiczne z nazwiskami powstałymi od apelatywnych podstaw rzeczownikowych przeniesionych na grunt onimiczny bez modyfikacji morfologicznych (*Kania* II, *Barta* III) lub od podstaw czasownikowych po redukcji części podstawy (*Mika* III).

Inna grupa nazwisk to antroponimy powstałe drogą transformacji semantycznej od równobrzmiącej nazwy miejscowej (*Kozara* I) i od tożsamej formalnie formy hipokorystycznej imienia (*Staniucha* I), homonimiczne z nazwiskami powstałymi od rzeczowników rodzaju męskiego zakończonych na spółgłoskę, drogą derywacji sufiksальной, na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej (np. nz. *Kozara* II – gw. *kozar*, *koziar* ‘grzyb, gatunek goździenca’, SW). Proces tworzenia się nazwisk od podstaw apelatywnych odbywał się, być może, pod wpływem form typu *właza* ‘intruz, ten, który się wkradł na jakiś urząd’ czy *przechrzta* ‘ten, kto przyjął chrzest, porzuciwszy swoją religię, szczególnie Żyd’ (SDS, s. 334). Są to derywaty należące do deklinacji rzeczownikowej męskiej zakończone na *-a* w mianowniku, oznaczające wykonawców czynności. Jest to nieliczna klasa nazw, dość jednolita pod względem formalnym i – jak twierdzi Krystyna Kleszczowa – zawsze odczasownikowa (SDS, s. 335). Jednak podstawami nazwisk *Staniucha* II czy *Kozara* II są rzeczowniki *staniuch* ‘stajenny’, Sstp i *kozarz* ‘pasterz kóz’, ‘kobziarz’, SW, oznaczające wykonawców czynności. Stąd wniosek, że wymienione nazwiska nie powstały drogą transformacji semantycznej ze zmianą paradygmatu apelatywów *staniucha* czy *kozara*, bo ich powstanie na gruncie apelatywnym, zgodnie z ustaleniami Krystyny Kleszczowej, było niemożliwe, a zostały utworzone na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej sufiksem *-a* od podstaw rzeczownikowych.

5. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ik/-yk/-czyk*, *-nik*, *-alik*:

- A. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Brusik* I – n. os. *Brusz*, AnP, z suf. *-ik*; nz. *Brusik* II – ap. *brus* ‘osełka’, ‘kloc drzewa’, ‘drzewo na maszt’, SONP, z suf. *-ik*.

- B. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:

- Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII
 nz. *Bielik* I – n. os. *Biały*, SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Bielik* II – ap. *bielik* ‘słownik podskórna’, ‘orzeł białogłów’, Sstp, SW; gw. ‘człowiek o jasnych włosach’, SGP;
 nz. *Tkaczyk* I – n. os. *Tkacz*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Tkaczyk* II – ap. *tkaczyk* ‘uczeń tkacki’, SONP.
  - Kpk-NO-II + Kpn-AP-VII
 nz. *Arendarczyk* I – n. os. *Arendarz*, SNW, z suf. *-czyk*; nz. *Arendarczyk* II – ap. *arendarczyk* ‘syn lub pomocnik dzierżawcy, karczmarza’, SW.
  - Kpk-NO-I + Kpk-NO-II + Kpn-AP-VII
 nz. *Bednarczyk* I – n. os. *Bednarek*, SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Bednarczyk* II – n. os. *Bednarz*, AnP, z suf. *-czyk*; nz. *Bednarczyk* III – ap. *bednarczyk* ‘uczeń bednarza’, SW.
- C. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z imionami:
- Kpk-NO-I + Kos-IM-VIII – podstawowymi
 nz. *Galik* I – n. os. *Gala*, SSNO, z suf. *-ik* (możliwe w funkcji patronimicznej); nz. *Galik* II – im. ukr./brus. *Галик*, PetS.
  - Kpk-NO-I + Kos-IM-VII – w formie hipokorystycznej
 nz. *Kościak* I – n. os. *Kość* (< ap. *kość*, Sstp), SSNO, z suf. *-ik*; nz. *Kościak* II – im. *Kościak* ‘dem. im. *Konstantyn*’, NCh.
- D. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
 nz. *Drabik* I – n. os. *Drab*, SSNO z suf. *-ik*; nz. *Drabik* II – ap. *drab* ‘hultaj’, SL, SW, ‘żołdak’, ‘sługus’, ‘drażal’, ‘włóczęga, łotr’, gw. ‘chłop’, SONP, z suf. *-ik*; nz. *Drabik* III – gw. *drabik* ‘mała drabina’, ‘wóz drabiniasty’, SGP.
- E. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной:
- Kpc-NM-I + Kpk-NO-I
 nz. *Borczyk* I – n. m. *Borcz*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Borczyk* II – n. os. *Borek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-II
 nz. *Lipowczyk* I – n. m. *Lipów*, *Lipowa*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Lipowczyk* II – n. os. *Lipowy*, SSNO, z suf. *-czyk*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II

- nz. *Dąbczyk* I – n. m. *Dąb*, SG, z suf. *-czyk*; nz. *Dąbczyk* II – n. os. *Dąbek*, SSNO, AnP, z suf. *-yk*; nz. *Dąbczyk* III – n. os. *Dąb*, SSNO, z suf. *-czyk*.
- Kpc-NM-III + Kpk-NO-I
nz. *Kleczyk* I – n. m. *Kleczany*, *Klecin*, *Klecina*, SG, z suf. *-yk* po dezintegracji podstawy; nz. *Kleczyk* II – n. os. *Klec*, SNP, z suf. *-yk*.
  - Kpc-NM-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
nz. *Gromczyk* I – n. m. *Gromki*, SG, z suf. *-yk*; nz. *Gromczyk* II – n. os. *Gromek*, *Gromko* (< im. złoż. typu *Gromi-sław*, por. psł. **gr̥meti*, *grom̥*, *gromiti* ‘uderzać jak grom’, SES, NAp), SSNO, z suf. *-yk*; nz. *Gromczyk* III – n. os. *Grom* (< ap. *grom* ‘piorun’; ap. *gromić* ‘razić, rozbijać’, SW), AnP, z suf. *-czyk*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
nz. *Górczyk* I – n. m. *Górka*, NMPol, z suf. *-yk*; nz. *Górczyk* II – n. m. *Góra*, NMPol, z suf. *-czyk*; nz. *Górczyk* III – n. os. *Górka* (< ap. *górka*, SW), AnP, z suf. *-yk*; nz. *Górczyk* IV – n. os. *Góra* (< ap. *góra*, SW; gw. *góra* ‘strych’, SGPKar; im. *Cieszy-gor*, *DalTe-gor*, por. AnP I, 521), AnP, GSNP, z suf. *-czyk*.
- F. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywem w formie deminutywnej:
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-I
nz. *Majdanik* I – n. m. *Majdan*, NMPol, z suf. *-ik*; nz. *Majdanik* II – ap. *majdanik* ‘zdr. od *majdan*’ ‘plac, rynek’, ‘plac budowy’, gw. ‘osada leśna, kurhan, piec do wypalania smoły’, ‘przód łba końskiego’, SONP, z suf. *-ik*.
- G. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-II
nz. *Kustalik* I – n. m. *Kust*, SG, z suf. *-alik*; nz. *Kustalik* II – ap. *kust* ‘wikt’, Sstp, z suf. *-alik*.

W słowotwórstwie apelatywnym staropolskim trudno wyznaczyć granicę między derywatami z formantem *-ik* i *-nik* ze względu na to, iż rzeczowniki z tymi formantami dają się interpretować jako derywaty odrzeczownikowe bądź odprzymiotnikowe. Grupa derywatów odrzeczownikowych z sufiksem *-ik* jest zbiorem zróżnicowanym, z przewagą przykładów z funkcją strukturalną przyrostka. Brak jednak wnikliwych badań, które stwierdziłyby jednoznacznie, że wymieniony sufix jest pusty semantycznie (SDS, s. 141). We współczesnym słowotwórstwie sufix *-ik* należy do formantów produktywnych, tworząc derywaty deminutywno-ekspresywne (GPSłow, s. 179–203; Cieślíkowa, 1990, s. 160–161). W antropimii

tworzył formy zdrobniałe i patronimika od podstaw imiennych i apelatywnych w nazwiskach (Bubak, 1986, s. 68, 73; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 243). W formach patronimicznych występował od około XV wieku (Skowronek, 2001, s. 142).

Wariant rozszerzony *-czyk* występuje we współczesnym słowotwórstwie apelatywnym, tworząc nazwy terminatorów w danym zawodzie i nazwy mieszkańców (GPSłow, s. 187–190). W antroponimii pełnił funkcję patronimiczną i deminutywną, a także zależnościową, wskazując na relacje rodzic–dziecko, nauczyciel–uczeń, mistrz–czeladnik (Rymut, 1978, s. 59–64; 1991, s. 63–64; Bubak, 1986, s. 89–90; Skowronek, 2001, s. 142). W nazwach staropolskich tworzył nazwy terminatorów lub synów wykonawców zawodów, na przykład *Arendarczyk*. Drugą grupę stanowią nazwy mieszkańców miast lub innych miejscowości, na przykład *Dąbczyk*. Od XV wieku pojawiają się formacje na *-czyk* pochodne od nazw osobowych, na przykład: *Lipowczyk*, *Gromczyk*. Formacje te tworzą nowy typ patronimików (Rymut, 1994, s. 59–64; Magda-Czekaj, 2011, s. 342). We współczesnej antroponimii nazwiska z sufiksem *-ik/-yk* i jego wariantami rozszerzonymi tworzą liczną grupę nazw, stanowiąc jeden z ważniejszych polskich wzorów nazwiskotwórczych (Skowronek, 2001, s. 142).

6. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ak*, *-'ak/-czak*:

A. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Badylak* I – n. os. *Badyl*, SNW, z suf. *-ak*; nz. *Badylak* II – ap. *badyl* ‘łodyga’, ‘suche zielsko’, ‘sukno grube’, SONP, suf. *-ak*.

B. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

nz. *Bajak* I – n. os. *Baj*, SSNO, z suf. *-'ak*; nz. *Bajak* II – gw. *bajak* ‘błazen, plotkarz’, SONP.

– Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

nz. *Kociak* I – n. os. *Koc*, AnP, z suf. *-'ak*; nz. *Kociak* II – n. os. *Kot*, AnP, z suf. *-'ak*; nz. *Kociak* III – ap. *kociak*, SW.

– Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Gajowiak* I – n. os. *Gajowy* (< ap. *gajowy* ‘strażnik leśny, leśniczy’, SW, SGP), AnP, GSNP, z suf. *-ak*; nz. *Gajowiak* II – gw. *gajowiak* ‘pomocnik gajowego’, SGP.

– Kpk-NO-II + Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII

nz. *Kowalczak* I – n. os. *Kowal*, SSNO, z suf. *-czak*; nz. *Kowalczak* II – n. os. *Kowalec*, SNP, z suf. *-ak*; nz. *Kowalczak* III – ap. *kowalczak*, SGPi.

- C. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:
- Kpk-IM-I + Kwc-AP-VII
nz. *Basiak* I – im. *Basia* (< im. *Barbara*), z suf. -'ak; nz. *Basiak* II – gw. *basiak* 'gat. tytoniu węgierskiego', SONP.
  - Kpk-IM-III + Kwc-AP-VII
nz. *Dyjak* I – im. *Dyj(onizy)*, CieśS, z suf. -'ak; nz. *Dyjak* II – ap. *dyjak* 'sekretarz', Sstp;
nz. *Charaziak* I – im. ukr. *Haras(ym)*, GSNP, z suf. -'ak; nz. *Charaziak* II – ap. *harasz, haraś* 'rodzaj tkaniny wełnianej', SW, suf. -'ak.
- D. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
nz. *Cebulak* I – n. os. *Cebula*, SSNO, z suf. -ak; nz. *Cebulak* II – ap. *cebula* 'korzeń czosnku i cebuli', 'zegarek o kształcie cebuli', SONP, z suf. -ak; nz. *Cebulak* III – ap. *cebulak* gw. 'łuska cebuli', 'bułka żydowska z cebulą', SONP.
  - Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III + Kwc-AP-VII
nz. *Korczak* I – n. os. *Korcz*, SSNO, z suf. -'ak; nz. *Korczak* II – ap *korcz, karcz* 'korzeń i odzimek po drzewie', stp., gw. 'krzak', SONP, z suf. -'ak; nz. *Korczak* III – ap. *korczyć* 'karczować', SONP, z suf. -'ak; nz. *Korczak* IV – ap. *korczak* 'czerpak drewniany', gw. 'drewniana szufelka, but niezgrabny, warząchew, przezwisko szlachcica, koło młyńskie', SONP.
- E. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной:
- Kpc-NM-I + Kpk-NO-I
nz. *Górniak* I – n. m. *Górnia*, SG, z suf. -'ak; nz. *Górniak* II – n. os. *Górny*, AnP, z suf. -'ak.
  - Kpc-NM-I + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
nz. *Bartczak* I – n. m. *Bartki*, SG, z suf. -'ak; nz. *Bartczak* II – n. os. *Bartek* (< im. *Bartłomiej*, NCh; gw. *bartek* 'o człowieku: niski i gruby', SW; gw. *bartek* 'rodzaj zamknięcia', 'określenie człowieka wysokiego', 'określenie wieśniaka', 'człowiek zajmujący się hodowlą pszczół; pszczelarz', SGP), SSNO, AnP, GSNP, z suf. -'ak; nz. *Bartczak* III – n. os. *Barta*, SSNO, SNP, z suf. -czak.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kpk-NO-I
nz. *Grocholak* I – n. m. *Grochol*, SG, z suf. -ak; nz. *Grocholak* II – n. m. *Grocholic*, SG, z suf. -ak, po dezintegracji podstawy; nz. *Grocho-*

- lak* III – n. os. *Grochol*, *Grochola*, *Grochoł*, *Grochoła*, AnP, GSNP, z suf. *-ak*.
- nz. *Kuciak* I – n. m. *Kucie*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Kuciak* II – n. m. *Kucice*, SG, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kuciak* III – n. os. *Kucia* (< ap. *kucia* ‘człowiek, który powoził dziedzica’, SW), AnP, z suf. *-ak*.
- Kpc-NM-III + Kpk-NO-I
nz. *Kajetaniak* I – n. m. *Kajetanka*, SG, NMPol, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kajetaniak* II – n. os. *Kajetan* (< im. *Kajetan*, SI), AnP, z suf. *-ak*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-II
nz. *Felińczak* I – n. m. *Felin*, SG, z suf. *-czak*; nz. *Felińczak* II – n. os. *Felina* (< im. *Felicyja*, NCh), SSNO, z suf. *-czak*.
  - Kpc-NM-III + Kpk-NO-I + Kpk-NO-I
nz. *Kulczak* I – n. m. *Kulczyce*, SG, z suf. *-ak*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kulczak* II – n. os. *Kulka*, SSNO, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Kulczak* III – n. os. *Kulcz*, SNP, z suf. *-ak*.
  - Kpc-NM-II + Kpk-NO-I + Kpk-NO-II
nz. *Gajczak* I – n. m. *Gaj*, SG, z suf. *-czak*; nz. *Gajczak* II – n. os. *Gajek*, SNP, z suf. *-ak*; nz. *Gajczak* III – n. os. *Gaj* (< n. m. lub ter. *Gaj*, NAp; może im. *Gabriel*, *Gaweł*, GSNP; ap. *gaj* ‘mały las’, Sstp, ‘las święty, szczególnie dębowy’, SW, ‘zarośla’, SJP), SSNO, GSNP, z suf. *-czak*.
- F. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami:
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII
nz. *Biczak* I – n. m. *Biecz*, SG, z suf. *-ak*; nz. *Biczak* II – ap. *biczak* ‘rodzaj noża’, SONP.
- G. Nazwiska utworzone od nazwy etnicznej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami:
- Kpn-NE-III + Kwc-AP-VII
nz. *Rusak* I – n. et. *Rusin*, SONP, z suf. *-ak* po dezintegracji podstawy; nz. *Rusak* II – ap. *rusak* stp. ‘koń ruski’, gw. ‘duży nóż do mięsa’, ‘gat. kartofli’, ‘zając rudawy’, SONP.
  - Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII
nz. *Rusnak* I – n. et. *Rusin*, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Rusnak* II – ap. *rusnak* ‘wyznawca prawosławia’, SW.
- Nazwiska na *-(cz)ak* należą do najczęstszych polskich nazwisk rozwiniętych słowotwórczo. Są jednym z podstawowych modeli strukturalnych nazwisk. W pod-

stawie tego typu nazwisk występują formy imienne (*Dyjak, Basiak*). Inną liczną grupę nazwisk na *-(cz)ak* stanowią antroponimy mające w podstawie nazwiska pochodzące od apelatywów, w tym od nazw zawodów (*Gajowiak, Kowalczak*) lub innych rzeczowników już unazwiskowionych (Kreja, 2001, s. 72). Są też w tej grupie antroponimy, które można interpretować przez nazwy odmiejscowe lub pochodzące od różnie rozumianych punktów topograficznych (*Biczak, Gajczak*) oraz jako nazwy odetniczne (*Rusnak*). W SSNO zostało zapisanych kilka nazw osobowych z *-(cz)ak*, które wystąpiły też jako nazwiska współczesne (*Bujak, Czubak, Drożdżak, Dylak*), podobnie w AnP (np. *Adamczak, Biczak, Błaszczak, Brzeźniak*). Według Józefa Bubaka sufiks *-(cz)ak* jest nowszym formantem w nazwiskach, występującym po XVII wieku, pełniącym funkcję deminutywną i patronimiczną (Bubak, 1986, s. 75, 91).

Współczesne nazwiska na *-(cz)ak* posiadają charakterystyczną lokalizację geograficzną, koncentrują się na dawnych województwach: łódzkim, konińskim, kaliskim, poznańskim i płockim (Kreja, 2001, s. 72).

Homonimiczne z nimi nazwiska odapelatywne na *-ak* pochodzą głównie od podstaw rzeczownikowych. W słowotwórstwie apelatywnym staropolskim sufiks *-ak* od podstaw rzeczownikowych tworzył zwykle nazwy wykonawców czynności (SDS, s. 124–125). W słowotwórstwie współczesnym także wykazuje łączność głównie z podstawami rzeczownikowymi, urabiając terminy botaniczne lub zoologiczne, lub informując o jakiejś charakterystycznej cesze denotatów (*bajak, biczak*). Ta ostatnia właściwość sufiksu *-ak* zadecydowała zapewne o jego roli w tworzeniu nazwisk z kategorii wygląd i charakter (np. *Badylak II* – ap. *badyl* ‘łodyga’, ‘suche zielsko’, ‘sukno grube’, SONP, suf. *-ak*), które były homonimiczne z innymi formacjami z sufiksem *-’ak* i *-ak*. Na uwagę zasługuje także fakt, że zarówno sufiks *-’ak*, jak i *-ak* tworzą formacje patronimiczne należące do kategorii pokrewieństwo, przy czym te z sufiksem *-ak* należą do nowszej warstwy nazewniczej. Tworzone są od prostszych struktur antroponimicznych, rejestrowanych przez AnP i późniejsze zbiory onimów, a wykreowane zostały, być może, pod wpływem istniejącego już wówczas modelu antroponimicznego. Przykładem takich nazwisk mogą być onimy *Czubak* i *Szczerbak* (nz. *Czubak I* – n. os. *Czub*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Czubak II* – ap. *czub* ‘czupryna stercząca’, ‘ozdoba u kapelusza, czapki’, ‘szczyt’, gw. ‘rodzaj gry w karty’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Czubak III* – ap. *czubak* gw. ‘rodzaj jabłek’, ‘jemiołuszka’, SONP; nz. *Szczerbak I* – n. os. *Szczerba*, AnP, z suf. *-ak*; nz. *Szczerbak II* – ap. *szczerba* ‘wyrwa’, SONP, z suf. *-ak*; nz. *Szczerbak III* – ap. *szczerbak* ‘broń wyszczerbiona’, ‘roślina cykoria’, gw. ‘gat. trawy’, SONP). Z powyższego wynika, że w nowszych nazwiskach sufiks *-ak* pełni zarówno funkcję patronimiczną, jak i charakteryzującą, a o znaczeniu antroponimu decyduje podstawa derywacyjna.

7. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ek*:

- A. nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I
nz. *Aniołek* I – n. os. *Anioł*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Aniołek* II – ap. *anioł* ‘ideał’, ‘duch, zwiastun’, SONP, z suf. *-ek*.
  - Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III
nz. *Dajek* I – n. os. *Daj*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Dajek* II – gw. *daj* ‘part. wyrażające życzenie bodaj, oby, niech’, ‘naśladowanie głosu gęsi’, SGPK, z suf. *-ek*; nz. *Dajek* III – gw. *dajać się* ‘poddawać się, rezygnować’, ‘pozwalać się krzywdzić lub pokonywać’, SGPK.
  - Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-I
nz. *Świerczek* I – n. os. *Świercz* (< ap. *świercz*, stp. *świerszcz* ‘owad skaczący’, Sstp), SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Świerczek* II – n. os. *Świerk* (< ap. *świerk* ‘drzewo świerkowe’, ‘drzewo iglaste’, SW), AnP, z suf. *-ek*; nz. *Świerczek* III – ap. *świerk*, SW, z suf. *-ek*.
- B. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywem:
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII
nz. *Bucek* I – n. os. *Buc*, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Bucek* II – gw. *bucek* ‘człowiek zarozumiały’, ‘chłopiec kilkunastoletni, wyrostek’, SGP.
  - Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII
nz. *Bednarek* I – n. os. *Bednarz* (< ap. *bednarz* ‘rzemieślnik wyrabiający beczki’, SW), SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-ek*; nz. *Bednarek* II – ap. *bednarek* ‘dem. od bednarz’, ‘uczeń bednarza’, SW.
- C. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywem:
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
nz. *Bębenek* I – n. os. *Bęben*, SSNO, AnP, z suf. *-ek*; nz. *Bębenek* II – ap. *bęben* ‘instr. muzyczny’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Bębenek* III – ap. *bębenek* ‘tamburyno’, ‘tamborek’, ‘cylinder w młockarni’, SONP.
  - Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III + Kwc-AP-VII
nz. *Łojek* I – n. os. *Łoj*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* II – ap. *łoj*, *łój* ‘tłuszcz zwierzęcy’, ‘wydzielina z gruczołów łojowych’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* III – ap. *łoić* ‘smarować łojem’, przen. ‘bić, łupić’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Łojek* IV – ap. *łojek* ‘talk’, stp. ‘bielidło do twarzy’, SONP.
  - Kpk-NO-I + Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

- nz. *Groszek* I – n. os. *Groch*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Groszek* II – n. os. *Grosz*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Groszek* III – ap. *groch* ‘rośl. z motylkowatych – jej ziarna a. potrawa’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Groszek* IV – ap. *groszek* ‘lico pomarszczone sztucznie’, SONP.
- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
- nz. *Chrostek* I – n. os. *Chrost*, SSNO, z suf. *-ek*; nz. *Chrostek* II – ap. *chrost* ‘chrzest’ SW, gw. ‘chrabąszcz’, SGPKar, z suf. *-ek*; nz. *Chrostek* III – ap. *chróst* ‘wiklina, zarośla’, ‘gałęzie’, gw. ‘liście kapusty’, SONP, z suf. *-ek*; nz. *Chrostek* IV – ap. *chrostek* ‘chwast w zbożu’, SW.
- D. Nazwiska utworzone od imienia drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami:
- Kpk-IM-I + Kwc-AP-VII
- nz. *Adamek* I – im. *Adam*, NCh, z suf. *-ek*; nz. *Adamek* II – gw. *adamek* ‘wystająca część krtani u mężczyzny, tzw. jabłko Adama’, SGP.
- E. Nazwiska utworzone od imienia drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:
- Kpk-IM-I + Kwc-AP-I
- nz. *Brożek* I – im. *Broż* (< im. *Ambroży*, NCh), z suf. *-ek*; nz. *Brożek* II – ap. *brog* ‘daszek na skład zboża, siana’, ‘stos daszkiem przykryty’, stp. ‘stożek’, ‘kupka kłosów niezżętych’, stp. ‘dom zboru luterskiego’, SONP, z suf. *-ek*.

Bogusław Kreja (2001) nie wyodrębnia struktury sufiksальной *-ek* w słowotwórstwie polskich nazwisk. Zdaniem Katarzyny Skowronek (2001, s. 142) sufiks *-ek* we współczesnych nazwiskach tworzy struktury charakterystyczne dla antropimów o wysokich frekwencjach. Występuje także w nazwiskach poświadczonych historycznie (Bubak, 1986, s. 81–83; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 243), pełniąc funkcję patronimiczną od podstaw imiennych (np. *Adamek*, *Brożek*) lub od nazw osobowych motywowanych apelatywami (np. *Dajek*, *Groszek*), reprezentując kategorię pokrewieństwo.

Homonimiczne z nimi nazwiska odapelatywne, reprezentujące kategorię wygląd i charakter, przechowują często w podstawie apelatywy gwarowe z sufiksem *-ek* (*adamek*, *bucek*). Zbiór formacji apelatywnych w staropolszczyźnie zakończonych na *-ek* obejmuje przeszło trzysta wyrazów. Najlicniejszą grupę spośród nich stanowią derywaty synonimiczne względem podstawy (*bobek*, *ciołek*) (SDS, s. 126). Formant *-ek* występuje w wielu wyrazach zleksykalizowanych, niepodzielnych, a także w grupie wyrazów o dwojakiej interpretacji, rozpatrywanych jako derywaty z formantem *-ek* lub jako wyrazy niepodzielne (np. *worek*, *kawalek*) (GPSłow, s. 165). Jako podstawy derywacyjne nazwisk homonimicznych występują najczęściej derywaty odrzeczownikowe. Są to głównie formacje modyfikacyjne o funkcji

deminutywnej, pochodzące od rzeczowników rodzaju męskiego (np. *bęben*, z suf. *-ek*; ap. *świerk*, z suf. *-ek*).

8. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ka*:

A. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Baryczka* I – n. os. *Barycz*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Baryczka* II – ap. *barycz*, ps. **baryčb* ‘moczar, bagnisko, woda stojąca’, Spsł, też ‘targowisko, na którym odbywa się handel wymienny’, Sstp, z suf. *-ka*.

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-III

nz. *Okraska* I – n. os. *Okrasa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Okraska* II – ap. *okrasa* ‘omasta’, stp. ‘tusza’, ‘ozdoba’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Okraska* III – ap. *okrasić* ‘polać mlekiem a. tłuszczem’, ‘upozorować’, stp. ‘wzbogacić się’, SONP.

B. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywem:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-VII

nz. *Całka* I – n. os. *Cała* (< gw. *cała* ‘niezręczna w ruchach’, SGPKar), z suf. *-ka*; nz. *Całka* II – gw. *całka* ‘rzepa’, ‘niewinna dziewczyna’, SGPKar.

– Kpk-NO-IX + Kwc-AP-VII

nz. *Kropka* I – n. os. *Krop* (< śrdniem. *krop* ‘człowiek z naroślą, wołem na szyi, także człowiek o małym wzroście’, LexM, por. Kropf NG), SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kropka* II – ap. *kropka*, Sstp ‘punkt, znak’, SJP.

C. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywem:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Blaszka* I – n. os. *Blacha*, SNP, z suf. *-ka*; nz. *Blaszka* II – ap. *blacha* ‘plama’, SW, ‘cienki płat metalu’, ‘płytką w kuchni’, stp. zbroja’, SONP, z suf. *-ka*; nz. *Blaszka* III – ap. *blaszka* ‘gw. ‘okucie na końcu dyszla’ i in., Dejsl.

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII + Kwc-AP-VII

nz. *Sobotka* I – n. os. *Sobota*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Sobotka* II – ap. *sobota* ‘szósty dzień tygodnia’, SW, z suf. *-ka*; nz. *Sobotka* III – gw. *sobotka* ‘nazwa krowy’, SGPKar; nz. *Sobotka* IV – ap. *sobótka* ‘uroczyśćość ludu 23 czerwca’, ‘sabat czarownic’, SONP.

D. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z imieniem w formie derywowanej:

- Kpk-NO-I + Kos-IM-VII

nz. *Kanka* I – n. os. *Kania*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Kanka* II – im. *Kanka* ‘dem. od im. *Kanimir*, NAp.

E. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska utworzone od apelatywów drogą derywacji sufiksальной:

- Kos-IM-VII + Kwc-AP-I

nz. *Biedka* I – im. *Biedka* (< im. *Elżbieta*, SONP); nz. *Biedka* II – ap. *bieda* ‘nędza’, ‘mizerak’, ‘tarapaty’, gw. ‘mienię’, ‘potrawa z ziemniaków z wodą’, SONP, z suf. *-ka*.

Nazwiska homonimiczne na *-ka* tworzone są od nazw osobowych motywowanych apelatywami (np. *Blacha*, *Sobota*) i od apelatywów. Formant *-ka* w słowotwórstwie apelatywnym doby staropolskiej tworzył wiele derywatów, których definicje słownikowe nie różnią się od definicji podstaw (np. *babka*, *bańka*). Funkcję strukturalną pełni także w licznych terminach przyrodniczych (SDS, s. 106–108). We współczesnym słowotwórstwie tworzy zwłaszcza formacje deminutywne, derywując formy zdrobniałe od rzeczowników rodzaju żeńskiego (np. *sobota*, *blacha*) (GPSłow, s. 116–117). We współczesnym materiale antroponimicznym stanowi częsty typ budowy słowotwórczej polskich nazwisk (Skowronek, 2001, s. 143). Uczestniczył w kreacji nazwisk z kategorii pokrewieństwo, urabiając formy patronimiczne od podstaw imiennych (np. *Biedka*) i genetycznie apelatywnych (np. *Okraska*).

9. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ko*:

A. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:

- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I

nz. *Paniczko* I – n. os. *Panic*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Paniczko* II – ap. *panicz* ‘młodzieniec, prawiczek’, ‘pieszczoch, fircyk’, gw. ‘kawaler’, SONP, z suf. *-ko*.

B. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami, ze zmianą paradygmatu:

- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-V

nz. *Drabko* I – n. os. *Drab*, SSNO, AnP, z suf. *-ko*; nz. *Drabko* II – *drab* ‘żołdak’, ‘sługus’, ‘drażal’, ‘włóczęga, łotr’, SW, gw. ‘chłop’, SGPKar, z suf. *-ko*; nz. *Drabko* III – ap. *drabka* ‘drabina’, SONP, ze zmianą paradygmatu.

- Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Kopytko* I – n. os. *Kopyto*, SSNO, z suf. *-ko*; nz. *Kopytko* II – ap. *kopyto* ‘część rogowa u jednokopytnych’, ‘forma szewca’, SONP, z suf. *-ko*; nz. *Kopytko* III – gw. *kopytko* ‘radło, sitko’, SGPKar.

C. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska utworzone od apelatywów drogą derywacji sufiksальной:

– Kos-IM-VII + Kwc-AP-I

nz. *Mytko* I – im. *Mytko* (< im. *Dymitr*, SONP); nz. *Mytko* II – ap. *myto* ‘płaca, zapłata’, SONP, z suf. *-ko*.

D. Nazwiska tożsame z imionami w formie hipokorystycznej i nazwiska tożsame z apelatywami ze zmianą paradygmatu:

– Kos-IM-VII + Kwc-AP-V

nz. *Tyszko* I – im. *Tyszko* (< im. *Tymoteusz*, RNP); nz. *Tyszko* II – ap. *tyszka* ‘rośl. z rodz. traw’, SONP, ze zmianą paradygmatu.

Nazwiska na *-ko* należą do nielicznych. Formant *-ko* charakterystyczny jest dla nazwisk z rzadką frekwencją. Stanowi we współczesnych nazwiskach wariant sufiksu *-ek* (Skowronek, 2001, s. 143). Antroponimy z tej grupy nazw tworzone są od struktur odimiennych lub od nazwisk o prostszej budowie morfologicznej, genetycznie apelatywnych, urabiając formacje patronimiczne lub deminutywne (Bubak, 1986, s. 86). Sufiks *-ko* charakterystyczny jest dla nazwisk o proveniencji wschodniosłowiańskiej.

W odnotowanych w Sstp konstrukcjach orzeczownikowych z *-ko* tylko kilkanaście ma znaczenie zdrobnienia. W większości wyrazów znaczenie derywatu jest identyczne z podstawą (np. *denko*, *jajko*) (SDS, s. 158). We współczesnym słowotwórstwie formant ten występuje zwłaszcza w derywatach orzeczownikowych. Pełni najczęściej funkcję modyfikacyjną, to jest deminutywną i/lub ekspresywną, a w wariantach komponowanych – ekspresywną nałożoną na deminutywną (np. *drab*, z suf. *-ko*; ap. *myto*, z suf. *-ko*) (GPSłów, s. 148–149) i zapewne w takiej funkcji został przeniesiony na grunt onimiczny, tworząc antroponimy z kategorii wygląd i charakter. Występowanie apelatywów na *-ko*, które mogły stać się podstawą derywacyjną nazwisk, jest także wynikiem ich pochodzenia białoruskiego lub ukraińskiego.

10. Formacje homonimiczne z sufiksem *-’uk*:

A. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:

– Kpk-NO-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII

nz. *Kaniuk* I – n. os. *Kania*, SSNO, z suf. *-’uk*; nz. *Kaniuk* II – ap. *kania* ‘ptak drapieżny’, ‘gat. grzyba’, ‘rondo kapelusza’, gw. ‘dziewica piękna’, SONP, z suf. *-’uk*; nz. *Kaniuk* III – gw. *kaniuk* ‘piskłę kani’, ‘myszołów’, SONP.

Obecnie jest w Polsce zarejestrowanych 10 700 nazwisk zakończonych na *-uk*, *-czuk*, w tym 9235 pochodzących od patronimików. Formant *-’uk* jest formantem wschod-

niosłowiańskim. Nazwiska z tym sufiksem charakterystyczne są przede wszystkim dla Wołynia, Galicji i Polesia, jako odimienne farmacje patronimiczne (Sajewicz, 2013, s. 653–656) do dziś licznie występujące we wschodniej Polsce (Rymut, 1991, s. 44). Wśród współczesnych nazwisk jest to często reprezentowany typ budowy słowotwórczej, z przewagą na liście nazwisk rzadkich. Należy do jednych z popularniejszych modeli słowotwórczych polskich nazwisk (Skowronek, 2001, s. 144).

Sufiks *-uk* nie jest notowany w staropolskim słowotwórstwie apelatywnym (por. SDS). We współczesnej leksyce występuje w zaledwie kilku wyrazach nacechowanych regionalnością, to jest w nazwach istot młodych, z odcieniem lekceważenia (GPSłow, s. 203).

11. Formacje homonimiczne z sufiksem *-ski*:

A. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:

- Kpc-NM-I + Kwc-AP-I
nz. *Kupiński* I – n. m. *Kupin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kupiński* II – gw. *kupina* ‘gatunek trawy’, SGPKar, z suf. *-ski*.
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-II
nz. *Ciążyński* I – n. m. *Ciążyń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ciążyński* II – gw. *ciążyć* ‘obciążać, być odczuwanym jako ciężar’, ‘męczyć kogoś, przesła-dować’, SGP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-II
nz. *Bajkowski* I – n. m. *Bajki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Bajkowski* II – ap. *bajka* (< ap. *bajać*, SW), z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-II
nz. *Łochyński* I – n. m. *Łochynia*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Łochyński* II – ap. *łochynia* ‘borówka bagienna’, SW, z suf. *-ski*; nz. *Łochyński* III – ap. *łoch* ‘chłop, cham, grubianin’, SW, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-I + Kwc-AP-II + Kwc-AP-II
nz. *Drożyński* I – n. m. *Drożyń*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Drożyński* II – ap. *dro-ga*, SW, z suf. *-yński*; nz. *Drożyński* III – ap. *drogi*, SJP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-II + Kwc-AP-III
nz. *Braszczyński* I – n. m. *Braszka*, *Braszki*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Braszczyński* II – gw. *braszcz* ‘strumyk’, SGP, z suf. *-yński*; nz. *Braszczyński* III – gw. *braszczyc* ‘brzęczeć, stukać, wywoływać hałas’, SGP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-II + Kwc-AP-I + Kwc-AP-II + Kwc-AP-II
nz. *Ciarczyński* I – n. m. *Ciarka*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Ciarczyński* II – gw. *ciarczyna* ‘tarnina’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Ciarczyński* III – gw. *ciarka* ‘owoc tarniny’, DejSl, z suf. *-yński*; nz. *Ciarczyński* IV – gw. *ciarki* ‘dreszcze’, DejSl, z suf. *-yński*.

- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kwc-AP-II
nz. *Balikowski* I – n. m. *Balików*, WM, z suf. *-ski*; nz. *Balikowski* II – n. m. *Baliki*, WM, z suf. *-owski*; nz. *Balikowski* III – gw. *balik* ‘mała piłka’, ‘mała kłoda ociosanego drewna’, SGP, z suf. *-owski*.
- B. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami:
  - Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII
nz. *Ratajski* I – n. m. *Rataje*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Ratajski* II – ap. *ratajski* ‘kmiący’, SONP.
  - Kpc-NM-I + Kpr-AP-VII
nz. *Konarski* I – n. m. *Konary*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Konarski* II – stp. *konarski* ‘urzędnik sprawujący zarząd nad stacją czy stadninami królewskimi lub książęcymi’, Sstp, Nap.
- C. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной, nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной i nazwiska tożsame z apelatywami w rodzaju męskim:
  - Kpc-NM-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-VII
nz. *Białogłowski* I – n. m. *Białogłowy*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Białogłowski* II – ap. *białogłowy* ‘mający włosy na głowie jasne, siwe’, SL, SW, z suf. *-ski*; nz. *Białogłowski* III – ap. *białogłowski* ‘kobięcy, niewieści, żeński’, SL, SW, SGP.
  - Kpk-NO-I + Kwc-AP-I lub Kwc-AP-VII
nz. *Garnczarski* I – n. os. *Garncarz*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Garnczarski* II – ap. *garnczarski* ‘przym. od *garncarz* ‘zdun’, ‘ten, co garnki sprzedaje’, SONP, *garncarz*, z suf. *-ski*;
nz. *Sitarski* I – n. os. *Sitarz*, SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Sitarski* II – ap. *sitarski* ‘przym. od *sitarz* ‘ten, co wyrabia sita lub nimi handluje’, SONP, *sitarz*, z suf. *-ski*.
- D. Nazwiska utworzone od nazwy miejscowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной:
  - Kpc-NM-I + Kew-NO-I
nz. *Bartnicki* I – n. m. *Bartnik*, *Bartniki*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Bartnicki* II – n. os. *Bartnik* (< ap. *bartnik* ‘pszczelarz, zajmujący się hodowlą pszczoł w barciach leśnych’, Sstp, SGP), SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki*;
  - Kpc-NM-I + Kew-NO-II
nz. *Andrzejewski* I – n. m. *Andrzejewo*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Andrzejewski* II – n. os. *Andrzej*, SSNO, z suf. *-ewski*.
  - Kpc-NM-II + Kew-NO-II

- nz. *Adamuszewski* I – n. m. *Adamusy*, NMPol, z suf. *-ewski*; nz. *Adamuszewski* II – n. os. *Adamus* (< im. *Adam*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-ewski*.
- Kpc-NM-III + Kew-NO-I
nz. *Bobolecki* I – n. m. *Bobolczyno*, dziś *Bobulczyn*, NOdm, z suf. *-ski* po dezintegracji podstawy (*Bobolcz(yn)ski* > *Bobolczski* > *Boboleczski* > *Bobolecski* > *Bobolecki*); nz. *Bobolecki* II – n. os. *Bobola* (< ap. *bob* ‘bób’ < ps. *bobula ‘coś okrągłego, jagoda’, Spsł), SSNO, AnP, z suf. *-ski* > *-cki*.
- Kpc-NM-III + Kew-NO-II
nz. *Iwanowski* I – n. m. *Iwanowice*, SG, NOdm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Iwanowski* II – n. os. *Iwan*, NPoz, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-II
nz. *Baranowski* I – n. m. *Baranów*, *Baranowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Baranowski* II – n. m. *Barany*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Baranowski* III – n. os. *Baran* (< ap. *baran* ‘samiec owcy domowej’, Sstp, SW, ‘pogardliwie o człowieku: bałwan, głupiec, dureń’, SJP), SSNO, AnP, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kew-NO-I + Kew-NO-II
nz. *Borowski* I – n. m. *Borowa*, *Borów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Borowski* II – n. os. *Borowy*, SNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Borowski* III – n. os. *Bor*, SNO, AnP, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
nz. *Bronowski* I – n. m. *Bronów*, *Bronowe*, *Broniów*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bronowski* II – n. os. *Brona* (< im. *Broni-sław*, *Często-bron(ka)*, TaszN; ap. *brona*, DejSl), GSNP, z suf. *-owski*; nz. *Bronowski* III – n. os. *Bron* (< niem. n. os. *Brun*, NG < stwniem. *brunia* ‘napierśnik, pancierz, kolczuga’, stwniem. *brün* ‘lśniący brunatny’, NG, 25), SSNO, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-II
nz. *Mańkowski* I – n. m. *Mankowo*, *Manikowo*, dziś *Mańkowo*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Mańkowski* II – n. os. *Maniek* (< im. *Edmund*, NCh), SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Mańkowski* III – n. os. *Mańka* (< im. *Maria*, NCh; ap. *mańka* ‘lewa ręka’, SJP), NPoz, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-I
nz. *Bogucki* I – n. m. *Boguty*, SG, z suf. *-ski* > *-cki*; nz. *Bogucki* II – n. m. *Bogucice*, *Bogucino*, NOdm, z suf. *-ski* > *-cki*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bogucki* III – n. os. *Boguc(z)* (< im. typu *Boguchwał*, *Bogumił*, RNP), SNW, z suf. *-ski* > *-cki*.

- Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-II
 nz. *Barkowski* I – n. m. *Barkowo*, NODm, z suf. *-ski*; nz. *Barkowski* II – n. m. *Barkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Barkowski* III – n. os. *Bark* (< ap. *bark* ‘górną część ręki’, Sstp; stsas. *barc*, gen. sg. *-ges* ‘knur kastrowany’, por. *Bark* NG), SSNO, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II
 nz. *Bieńkowski* I – n. m. *Bieńki*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Bieńkowski* II – n. m. *Bieńkowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy (*Bieńkow[ice]* + *-ski*); nz. *Bieńkowski* III – n. os. *Bieniek*, SSNO, AnP, *Bienko/Bieńko*, AnP, *Biniek*, AnP (*Bieniek* > *Biniek*: przejście *e* > *i* przed *n*; *Bieniek*, *Bienko/Bieńko*, *Biniek* < hipok. od im. *Benedykt*, NCh), z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-II + Kew-NO-I + Kew-NO-II
 nz. *Gawliński* I – n. m. *Gawły*, WM, z suf. *-iński*; nz. *Gawliński* II – n. os. *Gawlin*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Gawliński* III – n. os. *Gaweł*, AnP, SNW, z suf. *-iński*;
 nz. *Jurczyński* I – n. m. *Jurka*, *Jurki*, SG, z suf. *-yński*; nz. *Jurczyński* II – n. os. *Jurczyn*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Jurczyński* III – n. os. *Jurek*, AnP, z suf. *-yński*.
- Kpc-NM-I + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
 nz. *Depczyński* I – n. m. *Depczyn*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Depczyński* II – n. os. *Depta*, SSNO, AnP (< ap. *depta* ‘coś, co się depcze’, NAP, por. *deptać*, Sstp, gw. *depta* ‘guzdrała’, BrezaNPom II, 102, NPoz), AnP, z suf. *-yński*; nz. *Depczyński* III – polonizacja niem. n. os. *Depke*, NPoz, za pomocą suf. *-iński*;
 nz. *Kański* I – n. m. *Kania*, *Kanie*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Kański* II – n. os. *Kania*, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Kański* III – n. os. *Kan* (< im. bibl. *Elkana*, AbrS), AbrS, z suf. *-ski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II
 nz. *Bronikowski* I – n. m. *Bronikowo*, *Broników*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Bronikowski* II – n. m. *Broniki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Bronikowski* III – n. m. *Bronikowice*, *Bronkowice*, NODm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bronikowski* IV – n. os. *Bronik* (< im. złoż. typu *Broni-sław*, *Broni-sąd*, NAP), SSNO, z suf. *-owski*.
- Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-I + Kew-NO-II
 nz. *Jarociński* I – n. m. *Jarocin*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Jarociński* II – n. m. *Jaroty*, NMPol, z suf. *-iński*; nz. *Jarociński* III – n. os. *Jarocin* (< n. os. *Jarota*, NAP), SSNO, z suf. *-ski*; nz. *Jarociński* IV – n. os. *Jarocz*, *Jarota* (< im. złoż. typu *Jaro-gniew*, *Jaro-mir*, NAP), AnP, z suf. *-iński*.

- Kpc-NM-II + Kew-NO-I
nz. *Kubalski* I – n. m. *Kuby*, SG, z suf. *-alski*; nz. *Kubalski* II – n. os. *Kubala*, SNP, z suf. *-ski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-I + Kew-NO-II
nz. *Janowski* I – n. m. *Janów*, *Janowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Janowski* II – n. m. *Janowiec*, *Janowice*, *Janówka*, NODm, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Janowski* III – n. os. *Janów*, GSNP, z suf. *-ski*; nz. *Janowski* IV – n. os. *Jan*, SSNO, GSNP, z suf. *-owski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-III + Kew-NO-II + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
nz. *Bakowski* I – n. m. *Baków*, WM, z suf. *-ski*; nz. *Bakowski* II – n. m. *Bakowce*, SG z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Bakowski* III – n. os. *Baka* (< gw. *baka*, wiele znaczeń, m.in. ‘mały chleb lub podpłomyk’, SGP), GSNP, z suf. *-owski*; nz. *Bakowski* IV – n. os. *Bak*, AbrS (< ap. *bak* ‘krzyk’, Sstp) z suf. *-owski*; nz. *Bakowski* V – n. os. *Bak*, AbrS (< jid. *bak* ‘policzek’, DudJW, AbrS), AbrS, z suf. *-owski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kew-NO-II + Kew-NO-IX
nz. *Falkowski* I – n. m. *Falkowa*, *Falkowo*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Falkowski* II – n. m. *Falki*, SG, z suf. *-owski*; nz. *Falkowski* III – n. os. *Fatek* (< im. *Chwał*, *Fał* < *Chwali-mir*, *Fali-mir*, *Chwalisław*, *Fali-sław*, *Chwali-bóg*, *Bogu-chwał*, TaszN), SSNO, z suf. *-owski*; nz. *Falkowski* IV – n. os. *Fałk* (< niem. *Falke* ‘sokół’, SN-P), SSNO, z suf. *-owski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-I + Kew-NO-II
nz. *Iwanowski* I – n. m. *Iwanów*, *Iwanowo*, SG, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Iwanowski* II – n. m. *Iwany*, NMPol, z suf. *-owski*; nz. *Iwanowski* III – n. m. *Iwanowice*, NMPol, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Iwanowski* IV – n. os. *Iwanow*, SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Iwanowski* V – n. os. *Iwan*, SSNO, AnP, GSNP, z suf. *-owski*.
  - Kpc-NM-I + Kpc-NM-II + Kpc-NM-III + Kew-NO-II + Kew-NO-II
nz. *Kostkowski* I – n. m. *Kostkowa*, *Kostkowo*, *Kostków*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kostkowski* II – n. m. *Kostki*, z suf. *-owski*; nz. *Kostkowski* III – n. m. *Kostkowice*, SG, z suf. *-ski*, po dezintegracji podstawy; nz. *Kostkowski* IV – n. os. *Kostka*, AnP, z suf. *-owski*; nz. *Kostkowski* V – n. os. *Kostek* (< im. *Konstantyn*, NCh), SSNO, AnP, z suf. *-owski*.
- E. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksальной i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksальной:
- Kew-NO-I + Kwc-AP-I
nz. *Kostarski* I – n. os. *Kostar, por. *Kostyra*, SSNO (< im. *Konstantyn*, NCh), z suf. *-ski*; nz. *Kostarski* II – ap. stp. *kostarz* ‘nałogowy gracz w gry hazardowe (karty lub kości)’, Sstp, SXVI, z suf. *-ski*.

- Kew-NO-I + Kwc-AP-II
nz. *Czekalski* I – n. os. *Czekala* (< ap. *czekać*, stp. *czakać*, *czekać*, Sstp, NAp, z suf. *-ała*), SSNO, AnP, z suf. *-ski*; nz. *Czekalski* II – ap. *czekać*, z suf. *-alski*.
  - Kew-NO-II + Kwc-AP-II
nz. *Dygulski* I – n. os. *Dyg* (< ap. *dyg* ‘ukłon’, ‘taniec’, SW), SSNO, z suf. *-ulski*; nz. *Dygulski* II – ap. *dyga* ‘drzewo długie, cienkie’, NAp; gw. ‘o człowieku wysokim i szczupłym’, SGP, z suf. *-ulski*.
  - Kew-NO-I + Kew-NO-IX + Kwc-AP-IX
nz. *Badoński* I – n. os. *Badon*, *Badoń* (< ap. *badać* ‘roztrząsać, szperać, studiować, dociekać’, SW), AnP, z suf. *-ski*; nz. *Badoński* II – niem. n. os. *Bad*, *Bado* (< im. typu: *Badebrecht*, *Baduwald*, Gott), z pol. suf. *-(oń)ski*; nz. *Badoński* III – niem. ap. *Bad* ‘kąpiel’, z pol. *-(oń)ski*.
  - Kew-NO-IX + Kew-NO-II + Kwc-AP-II + Kwc-AP-III + Kwc-AP-III
nz. *Durczyński* I – n. os. *Durczyn* (< n. os. *Durra* < ar. ap. *durra* ‘pera’), AbrS, z suf. *-ski*; nz. *Durczyński* II – n. os. *Durka*, SSNO, AnP, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* III – ap. *durka* ‘dziurka’, Sstp, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* IV – gw. *durkać* ‘padać, lać’, RNP, z suf. *-yński*; nz. *Durczyński* V – ap. *durczeń* ‘marudzić, utyskiwać, narzekać, być niezadowolonym’, SW, z suf. *-yński*.
  - Kew-NO-II + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I + Kwc-AP-I
nz. *Fularski* I – n. os. *Fula* (< gw. *fula* ‘okrągła, pełna twarz’, SGP), SNP, z suf. *-arski*; nz. *Fularski* II – gw. *fulara* ‘fujara’, SGP, z suf. *-ski*; nz. *Fularski* III – ap. *fular* ‘miękką, cienką tkaninę z jedwabiu’, SJP; nz. *Fularski* IV – gw. *fularz* ‘gadula, papla, pleciuga’, SGP, z suf. *-ski*.
- F. Nazwiska utworzone od nazwy osobowej drogą derywacji sufiksalnej, nazwiska utworzone od imienia drogą derywacji sufiksalnej i nazwiska utworzone od apelatywu drogą derywacji sufiksalnej:
- Kew-NO-IX + Kew-IM-IX + Kwc-AP-II
nz. *Mendlewski* I – niem. n. os. *Mendel* (< n. os. z członem *-man* typu: *Herman* lub od gnim. przezwiska *mändel* ‘człowieczek, karzeł’, DudF), AnP; NPoz, z suf. *-ewski*; nz. *Mendlewski* II – im. hebr. *Mendel* (< n. os. *Immanuel*, ELj); nz. *Mendlewski* III – ap. *mendel* ‘piętnaście sztuk’, z suf. *-ewski*.
- G. Nazwiska utworzone od nazwy etnicznej drogą derywacji sufiksalnej i nazwiska tożsame z apelatywami:
- Kpn-NE-I + Kwc-AP-VII
nz. *Arabski* I – n. et. *Arab*, SW, z suf. *-ski*; nz. *Arabski* II – ap. *arabski* ‘fantastyczny, niemożliwy’, gw. ‘koń rasy arabskiej’, SGP.

Sufiks *-ski* jest formantem o przymiotnikowej proveniencji. W leksyce staropolskiej zgromadzonej w Sstp można go wskazać w dwu rzeczownikach (*konarski*, *wojski*) (SDS, s. 164). SJPDor notuje formant *-ski* w derywacie odrzeczownikowym *gadulski*, z nie do końca wyjaśnioną funkcją – tautologiczną lub zmieniającą nieco charakter ekspresywny podstawy. Formant *-alski* występuje w dziewięciu apelatywach (*czepialski*, *dądelski*, *gderalski*, *guzdralski*, *niedotykalski*, *spóźnialski*, *wtrącalski*, *zapominalski*, *puszczalska*), natomiast *-iński* tylko w dwóch (*głuptasiński*, *milusiński*). Wszystkie derywaty urobione tymi sufiksami należą do słownictwa potocznego, żartobliwego (GPSłow, s. 214–215). Nieliczne właściwe są leksyce gwarowej (*arabski*, *sitarski*).

Współczesne nazwiska na *-ski/-cki* są nazwiskami z wysoką frekwencją (Skowronek, 2001, s. 155). Badania onomastyczne dowodzą, że sufiks *-ski* miał w antroponomii charakter wielofunkcyjny (por. np. Kowalik-Kaleta, 1981; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 40–50; Bubak, 1982, s. 105–108; Bubak, 1986, s. 115–124; Gała, 1996; Kreja, 1997). Tworzył nazwiska odmiejskowe, patronimiczne oraz wyrażał funkcję strukturalną, urabiając antroponimy od istniejących już nazwisk. Także apelatywy, najczęściej nacechowane ekspresywnie, stanowiły liczne podstawy motywacyjne antroponomów na *-ski* (por. Skowronek, 2000, s. 155).

W nazwiskach homonimicznych można wyróżnić formanty, które urabiały ich podstawy derywacyjne onimiczne lub apelatywne. Procesowi nazwotwórczemu od tych właśnie podstaw nie towarzyszyła już modyfikacja morfologiczna. Dokonała się ona przed aktem nominacji. Formanty charakterystyczne dla podstaw derywacyjnych imiennych lub apelatywnych nazwisk homonimicznych to: *-och*, *-uch*, *-cha*, *-acz*, *-ek*, *-ka*, *-ik*, *-al*, *-ela*, *-ula*, *-inal/-yna*, *-url/-ura*, *-ęta*, *-ota*, *-an*, *-as/-aś*, *-osz*, *-uś*.

Oprócz nich istnieje grupa sufiksów, które uczestniczą w derywacji nazwotwórczej na płaszczyźnie apelatywno-onimicznej lub onimiczno-onimicznej. Są to: *-a*, *-aj*, *-an*, *-yn*, formanty z podstawowym *-k-* w części sufiksальной i formant *-ski*. Sufiksy *-aj* i *-an* w XII–XV wieku występują częściej w nazwiskach odapelatywnych, rzadziej w rzeczownikach pospolitych. Natomiast frekwencja formantów z podstawowym *-k-* w części sufiksальной jest wspólna dla nazwisk odapelatywnych i rzeczowników pospolitych. Najliczniej występują sufiksy *-ek*, *-ka*, *-ik/-yk*, *-ak*, *-ko* (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 242–243, 405). Wymienione formanty pełniły funkcję patronimiczną i deminutywną, z czasem także tylko strukturalną, która uwidoczniła się już w XVI wieku i występowała w wiekach następnych. Wysoką produktywność w derywacji apelatywnej i onimicznej sufiksy te zachowały w okresie średniopolskim (Magda-Czekaj, 2011, s. 343). Podstawami derywacyjnymi odapelatywnych nazwisk wchodzących w relacje homonimiczne z innymi nazwiskami były przede wszystkim rzeczowniki, rzadziej czasowniki, sporadycznie przymiotniki. Pewna grupa antroponomów z podstawowym

-k- powstała bezpośrednio od apelatywów sufiksalnych funkcjonujących często w zupełnie innym znaczeniu, zwłaszcza w leksyce gwarowej, niż ich odpowiedniki apelatywne w formie podstawowej. Nazwiska przybierające tożsamą formę z innymi antroponimami powstawały także drogą derywacji sufiksальной przy udziale formantów z *-k-* od nazw osobowych o prostszej budowie morfologicznej, które również były motywowane apelatywami, głównie rzeczownikami. W dobie staropolskiej nazwiska odapelatywne, będące pierwotnie przezwiskami, należały do najliczniej występujących w nazewnictwie osobowym, w dalszej kolejności były antroponimy o podstawach derywacyjnych imiennych (por. np. Malec, 1982; Cieślíkowa, 1990; Bubak, 1992; Gała, Piotrowicz, 2001; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 404–405). W dobie średniopolskiej udział wymienionych formantów i podstaw derywacyjnych w procesie nazwotwórczym nie zmieniał się, o czym świadczą liczne prace poświęcone nazewnictwu tego okresu (zob. np. Bubak, 1970–1971; Borek, Szumska, 1976; Mirosławska, 1997; Jaracz, 2001; Różycka, 2003; Rudnicka-Fira, 2004; Lipowski, 2008; Matusiak-Kempa, 2009; Magda-Czekaj, 2011; Sieradzki, 2013); podobnie w następnych stuleciach (por. np. Lech, 2004; SNP) i w nazwiskach współczesnych (zob. Skowronek, 2001, s. 140–144).

Produktywność formantu *-k-* zarówno w warstwie apelatywnej, jak i antroponimicznej powoduje powstawanie zbieżnych formalnie struktur nazwiskowych, ale reprezentujących różne znaczenie semantyczne w płaszczyźnie doonimicznej, wynikające z innych procesów nazwotwórczych, będących rezultatem odmiennych motywacji językowych i pozajęzykowych. Formanty z *-k-* w części sufiksальной tworzą antroponimy należące do kategorii pokrewieństwo, przynależność, osoba, pochodzenie oraz wygląd i charakter.

Równie często jak sufiksy z *-k-* w procesie powstawania nazwisk homonimicznych uczestniczy formant *-ski*. Właściwy jest dla nazw z kategorii pochodzenie, emocje i wartościowanie, wygląd i charakter oraz przynależność, tworząc formacje homonimiczne od podstaw derywacyjnych, którymi są nazwy miejscowe, apelatywy oraz prostsze morfologicznie nazwy osobowe. Często sufiks *-ski* rozszerzony jest o części *-ew-/ow-*, *-al-*, *-ul-*, *-iń-/yń-* lub inne, urabiając nazwiska bezpośrednio od pnia podstaw derywacyjnych lub po ich skróceniu. Produktywność tego formantu na przestrzeni czasu nie podlegała żadnym ograniczeniom, natomiast sufiksy rozszerzone nie wykazywały produktywności w dobie staropolskiej (Kowalik-Kaleta, 1981, s. 125).

Jednym z ważnych i dotąd nierozwiązanych problemów teoretycznych w słowotwórstwie apelatywnym jest zjawisko wielofunkcyjności czy homonimii formantów. W *Gramatyce współczesnego języka polskiego. Morfologia* (GWJP) jest mowa tylko o wielofunkcyjności formantów. Małgorzata B. Majewska (2006), wyabstrahowując formanty z rzeczowników homonimicznych, niektóre z nich uważa za homonimiczne, inne za wielofunkcyjne. Za homonimiczne uznaje sufiksy *-ik* w formacjach deminutywnych i *-ik* w nazwach osób, na podstawie znacznych różnic semantycznych

i genetycznych zachodzących między nazwami urobionymi tymi sufiksami. Podobnie jak Halina Satkiewicz (1969), za homonimiczny uznaje także formant *-ówka*, tworzący nazwy w wyniku niezależnej derywacji, niewchodzący jednak w skład pary homonimów słowotwórczych (*wiatrówka* ‘strzelba’, *wiatrówka* ‘kurtka’). Sufiks ten nie tworzy także antroponimów homonimicznych. Jako wielofunkcyjne wymienia formanty *-ek* i *-ka*. Małgorzata Majewska dochodzi do wniosku, że wielofunkcyjność formantów jest podstawowym źródłem rzeczowników homonimicznych o genezie słowotwórczej, a przyczyną powstawania rzeczowników homonimicznych są zwłaszcza formanty wielofunkcyjne, takie jak *-ek*, *-ka*, *-ówka*, *-ina/-yna*, *-nik*. Na uwagę zasługuje fakt, że w odniesieniu do wszystkich rzeczownikowych derywatów polskich o powstaniu homonimów decydują często formanty produktywne, tj. *-ek*, *-ka*, *-ik*, *-ówka* (Majewska, 2006, s. 80–99).

Do podobnych wniosków dochodzi się po analizie antroponimów homonimicznych, w powstawaniu których najbardziej produktywne są z *-k-* w części sufiksальной, zwłaszcza *-ek*, *-ik*, *-ka*. O znaczeniu antroponimu decyduje jednak całość procesu nazwotwórczego, podyktowanego motywacją pozajęzykową, odzwierciedloną za pomocą środków językowych, takich jak podstawa derywacyjna i sufiks. Nie bez znaczenie jest także sposób derywacji, którego elementem jest transformacja semantyczna. Różny udział semantyczny sufiksów w procesie nazwotwórczym wynika z ich wielofunkcyjności. Same sufiksy nie są nośnikami znaczenia, które determinuje przynależność antroponimu do danej kategorii kognitywnej, nie możemy zatem mówić o homonimii formatów onimicznych.

6. Nazwiska interpretowane w planie onimicznym

Nazwiska w planie doonimicznym interpretowane były zgodnie z paradygmatem kognitywnym, postulującym, że pojęcie jest główną zasadą kategoryzacji, która schematyzuje treści poznawcze, nadając poznaniu strukturę, ujmując dany zbiór elementów jako całość. Kategoria postrzegana była jako zbiór nazwisk wyrażających to samo pojęcie za pomocą środków językowych według określonych schematów. Jest to tak zwana wersja standardowa koncepcji kategorii jako struktury łączącej jeden typ desygnatów, czyli taka organizacja, która zakłada wskazanie jednostek prototypowych (z największą frekwencją, tworzonych według modelowego schematu) oraz istnienie rozmytych granic między poszczególnymi kategoriami. W ramach tak rozumianych kategorii wyodrębniono jednostki homonimiczne należące do jednej lub kilku kategorii, utworzone według różnych schematów nazwotwórczych.

Analizując antroponimy w planie onimicznym w porównaniu z tożsamymi formalnie innymi nazwami własnymi lub apelatywami, należy uwzględnić inną perspektywę badawczą. W związku z tym przyjmuje się koncepcję kategorii o rozczłonkowanej referencji, utworzonej z typów desygnatów powiązanych między sobą semantycznie. Jest to tak zwana teoria podobieństwa rodzinnego, czyli teoria wieloznaczności, zakładająca polisemiczną, inaczej rozszerzoną, wielokategorialną wersję prototypu (Kleiber, 2003, s. 165). Kategoria nie będzie odpowiadać już jednemu typowi desygnatów. W takiej sytuacji znika prototyp jako byt scalający kategorię.

Zgodnie z wersją rozszerzoną koncepcji kategorii wskaźnik kategorii stanowi nie pojęcie lub jego odpowiednik na płaszczyźnie semantycznej, to jest znaczenie jednostki leksykalnej albo jej sens, ale sama jednostka leksykalna. Według wersji polisemicznej, inaczej wielokategorialnej, to samo słowo może łączyć kilka różnych znaczeń, to znaczy „może odsyłać do kilku typów desygnatów albo [...] kategorii” (Kleiber, 2003, s. 159). Takie ujęcie zagadnienia wyklucza homonimię. Między różnymi znaczeniami tej samej jednostki leksykalnej istnieją takie powiązania, które nie wymagają żadnej cechy wspólnej. Jedynym ograniczeniem jest to, żeby każde znaczenie miało przynajmniej jedną właściwość wspólną z innym znaczeniem (Kleiber, 2003, s. 183). Istnieje łańcuch znaczeniowy między jednostkami leksykalnymi (AB BC CD DE EF itd.), przy czym pierwszy element łańcucha nie musi mieć powiązania semantycznego z ostatnim (A z F), a znaczenie ma wymiar subiektywny.

Stosowanie rozszerzonej wersji prototypu powoduje mnożenie polisemicznych analiz znaczenia jednostek leksykalnych, ze względu na zanegowanie prototypu jako

bytu organizującego daną kategorię. Prototyp nie wyjaśnia przynależności desygnatu do określonej kategorii, a kategorie nie są już organizowane według skali prototypowości, od egzemplarzy lepszych, znajdujących się w centrum kategorii, do egzemplarzy znajdujących się na peryferiach. Uzasadnieniem kategoryzacji stają się związki asocjacyjne między różnymi typami desygnatów. Leksykalne jednostki polisemiczne pojmują się jako kategorie skupiające znaczenia.

Wersja rozszerzona semantyki prototypu może być stosowana do wszystkich zjawisk dotyczących różnych typów użycia jednostki leksykalnej. Nie jest zakładane znalezienie jednego znaczenia, któremu mogą być podporządkowane wszystkie inne, lecz postulowane jest wskazanie pierwszego znaczenia, od którego będzie się zaczynać wyjaśnianie innych znaczeń za pomocą asocjacji, z użyciem metafory pojęciowej³⁰ i metonimii pojęciowej³¹. Proces kategoryzacji opiera się na motywacji, która jest nieprzewidywalna i nie wyjaśnia łańcucha znaczeniowego – służy raczej do opisu powiązań semantycznych między różnymi, określonymi znaczeniami jednostki leksykalnej.

Różne relacje semantyczne onimów oraz onimów i apelatywów są powiązane ze sobą za sprawą określonych motywacji i asocjacji. Proprialna sfera języka stanowi istotny komponent leksyki, ponieważ:

[...] różnorodne twory onimiczne nie tylko uzupełniają obraz języka w każdym z jego okresów rozwojowych, lecz uczestniczą też w kreowaniu onimicznego obrazu świata, w którym zakodowana jest cząstkowa wiedza o lokalnych społecznościach językowych i mechanizmach konceptualizacji oraz wartościowania rzeczywistości wewnątrz wspólnoty komunikatywnej (Mrózek, 2015, s. 18).

W miarę rozwoju leksyki dochodziło do rozszerzenia znaczenia albo znaczeń poszczególnych jednostek leksykalnych. Przykładowo, apelatyw *furman*, w znaczeniu

³⁰ Metafora pojęciowa – forma rzutowania pojęciowego polegająca na odwzorowaniach, inaczej relacjach odpowiedniości, między różnymi domenami pojęciowymi. Metafory pojęciowe często składają się z serii konwencjonalnych odwzorowań, wiążących aspekty dwóch różnych domen pojęciowych. Zadaniem takiego zespołu odwzorowań jest pobieranie struktury z jednej domeny pojęciowej – domeny źródłowej – i rzutowanie jej na strukturę domeny docelowej. Pozwala to na odnoszenie do domeny docelowej wzorców rozumowania związanych z domeną źródłową. Z tego powodu metafora pojęciowa uważana jest za podstawowe i nieodzowne narzędzie myśli (LJK, s. 67).

³¹ Metonimia pojęciowa – operacja pojęciowa, w której jeden element (nośnik) może być użyty do zidentyfikowania drugiego (tematu), z którym jest powiązany na zasadzie skojarzenia. Podobnie jak w przypadku metafory metonimia pojęciowa motywuje różnorakie wyrażenia językowe. Metonimia językowa ma naturę referencyjną: dotyczy takiego użycia wyrażen językowych, aby precyzyjnie wskazywały one obiekty, o których chcemy rozmawiać. Metonimia jest relacją pojęciową typu 'X reprezentuje Y', a metafora 'X rozumiany w kategoriach Y'. Metafora opiera się na rzutowaniu między domenami systemu pojęciowego, natomiast metonimia wiąże się z rzutowaniem w obrębie pojedynczej domeny (LJK, s. 74).

pierwszym, podstawowym ‘woźnica’, w leksyce gwarowej używany jako ‘zatycka dyszla’, ‘garść zboża niezwiązana’, SONP, wzbogacił znaczenie o elementy identyfikujące osobę, następnie wynikające z denotacji nazwy miejscowej czy z funkcjonowania jako współczesne przezwisko młodzieżowe, którego podstawą były asocjacyjne powiązane ze wsią – miejscem zamieszkania denotatu. Jednostka leksykalna *furman* stanowi kategorię skupiającą różne znaczenia polisemiczne wynikające z funkcjonowania leksemu *furman* zarówno w płaszczyźnie apelatywnej, jak i onimicznej (pomiędzy pisownią małą i wielką literą jako konwencjonalną). Poszczególne znaczenia jednostki leksykalnej *furman* motywowane są metaforycznym lub metonimicznym użyciem znaczenia podstawowego. Najnowsze badania w ramach gramatyki kognitywnej, na przykład Antonia Barcelony, wskazały, że podstawą uzyskania nowego znaczenia poszczególnych jednostek leksykalnych jest metonimia, która stanowi motywację dla metafory (za: LJK, s. 74). Za pośrednictwem metonimii i metafory apelatywy mogą wchodzić w relacje semantyczne z różnymi kategoriami onimów, na przykład antroponimami, toponimami, zoonimami, hydronimami czy przezwiskami, także odnazwiskowymi. Różnego rodzaju powiązania wynikające z motywacji językowej czy pozajęzykowej zachodzą także w relacjach onimiczno-onimicznych.

Zgodnie z rozszerzoną wersją prototypu nazw należących do różnych kategorii onimicznych nie można rozpatrywać jako homonimy kategorialne (Biolik, 2009, s. 41–43). Teoria standardowa i rozszerzona prototypu wykluczają się (Kleiber, 2003, s. 167).

6.1. Relacje apelatywno-onimiczne

W relacji apelatyw–antroponim za pierwsze znaczenie jednostki leksykalnej przyjmuje się podstawowe znaczenie apelatywu. Różnego typu asocjacje wpłynęły na użycie apelatywu w funkcji onimicznej, najpierw jako apelatywu antroponimicznego, następnie onimu (np. Cieślakowa, 1988, s. 88). Nazwiska odapelatywne, to jest równe wyrazom pospolitym lub od nich utworzone, funkcjonowały pierwotnie jako przezwiska i przydomki. Analizowanie nazw odapelatywnych w myśl metodologii kognitywnej (zob. Czapliska, 2003) odzwierciedla sposób postrzegania, schematyzowania i kategoryzowania zjawisk otaczającego świata przez użytkowników języka oraz dostarcza wiedzy na temat wartości i antywartości wyznawanych przez kreatorów nazw (zob. Kaleta, 2003).

Apelatywy w funkcji nazwiskowej występują od XII wieku. Jest to najstarszy sposób określania ludzi, związany z praindoeuropejskimi imionami prostymi. Mechanizm powstawania, sposób funkcjonowania oraz znaczenie genetyczne nazwisk odapelatywnych w najstarszej warstwie nazewniczej na tle społecznym i obyczajowym

został przedstawiony w pracy Zofii Kowalik-Kalety (2007, s. 95–261). Zasób słownictwa apelatywnego dawał największe i najprostsze możliwości indywidualizacji ludzi, zwłaszcza przez użycie gotowych apelatywów w funkcji nazwisk. Poświadczają ten fakt liczne prace poświęcone nazwiskom poszczególnych miejscowości czy regionów (np. Bubak, 1986; 1992; Mączyński, 1970; Borek, Szumska, 1976; Kowalik-Kalety, 2007; Magda-Czekaj, 2011). W grupie wszystkich nazwisk odapelatywnych do najliczniejszych należą te równe apelatywom (Bubak, 1986, s. 59) – każda bowiem nazwa przedmiotu czy zjawiska mogła zostać użyta w funkcji nazwiska.

W najstarszej warstwie onimicznej, od XII do XV wieku, zarejestrowano 3450 formacji nazewniczych równych wyrazom pospolitym, zwłaszcza rzeczownikom żywotnym, osobowym i nieosobowym, rzadziej rzeczownikom nieżywotnym konkretnym i abstrakcyjnym, przymiotnikom, a sporadycznie imiesłowom i liczebnikom (Cieślikowa, 1990; Kowalik-Kalety, 2007, s. 95–96). Analiza współczesnych nazwisk rodzimych pod kątem motywujących je apelatywów dowiodła, że udział i frekwencja podstaw motywacyjnych rejestrowanych w najstarszych nazwach osobowych obecnie nie uległy zmianie (Skowronek, 2001, s. 119–121; Matusiak, 2004). Antroponimy powstały drogą transformacji semantycznej apelatywu – metonimicznej lub metaforycznej, tworząc łańcuch znaczeniowy. Frekwencja współczesnych nazwisk równych apelatywom jest proporcjonalna do liczby polisemicznych znaczeń apelatywu. Jeżeli dany apelatyw notowany jest przez słowniki ogólnopolskie i gwarowe w większej liczbie znaczeń, wówczas nazwisko posiada większą liczbę nosicieli (zob. Indeks nazwisk). Wskazuje to pośrednio na zróżnicowanie motywacji antroponimów przez wyrazy pospolite, każde ze znaczeń apelatywu mogło bowiem posłużyć do kreacji antroponimu. Grupę antroponimów tożsamą formalnie z apelatywami tworzą przykładowo:

1. Antroponimy z frekwencją powyżej tysiąca, według SNW, na przykład:
  - nz. *Armata* I – ap. *armata* II ‘działo’, ‘broń zaczepna’, stp. ‘amunicja’, SONP;
  - nz. *Bajda* I – ap. *bajda* II gw. ‘kromka’, ‘plotkarz’, ‘brednia’, ‘skrzynia do wyrabiania ciasta’, SONP;
  - nz. *Bakalarz* I – ap. *bakalarz* II ‘uczeń, żak’, ‘nauczyciel’, ‘pedant, szkolarz’, SONP;
  - nz. *Bała* I – ap. *bała* II gw. ‘imię głupca w bajkach’, ukr. *bała* ‘głupiec’, ‘niedojda’, SONP;
  - nz. *Biedroń* I – ap. *biedroń* II ‘niezgrabiasz’, gw. ‘pstry wół’, SONP;
  - nz. *Biesiada* I – ap. *biesiada* II gw. ‘osoba niegodziwa’, ‘uczta’, stp. ‘pociecha’, gw. ‘wesele, chrzciny’, SONP;
  - nz. *Bijak* I – ap. *bijak* II ‘awanturnik’, ‘krótszy kij u cepa’, SONP;
  - nz. *Bobak* I – ap. *bobak* II ‘zwierzę z rodz. wiewiórek’, ‘straszydło’, ‘tłuszciosek’, SONP;

- nz. *Bojar* I – ap. *bojar* II stp. ‘rycerz’, ‘magnat’, przen. ‘ciemieżca’, ‘chłop niepańszczyźniany’, gw. ‘bogaty włościanin’, ‘družba weselny’, ‘konny parobek’, SONP;
- nz. *Bryja* I – ap. *bryja* II ‘napój z mąki żytniej’, przen. ‘lura’, ‘błoto’, ‘rozczyn’, gw. ‘mięso z rosołem’, ‘zacierka’, SONP;
- nz. *Brzezina* I – ap. *brzezina* II ‘lasek brzozowy, brzoza a. drewno brzozowe’, ‘różgi’, SONP;
- nz. *Buchta* I – ap. *buchta* II ‘bryka przykryta’, ‘kawał chleba a. ciasto na chleb’, gw. ‘przegroda dla owiec’, ‘izba’, ‘łóżko’, ‘miejsce poryte przez dziką’, SONP;
- nz. *Burda* I – ap. *burda* II ‘awantura’, ‘warchoł’, stp. ‘hałastra’, ‘brzemie’, SONP;
- nz. *Bury* I – ap. *bury* II ‘ciemnoszary’, przen. ‘posępny’, ‘stójkowy’, SONP;
- nz. *Bylica* I – ap. *bylica* II ‘roślina ze złożonych’, gw. ‘chwast, łodyga’, ‘rzecz była, prawda’, SONP;
- nz. *Caban* I – ap. *caban* II ‘cap’, ‘człowiek niezgrabny’, gw. ‘mieszczuch’, ‘przekupień’, ‘grzebień’, SONP;
- nz. *Cholewa* I – ap. *cholewa* II ‘szyja buta’, przen. ‘pijak’, ‘mówiący byle co’, ‘tłuk, wycieruch’, SONP;
- nz. *Chorąży* I – ap. *chorąży* II ‘nosi chorągiew a. proporzec wojenny’, ‘urzędnik w dawnej Polsce’, przen. ‘propagator’, gw. ‘družba weselny’, SONP;
- nz. *Chrapek* I – ap. *chrapek* II ‘ktoś ochrypty’, stp. ‘kaszlący’, przen. ‘pieniacz’, SONP;
- nz. *Ciupa* I – ap. *ciupa* II ‘lichy pokoik’, ‘więzienie’, ‘głupiec, ciemięga’, gw. ‘stara indyka’, ‘vagina’, SONP;
- nz. *Czapka* I – ap. *czapka* II ‘nakrycie głowy’, ‘pokrycie słomiane’, SONP;
- nz. *Czerw* I – ap. *czerw* II ‘plama na zębach konia’, ‘płód pszczele’, ‘truteń’, ‘gąsienica’, stp. ‘owad półpokrywy’, SONP;
- nz. *Czop* I – ap. *czop* II ‘szpunt’, przen. ‘trunki’, ‘wał, oś’, ‘niedołęga’, SONP;
- nz. *Czyż* I – ap. *czyż* II ‘ptak wróblowaty’, stp. ‘podatek od majątku’ SONP;
- nz. *Ćwik* I – ap. *ćwik* II gw. ‘źle wytrzebiony kapłon’, ‘drugi gorszy mąż’, stp. ‘krogulec’, stp. ‘chytrus’, SONP;
- nz. *Dolny* I – ap. *dolny* II ‘przym. od dół’, ‘spodni’, ‘płaski’, przen. ‘pokorny’, ‘podły’, stp. ‘doczesny’, SONP;
- nz. *Drąg* I – ap. *drąg* II ‘kół’, ‘wóz drągowy’, stp. ‘rogatka’, ‘człowiek duży lub niezgrabny i ordynarny’, gw. ‘ożóg’, SONP;
- nz. *Drop* I – ap. *drop* II ‘ptak podkasały’, ‘koń dropiaty’, ‘dureń’, SONP;
- nz. *Duch* I – ap. *duch* II ‘tchnienie’, ‘istota nadprzyrodzona’, ‘dusza, upiór’, ‘ten, co żyje’, przen. ‘cecha’, ‘odwaga’, SONP;
- nz. *Dusza* I – ap. *dusza* II ‘duch’, przen. ‘człowiek’, ‘istota ukochana’, ‘żelazo w żelazku’, ‘dobra kobieta’, SONP;

- nz. *Dziekani* I – ap. *dziekani* II ‘proboszcz nad dekanatem’, ‘tytuł prałata’, ‘profesor na czele wydziału’, przen. ‘czł. wodzący rej w towarzystwie’, SONP;
- nz. *Dziura* I – ap. *dziura* II ‘otwór’, ‘jama’, przen. ‘strata’, ‘podstęp’, ‘ciasny kąt’, gw. ‘więzienie’, ‘knajpa’, ‘miejsce odludne’, SONP;
- nz. *Faryna* I – ap. *faryna* II ‘mączka cukrowa’, ‘jadłodajnia pod gołym niebem’, ‘handel’, stp. ‘loteria fantowa’, gw. ‘kawałki ciepłego mięsiwa a. kielbasa z sosem’, SONP;
- nz. *Galas* I – ap. *galas* II ‘narośl na liściach dębu’, ‘materiał garbnikowy’, gw. ‘zupa lub marmolada owocowa’, ‘byle jakie jedzenie’, ‘bałagan’, SONP;
- nz. *Gawęda* I – ap. *gawęda* II ‘pogadanka’, ‘bajka’, ‘paplanina’, ‘utwór poezji opisowej’, SONP;
- nz. *Gil* I – ap. *gil* II ‘ptak wróblowaty’, ‘glut’, ‘sopel’, przen. ‘młokos’, SONP;
- nz. *Głowacz* I – ap. *głowacz* II ‘czł. z wielką głową’, ‘czł. rozumny’, stp. ‘zwierzchnik’, ‘stary karp’, gw. ‘szczupak’, ‘snopek do poszycia dachu’, ‘bławatek’, ‘wielki oset’, ‘ryba cierniopłetwa’, SONP;
- nz. *Golec* I – ap. *golec* II ‘nagus’, ‘łysy’, ‘biedak’, ‘cymbał, drağal’, ‘oszust’, ‘wierzchołek kamienisty’, SONP;
- nz. *Hajduk* I – ap. *hajduk* II ‘pachołek’, przen. ‘rabuś’, gw. ‘gajowy’, ‘dozorca’, ‘góralski taniec’, SONP;
- nz. *Jaruga* I – ap. *jaruga* II gw. ‘jar głęboki, błotnisty’, ‘kałuża’, ‘zła flinta’, SONP;
- nz. *Jedynak* I – ap. *jedynak* II ‘syn jednorodny’, stp. ‘jedyne osobnik’, gw. ‘stodoła z jednym sąsiekiem’, SONP;
- nz. *Kania* I – ap. *kania* II ‘ptak drapieżny’, ‘gat. grzyba’, ‘rondo kapelusza’, gw. ‘dziewica piękna’, SONP;
- nz. *Kawalec* I – ap. *kawalec* II ‘ułomek’, przen. ‘głupiec’ ‘żart’, ‘skandal’, ‘utwór muzyczny’, ‘sztuczka’, SONP;
- nz. *Kobylarz* I – ap. *kobylarz* II stp. ‘utrzymujący konie’, gw. ‘pasterz koni’, ‘zbierający skóry końskie’, ‘śledź duży’, ‘rodzaj zielska’, SONP;
- nz. *Koc* I – ap. *koc* II ‘dera’, ‘rodzaj sieci’, stp. ‘błam’, ‘kara za niesłuszne pozwanie do sądu’, SONP;
- nz. *Kociuba* I – ap. *kociuba* II ‘pogrzebac’, ‘szczotka na kiju’, przen. ‘babsko niezgrabne’, gw. ‘drewniana motyka’, ‘miotła’, ‘kobieta bez figury’, ‘rodz. płacka’, ‘rzepa’, SONP;
- nz. *Kołtun* I – ap. *kołtun* II stp. ‘gościec’, gw. ‘splot włosów’, ‘człowiek rozczochrany’, ‘mieszczanin, łyk’, ‘szlachcic na jednym dworku’, ‘kłopot’, SONP;
- nz. *Kopiec* I – ap. *kopiec* II ‘kupa ziemi’, ‘znak graniczny’, stp. ‘góra usypana’, ‘mogiła’, ‘dół na warzywa’, gw. ‘pagórek’, ‘kopa’, ‘torf na opał’, ‘miód do picia’, SONP;

- nz. *Kruk* I – ap. *kruk* II ‘ptak wróblowaty’, przen. ‘zwiastun złowróźbny’, ‘włóczęga nocny’, ‘policjant, strażnik’, gw. ‘tęgi lub stary wół’, ‘jajo namalowane na czarno’, ‘hak’, ‘kawałek pręta żelaznego do sochy’, ‘dzban’ ‘kubek’, SONP;
- nz. *Latawiec* I – ap. *latawiec* II ‘to, co lata’, ‘ptak’, ‘szybki koń’, ‘włóczęga’, gw. ‘próżniak’, ‘potępieniec’, ‘kwadrat papierowy mogący latać’, SONP;
- nz. *Lichota* I – ap. *lichota* II ‘marność’, stp. ‘bezprawie, grzech’, ‘nędzarz’, ‘złość’, SONP;
- nz. *Ligęza* I – ap. *ligęza* II gw. ‘lubiący leżeć’, ‘nadskakujący’, SONP;
- nz. *Lupa* I – ap. *lupa* II gw. ‘człowiek ze złą wolą’, ‘bałwan’, ‘kurtka’, ‘soczewka wypukła’, ‘bryła żelaza’, stp. ‘wilk’, SONP;
- nz. *Łyko* I – ap. *łyko* II ‘warstwa między bielaniem a korą drzewa’, ‘powróż z łyka’, przen. ‘karby, matnia’, SONP;
- nz. *Makuch* I – ap. *makuch* II ‘wytłoczyny z roślin oleistych’, gw. ‘placek z siemienia’, SONP;
- nz. *Makuła* I – ap. *makula* II stp. ‘plama’, przen. ‘skaza’, ‘lżenie’, stp. ‘odrobina’, SONP;
- nz. *Migdał* I – ap. *migdał* II ‘gat. rośliny’, ‘gruczoł parzysty w gardle’, stp. przen. ‘fircyk, gach’, ‘prostak’, gw. ‘koń bułany’, SONP;
- nz. *Motyka* I – ap. *motyka* II ‘kopaczka’, gw. pog. ‘dziewczyna biegnąca po karczmach’, SONP;
- nz. *Mrówka* I – ap. *mrówka* II ‘owad’, przen. ‘osoba pracowita’, ‘drobny człowiek’, SONP;
- nz. *Muc* I – ap. *muc* II gw. ‘koń mały’, ‘stworzenie krótkie a grube’, ‘ktoś o rumianych policzkach’, ‘niedorostek’, ‘ladaco’, ‘szpetota’, ‘mruk’, SONP;
- nz. *Muzyka* I – ap. *muzyka* II ‘sztuka piękna’, ‘granie’, ‘utwór muzyczny’, ‘kapeła’, gw. ‘muzykant’, SONP;
- nz. *Myszak* I – ap. *myszak* II gw. ‘nazwa wołu’, ‘chwast polny’, ‘część podpory stodoły’, SONP;
- nz. *Nędza* I – ap. *nędza* II ‘niedola’, stp. ‘nędzarz’, ‘tkanina jedwabna’, ‘półbastyt’, gw. ‘pożłotka’, SONP;
- nz. *Niedbała* I – ap. *niedbała* II gw. ‘czł. opieszaly, leniwiec’, stp. ‘o nic się nie starający’, SONP;
- nz. *Niewczas* I – ap. *niewczas* II ‘pora niestosowna’, stp. ‘przykrość’, ‘nieprędko’, ‘niewygoda’, SONP;
- nz. *Nowak* I – ap. *nowak* II stp. ‘nowicjusz’, stp. ‘parwениusz’, ‘nowator’, ‘zwoleńnik reform’, stp. ‘człowiek nowy w środowisku’, SONP;
- nz. *Nowocień* I – ap. *nowocień* II stp. ‘nieobeznany’, ‘uganiający się za nowościami’, ‘oryginalny’, ‘nowicjusz’, SONP;

- nz. *Obara* I – ap. *obara* II gw. ‘miejsce na sośninie z żywicą’, ‘drzazgi smolne’, ‘choroba drzew’, ‘dziura w sośnie po wycięciu kawałka żywicznego’, ‘gruba ryba’, SONP;
- nz. *Osadnik* I – ap. *osadnik* II ‘ten, którym pustą ziemię obsadzają, osiedlenie, kolonista’, SW;
- nz. *Ozóg* I – ap. *ozóg* II ‘głownia’, gw. ‘stara miotła’, ‘rodz. pogrzebacza’, ‘oszczerca, szpieg’, SONP;
- nz. *Pacyna* I – ap. *pacyna* II gw. ‘zaprawa z gliny i słomy’, ‘rumowisko’, ‘okrusz ściany’, ‘bryła ziemi’, ‘węgle z pieca’, SONP;
- nz. *Pędziwiatr* I – ap. *pędziwiatr* II ‘włóczęga’, ‘narwaniec’, SONP;
- nz. *Piętka* I – ap. *piętka* II ‘zdr. od pięta’, ‘guz, hak’, gw. ‘końcówka chleba’, ‘wierzchołek kłosa’, ‘zarodek ziarna’, ‘wystająca część dachu’, SONP;
- nz. *Płachta* I – ap. *płachta* II ‘grube prześcieradło, chusta’, gw. ‘a) rodzaj pledu, b) wełniak, c) fartuch w paski, d) gat. grzyba’, ‘niewód bez matni’, SONP;
- nz. *Półtorak* I – ap. *półtorak* II ‘moneta półtora groszowa’, ‘gat. miodu pitnego’, gw. ‘wóz mocny’, ‘duży gliniak’, ‘duży zagon’, ‘pole sześciomorgowe’, SONP;
- nz. *Rusak* I – ap. *rusak* II ‘Rusin’, ‘nauczyciel rosyjskiego’, stp. ‘koń ruski’, gw. ‘duży nóż do mięsa’, ‘gat. kartofli’, ‘zając rudawy’, SONP;
- nz. *Sagan* I – ap. *sagan* II ‘duże naczynie’, ‘szmata do cedzenia mleka’, SONP;
- nz. *Sak* I – ap. *sak* II ‘wór’, ‘strój kobiety’, ‘sieć na ryby’, SONP;
- nz. *Smyk* I – ap. *smyk* II ‘część instr. muzycznego’, ‘grajek’, gw. ‘żerdź z wiadrem’, ‘rodzaj brony’, ‘złodziej zręczny’, ‘rzejmieszek’, ‘chłystek’, ‘włóczęga’, SONP;
- nz. *Socha* I – ap. *socha* II ‘drzewo rosochate’, ‘wieszadło’, ‘drag’, stp. ‘posag’, ‘rodzaj radła’, gw. ‘szałas letni’, ‘jarzmo’, SONP;
- nz. *Stypa* I – ap. *stypa* II stp. ‘chleb żałobny’, ‘uczta pogrzebowa’, przen. ‘uciecha’, SONP;
- nz. *Szczerba* I – ap. *szczerba* II ‘wyrwa’, przen. ‘szkoda’, SONP;
- nz. *Szewc* I – ap. *szewc* II ‘robiący obuwie’, ‘ludowa nazwa lina (ryby)’, gw. ‘bułka z mąki żytniej’, SONP;
- nz. *Tarka* I – ap. *tarka* II ‘naczynie do tarcia’, ‘pilnik’, ‘deszczułka do wygładzania tynku’, ‘tarnina’, SONP;
- nz. *Tkacz* I – ap. *tkacz* II ‘robiący tkaniny’, ‘nazwa gry’, SONP;
- nz. *Tracz* I – ap. *tracz* II ‘ten, co trze kłocę na tarcice’, ‘tartak’, gw. ‘piła wodna’, ‘rodz. ptaków’, SONP;
- nz. *Wardęga* I – ap. *wardęga* II stp. ‘bydło robocze, dobytek’, ‘zagrodnik’, ‘włóczęga’, ‘byle co’, ‘oszacowanie’, SONP;
- nz. *Wilk* I – ap. *wilk* II ‘drapieżnik z rodz. psów’, gw. ‘szywność karku’, ‘choroba koni – ap. parch’, gw. ‘próżniak’, ‘dziki pies’, SONP;
- nz. *Zadrożny* I – ap. *zadrożny* II ‘mieszkający za drogą’ (Bubak, 1986, s. 129);

- nz. *Zdeb* I – ap. *zdeb* II stp. ‘źbik’, gw. ‘kot zuchwały’, przen. ‘ponurak, próżniak’, ‘skąpiec lub samolub’, SONP;
- nz. *Żak* I – ap. *żak* II ‘uczeń’, stp. ‘uczony, literat’, gw. ‘nauczyciel’, ‘kościelny lub klecha’, ‘kantór’, ‘zając miody’, ‘rodzaj wścierza’, ‘grabież’, ‘samołówka’, SONP;
- nz. *Żmuda* I – ap. *żmuda* II ‘mitręga’, ‘zamieszka’, stp. ‘nudziarz’, gw. ‘człowiek słaby’, ‘łakoć’, ‘łasuch’, SONP.
2. Antroponimy z frekwencją od jednego do pięciuset:
- nz. *Alba* I – ap. *alba* II ‘biała szata pod ornat’, SONP;
- nz. *Brant* I – ap. *brant* II ‘czyste złoto lub srebro, próba na nich’, SONP;
- nz. *Chalastra* I – ap. *chalastra* II ‘gawieź’, SONP;
- nz. *Cieciak* I – ap. *cieciak* II gw. ‘dziecko rozpieszczone a. człowiek dziecinny’, SONP;
- nz. *Cielica* I – ap. *cielica* II ‘młoda jałówka’, SONP;
- nz. *Dorada* I – ap. *dorada* II ‘wskazówka’, SONP;
- nz. *Dubiec* I – ap. *dubiec* II stp. ‘kij dębowy’, SONP;
- nz. *Dyg* I – ap. *dyg* II ‘ukłon kobiecy’, SONP;
- nz. *Dziwota* I – ap. *dziwota* II ‘osobliwość’, SONP;
- nz. *Falandysz* I – ap. *falandysz* II stp. ‘cienkie sukno’, SONP;
- nz. *Fuła* I – ap. *fuła* II gw. ‘zacierka z mąki żytniej’, ‘ktoś głupkowany’, SONP;
- nz. *Gajdzica* I – ap. *gajdzica* II gw. ‘piszczalka w gajdach’, ‘kobza’, SONP;
- nz. *Galar* I – ap. *galar* II ‘statek rzeczny, krypa’, SONP;
- nz. *Gałwa* I – ap. *gałwa* II gw. ‘gruczoł zaskórny’, SONP;
- nz. *Gębuś* I – ap. *gębuś* II stp. ‘pieszczoszek’, SONP;
- nz. *Gierla* I – ap. *gierla* II stp. ‘rodzaj tkaniny’, SONP;
- nz. *Głupiec* I – ap. *głupiec* II ‘kiep’, SONP;
- nz. *Goryca* I – ap. *goryca* II ‘roślina gencjana’, SONP;
- nz. *Grzebak* I – ap. *grzebak* II ‘pogrzebacz’, gw. ‘stary grzebień’, SONP;
- nz. *Grzebielec* I – ap. *grzebielec* II gw. ‘zgrzebło do koni’, SONP;
- nz. *Gwizdoń* I – ap. *gwizdoń* II gw. ‘miłośnik świstania’, SONP;
- nz. *Hajer* I – ap. *hajer* II gw. ‘górnik’, SONP;
- nz. *Hejny* I – ap. *hejny* II gw. ‘butny, zuchwały’, SONP;
- nz. *Jażdż* I – ap. *jażdż* II ‘ryba okoniowata’, SONP;
- nz. *Jopa* I – ap. *jopa* II gw. ‘rodz. kurtki’, SONP;
- nz. *Kamka* I – ap. *kamka* II stp. ‘adamaszek’, ‘suknia jedwabna’, SONP;
- nz. *Karabela* I – ap. *karabela* II ‘krzywa szabla o rękojeści ozdobnej’, SONP;
- nz. *Kat* I – ap. *kat* II ‘oprawca’, przen. ‘okrutnik’, SONP;
- nz. *Kiernia* I – ap. *kiernia* II gw. ‘maślnica’, SONP;
- nz. *Klasztor* I – ap. *klasztor* II ‘monaster’, przen. ‘zakon’, SONP;

- nz. *Kofluk* I – ap. *kofluk* II stp. ‘kufel’, SONP;
 nz. *Kosica* I – ap. *kosica* II gw. ‘nóż do kapusty’, SONP;
 nz. *Kościasty* I – ap. *kościasty* II ‘mający wydatne kości’, ‘pełen kości’, SONP;
 nz. *Ksion* I – ap. *ksion* II gw. ‘okrzyk przy koniach’, SONP;
 nz. *Liszaj* I – ap. *liszaj* II gw. ‘gąsienica’, ‘wysypka skórna’, SONP;
 nz. *Luboń* I – ap. *luboń* II ‘kochanek’, SONP;
 nz. *Łubko* I – ap. *lubko* II gw. ‘małe pudełko’, SONP;
 nz. *Majna* I – ap. *majna* II gw. ‘majowa’, SONP;
 nz. *Malasa* I – ap. *malasa* II gw. ‘melasa’, SONP;
 nz. *Mamrak* I – ap. *mamrak* II gw. ‘niewyraźnie mówiący’, SONP;
 nz. *Mamrot* I – ap. *mamrot* II ‘zręda’, SONP;
 nz. *Mentlik* I – ap. *mentlik* II stp. ‘płaszczyk’, SONP;
 nz. *Misa* I – ap. *misa* II ‘naczynie niskie’, przen. ‘potrawa’, SONP;
 nz. *Nagaba* I – ap. *nagaba* II ‘kuszenie’, SONP;
 nz. *Obertas* I – ap. *obertas* II gw. ‘taniec oberek’, ‘tarapaty’, SONP;
 nz. *Obsadny* I – ap. *obsadny* II ‘gęsty, tęgi’, SONP;
 nz. *Ośrodek* I – ap. *ośrodek* II ‘środek’, ‘mięksiz’, SONP;
 nz. *Pantofel* I – ap. *pantofel* II ‘papuć’, przen. ‘mąż zawojowany przez żonę’, SONP;
 nz. *Paradysz* I – ap. *paradysz* II ‘najwyższa kondygnacja w teatrze’, ‘miejsce ulubione przez zwierzynę’, SONP;
 nz. *Pchła* I – ap. *pchła* II ‘owad dwuskrzydły’, ‘chrząszcz stonkowaty’, SONP;
 nz. *Pijas* I – ap. *pijas* II gw. ‘opój’, SONP;
 nz. *Podejma* I – ap. *podejma* II gw. ‘drewno do podtrzymywania dyszla’, SONP;
 nz. *Pokrop* I – ap. *pokrop* II gw. ‘całun’, SONP;
 nz. *Posilek* I – ap. *posilek* II ‘to, co posila’, stp. ‘wsparcie’, SONP;
 nz. *Przednówek* I – ap. *przednówek* II ‘czas przed żniwem’, SONP;
 nz. *Pszenica* I – ap. *pszenica* II ‘gat. zboża’, SONP;
 nz. *Roga* I – ap. *roga* II gw. ‘wół z rozłożystymi rogami’, SONP;
 nz. *Rycerski* I – ap. *rycerski* II ‘żołnierski, szlachecki’, SONP;
 nz. *Rzq̄b* I – ap. *rzq̄b* II ‘roślina z surmiowatych’, SONP;
 nz. *Sakra* I – ap. *sakra* II ‘ceremonia wyświęcenia i namaszczenia’, ‘papieskie potwierdzenie biskupa’, SONP;
 nz. *Siery* I – ap. *siery* II gw. ‘widełki w kołowrotku’, SONP;
 nz. *Skał* I – ap. *skał* II gw. ‘drzazga’, SONP;
 nz. *Sobaka* I – ap. *sobaka* II ‘pies’, przekł. ‘łotr, szelma’, SONP;
 nz. *Sonik* I – ap. *sonik* II gw. ‘ściana między oknami’, SONP;
 nz. *Szpadel* I – ap. *szpadel* II ‘łopata’, stp. ‘szpachla, kopystka’, SONP;
 nz. *Szparag* I – ap. *szparag* II ‘roślina z rodziny liliowatych’, SONP;

- nz. *Szybel* I – ap. *szybel* II ‘półbucik, kamasz’, SONP;
 nz. *Szuwar* I – ap. *szuwar* II gw. ‘siano z łąk błotnistych, tatarak’, ‘zarośla’, SONP;
 nz. *Świątoszek* I – ap. *świętoszek* II ‘bigot, liziobrazek’, SONP;
 nz. *Tama* I – ap. *tama* II ‘grobla’, przen. ‘zawada’, SONP;
 nz. *Trałka* I – ap. *trałka* II ‘filarek w balustradzie schodowej’, SONP;
 nz. *Wcześniak* I – ap. *wcześniak* II ‘płód przed terminem urodzony’, SONP;
 nz. *Wos* I – ap. *wos* II gw. ‘osina’, SONP;
 nz. *Zabierek* I – ap. *zabierak* II ‘nóż zbierający wiór’, SONP;
 nz. *Żołdak* I – ap. *żołdak* II ‘prosty żołnierz’, SONP.

W grupie nazwisk z frekwencją od jednego do pięciuset tylko 22 (tj. *Alba, Brant, Chalastra, Ciecianiak, Cielica, Dubiec, Dyg, Fuła, Gębuś, Gierla, Głupiec, Grzebak, Kat, Kiernia, Kosica, Liszaj, Luboń, Lubko, Ośrodek, Pszenica, Sobaka, Sonik*) zarejestrowanych jest w SSNO lub AnP. Pozostałe to nazwiska współcześnie w Polsce używane, według słownika Kazimierza Rymuta (1992–1994), nienotowane we wcześniejszych zbiorach onimów. Apelatywy równobrzmiące z tymi nazwiskami pochodzą z leksyki współczesnej (np. *kościy, świętoszek, żołdak*), co jest zgodne z płaszczyzną czasową kreacji wskazanych antroponimów. Niektóre apelatywy motywujące współcześnie występujące nazwiska notowane są w słownikach staropolskich, jak na przykład *szpadel* czy *posilek*, ale obecnie funkcjonują w innym znaczeniu. Bardzo często antroponimy z najnowszej warstwy nazewnictwa motywowane są słownictwem gwarowym (np. *hajer, ksion, siery*), które stanowiło podstawę nazwisk chłopskich, kształtujących się dopiero od XIX wieku, a więc później niż nazwiska innych grup społecznych. Wyjątkowo spotyka się nazwiska współczesne tożsame formalnie z apelatywami staropolskimi (np. *falandysz, kofluk*). Być może jest to wynik braku kompletnych dokumentów źródłowych, poświadczających występowanie w wiekach poprzednich nazwisk o takiej samej strukturze graficznej i fonicznej jak obecnie. Niemniej jednak nie można wykluczyć procesu nominacji, uwarunkowanego sytuacją i intencją nazywającego, wykorzystującego asocjacje semantyczne apelatywów staropolskich w celu ukształtowania współczesnego antroponimu.

Nazwiska z frekwencją powyżej tysiąca rejestrowane są w zbiorach onimów historycznych i współczesnych. Tożsame formalnie apelatywy mają poświadczenie w leksyce staropolskiej, średniopolskiej oraz współczesnej, oficjalnej i gwarowej. Poszczególne znaczenia wyrazów pospolitych z różnych płaszczyzn czasowych tworzą łańcuch leksykalny. Punktem wyjściowym jest pierwsze, podstawowe znaczenie apelatywu, na przykład *pałka* ‘gruby kij’, które następnie jako rezultat derywacji semantycznej, przez różnego rodzaju asocjacje, metaforę lub metonimię, nabiera dodatkowych znaczeń, takich jak: ‘drażek z główką’, ‘głowa’, gw. ‘główka gwoźdźca lub

kwiatowa', 'klecha', 'pniak dębowy', 'poduszka bez pierza' 'noga ptaka', SONP. Elementem tego łańcucha jest antroponim *Pałka* równobrzmiący z apelatywem, każde bowiem ze znaczeń apelatywu może być podstawą nominacji antroponimu *Pałka*.

Nazwiska równe apelatywom wynikają z dwóch podstawowych typów nominacji – bezpośredniej i pośredniej. Nominacja bezpośrednia oparta jest na znaczeniu podstawowym podstaw derywacyjnych (rzeczownikowych lub przymiotnikowych) bezpośrednio wskazujących na elementy charakterystyki nosiciela, to jest cechy zewnętrzne (np. *Golec*, *Jedynak*, *Kościsty*), cechy wewnętrzne, skłonności, upodobania, zachowania, ułomności (np. *Biedroń*, *Kawalec*, *Luboń*, *Niedbała*, *Nowocień*), charakterystyczne czynności (np. *Choraży*, *Hajduk*, *Kobylarz*), miejsce zamieszkania lub pochodzenia (np. *Krajnik*, *Osadnik*, *Zadrozny*) itd.

Nominacja pośrednia ma charakter metonimiczny lub metaforyczny i polega na mechanizmie przeniesienia nazwy obiektu porównawczego na obiekt nominacji w związku z ich podobieństwem pod względem cech zewnętrznych (np. *Drąg*, *Pacyna*, *Pchła*), cech charakteru (np. *Dusza*, *Niewczas*, *Obertas*) itd. oraz na transformacji semantycznej apelatywu na zasadzie asocjacji denotatu nazwy apelatywnej z osobą nazywaną. Niekiedy trudno rozstrzygnąć, czy antroponim utworzony został przez metaforyczny, czy metonimiczny mechanizm kreacji, szczególnie bez znajomości sytuacji nominacyjnej, pragmatyki aktu nazwania, zwłaszcza w odniesieniu do nazwisk historycznych, zważywszy na fakt, że nie ma wyraźnej granicy między metaforą a metonimią, gdyż:

[...] te dwa sposoby postrzegania rzeczy, zjawisk i ich powiązań, a zatem skojarzenia metaforyczne i metonimiczne, koegzystują. Nie jest to, przy tym, swego rodzaju symbioza dwóch związków, lecz ich totalna synteza (Buchowski, 2004, s. 192).

O tym, jakie mogą być skojarzenia obiektu nominacji ze znaczeniem apelatywu, będącego podstawą kreacji nazwy, informują prace poświęcone przezwiskom, zarówno współczesnym, jak i historycznym (np. Warchoł, 1998–1999; Matusiak, 2004). Jako przykład może posłużyć współczesne przezwisko *Koza* (tożsame formalnie z nazwiskiem *Koza*). Do kreacji antroponimu mogło posłużyć podstawowe znaczenie apelatywu *koza*, to jest 'zwierzę z rodziny owiec', użyte w znaczeniu przenośnym – 'dziewczyna naiwna', gw. 'młoda mężatka', 'kobieta brzydka i wszeteczna', SONP, lub znaczenie będące rezultatem luźnych asocjacji związanych z wyobrażeniem kozy – 'hoduje kozy', 'nosi brodę', 'ma głos podobny do kozy', 'ma charakterystyczny śmiech', 'głaszcze się po bródce', 'ma duże uszy', 'jest podobna do kozy', 'grał rolę kozy w szkolnym przedstawieniu', 'śmieje się z byle czego', 'cały czas skacze', 'jest gadułą', 'jest uparta' (MrózS, s. 66). Złożona struktura znaczeniowa danego apelatywu, na którą składają się nie tylko podstawowe składniki znaczenia, ale i znaczenie przenośne czy gwarowe, a także

semantyczne asocjacje czy konotacje związane z nazwą lub jej denotatem, mogą stanowić o metaforycznej ocenie człowieka (zob. Puzynina, 1992; Tokarski, 2004), a tym samym o różnych pozajęzykowych motywacjach antroponimicznych.

Istnieje dość liczna grupa nazwisk tożsamy formalnie nie tylko z apelatywami, ale także z nazwami miejscowymi lub terenowymi. Z punktu widzenia procesu nazwotwórczego są to nazwy własne motywowane apelatywami, na przykład:

nz. *Bagatela* I – n. ter. *Bagatela* II (< ap. *bagatela* ‘drobnostka, maleństwo’, SW lub WM);
nz. *Bagienko* I – n. ter. *Bagienko* II maz., pom., śl., warm.-maz., WM (< ap. *Bagienko*, NMPol);

nz. *Bagno* I – n. m. i n. ter. *Bagno* II doln., kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., śl., święt., warm.-maz., zach., NMPol, WM (< ap. *bagno*, NMPol);

nz. *Bara* I – n. m. *Bara* II zach., NMPol, WM (< psł. *bara ‘moczar, bagno, woda stojąca’, Spsł);

nz. *Bardo* I – n. m. i n. ter. *Bardo* II doln., podk., święt., NMPol, WM (< ap. *bardo* ‘pagórek, wzniesienie’, Spsł);

nz. *Bartnik* I – n. ter. *Bartnik* II małop., WM (< ap. *bartnik* ‘pszczelarz’, ‘motyl pszczołom szkodliwy’, SONP);

nz. *Barwik* I – n. m. i n. ter. *Barwik* II podl., pom., NMPol, WM (< gw. kasz. *barwik* ‘roślina barwinek pospolity’, stp. ‘niezapominajka’, NMPol);

nz. *Bąk* I – n. m. i n. ter. *Bąk* II kuj.-pom., łódz., pom., NMPol, WM (< ap. *bąk*, SW);

nz. *Belda* I – n. m. *Belda* II podl., NMPol, WM (< gw. *belda*, por. prus. **bald-* ‘bagno, błoto’, NMPol);

nz. *Berest* I – n. m. *Berest* II małop., NMPol, WM (< gw. *berest*, łemk., ukr. *berest* ‘gatunek wiązu’, NMPol);

nz. *Bereza* I – n. m. i n. ter. *Bereza* II lub., święt., NMPol, WM (< ukr. *bereza* ‘brzoza’, NMPol);

nz. *Bezek* I – n. m. *Bezek* II lub., NMPol, WM (< gw. *bezek* ‘bez pospolity’, NMPol);

nz. *Biel* I – n. m. i n. ter. *Biel* II maz., podk., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *biel* ‘biały’ SJP, gw. *biel* ‘mokradło, bagno, podmokła łąka’, NMPol);

nz. *Biela* I – n. m. *Biela* II wielkop., NMPol, WM (< gw. *biela* ‘mokradło, bagno, podmokła łąka’, NMPol);

nz. *Bielawa* I – n. m. i n. ter. *Bielawa* II doln., maz., podl., pom., wielkop., NMPol, WM (< ap. *bielawa* ‘łąka błotnista, torfowisko, mokradło’, NMPol);

nz. *Binduga* I – n. m. i n. ter. *Binduga* II maz., podl., pom., NMPol, WM (< ap. *binduga* ‘miejsce przy rzece, gdzie składano drzewo na spław’, NMPol);

nz. *Bogatka* I – n. m. i n. ter. *Bogatka* II pom., wielkop., NMPol, WM (< ap. *bogatka*, Sstp);

nz. *Borowik* I – n. ter. *Borowik* II maz., zach., WM (< ap. *borowik* ‘grzyb’, ‘mieszkaniec borów’, NMPol);

- nz. *Borsuk* I – n. m. i n. ter. *Borsuk* II lub., podk., NMPol, WM (< ap. *borsuk*, SW);
- nz. *Brenik* I – n. m. *Brenik* II łódz., NMPol, WM (< gw. *branik*, por. psł. **br̥na* ‘błoto, mokradło’, Spsł, NMPol);
- nz. *Browar* I – n. ter. *Browar* II podk., WM (< ap. *browar*, SW);
- nz. *Brus* I – n. m. i n. ter. *Brus* II łódz., małop., śl., święt., NMPol, WM (< ap. *brus* ‘kamień, oselka’, NMPol);
- nz. *Bryzgiel* I – n. m. *Bryzgiel* II podl., NMPol, WM (< ap. *bryzgiel* ‘wyprysk na ciele, pryszcz, bąbel’, NMPol);
- nz. *Brzana* I – n. m. *Brzana* II małop., NMPol, WM (< ap. *brzana* ‘ryba słodkowodna’, NMPol);
- nz. *Brzostek* I – n. m. i n. ter. *Brzostek* II łódz., małop., podk., śl., wielkop., NMPol, WM (< ap. *brzost*, dem. *brzostek* ‘gatunek wiązu’, NMPol);
- nz. *Budzyń* I – n. m. i n. ter. *Budzyń* II lub., łódz., małop., podk., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *budzyń* ‘gorszej zabudowy część wsi’, SGP);
- nz. *Buk* I – n. m. i n. ter. *Buk* II kuj.-pom., łódz., małop., podk., święt., wielkop., zach. NMPol, WM (< ap. *buk*, SW);
- nz. *But* I – n. m. *But* II opol., NMPol, WM (< ap. *but*, SW);
- nz. *Bylica* I – n. m. i n. ter. *Bylica* II doln., zach., NMPol, WM (< ap. *bylica* ‘gatunek rośliny, ziele’, NMPol, gw. ‘chwast, łodyga’, ‘rzecz była, prawda’, SONP);
- nz. *Cegielnik* I – n. m. *Cegielnik* II kuj.-pom., NMPol, WM (< ap. *cegielnik* ‘pracownik produkujący cegły; dawniej: właściciel cegielni’, SJP, NMPol);
- nz. *Chałupa* I – n. m. i n. ter. *Chałupa* II pom., NMPol, WM (< ap. *chałupa*, SW);
- nz. *Chmal* I – n. ter. *Chmal* II maz., WM (< ap. *chmal* ‘gąszcz leśny’, NMPol);
- nz. *Chmielnik* I – n. m. i n. ter. *Chmielnik* II lub., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *chmielnik* ‘ogród chmielowy’, NMPol);
- nz. *Chorab* I – n. m. i n. ter. *Chorab* II kuj.-pom., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *chorab* ‘łódź, statek wodny’, NMPol);
- nz. *Choroszcz* I – n. m. *Choroszcz* II podl., NMPol, WM (< gw. *choroszcz*, *chrust* ‘suche gałązki, stp. *chroszcz* ‘szelężnik’, NMPol);
- nz. *Chrzan* I – n. m. *Chrzan* II wielkop., NMPol, WM (< ap. *chrzan*, SW);
- nz. *Chudoba* I – n. m. i n. ter. *Chudoba* II opol., pom., wielkop., NMPol, WM (< ap. *chudoba* ‘majątek, posiadłość’, NMPol);
- nz. *Ciarka* I – n. m. *Ciarka* II opol., NMPol, WM (< gw. *ciarka* ‘tarka, owoc tarniny’, NMPol);
- nz. *Ciosek* I – n. m. i n. ter. *Ciosek* II kuj.-pom., NMPol, WM (< gw. *ciosek* ‘kociuba, ożóg, kostur’, NMPol);
- nz. *Cypel* I – n. ter. *Cypel* II lub., podk., WM (< ap. *cypel* ‘wysunięta w morze, jezioro lub rzekę wąska część lądu’, SJP);

- nz. *Czapla* I – n. m. *Czapla* II zach., WM (< ap. *czapla*, SW);
- nz. *Czepiec* I – n. m. i n. ter. *Czepiec* II święt., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *czepiec*, SW);
- nz. *Daniec* I – n. m. *Daniec* II opol., NMPol, WM (< ap. *daniec* ‘dawca’, NMPol);
- nz. *Derlatka* I – n. m. *Derlatka* II maz., NMPol, WM (< ap. *dzierlatka*, gw. *derlatka* ‘ptak z rodziny skowronków’, NMPol);
- nz. *Dębiec* I – n. m. i n. ter. *Dębiec* II doln., kuj.-pom., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *dębiec* ‘młody dąb, lasek dębowy’, NMPol);
- nz. *Dębnik* I – n. m. i n. ter. *Dębnik* II lubus., małop., opol., podk., pom., śl., święt., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *dębnik* ‘lasek dębowy’, NMPol);
- nz. *Dryja* I – n. m. *Dryja* II wielkop., NMPol, WM (< ap. *dryja* ‘trzy oczka w kostce do grania’, NMPol);
- nz. *Dubiel* I – n. m. *Dubiel* II pom., NMPol, WM ap. *dubiel* (< stp. ‘głupiec, prostak’, ‘mieszaniec karpia i karasia’, NMPol);
- nz. *Dzielnik* I – n. ter. *Dzielnik* II maz., WM (< ap. *dzielnik* ‘człowiek, który coś dzieli’, NMPol);
- nz. *Dzięgiel* I – n. m. *Dzięgiel* II pom., NMPol, WM (< ap. *dzięgiel* ‘roślina z rodziny blaszkowatych’, NMPol);
- nz. *Firlej* I – n. m. *Firlej* II łódz., maz., NMPol, WM (< ap. *firlej* gw. ‘ptak z rodz. skowronków’, stp. ‘zabawa, burda’, gw. ‘składkowa zabawa wiejska’, ‘świecidełko’, SONP; stp. ‘żart, taniec’, NMPol);
- nz. *Folusz* I – n. m. i n. ter. *Folusz* II kuj.-pom., łódz., podk., podl., wielkop., NMPol, WM (< stp. *folusz* ‘urządzenie wodne do folowania, filcowania sukna; młyn foluszny’, NMPol);
- nz. *Fordon* I – n. ter. *Fordon* II kuj.-pom., WM (< ap. *fordon* ‘podatek rzeczny, cło na rzecze’, NMPol);
- nz. *Fort* I – n. ter. *Fort* II maz., WM (< ap. *fort* ‘budowla obronna’, SJP);
- nz. *Gadka* I – n. m. i n. ter. *Gadka* II łódz., maz., święt., NMPol, WM (< ap. *gadka* ‘bajka, podanie, opowieść’, SJP);
- nz. *Gapa* I – n. m. i n. ter. *Gapa* II kuj.-pom., NMPol, WM (< gw. *gapa* ‘wrona’, NMPol);
- nz. *Glina* I – n. m. i n. ter. *Glina* II maz., pom., święt., NMPol, WM (< ap. *glina*, SW);
- nz. *Gliniany* I – n. m. i n. ter. *Gliniany* II doln., śl., święt., NMPol, WM (< ap. *gliniany*, Sstp, NMPol);
- nz. *Główka* I – n. m. *Główka* II kuj.-pom., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *głowa*, dem. *główka*, dla n. m. w znaczeniu ‘początek, źródło’ też ‘wzniesienie, miejsce gołe, otwarte’, NMPol);
- nz. *Głuch* I – n. m. *Głuch* II warm.-maz., NMPol, WM (< gw. *głuch*, NMPol);
- nz. *Głusiec* I – n. m. *Głusiec* II maz., NMPol, WM (< ap. *głuszec* ‘ptak kurowaty z rodziny cietrzewi’, NMPol);

- nz. *Gola* I – n. m. *Gola* II doln., lubus., łódz., opol., wielkop., NMPol, WM (< ap. *gola* ‘miejsce gołe, kraj bezleśny, równina’, Sstp, NMPol);
- nz. *Gorczyca* I – n. m. *Gorczyca* II podl., NMPol, WM (< ap. *gorczyca*, Sstp);
- nz. *Gozdek* I – n. m. *Gozdek* II wielkop., NMPol, WM (< ap. *gozdek* ‘mały las’, NMPol);
- nz. *Grabacz* I – n. m. *Grabacz* II warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *grabacz* ‘sak, sieć, sidła’, SW);
- nz. *Grabek* I – n. m. i n. ter. *Grabek* II doln., łódz., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *grabek* ‘mały grab’, NMPol);
- nz. *Grabina* I – n. m. i n. ter. *Grabina* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *grabina* ‘graby w lesie, drewno grabowe’, NMPol);
- nz. *Gromada* I – n. m. i n. ter. *Gromada* II lub., NMPol, WM (< ap. *gromada* ‘zebranie lub ogół gospodarzy wiejskich lub mieszczan’, Sstp, ‘gromada osadników’, NMPol);
- nz. *Gwarek* I – n. m. *Gwarek* II maz., NMPol, WM (< ap. *gwarek* ‘górnik’, NMPol);
- nz. *Hajda* I – n. ter. *Hajda* II śl., wielkop., WM (< ap. *hajda* ‘pastuch w górach, ktoś silny’, NMPol);
- nz. *Hajduga* I – n. ter. *Hajduga* II małop., WM (< ap. *chajduga* ‘zadymka’, NMPol);
- nz. *Hamer* I – n. m. *Hamer* II kuj.-pom., NMPol, WM (< ap. *hamer* ‘kowal’, NMPol);
- nz. *Hamernia* I – n. m. i n. ter. *Hamernia* II lub., małop., maz., podk., śl., NMPol, WM (< ap. *hamernia* ‘huta żelaza, miedzi’, NMPol);
- nz. *Huba* I – n. m. *Huba* II małop., NMPol, WM (< ap. *huba* ‘włoka’, ‘grzyb pasożytniczy na pniach drzew’, NMPol);
- nz. *Hulanka* I – n. m. i n. ter. *Hulanka* II kuj.-pom., lub., łódz., podk., NMPol, WM (< ap. *hulanka* ‘hulanie, zabawa huczna’, SW);
- nz. *Huta* I – n. m. i n. ter. *Huta* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *huta* ‘zakład przemysłowy wytapiający metale z rud albo produkujący szkło’, Sstp);
- nz. *Jarząb* I – n. m. i n. ter. *Jarząb* II łódz., święt., NMPol, WM (< ap. *jarząb* ‘drzewo lub krzew z rodziny różowatych’, SW);
- nz. *Jasień* I – n. m. i n. ter. *Jasień* II kuj.-pom., lubus., łódz., małop., maz., podk., pom., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *jasień* ‘jesień’, NMPol);
- nz. *Joniec* I – n. m. *Joniec* II maz., NMPol, WM (< ap. *juniec* ‘młody byk, młody wół’, Sstp);
- nz. *Kafar* I – n. m. *Kafar* II łódz., NMPol, WM (< ap. *kafar* ‘przyrząd mechaniczny, służący do wbijania pali w ziemię; dymnik’, SW);
- nz. *Kalwa* I – n. m. *Kalwa* II pom., NMPol, WM (< gw. lit. *kalvà* ‘pagórek’, NMPol);
- nz. *Kątek* I – n. m. *Kątek* II lubus., łódz., wielkop., NMPol, WM (< gw. *kątek* < ap. *kał* ‘błoto, muł’, NMPol);

- nz. *Kamieniec* I – n. m. i n. ter. *Kamieniec* II doln., kuj.-pom., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *kamieniec* ‘kamienie na brzegach potoku, pole kamieniste’, NMPol);
- nz. *Kępa* I – n. m. i n. ter. *Kępa* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *kępa*, NMPol);
- nz. *Kłoda* I – n. m. i n. ter. *Kłoda* II doln., lub., maz., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *kłoda* ‘pień drzewa’, ‘tułów’, ‘walec’, ‘pień wydrążony’, ‘dyby’, gw. ‘rodz. ula’ ‘duża beczka’, ‘łódka’, SONP);
- nz. *Kobielnik* I – n. m. *Kobielnik* II małop., NMPol, WM (< ap. *kobielnik* ‘człowiek wyrabiający *kobiele*’, NMPol);
- nz. *Kobylasz* I – n. m. *Kobylasz* II pom., NMPol, WM (< gw. kasz. *kobělâš* ‘ogrodzenie dla kobył z źrebiętami’, ‘brzeniec pospolity’, NMPol);
- nz. *Kobylnik* I – n. ter. *Kobylnik* II maz., wielkop., WM (< ap. *kobylnik* ‘pasterz stada końskiego’, Sstp);
- nz. *Koleśnik* I – n. ter. *Koleśnik* II zach., WM (< ap. *koleśnik* ‘rzemieślnik wyrabiający wozy, kołodziej, stelmach’, NMPol);
- nz. *Kopanica* I – n. m. i n. ter. *Kopanica* II doln., podl., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *kopanica* ‘rów, kanał, sztuczne koryto rzeki’, SW);
- nz. *Kozieł* I – n. m. *Kozieł* II maz., święt., NMPol, WM (< ap. *kozieł*, SW);
- nz. *Koziniec* I – n. m. i n. ter. *Koziniec* II doln., lub., łódz., małop., podk., podl., NMPol, WM (< ap. *koziniec* ‘pomieszczenie dla kóz’, potocznie ‘miejsce hodowli kóz’, NMPol);
- nz. *Leszczyna* I – n. m. i n. ter. *Leszczyna* II doln., lub., łódz., małop., maz., podk., śl., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *leszczyna* ‘lasek, gaik leszczynowy’, NMPol);
- nz. *Lipniak* I – n. m. i n. ter. *Lipniak* II lub., maz., podl., warm.-maz., szczycieński, NMPol, WM (< ap. *lipniak* ‘gaj lipowy’, NMPol);
- nz. *Łabędź* I – n. m. i n. ter. *Łabędź* II kuj.-pom., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *łabędź*, SW);
- nz. *Łabusz* I – n. ter. *Łabusz* II zach., WM (< ap. *łabusz* ‘chwasty, zielsko wodne, sitowie, tatarak’, NMPol);
- nz. *Łania* I – n. m. *Łania* II kuj.-pom., NMPol, WM (< ap. *łania* ‘samica jelenia’, SW);
- nz. *Łaniec* I – n. m. i n. ter. *Łaniec* II maz., opol., NMPol, WM (< ap. *łaniec* < ap. *łan* ‘miara powierzchni pola, też samo pole’, Sstp);
- nz. *Łodzia* I – n. m. *Łodzia* II kuj.-pom., łódz., NMPol, WM (< ap. *łodzia*, stp. *łódź*, NMPol);
- nz. *Łódź* I – n. m. i n. ter. *Łódź* II łódz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *łódź*, SW);
- nz. *Majdan* I – n. m. i n. ter. *Majdan* II lub., łódz., małop., maz., podk., podl., święt., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *majdan* ‘osada leśna, miejsce, gdzie się obrabia drzewo na budulec, szczególnie w lesie, budowla drewniana wśród lasu, miejsce w borze, gdzie pędzą smołę; plac obozowy’, SW);

- nz. *Malec* I – n. m. *Malec* II małop., podl., NMPol, WM (< ap. *malec*, przym. *mały*, NMPol);
- nz. *Maliniec* I – n. m. i n. ter. *Maliniec* II lub., łódz., małop., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *maliniec* ‘zarośla malinowe’, SW);
- nz. *Melonek* I – n. m. *Melonek* II święt., NMPol, WM (< gw. *melonek* ‘mała dynia’, SGPKar);
- nz. *Miednik* I – n. m. i n. ter. *Miednik* II maz., pom., NMPol, WM (< ap. *miednik* ‘miodosytnik’, SL);
- nz. *Młyniec* I – n. m. i n. ter. *Młyniec* II lubus., warm.-maz., NMPol, WM (< gw. *młyniec* ‘młyn’, SGPKar);
- nz. *Młynik* I – n. m. i n. ter. *Młynik* II doln., kuj.-pom., podl., pom., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *młynik* ‘mały młyn, żarna’, SW);
- nz. *Oblas* I – n. m. *Oblas* II maz., NMPol, WM (< psł. *oblas ‘miejsce wśród lasu’, NMPol);
- nz. *Obora* I – n. m. i n. ter. *Obora* II doln., małop., opol., śl., wielkop., NMPol, WM (< ap. *obora* ‘miejsce, gdzie trzymano zwierzęta domowe’, ‘majątek ziemski należący do władcy, gdzie hodowano bydło rogate i konie’, Sstp);
- nz. *Ochla* I – n. m. *Ochla* II lubus., wielkop., NMPol, WM (< gw. *ochla* ‘cierlica do lnu, konopi’, *ochlić* (*się*) ‘trzeć (*się*)’, NMPol);
- nz. *Olszak* I – n. m. i n. ter. *Olszak* II kuj.-pom., maz., opol., pom., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *olszak* ‘drzewo olchowe’, SW);
- nz. *Pagórek* I – n. m. i n. ter. *Pagórek* II doln., małop., podk., święt., NMPol, WM (< ap. *pagórek* ‘mała góra, wzgórze’, SW);
- nz. *Pasternak* I – n. m. *Pasternak* II warm.-maz., WM (< ap. *pasternak* ‘nazwa rośliny’, Sstp);
- nz. *Pasternik* I – n. m. i n. ter. *Pasternik* II doln., łódz., małop., podk., śl., święt., NMPol, WM (< ap. *pasternik* ‘pastwisko’, SW);
- nz. *Perła* I – n. m. *Perła* II małop., NMPol, WM (< ap. *perła*, SW);
- nz. *Piasek* I – n. m. i n. ter. *Piasek* II lub., łódz., małop., podk., śl., święt., warm.-maz., zach., NMPol, WM (< ap. *piasek*, SW);
- nz. *Piątak* I – n. m. *Piątak* II podl., NMPol, WM (< gw. *piątak* ‘pieniądz o wartości pięciu najdrobniejszych monet; gatunek miodu’, SGPKar);
- nz. *Piątek* I – n. m. *Piątek* II łódz., NMPol, WM (< ap. *piątek* ‘piąty dzień tygodnia’, NMPol);
- nz. *Piekut* I – n. m. *Piekut* II maz., NMPol, WM (< ap. *piekut* ‘bekas, kogut’, NMPol);
- nz. *Plichta* I – n. m. *Plichta* II warm.-maz., NMPol, WM (< gw. *plichta* ‘zła karta w grze’, SGPKar);
- nz. *Pliszka* I – n. m. i n. ter. *Pliszka* II lubus., łódz., NMPol, WM (< ap. *pliszka*, SW);
- nz. *Płaza* I – n. m. *Płaza* II małop., NMPol, WM (< ap. *płaza* ‘płaszczyzna, powierzchnia, płaski przedmiot’, NMPol);

- nz. *Pociecha* I – n. m. i n. ter. *Pociecha* II łódz., małop., maz., opol., święt., NMPol, WM (< ap. *pociecha* ‘pocieszenie’, ‘uciecha, przyjemność, radość’, SW);
- nz. *Popiel* I – n. m. *Popiel* II lub., NMPol, WM (< ap. *popiel* ‘odmiana lisa z piersią popielatą’, NMPol);
- nz. *Praga* I – n. m. i n. ter. *Praga* II kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., podk., podl., pom., śl., święt., NMPol, WM (< ap. *praga* ‘miejsce po wyprażonym, wypalonym terenie’, por. *prażyć* ‘palić, przypalać’, NMPol);
- nz. *Prawda* I – n. m. i n. ter. *Prawda* II lub., łódz., NMPol, WM (< ap. *prawda*, SW);
- nz. *Próba* I – n. m. *Próba* II łódz., NMPol, WM (< ap. *próba* ‘sprawdzenie, rewizja, kontrola’, SW);
- nz. *Rogacz* I – n. m. i n. ter. *Rogacz* II podk., święt., NMPol, WM (< ap. *rogacz* m.in. ‘zwierzę mające wielkie rogi; jelen’), SW);
- nz. *Rogal* I – n. m. i n. ter. *Rogal* II kuj.-pom., małop., maz., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *rogal*, SW);
- nz. *Rokosz* I – n. m. i n. ter. *Rokosz* II lub., wielkop., NMPol, WM (< ap. *rokosz* ‘zjazd; bunt, powstanie, spisek; zbrojna opozycja przeciw władzy najwyższej w dawnej Polsce’, SW);
- nz. *Rola* I – n. ter. *Rola* II małop., podk., WM (< ap. *rola*, SW);
- nz. *Rumian* I – n. m. *Rumian* II warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *rumian* ‘rumianek’, NMPol);
- nz. *Sęk* I – n. m. i n. ter. *Sęk* II kuj.-pom., łódz., małop., podk., NMPol, WM (< ap. *sęk* ‘miejsce, z którego gałąź wychodziła’, przen. ‘trudność’, gw. ‘zatyczka’, SON);
- nz. *Sikora* I – n. m. i n. ter. *Sikora* II małop., podl., NMPol, WM (< ap. *sikora*, Sstp);
- nz. *Skotnik* I – n. ter. *Skotnik* II małop., podk., WM (< ap. *skotnik* ‘wspólne pastwisko dla bydła’, Sstp);
- nz. *Smolarz* I – n. m. i n. ter. *Smolarz* II lub., lubus., wielkop., NMPol, WM (< ap. *smolarz*, Sstp);
- nz. *Smoleń* I – n. m. i n. ter. *Smoleń* II podk., śl., warm.-maz., zach., NMPol, WM (< ap. *smoleń* ‘zagęszczona smoła drzewna’, Sstp);
- nz. *Sopel* I – n. m. i n. ter. *Sopel* II łódz., NMPol, WM (< ap. *sopel*, Sstp);
- nz. *Sośniak* I – n. m. *Sośniak* II doln., pom., NMPol, WM (< ap. *sośniak*, SW);
- nz. *Sójka* I – n. m. i n. ter. *Sójka* II warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *sójka*, SW);
- nz. *Stryj* I – n. m. *Stryj* II lub., NMPol, WM (< ap. *stryj*, Sstp);
- nz. *Swoboda* I – n. m. i n. ter. *Swoboda* II lub., łódz., maz., podl., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *swoboda*, SJP);
- nz. *Szczupak* I – n. m. *Szczupak* II lub., NMPol, WM (< ap. *szczupak*, SW);
- nz. *Szopa* I – n. m. *Szopa* II pom., NMPol, WM (< ap. *szopa*, Sstp);
- nz. *Świerk* I – n. m. i n. ter. *Świerk* II maz., zach., NMPol, WM (< ap. *świerk*, SJP).

W grupie tożsamych formalnie nazwisk, nazw miejscowych i apelatywów wyodrębniają się wyraźnie apelatywy fizjograficzne, rzadziej kulturowe (por. też Czaplą, 2011), skupione wokół kilku pól semantycznych. Pierwsze dotyczy cech terenu, szczególnie ze wskazaniem na obszar błotnisty, podmokły (np. *bełda, biela, bielawa*) (por. też Breza, 2016), zalesienie, a właściwie rodzaj drzewostanu (np. *bereza, dębiec, dęb-
nik, grabowiec, bezek, jarząb, jasień, jawor, olszak, świerk*) (zob. też Makarski, 2010; Jaros, 2011; Lech-Kirstein, 2015a; Gliwa, 2016) czy miejsce związane z działalnością człowieka (np. *pasternik, rola, rudnik, skotnik*). Apelatywy związane z charakterystyką terenu są najczęstszymi podstawami derywacyjnymi dla równobrzmiących nazwisk i nazw miejscowych. Nasuwa się wniosek, że nazwiska tożsame formalnie z apelatywami i toponimami wskazującymi na właściwości terenu były tworzone nie bezpośrednio od apelatywów, lecz od nazw miejscowych, czyli łańcuch semantyczny wyglądał następująco: apelatyw – nazwa miejscowa – nazwisko.

Poza tym pewna grupa tożsamych onimów (toponimów i antroponimów) pochodzi od równobrzmiących apelatywów oznaczających nazwy botaniczne. Są to apelatywy ze świata roślin (np. *barwik, berest, borowik, bylica, chmielnik, chrzan, pasternak, rumian*) oraz nazwy ze świata flory (np. *borsuk, brzana, czapla, dzierlatka, dubiel, głuszec, jastrząb, kozieł, łabędź, łania, sikora, szczupak*). O tym, że świat roślin odgrywał bardzo ważną rolę w życiu człowieka świadczą między innymi prace Krystyny Nowik (1993), Bożeny Hryniewicz-Adamskich (2012) czy Krystyny Szcześniak (2013). Wyodrębnić można jeszcze grupę nazw pochodzących od apelatywów oznaczających przedmioty, urządzenia, wytwory pracy ludzkiej (np. *chorab, ciosek, folusz, kafar, łodzia, łódź*), różnego rodzaju budynki czy budowle (np. *chałupa, hamernia, młyniec, obora, szopa*), a także inne, występujące sporadycznie, jak na przykład apelatywy oznaczające stan pogody (np. *chajduga* ‘zadymka’). W takiej sytuacji znaczenie apelatywu mogło posłużyć do utworzenia zarówno antroponimu, jak i toponimu.

Analizując tożsame formalnie antroponimy i toponimy motywowane apelatywami, ustalono, że mogły one zostać wykreowane od apelatywów drogą derywacji sufiksальной, przy pomocy wspólnych formantów, do których należą:

1) *-ec, -owiec*

nz. *Burzec* I – n. m. i n. ter. *Burzec* II lub., NMPol, WM (< ap. *borzec ‘mały bór’ < ap. *bór* z suf. *-ec*, NMPol)

nz. *Czerwieniec* I – n. m. i n. ter. *Czerwieniec* II doln., lubus., małop., pom., NMPol, WM (< ap. *czerwień* ‘zabarwiony czerwem’, z suf. *-ec*, NMPol);

nz. *Dębiniec* I – n. m. i n. ter. *Dębiniec* II lub., łódz., małop., opol., śl., wielkop., NMPol, WM (< ap. *dębina* ‘las dębowy’, z suf. *-ec*, ze zmianą iN > eN, NMPol);

nz. *Gorajec* I – n. m. *Gorajec* II podk., NMPol, WM (< ap. *goraj, z suf. *-ec* ‘miejsce górzyste’, NMPol);

- nz. *Grójec* I – n. m. i n. ter. *Grójec* II kuj.-pom., lub., małop., maz., śl., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *gródek*, *grodziec* ‘zamek, gród, miasteczko’, Sstp);
- nz. *Jabłoniec* I – n. m. i n. ter. *Jabłoniec* II doln., lubus., małop., pom., NMPol, WM (< ap. *jabłoń*, SW, z suf. *-ec*);
- nz. *Jodłowiec* I – n. m. i n. ter. *Jodłowiec* II łódz., maz., podk., NMPol, WM (< ap. *jodła* lub przym. *jodłowy*, z suf. *-(owi)ec*, NMPol);
- nz. *Kijowiec* I – n. m. i n. ter. *Kijowiec* II lub., podk., wielkop., NMPol, WM (< ap. *kij*, z suf. *-owiec*, NMPol);
- nz. *Kobylec* I – n. m. i n. ter. *Kobylec* II łódz., małop., święt., wielkop., NMPol, WM (< ap. *kobyła*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Kozielec* I – n. m. i n. ter. *Kozielec* II kuj.-pom., podk., NMPol, WM (< ap. *kozieł*, *koziół*, SW, z suf. *-ec*);
- nz. *Krzywiec* I – n. m. i n. ter. *Krzywiec* II warm.-maz., zach., NMPol, WM (< ap. *krzywy*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Lipowiec* I – n. m. i n. ter. *Lipowiec* II doln., kuj.-pom., lub., małop., maz., podk., podl., pom., śl., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< przym. *lipowy*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Łukowiec* I – n. m. *Łukowiec* II kuj.-pom., maz., święt., NMPol, WM (< ap. *łuk* lub przym. *łokowy*, z suf. *-(ow)iec*, NMPol);
- nz. *Mokrzec* I – n. m. i n. ter. *Mokrzec* II maz., podk., wielkop., NMPol, WM (< przym. *mokry*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Ogorzelec* I – n. m. *Ogorzelec* II doln., NMPol, WM (< ap. *gorzel* ‘coś spalonego’, NMPol, z suf. *-ec*);
- nz. *Olszewiec* I – n. m. *Olszewiec* II pom., NMPol, WM (< przym. *olszewy*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Olszowiec* I – n. m. i n. ter. *Olszowiec* II lub., łódz., maz., podk., święt., NMPol, WM (< przym. *olszowy*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Pogorzelec* I – n. m. i n. ter. *Pogorzelec* II lub., małop., maz., podk., podl., NMPol, WM (< ap. *pogorzel*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Przykopiec* I – n. ter. *Przykopiec* II warm.-maz., WM (< stp. *przykopa* ‘rów, kanał wypełniony wodą’, Sstp, z suf. *-ec*);
- nz. *Sadowiec* I – n. m. *Sadowiec* II kuj.-pom., łódz., NMPol, WM (< przym. *sadowy*, z suf. *-ec*, NAp);
- nz. *Słoniec* I – n. ter. *Słoniec* II podk., WM (< *słony*, z suf. *-ec*);
- 2) *-ica*
- nz. *Golica* I – n. m. i n. ter. *Golica* II małop., święt., zach., NMPol, WM (< ap. *guly*, z suf. *-ica*, NMPol);
- nz. *Grabica* I – n. m. *Grabica* II łódz., podk., NMPol, WM (< ap. *grab*, z suf. *-ica*, NMPol);

- nz. *Krzewica* I – n. m. i n. ter. *Krzewica* II lub., NMPol, WM (< ap. *krzew*, z suf. *-ica*);
- 3) *-in, -yn, -ina*
- nz. *Burwin* I – n. m. *Burwin* II lub., NMPol, WM (< brus. *burva* ‘fala, wodny grzebień podniesiony przez wiatr’, z suf. *-in*, NMPol);
- nz. *Kawęczyn* I – n. m. i n. ter. *Kawęczyn* II kuj.-pom., lub., łódz., maz., podk., święt., wielkop., NMPol, WM (< gw. *kawęczyć*, *kawęczyć*, z suf. *-yn*, NMPol);
- nz. *Krzywina* I – n. m. *Krzywina* II doln., NMPol, WM (< ap. *krzywy*, z suf. *-ina*, NMPol);
- 4) *-awa*
- nz. *Cieniawa* I – n. ter. *Cieniawa* II małop., WM (< ap. *cień*, z suf. *-awa* ‘wieś położona w cieniastym miejscu’, NMPol);
- nz. *Łukawa* I – n. m. i n. ter. *Łukawa* II maz., święt., NMPol, WM (< ap. *łuk*, z suf. *-awa*; ap. *łękawa* ‘krzywizna, wygięcie’, NMPol);
- nz. *Mierzawa* I – n. m. *Mierzawa* II święt., NMPol, WM (< stp. *mir*, *mier* ‘pokój’, z suf. *-awa*, NMPol);
- 5) *-ek, -aszek*
- nz. *Borówek* I – n. m. *Borówek* II doln., lub., łódz., maz., NMPol, WM (< ap. *borowy* z suf. *-ek*, NMPol);
- nz. *Chwostek* I – n. m. *Chwostek* II śl., NMPol, WM (< ap. *chwost* ‘ogon’, z suf. *-ek*, NMPol);
- nz. *Dłużek* I – n. m. *Dłużek* II lubus., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *długi*, z suf. *-ek* NMPol; też gw. *dłużki* ‘bardzo długi’, SGP);
- nz. *Małaszek* I – n. m. *Małaszek* II maz., NMPol, WM (< przym. *mały*, z suf. *-aszek*);
- 6) *-ik, -nik*
- nz. *Dolnik* I – n. m. i n. ter. *Dolnik* II doln., śl., wielkop., zach., NMPol, WM (< ap. *dolny*, z suf. *-ik*, NMPol);
- nz. *Kraśnik* I – n. m. i n. ter. *Kraśnik* II lub., małop., maz., święt., zach., NMPol, WM; też n. jeziora i n. potoku (< ap. *kraśny*, *krasny* ‘piękny’, NMPol, z suf. *-ik*);
- nz. *Maśnik* I – n. m. *Maśnik* II święt., NMPol, WM (< przym. *masny*, *masny*, *maśny* ‘tłusty’, SW, z suf. *-ik*);
- nz. *Mielnik* I – n. m. i n. ter. *Mielnik* II doln., podl., zach., NMPol, WM (< podstawa *miel-*, *miat-*, z suf. *-nik*, por. przym. *miał* ‘płytki, niegłęboki’, *miałki* ‘drobny, drobno pokruszony; płytki, niegłęboki (o rzece)’, Sstp, NMPol);
- nz. *Nadolnik* I – n. m. i n. ter. *Nadolnik* II kuj.-pom., łódz., maz., pom., święt., wielkop., wielkop., zach., NMPol, WM (< przym. *nadolny* ‘leżący na dole’, z suf. *-ik*, NMPol);

- nz. *Nagórnik* I – n. m. i n. ter. *Nagórnik* II doln., maz., zach., NMPol, WM (< *na górze*, z suf. *-ik*, NMPol);
- nz. *Oleśnik* I – n. m. *Oleśnik* II łódz., maz., NMPol, WM (< stp. *olcha* lub *olsza*, z suf. *-nik*, NMPol);
- nz. *Pszczelnik* I – n. m. i n. ter. *Pszczelnik* II lub., łódz., zach., NMPol, WM (< ap. *pszczoła*, z suf. *-nik*);
- 7) *-ak, -'ak*
- nz. *Cierniak* I – n. ter. *Cierniak* II wielkop., WM (< ap. *ciern* ‘kolec’, z suf. *-ak*);
- nz. *Drapak* I – n. m. *Drapak* II wielkop., NMPol, WM (< ap. *drapać*, z suf. *-ak*, NMPol);
- nz. *Łysak* I – n. m. i n. ter. *Łysak* II małop., warm.-maz., NMPol, WM (< przym. *łysy*, z suf. *-ak*, NMPol);
- nz. *Plewniak* I – n. m. i n. ter. *Plewniak* II maz., zach., NMPol, WM (< ap. *plewnia* ‘pomieszczenie na plewy, szopa’, Sstp, z suf. *-ak*);
- 8) *-ka, -anka, -ówka*
- nz. *Bzówka* I – n. ter. *Bzówka* II podl., WM (< ap. *bez*, przym. *bzowy*, z suf. *-(ów)ka*);
- nz. *Golanka* I – n. m. *Golanka* II maz., NMPol, WM (< ap. *gola*, *goły* ‘pusty, nagi, ubogi, bez roślinności’, NMPol);
- nz. *Olszówka* I – n. m. i n. ter. *Olszówka* II (< ap. *olsza*, z suf. *-ówka*, NMPol);
- nz. *Smolanka* I – n. m. i n. ter. *Smolanka* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM (< ap. *smoła*, z suf. *-anka*) maz., podl., warm.-maz., NMPol, WM;
- 9) *-aj*
- nz. *Czekaj* I – n. m. i n. ter. *Czekaj* II łódz., małop., maz., opol., podk., święt., NMPol, WM (< *czekać*, NMPol);
- nz. *Goraj* I – n. m. i n. ter. *Goraj* II lubus., pom., wielkop., NMPol, WM (< ap. **goraj* < stp. *gorać* ‘gorzeć’, z suf. *-aj* ‘miejsce wypalone’, NMPol);
- nz. *Łapaj* I – n. m. *Łapaj* II kuj.-pom., WM (< *łapać*, NMPol);
- 10) *-ej, -eja*
- nz. *Celej* I – n. m. i n. ter. *Celej* II lub., NMPol, WM (< *celić*, *calić* ‘naprawiać’, NMPol);
- nz. *Okrzeja* I – n. m. *Okrzeja* II lub., NMPol, WM (< stp. *kierz* ‘krzak, krzew, zarośla’, Sstp, z suf. *-eja*, NMPol);
- 11) *-eń, -oń, -uń*
- nz. *Barduń* I – n. m. *Barduń* II warm.-maz., NMPol, WM (< gw. *bardunk* z prus. **Bardung-e*, może od **bard-* ‘szum, łoskot’, NMPol);
- nz. *Bocheń* I – n. m. *Bocheń* II łódz., NMPol, WM (< por. **boch-* ‘zagłębienie moczarowate’, NMPol, z suf. *-eń*);

- nz. *Choroń* I – n. m. *Choroń* II śl., NMPol, WM (< ap. *chory*, z suf. *-oń*, NMPol);
 nz. *Giełdoń* I – n. ter. *Giełdoń* II pom., WM (< gw. *giełdać* ‘krajac tępy m nożem’, NMPol);
- 12) *-ła, -ała*
 nz. *Pogorzała* I – n. m. i n. ter. *Pogorzała* II doln., podk., NMPol, WM (< *pogorzec* spłonąć’, NMPol, z suf. *-ała*);
 nz. *Ponikła* I – n. m. i n. ter. *Ponikła* II łódz., podl., pom., NMPol, WM (< *ponikać* ‘ginąć, znikać’, NMPol, z suf. *-ła*);
- 13) *-a*
 nz. *Gurba* I – n. m. *Gurba* II maz., NMPol, WM (< por. stp. *garb* ‘pagórek, nabrzmiałość, zmarszczka’, *gurbic* ‘fałdować, marszczyć’, NMPol);
 nz. *Kobiela* I – n. m. i n. ter. *Kobiela* II warm.-maz., małop., opol., święt., warm.-maz., NMPol, WM (< ap. *kobiel* ‘kobiałka’, Sstp);
- 14) *-na, -nia*
 nz. *Jeziorna* I – n. m. i n. ter. *Jeziorna* II kuj.-pom., lubus., łódz., maz., pom., warm.-maz., zach., NMPol, WM (< ap. *jezioro*, z suf. *-na*, NMPol);
 nz. *Rudna* I – n. m. i n. ter. *Rudna* II doln., lubus., śl., wielkop., NMPol, WM (< ap. *ruda*, z suf. *-na*; przym. *rudny* ‘rudawy, rdzawy’, SW);
- 15) *-isz*
 nz. *Cierpisz* I – n. m. i n. ter. *Cierpisz* II podk., wielkop., NMPol, WM (< *cierpieć*, z suf. *-isz*, NMPol);
 nz. *Kalisz* I – n. m. i n. ter. *Kalisz* II kuj.-pom., maz., pom., wielkop., NMPol, WM (< *kalać* ‘brudzić’, NMPol, z suf. *-isz*);
 nz. *Kaliś* I – n. m. *Kaliś* II małop., NMPol, WM (< czas. *kalać* ‘brudzić’, NMPol, z suf. *-isz*);
- 16) *-acz*
 nz. *Derlacz* I – n. m. i n. ter. *Derlacz* II maz., NMPol, WM (< gw. *derlać* ‘gderać, gniewać się na kogoś’; ap. *dzierlatka*, gw. *derlatka* ‘ptak z rodziny skowronków’, NMPol, z suf. *-acz*);
 nz. *Klekacz* I – n. m. *Klekacz* II lub., NMPol, WM (< *klekotać*, *klekotacz*, NMPol, z suf. *-acz*, po dezintegracji podstawy);
 nz. *Legacz* I – n. m. *Legacz* II maz., NMPol, WM (< ap. *legać* ‘kłaść się, upadać’, NMPol, z suf. *-acz*);
- 17) *-as*
 nz. *Kajdas* I – n. m. *Kajdas* II łódz., NMPol, WM (< gw. *kajda* ‘torebka z drzewa, używana przez kosiarzy do chowania osełki; byfa, fałda’, SGPKar, z suf. *-as*);
- 18) *-us*
 nz. *Mokrus* I – n. m. i n. ter. *Mokrus* II maz., śl., NMPol, WM (< przym. *mokry*, z suf. *-us*, NMPol).

Zestaw formantów tworzących nazwy miejscowe od wyrazów pospolitych nie odbiega od zbioru formantów urabiających apelatywne nazwy miejsc (por. Rzetelska-Feleszko, 1998, s. 221). Wymienione sufiksy, tj. *a*, *-ec*, *-owiec*, *-ica*, *-in*, *-yn*, *-ina*, *-awa*, *-ek*, *-aszek*, *-ik*, *-nik*, *-ak*, *-ka*, *-anka*, *-ówka*, *-aj*, *-ej*, *-eja*, *-eń*, *-oń*, *-uń*, *-ła*, *-ała*, *-na*, *-nia*, *-isz*, *-acz*, *-as*, *-us* derywują przeważnie nazwy topograficzne i kulturowe (np. *Grójec*, *Kobylec*, *Kozielec*, *Plewniak*), a w nazwach osobowych odapelatywnych o charakterze przezwiskowym tworzą formacje charakteryzujące nosicieli ze względu na ich cechy zewnętrzne (np. *Dłużec*, *Kraśnik*, *Krzywiec*) lub cechy charakteru (*Cierniawa*, *Derlacz*, *Lysak*). Jest to grupa nazw, zarówno antroponimów, jak i toponimów, reprezentująca bardzo różnorodny wachlarz struktur urobionych wskazanymi sufiksami: od podstaw rzeczownikowych (np. *Bzówka* < ap. *bez*; *Cierniak* < ap. *cierni*; *Mierzawa* < stp. *mir*, *mier*), przymiotnikowych (np. *Lysak* < przym. *łysy*; *Sadowiec* < przym. *sadowy*; *Małaszek* < przym. *mały*) i czasownikowych (np. *Giędoń* < gw. *giędać*; *Drapak* < ap. *drapać*; *Kawęczyn* < gw. *kawęczyć*, *kawęczyć*). O utożsamieniu decyduje wielofunkcyjny sufiks, który od takiej samej podstawy derywacyjnej tworzy nazwy należące do różnych kategorii onimicznych. Urszula Bijak wyróżnia ponad trzydzieści formantów tworzących odapelatywne potamonimy, wśród nich trzynaście pokrywa się z sufiksami tworzącymi równobrzmiące antroponimy i toponimy. Są to: *-ka*, *-ik*, *-ec*, *-ina*, *-nia*, *-awa*, *-ak*, *-j*, *-ek*, *-nia*, *-acz*, *-ica*, *-t* (Bijak, 2013, s. 183). Do najbardziej produktywnych zalicza *-ka*, *-ik* i *-ec* (Bijak, 2013, s. 181). Potwierdza się zatem dominująca rola formantów z podstawowym *-k-* w części sufiksальной w powstawaniu utożsamień onimicznych, których produktywność wzrasta w XVIII wieku i utrzymuje się w wiekach następnych. Na dużą produktywność sufiksów *-ak*, *-ik*, *-nik*, *-ek* i *-ko* w tworzeniu sekundarnych odapelatywnych nazw bagien, brodów i mokradel wskazują też badania Marii Biolik (1989, s. 136).

Nazwiska bywają tożsame także z nazwami miejscowymi, funkcjonującymi jako *composita* apelatywne, na przykład:

nz. *Białobrzeg* I – n. m. *Białobrzeg* II wielkop., NMPol, WM;

nz. *Białowąs* I – n. m. *Białowąs* II zach., NMPol, WM;

nz. *Bogoria* I – n. m. i n. ter. *Bogoria* II (< zł. *Bogu-* + *ryja*, por. *bóg* z psł. **bogъ* ‘bogactwo, dola’ i *ryc*, *pa-ryja* ‘wąwóz, wertepy’, NMPol) święt., łódz., NMPol, WM;

nz. *Bogoryja* I – n. ter. *Bogoryja* II (< zł. *Bogu-* + *ryja*, por. *bóg* z psł. **bogъ* ‘bogactwo, dola’ i *ryc*, *pa-ryja* ‘wąwóz, wertepy’, NMPol) święt., WM;

nz. *Bógdał* I – n. m. *Bógdał* II śl., NMPol, WM;

nz. *Cicholas* I – n. ter. *Cicholas* II pom., WM;

nz. *Czarnolas* I – n. m. *Czarnolas* II maz., opol., NMPol, WM;

nz. *Czarnylas* I – n. m. *Czarnylas* II pom., wielkop., NMPol, WM;

nz. *Dołęga* I – n. m. i n. ter. *Dołęga* II (< złoż. *do* + *łęgu*, NMPol) małop., podk., wielkop., NMPol, WM;

nz. *Łapigrosz* I – n. ter. *Łapigrosz* II łódz., maz., świąt., WM;

nz. *Niepla* I – n. m. *Niepla* II (< *nie* + ap. *plo* ‘kęпка na trzęsawisku, na bagnie, pokryta mchem; błoto, trzęsawisko bezdenne; miejsce na jeziorze niezarośnięte trawą, otoczone naokół trzcina’, SW + suf. *-ja*, NMPol) podk., NMPol, WM.

Są to struktury wielordzeniowe (zob. Ananiewa, 2000; Cieślukowa, 2000b), których człony znajdują motywację w systemie języka współczesnego (np. *Łapigrosz*) i stopień przejrzystości wewnętrznej formy jest wyraźny. Są też i takie nazwy, w skład których wchodzi jeden człon złożenia, niemający potwierdzenia we współczesnej leksyce (*Bogoria*, *Bogoryja*, *Dołęga*, *Niepla*), przez co struktura wewnętrzna złożenia nie jest przejrzysta. Należą one do starszej warstwy nazewnictwa, a charakter *compositum* można ustalić w wyniku badań historyczno-etymologicznych.

Istnieje możliwość utworzenia nazwy osobowej bezpośrednio od nazwy miejscowej lub toponimu od antroponimu, czyli przeniesienia onimu do innej kategorii nazw własnych drogą transformacji semantycznej. Dana formacja, jako nazwa osobowa tożsama z toponimem, dodana do imienia, informowała skąd osoba posługująca się nią pochodzi, zastępując dawną konstrukcję: imię + *de* (z) + nazwa miejscowa nową: imię + nazwa miejscowa. Natomiast jako nazwa miejscowa pochodząca od antroponimu wskazywała na właściciela oznaczanej posiadłości.

Warto też zwrócić uwagę na żeńskie formy nazwisk. Sufiksy *-ka*, *-anka* i *-ówka*, *-ina*, urabiające nazwiska kobiet od nazw męskich, takich jak *Golan*, *Smola*, *Olsza*, *Goły*, notowanych w SNW, tworzą bowiem struktury tożsame formalnie z nazwiskami męskimi *Golanka*, *Smolanka*, *Olszówka*, *Golina* i z nazwami miejscowymi *Golan-ka*, *Smolanka*, *Olszówka*, *Golina*. Wszystkie te nazwy posiadają wspólne pierwotne znaczenie genetyczne, wywodzące się od apelatywu (*gola*, *smola*, *olsza*), niemniej jednak różną budowę słowotwórczą i inne znaczenie.

Równobrzmiące nazwy osobowe i miejscowe, posiadające wspólne pierwotne źródło motywacyjne w postaci apelatywu, uzyskują tożsamą formę w płaszczyźnie doonimicznej drogą derywacji sufiksальной. W procesie nazwotwórczym następuje modyfikacja (transformacja) znaczenia wyjściowego. Różne odcienie znaczeniowe wyrażane są przez rodzaj podstawy derywacyjnej (nazwa osobowa, nazwa miejscowa, apelatyw) i funkcję sufiksu, tworzącego różne kategorie nazw własnych. Schemat procesów nazwotwórczych, uwarunkowanych rodzajem motywacji mającym na celu przekaz określonej informacji, na przykładzie nazwiska i nazwy miejscowej *Buczak*, przedstawia się następująco:

nz. *Buczak* < n. m. *Buk* (skąd pochodzi?)

nz. *Buczak* < n. os. *Buk* (czyim jest synem?)

nz. *Buczak* < ap. *buk* (jaki jest?)

n. m. *Buczak* < n. m. *Buk* (w znaczeniu deminutywnym oznacza mniejszą miejscowość, leżącą najczęściej w okolicy większej miejscowości o nazwie *Buk*)

n. m. *Buczak* < n. os. *Buk* (do kogo należy?)

n. m. *Buczak* < ap. *buk* (jaka jest charakterystyczna cecha terenu?)

Za pomocą tej samej formy językowej zostaje przekazana inna treść. Znaczeniem podstawowym jest semantyka apelatywu *buk*. Dalsza transformacja znaczenia uwarunkowana jest rodzajem motywacji.

Ustalono ponad siedemdziesiąt nazwisk tożsamyh formalnie z toponimami i hydronimami pochodzącymi od apelatywów. Są to:

nz. *Bania I* – n. m. *Bania II* święt., małop., maz., podk., NMPol, WM – hydr. *Bania III*, BijN (< ap. *bania* < psł. **ban'a* ‘kopuła, naczynie kopulaste, pękate’, ‘dół, wgłębienie’, ‘głębokie miejsce w potoku, wir wodny’, NMPol, BijN; ukr. *banja* ‘źródło mineralne’, ‘ciepłe źródło’, Jurkowski, 1971, s. 53);

nz. *Barycz I* – n. m. i n. ter. *Barycz II* doln., łódz., podk., święt., NMPol, WM – hydr. *Barycz III*, BijN (< psł. *baryčb < *barō, *bara ‘moczar, bagno, woda stojąca’, Spsł);

nz. *Bełch I* – n. ter. *Bełch II* małop., WM – hydr. *Bełch III*, BijN (< ap. *bełch*, *bełk*, por. *bełkotać*, NMPol; ‘błoto, kał, głębokie miejsce w wodzie, wir’, huczenie, huk, łoskot’, ‘topiel wodna’, gw. ‘głęboka woda koło młyna’, ‘grzęzawisko, błoto’, BijN);

nz. *Bicz I* – n. m. *Bicz II* wielkop., NMPol, WM – hydr. *Bicz III*, BijN (< ap. *bicz* ‘rzemień lub skręcony sznur służący do chłostania; bat’, SJP; ‘oznaczający niegdyś w Wielkopolsce odłóg’, NMPol; ‘określenie wody, kaskady, wodospadu’, BijN);

nz. *Bielina I* – n. m. *Bielina II* łódz., NMPol, WM – hydr. *Bielina III*, BijN (< ap. *bieлина* ‘coś białego, biel’, Spsł, ‘biel, biała płaszczyna’, NMPol);

nz. *Bór I* – n. m. i n. ter. *Bór II* lubus., małop., maz., podk., podl., pom., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Bór III*, BijN (< ap. *bór*, SW);

nz. *Branica I* – n. m. i n. ter. *Branica II* kuj.-pom., łódz., maz., NMPol, WM – hydr. *Branica III*, BijN (< gw. *branica* < psł. *brōna ‘błoto, mokradło’, Spsł, NMPol; *brōnica ‘miejsce z rozmięktą, gliniastą ziemią’, BijN);

nz. *Brok I* – n. m. *Brok II* maz., podl., NMPol, WM – hydr. *Brok III*, BijN (< *psł. *brokь* ‘marzanna, farba czerwona przygotowywana z korzenia tej rośliny’, por. psł. *bro-titi ‘farbować na czerwono’, pol. *broczyć*, NMPol);

nz. *Bród I* – n. ter. *Bród II* maz., małop., święt., WM – hydr. *Bród III*, BijN (< ap. *bród* ‘mielizna w poprzek rzeki’, NMPol; ‘płytki strumień’, gw. ‘leśna struga z twardym dnem’, BijN);

nz. *Brzeg I* – n. m. *Brzeg II* łódz., małop., podk., śl., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Brzeg III*, BijN (< ap. *brzeg* ‘brzeg nadwodny, pobrzeże’, ‘koryto rzeki’, pagórek, wzgórze’, BijN);

nz. *Brzozowiec I* – n. m. i n. ter. *Brzozowiec II* lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Brzozowiec III*, BijN (< ap. *brzozowiec* ‘las brzozowy’, NMPol);

- nz. *Buchta* I – n. ter. *Buchta* II małop., podk., pom., NMPol, WM – hydr. *Buchta* III, BijN (< ap. *buchta* ‘bryka przykryta’, ‘kawał chleba a. ciasto na chleb’, gw. ‘przegroda dla owiec’, ‘izba’, ‘łóżko’, ‘miejsce poryte przez dzika’, SONP, ‘zatoka utworzona przez zakręt rzeki’, por. niem. *Bucht* ‘zatoka’, NMPol);
- nz. *Buczyna* I – n. m. i n. ter. *Buczyna* II doln., kuj.-pom., lub., lubus., małop., podk., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Buczyna* III, BijN (< ap. *buczyna* ‘las bukowy’, NMPol);
- nz. *Bugaj* I – n. m. i n. ter. *Bugaj* II kuj.-pom., łódz., małop., podk., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Bugaj* III, BijN (< ap. *bugaj*, SW);
- nz. *Bukowiec* I – n. m. i n. ter. *Bukowiec* II doln., kuj.-pom., lub., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Bukowiec* III, BijN (< ap. *bukowiec* ‘las bukowy’, NMPol);
- nz. *Chobot* I – n. m. i n. ter. *Chobot* II małop., maz., NMPol, WM – hydr. *Chobot* III, BijN (< psł. *xobotъ ‘ogon’, NMPol; gw. ‘sieć na ryby, zastawiana tylko przy upustach’, BijN);
- nz. *Dąb* I – n. m. i n. ter. *Dąb* II lubus., śl., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Dąb* III, BijN (< ap. *dąb*, SW);
- nz. *Dąbrowa* I – n. m. i n. ter. *Dąbrowa* II doln., kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Dąbrowa* III, BijN (< ap. *dąbrowa* ‘niezagospodarowany las liściasty lub zarośla z przewagą dębów’, NMPol);
- nz. *Dąbrówka* I – n. m. i n. ter. *Dąbrówka* II łódz., doln., kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Dąbrówka* III, BijN (< ap. *dąbrówka* ‘zarośla dębowe’, NMPol);
- nz. *Dębina* I – n. m. i n. ter. *Dębina* II kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Dębina* III, BijN (< ap. *dębina* ‘las dębowy’, NMPol);
- nz. *Dębowiec* I – n. m. i n. ter. *Dębowiec* II doln., kuj.-pom., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Dębowiec* III, BijN (< ap. *dębowiec* ‘las dębowy’, NMPol);
- nz. *Dolina* I – n. m. i n. ter. *Dolina* II doln., lub., łódz., małop., podk., pom., śl., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Dolina* III, BijN (< ap. *dolina* ‘ziemia nisko położona, dół, wgłębienie, wąwóz’, SES; dawniej ‘koryto, łożysko rzeki’, BijN);
- nz. *Figura* I – n. ter. *Figura* II podk., święt., WM – hydr. *Figura* III – hydr. III, BijN (< ap. *figura* ‘wygląd’, ‘posąg’, ‘krzyż przy drodze’, ‘dostojnik’, ‘kibić’, ‘tryb życia’, stp. ‘wzór’, SONP);
- nz. *Gać* I – n. m. i n. ter. *Gać* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., podk., podl., pom., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Gać* III, BijN (< ap. *gać* ‘grobla umoc-

- niona faszyną, droga moszczona faszyną, NMPol; psł. *gatb ‘droga (przez bagna, błota), wyłożona kłodami, pniami, gałęziami, chrustem, słomą’ itp., Sstp);
- nz. *Gajówka* I – n. m. i n. ter. *Gajówka* II doln., kuj.-pom., lub., małop., maz., opol., podk., podl., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Gajówka* III, BijN (< ap. *gajówka* ‘budynek, w którym mieszka gajowy’, ‘rodzina ptaków z rzędu wróblowatych’, ‘mały ptak przelotny z rodziny o tej samej nazwie’, SONP);
- nz. *Gatka* I – n. m. i n. ter. *Gatka* II maz., podk., pom., śl., święt., NMPol, WM – hydr. III *Gatka*, BijN (< gw. *gatka* ‘mała gać – wiązki chrustu, gałęzi używane jako osłona, przykrycie, grobla, tama’, BijN, NMPol; też *Hatka* z gw. wschłow. zmianą *g- > h-*);
- nz. *Grabowiec* I – n. m. i n. ter. *Grabowiec* II kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., podk., podl., pom., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Grabowiec* III, BijN (< ap. *grabowiec* ‘las grabowy’, przym. *grabowy*, z suf. *-ec*, NMPol);
- nz. *Grobla* I – n. m. i n. ter. *Grobla* II doln., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Grobla* III, BijN (< ap. *grobla*, Sstp);
- nz. *Groblica* I – n. ter. *Groblica* II pom., wielkop., WM – hydr. *Groblica* III, BijN (< ap. *groblica* ‘grobla’, Sstp);
- nz. *Gródek* I – n. m. i n. ter. *Gródek* II doln., kuj.-pom., lub., małop., maz., podk., podl., śl., święt., NMPol, WM – hydr. *Gródek* III, BijN (< ap. *gródek* ‘zamek, gród, miasteczko’, Sstp);
- nz. *Jabłonka* I – n. m. i n. ter. *Jabłonka* II kuj.-pom., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., święt., warm.-maz., NMPol, WM – hydr. III *Jabłonka*, BijN (< ap. *jabłonka*, SW);
- nz. *Jabłoń* I – n. m. i n. ter. *Jabłoń* II lub., łódz., małop., święt., warm.-maz., NMPol, WM – hydr. *Jabłoń* III, BijN (< ap. *jabłoń*, SW);
- nz. *Jastrząb* I – n. m. *Jastrząb* II łódz., maz., śl., NMPol, WM – hydr. *Jastrząb* III, BijN (< ap. *jastrząb*, SW);
- nz. *Jawornik* I – n. m. i n. ter. *Jawornik* II małop., podk., śl., zach., NMPol, WM – hydr. III *Jawornik*, BijN (< ap. *jawornik* ‘miejsce, gdzie rośnie dużo jaworów’, NMPol);
- nz. *Jaz* I – n. ter. *Jaz* II małop., podk., WM – hydr. *Jaz* III, BijN (< ap. *jaz* ‘stała lub ruchoma budowla wznoszona w poprzek koryta rzeki, służąca do spiętrzenia wody’, ‘rodzaj ruchomego, plecionego płotu zastawianego na ryby w rzece lub jeziorze’, SJP);
- nz. *Kadłub* I – n. m. i n. ter. *Kadłub* II doln., lub., łódz., opol., podl., święt., NMPol, WM – hydr. *Kadłub* III, BijN (< ap. *kadłub* ‘pień drzewa wydrążony, służący jako ujęcie wody źródlanej’, ‘naczynie wydrążone z jednej sztuki drewna’, ‘tułów’, NMPol);
- nz. *Kamienna* I – n. m. i n. ter. *Kamienna* II doln., kuj.-pom., lubus., łódz., małop., opol., podk., pom., śl., święt., zach., NMPol, WM – hydr. *Kamienna* III, BijN (< przym. *kamienna*, NMPol);

- nz. *Kamień* I – n. m. i n. ter. *Kamień* II doln., kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Kamień* III, BijN (< ap. *kamień*, NMPol);
- nz. *Kamyk* I – n. m. i n. ter. *Kamyk* II łódz., małop., małop., maz., śl., NMPol, WM – hydr. *Kamyk* III, BijN (< ap. *kamyk*, NMPol);
- nz. *Kozieniec* I – n. m. i n. ter. *Kozieniec* II lub., małop., maz., NMPol, WM – hydr. *Kozieniec* III, BijN (< ap. *kozieniec* ‘pomieszczenie dla kóz’, potocznie ‘miejsce hodowli kóz’, NMPol);
- nz. *Kujan* I – n. m. *Kujan* II wielkop., NMPol, WM – hydr. *Kujan* III, BijN (< stp. *kujan* ‘nicpoń, łajdak, ładaco, dureń’, NMPol);
- nz. *Laskowiec* I – n. m. i n. ter. *Laskowiec* II kuj.-pom., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., święt., NMPol, WM – hydr. *Laskowiec* III, BijN (< ap. *laskowiec* ‘gaj leszczynowy’, NMPol);
- nz. *Lipnik* I – n. m. i n. ter. *Lipnik* II doln., lub., łódz., małop., maz., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Lipnik* III, BijN (< ap. *lipnik* ‘gaj lipowy’, NMPol);
- nz. *Łąka* I – n. m. i n. ter. *Łąka* II pom., doln., małop., opol., podk., śl., zach., NMPol, WM – hydr. *Łąka* III, BijN (< ap. *łąka*, SW);
- nz. *Łubianka* I – n. m. i n. ter. *Łubianka* II kuj.-pom., małop., podl., pom., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Łubianka* III, BijN (< ap. *łubianka* ‘słoma łubinu, kosałka, pudło z łubu’, SW);
- nz. *Maliniak* I – n. m. i n. ter. *Maliniak* II maz., warm.-maz., NMPol, WM – hydr. *Maliniak* III, BijN (< ap. *maliniak* ‘zarośla malin’, SJP);
- nz. *Młynek* I – n. m. i n. ter. *Młynek* II kuj.-pom., łódz., małop., opol., podk., podl., pom., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Młynek* III, BijN (< ap. *młynek* ‘nie-wielki młyn’, Sstp);
- nz. *Niwa* I – n. m. i n. ter. *Niwa* II doln., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., NMPol, WM – hydr. *Niwa* III, BijN (< ap. *niwa* ‘pole uprawne, rola, pole świeżo po wykarczowaniu, nowina’, Sstp);
- nz. *Nur* I – n. m. *Nur* II maz., NMPol, WM – hydr. *Nur* III, BijN (< psł. *nurb* ‘zagłębie, dolina, jama’, NMPol; stp. *nur* ‘perkoz, ptak wodny’, Sstp; gw. ‘dzika kaczka, borsuk’, BijN);
- nz. *Olszyna* I – n. m. i n. ter. *Olszyna* II doln., lub., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., śl., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Olszyna* III, BijN (< ap. *olszyna* ‘las, gaj olszowy’, Sstp);
- nz. *Olszynka* I – n. m. i n. ter. *Olszynka* II kuj.-pom., małop., maz., opol., podk., podl., pom., święt., warm.-maz., zach., NMPol, WM – hydr. *Olszynka* III, BijN (< ap. *olszynka* ‘zarośla młodych olch’, SW);

- nz. *Osiek* I – n. m. i n. ter. *Osiek* II doln., kuj.-pom., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Osiek* III, BijN (< ap. *osiek* ‘umocnienie obronne wzniesione ze ściganych drzew, też łąka na urodzajnej glebie, niżej położona’, Sstp);
- nz. *Osina* I – n. m. i n. ter. *Osina* II kuj.-pom., lub., łódz., opol., podk., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Osina* III, BijN (< ap. *osina* ‘drzewo liściaste’, NMPol);
- nz. *Pasieka* I – n. m. i n. ter. *Pasieka* II kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Pasieka* III, BijN (< ap. *pasieka* ‘zespół uli z pszczołami’, ‘polana w lesie, gdzie wypasa się bydło’, ‘miejsce, gdzie wyrąbano las, karczowisko’, gw. ‘pastwisko’, NMPol);
- nz. *Patoka* I – n. m. i n. ter. *Patoka* II doln., łódz., śl., NMPol, WM – hydr. *Patoka* III, BijN (< ap. *patoka* ‘miód płynny’, SXVI);
- nz. *Piekielnik* I – n. m. *Piekielnik* II małop., NMPol, WM – hydr. *Piekielnik* III, BijN (< gw. *piekielnik* ‘wielki złoźnik’, SGPKar);
- nz. *Piekielko* I – n. m. i n. ter. *Piekielko* II, kuj.-pom., łódz., małop., maz., pom., święt., NMPol, WM – hydr. *Piekielko* III, BijN (< ap. *piekielko*, NMPol);
- nz. *Płonka* I – n. m. i n. ter. *Płonka* II doln., lub., zach., NMPol, WM – hydr. *Płonka* III, BijN (< ap. *plonka* ‘dzikie, nieszczepione drzewo lub jego owoc’, Sstp);
- nz. *Ponik* I – n. ter. *Ponik* II lubus., WM – hydr. *Ponik* III, BijN (< gw. *ponik* ‘źródło’, NMPol);
- nz. *Poraj* I – n. m. i n. ter. *Poraj* II lub., łódz., podk., pom., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Poraj* III, BijN (< ap. *poraj* ‘bagno; niski krzew’, NMPol);
- nz. *Poręba* I – n. m. i n. ter. *Poręba* II doln., lubus., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Poręba* III – hydr. *Poręba* III, BijN (< ap. *poręba* I ‘miejsce, gdzie wyrąbywano las’, Sstp);
- nz. *Potok* I – n. m. i n. ter. *Potok* II kuj.-pom., lub., lubus., łódz., małop., maz., podk., pom., śl., święt., NMPol, WM – hydr. *Potok* III, BijN (< ap. *potok*, SW);
- nz. *Praczka* I – n. m. i n. ter. *Praczka* II kuj.-pom., małop., święt., NMPol, WM – hydr. *Praczka* III, BijN (< gw. *praczka* ‘miejsce poniżej źródła do prania’, NMPol, też ‘kijanka do prania, deska do prania położona w rzece’, SW; ‘kobieta trudniąca się praniem’, SJP);
- nz. *Ruda* I – n. m. i n. ter. *Ruda* II kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Ruda* III, BijN (< ap. *ruda* ‘surowiec mineralny’, ‘kopalnia rudy’, ‘torf miałki, przesiąknięty wodą, bagnisko’, NMPol);
- nz. *Rudnik* I – n. m. i n. ter. *Rudnik* II lub., łódz., małop., maz., śl., święt., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Rudnik* III, BijN (< ap. *rudnik* ‘miejsce, gdzie wydobywano rudę’, Sstp);

- nz. *Rybnik* I – n. m. i n. ter. *Rybnik* II łódz., pom., śl., święt., NMPol, WM – hydr. *Rybnik* III, BijN (< ap. stp. *rybnik* ‘sadzawka, staw z rybami’, Sstp);
- nz. *Siekierka* I – n. m. i n. ter. *Siekierka* II lub., małop., podl., NMPol, WM – hydr. *Siekierka* III, BijN (< ap. *siekierka*, Sstp);
- nz. *Skala* I – n. m. i n. ter. *Skala* II doln., małop., opol., podk., śl., święt., NMPol, WM – hydr. *Skala* III, BijN (< ap. *skala*);
- nz. *Smolnik* I – n. m. i n. ter. *Smolnik* II doln., łódz., opol., podk., pom., warm.-maz., NMPol, WM – hydr. *Smolnik* III, BijN (< ap. *smolnik* ‘nazwa rośliny’, Sstp);
- nz. *Smuga* I – n. m. i n. ter. *Smuga* II łódz., opol., podk., śl., święt., zach., NMPol, WM – hydr. III *Smuga*, BijN (< ap. *smuga* ‘łąka; miejsce niższe między polami; kawałek pola, bagno’, BijN);
- nz. *Sośnica* I – n. m. i n. ter. *Sośnica* II doln., podk., pom., śl., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Sośnica* III, BijN (< ap. *sośnica* ‘sosna’, Sstp);
- nz. *Stok* I – n. m. i n. ter. *Stok* II kuj.-pom., lub., lubus., łódz., maz., podk., podl., święt., NMPol, WM – hydr. *Stok* III, BijN (< ap. *stok* ‘strumień, potok, źródło’, Sstp);
- nz. *Struga* I – n. m. i n. ter. *Struga* II doln., kuj.-pom., lubus., łódz., małop., maz., pom., święt., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Struga* III, BijN (< psł. *struga ‘strumień’, Spsł, por. stp *strug* ‘pewna ilość cieczy płynącej, leżącej się wąskim pasmem’, Sstp);
- nz. *Strumień* I – n. m. i n. ter. *Strumień* II podk., podl., śl., NMPol, WM – hydr. *Strumień* III, BijN (< ap. *strumień*, Sstp);
- nz. *Strumyk* I – n. m. *Strumyk* II doln., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Strumyk* III, BijN (< ap. *strumyk*, SW).

Łańcuch znaczeniowy omawianej grupy nazw wywodzi się od znaczenia apelatywu, zróżnicowanego w zależności od kategorii denotatów, na które został przeniesiony, to jest antroponomów, toponimów czy hydronimów. W procesie nominacji wykorzystywane są polisemiczne znaczenia apelatywów, na przykład znaczenie podstawowe, charakteryzujące bezpośrednio denotaty, wskazujące na wykonywaną czynność, w wypadku antroponimu *Praczk* – ap. *praczk* ‘kobieta trudniąca się praniem’, SJP, w wypadku toponimu *Praczk* – ap. *praczk* ‘miejsce poniżej źródła służące do prania’ lub charakteryzujące pośrednio, przez skojarzenia z *praczką*, czyli z ‘kijanką do prania, deską do prania położoną w rzece’ lub ‘miejszem poniżej źródła służącym do prania’ jako motywacja dla antroponimu, toponimu czy hydronimu. Innym przykładem są równobrzmiące nazwy: osobowa, miejscowa i nazwa rzeki *Płonka*, odwołujące się do wyrazu pospolitego *płonka* w znaczeniu ‘dzikie, nieszczepione drzewo lub jego owoc’. O znaczeniu nazw *Płonka* zadecydowały procesy metaforyczne wskazujące zapewne na „coś” dzikiego w denotatach tych nazw. Nominacja odbywała się przez skojarzenia związane ze znaczeniem apelatywu, innym w odniesieniu do antroponimu, toponimu, jeszcze innym w stosunku do hydroni-

mu. Dokładnych motywacji nie jesteśmy dziś w stanie określić ze względu na brak dokumentacji źródłowych.

Charakterystyczna jest nazwa *Dunaj*, gdyż jest ona jednoznaczna etymologicznie. Niektórzy badacze uważają apelatyw hydronimiczny *dunaj* za pierwotny, pochodzący od psł. *dunajb w znaczeniu ‘głęboka woda, głębina, rzeka, woda w ogóle’ (Jurkowski, 1971, s. 22–33; NMPol). Inne stanowiska dowodzą, że nazwa rzeki *Dunaj* powstała w wyniku apelatywizacji (Duma, 1999, s. 47; Bijak, 2013, s. 61). Wobec tego w dwojaki sposób tłumaczyć można łańcuch semantyczny. Jeżeli początek stanowi apelatyw *dunaj*, to nazwisko, nazwa miejscowa i nazwa rzeki są modyfikacją znaczenia apelatywnego. Inny rodzaj powiązań występuje, jeżeli apelatyw *dunaj* jest wynikiem apelatywizacji nazwy własnej *Dunaj*. Wówczas jako pierwsze ogniwo łańcucha wymienić należy hydronim *Dunaj*, a następnym jest apelatyw hydronimiczny *dunaj*, powstały w wyniku apelatywizacji. Natomiast nazwa miejscowa i nazwisko *Dunaj* może być motywowane zarówno hydronimem *Dunaj* (transonimizacja), jak i apelatywem hydronimicznym *dunaj* (onimizacja). Dochodzi do apelatywizacji nazwy własnej, która od podstawy apelatywnej ponownie staje się onimem (hydronim – apelatyw – antroponim lub toponim), ale należy do innej kategorii nazw własnych. Nazwa *Dunaj* występuje ponadto w funkcji imienia psa (Budziszewska, 1989, s. 235).

Współczesne antroponimy motywowane są zazwyczaj przez apelatywy funkcjonujące w najnowszej leksyce, podobnie jak większość nazw pochodzących z tego samego przedziału czasowego co motywujące je wyrazy pospolite. Najstarsze apelatywy historyczne stanowią najczęściej tożsamą formalnie podstawę derywacyjną hydronimów czy toponimów, co świadczyłoby o pochodzeniu antroponimów od tych właśnie nazw własnych, a nie bezpośrednio od apelatywów. Nie zawsze jednak ta zasada się sprawdza. Wybrane antroponimy obrazujące opisane zjawisko zanalizowano poniżej.

Nazwa *Nur* jest nazwą staroeuropejską, łączoną z rdzeniem ide. *nāu-/*nəu-/*nū-, rozszerzonym o *-r-*, w dawnym znaczeniu ‘koryto, rynna, rzeka’, BijN. Objasnienie genezy poszukiwane jest także na gruncie apelatywów słowiańskich, por. psł. *nurb ‘zagłębienie, dolina, jama’, NMPol, też *noriti, *nuriti ‘zanurzać, pogrążyć’, stp. *nur* ‘perkoz, ptak wodny’, Sstp, ‘perkoz, ptak pletwonogi, krótkostrzygły’, SW, gw. ‘dzika kaczka, borsuk’, BijN. Hydronim *Nur* notowany jest w 1113–1136 roku. Z tego czasu pochodzą też pierwsze wzmianki o nazwie miejscowej *Nur*, zlokalizowanej w Mazowieckiem. Natomiast jako antroponim nazwa ta odnotowana została tylko wśród nazwisk współczesnych. Wynika to, być może, z braków dokumentacyjnych, gdyż AnP rejestruje formę derywowaną *Nurczyk*.

Jedną z najwcześniej notowanych nazw hydronimicznych jest śląska nazwa rzeki *Osiek* (1360), wywodząca się od apelatywu *osiek* oznaczającego ‘miejsce, gdzie wznosiła się warownia leśna, utworzona z nagromadzonych i pospajanych pni drzew’ (BijN, s. 87), później też w znaczeniu topograficznym ‘miejsce niskie, urodzajne, które kie-

dys było łąką, SW. Jako antroponim odtoponimiczny *Osiek* notowany jest w SSNO, a jego ciągłość potwierdza SNW.

Odapelatywnym potamonimem o bardzo wysokiej frekwencji jest *Potok*, notowany w źródłach od XIV wieku, podobnie jak apelatyw *potok* (por. psł. *potokъ ‘mała rzeczka, potok, strumień’), ale ponad połowa wystąpień tych nazw rzecznych przypada dopiero na wiek XX (Bijak, 2013, s. 62). Antroponim *Potok*, podobnie jak jego źródłosłów, notowany był już w staropolszczyźnie.

Leksem *stok* pochodzi od psł. *jbztokъ ‘spłynięcie, ścieknięcie’, Spsł i ma zasięg ogólnosłowiański. Występuje w znaczeniu ‘zlanie się dwóch rzek, potoków’ (Jurkowski, 1971, s. 54). W języku polskim notowany jest od XV wieku w znaczeniu ‘strumień, potok, źródło’, Sstp, podobnie jak pochodzący od niego antroponim *Stok*. Najstarsze poświadczenie nazwy hydronimicznej *Stok* pochodzi z 1365 roku (Bijak, 2013, s. 64), a więc została ona odnotowana w polskiej leksyce onimicznej wcześniej niż apelatyw *stok*.

Apelatyw *struga* notowany jest od XIII wieku w znaczeniu ‘mała rzeczka, strumień’ (por. psł. *struga ‘strumień’, Spsł). Hydronimy o nazwie *Struga* notowane są od XV–XVI wieku (Bijak, 2013, s. 64). Z tego okresu pochodzi także antroponim *Struga*.

Najstarszy przekaz dotyczący hydronimu *Strumień* pochodzi z 1283 roku (Bijak, 2013, s. 64), podobnie jak apelatywu *strumień* ‘potok, struga’. Natomiast antroponim *Strumień* występuje dopiero w nazwiskach współczesnych.

Apelatyw *bród* poświadczony jest od XIV wieku i posiada ogólne znaczenie ‘płytkie miejsce rzeki, przez którą można przejść lub przejechać na drugi brzeg’, a jako termin hydrograficzny zapewne ‘płytki strumień’, por. też gw. ‘leśna struga z twardym dnem’. Hydronim *Bród* pojawia się w źródłach w XVI wieku, wcześniej, bo w XIV wieku, występuje *Bródek* (Bijak, 2013, s. 72). Antroponim *Bród*, zapewne pierwotnie funkcjonujący jako przezwisko, notowany jest dopiero w nazwiskach współczesnych.

Wyraz popospolity *bełk/bełch* jest częstą bazą toponimiczną. Określany jako zachodniosłowiański, posiada kilka znaczeń: ‘huczenie, huk, łoskot’; ‘topiel wodna, wir’; a od XV wieku, także w gwarach określa ‘głęboką wodę koło młyna’, ‘wodę spadającą na turbinę koła młyńskiego’ oraz ‘grzęzawisko, błoto’. To ostatnie znaczenie uznawane jest za dominujące w toponimach. Hydronim (potamonin) *Bełk/Bełch* po raz pierwszy odnotowano w XV wieku (Bijak, 2013, s. 71). W dobie staropolskiej poświadczony jest antroponim *Bełch*, który występuje także w nazwiskach współczesnych.

Jest zatem grupa nazwisk współczesnych, które pochodzą od apelatywów poświadczonych w leksyce historycznej. Nazwiska w ten sposób utworzone mogły w niezmięnionej formie dotrzeć do obecnych czasów i tylko ze względu na braki w dokumentacji źródłowej nie zostały poświadczone w starszej warstwie nazewniczej, dlatego nie zostały zapisane w SSNO czy AnP. Mało prawdopodobne jest, aby współczesne nazwiska motywowane były historycznymi apelatywami.

Powtarzalność tych samych podstaw apelatywnych w różnych kategoriach nazw własnych jest odzwierciedleniem conceptualnego obrazu świata zakodowanego w języku. Pola semantyczne nazw omawianej grupy, to jest równobrzmiących apelatywów, antroponimów, toponimów i hydronimów, koncentrują się wokół charakterystyki terenu (*Barycz, Branica, Bród, Ruda, Brzeg, Buchta, Dolina, Kamień, Kamyk, Łąka, Niwa, Skala, Smuga*), podstaw botanicznych oznaczających roślinność i miejsca z nią związane (*Bór, Brzozowiec, Buczyna, Bukowiec, Dąb, Dąbrowa, Dąbrówka, Dębowiec, Dębina, Grabowiec, Jabłonka, Jabłoń, Jastrzęb, Jawor, Kalina, Laskowiec, Lipa, Lipnik, Maliniak, Osina, Płonka, Sośnica*) (por. też Lech-Kirstein, 2015b), dotyczą gospodarki leśnej, rolnej lub budowlanej (*Kadłub, Koziniec, Poręba, Pracza, Pasieka, Rudnik*), osadnictwa (*Gać, Grobla, Groblica, Gródek, Osiek*), a także oznaczają budowle i obiekty o charakterze gospodarczym (*Chobot, Gajówka, Jaz, Młynek*). W tej grupie nazw sporadycznie występują podstawy zoologiczne (*Jastrzęb*).

Zgromadzony materiał językowy pozwolił na wyróżnienie pod jedną etykietą nominacyjną tożsamy formalnie:

- 1) I – apelatywów; II – przezwisk odapelatywnych, według MrózS; III – nazwisk, według SNW; IV – zoonimów, według WSe, na przykład:
  - ap. *baca* I gw. ‘pasterz dozorujący juhasów’, SONP – przew. *Baca* II (‘nosi kożuch’, ‘ma dziwne góralskie kierpce’, ‘ma szerokie ramiona’, ‘mówi gwarą’, ‘pochodzi z gór’, ‘rodzice hodują barany’, MrózS) – nz. *Baca* III – zo. *Baca* IV ‘pies, kot, byk, owca’, WSe;
  - ap. *biały* I ‘najjaśniejszy’, ‘czysty’, przen. ‘nieskalany’, ‘spokojny’, SONP – przew. *Biały* II (‘ma jasne włosy’, MrózS) – nz. *Biały* III – zo. *Biały* IV ‘koń, królik, kot, gołąb, pies, byk, kura, chomik, indyk, kaczka, owca’, WSe;
  - ap. *cap* I ‘caban’, ‘stary kozioł’, przen. ‘głupiec’, ‘pień’, ‘czop’, SONP – przew. *Cap* II (‘nie myje się’, ‘jest zaniedbany i śmierdzi’, MrózS) – nz. *Cap* III – zo. *Cap* IV ‘koń, koza, byk, pies’, WSe;
  - ap. *cebula* I ‘korzeń czosnku i cebuli’, ‘zegarek o kształcie cebuli’, przen. ‘głupiec’, ‘wielki niedostatek’, SONP – przew. *Cebula* II (‘od uczesania’, ‘ma duże oczy’, ‘ubiera się warstwowo’, ‘ostra i wymagająca’, ‘je kanapki z cebulą’, ‘nosi zegarek kieszonkowy, czyli *cebulę*’, MrózS) – nz. *Cebula* III – zo. *Cebula* IV ‘krowa’, WSe;
  - przym. *czarny* I ‘kolor najciemniejszy’, ‘bez światła’, ‘szkaradny albo zły’, ‘smagły’, SONP – przew. *Czarny* II (‘ma czarne włosy’, ‘ma ciemną karnację’, MrózS) – nz. *Czarny* III – zo. *Czarny* IV ‘koń, kot, byk, wół, królik, pies, owca, indyk, chomik, kaczka, nutria’, WSe;
  - ap. *góral* I ‘mieszkaniec gór’, ‘deputowany’, ‘kapelusze góralski’, ‘rodzaj tańca’, obraz. ‘łotr, złodziej’, SONP – przew. *Góral* II (‘przyszedł do szkoły w czapce góralskiej’, ‘mieszka w górach’, ‘ma śmieszny akcent’, MrózS) – nz. *Góral* III – zo. *Góral* IV ‘koń, pies, krowa, królik’, WSe;

- ap. *kluska* I ‘gałka lub pasek ciasta’, SONP – przew. *Kluska* II (‘jest okrągła’, ‘jest błada’, ‘nie lubi klusek’, ‘niewyraźnie mówi’, MrózS) – nz. *Kluska* III – zo. *Kluska* IV ‘pies, świnia, kot, świnka morska, krowa’, WSe;
- ap. *kot* I ‘zwierzę ssące drapieżne’, przen. ‘niesmak’, ‘trzos’, gw. ‘drag do wyciągania wiadra ze studni’, ‘kotwica’, SONP – przew. *Kot* II (‘jest sprytny’, ‘jest mały, drobny’, ‘jest nowy w klasie’, MrózS) – nz. *Kot* III – zo. *Kot* IV ‘kot’, WSe;
- ap. *motyl* I ‘owad’, przen. ‘kokarda’, ‘taniec’, ‘siniak’, SONP – przew. *Motyl* II (‘ubiera się kolorowo’, MrózS) – nz. *Motyl* III – zo. *Motyl* IV ‘krowa’, WSe;
- ap. *pajda* I ‘wielka kromka chleba’, SONP – przew. *Pajda* II (‘jest otyła’, MrózS) – nz. *Pajda* III – zo. *Pajda* IV ‘koń, pies’, WSe;
- ap. *ryba* I ‘zwierzę skrzelowe, pokryte łuskami’, gw. ‘biceps’, SONP – przew. *Ryba* II (‘stłukł akwarium w pracowni biologicznej’, ‘jest sympatyczna, lubi się przymiłać’, ‘ma duże usta’, MrózS) – nz. *Ryba* III – zo. *Ryba* IV ‘krowa, pies’, WSe;
- ap. *rydz* I ‘gat. grzyba’, gw. ‘pewien taniec’, SONP – przew. *Rydz* II (‘ma rude włosy’, MrózS) – nz. *Rydz* III – zo. *Rydz* IV ‘gołąb’, WSe;
- ap. *skóra* I ‘powłoka ciała’, ‘tyłek’, ‘rzemień’, ‘lichy koń’, stp. ‘kora’, SONP – przew. *Skóra* II (‘nosi ubrania ze skóry; jest twardzielem’, MrózS) – nz. *Skóra* III – zo. *Skóra* IV ‘owca’, WSe;
- ap. *smoła* I ‘żywica z suchej destylacji’, pog. ‘śmierdziuch’, SONP – przew. *Smoła* II (‘ma śniadą, ciemną cerę’, MrózS) – nz. *Smoła* III – zo. *Smoła* IV ‘krowa’, WSe;
- ap. *sroka* I ‘ptak z rodz. kruków’, SONP – przew. *Sroka* II (‘często krzyczy’, ‘nosi dużo biżuterii’, ‘ma piskliwy głos’, ‘ma ciemne włosy’, ‘jest chuda’, ‘jest otyła’, MrózS) – nz. *Sroka* III – zo. *Sroka* IV ‘krowa, koń, owca, wół’, WSe;
- przym. *suchy* I ‘niemokry’, ‘postny’, przen. ‘oschły’, SONP – przew. *Suchy* II (‘jest chudy’, MrózS) – nz. *Suchy* III – zo. *Suchy* IV ‘koń’, WSe;
- ap. *wrona* I ‘ptak z rodz. kruków’, przen. ‘otwór’, SONP – przew. *Wrona* II (‘ma czarne, rozczochrane włosy’, ‘grał wronę w przedstawieniu’, ‘ma skrzeczający głos’, MrózS) – nz. *Wrona* III – zo. *Wrona* IV ‘krowa, koń, kura’, WSe;
- ap. *zajac* I ‘zwierzę szczurowate’, gw. ‘klops – pieczeń’, ‘drag’, ‘królik’, SONP – przew. *Zajac* II (‘ma duże zęby’, ‘ma wystające zęby’, ‘ma odstające uszy’, ‘ma duże uszy’, MrózS) – nz. *Zajac* III – zo. *Zajac* IV ‘królik, koń, krowa, wół’, WSe;
- 2) I – apelatywów; II – przezwisk odapelatywnych, według MrózS; III – nazwisk, według SNW; IV – zoonimów, według WSe; V – hydronimów, według BijN, na przykład:
- ap. *jaskółka* I ‘ptak wróblowaty’, SONP – przew. *Jaskółka* II (‘ma charakterystyczną urodę’, MrózS) – nz. *Jaskółka* III – zo. *Jaskółka* IV ‘krowa’, WSe – hydr. *Jaskółka* V;

- ap. *mucha* I ‘owad’, ‘szpicel’, ‘parch u koni’, ‘pszczoła’, ‘barć z pszczołami’, stp. ‘genitalia’, SONP – przew. *Mucha* II (‘jest wredna’, ‘do każdego się przymila’, ‘jest wścibska’, ‘łapał na lekcji muchy’, ‘jest bardzo słaby’, ‘jest nadpobudliwa’, ‘jest ruchliwa’, ‘jest natarczywa, nachalna’, ‘pasożytuje na innych’, ‘gada szybciej, niż bzyczy mucha’, MrózS) – nz. *Mucha* III – zo. *Mucha* IV ‘pies, koń, kot, krowa, byk’, WSe – hydr. *Mucha* V;
- ap. *żaba* I ‘zwierzę kręgowce’, przen. ‘czł. nadęty, próżny’, ‘berbec’, ‘kobieta chorowita’, SONP – przew. *Żaba* II (‘ma duże, wylupiate oczy’, ‘często chodzi w zielonych spodniach; ubiera się na zielono’, ‘chwalił się, że jadł żabie udka’, ‘ma pomarszczoną skórę’, ‘od układu ust’, ‘był przebrany za żabę na balu karnawałowym’, ‘dobrze skacze w gumę’, ‘ma głos podobny do rechotu żaby’, ‘porusza się niezdarnie’, ‘jest mała i spuchnięta’, MrózS) – nz. *Żaba* III – zo. *Żaba* IV ‘pies, koń, krowa, kot, owca’, WSe – hydr. *Żaba* V;
- 3) I – apelatywów; II – nazwisk, według SNW; III – nazw miejscowych lub terenowych, według NMPol, WM; IV – zoonimów, według WSe, na przykład:
- ap. *bugaj* I ‘stadnik’, gw. ‘duży chłopak’, ‘zakręt rzeki’, SONP – nz. *Bugaj* II – n. m. i n. ter. *Bugaj* III kuj.-pom., łódz., małop., podk., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – zo. *Bugaj* IV ‘byk’, WSe;
- ap. *dziedzic* I ‘dziedziczny właściciel’, ‘obywatel ziemski’, ‘kamienicznik’, gw. ‘pojedyncza sosna’, SONP; nz. *Dziedzic* II – n. ter. *Dziedzic* III kuj.-pom., NMPol – zo. *Dziedzic* IV ‘byk, wół’, WSe;
- ap. *kloc* I ‘kłoda’, ‘korpus ciała’, przen. ‘czł. gruby, gbur’, SONP; nz. *Kloc* II – n. m. *Kloc* III pom., WM – zo. *Kloc* IV ‘koń’, WSe.
- ap. *borsuk* I SW – nz. *Borsuk* II – n. m. i n. ter. *Borsuk* III lub., podk., NMPol, WM – zo. *Borsuk* IV ‘pies, wół’, WSe;
- ap. *czajka* I ‘ptak wodny z rodziny siewek’, ‘dawna, bardzo zwrotna łódź kozacka’, SJP – nz. *Czajka* II – n. ter. *Czajka* III zach., WM – zo. *Czajka* IV ‘krowa, koń, kura, gęś, pies’, WSe;
- 4) I – apelatywów; II – nazwisk, według SNW; III – nazw miejscowych lub terenowych, według NMPol, WM; IV – zoonimów, według WSe; V – hydronimów, według BijN, na przykład:
- ap. *brzezina* I ‘lasek brzoźowy, brzoza a. drewno brzoźowe’, ‘rózgi’, SONP – nz. *Brzezina* II – n. m. i n. ter. *Brzezina* III doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., opol., podk., podl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – zo. *Brzezina* IV ‘krowa’, WSe – hydr. *Brzezina* V;
- ap. *czerwonka* I ‘kier’, ‘odmiana gliny’, ‘rodz. grzybów’, stp. ‘biegunka krwawa’, ‘gat. ryby’, ‘choroba świń’, SONP, ‘rodzaj gleby’, NMPol – nz. *Czerwonka* II – n. m. i n. ter. *Czerwonka* III kuj.-pom., łódz., maz., podk., podl., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – zo. *Czerwonka* IV ‘krowa’, WSe – hydr. *Czerwonka* V;

- ap. *jawor* I ‘gatunek drzewa z rodzaju klonu’, SJP – nz. *Jawor* II – n. m. i n. ter. *Jawor* III doln., łódz., małop., opol., podk., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – zo. *Jawor* IV ‘koń, wół’, WSe – hydr. *Jawor* V;
- ap. *lipa* I ‘długowieczne drzewo strefy umiarkowanej półkuli północnej’, pot. ‘kłamstwo, bujda’, ‘coś źle, tandetnie wykonanego’, SJP – nz. *Lipa* II – n. m. i n. ter. *Lipa* III doln., łódz., maz., opol., podk., pom., święt., wielkop., NMPol, WM – zo. *Lipa* IV ‘krowa’, WSe – hydr. *Lipa* V;
- ap. *brzoza* I SW – nz. *Brzoza* II – n. m. i n. ter. *Brzoza* III doln., kuj.-pom., lubus., łódz., śl., wielkop., NMPol, WM – zo. *Brzoza* IV ‘krowa, koń’, WSe – hydr. *Brzoza* V;
- 5) I – apelatywów; II – przezwisk odapelatywnych, według MrózS; III – nazwisk, według SNW; IV – nazw miejscowych lub terenowych, według NMPol, WM; V – zoonimów, według WSe, na przykład:
- ap. *byk* I ‘stadnik’, przen. ‘dryblas’, ‘kuksaniec’, ‘błąd’, gw. ‘wół’, SONP – przezw. *Byk* II (‘jest wąty i niski’, ‘jest wysoki’, ‘jest dobrze zbudowany’, ‘każdego zaczepia’, ‘lubi prowokować do bójki’, ‘jest gruby’, ‘jest mały’, MrózS) – nz. *Byk* III – n. ter. *Byk* IV lub., łódz., małop., WM – zo. *Byk* V ‘byk, krowa’, WSe;
- ap. *gołąb* I ‘ptak’, gw. ‘gra dziecięca’, SONP – przezw. *Gołąb* II (‘od charakterystycznych ruchów głowy’, ‘ma siwe włosy’, ‘ubiera się na jasno’, ‘jest dobry, delikatny jak gołąbek’, MrózS) – nz. *Gołąb* III – n. m. *Gołąb* IV lub., święt., NMPol, WM – zo. *Gołąb* V ‘krowa’, WSe;
- ap. *kopacz* I ‘kopiący ziemię a. grabarz’, gw. ‘gość nieproszony na wesele, łopata’, SONP – przezw. *Kopacz* II (‘dłubie w nosie’, MrózS) – nz. *Kopacz* III – n. m. i n. ter. *Kopacz* IV doln., łódz., małop., maz., podk., śl., NMPol, WM – zo. *Kopacz* V ‘koń’, WSe;
- ap. *orzeł* I ‘ptak drapieżny z sokołów’, ‘herb w kształcie orła’, gw. ‘latawiec’, SONP – przezw. *Orzeł* II (‘ma dobry wzrok; dochodzi do celu w sposób perfekcyjny’, ‘ma duży nos’, MrózS) – nz. *Orzeł* III – n. ter. *Orzeł* IV wielkop., NMPol, WM – zo. *Orzeł* V ‘koń’, WSe;
- ap. *słowik* I ‘ptak wróblowaty’, ‘piszczalka wodna’, SONP – przezw. *Słowik* II (‘często śpiewa’, ‘ładnie śpiewa’, ‘uczy muzyki’, MrózS) – nz. *Słowik* III – n. m. i n. ter. *Słowik* IV łódz., małop., śl., NMPol, WM – zo. *Słowik* V ‘gołąb’, WSe;
- ap. *sokół* I ‘ptak drapieżny’, gw. ‘rodzaj tańca’, przen. ‘dorodny młodzieniec’, SONP – przezw. *Sokół* II (‘dobrze się uczy’, ‘ma taki nos’, ‘ma dobry wzrok’, MrózS) – nz. *Sokół* III – n. m. i n. ter. *Sokół* IV łódz., małop., maz., podk., święt., NMPol, WM – zo. *Sokół* V ‘kura, pies’, WSe;
- ap. *szczur* I ‘zwierzę z myszowatych’, przen. ‘człowiek ciekawy’, SONP – przezw. *Szczur* II (‘jest brzydki i wredny’, ‘ma głowę jak szczur’, ‘ma szczurzą twarz’,

- MrózS) – nz. *Szczur* III – n. ter. *Szczur* IV łódz., WM – zo. *Szczur* V ‘nutria, kot’, WSe.
- ap. *bania* I ‘rzecz pękata’, ‘gąsior’, ‘głowa łysa’, przen. ‘człowiek otyły’, SONP – przew. *Bania* II (‘jest gruba’, ‘ma dużą głowę’, MrózS) – nz. *Bania* III – n. m. *Bania* IV święt., małop., maz., podk., NMPol, WM – zo. *Bania* V ‘krowa, królik’, WSe;
- ap. *baran* I ‘zwierzę racicowe’, ‘skóra barana’, ‘kożuch’, przen. ‘głupiec’, SONP – przew. *Baran* II (‘jest głupi’, ‘ma kręcone włosy’, ‘jest tępy’, ‘wygląda jak baran’, MrózS) – nz. *Baran* III – n. m. i n. ter. *Baran* IV lub., małop., śl., święt., wielkop., NMPol, WM – zo. *Baran* V ‘pies, krowa, owca, królik, wół’, WSe;
- ap. *bocian* I ‘ptak podkasały’, gw. ‘nazwa kwiatów’, ‘cep hutniczy’, SONP – przew. *Bocian* II (‘jest wysoki’, ‘ma długie nogi’, ‘lubi ptaki i ma bardzo długie nogi’, MrózS) – nz. *Bocian* III – n. m. i n. ter. *Bocian* IV łódz., maz., śl., warm.-maz., NMPol, WM – zo. *Bocian* V ‘kura, koń, kot, krowa, gołąb’, WSe;
- ap. *broda* I ‘podbródek’, ‘włosy na brodzie’, przen. ‘starzec’, ‘brodacz’, ‘ostrze’, SONP – przew. *Broda* II (‘ma lekki zarost’, MrózS) – nz. *Broda* III – n. m. *Broda* IV pom., NMPol, WM – zo. *Broda* V ‘pies’, WSe;
- ap. *kaczka* I ‘ptak pletwonogi’, ‘plotka’, ‘znak dla zwołania ludzi’, SONP – przew. *Kaczka* II (‘jest mała’, ‘specyficznie chodzi’, ‘jest szeroka w biodrach’, ‘ma szeroki tyłek’, ‘ma krótkie, krzywe nogi’, ‘ma duże usta jak kaczka’, ‘chodzi kołysząc się na boki’, ‘utyka’, MrózS) – nz. *Kaczka* III – n. m. i n. ter. *Kaczka* IV łódz., maz., święt., wielkop., pom., NMPol, WM – zo. *Kaczka* V ‘gołąb’, WSe;
- ap. *karaś* I ‘ryba z karpiowatych’, ‘przyrząd do wyciągania ryb’, ‘potrawa z buraków i oleju’, ‘stępicą’, SONP – przew. *Karaś* II (‘hoduje ryby’, MrózS) – nz. *Karaś* III – n. m. *Karaś* IV (< ap. *karaś*, NMPol) kuj.-pom., warm.-maz., NMPol, WM – zo. *Karaś* V koń, WSe;
- ap. *śliwa* I ‘drzewo z migdałowatych lub owoc jego’, gw. ‘nagniotek, pęcherz’, SONP – przew. *Śliwa* II (‘ma fioletowe włosy’, ‘ma podłużną twarz’, ‘kiedyś chodził z podbitym okiem’, MrózS) – nz. *Śliwa* III – n. m. i n. ter. *Śliwa* IV łódz., śl., warm.-maz., NMPol, WM – zo. *Śliwa* V ‘krowa’, WSe;
- 6) I – apelatywów; II – przezwisk odapelatywnych, według MrózS; III – nazwisk, według SNW; IV – nazw miejscowych lub terenowych, według NMPol, WM; V – hydronimów, według BijN, na przykład:
- ap. *bęben* I ‘instr. muzyczny’, ‘licytacja’, ‘brzuchal, opój’, żart. ‘tyłek’, ‘berbeć’, ‘dżban’, SONP – przew. *Bęben* II (‘uczy muzyki’, MrózS) – nz. *Bęben* III – n. ter. *Bęben* IV lub., WM – hydr. *Bęben* V;
- ap. *niedźwiedź* I ‘zwierzę ssące drapieżne’, gw. ‘grzyb niejadalny, rodzaj gry’, SONP – przew. *Niedźwiedź* II (‘jest ociężały’, ‘jest otyły i powolny’, ‘jest sil-

- ny i dobrze zbudowany’, MrózS) – nz. *Niedźwiedź* III – n. m. i n. ter. *Niedźwiedź* IV doln., kuj.-pom., lub., lubus., małop., śl., święt., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – hydr. *Niedźwiedź* V;
- ap. *góra* I ‘wyniosłość’, gw. ‘strych’, ‘sterta’, ‘część wyżej leżąca’, SONP – przew. *Góra* II (‘jest łysy’, ‘mieszka w górach’, ‘jest wysoki’, MrózS) – nz. *Góra* III – n. m. i n. ter. *Góra* IV doln., kuj.-pom., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., podl., pom., śl., święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM – hydr. *Góra* V;
- 7) I – apelatywów; II – przezwisk odapelatywnych, według MrózS; III – nazwisk, według SNW; IV – nazw miejscowych lub terenowych, według NMPol, WM; V – zoonimów, według WSe; VI – hydronimów, według BijN, na przykład:
- ap. *jeleń* I ‘zwierzę pełnorogie’, SONP – przew. *Jeleń* II (‘jest głupi’, MrózS) – nz. *Jeleń* III – n. m. i n. ter. *Jeleń* IV kuj.-pom., lub., podl., pom., śl., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – zo. *Jeleń* V ‘wół, byk, krowa’, WSe – hydr. *Jeleń* VI;
- ap. *malina* I ‘roślina z rodz. różowatych’, ‘owoc maliny’, ‘znamię wrodzone’, SONP – przew. *Malina* II (‘ma znamię’, ‘maluje tak usta’, MrózS) nz. *Malina* III – n. m. i n. ter. *Malina* IV kuj.-pom., łódz., małop., opol., śl., święt., NMPol, WM – zo. *Malina* V ‘krowa, koń, kot, koza, królik, owca’, WSe – hydr. *Malina* VI.

Ciągłość semantyczną między tożsamymi formalnie nazwami nie zawsze da się ustalić, gdyż mogą one wywodzić się od dwóch lub kilku apelatywów. Przykładowo, etymologię nazwy *Deka* oznaczającą antroponim i toponim, można wywodzić od stp. *deka* ‘blacha lub papier, na którym ciasta pieką’, stp. ‘poduszka’, SONP lub niem. *Decke* ‘nakrycie, zasłona, kotara’, czy niem. *Deck* ‘pomost, pokład’, NMPol. W takiej sytuacji nie ma wspólnych etymologicznych elementów znaczeniowych między ap. *deka* – nz. *Deka* – n. m. *Deka* – zo. *Deka* ‘nutria’, WSe. Występują jedynie luźne, indywidualne asocjacje semantyczne. Bardziej prawdopodobne jest występowanie powiązań semantycznych między stp. apelatywem *deka*, nazwiskiem *Deka* i, być może, zoonimem *Deka* oraz między apelatywem niem. *Decke* lub *Deck* (które to apelatywy w procesie onimizacji na gruncie języka polskiego dostosowały grafię i fonetykę do naszego systemu językowego) i n. m. *Deka*. Wobec tego nazwisko *Deka* i nazwa miejscowa *Deka* nie będą należeć do tego samego etymologicznego łańcucha znaczeniowego.

Podobne zjawisko da się zaobserwować w odniesieniu do innych nazw, na przykład: ap. *kalina* I ‘drzewo lub krzew z rodziny przewiertniowatych, owoc tego drzewa’, SJP – nz. *Kalina* II – im. *Kalina* III – n. m. i n. ter. *Kalina* IV doln., małop., maz., śl., warm.-maz., wielkop., zach., NMPol, WM – zo. *Kalina* V ‘krowa, koń, królik, owca’, WSe – hydr. *Kalina* VI;

ap. *róża* I, SW – nz. *Róża* II – im. *Róża* III – n. m. i n. ter. *Róża* IV lub., łódz., opol., podk., warm.-maz. wielkop., NMPol, WM – zo. *Róża* ‘krowa, koń, kot, pies, królik, świnia, kura, papuga, świnka morska’, WSe.

Łańcuch semantyczny zaczynający się od apelatywu *kalina* nie będzie zachowany, jeśli uwzględni się motywację n. m., n. ter. lub hydr. *Kalina* przymiotnikiem *kalny* ‘bagnisty’, NMPol. Podobne zjawisko zachodzi w ciągu znaczeniowym pochodzącym od apelatywu *róża*, jeśli etymologię nazwiska lub n. m. i n. ter. *Róża* powiąże się z nazwą osobową *Róg*, z suf. *-ja, NMPol. Nazwy te będą zatem utworzone drogą derywacji sufiksalnej i nie będą tożsame z motywującymi je apelatywami, tym samym nie będą posiadały z nimi wspólnych cech semantycznych. Jednak w synchronicznej perspektywie badawczej, bez odwoływania się do etymologii nazw, uwzględniając tylko ich znaczenie realne, możemy nazwy te opisać pod wspólną etykietą nominacyjną, zgodnie z rozszerzoną teorią prototypu, traktując je jako jednostki polisemiczne.

W łańcuchu semantycznym, który rozpoczyna apelatyw posiadający kilka polisemicznych znaczeń, inne znaczenie ulegnie transformacji w procesie tworzenia nazwiska i inne posłuży kreacji nazwy miejscowej. Przykładowo, nazwisko *Buchta* motywowane jest apelatywem *buchta* w znaczeniu ‘bryka przykryta’, ‘kawał chleba lub ciasto na chleb’, a nazwa miejscowa *Buchta* wskazuje na miejsce przy ‘zatoce utworzonej przez zakręt rzeki’. Podobnie nazwisko *Bugaj* utworzone zostało z wykorzystaniem znaczenia gwarowego ‘duży chłopak’, natomiast toponim *Bugaj* lokalizuje miejscowość położoną przy ‘zakręcie rzeki’. Nazwiska przybierają znaczenie obiektów, zwierząt, roślin na zasadzie podobieństwa lub styczności metonimicznej desygnatów. Nazwy miejscowe natomiast przybierają znaczenie apelatywów odnoszących się do cech terenu, na którym zlokalizowana jest miejscowość. Różnego rodzaju asocjacje związane ze znaczeniem apelatywu *buchta* i *bugaj* zostały wykorzystane podczas kreacji równobrzmiących hydronimów i zoonimów. Wszystkie nazwy będą zgromadzone pod wspólną etykietą nominacyjną.

Kreacja onimów uzależniona była od uwarunkowań środowiskowych związanych z daną grupą socjolektalną. To, w jaki sposób motywacja pozajęzykowa może wpływać na charakter powiązania nazwy z denotatem i jakie elementy znaczenia podstawowego, asocjacyjnego czy konotacyjnego są wykorzystane w kreacji przezwiska wchodzącego w skład łańcucha polisemicznego, wskazują przezwiska odapelatywne socjolektu młodzieżowego, którego cechą jest wyjątkowa kreatywność i ekspresywność. Antroponimy przezwiskowe są bowiem świadectwem kreatywności językowej twórców onimów, ale przede wszystkim poświadczają nieujawnione w leksyce apelatywnej możliwości kojarzenia apelatywu i jego znaczenia z denotatem onimicznym.

Przezwiska odnazwiskowe socjolektu młodzieżowego pokazują, iż podstawa motywacyjna kojarzy się z „pokrewnymi” jednostkami nazewniczymi (Łuc, 2004, s. 119;

Biolik, 2012, s. 156–158). Użytkownicy języka mają świadomość więzi semantycznej łączącej nazwisko odapelatywne z podstawą derywacyjną antroponimu, gdyż kreacja przezwisk od tych właśnie nazwisk polega często na powrocie do genetycznej lub intuicyjnej apelatywnej podstawy derywacyjnej. Nazwisko w świadomości użytkowników języka posiada zatem znaczenie leksykalne, czego przykładem może być poniższy łańcuch znaczeniowy:

ap. *lis* I ‘zwierzę drapieżne z rodz. psów’, ‘wyga’, przen. ‘chytrość’, ‘futro ze skór lisich’, ‘czł. rudy’, SONP – nz. *Lis* II – przezw. *Lis* III (< nazw. *Lisak*, *Lisica*, *Lisiecki*, *Lisowski*), Mrózs – zo. *Lis* ‘pies’, WSe.

Nazwy własne równokształtne z apelatywem należą do kilku kategorii nazw własnych, oznaczają różne obiekty, reprezentują zatem odmienną treść. Nazwiska tożsame formalnie z apelatywami, toponimami, hydronimami czy zoonimami mogą być również tożsame z innymi kategoriami nazw własnych, czego przykładem są chrematonimy, takie jak ap. *stokrotka* ‘popularny kwiat ogrodowy’, SJP – chrematonim *Stokrotka* ‘sieć supermarketów’, GaCh – nz. *Stokrotka*.

W grupie tożsamych formalnie apelatywów, przezwisk odapelatywnych, antroponimów, toponimów i hydronimów wyraźnie rysuje się jedno główne pole semantyczne – świat zwierząt (np. *baran*, *bocian*, *borsuk*, *czajka*, *kaczka*, *niedźwiedź*). Oprócz tego, jako dość charakterystyczne, wyróżnić można pole semantyczne koncentrujące nazwy ze świata roślin, ze znacznym udziałem nazw drzew (np. *brzoza*, *jawor*, *lipa*, *śliwa*).

Powtarzające się równobrzmiące nazwy w różnych kategoriach nazw własnych są onimiczną interpretacją rzeczywistości, w języku odzwierciedlone jest bowiem postrzeganie świata przez społeczność posługującą się nim. Onimy wskazują na to, co dla danego społeczeństwa jest ważne, jakie wartości są dla niego istotne, ponadto utrwalają wiele faktów krajobrazowych, ale także społecznych i kulturowych.

6.2. Relacje onimiczno-apelatywne

Powiązania semantyczne onimiczno-apelatywne dotyczą apelatywizacji, w wyniku której nazwa własna w użyciu metaforycznym zyskuje nowe znaczenie. Funkcjonowanie metaforyczne i metonimiczne nazw własnych w warstwie apelatywnej zostało opisane przez Mariusza Rutkowskiego (2007a) jako zjawisko deonimizacji (nadrzędne w stosunku do apelatywizacji), w wyniku której nazwa traci atrybut *proprium*, kontekstowo, bez konieczności zyskania atrybutu *appellativum*. Nazwa własna rozumiana jako pojęcie nie jest „pusta semantycznie”. Na płaszczyźnie onimicznej zawiera przynajmniej znaczenie kategorialne, jednak podstawą znaczenia są konotacje związane z desygnatem danej nazwy (por. też Rutkowski, 2012). Znaczenie konotacyjne nazw własnych powoduje, że stają się one pierwszym, podstawowym ogniwem

łańcucha polisemicznego, ulegającym transformacji semantycznej, której rezultatem jest funkcjonowanie apelatywu odimiennego w różnych znaczeniach. Przykładem tego zjawiska są nazwy tożsame formalnie z gwarowymi apelatywami odimiennymi. Podstawą apelatywizacji słownictwa odantroponimicznego były konotacje wiążące się z imionami biblijnymi (*Judasz*), mitologicznymi (*Herkules*), charakterystycznymi dla poszczególnych grup etnicznych (*Mosiek, Iwan, Johann*) lub z imionami postaci historycznych (*Iwan Groźny*). Jednak najczęściej przekształceniom semantycznym ulegają imiona typowe dla zwyczaju nazewniczego lokalnej społeczności. Są to zarażem najbardziej rozbudowane znaczeniowo formacje, na przykład:

- ap. *maciek* (< im. *Maciej*, SI) ‘chłop’, ‘senność’, ‘człowiek gruby, otyły’, ‘człowiek niski i gruby’, ‘człowiek niezgrabny’, ‘człowiek błądliwy i schorowany’, ‘kaszanka’, ‘salceson’, ‘żołądek lub jelito zwierzęce wypełnione salcesonem’, ‘żołądek świni z uwędzonymi kawałkami mięsa’, ‘żołądek zwierzęcy wypełniony posiekkanymi podrobami, kaszą i tłuszczem’, ‘kołowrotek’, ‘część warsztatu tkackiego’, ‘kozyłek do piłowania drewna’, ‘obłożenie dzierzaka u cepów’, ‘rączka rynki, czyli płaskiego rondelka z trzema nogami’, ‘koń: a) gruby, silny, b) niedołążny’, ‘kozyłek, młody kozyłek’, ‘baran, młody baran’, ‘owca’, ‘żarłoczny cielak’, ‘kot’, ‘laska’, ‘igielnik’, ‘woreczek na tytoń z pęcherza świńskiego’, ‘obżartuch’, ‘gamoń, niedołąga, niezdarą’, ‘prostak’, ‘chłopiec przebiegły, przemyślny’, ‘opieńka miodowa’, ‘twardzioszek przydrożny’, ‘szpak pospolity’, ‘gołąb samiec’, ‘żołądek’, ‘brzuch’, KuchS;
- ap. *kaśka* I (< im. *Katarzyna*, SI) ‘basetla, kontrabas’, ‘człowiek nieumiejący dotrzymać obietnicy, gaduła, plotkarz’, ‘dziewczyna’, ‘gruba dziewczyna’, ‘jelito grube u zwierzęcia’, ‘kawka pospolita’, ‘kobieta wiejska’, ‘krowa’, ‘młot drewniany, kafar’, ‘rudbekia błyskotliwa’, ‘gatunek drobnego, kolorowego grochu’, KuchS;
- ap. *baśka* I (< im. *Barbara*, SI) ‘czaszka’, ‘dziewczyna’, ‘kobieta niska, tęga’, ‘gra w karty’, ‘służąca’, ‘śmierć’, ‘więzienie’, ‘drewniany młot, pałka’, ‘przyrząd do młócenia lnu’, ‘klacz, kobyła’, ‘koń’, ‘krowa’, ‘owca’, ‘kwiatostan wierzby’, KuchS;
- ap. *icek* I (< im. *Iczak, Izaak*, SIŻ) ‘człowiek nierozgarnięty’, ‘strzęp, zwisający kawałek materiału, zwisająca nitka’, ‘Żyd’, ‘człowiek wyglądem przypominający Żyda’, ‘człowiek niezgrabny’, ‘człowiek z orlim nosem’, ‘człowiek śmiesznie ubrany’, ‘człowiek, który nosi przykrótkie ubranie’, KuchS;
- ap. *jadwiga* I (< im. *Jadwiga*, SI) ‘niedołążny mężczyzna wykonujący prace kobiece’, ‘śmierć’, ‘uchwyt na szczapy smolne’, ‘ważka’, ‘wilga zwyczajna’, ‘kosaciec trawolistny’, ‘ostra trawa’, ‘ręczna siewkarnia’, ‘gruby kij zakrzywiony na końcu służący do zawieszania kotła nad ogniskiem’, ‘deseczka łącząca pedał z kołem w kołowrotku’, ‘deska, w której tkwi mielak w żarnach’, ‘szeroka obręcz na końcu piasty’, ‘mały statek rzeczny’, KuchS;
- ap. *marcin* I (< im. *Marcin*, SI) ‘czar złośliwy, który powoduje, że ciężko *mlonem* obracać w żarnach’, ‘derkacz pospolity’, ‘pędrak, poczwarka chrabąszcza’, ‘rodzaj węd-

liny’, ‘ruchomy piecyk żelazny’, ‘chryzantema’, ‘zboże nieskoszone przez nieuważę zniwiarza’, KuchS;

ap. *wojtek* I (< im. *Wojciech*, SI) ‘bocian biały’, ‘człowiek niespełna rozumu’, ‘diabeł’, ‘mały worek, torba na łupy złodziejskie’, ‘deseczka łącząca pedał z kołem w kołowrotku’, ‘podkład kolejowy’, ‘sztabki żelazne leżące na podkładach’, ‘maślak żółty’, ‘maślak sitarz’, ‘borowik’, KuchS

i wiele innych (por. np. Magda-Czekaj, 2003; Waniakowa, 2006; Pelcowa, 2010; Kucharzyk, 2010).

Rozbudowana liczba znaczeń świadczy o wykreowaniu nowego wyrazu – jednostki polisemicznej, powstałej w wyniku procesu apelatywizacji. Zdaniem Renaty Kucharzyk jest to pierwszy etap uzyskiwania nowych znaczeń wyrazu, następnym jest derywacja semantyczna, np. *jachim* w znaczeniu ‘uosobienie biedy na przednówku’ – apelatywizacja, a w znaczeniu ‘bieda, głód’ – derywacja semantyczna (Kucharzyk, 2010, s. 152). Zarówno apelatywizacja, jak i derywacja semantyczna stanowią elementy transformacji semantycznej, w jednym i w drugim wypadku dochodzi bowiem do modyfikacji znaczenia, którego punktem wyjścia jest znaczenie konotacyjne związane z denotatem imienia *Jachim*. Kojarzenie denotatów następuje w wyniku procesów psychicznych, to jest pojęć czy wyobrażeń, przez podobieństwo, kontrast, styczność w czasie lub przyczynowość, w sposób syntetyczny. Rozróżnienie metafory czy metonimii odbywa się dopiero na poziomie analizy naukowej. Różne procesy kojarzeniowe powodują powstanie łańcuchów semantycznych, począwszy od imienia i jego znaczeń konotacyjnych, co pozwoliło wyodrębnić powiązania semantyczne zawierające:

- 1) I – imię w formie podstawowej, według SIW i SIŻ; II – gwarowy apelatyw odimienny, według KuchS; III – nazwisko, według SNW, na przykład:
  - im. *Abraham* I – ap. *abraham* II ‘jubilat 50-latek’, ‘uroczystość z okazji pięćdziesiątej rocznicy urodzin’, KuchS – nz. *Abraham* III;
  - im. *Barabasz* II – ap. *barabasz* II ‘zły człowiek, rozbójnik, zabijaka’, ‘wichrzyciel, zdrajca, łotr’, KuchS – nz. *Barabasz* III;
  - im. *Bogumił* I – ap. *bogumił* II ‘wilga zwyczajna’, KuchS – nz. *Bogumił* III;
  - im. *Brygida* II – ap. *brygida* II ‘dziewczyna uparta i kłótniwa’, KuchS – nz. *Brygida* III;
  - im. *Kacper* I – ap. *kacper* II ‘nietoperz’, ‘derkacz pospolity’, ‘skowronek polny’, KuchS – nz. *Kacper* III;
  - im. *Kaim*, SIŻ I – ap. *kaim* II ‘człowiek zawistny’, ‘Żyd’, KuchS – nz. *Kaim* III;
  - im. *Kain* I – ap. *kain* II ‘długa, ciężka siekiera’, KuchS – nz. *Kain* III;
  - im. *Kajfasz* I – ap. *kajfasz* II ‘człowiek niehumanitarny’, ‘człowiek niezgrabny, nieatrakcyjny’, ‘snopek namazany gliną do krycia dachu’, ‘urzędnik, biurokrata’, ‘Żyd’, ‘nacznynie na zaprawę murarską’, ‘skrzynka na stare żelaziwo’, ‘podłużne korytko, zbite z desek, przy studni, źródle, z którego pije bydło’, KuchS – nz. *Kajfasz* III;

- im. *Cham* I – ap. *cham* II ‘wieśniak’, ‘człowiek ordynarny, grubiański, niekulturalny’, ‘człowiek podły, nikczemny, bez zahamowań moralnych’, KuchS – nz. *Cham* III;
- im. *Fajga*, SIŻ I – ap. *fajga* II ‘kobieta brudna, zaniedbana’, KuchS – nz. *Fajga* III;
- im. *Goliat* I – ap. *goliat* II ‘golec, biedak’, ‘olbrzym’, KuchS – nz. *Goliat* III;
- im. *Halina* I – ap. *halina* II ‘wierzchnie sukienne okrycie męskie’, KuchS – nz. *Halina* III;
- im. *Haman*, SIŻ I – ap. *haman* II ‘człowiek niezyczliwy, złośliwy, ordynarny’, ‘człowiek silny, rostry’, ‘kukła symbolizująca Hamana’, ‘potwór, olbrzym’, ‘silne, duże zwierzę’, KuchS – nz. *Haman* III;
- im. *Joachim* I – ap. *jachim* II ‘przednówek’, ‘uosobienie przysłowiowej biedy na przednówku’, ‘bieda’, ‘głód’, KuchS – nz. *Jachim* III;
- im. *Janina* I – ap. *janina* II ‘rodzaj ściegu’, KuchS – nz. *Janina* III;
- im. *Judasz* I – ap. *judasz* II ‘człowiek rudy’, ‘diabeł’, ‘jarząb pospolity, jarzębina’, ‘księżyc’, ‘człowiek fałszywy, obłudny, zdrajca’, ‘człowiek chytry, przebiegły, podstępny’, ‘kukła ze słomy symbolizująca Judasza’, ‘ognisko palone w Wielki Czwartek’, KuchS – nz. *Judasz* III;
- im. *Klara* I – ap. *klara* II ‘dziesiątka w kartach’, ‘księżyc’, ‘słońce’, KuchS – nz. *Klara* III;
- im. *Krzysztof* I – ap. *krzysztof* II ‘mityczna postać nagiego mężczyzny, stojąca w każdym kaszubskim mieście na rynku’, ‘posąg Neptuna na Długim Targu w Gdańsku’, KuchS – nz. *Krzysztof* III;
- im. *Łazarz* I – ap. *łazarz* II ‘chuda ryba’, ‘człowiek ciężko chory’, ‘człowiek nędzny moralnie’, ‘człowiek ubogi, żebrak, nędzarz’, ‘biedny gospodarz’, ‘więzienie’, ‘szpital św. Łazarza w Warszawie’, KuchS – nz. *Łazarz* III;
- im. *Małka* SIŻ I – ap. *małka* II ‘dziewczyzna trochę niedołożna’, KuchS – nz. *Małka* III;
- im. *Marta* I – ap. *marta* II ‘kuna’, KuchS – nz. *Marta* III;
- im. *Marian* I – ap. *maryjan* II ‘majeranek ogrodowy’, KuchS – nz. *Maryjan* III;
- im. *Mateusz* I – ap. *mateusz* II ‘gatunek trawy – tymotka łąkowa’, ‘gatunek trawy – rajgras’, KuchS – nz. *Mateusz* III;
- im. *Matiasz* I – ap. *matiasz* II ‘zając’, KuchS – nz. *Matiasz* III;
- im. *Mendel* SIŻ I – ap. *mendel* II ‘mały chłopiec’, KuchS – nz. *Mendel* III;
- im. *Mikita* I – ap. *mikita* II ‘człowiek niezgrabny, nieruchawy’, ‘człowiek szybki, sprawny w jeździe konnej’, ‘kozak’, ‘taniec ludowy skakany przez kij’, ‘wiklina’, ‘zając’, KuchS – nz. *Mikita* III;
- im. *Mikołaj* I – ap. *mikołaj* II ‘człowiek zły’, ‘grdyka’, ‘jakaś roślina’, ‘osoba przynosząca podarki’, ‘żartobliwie niedźwiedź’, ‘zwyczaj dawania dzieciom podarków’, ‘figurka przedstawiająca św. Mikołaja’, KuchS – nz. *Mikołaj* III;

- im. *Mojżesz* I – ap. *mojżesz* II ‘drewniany gwóźdź spajający felgi’, ‘małe jajko’, KuchS – nz. *Mojżesz* III;
- im. *Piłat* I – ap. *piłat* II ‘ustęp, ubicacja (w klasztorach)’, ‘rodzaj radła’, ‘tępy nóż’, KuchS – nz. *Piłat* III;
- im. *Regina* I – ap. *regina* II ‘dalia ogrodowa’, KuchS – nz. *Regina* III;
- im. *Rudolf* I – ap. *rudolf* II ‘człowiek z rudymi włosami’, KuchS – nz. *Rudolf* III;
- im. *Wawrzyniec* I – ap. *wawrzyniec* II ‘biedronka’, KuchS – nz. *Wawrzyniec* III;
- 2) I – imię w formie derywowanej, według KuchS; II – gwarowy apelatyw odimieniny, według KuchS; III – nazwisko, według SNW, na przykład:
- im. *Antek* I (< im. *Antoni*, SIW) – ap. *antek* II ‘mieszkaniec okolic Lubawy i Brodnicy’, ‘świecznik na łuczycywa’, ‘łobuz, nicpoń’, ‘cymbał, dureń’, KuchS – nz. *Antek* III;
- im. *Antonik* I (< im. *Anton*, SIW) – ap. *antonik* II ‘figurka przedstawiająca św. Antoniego’, KuchS – nz. *Antonik* III;
- im. *Bacha* I (< im. *Bacha* < im. *Barbara*, SIW) – ap. *bacha* II ‘kwiatostan roślin iglastych; szyszka’, ‘kwiatostan rogoży’, ‘owca’, ‘samiec owcy; baran’, KuchS – nz. *Bacha* III;
- im. *Bartoszek* I (< im. *Bartłomiej*, SIW) – ap. *bartoszek* II ‘uczestnik zabaw zapustnych: chłopczyk siedzący na karku drugiego, przebranego za osła’, KuchS – nz. *Bartoszek* III;
- im. *Bartuś* I (< im. *Bartłomiej*, SIW) – ap. *bartuś* II ‘jedna z rączek utrzymujących nicielnice w warsztacie tkackim’, KuchS – nz. *Bartuś* III;
- im. *Baszka* I (< im. *Barbara*, SIW) – ap. *baszka* II ‘gra w karty’, ‘owca, młoda owca’, ‘kwiatostan wierzby, brzozy, topoli’, ‘szyszka świerkowa lub jodłowa’, ‘rogoża’, ‘turzyca odległokłosa’, ‘rdest węzownik’, KuchS – nz. *Baszka* III;
- im. *Błazek* I (< im. *Błazej*, SIW) – ap. *blazek* II ‘człowiek nędzny, ubogi’, KuchS – nz. *Błazek* III;
- im. *Butrym* I (< im. *Butrym*, SIW) – ap. *butrym* II ‘człowiek otyły’, KuchS – nz. *Butrym* III;
- im. *Dorka* I (< im. *Dorota*, SIW) – ap. *dorka* II ‘dziewczyna nierozgarnięta, niezręczna’, ‘krowa’, ‘krótka, gruba część jelita świni, używana do robienia kiszek’, KuchS – nz. *Dorka* III;
- im. *Feluś* I (< im. *Feliks*, SIW) – *Feluś* II – ap. *feluś* II ‘urwis’, ‘zły duch’, KuchS – nz. *Feluś* III;
- im. *Francek* I (< im. *Franciszek*, SIW) – ap. *francek* II ‘placek ziemniaczany’, ‘żartobliwie żandarm’, KuchS – nz. *Francek* III;
- im. *Franek* I (< im. *Franciszek*, SIW) – ap. *franek* II ‘mieszkaniec okolic Lubawy i Brodnicy’, KuchS – nz. *Franek* III;
- im. *Frant* I (< im. *František*, SIW) – ap. *frant* II ‘błazen, kuglarz’, ‘człowiek przebiegły, spryciarz, oszust’, KuchS – nz. *Frant* III;

- im. *Frica* I (< im. *Friederike*, SIW) – ap. *frica* II ‘strojnisia’, KuchS – nz. *Frica* III;
- im. *Gabrys* I (< im. *Gabriel*, SIW) – ap. *gabrys* II ‘człowiek stale niezadowolony, ciągle pragnący czegoś nowego’, ‘pieszczotliwie gołąb’, KuchS – nz. *Gabrys* III;
- im. *Gawrys* I (< im. *Gabriel*, SIW) – ap. *gawrys* II ‘pieszczotliwie gołąb’, KuchS – nz. *Gawrys* III;
- im. *Giera* I (< im. *Gertruda*, SIW) – ap. *giera* II ‘kobieta niechlujnie, niestaranie ubrana’, KuchS – nz. *Giera* III;
- im. *Gierka* I (< im. *Gertruda*, SIW) – ap. *gierka* II ‘dziewczyna służąca’, ‘dziewczyna’, ‘kobieta niechlujnie, niestaranie ubrana’, KuchS – nz. *Gierka* III;
- im. *Grzela* I (< im. *Grzegorz*, SIW) – ap. *grzela* II ‘uosobienie snu’, ‘uosobienie biedy’, KuchS – nz. *Grzela* III;
- im. *Grzenia* I (< im. *Grzegorz*, SIW) – ap. *grzenia* II ‘ślamazara, niedołęga’, ‘uosobienie snu’, ‘uosobienie biedy’, KuchS – nz. *Grzenia* III;
- im. *Grześ* I (< im. *Grzegorz*, SIW) – ap. *grześ* II ‘głupiec’, ‘ubłocony spód u spódnicy’, KuchS – nz. *Grześ* III;
- im. *Halinka* I (< im. *Halina*, SIW) – ap. *halinka* II ‘wierzchnie sukienne okrycie męskie’, KuchS – nz. *Halinka* III;
- im. *Hana* I (< im. *Anna*, SIW) – ap. *hana* II ‘gatunek jęczmienia’, KuchS – nz. *Hana* III;
- im. *Hancek* I (< im. *Anzelm*, *Johann*, SIW) – ap. *hancek* II ‘żrebak’, KuchS – nz. *Hancek* III;
- im. *Hanka* I (< im. *Anna*, SIW) – ap. *hanka* II ‘dziewczyna’, ‘kawka pospolita’, ‘sztanca do wybijania metalowych guzików’, KuchS – nz. *Hanka* III;
- im. *Hanys* I (< im. *Johann*, SIW) – ap. *hanys* II ‘mieszkaniec Śląska’, KuchS – nz. *Hanys* III;
- im. *Hanysek* I (< im. *Johann*, SIW) – ap. *hanysek* II ‘medalik do noszenia na szyi lub przy różańcu’, ‘mieszkaniec Śląska’, ‘biedrzeniec anyż’, ‘kminek zwyczajny’, KuchS – nz. *Hanysek* III;
- im. *Helijasz* I (< im. *Eliasz*, SIW) – ap. *helijasz* II ‘aloes’, ‘człowiek duży, im. wysoki’, KuchS – nz. *Helijasz* III;
- im. *Herszel* I (< im. *Hirsz*, SIŻ) – ap. *herszek* ‘szerszeń’, ‘Żyd’, KuchS – nz. *Herszel* III;
- im. *Hick* I (< im. *Ichak*, *Izaak*, SIŻ) – ap. *hick* II ‘łobuz, urwis’, ‘Żyd’, KuchS – nz. *Hick* III;
- im. *Irga* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *irga* II ‘zły duch, demon górniczy’, KuchS – nz. *Irga* III;
- im. *Jadaś* I (< im. *Adam*, SIW) – ap. *jadaś* II ‘żołądek’, KuchS – nz. *Jadaś* III;
- im. *Jaga* I (< im. *Agnieszka*, *Agata*, SIW) – ap. *jaga* II ‘gęś’, ‘kobieta kłótniwa, sekutnica’, KuchS – nz. *Jaga* III;

- im. *Jakubek* I (< im. *Jakub*, SIW) – ap. *jakubek* II ‘gatunek grzyba’, ‘sprzedawca nakłaniający do kupowania’, ‘wilk’, KuchS – nz. *Jakubek* III;
- im. *Janiczek* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *janiczek* II ‘chaber, bławatek’, ‘mała lampa’, ‘mały żarzący się kawałek np. drewna’, ‘robaczek świętojański’, KuchS – nz. *Janiczek* III;
- im. *Janka* I (< im. *Janina*, SIW) – ap. *janka* II ‘odmiana wczesnych ziemniaków’, KuchS – nz. *Janka* III;
- im. *Janus* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *janus* II ‘człowiek zaniedbany’, KuchS – nz. *Janus* III;
- im. *Jarominek* I (< im. *Hieronim*, SIW) – ap. *jarominek* II ‘diabeł’ ‘niespokojne zwierzę’, KuchS – nz. *Jarominek* III;
- im. *Jaroszek* I (< im. *Hieronim*, SIW) – ap. *jaroszek* II ‘człowiek niespokojny, dokuczliwy, sprawiający kłopoty’, ‘zły, przewrotny charakter’, ‘diabeł’, ‘duch wodny’, KuchS – nz. *Jaroszek* III;
- im. *Jasiaczek* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jasiaczek* II ‘poduszka’, KuchS – nz. *Jasiaczek* III;
- im. *Jasieczek* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jasieczek* II ‘poduszka’, KuchS – nz. *Jasieczek* III;
- im. *Jasiek* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jasiek* II ‘człowiek małomówny i flegmatyczny’, ‘deseczka łącząca pedał z kołem w kołowrotku’, ‘diabeł’, ‘fasola zwykła’, ‘poduszka’, ‘ryba słodkowodna’, ‘wir powietrzny’, ‘żołądek’, KuchS – nz. *Jasiek* III;
- im. *Jasik* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jasik* II ‘ruchomy piecyk żelazny’, KuchS – nz. *Jasik* III;
- im. *Jaś* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jaś* II ‘bocian biały’, ‘diabeł’, ‘poduszka’, ‘człowiek głupi’, ‘fasola zwykła’, ‘bluszcz doniczkowy, prawdopodobnie trzykrotka’, ‘jakiś kwiat doniczkowy’, ‘wiatr’, ‘śnieg’, ‘zając’, ‘koń maści kasztanowej’, KuchS – nz. *Jaś* III;
- im. *Jaśko* I (< im. *Jan*, SIW) – ap. *jaśko* II ‘poduszczyk’, KuchS – nz. *Jaśko* III;
- im. *Jerzyk* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *jerzyk* II ‘jaskółka: brzegówka, oknówka’, ‘jerzyk zwyczajny’, KuchS – nz. *Jerzyk* III;
- im. *Jędra* I (< im. *Andrzej*, SIW) – ap. *jędra* II ‘zły duch, demon górniczy’, ‘demon wodny’, KuchS – nz. *Jędra* III;
- im. *Jędraś* I (< im. *Andrzej*, SIW) – ap. *jędraś* II ‘żółty kwiat podobny do rezedy’, KuchS – nz. *Jędraś* III;
- im. *Jędredek* I (< im. *Andrzej*, SIW) – ap. *jędredek* II ‘mieszkaniec okolic Olkusza i Skały’, KuchS – nz. *Jędredek* III;
- im. *Józik* I (< im. *Józef*, SIW) – ap. *józik* II ‘jastrząb’, KuchS – nz. *Józik* III;
- im. *Józefek* I (< im. *Józef*, SIW) – ap. *józefek* II ‘placek z tartych ziemniaków pieczony na fajerkach’, ‘hyzop lekarski’, ‘lilia’, KuchS – nz. *Józefek* III;

- im. *Józwa* I (< im. *Józef*, SIW) – ap. *józwa* II ‘mieszkaniec okolic Lubawy i Brodnicy’, KuchS – nz. *Józwa* III;
- im. *Juraszek* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *juraszek* II ‘małe drewniane narzędzie służące do zwijania nici’, KuchS – nz. *Juraszek* III;
- im. *Jurek* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *jurek* II ‘jerzyk zwyczajny’, ‘narzędzie drewniane z kija krótkiego miernej grubości, zakarbowanego na obu końcach, do zwijania przędzy na kłębki’, ‘zły duch’, KuchS – nz. *Jurek* III;
- im. *Jurk* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *jurk* II ‘człowiek, który za życia zapisał swą duszę diabłu’, ‘diabeł, zły duch’, ‘duszek domowy, który chętnie przebywał pod piecem’, ‘żarnowiec miotłasty’, ‘janowiec’, KuchS – nz. *Jurk* III;
- im. *Jurzyk* I (< im. *Jerzy*, SIW) – ap. *jurzyk* II ‘jerzyk zwyczajny’, ‘jaskółka, prawdopodobnie dymówka’, KuchS – nz. *Jurzyk* III;
- im. *Kajtek* I (< im. *Kajetan*, SIW) – ap. *kajtek* II ‘osoba niskiego wzrostu’, ‘małe dziecko’, KuchS – nz. *Kajtek* III;
- im. *Karlik* I (< im. *Karl*, *Karol*, SIW) – ap. *karlik* II ‘kawaler, młodzieniec’ ‘krasnoludek’, ‘gatunek kukurydzy’, KuchS – nz. *Karlik* III;
- im. *Karolek* I (< im. *Karol*, SIW) – ap. *karolek* II ‘kminek zwyczajny’, KuchS – nz. *Karolek* III;
- im. *Karolus* I (< im. *Karl*, *Karol*, SIW) – ap. *karolus* II ‘kawaler, młodzieniec’, KuchS – nz. *Karolus* III;
- im. *Kasia* I (< im. *Katarzyna*, SIW) – ap. *kasia* II ‘człowiek nieumiejący dotrzymać obietnicy, gaduła, plotkarz’, ‘młot drewniany’, ‘sroka pospolita’, ‘śmierć’, KuchS – nz. *Kasia* III;
- im. *Kasica* I (< im. *Katarzyna*, SIW) – ap. *kasica* II ‘gruba dziewczyna’, KuchS – nz. *Kasica* III;
- im. *Kasperek* I (< im. *Kasper*, SIW) – ap. *kasperek* II ‘głupiec, błazen’, ‘kogut’, ‘rzekotka drzewna’, ‘penis’, KuchS – nz. *Kasperek* III;
- im. *Katrynka* I (< im. *Katarzyna*, SIW) – ap. *katrynka* II ‘biedronka’, KuchS – nz. *Katrynka* III;
- im. *Konda* I (< im. *Kunegunda*, SIW) – ap. *konda* II ‘kobieta niezgodna’, KuchS – nz. *Konda* III;
- im. *Kondratek* I (< im. *Kondrat*, *Konrad*, SIW) – ap. *kondratek* II ‘człowiek – karczeł’, ‘bluszczuk kurdybanek’, KuchS – nz. *Kondratek* III;
- im. *Krystek* I (< im. *Krzysztof*, *Krystyn*, SIW) – ap. *krystek* II ‘ruchomy piecyk żelazny’, KuchS – nz. *Krystek* III;
- im. *Kubusz* I (< im. *Jakub*, SIW) – ap. *kubusz* II ‘diabeł, zły duch’, KuchS – nz. *Kubusz* III;

- im. *Kubuś* I (< im. *Jakub*, SIW) – ap. *kubuś* II ‘diabeł, zły duch’, ‘jastrząb’, ‘łobuz, cwaniak, huncwot’, ‘potrawa, placek z tartych ziemniaków’, ‘ruchomy piecyk żelazny’, ‘zając’, KuchS – nz. *Kubuś* III;
- im. *Kunda* I (< im. *Kunegunda*, SIW) – ap. *kunda* II ‘mieszkanca wsi Olszyny w powiecie gorlickim’, KuchS – nz. *Kunda* III;
- im. *Lejba* I (< im. *Lejb*, SIŻ) – ap. *lejba* II ‘długie, zbyt obszerne wierzchnie okrycie’, ‘niedołączny koń’, ‘człowiek leniwy’, ‘człowiek włóczący się po nocach’, ‘człowiek rozlazły’, ‘człowiek niedbale ubrany’, ‘człowiek gruby’, ‘człowiek niezgrabny’, KuchS – nz. *Lejba* III;
- im. *Maciejek* I (< im. *Maciej*, SIW) – ap. *maciejek* II ‘laska’, KuchS – nz. *Maciejek* III;
- im. *Macioch* I (< im. *Maciej*, SIW) – ap. *macioch* II ‘brzuch zwierzęcia’, ‘brzuch’, KuchS – nz. *Macioch* III;
- im. *Maciuk* I (< im. *Maciej*, SIW) – ap. *maciuk* II ‘brzuch zwierzęcia’, KuchS – nz. *Maciuk* III;
- im. *Marcinek* I (< im. *Marcin*, SIW) – ap. *marcinek* II ‘aster krzaczasty’, ‘człowiek mrukliwy’, ‘figurka wielkości dziecka, niesiona w pochodzie dożynkowym’, ‘ruchomy piecyk żelazny’, KuchS – nz. *Marcinek* III;
- im. *Margola* I (< im. *Małgorzata*, SIW) – ap. *margola* II ‘dziewczyna niechlujnie ubrana’, ‘pstra krowa’, KuchS – nz. *Margola* III;
- im. *Markus* I (< im. *Markus*, SIW) – ap. *markus* II ‘marchew pastwana’, KuchS – nz. *Markus* III;
- im. *Marusza* I (< im. *Maria*, SIW) – ap. *marusza* II ‘dziwaczka, straszdyło’, KuchS – nz. *Marusza* III;
- im. *Maryjka* I (< im. *Maria*, SIW) – ap. *maryjka* II ‘biedronka’, ‘mała szafka’, ‘panna ubrana na biało, biorąca udział w procesji 8 grudnia, na pamiątkę cudownego uratowania ludzi od zarazy’, ‘przydrożny świętek’, KuchS – nz. *Maryjka* III;
- im. *Marynka* I (< im. *Maria*, SIW) – ap. *marynka* II ‘biedronka’, ‘jakiś kwiat ogrodowy’, ‘koźlarz czerwony’, ‘sielawa’, ‘jakiś gatunek ryby’, KuchS – nz. *Marynka* III;
- im. *Maryśka* I (< im. *Maria*, SIW) – ap. *maryśka* II ‘żartobliwie o dziewczynie’, KuchS – nz. *Maryśka* III;
- im. *Mateja* I (< im. *Mateusz*, SIW) – ap. *mateja* II ‘gatunek trawy – tymotka łąkowa’, KuchS – nz. *Mateja* III;
- im. *Matejka* I (< im. *Mateusz*, SIW) – ap. *matejka* II ‘gatunek trawy – tymotka łąkowa’, KuchS – nz. *Matejka* III;
- im. *Michałek* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *michałek* II ‘łyk’, ‘przyrząd do ściągania butów z cholewami’, ‘aster krzaczasty’, ‘kocanka’, ‘mydlnica lekarska’, KuchS – nz. *Michałek* III;

- im. *Michałka* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *michałka* II ‘odmiana gruszek’, KuchS – nz. *Michałka* III;
- im. *Michałko* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *michałko* II ‘bocian biały’, ‘grdyka’, KuchS – nz. *Michałko* III;
- im. *Mika* I (< im. *Mikołaj*, *Maria*, SIW) – ap. *mika* II ‘komar’, KuchS – nz. *Mika* III;
- im. *Mikołajek* I (< im. *Mikołaj*, SIW) – ap. *mikołajek* II ‘biedronka’, ‘mikołajek polny’, ‘rodzaj tańca regionalnego’, ‘figurka z ciasta wyobrażająca postać św. Mikołaja’, KuchS – nz. *Mikołajek* III;
- im. *Misio* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *misio* II ‘niedźwiedź’, ‘pluszowa zabawka’, KuchS – nz. *Misio* III;
- im. *Miszk* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *miszk* II ‘niedźwiedź’, KuchS – nz. *Miszk* III;
- im. *Miszka* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *miszka* II ‘odmiana jabłek’, KuchS – nz. *Miszka* III;
- im. *Miś* I (< im. *Michał*, SIW) – ap. *miś* II ‘człowiek otyły, ociężały’, ‘człowiek szczupły i podstępny’, ‘niedźwiedź’, ‘pluszowa zabawka’, ‘płaszczyk z pluszu’, ‘przebieraniec, który w karnawale chodzi po domach’, KuchS – nz. *Miś* III;
- im. *Mojżesz* I (< im. *Mojżesz*, SIW) – ap. *mojżesz* II ‘drewniany gwóźdź spajający felgi’, ‘małe jajko’, KuchS – nz. *Mojżesz* III;
- im. *Mosiek* I (< im. *Mosze*, *Mojżesz*, SIW) – ap. *mosiek* II ‘Żyd’, ‘człowiek leworęczny, mańkut’, ‘człowiek niezaradny’, ‘mała lampka bez knota’, ‘kapturek w lampie naftowej’, KuchS – nz. *Mosiek* III;
- im. *Piotruś* I (< im. *Piotr*, SIW) – ap. *piotruś* II ‘mężczyzna zagląający do garnków’, KuchS – nz. *Piotruś* III;
- im. *Sobek* I (< im. *Sebastian*, SIW) – ap. *sobek* II ‘zając’, KuchS – nz. *Sobek* III;
- im. *Srul* I (< im. *Izrael*, SIW) – ap. *srul* II ‘Żyd’, KuchS – nz. *Srul* III;
- im. *Stasiek* I (< im. *Stanisław*, SIW) – ap. *stasiek* II ‘mieszkaniec okolic podgórskich, Lach’, KuchS – nz. *Stasiek* III;
- im. *Staś* I (< im. *Stanisław*, SIW) – ap. *stas* II ‘bocian biały’, KuchS – nz. *Staś* III;
- im. *Szczepanik* I (< im. *Szczepan*, SIW) – ap. *szczepanik* II ‘kolędnik’, KuchS – nz. *Szczepanik* III;
- im. *Szymek* I (< im. *Szymon*, SIW) – ap. *szymek* ‘wół’, KuchS – nz. *Szymek* III;
- im. *Terecha* I (< im. *Teresa*, SIW) – ap. *terecha* II ‘dziewczyna niezręczna, niezgrabna’, ‘kobieta beztroska’, KuchS – nz. *Terecha* III;
- im. *Tereska* I (< im. *Teresa*, SIW) – ap. *tereska* II ‘gatunek ptaka’, KuchS – nz. *Tereska* III;
- im. *Tomek* I (< im. *Tomasz*, SIW) – ap. *tomek* II ‘głupiec’, ‘świecznik na łuczywo’, KuchS – nz. *Tomek* III;

- im. *Tośka* I (< im. *Antonina*, SIW) – ap. *tośka* II ‘młoda świnia’, KuchS – nz. *Tośka* III;
- im. *Wacek* I (< im. *Wacław*, SIW) – ap. *wacek* II ‘człowiek dobroduszny i naiwny’, ‘zawinięty w szmatkę cukier, kawałek chleba, ugotowany ziemniak itp. dawany dziecku do ssania’, ‘worek, woreczek’, ‘sakiewka na pieniądze’, KuchS – nz. *Wacek* III;
- im. *Walek* I (< im. *Walenty*, SIW) – ap. *walek* II ‘figura w kartach’, KuchS – nz. *Walek* III;
- im. *Walk* I (< im. *Walenty*, SIW) – ap. *walk* II ‘figura w kartach’, KuchS – nz. *Walk* III;
- im. *Wasylek* I (< im. *Wasył*, *Wasilij*, SIW) – ap. *wasylek* II ‘chaber, bławatek’, KuchS – nz. *Wasylek* III;
- im. *Wasyłka* I (< im. *Wasył*, *Wasilij*, SIW) – ap. *wasyłka* II ‘chaber, bławatek’, KuchS – nz. *Wasyłka* III;
- im. *Wawrzynek* I (< im. *Wawrzyniec*, SIW) – ap. *wawrzynek* II ‘poduszczecka’, KuchS – nz. *Wawrzynek* III;
- im. *Wicek* I (< im. *Wincenty*, SIW) – ap. *wicek* II ‘nietoperz’, ‘ruchomy piecyk żelazny’, KuchS – nz. *Wicek* III;
- im. *Władek* I (< im. *Władysław*, SIW) – ap. *władek* II ‘Polak z centralnej Polski’, KuchS – nz. *Władek* III;
- im. *Woch* I (< im. *Wojciech*, SIW) – ap. *woch* II ‘nazwa mieszkańców kilku wsi w okolicach Siedlec’, KuchS – nz. *Woch* III;
- im. *Wojciech* I (< im. *Wojciech*, SIW) – ap. *wojciech* II ‘leszcz’, ‘maślak sitarz’, ‘wilk’, ‘narcyz biały’, ‘knieć błotna, kaczeniec’, KuchS – nz. *Wojciech* III;
- im. *Wojtaszek* I (< im. *Wojciech*, SIW) – ap. *wojtaszek* II ‘jakaś roślina, prawdopodobnie lucerna siewna’, KuchS – nz. *Wojtaszek* III;
- im. *Wojtko* I (< im. *Wojciech*, SIW) – ap. *wojtko* II ‘wilk’, KuchS – nz. *Wojtko* III;
- im. *Wojtuś* I (< im. *Wojciech*, SIW) – ap. *wojtuś* II ‘bocian biały’, KuchS – nz. *Wojtuś* III;
- im. *Zośka* I (< im. *Zofia*, SIW) – ap. *zośka* II ‘śmierć’, KuchS – nz. *Zośka* III.

Głównym elementem łańcucha semantycznego omawianych nazw jest imię w formie podstawowej lub derywowanej. Znaczenie konotacyjne związane z nosicielem danego imienia może powodować liczne przekształcenia semantyczne, prowadzące do powstania polisemii onimiczno-apelatywnej. W małej społeczności, jaką stanowią mieszkańcy wsi, dana formacja imienna kierowana jest do określonej osoby, co wyklucza nieporozumienie. Zindywidualizowanie imienia i połączenie go z cechami nosiciela prowadzi do leksykalnej semantyzacji onimu, stąd *Filip*, to ‘człowiek niemądry’, *Iwan* ‘człowiek zły, dokuczliwy, sprawiający kłopot’, ‘człowiek gwałtow-

ny i nieobliczalny', a *Wacek* 'człowiek dobroduszny i naiwny'. W momencie zerwania związku denotacyjnego dochodzi do apelatywizacji imienia i przybierania przez niego znaczeń metaforycznych, np. *iwana* 'diabeł', 'demon wodny', *wacek* 'zawinięty w szmatkę cukier, kawałek chleba, ugotowany ziemniak itp. dawany dziecku do ssania', 'worek, woreczek', 'sakiewka na pieniądze'. W wielu wypadkach znaczenie związane z daną osobą uległo zatarciu, natomiast apelatywy odimienne funkcjonują jedynie w znaczeniu metaforycznym (np. *wicek* 'nietoperz', 'ruchomy piecyk żelazny'; *wojciech* 'leszcz', 'maślak sitarz', 'wilk', 'narcyz biały', 'knieć błotna, kaczeniec'; *wojtuś* 'bocian biały'; *zośka* 'śmierć').

Imię popularne w danej okolicy niejednokrotnie służyło do apelatywnych określeń jej mieszkańców (np. ap. *antek* 'mieszkaniec okolic Lubawy i Brodnicy'; *jacek* 'mieszkaniec Jabłonkowa', *jędredek* 'mieszkaniec okolic Olkusza i Skatły'; *władek* 'Polak z centralnej Polski'), podobnie wygląda sytuacja z przedstawicielami poszczególnych nacji (*srul* 'Żyd'; *mosiek* 'Żyd'; *sara* 'żona Żyda').

Jak wynika z analizowanego materiału, inne znaczenie mają apelatywy pochodzące od tych samych imion w formie oficjalnej i w formie derywowanej. Imiennictwo ludowe cechuje różnorodność formacji słowotwórczych opartych na podstawach imiennych. Tworzone jest niemal dowolnie z fragmentów imion, za pomocą około stu przyrostków (zob. Zaręba, 1957; Iwicki, 1991; Malec, 2001, s. 88), prostych i rozszerzonych, na przykład w rodzaju męskim: *-uś* (*Wojtuś*); *-aś* (*Jędraś*); *-ka* (*Miszka*); *-ko* (*Jaśko*); *-yk* (*Jerzyk*); *-us* (*Karolus*); *-usz* (*Kubusz*); *-yś* (*Gabryś*); *-och* (*Macioch*); *-iczek* (*Janiczek*); *-aczek* (*Jasiaczek*); *-aszek* (*Kubaszek*); w rodzaju żeńskim: *-ka* (*Maryśka*); *-cha* (*Terecha*), *-ica* (*Kasica*); *-usza* (*Marusza*). Niektóre z nich są używane w języku ogólnopolskim (np. *-ek*, *Kacperek*, *Szczepanek*, *-ka*, *Tośka*, *Zośka*), inne natomiast są geograficznie określone (np. *-ch*, *Banach*, *Jach*, *Woch*, w Wielkopolsce, *-ik*, *Józik*, *Karlik*, na pograniczu polsko-słowackim). Zbieżność niektórych formantów gwarowych i staropolskich (np. *-k*, *Jurk*, *Miszk*; *-wa*, *Józwa*) dowodzi archaiczności tych przyrostków w gwarach (Malec, 2001, s. 88). Bogactwo formacji hipokorystycznych ma związek ze sposobem nominacji w niewielkiej grupie osób, którą stanowią mieszkańcy wsi, z uwzględnieniem jej przynależności regionalnej. Dlatego każda forma apelatywu odimiennego, utworzona od podstawowej postaci imienia lub różnych jego form derywowanych, może posiadać inne znaczenie, na przykład: ap. *kuba* I (< im. *Jakub*, SI) 'głupiec', 'niedołęga, niezdara', 'człowiek niezdolny', 'diabeł, zły duch', 'świecznik z wypalanej gliny z otworami, do których wkładało się szczapy', 'uosobienie przysłowiowej biedy na przednówku', 'wir kurzu na drodze', 'żołądek wieprzowy nadziewany kaszą', 'bocian biały', 'jastrząb', 'zając', 'dawna nazwa wołu'; ap. *kubaszek* II 'człowiek, który wszystkiego się boi' i ap. *kubaś* II 'zły duch, którego czarownice zadawały ludziom w owocach'; ap. *barbara* (< im. Barbara) 'bat, rzemień', 'luźna, za duża suknia', 'piwo bawarskie', 'żołądek', 'ciężki młot', 'kafar elektryczny',

‘ława do bicia opornych chłopców’, ‘lina używana przy przewozach na rzekach’, ‘hak lub całe urządzenie służące do zawieszania kotła nad ogniskiem’, ‘przypuszczalnie li-gustr pospolity’, ‘kolcowój szkarłatny’; ap. *baszka* II ‘gra w karty’, ‘owca, młoda owca’, ‘kwiatostan wierzby, brzozy, topoli’, ‘szyszka świerkowa lub jodłowa’, ‘rogoża’, ‘turzy-ca odległokłosa’, ‘rdest wężownik’.

Wszystkie wymienione gwarowe apelatywy odimienne są tożsame formalnie z nazwiskami. Nie jest wykluczone, że właśnie znaczenie apelatywne imienia motywo-wało nazwiska ludowe. W formach imion ludowych odzwierciedlone są też gwarowe zjawiska fonetyczne charakterystyczne dla pewnych obszarów, na przykład wystę-powanie protezy *j-* lub *h-* (np. im. *Jadam*, im. *Hanzel*), przejście *ja-* > *je-* i procesy asymilacji (im. *Jaromin* < im. *Hieronim*), różne realizacje samogłosek ustnych (im. *Sura* < im. *Sara*; im. *Pietrek* < im. *Piotrek*) czy właściwa terenom wschodnim, kresowym, realizacja *g-* > *h-* (im. *Hawryło*). Te same cechy spotykamy w apelaty-wach odimiennych (*jadam*, *hadam*, *jaromin*, *sura*, *pietrek*, *hawryło*) i w nazwiskach pochodzących bezpośrednio od imion (nz. *Jadam*, nz. *Hadam*, nz. *Jaromin*, nz. *Sura*, nz. *Pietrek*, nz. *Hawryło*) lub od ich odpowiedników apelatywnych.

Apelatywizacja imion osobowych nie jest właściwa tylko nazewnictwu ludowe-mu. Zjawisko to obserwuje się także w innych grupach społecznych, między innymi w języku środowiskowym studentów. Czesław Kosyl na materiale gwary studenckiej opisał mechanizmy przechodzenia imion do kategorii nazw pospolitych (Kosyl, 1974). Również inne kategorie nazw własnych, takie jak nazwiska, nazwy miejscowości, re-gionu, kraju, rzeczy, obiektów, postaci fikcyjnych, przez konotacje z denotatem na-zwy mogą przybierać znaczenie apelatywne. Wszystkie te zjawiska opisane są między innymi w *Słowniku eponimów, czyli wyrazów odimiennych* (SEKop) czy w *Słowniku metafor i konotacji nazw własnych* (SMRut).

6.3. Relacje onimiczno-onimiczne

Relacje onimiczno-onimiczne polegają na użyciu onimu w funkcji innego onimu, należącego do odmiennej kategorii nazw własnych. Relacje takie zachodzą między imieniem i nazwiskiem, zoonimem, chrematonimem czy nazwą miejscową.

Proces kształtowania się nazwisk równych imionom zapoczątkowany został w pierwszej połowie XIV wieku, a więc w tym samym czasie co innych antropo-nimów, nasilił się zaś w drugiej połowie XV wieku, choć liczba poświadczeń była jeszcze wówczas niewielka. Nazwiska odimienne rozwinęły się z zestawień dwóch imion. Pierwsze było imieniem chrzestnym, drugie mogło pełnić różne funkcje, w tym drugiego określenia człowieka, które z czasem przekształciło się w nazwisko. Znaczny wzrost dziedziczenia antroponimu równego imieniu zaczyna się od dru-

giej połowy XVI wieku (Raszewska-Żurek, 2006, s. 206; Kowalik-Kaleta, 2007, s. 262–263). Nazwiska równe imionom były przede wszystkim nazwiskami mieszczan i chłopów. Najstarsze poświadczenia mieszczańskich nazwisk odimiennych pochodzą z XIV wieku. Za okres, kiedy ukształtowało się dziedziczone nazwisko mieszczańskie równe imieniu, uważa się drugą połowę XVI wieku. Nieco później kształtowały się nazwiska chłopskie, w tym także te równe imieniu. Poświadczenia dziedziczenia chłopskiego nazwiska równego imieniu występują w drugiej połowie XVI wieku (Raszewska-Żurek, 2006, s. 206). Funkcja nazwiskowa imion w tej grupie nazw zaznacza się przez dziedziczenie miana po dziadku oraz niezmienność nazwy przez długi czas.

Nazwiska równe imionom nosiła także szlachta, zwłaszcza ta mniej zamożna. Wzrost poświadczeń imion w funkcji nazwiskowej przypada, podobnie jak wśród nazwisk mieszczańskich i chłopskich, na XVI wiek. Nazwiska równe imionom u bogatej szlachty występowały sporadycznie.

Ogółem do końca XV wieku nazwiskiem równym imieniu identyfikowano 1633 mieszczan i 417 chłopów, łącznie 2050 przedstawicieli niższych warstw społecznych. Stanowi to 54% nosicieli nazwisk równych imionom. Było ich ponad dwukrotnie więcej niż identyfikowanej w ten sposób szlachty, którą reprezentowały 864 osoby, co stanowi 22% (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 281).

Współczesne antroponimy tożsame formalnie z imionami utrwaliły imiona należące do tradycji przedchrześcijańskiej. Są to nazwy rodzime, związane z leksyką słowiańską (zob. Malec, 1971; 1982; 1994; Skowronek, 1995; 2001). Występują wśród nich:

1) imiona pełne, złożone, na przykład:

nz. <i>Bogdan</i> I – im. <i>Bogdan</i> II	nz. <i>Stanimir</i> I – im. <i>Stanimir</i> II
nz. <i>Bogumił</i> I – im. <i>Bogumił</i> II	nz. <i>Sulimir</i> I – im. <i>Sulimir</i> II
nz. <i>Bogusław</i> I – im. <i>Bogusław</i> II	nz. <i>Świerad</i> I – im. <i>Świerad</i> II
nz. <i>Bohdan</i> I – im. <i>Bohdan</i> II	nz. <i>Wacław</i> I – im. <i>Wacław</i> II
nz. <i>Bolesław</i> I – im. <i>Bolesław</i> II	nz. <i>Więctaw</i> I – im. <i>Więctaw</i> II
nz. <i>Bratumił</i> I – im. <i>Bratumił</i> II	nz. <i>Wojmir</i> I – im. <i>Wojmir</i> II
nz. <i>Cichomir</i> I – im. <i>Cichomir</i> II	nz. <i>Wszebor</i> I – im. <i>Wszebor</i> II
nz. <i>Domarad</i> I – im. <i>Domarad</i> II	nz. <i>Zabor</i> I – im. <i>Zabor</i> II
nz. <i>Sambor</i> I – im. <i>Sambor</i> II	nz. <i>Zbylut</i> I – im. <i>Zbylut</i> II
nz. <i>Ścibor</i> I – im. <i>Ścibor</i> II	nz. <i>Zbysław</i> I – im. <i>Zbysław</i> II

2) pochodne formy skrócone i hipokorystyczne, na przykład:

nz. <i>Bach</i> I – im. <i>Bach</i> II	nz. <i>Bogus</i> I – im. <i>Bogus</i> II
nz. <i>Bala</i> I – im. <i>Bala</i> II	nz. <i>Bogusz</i> I – im. <i>Bogusz</i> II

nz. <i>Bohun</i> I – im. <i>Bohun</i> II	nz. <i>Radosz</i> I – im. <i>Radosz</i> II
nz. <i>Bohusz</i> I – im. <i>Bohusz</i> II	nz. <i>Raszko</i> I – im. <i>Raszko</i> II
nz. <i>Bojan</i> I – im. <i>Bojan</i> II	nz. <i>Samek</i> I – im. <i>Samek</i> II
nz. <i>Bolko</i> I – im. <i>Bolko</i> II	nz. <i>Sław</i> I – im. <i>Sław</i> II
nz. <i>Boruch</i> I – im. <i>Boruch</i> II	nz. <i>Sławik</i> I – im. <i>Sławik</i> II
nz. <i>Bożko</i> I – im. <i>Bożko</i> II	nz. <i>Sławko</i> I – im. <i>Sławko</i> II
nz. <i>Bronisz</i> I – im. <i>Bronisz</i> II	nz. <i>Stefko</i> I – im. <i>Stefko</i> II
nz. <i>Danek</i> I – im. <i>Danek</i> II	nz. <i>Stojka</i> I – im. <i>Stojka</i> II
nz. <i>Danisz</i> I – im. <i>Danisz</i> II	nz. <i>Stojko</i> I – im. <i>Stojko</i> II
nz. <i>Gniewosz</i> I – im. <i>Gniewosz</i> II	nz. <i>Wacek</i> I – im. <i>Wacek</i> II
nz. <i>Jaros</i> I – im. <i>Jaros</i> II	nz. <i>Wiech</i> I – im. <i>Wiech</i> II
nz. <i>Jarych</i> I – im. <i>Jarych</i> II	nz. <i>Witek</i> I – im. <i>Witek</i> II
nz. <i>Miłosz</i> I – im. <i>Miłosz</i> II	nz. <i>Witosz</i> I – im. <i>Witosz</i> II
nz. <i>Mirek</i> I – im. <i>Mirek</i> II	nz. <i>Włodek</i> I – im. <i>Włodek</i> II
nz. <i>Miros</i> I – im. <i>Miros</i> II	nz. <i>Wojtek</i> I – im. <i>Wojtek</i> II
nz. <i>Mirosz</i> I – im. <i>Mirosz</i> II	nz. <i>Zach</i> I – im. <i>Zach</i> II
nz. <i>Radek</i> I – im. <i>Radek</i> II	

Jak wynika z badań Marii Malec (1986), staropolskie skrócone imiona dwuczłonowe utworzono przy użyciu około trzystu sufiksów prostych i złożonych, dzięki którym powstało 2800 nowych imion od pięciuset pełnych dwuczłonowych imion męskich. W wiekach następnych różnorodność form imiennych wzrastała. Przykładowo, od imienia *Stanisław* utworzono nowe formy imion: *Stach*, *Stachnię*, *Stachnik*, *Stachno*, *Stachosz*, *Stachura*, *Stacher*, *Stachyr*, *Stachyra*, *Stanis*, *Stanko*, *Stasz*, *Staszak*, *Staszeczko*, *Staszek*, *Staszel*, *Staszko*. Tylko niektóre z nich funkcjonują obecnie jako imiona. Większość zachowała się we współczesnych nazwiskach. Derywaty od imion złożonych mają w tle semantykę imion złożonych oraz funkcję hipokorystyczną.

Wraz z kulturą chrześcijańską w średniowieczu napłynęły do Polski imiona chrześcijańskie. Niektórzy badacze uznają, że wpływy imion chrześcijańskich miały miejsce jeszcze przed chrztem Mieszka I, na terytorium dzisiejszej Małopolski (Malec, 2001, s. 27). Do XV wieku współlistniały one z imionami rodzimymi. W tym czasie używano 485 imion chrześcijańskich przyswojonych do języka polskiego z języków obcych. Od XVI wieku są one najczęściej nadawanymi imionami. Utworzono od nich 2147 nowych imion przez dodanie około 270 sufiksów do pełnego imienia (za: Malec, 1994). Wiele z nich funkcjonuje dzisiaj nie jako imiona, lecz jako nazwiska. Główny zbiór imion chrześcijańskich stanowią imiona biblijne, wywodzące się z greki, łaciny, języka hebrajskiego i aramejskiego (zob. Sielicki, 2009; Martenka, 2011, s. 187–192). W nazwiskach utrwalone są w formie oficjalnej, na przykład:

nz. *Baltazar* I – im. *Baltazar* II
 nz. *Barabasz* I – im. *Barabasz* II
 nz. *Bartłomiej* I – im. *Bartłomiej* II
 nz. *Dawid* I – im. *Dawid* II
 nz. *Eliasz* I – im. *Eliasz* II
 nz. *Gabriel* I – im. *Gabriel* II
 nz. *Ibrahim* I – im. *Ibrahim* II
 nz. *Isaak* I – im. *Isaak* II
 nz. *Izaak* I – im. *Izaak* II
 nz. *Izajasz* I – im. *Izajasz* II
 nz. *Izak* I – im. *Izak* II
 nz. *Jakób* I – im. *Jakób* II
 nz. *Job* I – im. *Job* II
 nz. *Jordan* I – im. *Jordan* II

nz. *Józef* I – im. *Józef* II
 nz. *Łukasz* I – im. *Łukasz* II
 nz. *Maciej* I – im. *Maciej* II
 nz. *Marek* I – im. *Marek* II
 nz. *Mateusz* I – im. *Mateusz* II
 nz. *Melchior* I – im. *Melchior* II
 nz. *Mojżesz* I – im. *Mojżesz* II
 nz. *Nikodem* I – im. *Nikodem* II
 nz. *Samson* I – im. *Samson* II
 nz. *Szczepan* I – im. *Szczepan* II
 nz. *Szymon* I – im. *Szymon* II
 nz. *Tadeusz* I – im. *Tadeusz* II
 nz. *Tobiasz* I – im. *Tobiasz* II
 nz. *Zachariasz* I – im. *Zachariasz* II

oraz w formie nieoficjalnej, na przykład:

nz. *Augustynek* I – im. *Augustynek* II
 nz. *Ben* I – im. *Ben* II
 nz. *Benek* I – im. *Benek* II
 nz. *Benio* I – im. *Benio* II
 nz. *Domin* I – im. *Domin* II
 nz. *Gabryś* I – im. *Gabryś* II
 nz. *Icek* I – im. *Icek* II
 nz. *Jana* I – im. *Jana* II
 nz. *Janasz* I – im. *Janasz* II
 nz. *Janda* I – im. *Janda* II
 nz. *Janisz* I – im. *Janisz* II
 nz. *Janus* I – im. *Janus* II
 nz. *Janusz* I – im. *Janusz* II
 nz. *Januszek* I – im. *Januszek* II
 nz. *Jaś* I – im. *Jaś* II
 nz. *Jędrzek* I – im. *Jędrzek* II
 nz. *Jonas* I – im. *Jonas* II

nz. *Jonasz* I – im. *Jonasz* II
 nz. *Józek* I – im. *Józek* II
 nz. *Judka* I – im. *Judka* II
 nz. *Kuba* I – im. *Kuba* II
 nz. *Lewek* I – im. *Lewek* II
 nz. *Lewko* I – im. *Lewko* II
 nz. *Łukaszek* I – im. *Łukaszek* II
 nz. *Maciejka* I – im. *Maciejka* II
 nz. *Maciek* I – im. *Maciek* II
 nz. *Mateja* I – im. *Mateja* II
 nz. *Matus* I – im. *Matus* II
 nz. *Matusz* I – im. *Matusz* II
 nz. *Michaś* I – im. *Michaś* II
 nz. *Misiak* I – im. *Misiak* II
 nz. *Pawlas* I – im. *Pawlas* II
 nz. *Pawlin* I – im. *Pawlin* II
 nz. *Tomek* I – im. *Tomek* II

Niektóre nich zachowały się w nazwiskach w postaci gwarowej, na przykład:

nz. *Peter* I – im. *Peter* II
 nz. *Petryk* I – im. *Petryk* II
 nz. *Pieter* I – im. *Pieter* II

nz. *Pietr* I – im. *Pietr* II
 nz. *Remiasz* I – im. *Remiasz* II

Współczesne nazwiska są tożsame formalnie z imionami biblijnymi żeńskimi lub utworzonymi od męskich imion testamentowych w formie oficjalnej, na przykład:

nz. <i>Janina</i> I – im. <i>Janina</i> II	nz. <i>Ruta</i> I – im. <i>Ruta</i> II
nz. <i>Justyna</i> I – im. <i>Justyna</i> II	nz. <i>Sarach</i> I – im. <i>Sarach</i> II
nz. <i>Rachela</i> I – im. <i>Rachela</i> II	nz. <i>Stefania</i> I – im. <i>Stefania</i> II

i w formie nieoficjalnej:

nz. <i>Basza</i> I – im. <i>Basza</i> II	nz. <i>Jania</i> I – im. <i>Jania</i> II
nz. <i>Hanka</i> I – im. <i>Hanka</i> II	nz. <i>Madzia</i> I – im. <i>Madzia</i> II
nz. <i>Hanula</i> I – im. <i>Hanula</i> II	nz. <i>Magda</i> I – im. <i>Magda</i> II

Oprócz imion biblijnych w kulturze chrześcijańskiej chętnie nadawano imiona męzczeników i świętych okresu starochrześcijańskiego i czasów nowożytnych (Skarga i wsp., 1937; FroK, 1997–2007). W funkcji nazwisk występowały imiona pełne i de-rywowane, męskie i żeńskie, które zachowały się we współczesnych onimach. Są to na przykład:

1) imiona pełne męskie:

nz. <i>Adrian</i> I – im. <i>Adrian</i> II	nz. <i>Franciszek</i> I – im. <i>Franciszek</i> II
nz. <i>Albert</i> I – im. <i>Albert</i> II	nz. <i>Fryderyk</i> I – im. <i>Fryderyk</i> II
nz. <i>Aleksander</i> I – im. <i>Aleksander</i> II	nz. <i>Gaweł</i> I – im. <i>Gaweł</i> II
nz. <i>Aleksy</i> I – im. <i>Aleksy</i> II	nz. <i>Grzegorz</i> I – im. <i>Grzegorz</i> II
nz. <i>Alexander</i> I – im. <i>Alexander</i> II	nz. <i>Hieronim</i> I – im. <i>Hieronim</i> II
nz. <i>Ambroży</i> I – im. <i>Ambroży</i> II	nz. <i>Hilary</i> I – im. <i>Hilary</i> II
nz. <i>Anatol</i> I – im. <i>Anatol</i> II	nz. <i>Hipolit</i> I – im. <i>Hipolit</i> II
nz. <i>Augustyn</i> I – im. <i>Augustyn</i> II	nz. <i>Idzi</i> I – im. <i>Idzi</i> II
nz. <i>Bazyli</i> I – im. <i>Bazyli</i> II	nz. <i>Ignacy</i> I – im. <i>Ignacy</i> II
nz. <i>Bernard</i> I – im. <i>Bernard</i> II	nz. <i>Jerzy</i> I – im. <i>Jerzy</i> II
nz. <i>Bonifacy</i> I – im. <i>Bonifacy</i> II	nz. <i>Joachim</i> I – im. <i>Joachim</i> II
nz. <i>Cecylian</i> I – im. <i>Cecylian</i> II	nz. <i>Justyn</i> I – im. <i>Justyn</i> II
nz. <i>Cezary</i> I – im. <i>Cezary</i> II	nz. <i>Klemens</i> I – im. <i>Klemens</i> II
nz. <i>Cyprian</i> I – im. <i>Cyprian</i> II	nz. <i>Ksawer</i> I – im. <i>Ksawer</i> II
nz. <i>Cyryl</i> I – im. <i>Cyryl</i> II	nz. <i>Ksawery</i> I – im. <i>Ksawery</i> II
nz. <i>Damian</i> I – im. <i>Damian</i> II	nz. <i>Makary</i> I – im. <i>Makary</i> II
nz. <i>Donat</i> I – im. <i>Donat</i> II	nz. <i>Marian</i> I – im. <i>Marian</i> II
nz. <i>Emilian</i> I – im. <i>Emilian</i> II	nz. <i>Martyn</i> I – im. <i>Martyn</i> II
nz. <i>Faustyn</i> I – im. <i>Faustyn</i> II	nz. <i>Nestor</i> I – im. <i>Nestor</i> II
nz. <i>Feliks</i> I – im. <i>Feliks</i> II	nz. <i>Polan</i> I – im. <i>Polan</i> II
nz. <i>Ferdynand</i> I – im. <i>Ferdynand</i> II	nz. <i>Polikarp</i> I – im. <i>Polikarp</i> II
nz. <i>Filip</i> I – im. <i>Filip</i> II	nz. <i>Prokop</i> I – im. <i>Prokop</i> II

nz. *Prymus* I – im. *Prymus* II
 nz. *Robert* I – im. *Robert* II
 nz. *Roch* I – im. *Roch* II
 nz. *Roman* I – im. *Roman* II
 nz. *Sabin* I – im. *Sabin* II
 nz. *Salwin* I – im. *Salwin* II
 nz. *Sebastian* I – im. *Sebastian* II
 nz. *Sewer* I – im. *Sewer* II
 nz. *Seweryn* I – im. *Seweryn* II
 nz. *Stefan* I – im. *Stefan* II
 nz. *Sylwin* I – im. *Sylwin* II
 nz. *Teofil* I – im. *Teofil* II
 nz. *Tymon* I – im. *Tymon* II

2) imiona derywowane męskie:

nz. *Bartos* I – im. *Bartos* II
 nz. *Bartoszek* I – im. *Bartoszek* II
 nz. *Bartula* I – im. *Bartula* II
 nz. *Czarek* I – im. *Czarek* II
 nz. *Fidel* I – im. *Fidel* II
 nz. *Grzela* I – im. *Grzela* II
 nz. *Grześ* I – im. *Grześ* II
 nz. *Grzeszek* I – im. *Grzeszek* II
 nz. *Idek* I – im. *Idek* II
 nz. *Irek* I – im. *Irek* II
 nz. *Jarek* I – im. *Jarek* II
 nz. *Jerzyk* I – im. *Jerzyk* II
 nz. *Jerzyna* I – im. *Jerzyna* II
 nz. *Jurek* I – im. *Jurek* II

3) imiona pełne żeńskie:

nz. *Aleksandra* I – im. *Aleksandra* II
 nz. *Barbara* I – im. *Barbara* II
 nz. *Ida* I – im. *Ida* II
 nz. *Monika* I – im. *Monika* II

4) imiona derywowane żeńskie:

nz. *Frania* I – im. *Frania* II
 nz. *Ola* I – im. *Ola* II

nz. *Tytus* I – im. *Tytus* II
 nz. *Walenty* I – im. *Walenty* II
 nz. *Walentyn* I – im. *Walentyn* II
 nz. *Walerian* I – im. *Walerian* II
 nz. *Walery* I – im. *Walery* II
 nz. *Wawrzon* I – im. *Wawrzon* II
 nz. *Wawrzyn* I – im. *Wawrzyn* II
 nz. *Wawrzyniec* I – im. *Wawrzyniec* II
 nz. *Wiktor* I – im. *Wiktor* II
 nz. *Wincenty* I – im. *Wincenty* II
 nz. *Witalis* I – im. *Witalis* II

nz. *Jurko* I – im. *Jurko* II
 nz. *Kaj* I – im. *Kaj* II
 nz. *Klement* I – im. *Klement* II
 nz. *Klimka* I – im. *Klimka* II
 nz. *Kostek* I – im. *Kostek* II
 nz. *Major* I – im. *Major* II
 nz. *Makar* I – im. *Makar* II
 nz. *Mikosz* I – im. *Mikosz* II
 nz. *Olek* I – im. *Olek* II
 nz. *Pol* I – im. *Pol* II
 nz. *Romasz* I – im. *Romasz* II
 nz. *Romek* I – im. *Romek* II
 nz. *Tadek* I – im. *Tadek* II

nz. *Tekla* I – im. *Tekla* II
 nz. *Teresa* I – im. *Teresa* II
 nz. *Zyta* I – im. *Zyta* II

nz. *Pola* I – im. *Pola* II
 nz. *Wika* I – im. *Wika* II

We współczesnych nazwiskach polskich zachowały się imiona świeckie, popularyzowane przez literaturę, noszone przez bohaterów utworów literackich, na przykład *Albin, Faust, Gustaw, Robinson*. Nie brakuje także imion antycznych (Martenska, 2011, s. 192–200), takich jak *Achilles, Apollo, Atlas, Eros, Gaja, Leda, Mars, Parys*.

Obecność imion obcych w nazwiskach uwarunkowana jest historycznie. Antroponimy tożsame są z imionami germańskimi, jak na przykład:

nz. <i>Adolf</i> I – im. <i>Adolf</i> II	nz. <i>Ferenc</i> I – im. <i>Ferenc</i> II
nz. <i>Albrecht</i> I – im. <i>Albrecht</i> II	nz. <i>Franz</i> I – im. <i>Franz</i> II
nz. <i>Arnold</i> I – im. <i>Arnold</i> II	nz. <i>Frydrych</i> I – im. <i>Frydrych</i> II
nz. <i>Baldwin</i> I – im. <i>Baldwin</i> II	nz. <i>Gertruda</i> I – im. <i>Gertruda</i> II
nz. <i>Berta</i> I – im. <i>Berta</i> II	nz. <i>Gizel</i> I – im. <i>Gizel</i> II
nz. <i>Bertram</i> I – im. <i>Bertram</i> II	nz. <i>Gizela</i> I – im. <i>Gizela</i> II
nz. <i>Bertrand</i> I – im. <i>Bertrand</i> II	nz. <i>Heinrich</i> I – im. <i>Heinrich</i> II
nz. <i>Dytrych</i> I – im. <i>Dytrych</i> II	nz. <i>Herbert</i> I – im. <i>Herbert</i> II
nz. <i>Ernest</i> I – im. <i>Ernest</i> II	nz. <i>Hubert</i> I – im. <i>Hubert</i> II
nz. <i>Ewald</i> I – im. <i>Ewald</i> II	

czy o proveniencji wschodniosłowiańskiej, na przykład:

nz. <i>Aleks</i> I – im. <i>Aleks</i> II	nz. <i>Olga</i> I – im. <i>Olga</i> II
nz. <i>Aleksiej</i> I – im. <i>Aleksiej</i> II	nz. <i>Sergiej</i> I – im. <i>Sergiej</i> II
nz. <i>Dymitr</i> I – im. <i>Dymitr</i> II	nz. <i>Taras</i> I – im. <i>Taras</i> II
nz. <i>Fedor</i> I – im. <i>Fedor</i> II	nz. <i>Wasył</i> I – im. <i>Wasył</i> II
nz. <i>Fiedor</i> I – im. <i>Fiedor</i> II	nz. <i>Wiera</i> I – im. <i>Wiera</i> II
nz. <i>Galina</i> I – im. <i>Galina</i> II	nz. <i>Witold</i> I – im. <i>Witold</i> II

W nazwiskach upowszechniły się zwłaszcza imiona popularne (por. Bystron, 1938; Rymut, 1995), zarówno w formie oficjalnej, jak i nieoficjalnej, a niektóre z nich, jak *Jan* czy *Stanisław*, stanowią podstawę rozbudowanych gniazd derywacyjnych współczesnych nazwisk (zob. Rymut, 1999–2001). W starszej warstwie nazewniczej utrwały się zwłaszcza imiona świętych, z czasem pod wpływem mody językowej czy literatury polskiej lub obcej upowszechniły się również inne imiona. Niektóre z nich warte są dokładniejszego omówienia.

Wśród nazwisk spotyka się imiona takie jak *Dyzma*, w Polsce znane i używane, ale niezbyt często. *Dyzma* to imię Dobrego Łotra, o którym pisał św. Łukasz w swej Ewangelii (23, 39–43). Imię przekazane zostało przez pisma apokryficzne w różnych formach, wskazujących na grecki źródłosłów imienia. Jedną z tych form – *Dysmās* – uległa spolonizowaniu i przybrała brzmienie *Dyzma*. Imię to znane jest jako nazwisko z powieści Dołęgi-Mostowicza *Kariera Nikodema Dyzmy*. Mimo że onim *Dyzma* znany jest z przekazów biblijnych, jako nazwisko zanotowany został tylko w SNW,

a więc należy do najnowszej warstwy nazewniczej. Jest zatem wielce prawdopodobne, że w celu kreacji antroponimicznej zostało wykorzystane apelatywne znaczenie imienia *Dyzma*, kojarzonego z bohaterem literackim, jako symbol cwaniactwa i karierowiczostwa. Potwierdzałoby to tezę, że apelatywne znaczenia imion, nie tylko gwarowych, ale także posiadających konotacje literackie lub inne, o których pisze między innymi Mariusz Rutkowski (2007a; 2012), mogą stanowić motywację antroponimiczną.

Innym przykładem imienia rzadko w Polsce występującego, a tożsamego formalnie z nazwiskiem, jest imię *German*, pochodzące od nazwy etnicznej *Germanów* lub łacińskiego słowa *germanus* ‘brat’. W dokumentach imię *German* pojawia się od XV wieku i niemal wszystkie potwierdzenia oznaczają osoby duchowne, być może dlatego, że jest to imię świętego z I wieku (FroK, 1997, s. 471). Jako nazwisko notowane jest w SSNO i SNW, brak go w dobie średniopolskiej. Takie datowanie nasuwa myśl, że nazwisko *German* zapisane w SSNO pochodzi raczej od imienia *German*, którego motywacja mogła być uwarunkowana kultem świętych. Natomiast to zarejestrowane w SNW może być także motywowane bezpośrednio nazwą etniczną na oznaczenie Niemca jako przedstawiciela dawnych ludów germańskich.

Niektóre imiona przyjmowane były na grunt języka polskiego w różnych formach. Przykładem jest imię pochodzenia łacińskiego *Korneliusz*. Było ono jednym z najpopularniejszych imion rzymskich występujących pierwotnie wśród patrycjuszów, z czasem nadawane było dzieciom w warstwach niższych. W Polsce przyjęło się w trzech odmianach: *Kornel*, *Korneli* i *Korneliusz*. Wszystkie z nich są imionami świętych i wszystkie utrwaliły się we współczesnych nazwiskach. Niemniej jednak żadna z tych form nie występuje jako nazwisko w dobie średniopolskiej, a tylko postać *Kornel* notowana jest w SSNO. Wynika z tego, że wzrost popularności imienia *Korneliusz* w różnych odmianach mógł nastąpić w ostatnich etapach formowania się polskich nazwisk, choć i tak nie należy do imion często nadawanych (por. SIW). SNW notuje także postać żeńską imienia *Kornel*, mianowicie *Kornela*. Wszystkie te nazwiska należą do grupy antroponimów z najniższą frekwencją. Podobnie nazwiska *Konstanty* i *Konstantyn* są odzwierciedleniem funkcjonowania w polszczyźnie obocznych form imienia *Konstancjusz*. W Polsce imiona *Konstanty* i *Konstantyn* notowane są od XV wieku (FroK, 1998, s. 518), w tym też czasie funkcjonują w funkcji nazwy osobowej, jako drugi element identyfikacyjny, co potwierdza SSNO.

Legendarne imię protoplasty – *Lech* – zachowane w podaniu o *Lechu* i *Czechu*, potwierdzone jest w dokumentach od XIV wieku, lecz jako nazwisko zapisane jest tylko w najnowszej warstwie antroponimicznej. SIW podaje, że współcześnie imię to nosi 39 314 osób. Być może mniejsza frekwencja imienia *Lech* w wiekach minionych i brak jego poświadczeń w funkcji nazwiska w SSNO i AnP wynika z identyfikowania nazw *Lach* i *Lech*, mimo że mają one inną etymologię, o czym pisali mię-

dzy innymi Witold Taszycki i Stanisław Rospond. Współcześnie nazwisko *Lach* nosi 10 611 osób, a *Lech* 14 405.

Imię żeńskie pochodzenia germańskiego *Oda* jest poświadczane w Polsce od końca X wieku. Nosiła je żona Mieszka I. Dziś nie jest używane. Niemniej jednak zostało zachowane we współczesnych nazwiskach. W funkcji drugiego elementu identyfikacyjnego rejestrowane jest też w dobie staropolskiej.

W nazwiskach utrwaliło się imię *Sawa*, także w obocznej postaci *Saba*, w funkcji nazwiska notowane już od staropolszczyzny. Imię wywodzi się z greki, w wymowie bizantyjskiej *-b- > -w-* (FroK, 2005, s. 203). We współczesnych nazwiskach oprócz form podstawowych *Sawa* i *Saba* notowana jest forma derywowana *Sawka*.

Ciekawym rodzajem utożsamień formalnych są formy przynależnościowe utworzone od imion męskich, na przykład: nz. *Macieja* I (np. *Stach* syn *Macieja*), które przybrały postać równą imionom żeńskim, na przykład nz. *Macieja* II (forma żeńska od im. *Maciej*).

nz. *Alberta* I – im. *Alberta* II

nz. *Bronka* I – im. *Bronka* II

nz. *Dana* I – im. *Dana* II

nz. *Dawida* I – im. *Dawida* II

nz. *Janka* I – im. *Janka* II

nz. *Jarka* I – im. *Jarka* II

nz. *Konrada* I – im. *Konrada* II

nz. *Kornela* I – im. *Kornela* II

nz. *Macieja* I – im. *Macieja* II

nz. *Martyna* I – im. *Martyna* II

nz. *Oleksa* I – im. *Oleksa* II

nz. *Olka* I – im. *Olka* II

nz. *Pietra* I – im. *Pietra* II

nz. *Radka* I – im. *Radka* II

nz. *Rocha* I – im. *Rocha* II

nz. *Sewera* I – im. *Sewera* II

nz. *Stanka* I – im. *Stanka* II

nz. *Szymona* I – im. *Szymona* II.

Funkcję nazwiskową przybierały imiona przez cały okres formowania się antropimów. Najpierw były to miana chrześcijańskie i słowiańskie, w formie podstawowej, na przykład *Łukasz*, *Bogusław* lub derywowanej, na przykład *Danisz*, *Bolko*, a następnie pochodzące z innych grup etnicznych czy kręgów kulturowych, na przykład germańskie *Heinrich*, *Norman* czy żydowskie *Ibrahim*, *Izaak*. Dowodem na to są ich formy oficjalne lub hipokorystyczne utrwalone we współczesnych nazwiskach noszonych przez Polaków.

Te same imiona, które były podstawą utworzenia nazwisk, motywowały nazwy rzek, na przykład *Adam*, *Bacha*, *Bartek*, *Jura* (Wolnicz-Pawłowska, 2013). We współczesnym nazewnictwie funkcjonują jako chrematonimy, nazwy wyrobów, przedmiotów i obiektów związanych z nowoczesną cywilizacją, tworząc na przykład nazwy sklepów (*Bartek*), zakładów fryzjerskich (*Ewa*, *Beata*, *Janusz*), restauracji (*Julian*), artykułów spożywczych (*Kama*, *Kasia*) itd. (Łobozińska, 2011). Wybór imienia poddyktowany jest względami pragmatycznymi (Rzetelska-Feleszko, 2000; Idzikowska, 2000). Najliczniejszą grupę imion w funkcji chrematonimów stanowią nazwy równe

imionom żeńskim (Kosyl, 1983), natomiast nazwiska tworzone były w zdecydowanej większości od imion męskich. Imiona w funkcji chrematonimów nabierają cech wyrazów pospolitych. Ich status określany jest jako sfera przejściowa między nazwą własną a apelatywem (Kosyl, 1993) lub przypisywane są im właściwości wyrazów pospolitych (Walczak, 2000). Badania dotyczące chrematonimów – najliczniejszej i najbardziej zróżnicowanej formalnie i semantycznie klasy nazw – zaczęto traktować jako samodzielną dyscyplinę onomastyki (chrematonomastykę) (Gałkowski, 2011), kwestionującą tradycyjne spojrzenie na nazwy własne, uwzględniającą liczne funkcje chrematonimów (Gałkowski, 2013, s. 336–338; Łobozińska, 2011, s. 308) jako składnika kultury.

Imię tożsame z nazwiskiem może także funkcjonować jako zoonim. Imiona nadawane są zwierzętom domowym (kot, pies, świnka morska, żółw, chomik, kanarek, papuga) i gospodarskim (byk, koń, kura, owca, królik, gołąb, koza, świnia, kaczka, wół), zarówno w formie pełnej, jak i zdrobniałej (zob. Strutyński, 1993; Warchoł, 2007–2016), a motywy nadania konkretnego imienia są subiektywne. Przykładowe zoonimy odimienne tożsame formalnie ze współczesnymi nazwiskami są następujące: zo. *Adam* V ‘byk, koń, kot, kura, pies, gęś, koza, królik, owca’; zo. *Agata* IV ‘kot, krowa, koń, pies, kura, owca, świnka morska’; zo. *Andrzej* IV ‘koń’; zo. *Anton* IV ‘wół, kot, byk’; zo. *August* IV ‘wół’; zo. *Barbara* V ‘pies, koń, kot, owca’; zo. *Bartek* V ‘koń, pies, kot, byk, owca, kura, chomik, kaczka, kanarek’; zo. *Bartosz* V ‘pies’; zo. *Benedykt* IV ‘koń’; zo. *Borys* VI ‘pies, świnia, byk, kot, królik, koń, owca’; zo. *Daniel* V ‘owca, pies’; zo. *Dora* IV ‘pies, koń, krowa, świnia, kot, nutria’; zo. *Dorota* IV ‘świnia, krowa, koza, owca, pies’; zo. *Filip* V ‘kot, pies, koń, byk, kura, królik, gołąb, koza, świnia, świnka morska, żółw, chomik, kaczka, kanarek, papuga, wół’; zo. *Florek* ‘kot, pies, rybka (akwariowa)’; zo. *Florek* ‘kot, pies, rybka (akwariowa)’; zo. *Fryc* IV ‘koń, wół, pies, kot, byk’; zo. *Grzegorz* IV ‘koń’; zo. *Ignac* IV ‘koń, byk, kot’; zo. *Iwan* V ‘byk, wół, koń, pies’; zo. *Jacek* V ‘koń, kot, pies, byk, gołąb, kanarek, krowa, nutria, owca, papuga’; zo. *Jakub* IV ‘koń’; zo. *Jan* IV ‘krowa, pies’; zo. *Janek* V ‘koń, krowa’; zo. *Józef* IV ‘byk, wół, koza’; zo. *Kacperek* V ‘kot, owca’; zo. *Konrad* IV ‘kot’; zo. *Kuba* V ‘koń, pies, kot, byk, królik, owca, papuga, chomik, świnia, żółw, krowa, kanarek, świnka morska, gęś, gołąb, kura’; zo. *Maciej* IV ‘koń, kot, byk’; zo. *Marek* V ‘kanarek, koń, kot, byk, królik, papuga, pies, świnka morska’; zo. *Mateusz* IV ‘kot’; zo. *Paweł* IV ‘kot, owca’; zo. *Piotr* IV – ‘wół, byk, koń, kot’; zo. *Regina* IV ‘krowa, pies’; zo. *Salomon* IV ‘koń, kot’; zo. *Samson* IV ‘królik’; zo. *Sara* IV ‘pies, koń, kot, krowa, koza, owca, chomik, gołąb, kaczka, królik, papuga, świnka morska’; zo. *Szczepanek* V ‘pies’; zo. *Sylwester* IV ‘koń, kot, pies’; zo. *Tekla* IV ‘kot, pies, krowa, kura, owca, rybka (akwariowa)’; zo. *Wanda* IV ‘krowa, koń’; zo. *Zygmunt* IV ‘kot’, WSe.

W zoonimii ludowej imionami często nazywane są ptaki, na przykład *Marcin* ‘derkacz’, *Maciek* ‘szpak’, *Grzegorz*, *Wojtek* ‘bocian’, ulegające apelatywizacji. Jest to wy-

nik ludowego etymologizowania i antropocentrycznej wizji świata właściwej mieszkańcom wsi (Kucharzyk, 2007, s. 262).

Imiona użyte jako różne kategorie nazw własnych uczestniczą w kreowaniu językowego obrazu świata, wyrażając konceptualizacje obecne w ich znaczeniach jako pojęcia czy symbole.

Inna grupa nazw tożsamyh formalnie z nazwiskami współczesnymi to odimienne nazwy miejscowe patronimiczne, dzierżawcze, rodowe i relacyjne. Będą to:

1. Struktury równe imionom:

A. W formie podstawowej, na przykład:

nz. *Asmus* I – n. m. *Asmus* II (< im. *Erasmus*, pol. *Erazm*) pom., NMPol, WM;

nz. *Borysław* I – n. m. *Borysław* II łódz., NMPol, WM;

nz. *Braclaw* I – n. m. *Braclaw* II doln., NMPol, WM;

nz. *Burkat* I – n. m. *Burkat* II (< im. niem. *Burghard*, *Burchard*, NMPol) warm.-maz., NMPol, WM;

nz. *Fidor* I – n. m. *Fidor* II święt., NMPol, WM;

nz. *Hanna* I – n. m. i n. ter. *Hanna* II lub., NMPol, WM;

nz. *Jarosław* I – n. m. i n. ter. *Jarosław* II doln., maz., podk., zach., NMPol, WM;

nz. *Niklas* I – n. m. *Niklas* II wielkop., NMPol, WM;

nz. *Paulina* I – n. m. *Paulina* II maz., NMPol, WM;

nz. *Sierosław* I – n. m. *Sierosław* II kuj.-pom., łódz., wielkop., zach., NMPol, WM;

nz. *Sobieraj* I – n. m. *Sobieraj* II lubus., NMPol, WM.

Mimo że wymienione nazwiska i nazwy miejscowe mają tożsamą strukturę, mogą różnić się fleksją (por. np. D. l. poj. n. m. *Jarosław* – *Jarosławia* i D. l. poj. nz. *Jarosław* – *Jarosława*; C. l. poj. n. m. *Jarosław* – *Jarosławowi* i C. l. poj. nz. *Jarosław* – *Jarosławowi*; Mc. i W. l. poj. n. m. *Jarosław* – *Jarosławi* i Mc. i W. l. poj. nz. *Jarosław* – *Jarosławie*).

Nazwiska i nazwy miejscowe wykazują też zbieżność formalną z imionami kobiet, czego przykładem jest onim *Hanna*, notowany już w SSNO. Nazwy miejscowe utworzone od imion kobiet występują nielicznie od XVI wieku, nieco częściej w następnych stuleciach. Wynika to z niesamodzielności prawnej i majątkowej kobiet w średniowieczu, która stopniowo ulegała poprawie. Nazwy tego typu stanowią marginalną grupę w toponimii polskiej, częściej notowane są w nazwach terenowych (zob. Umińska-Tytoń, 1989) na wielu obszarach. Analizowane są jako prawdopodobne nazwy dzierżawcze.

B. W formie derywowanej, z sufiksem *-ek*, na przykład:

nz. *Adamek* I – n. m. *Adamek* II święt., NMPol, WM;

nz. *Bieniek* I – n. ter. *Bieniek* II kuj.-pom., WM;

nz. *Binek* I – n. ter. *Binek* II łódz., WM;

nz. *Błażek* I – n. m. *Błażek* II lub., NMPol, WM;

- nz. *Izydorek* I – n. ter. *Izydorek* II wielkop., WM;
 nz. *Jamborek* I – n. m. *Jamborek* II łódz., NMPol, WM;
 nz. *Jasinek* I – n. ter. *Jasinek* II doln., WM;
 nz. *Jurzynek* I – n. m. *Jurzynek* II (< n. os. *Jura*, SSNO < im. *Jerzy*, z suf. *-ynek*) maz., NMPol, WM;
 nz. *Lutek* I – n. m. *Lutek* II warm.-maz., NMPol, WM;
 nz. *Marianek* I – n. m. *Marianek* II łódz., NMPol, WM;
 nz. *Radomek* I – n. m. *Radomek* II (< n. m. i n. os. *Radom*, NMPol, SSNO < im. *Radomił*, *Radomir*, z suf. *-ek*) święt., warm.-maz., NMPol, WM;
 nz. *Sędek* I – n. m. *Sędek* II (< n. os. *Sądz*, SSNO < im. typu *Sędzimir*, *Gniewosąd*, NAp, z suf. *-ek*) maz., święt., NMPol, WM;
 nz. *Stanek* I – n. ter. *Stanek* II opol., podl., WM.

Sufiks *-ek* w toponimii tworzy od antropimów nazwy dzierżawcze. Odnacza się względną produktywnością od XVI wieku, jest rzadszym modelem nazewniczym. Pierwotnie nazwy miejscowe z sufiksem *-ek* były nazwami młynów, karczm, kuźnic, utworzonych od staropolskich skróconych nazw osobowych i od zdrobniałych imion chrześcijańskich, na przykład *Każmierek*, *Adamek* (Borek, 1965; Nowik, 1993).

C. W formie derywowanej, z sufiksem *-(n)ik*, na przykład:

- nz. *Borysik* I – n. m. *Borysik* II lub., NMPol, WM;
 nz. *Jakubik* I – n. ter. *Jakubik* II małop., WM;
 nz. *Janik* I – n. m. *Janik* II święt., NMPol, WM;
 nz. *Siemiennik* I – n. ter. *Siemiennik* II (< im. *Siemion*, z suf. *-nik*) łódz., WM.

Kształtowanie się nazwisk i nazw miejscowych równych imionom uwarunkowane jest odmiennym rodzajem relacji, powiązań między denotatem a nazwą. Antropimy wskazywały na to, jakie imię nosi osoba nazywana, jakim potocznym imieniem jest określana lub jakie imię posiadał jej przodek. Nazwy miejscowe tożsame formalnie z imionami należą do nazw dzierżawczych, oznaczających miejscowość będącą niegdyś własnością osoby identyfikowanej. Toponimów tych jest niewiele. Należą do nowszej warstwy nazewniczej i – choć powstawały już w średniowieczu – najwięcej pojawia się ich w XIX i XX wieku (Rzetelska-Feleszko, 1998, s. 208). Spośród wymienionych równobrzmiących nazwisk antropimy *Braclaw*, *Burkat* motywowane są niemiecką nazwą osobową, nazwy *Jarosław*, *Sierosław*, *Sobieraj*, *Lutek*, *Marianek*, *Sędek*, *Stanek*, *Jakubik*, *Janik* notowane są w dobie staropolskiej, *Adamek* i *Bieniek* w staropolszczyźnie i średniopolszczyźnie, a pozostałe poświadczane są tylko w najnowszych antropimach.

D. W formie derywowanej, z sufiksem *-(yn)ka*, na przykład:

- nz. *Bronka* I – n. m. *Bronka* II podl., NMPol, WM;

nz. *Chwałka* I – n. m. i ter. n. ter. *Chwałka* II (< im. typu *Chwalibor*, NMPol) kuj.-pom., NMPol, WM;

nz. *Marynka* I – n. m. i n. ter. *Marynka* II (< im. *Maria*, *Maryna* z suf. *-(yn)ka*, NMPol) lub., łódz., podl., święt., wielkop., NMPol, WM;

nz. *Miroszka* I – n. m. *Miroszka* II wielkop., NMPol, WM;

nz. *Siemionka* I – n. m. *Siemionka* II (< im. *Siemion*, z suf. *-ka*) wielkop., NMPol, WM.

Są to nazwy zbieżne formalnie ze zdrobniałymi formami imion żeńskich (im. *Bronka* < im. *Bronisława*, *Marynka* < im. *Maria*). Jest to niewielka grupa nazw. Antroponimy z sufiksem *-ka* należą do nazw z kategorii przynależność, wskazując na to, czyj on (syn) jest (*Bronka*, *Miroszka*, *Siemionka*). Jako toponimy należą do nazw dzierżawczych. Podobnie jak antroponimy wskazują na przynależność do określonej osoby, oznaczają miejscowość będącą niegdyś własnością człowieka, od którego imienia powstały (*Bronka* wieś).

2. Struktury motywowane imieniem, z sufiksem:

A. *-uk*, na przykład:

nz. *Antoniuk* I – n. ter. *Antoniuk* II podl., WM.

B. *-ak*, na przykład:

nz. *Błasiak* I – n. ter. *Błasiak* II małop., WM;

nz. *Mariak* I – n. m. *Mariak* II (< im. *Maria*, z suf. *-ak*, NMPol) wielkop., NMPol, WM.

Sufiks *-uk* i *-ak* w nazwach osobowych jest formantem patronimicznym. W nazwach miejscowych określany jest jako formant tworzący nazwy dzierżawcze. Nazwy patronimiczne czy nazwy dzierżawcze wyrażają kognitywne pojęcie przynależność.

C. *-ew/-ow/-ów*, na przykład:

nz. *Adamow* I – n. m. *Adamow* II lub., łódz., maz., śl., święt., NMPol, WM;

nz. *Aleksandrow* I – n. m. *Aleksandrow* II lub., łódz., maz., opol., podk., śl., święt., NMPol, WM;

nz. *Andrzejów* I – n. m. *Andrzejów* II lub., łódz., maz., śl., NMPol, WM;

nz. *Antoniew* I – n. m. *Antoniew* II łódz., maz., NMPol, WM;

nz. *Antoniów* I – n. m. i n. ter. *Antoniów* II doln., lub., łódz., małop., maz., opol., podk., śl., święt., NMPol, WM;

nz. *Antonow* I – n. m. *Antonow* II śl., NMPol, WM;

nz. *Augustów* I – n. m. i n. ter. *Augustów* II doln., łódz., maz., podk., podl., NMPol, WM;

nz. *Bartków* I – n. m. i n. ter. *Bartków* II doln., maz., święt., NMPol, WM;

nz. *Błaszaków* I – n. m. *Błaszaków* II święt., NMPol, WM;

nz. *Błażejów* I – n. m. *Błażejów* II doln., NMPol, WM;

- nz. *Błażków* I – n. m. *Błażków* II lub., NMPol, WM;
 nz. *Borysów* I – n. m. i n. ter. *Borysów* II lubus., małop., NMPol, WM;
 nz. *Danków* I – n. m. *Danków* II lubus., śl., święt., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Dawidów* I – n. m. i n. ter. *Dawidów* II łódz., maz., NMPol, WM;
 nz. *Franciszków* I – n. m. i n. ter. *Franciszków* II lub., łódz., maz., wielkop.,
 NMPol, WM;
 nz. *Jakubów* I – n. m. i n. ter. *Jakubów* II doln., łódz., maz., święt., NMPol, WM;
 nz. *Janków* I – n. m. i n. ter. *Janków* II doln., łódz., maz., opol., podk., wielkop., zach., NMPol, WM;
 nz. *Janów* I – n. m. i n. ter. *Janów* II lub., łódz., małop., maz., opol., podl., śl.,
 święt., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Józefów* I – n. m. i n. ter. *Józefów* II lub., lubus., małop., maz., opol., podk.,
 śl., święt., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Julianów* I – n. m. i n. ter. *Julianów* II lub., łódz., maz., śl., święt., NMPol, WM;
 nz. *Jurków* I – n. m. i n. ter. *Jurków* II doln., małop., NMPol, WM;
 nz. *Kazimierzów* I – n. m. i n. ter. *Kazimierzów* II doln., lub., łódz., maz.,
 NMPol, WM;
 nz. *Ludwików* I – n. m. i n. ter. *Ludwików* II wielkop., lub., łódz., maz., święt.,
 wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Maksymów* I – n. m. i n. ter. *Maksymów* II łódz., święt., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Maniów* I – n. m. *Maniów* II doln., małop., podk., NMPol, WM;
 nz. *Marcinów* I – n. m. i n. ter. *Marcinów* II lub., lubus., łódz., święt., wielkop.,
 NMPol, WM;
 nz. *Michałów* I – n. m. i n. ter. *Michałów* II doln., lub., łódz., maz., opol., śl.,
 święt., wielkop., śl., NMPol, WM;
 nz. *Mikołajów* I – n. m. *Mikołajów* II doln., łódz., święt., NMPol, WM;
 nz. *Pawłów* I – n. m. i n. ter. *Pawłów* II lub., łódz., małop., maz., opol., śl.,
 święt., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Piotrów* I – n. m. i n. ter. *Piotrów* II lubus., łódz., maz., święt., wielkop.,
 NMPol, WM;
 nz. *Stachów* I – n. m. i n. ter. *Stachów* II doln., maz., NMPol, WM;
 nz. *Stefanów* I – n. m. i n. ter. *Stefanów* II doln., kuj.-pom., lub., łódz., maz.,
 śl., wielkop., NMPol, WM.
- D. *-in (-ina)/-yn (-yń)*, na przykład:
- nz. *Antonin* I – n. m. i n. ter. *Antonin* II doln., lub., łódz., maz., podl., pom.,
 śl., święt., wielkop., NMPol, WM;
 nz. *Bogumin* I – n. m. *Bogumin* II (< n. os. *Boguma < im. *Bogumił*, *Bogumir*,
 NMPol, z suf. *-in*) łódz., NMPol, WM;
 nz. *Bonin* I – n. m. i n. ter. *Bonin* II maz., małop., zach., NMPol, WM;

nz. *Boratyn* I – n. m. i n. ter. *Boratyn* II (< n. os. ukr. *Borata*, pol. *Borzęta*, NMPol, z suf. *-yn*) podk., NMPol, WM;

nz. *Boryń* I – n. ter. *Boryń* II lubus., pom., WM;

nz. *Budziszyn* I – n. m. *Budziszyn* II (< n. os. *Budzisz*, SSNO < im. *Budzisław*, *Budziwoj*, NMPol, z suf. *-yn*) maz., NMPol, WM;

nz. *Humin* I – n. m. *Humin* II (< n. os. z członem *Un(ie)-*, typu *Uniemir*, NMPol) łódz., NMPol, WM;

nz. *Iwin* I – n. m. *Iwin* II (< n. os. *Iwa*, *Iwo*, SSNO, z suf. *-in*) zach., WM;

nz. *Karolin* I – n. m. i n. ter. *Karolin* II doln., kuj.-pom., lub., maz., podl., warm.-maz., wielkop., NMPol, WM;

nz. *Kasin* I – n. ter. *Kasin* II małop., święt., WM;

nz. *Kazin* I – n. m. *Kazin* II kuj.-pom., NMPol, WM;

nz. *Sławin* I – n. m. i n. ter. *Sławin* II lub., maz., wielkop., NMPol, WM.

Nazwy z sufiksami *-ew/-ow/-ów* i *-in (-ina)/-yn (-yń)* nie tworzą produktywnego typu antroponimicznego. Rejestrowane są zarówno w najstarszej, jak i w najnowszej warstwie nazewniczej (zob. Indeks nazwisk). Wyrażają stosunki pokrewieństwa i przynależności. Jako toponimy stanowią liczną grupę nazw dzierżawczych. Posiadają charakter przymiotnikowy i występują w trzech rodzajach gramatycznych (męskim, żeńskim i nijakim). Utożsamienia formalne tworzą zwłaszcza nazwy w rodzaju męskim, sporadycznie w rodzaju żeńskim, na przykład: nz. *Paczyna* I – n. m. *Paczyna* II (< n. os. *Pacz*, SSNO < im. *Pakosław*, z suf. *-yna*, NMPol) śl., NMPol, WM; nz. *Karolina* I – n. m. i n. ter. *Karolina* II (< im. *Karol*, z suf. *-ina*) lub., łódz., małop., maz., śl., NMPol, WM. Nazwisko *Karolina* wykazuje ponadto zbieżność z żeńskim imieniem *Karolina*, SIW. Natomiast w nazwach grodów wschodniosłowiańskich daje się zaobserwować wzrost liczby poświadczeń formantów *-ov/-ev-*, *-in-* w funkcji przynależnościowej, a w XIII wieku formacje te zaczynają dominować (Hryniewicz-Adamskich, 2015, s. 244).

Nazwy miejscowe z wymienionymi formantami notowane są od XII wieku. Ich produktywność wzrasta do XVI wieku, po czym sufiksy te pełnią jedynie funkcję strukturalną (Rzetelska-Feleszko, 1998, s. 205–208; Malec, 2001, s. 102–104).

E. **-jb*, na przykład:

nz. *Bucz* I – n. m. *Bucz* II wielkop., NMPol, WM;

nz. *Bień* I – n. m. *Bień* II święt., NMPol, WM;

nz. *Błaś* I – n. m. *Błaś* II łódz., NMPol, WM;

nz. *Boleń* I – n. m. i n. ter. *Boleń* II lubus., małop., NMPol, WM;

nz. *Budzisz* I – n. m. i n. ter. *Budzisz* II (< n. os. *Budzisz*, SSNO < im. *Budzisław*, *Budziwoj*, NMPol) podk., pom., NMPol, WM;

nz. *Gniewosz* I – n. m. *Gniewosz* II zach., NMPol, WM;
 nz. *Jurcz* I – n. m. *Jurcz* II (< n. os. *Jurek*, *Jurk*, z suf. *-jb*, NMPol) doln.,
 NMPol, WM;

nz. *Radusz* I – n. m. i n. ter. *Radusz* II wielkop., zach., NMPol, WM;

nz. *Sobisz* I – n. m. *Sobisz* II opol., NMPol, WM.

Nazwy miejscowe utworzone sufiksem **-jb* występują już w dokumentach XII–XIII-wiecznych. Należą do najstarszego zasobu nazw miejscowych. Utworzone od imion, są tożsame formalnie ze skröceniami staropolskich imion dwuczłonowych. Nazwiska utworzone od tych imion, podobnie jak toponimy, należą do najstarszej warstwy nazewniczej (zob. Kowalik-Kaleta, 2007; Cieślíkowa, 2000b, Malec, 1982). Nazwy dzierżawcze utworzone przez sufiks **-jb* były w przeszłości zwłaszcza nazwami grodów. Mają one najczęściej formę rodzaju męskiego. Znacznie rzadziej występują w rodzaju żeńskim, z sufiksem **-ja*. Formant **-jb* już w XIII wieku utracił produktywność. Sporadycznie rejestrowane są tożsame formalnie współczesne antroponimy, na przykład nz. *Bończa* I – n. m. i n. ter. *Bończa* II maz., wielkop., NMPol, WM, które najprawdopodobniej przez dziedziczenie nazwiska w niezmienionej postaci zachowały do dziś staropolską formę. Spotyka się również poli-semiczne antroponimy i toponimy należące do omawianej grupy, w których podstawą derywacyjną jest nazwa etniczna, na przykład: *Karwacz* I – n. m. i n. ter. *Karwacz* II (< n. os. *Karwat*, SSNO; n. etn. *Karwat* ‘Chorwat’, NMPol, z suf. *-jb*) lub., maz., NMPol, WM.

F. *-ec*, *-owiec*, na przykład:

nz. *Bieniec* I – n. m. *Bieniec* II doln., łódz., NMPol, WM;

nz. *Bogdaniec* I – n. m. i n. ter. *Bogdaniec* II lubus., maz., podl., śl., warm.-maz.,
 NMPol, WM;

nz. *Bogusławiec* I – n. m. *Bogusławiec* II zach., NMPol, WM;

nz. *Jakubiec* I – n. ter. *Jakubiec* II święt., WM;

nz. *Janowiec* I – n. m. i n. ter. *Janowiec* II małop., doln., lub., lubus., łódz.,
 małop., podk., pom., warm.-maz., zach., NMPol, WM;

nz. *Jarosławiec* I – n. m. *Jarosławiec* II lub., wielkop., zach., NMPol, WM;

nz. *Martyniec* I – n. m. *Martyniec* II kuj.-pom., NMPol;

nz. *Maryniec* I – n. m. *Maryniec* II wielkop., NMPol, WM;

nz. *Szczepaniec* I – n. ter. *Szczepaniec* II lub., WM.

Nazwiska na *-ec* należą do nazw patronimicznych. Rejestrowane są zarówno w najstarszej, jak i w najnowszej warstwie onimicznej. Nie stanowią produktywnego typu antroponicznego. Nazwy miejscowe z tym formantem również nie są liczne. Tworzą nazwy dzierżawcze występujące na terenie całej Polski, szczególnie na Śląsku.

Jak wykazano, współczesne antroponimy ulegają utożsamieniu formalnemu z nazwami miejscowymi. Zjawisko to zapisy źródłowe poświadczają już w XII wieku. W dobie staropolskiej wystąpiło 469 takich nazw. Do najliczniejszych należą nazwy miejscowe zakończone sufiksem *-ow/-'ew-*, co wiąże się z liczebnością tego typu nazw miejscowych. Natomiast inny, równie częsty typ nazw miejscowych, tzw. patronimicznych³², w funkcji nazw osobowych występuje rzadko. Badania staropolskich nazw osobowych motywowanych przez nazwy miejscowe wykazały, że:

[...] nazwy osobowe równe nazwom miejscowym w formie dopełniacza l. mnogiej na *-ic*, *-owic* utożsamiały się powierzchniowo z nazwami osobowymi zakończonymi sufiksami *-ic*, *-owic* motywowanymi przez nazwy osobowe. Następowało utożsamienie dopełniacza nazwy miejscowej na *-ic*, *-owic* z formacjami patronimicznymi na *-ic*, *-owic* (typ *Janowic* : *Jan*, *Mściślawic* : *Mściśław*). Np. nazwa osobowa równa nazwie miejscowej w formie dopełniacza l. mnogiej *Będkowic* (: *Będkowice* pow. Kraków) utożsamiała się z patronimiczną nazwą osobową *Będkowic* motywowaną przez nazwę osobową *Będek* (Kowalik-Kaleta, 1981, s. 107–113).

Zjawisko to poświadczają współczesne onimy, w których doszło do utożsamienia się dopełniacza liczby mnogiej nazw miejscowych na *-ic*, *-ewic/-owic* z mianownikiem liczby pojedynczej nazwisk patronimicznych zakończonych sufiksami *-ic*, *ewic/-owic*, na przykład:

nz. *Babic* – n. m. *Babice*,
 nz. *Barcic* – n. ter. *Barcice*,
 nz. *Bronic* – n. m. *Bronice*,
 nz. *Buchcic* – n. m. *Buchcice*,
 nz. *Chmielowic* – n. m. *Chmielowice*,
 nz. *Drzewic* – n. m. *Drzewice*.

Nie jest to duża grupa nazw. Należą one do najstarszych, ukształtowanych historycznie, poświadczających dawne procesy językowe. Obok form na *-ic*, *ewic/-owic* współczesne nazwiska poświadczają formy późniejsze na *-icz*, *ewicz/-owicz*, takie jak:

nz. *Hryniewicz* – n. m. *Hryniewiczze*,
 nz. *Jacewicz* – n. m. *Jacewicze*,
 nz. *Janowicz* – n. m. *Janowic*,
 nz. *Harasimowicz* – n. m. *Harasimowicze*,
 nz. *Gdowicz* – n. m. *Gdowicze*.

Są to zazwyczaj nazwy miejscowe motywowane staropolskimi imionami dwuczłonowymi, występujące w różnych regionach kraju, zwłaszcza na Śląsku i w Wielko-

³² Na temat patronimicznych nazw miejscowych z formantem *-ci*, *-ovici/-evici*, *-inci*, zob. Lubaś, 1971.

polsce, wskazujące najczęściej na osobę, której imię zostało utrwalone w toponimie (Górny, 2007, s. 113–114). Inne typy nazw miejscowych w formie dopełniacza liczby pojedynczej lub mnogiej występowały w funkcji nazwisk rzadko, zwłaszcza na terenie Wielkopolski i Małopolski i na ziemiach północno-wschodnich (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 52–57). Zjawisko to poświadczane jest także w nazwiskach współczesnych, na przykład:

nz. *Bielina* – n. m. *Bieliny*,

nz. *Liszek* – n. m. *Liszki*,

nz. *Łagownik* – n. m. *Łagowniki*.

Nazwiska są tożsame formalnie z imionami, nazwami miejscowymi lub terenowymi, zoonimami czy chrematonimami. Są to równobrzmiące nazwy skupione pod jedną etykietą nominacyjną, jaką w tej grupie nazw jest imię, stanowiące główny element łańcucha semantycznego. Jednak powiązania semantyczne między poszczególnymi nazwami nie są jednakowe. O rodzaju powiązań decyduje motywacja pozajęzykowa, w której dużą rolę odgrywają skojarzenia z denotatem. Relacja imię–nazwa miejscowa wynika z tego, iż imionami, najczęściej chrześcijańskimi, zarówno w formie podstawowej, jak i derywowanej, oznaczano nazwy miejscowe rodowe. Zapisy poświadczające to zjawisko znajdują się już w dokumentach z XII wieku. W następnych wiekach proces ten zachowywał żywotność (Malec, 2001, s. 103; Rzetelska-Feleszko, 1998, s. 201–203). Tworzenie nazwisk równych imionom związane jest ze zmianą ich funkcji. Imiona w funkcji nazwisk wywodzą się ze sposobu identyfikowania ludzi za pomocą formy imienia używanej potocznie w języku mówionym, najczęściej derywowanej. Pierwsze zapisy mówiące o tych procesach występują w XV wieku, żywotność zyskują w XVI, a w XVII należą już do rzadkości (Bubak, 1986, s. 182–183).

Badania Katarzyny Skowronek dowodzą, że na liście nazwisk częstych motywowanych semantycznie (bez wykładników słowotwórczych) przez równobrzmiące apelatywa imiona lub nazwy miejscowe jest 3166 antroponimów, a na liście nazwisk rzadkich 1052. Grupę tych nazwisk poszerzają antroponimy tożsame formalnie z nazwami etnicznymi, na przykład:

nz. *Anglik I* – n. etn. *Anglik II* ‘rodem z Anglii’, SL;

nz. *Bawor I* – n. etn. *Bawor II* ‘Bawarczyk’, SMącz;

nz. *Charwat I* – n. etn. *Charwat II*, Karwat ‘mężczyzna z Karwackiej ziemi rodem, Kroata’, SL;

nz. *Chorwat I* – n. etn. *Charwat II*, Karwat ‘mężczyzna z Karwackiej ziemi rodem, Kroata’, SL;

nz. *Cyps I* – n. etn. *Cyps II*, por, Zips ‘niemiecka wersja nazwy Spisza, a także mieszkańca tej krainy’, SSS V 359, Stasz 276;

- nz. *Duleba* I – n. etn. *Duleba* II, Dulebowie ‘nazwa plemienia, rozpowszechniona wśród Słowian wschodnich i południowych’, SMącz;
- nz. *Francuz* I – n. etn. *Francuz* II ‘Francuz’, SMącz, ‘z Francji rodowity’, SL;
- nz. *Gal* I – n. etn. *Gal*, *Galowie* II ‘nazwa, którą Rzymianie określali celtycką ludność Galii, tj. dzisiejszej Francji, Belgii, północnych Włoch, południowej Holandii i zachodnich Niemiec’, SJP;
- nz. *Galata* I – n. etn. *Galata* II, por. Galatia, ‘lud z tamtej krainy’, SMącz;
- nz. *Greczka* fem. I – n. etn. *Greczka* II ‘kobieta z Grecji’, SL;
- nz. *Greki* I – n. etn. *Greki* II, por. Hellenes ‘Grekowie’, SMącz, *Greki* ‘z Grecji rodowity’, SL;
- nz. *Hes* I – n. etn. *Hes* II, por. Hessowie ‘plemię germańskie’, NEtN;
- nz. *Juda* I – n. etn. *Juda* II, por. Judeus ‘Żyd, pierwotnie nazwa jednego z dwunastu plemion Izraela’, SMącz, SL;
- nz. *Karwat* I – n. etn. *Karwat* II ‘mężczyzna z Karwackiej ziemi rodem, Kroaty’, SL;
- nz. *Lach* I – n. etn. *Lach* II ‘Polak’, SL;
- nz. *Litwin* I – n. etn. *Litwin* II ‘mężczyzna rodem z Litwy’, SL;
- nz. *Mazur* I – n. etn. *Mazur* II ‘Mazowszanin’, SL;
- nz. *Morawa* I – n. etn. *Morawa* II ‘z Morawii rodowity’, SL, ‘kraina położona w dorzeczu rzeki Morawa’, NEtN;
- nz. *Morawka* masc., fem. I – n. etn. *Morawka* II ‘z Morawii rodowity/a’, SL;
- nz. *Podolec* I – n. etn. *Podolec* II ‘z Podola obywatel’, SL;
- nz. *Polak* I – n. etn. *Polak* II, por. Polonus ‘Polak’, SMącz, *Polak*, Polanin ‘w Polsce urodzony, obywatel Polski’, SL;
- nz. *Polanin* I – n. etn. *Polanin* II, por. Polak, dawne *Polanin* ‘w Polsce urodzony, obywatel Polski’, SL;
- nz. *Prus* I – n. etn. *Prus* II, por. Prusowie, SMącz;
- nz. *Prusak* I – n. etn. *Prusak* II ‘z Prus rodowity’, SL;
- nz. *Rus* I – n. etn. *Rus* II, por. Rusacy albo Ruś, SMącz;
- nz. *Rusak* I – n. etn. *Rusak* II ‘z Rusi rodowity’, SL;
- nz. *Rusek* I – n. etn. *Rusek* II ‘Roxolanus’, SL;
- nz. *Rusin* I – n. etn. *Rusin* II ‘z Rusi rodowity’, SL;
- nz. *Sas* I – n. etn. *Sas* II, dawne Sasin, Saxon ‘z Saksonii rodowity’, SL, NEtN;
- nz. *Sasin* I – n. etn. *Sasin* II, *Sasinowie* – ‘jedno z plemion pruskich, zamieszkujące dawniej teren dzisiejszego Pojezierza Ostródzko-Nidzkiego’, NEtN;
- nz. *Słowak* I – n. etn. *Słowak* II, por. Słowak ‘przedstawiciel jednego z ludów słowiańskich’, Sstp, Słowak, Sławak, Słowianin, SL;
- nz. *Słowianin* I – n. etn. *Słowianin* II, por. Słowianin ‘przedstawiciel jednego z ludów słowiańskich’, Sstp, Słowak, Sławak, Słowianin, SL;
- nz. *Szot* I – n. etn. niem. *Schott* II ‘Szkot’, Szkot, Szot’, ‘ze Szkocyi’, SL;

- nz. *Szwab* I – n. etn. *Szwab* II ‘z Szwabii rodem’, SL;
- nz. *Ślęzak* I – n. etn. *Ślęzak* II, por. Ślęzanin, Szlązak, Ślęzak ‘z Szląska rodowity’, SL;
- nz. *Tatar* I – n. etn. *Tatar* II, por. Populi Scitie, nunc Getae uel *Tartari* dicuntur, *Tartarzi*, SMącz; Tatar, Tatarzyn, Tatara, SL;
- nz. *Tatara* I – n. etn. *Tatara* II, por. Populi Scitie, nunc Getae uel *Tartari* dicuntur, *Tartarzi*, SMącz; Tatar, Tatarzyn, *Tatara*, SL;
- nz. *Tatarzyn* I – n. etn. *Tatarzyn* II, por. Populi Scitie, nunc Getae uel *Tartari* dicuntur, *Tartarzi*, SMącz; Tatar, *Tatarzyn*, Tatara, SL;
- nz. *Turczyn* I – n. etn. *Turczyn* II, por. Lud in Sarmatia Asiatica, *Turcy*, SMącz, Populator... pustoszyciel... Turek, SMącz; *Turczyn*, Turek ‘bisurman’, SL;
- nz. *Turek* I – n. etn. *Turek* II, por. Lud in Sarmatia Asiatica, *Turcy*, SMącz, Populator... pustoszyciel... Turek, SMącz; *Turczyn*, *Turek* ‘bisurman’, SL;
- nz. *Westfal* I – n. etn. *Westfal* II, por. Westfalia ‘nazwa plemienia germańskiego Westfalów’, NEtn;
- nz. *Węgrzyn* I – n. etn. *Węgrzyn* II, por. Węgrowie SMącz; Węgrzyn, Węgynek, SL;
- nz. *Wołoszyn* I – n. etn. *Wołoszyn* II, por. Daci Wałaszy, SMącz, Wołoch, Wałach, Wołoszyn ‘z Wołoszczyzny rodowity’, SL;
- nz. *Wołyńiec* I – n. etn. *Wołyńiec* II ‘z Wołynia rodowity’, SL;
- nz. *Żmudzin* I – n. etn. *Żmudzin* II ‘obywatel ze Żmudzi’, SL.

Pierwsze nazwy odetniczne w funkcji nazwy osobowej poświadczane już w XII i XIII wieku to jest *Rus*, *Gal*, *Bawor* (Kowalik-Kaleta, 2007, s. 296), występują też we współczesnych nazwiskach. Wśród nosicieli odetnicznych nazw osobowych przeważały osoby zamożne i duchowni, a od XIV wieku zwłaszcza mieszczenie, a także nierzadko identyfikowani nimi byli chłopci.

Już najstarsza warstwa nazewnictwa dowodzi, że najliczniej reprezentowani byli przybysze z Niemiec, nazywani w zależności od tego, z jakiego regionu przybyli, to jest *Bawor*, *Sas*, *Sasin*, *Szwab*, *Westfal*. Drugą liczną grupę stanowią nazwy określające Rusinów – *Rus*, *Rusak*, *Rusek*, *Rusin*, kolejną natomiast nazwy Żydów – *Juda*, *Zydak*, *Zydek*, *Żydak*, *Żydek*. Są też reprezentowane odetniczne nazwy osób odnoszące się do *Turków*, *Tatarów*, którzy napadali na granice Polski. Poza tym antroponymy dotyczą bliższych sąsiadów, jak *Litwini* czy ogólnie *Słowianie*, *Prusacy*, *Morawianie*, *Spiszacy*, a także narodowości bardziej oddalonych, jak *Anglicy*, *Francuzi* czy *Szkoci*. Liczba występujących nazw odetnicznych związanych z danym krajem, regionem czy zbiorowością wskazuje na rangę i częstotliwość kontaktów z nimi.

Ze wszystkimi nazwami, także odetnicznymi, związane są semantyczne wartości konotatywne, które mają charakter pozajęzykowy. Nazwy tego typu kumulują wiedzę dotyczącą tożsamości etnicznej i grupowej, ponieważ:

W ich budowę gramatyczną i semantyczną wbudowana jest informacja aksjologiczna wyrażająca oceny i wartości będące podstawą kultury. Treści, które nazwy konotują, są zależne od przyswojonych w dzieciństwie stereotypów, zdobytych doświadczeń, ocen i ukształtowanych wartości. Wspólne konotacje kulturowe i stereotypy onimiczne łączą różne grupy i wspólnoty komunikacyjne, sprzyjając jej późniejszej integracji (Biolik, 2015, s. 61).

Językoznawstwo kognitywne neguje rozgraniczenie wiedzy językowej od pozajęzykowej, wysuwając na plan pierwszy subiektywizację ludzkiej konceptualizacji, będącej podstawą rozumienia znaczeń. Ważnym elementem konceptualizacji są konotacje nazw własnych, mające wartość charakterystyki semantycznej, a żeby były one właściwie zanalizowane, muszą być odniesione do języka, z którego się wywodzą. Interpretacje nazw własnych osadzone w kulturze i historii danego społeczeństwa, łączące wiedzę językową i pozajęzykową, składają się na ich znaczenie semantyczne.

7. Podsumowanie – wnioski

Analiza stanowisk i metod badawczych dotyczących homonimii apelatywnej i homonimii onimicznej dowiodła braku wypracowanych jednolitych kryteriów metodologicznych w wyodrębnianiu homonimów czy polisemów. Brak jest także jednoznacznych stanowisk dotyczących istoty nazw własnych.

Zdecydowana większość nazwisk współczesnych była w identycznej formie notowana w starszej warstwie nazewniczej, co potwierdza SSNO, AnP lub inne zbiory nazw osobowych. Skłania to do uznania, że o procesie kreacji tożsamy formalnie nazw własnych decydowały różne czynniki motywacyjne.

Stosując metodologię kognitywną, rozpatrując nazwisko jako jednostkę symboliczną, wyodrębniono osiem kategorii pojęciowych reprezentowanych przez antropimimy. Są to kategorie: osoba, pokrewieństwo, przynależność, pochodzenie, przestrzeń i miejsce, praca, wygląd i charakter oraz emocje i wartościowanie. Zbieżność formalna onimów należących do różnych kategorii kognitywnych dała podstawy do rozpatrywania tych nazw jako homonimów nazewniczych. Interpretując nazwiska w planie doonimicznym, zgodnie z tzw. wersją standardową koncepcji kategorii pojęciowej, ustalono definicję homonimii nazwotwórczej. Jest to rodzaj homonimii wykorzystującej elementy homonimii słowotwórczej i homonimii leksemów. Homonimia słowotwórcza wynika z cech podstaw derywacyjnych i z wielofunkcyjności formantu oraz polega na występowaniu równobrzmiących derywatów antroponimicznych, mających strukturę derywowaną oraz strukturę niederywowaną. Homonimia leksemów dotyczy transformacji semantycznej różnych genetycznie podstaw derywacyjnych oraz polega na transformacji semantycznej podstaw derywacyjnych o wspólnej genezie, lecz niepowiązanych semantycznie.

Homonimy nazwotwórcze powstają w wyniku utożsamień międzykategorialnych nazwisk należących do dwóch kategorii pojęciowych, takich jak:

- 1) kategoria pokrewieństwo i kategoria wygląd i charakter,
- 2) kategoria pokrewieństwo i kategoria osoba,
- 3) kategoria pokrewieństwo i kategoria przynależność,
- 4) kategoria pochodzenie i kategoria pokrewieństwo,
- 5) kategoria pochodzenie i kategoria wygląd i charakter,
- 6) kategoria pochodzenie i kategoria praca,
- 7) kategoria pochodzenie i kategoria emocje i wartościowanie,
- 8) kategoria osoba i kategoria wygląd i charakter,

- 9) kategoria osoba i kategoria praca,
- 10) kategoria przynależność i kategoria osoba,
- 11) kategoria przynależność i kategoria wygląd i charakter,
- 12) kategoria praca i kategoria wygląd i charakter,
- 13) kategoria emocje i wartościowanie i kategoria wygląd i charakter.

Relacje homonimiczne zachodzą także między nazwiskami wewnątrz poszczególnych kategorii, tworząc utożsamienia homonimiczne wewnątrzkatégorialne, co powoduje, że homonimia może być wielostopniowa.

W płaszczyźnie doonimicznej wyróżniono ponadto procesy polisemii antroponimicznej, która dotyczy dwóch lub kilku onimów powstałych przez transformację semantyczną jednostek apelatywnych powiązanych semantycznie, stanowiących podstawę derywacyjną nazwisk polisemicznych.

Homonimia nazwotwórcza obejmuje zarówno homonimię heterogeniczną, jak i monogenetyczną. Homonimia heterogeniczna zachodzi między antroponimami powstałymi od podstaw derywacyjnych pochodzących z różnych polskich zasobów leksykalnych historycznych i współczesnych, od apelatywnych lub onimicznych podstaw derywacyjnych należących do różnych języków obcych oraz od onimicznych lub apelatywnych podstaw derywacyjnych o rodowodzie polskim (lub przyswojonych do polszczyzny) i obcojęzycznym.

Powstawaniu nazwisk homonimicznych od obcojęzycznych podstaw derywacyjnych towarzyszyły procesy fonetyczne polegające na adaptacji onimu do polskiego systemu językowego. W nazwiskach homonimicznych wyodrębniono podstawy derywacyjne polskie i obcojęzyczne – wschodniosłowiańskie, niemieckie lub germańskie, hebrajskie lub pochodzące z języka jidysz.

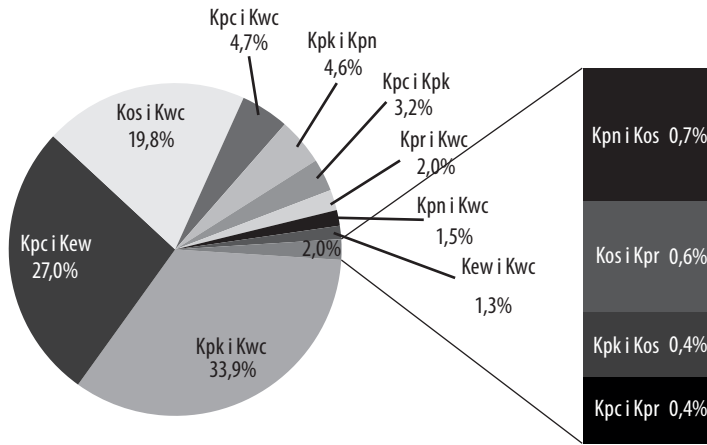
Homonimia monogenetyczna natomiast jest wynikiem przekształceń semantycznych dwóch równobrzmiących leksemów stanowiących podstawy derywacyjne nazwisk wywodzących się z jednej podstawy genetycznej lub powstałych jako wynik ewolucji semantycznej wyrazów polisemicznych.

Na proces powstawania utożsamień homonimicznych miały wpływ oboczności fonetyczne zachodzące podczas procesów nazwotwórczych w obrębie różnych genetycznie podstaw derywacyjnych polskich oraz polskich i obcojęzycznych.

Utożsamienia homonimiczne najczęściej zachodziły między nazwiskami należącymi do kategorii:

- 1) pokrewieństwo oraz wygląd i charakter,
- 2) pochodzenie oraz emocje i wartościowanie,
- 3) osoba oraz wygląd i charakter.

Procentowy udział utożsamień homonimicznych 852 nazwisk należących do dwóch kategorii pojęciowych przedstawia wykres 1.

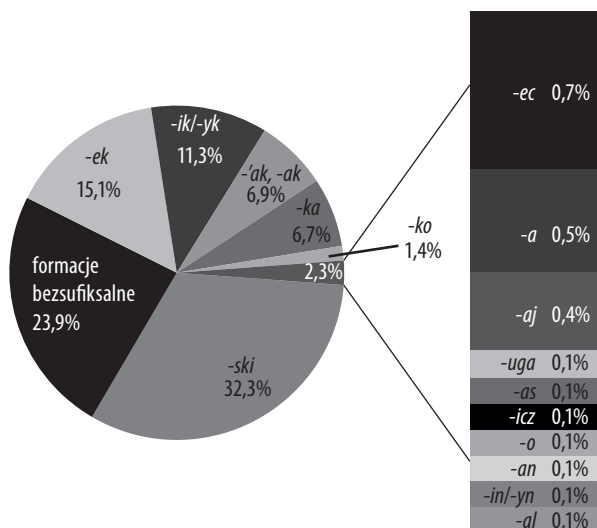
Wykres 1. Utożsamienia homonimiczne nazwisk należących do dwóch kategorii pojęciowych

Nazwotwórstwo dokonywało się w fazie, w której nazwa zachowywała więź konceptualną z kategorią mentalną i więź genetyczną z motywującym wyrazem. Jednostki homonimiczne wykreowane zostały za pomocą środków językowych według określonych schematów. Podstawami derywacyjnymi nazwisk homonimicznych należących do dwóch kategorii pojęciowych były:

- 1) nazwa osobowa i apelatyw, na przykład: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I (nz. *Lupka* I – n. os. *Lupa*, SSNO, z suf. *-ka*; nz. *Lupka* II – gw. *lupa* ‘człowiek ze złą wolą’, ‘bałwan’, ‘kurtka’, ‘soczewka wypukła’, ‘bryła żelaza’, SGPKar, stp. ‘wilk’, Sstp, z suf. *-ka*); Kpk-NO-I + Kpn-AP-VII (nz. *Szewczyk* I – n. os. *Szewc* (< ap. *szewc* ‘robiący obuwie’, ‘ludowa nazwa lina (ryby)’, gw. ‘bułka z mąki żytniej’, SONP) AnP, z suf. *-yk*; nz. *Szewczyk* II – ap. *szewczyk* ‘czeladnik szewski’, SW);
- 2) nazwa miejscowa i apelatyw, na przykład: Kpc-NM-I + Kwc-AP-I (nz. *Kupiński* I – n. m. *Kupin*, NMPol, z suf. *-ski*; nz. *Kupiński* II – gw. *kupina* ‘gatunek trawy’, SGPKar, z suf. *-ski*); Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII (nz. *Złotnicki* I – n. m. *Złotniki*, SG, z suf. *-ski*; nz. *Złotnicki* II – ap. *złotnicki* ‘tyczący się złotnictwa lub złotnika’, SONP);
- 3) imię i apelatyw, na przykład: Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII (nz. *Grosz* I – im. *Grosz* (hipoc. im. *Grodziszlaw*, SSNO); nz. *Grosz* II – ap. *grosz* ‘drobna moneta srebrna’, Sstp).

Podstawami derywacyjnymi nazwisk homonimicznych utworzonych bez modyfikacji morfologicznej, drogą transformacji semantycznej, są głównie apelatywy i imiona w formie hipokorystycznej utworzone za pomocą przyrostków z podstawowym *-c-*, *-ch-*, *-k-*, *-l-*, *-n-*, *-s-*, *-sz-*, *-ś-*, *-o-*, *-r-*, *-t-* w części sufiksальной. Formacje bezsufiksalne stanowią 23,9% wszystkich homonimów antroponicznych (wykres 2).

Formacje homonimiczne tworzone były za pomocą licznych wykładników morfologicznych, z których najbardziej aktywne są formanty z *-k-* w części sufiksальной, tworzące nazwiska należące do kategorii pokrewieństwo, przynależność, osoba, pochodzenie oraz wygląd i charakter, stanowiące 41,4% wszystkich wykładników morfologicznych uczestniczących w procesie tworzenia utożsamień antroponimicznych. Jako drugi pod względem frekwencji tworzenia nazwisk homonimicznych występuje formant *-ski*, właściwy dla nazw z kategorii pochodzenie, emocje i wartościowanie, wygląd i charakter oraz przynależność (32,3%). Formanty te wykazują łączliwość z licznymi podstawami derywacyjnymi, do których należą zwłaszcza apelatywy, nazwy miejscowe i prostsze morfologicznie nazwy osobowe. Procentowy udział sufiksów w budowie morfologicznej homonimów antroponimicznych przedstawia wykres 2.

Wykres 2. Formacje bezsufiksalne oraz wykładniki morfologiczne uczestniczące w procesie powstawania antroponimów homonimicznych

Nazwiska należące do kategorii pokrewieństwo oraz wygląd i charakter posiadają najbardziej zróżnicowaną budowę morfologiczną. Należą do nich formacje utworzone licznymi wykładnikami morfologicznymi, głównie z *-k-* w części sufiksальной. Zestawienie liczbowe antroponimów należących do dwóch kategorii pojęciowych i reprezentujących je form bezsufiksalnych oraz sufiksów przedstawia tabela 1.

Tabela 1. Antroponimy należące do dwóch kategorii pojęciowych oraz reprezentujące je formacje bezsufiksalne i sufiksy

Lp.	Sufiksy Kategorie	Formacje bezsufiksalne*	-skt**	-ek	-ik/-yk**	-ak, -ak	-ka	-ko	-ec	-a	-aj	-uga	-as	-icz**	-o	-an	-in/-yn	-al	Razem
1.	Kpk i Kwc	-	1	121	51	41	56	11	6	-	-	1	1	-	-	-	-	-	289
2.	Kpc i Kew	-	230	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	230
3.	Kos i Kwc	163	-	-	-	-	-	1	-	-	3	-	-	-	1	1	-	-	169
4.	Kpc i Kwc	5	29	-	2	-	-	-	-	4	-	-	-	-	-	-	-	-	40
5.	Kpk i Kpn	-	-	8	29	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	39
6.	Kpc i Kpk	-	-	-	12	14	-	-	-	-	-	-	-	1	-	-	-	-	27
7.	Kpr i Kwc	17	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	17
8.	Kpn i Kwc	8	2	-	-	2	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	-	13
9.	Kew i Kwc	-	10	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1	11
10.	Kpn i Kos	6	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	6
11.	Kos i Kpr	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	5
12.	Kpk i Kos	-	-	-	2	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
13.	Kpc i Kpr	-	3	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	3
14.	Razem	204	275	129	96	59	57	12	6	4	3	1	1	1	1	1	1	1	852

* Do formacji bezsufiksalnych zaliczono apelatyny lub nazwy własne funkcjonujące jako nazwiska, w tym także imiona w formie derywowanej, utworzone wykładnikami morfologicznymi z podstawowym -c-, -ch-, -k-, -l-, -n-, -s-, -sz-, -o-, -r-, -t- w części sufiksalnej.

** Sufiks podstawowy lub jego postać rozszerzona.

O znaczeniu antroponimu decyduje motywacja pozajęzykowa. Konceptualne znaczenie onimu wyrażone jest sumą środków językowych składających się na jego strukturę morfologiczną. Sufiksy nie decydują o przynależności antroponimu do kategorii kognitywnej. Wielofunkcyjność sufiksów wpływa na powstawanie homonimów antroponimicznych. Same jednak nie mogą być rozpatrywane jako formanty homonimiczne.

Nie można także wyodrębnić w nazwiskach homofonów czy homografów. Nazwiska typu: nz. *Próchnik* I – n. ter. *Próchnik* II (< ap. *próchno*, z suf. *-ik*, NMPol) warm.-maz., WM; nz. *Pruchnik* I – n. m. *Pruchnik* II (< ap. *próchno*, z suf. *-ik*, NMPol) podk., NMPol, WM; posiadają tę samą strukturę foniczną, lecz inną graficzną. Stosując terminologię homonimii apelatywnej, można byłoby zaliczyć je do homofonów. Zważywszy jednak, że są to historyczne nazwy własne, które w dokumentach mogły być różnie zapisane ze względu na rozwój grafii czy ortografii lub na kompetencje skryptora, należy je raczej traktować jako warianty graficzne jednej nazwy, dublety nazewnicze. Mają one to samo pochodzenie genetyczne i to samo znaczenie semantyczne, wynikające z przynależności do jednej kategorii kognitywnej.

Antroponimy w planie onimicznym zanalizowane zostały z perspektywy nazwisk już utworzonych i ustabilizowanych, w porównaniu z tożsamymi formalnie innymi onimami i apelatywami, zgodnie z tak zwaną teorią podobieństwa rodzinnego, czyli teorią wieloznaczności, zakładającą polisemiczną wersję prototypu, z uwzględnieniem relacji apelatywno-onimicznych, onimiczno-apelatywnych i onimiczno-onimicznych. Zanalizowano równobrzmiące nazwy własne oraz nazwy własne i apelatywy zgromadzone pod jedną etykietą nominacyjną. Pierwszym, podstawowym elementem powiązań semantycznych jest apelatyw lub imię.

Wykorzystywane w różnych kategoriach nazw własnych te same apelatywne podstawy derywacyjne świadczą o powtarzalności motywów nominacyjnych, konceptualizujących otaczającą rzeczywistość. Słownictwo odapelatywnych nazw polisemicznych koncentruje się głównie wokół topografii, flory i fauny, w znaczeniach konkretnych, czasem metaforycznych i kulturowych. Jest to grupa nazw reprezentująca bardzo różnorodny wachlarz struktur, z dominującą rolą formantów z podstawowym *-k-* w części sufiksalnej.

Używanie imion w funkcji różnych kategorii nazw własnych jest wynikiem indywidualnych wyborów, ale stanowi także odzwierciedlenie, zwłaszcza w antroponimach, historii i kultury danego społeczeństwa. Zindywidualizowanie imienia i połączenie go z cechami nosiciela prowadzi do leksykalnej semantyzacji onimu i używania go w funkcji apelatywu, zwłaszcza w lokalnych społecznościach.

Przenoszenie znaczenia z pierwszego elementu łańcucha znaczeniowego odbywa się przez transfery semantyczne znaczenia wyjściowego na poszczególne jednostki nazewnicze, jako rezultat metafory pojęciowej. Proces kojarzenia pojęć, poszczególnych

znaczeń i sensów jest w językoznawstwie kognitywnym podstawą tworzenia nowych konstrukcji, które nie mają „stałego” znaczenia. Posługiwanie się daną nazwą jest każdorazowo procesem tworzenia innego lub zmodyfikowanego jej sensu, z uwzględnieniem znaczenia językowego, denotacyjnego i wartości konotacyjnej nazwy.

Analiza zebranego materiału językowego pozwoliła ustalić, że nazwiska homonimiczne będą tożsame formalnie onimy o odrębnym znaczeniu semantycznym, powstałe w wyniku różnych aktów nazewniczych w perspektywie chronicznej. Antroponimy polisemiczne skupione zostaną pod jedną etykietą nominacyjną na podstawie zróżnicowanych, także luźnych, subiektywnych powiązań znaczeniowych, łączących poszczególne elementy łańcucha semantycznego, a w planie doonimicznym reprezentować będą tylko jedną kategorię kognitywną. Natomiast nazwy wielomotywacyjne należy traktować jako konkretne jednostki onimiczne o nieustalonym procesie nazwotwórczym, a w związku z tym można określić kilka prawdopodobnych rodzajów motywacji, które wskazywać będą na niejednoznaczną interpretację semantyczną danego antroponimu.

The ambiguity of Polish surnames. Summary

The analysis was based on the selected surnames functioning in the contemporary Polish language, registered in 'The dictionary of the surnames used in Poland at the beginning of the 21st century' by Kazimierz Rymut (SNW). These are anthroponyms certified in the older collections of onyms, e.g. in 'The dictionary of old-Polish proper nouns' (SSNO) or 'The Polish anthroponymy from the 16th to the end of the 18th century' (AnP) as well as those belonging to the contemporary naming layer.

A cognitive theory of proper names' meaning has been adopted according to which a surname has a conceptual meaning. Anthroponymic homonyms have been considered as bilateral linguistic characters, with regard to Ferdinand de Saussure's theory, who is regarded to be a precursor of cognitivism nowadays. Chrony has been used as a research perspective of namemaking and onymic homonymy/polysemy taking the elements of synchrony and diachrony into account.

The surnames in the to-onymic scheme have been interpreted in accordance with the so-called standard version of category concept as structures combining one type of referents representing the same concept, expressed by the linguistic means according to certain patterns, whereas the anthroponyms in the onymic scheme will be analysed from the perspective of the surnames already established and stabilized, synchronically considered, including the creation of an anthroponym in a diachronic plane, in comparison with formally identical onyms or appellatives in accordance with the theory of family similarity, that is the theory of ambiguity assuming the polysemic version of the prototype.

The analysis of attitudes and research methods referring to appellative homonymy and onymic homonymy has demonstrated the lack of consistent homogenous methodological criteria for the isolation of homonyms and polysomes. There are also no clear views on the nature of the proper names.

A vast majority of contemporary surnames were listed in an identical form in the old naming layer, which is certified in SSNO, AnP or in other collections of personal names. This leads to the recognition that the process of creation of formally identical proper names was determined by various motivational factors.

Using cognitive methodology and analysing a surname as a symbolic unit, eight conceptual categories represented by anthroponyms have been isolated. The categories are as follows: a person, kinship, membership, origin, space and a place, a job, physical appearance and character as well as emotions and evaluation. The formal

convergence of the onyms belonging to various cognitive categories has given the basis for considering the names as naming homonyms. By interpreting surnames in a to-onym scheme, according to the so-called standard version of the conceptual category, the definition of namemaking homonymy has been defined. This is a kind of homonymy that uses the elements of word-formation homonymy and the homonymy of lexemes. The word-formation homonymy derives from the features of derivational bases and the multifunctionality of the formant and involves the occurrence of the anthroponymic equally-sounding derivatives having a derivative structure and a non-derivative one. The lexical homonymy, however, refers to semantic transformation of genetically varied derivational bases as well as semantic transformation of derivational bases with common origin but not semantically related.

In a to-onymic scheme there have been isolated three processes of anthroponymic polysemy that refers to two or several onyms created by the semantic transformation of semantically related appellative units which are derivational bases of polysemic surnames.

Homonymic relations take place between surnames within particular categories creating inter-category homonymic identities, which makes homonymy multistage and take place in various schemes.

Namemaking homonymy covers both heterogenous homonymy and monogenetic one. Heterogenous homonymy takes place between anthroponyms originating from derivational bases with the word sources from various historical and contemporary lexical resources, from appellative or onymic derivational bases, coming from different foreign languages as well as from onymic or appellative derivational bases of Polish origin (or adopted by the Polish language) or foreign one.

The creation of homonymic surnames from foreign derivational bases was accompanied by phonetic processes adapting onyms to our language system. In homonymic surnames there are Polish derivational bases and the ones of foreign origin such as East Slavic, German, Germanic, Hebrew or Yiddish.

Monogenetic homonymy is the result of the semantic transformations of two equally-sounding lexemes that are the derivational bases of surnames originating from the same genetic basis or created as the result of semantic evolution of polysemic words.

The process of creation of homonymic identities was influenced by phonetic aberrations occurring during name-forming processes within various genetic derivational bases of Polish and foreign origin.

Homonymic identities were most commonly used among the following categories:

- 1) kinship as well as physical appearance and character,
- 2) origin as well as physical appearance and character,
- 3) origin as well as emotions and evaluation,
- 4) person as well as physical appearance and character.

Homonymic units have been expressed by linguistic means according to certain patterns. The following schemes have been considered as the prototype ones: Kpk-NO-I + Kwc-AP-I; Kpk -NO-I + Kpn-AP-VII; Kpc-NM-I + Kwc-AP-I; Kpc-NM-I + Kwc-AP-VII; Kos-IM-VII + Kwc-AP-VII.

Name formation was made at a stage in which the name kept the conceptual link with the mental category and the genetic link with the motivating expression. The derivational bases of homonymic names formed without morphological modifications, via semantic transformation, are mainly appellatives and names in a hypocoristic form created by the suffixes with *-c-*, *-ch-*, *-k-*, *-l-*, *-n-*, *-s-*, *-sz-*, *-ś-*, *-o-*, *-r-*, *-t-* in the suffixal part.

Homonymic formations were created by means of numerous morphological exponents the most active of which are formants with *-k-* in the suffixal part, which form the anthroponyms belonging to the category of kinship, membership, person, origin as well as physical appearance and character. The second in terms of frequency of homonymic surname creation is formant *-ski-*, which is specific to names from the categories of origin, emotions and evaluation, physical appearance, character and membership. These formants are linked to numerous derivational bases, including appellatives, local names and morphologically simpler personal names.

Extra-lingual motivation influences the meaning of anthroponyms. The conceptual meaning of onyms is expressed by the sum of the linguistic means that make up its morphological structure. Suffixes do not decide on belonging to the cognitive category. Multifunctionality of suffixes influences the formation of anthroponymic homonyms. However, they cannot be considered as homonymic formants.

They also cannot be distinguished in the surnames of homophones or homographs. Names of the type: nz. *Próchnik* I – n. ter. *Próchnik* II (< ap. *próchno*, with suf. *-ik*, NMPol) warm.-maz., WM; nz. *Pruchnik* I – n. m. *Pruchnik* II (< ap. *próchno*, with suf. *-ik*, NMPol) podk., NMPol, WM; have the same phonetic structure but different graphical one. Using appellative homonymy terminology, they could be included in homophones. Considering, however, that these are historical proper names that may have been documented differently in terms of graphy and orthography development or the scribe's competence, they should be treated as graphical variants of a single name, as naming doublets. They have the same genetic origin and the same semantic meaning resulting from belonging to one cognitive category.

Anthroponyms in the onymical scheme have been analyzed from the perspective of surnames already established and stabilized, as compared to other formally identical onyms and appellatives according to the so-called theory of family similarity, ie the theory of ambiguity, assuming the polysemic version of the prototype, including appellative-onym, onym-appellative and onym-onym relations. Equivalent proper names as well as proper names and appellatives collected under one nomina-

tion label have been analysed. The first fundamental element of semantic links is an appellative or a name.

Used in different categories of proper names, the same appellative derivational bases are indicative of the repetition of nomination motifs conceptualizing the surrounding reality. The vocabulary of appellative-based homonymic names is centered around topography as well as flora and fauna in specific, metaphorical and cultural terms. This is a group of names representing a varied array of structures, with the dominant role of the formants with the basic *-k-* in the suffixal part.

The use of names in the function of different categories of proper names is the result of individual choices but it also reflects, especially in anthroponyms, the history and culture of a given society. Individualizing the name and combining it with the carrier's characteristics leads to the lexical semantization of onym and its use as an appellative, especially in local communities.

The transmission of meaning from the first element of the semantic chain takes place through semantic transfers of the output meaning into individual naming units as a result of the conceptual metaphor. The process of associating concepts and particular meanings is the basis for creating new constructions that have no "fixed" meaning in the cognitive linguistics. The use of a given name is in each case the process of creating another or modified sense of it taking into account the denotative linguistic meaning and the connotative value of the name.

Translated by: Katarzyna Trojanowska-Nienal'towska

Wykaz skrótów, symboli

A. Skróty monografii, podręczników i słowników

- AbrS – Abramowicz Zofia, 2003, *Słownik etymologiczny nazwisk Żydów białostockich*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- AnP – Cieślukowska Aleksandra (red.), 2007–2015, *Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku. Wybór artykułów oraz wykazy nazwisk wraz z chronologią i geografią*, t. 1–5, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- BijN – Bijak Urszula, 2013, *Nazwy wodne dorzecza Wisły. Potamonimy odapelatywne*, Wydawnictwo FALL, Kraków.
- BorBy – Borek Henryk, Szumska Urszula, 1976, *Nazwiska mieszkańców Bytomia od końca XVI w. do roku 1740. Studium nazewnicze i społeczno-narodowościowe*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Wrocław.
- BreE – Brechenmacher Josef Karlmann, 1957–1963, *Etymologisches Wörterbuch der deutschen Familiennamen*, t. 1–2, 2. Aufl., C.A. Starke Verlag, Limburg a.d. Lahn.
- BrezaNPom – Breza Edward, 2000–2004, *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, t. 1–3, Gdańsk.
- BubSąd – Bubak Józef, 1986–1992, *Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Sąddeckich XV–XVII w. Imiona, nazwiska, przezwiska*, t. 1–2, Universitas, Kraków.
- CieśS – Cieślukowska Aleksandra, 1990, *Staropolskie odapelatywne nazwy osobowe. Proces onimizacji*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- COC – Okuniewa Antonina Pawłowna, 2002, *Słownik omonimów współczesnego rosyjskiego języka*, Russkij jazyk, Moskwa.
- COP – Achmanowa Olga Siergiejewna, 1986, *Słownik omonimów rosyjskiego języka*, Russkij jazyk, Moskwa.
- DacA – Dacewicz Leonarda, 2008, *Antroponimia Żydów Podlasia w XVI–XVIII wieku*, Wydawnictwo Trans Humana, Białystok.
- DalT – Dal Władimir Iwanowicz, 1912–1914, *Tołkowyj słownik żywego wielkoruskiego języka*, t. 1–4, T–Wo, M.O. Wolf, Moskwa.
- DejSl – Dejna Karol, *Słownictwo ludowe z terenu byłych województw kieleckiego i łódzkiego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, A–B, t. 20, 1974, s. 189–277; C–D, t. 21, 1975, s. 135–290; E–J, t. 22, 1976, s. 135–268; K, t. 23, 1977, s. 147–290; L–M, t. 24, 1978, s. 149–274; N–Ó, t. 25, 1979, s. 123–176; Pa–Por, t. 26, 1980, s. 177–257; Pos–R, t. 27, 1981, s. 129–281; Sa–Sy, t. 28, s. 119–261; Sz–U, t. 29, 1984, s. 83–233; W, t. 30, 1985, s. 91–213; Z–Ż, t. 31, 1986, s. 143–265.
- DudF – *Duden Familiennamen, Herkunft und Bedeutung Bearbeitet von Rosa und Volker Kohleim*, 2000, Dudenverlag Mannheim, Leipzig–Wien–Zürich.

- DudJW – *Duden Taschenbücher, Jiddisches Wörterbuch, durchgesehene Auflage von Ronald Löttsch*, 1992, Dudenverlag Mannheim, Leipzig–Wien–Zürich.
- DWG – Doroszewski Witold, Wieczorkiewicz Bronisław (red.), 1972, *Gramatyka opisowa języka polskiego z ćwiczeniami*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa.
- EJO – Polański Kazimierz (red.), 1999, *Encyklopedia językoznawstwa ogólnego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- EJP – Urbańczyk Stanisław (red.), 1994, *Encyklopedia języka polskiego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- FroK – Fros Henryk, Sowa Franciszek, 1997–2007, *Księga imion i świętych*, t. 1–6, Wydawnictwo WAM, Księża Jezuici, Kraków.
- GaCh – Gałkowski Artur, 2013, *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- GalPn – Gala Sławomir, 1992, *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l-/-ł- w części sufiksalnej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- GelJ – Geller Ewa, 1994, *Jidysz – język Żydów polskich*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- GJPSzob – Szober Stanisław, 1962, *Gramatyka języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Gott – Gottschald Max, 2006, *Deutsche Namenkunde, mit einer Einführung in die Familienamenkunde von Rudolf Schützeichel 6., durchgesehene und bibliographisch aktualisierte Ausflage*, Walter de Gruyter GmbH, Berlin–New York.
- GPSłow – Grzegorzczkowska Renata, Puzynina Jadwiga, 1979, *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne rodzime*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- GSNP – Gala Sławomir, 1997, *Słownik nazwisk i przezwisk ludności ziemi piotrkowskiej*, Wydawnictwo Wydziału Kultury i Sztuki Urzędu Wojewódzkiego w Piotrkowie Trybunalskim, Piotrków Trybunalski–Łódź.
- GugE – Guggenheimer Eva H., Guggenheimer Heinrich W., 1996, *Etymologisches Lexikon der jüdischen Familiennamen*, WS-Druckerei Werner Schaubruch, München–New Providence–London–Paris.
- GWJP – Grzegorzczkowska Renata, Laskowski Roman, Wróbel Henryk (red.), 1984, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Morfologia*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- GWJPS – Grochowski Maciej, Karolak Stanisław, Topolińska Zuzanna (red.), 1984, *Gramatyka współczesnego języka polskiego. Składnia*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- IŻ – Kośka Lidia (red.), 2002, *Imiona przez Żydów polskich używane*, Wydawnictwo Austria, Kraków.
- KauE – Kaufman Henning, 1968, *Ergänzungsband zu Ernst Förstemann, Altdeutsche Personennamen*, Verlag W. Fink, G. Olms, München–Hildesheim.
- KNJ – Kolatch Alfred, 1998, *Best Baby Names for Jewish Children*, Publisher Jonathan David Pub., New York.
- KuchS – Kucharzyk Renata, 2010, *Słownictwo odantroponimiczne w gwarach polskich*, Wydawnictwo Lexis, Kraków.

- LexM – Lexeres Matthias, 1964, *Mittelhochdeutsches Wörterbuch*, 31. Aufl., Dudenverlag, Leipzig.
- LJK – Evans Vyvyan, 2007, *Leksykon językoznawstwa kognitywnego*, tłum. Magdalena Buchta, Małgorzata Cierpisz, Joanna Podhorodecka, Agnieszka Gicala, Justyna Wiñarska, Universitas, Kraków.
- LPWN – Kaczorowski Bartłomiej (red.), 2004, *Leksykon PWN*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- LT – Walewski Stanisław (red.), 1979, *Langenscheidts Taschenwörterbuch. Kieszonkowy słownik polsko-niemiecki i niemiecko-polski*, Langenscheidts, Berlin–Monachium–Wiedeń–Zurych–Nowy Jork.
- MaII – Malec Maria, 1994, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- MaS – Malec Maria, 1982, *Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław.
- MrózS – Mrózek Robert, 2007, *Słownik motywacyjny antroponimów przezwiskowych socjolektu młodzieżowego*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- MSHP – Buttler Danuta, 1986, *Mały słownik homonimów polskich dla cudzoziemców*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- NAp – Cieślíkowa Aleksandra, Szymowa Janina, Rymut Kazimierz (opr.), 2000, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 1: *Odapelatywne nazwy osobowe*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NCh – Malec Maria (opr.), 1995, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 2: *Nazwy osobowe pochodzenia chrześcijańskiego*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NEtn – Supranowicz Elżbieta (opr.), 1997, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 7: *Nazwy osobowe pochodzące od etników*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NG – Klimek Zygmunt (opr.), 1997, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 5: *Nazwy osobowe pochodzenia niemieckiego*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NHP – Gala Sławomir, Piotrowicz Elżbieta, 2001, *Nazwiska historyczne piotrkowian*, Łódzkie Towarzystwo Naukowe, Łódź.
- NLat – Szymowa Janina (opr.), 2002, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 7: *Łacińskie odapelatywne nazwy osobowe. Próba objaśnienia*, Suplement, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NMPol – *Nazwy miejscowe Polski. Historia, pochodzenie, zmiany*, 1996–2016, t. 1–7 Kazimierz Rymut (red.), t. 8–9 Kazimierz Rymut, Barbara Czopek-Kopciuch (red.), t. 10–13 Kazimierz Rymut, Barbara Czopek-Kopciuch, Urszula Bijak (red.), Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- NODm – Kaleta Zofia, Supranowicz Elżbieta, Szymowa Janina (opr.), 1997, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 3: *Odmiejscowe nazwy osobowe*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- NPoz – Sarnowska-Giefing Irena, 2011–2014, *Słownik nazwisk mieszkańców Poznania*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu (t. 1), Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (t. 2), Poznań.

- PetS – Pietrowskij Nikołaj Aleksandrowicz, 2000, *Słownik ruskich licznych imien*, Izdatielstwo Astrel, Moskwa.
- PSJS – Szulc Aleksander, 1984, *Podręczny słownik językoznawstwa stosowanego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- PSNP – Chodera Jan, Kubica Stefan, 1990, *Podręczny słownik niemiecko-polski*, Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa.
- RG – Vasmer Max (red.), 1964–1981, *Russisches Geographisches Namenbuch*, t. 1–10, Otto Harrassowitz Verlag GmbH, Wiesbaden.
- RNP – Rymut Kazimierz, 1999–2001, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1–2, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- SAH – Syjud Jerzy, 2005, *Słownik antonimów i homonimów*, Videograf II, Katowice.
- SDS – Kleszczowa Krystyna (red.), 1996, *Słowotwórstwo języka doby staropolskiej. Przegląd formacji rzeczownikowych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- SEBr – Brückner Aleksander, 1927, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Krakowska Spółka Wydawnicza, Kraków.
- SEKop – Kopaliński Władysław, 1996, *Słownik eponimów, czyli wyrazów odmiennych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- SES – Sławski Franciszek, 1952, *Słownik etymologiczny języka polskiego*, Towarzystwo Miłośników Języka Polskiego, Kraków.
- SG – Sulimierski Filip, Chlebowski Bronisław, Walewski Władysław (red.), 1880–1902, *Słownik geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich*, t. 1–15, Druk „Wieku” Nowy Świat, Warszawa.
- SGP – *Słownik gwar polskich*, 1977–2015, t. 1 Mieczysław Karaś (red.), od t. 2 Jerzy Reichen, od t. 6 Joanna Okoniowa, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Kraków.
- SGPi – Reichen Jerzy (red.), 1999, *Indeks alfabetyczny wyrazów z kartoteki „Słownika gwar polskich”*, t. 1–2, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- SGPKar – Karłowicz Jan, 1900–1911, *Słownik gwar polskich*, t. 1–6, Drukarnia C. K. Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- SHMar – Marchewka Jerzy, 1993, *Słowniczek homonimów*, Biblioteczka Szaradzisty, Lektor, Toruń.
- SI – Janowska Wanda, Skarbak Aldona, Zbijowska Bronisława, Zbiniowska Janina, 1991, *Słownik imion*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- SIW – Rymut Kazimierz, 1955, *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- SIŻ – Feldenstein M. (oprac.), 1928, *Spis imion żydowskich*, Zakład Graficzny GLORIA, Warszawa.
- SJP – Drabik Lidia, Elżbieta Sobol, 2007, *Słownik języka polskiego*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SJPDor – Doroszewski Witold (red.), 1958–1969, *Słownik języka polskiego*, t. 1–11, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SJPSz – Szymczak Mieczysław (red.), 1958–1969, *Słownik języka polskiego*, t. 1–3, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

- SL – Linde Samuel Bogumił, 1854–1860, *Słownik języka polskiego*, t. 1–6, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Lwów.
- SMącz – Kuraszkiewicz Władysław, 1962–1963, (opr.), *Wyrazy polskie w Słowniku łacińsko-polskim Jana Mączyńskiego*, t. 1–2, Ossolineum, Wrocław.
- SMRut – Rutkowski Mariusz, 2012, *Słownik metafor i konotacji nazw własnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- SN-P – Piprek Jan, Ippoldt Juliusz, 1980, *Wielki słownik niemiecko-polski*, t. 1–2, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Warszawa.
- SNP – Raszewska-Klimas Agnieszka, Piotrowicz Elżbieta, Pacan-Bonarek Lidia, 2016–2017, *Słownik nazwisk mieszkańców Piotrkowa Trybunalskiego w XIX i XX wieku*, t. 1–2, Wydawnictwo Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź.
- SNŚl – Rospond Stanisław, 1967–1973, *Słownik nazwisk śląskich*, t. 1–2, (A–K), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- SNW – Rymut Kazimierz (red.), 1992–1994, *Słownik nazwisk używanych w Polsce na początku XXI wieku, wersja elektroniczna Słownika nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, Zakład Onomastyki Polskiej, Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- SONP – Tomczak Lucyna, 2004, *Słownik odapetywnych nazwisk Polaków*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- SPFH – Buttler Danuta, 1984, *Słownik polskich form homonimicznych*, Ossolineum, Wrocław.
- SPHC – Buttler Danuta, 1988, *Słownik polskich homonimów całkowitych*, Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Spśl – Sławski Franciszek (red.), 1974–2001, *Słownik prasłowiański*, t. 1–8, Ossolineum, Wrocław.
- SRP – Mirowicz Anatol, Dulewicz Irena, Grek-Pabis Iryda, Maryniak Irena, 1970, *Wielki słownik rosyjsko-polski*, Państwowe Wydawnictwo Wiedza Powszechna, Izdatelstwo Sowietskaja Encykłopedia, Warszawa–Moskwa.
- SSNO – Witold Taszycki (red.), 1965–1987, *Słownik staropolskich nazw osobowych*, t. 1–6 Supplement, t. 7, oprac. pod kier. Marii Malec, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- SSS – Kowalenko Władysław, Labuda Gerard, Lehr-Spławiński Tadeusz (red.), 1961–1996, *Słownik starożytności słowiańskich. Encyklopedyczny zarys kultury Słowian od czasów najdawniejszych do schyłku wieku XII*, t. 1–8, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- SST – Markowski Andrzej, 1996, *Szkolny słownik terminów i pojęć pragmatycznych*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Sstp – Urbańczyk Stanisław (red.), 1953–2002, *Słownik staropolski*, t. 1–11, Instytut Języka Polskiego PAN, Kraków.
- STJ – Polański Kazimierz, Heinz Adam, Gołąb Zbigniew (red.), 1968, *Słownik terminologii językoznawczej*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Warszawa.
- SupS – Superanskaja Aleksandra, 2005, *Słowa ruskich imion*, Izdatelstwo Eksmo, Moskwa.
- SW – Karłowicz Jan, Kryński Adam, Niedźwiedzki Władysław (red.), 1900–1927, *Słownik języka polskiego (tzw. warszawski)*, t. 1–8, Drukarnia E. Lubowskiego i S-ki, Warszawa.
- SWJP – Dunaj Bogusław, 1996, *Słownik współczesnego języka polskiego*, Wydawnictwo Wilga, Warszawa.

- SWOSob – Sobol Elżbieta (red.), 2000, *Słownik wyrazów obcych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- SXVI – *Słownik polszczyzny XVI wieku*, 1966–2010, t. 1–4 Stanisław Bąk (red.), t. 5–34 Maria Renata Mayenowa, Franciszek Peplowski (red.), t. 35 i nast. Krzysztof Mrowcewicz, Patrycja Potoniec (red.), Zakład Narodowy im. Ossolińskich, 1966–1994, Wrocław, Instytut Badań Literackich Polskiej Akademii Nauk, 1995–2010, Warszawa.
- TaszN – Taszycki Witold, 1926, *Najdawniejsze polskie imiona osobowe*, Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- WM – Wykaz urzędowych nazw miejscowości i ich części, który stanowi załącznik do Rozporządzenia Ministra Administracji i Cyfryzacji z dnia 13 grudnia 2012 r. w sprawie wykazu urzędowych nazw miejscowości i ich części.
- WSe – Warchoł Stefan, 2007–2016, *Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej*, t. 1–5, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- WSRP – Wawrzyńczyk Jan (red.), 2007, *Wielki słownik rosyjsko-polski*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- WW300 – Wawrzyńczyk Jan, Wierzchoń Piotr, 2016, *300 tysięcy polskich słów. Indeks a fronte*, Wydawnictwo Sorus, Poznań.

B. Pozostałe skróty i symbole

- <, > – oznacza kierunek zmian językowych (pochodzi)
 () – obejmuje interpretację etymologiczną podstawy derywacyjnej nazwiska
 * – forma rekonstruowana
 a. – albo
 AP – *appellativum*
 ap. – *appellativum*
 ar. – arabski
 aram. – aramejski
 aug. – *augmentativum*
 bibl. – biblijny
 brus. – białoruski
 cerk. – cerkiewny
 czes. – czeski
 dem. – *deminutivum*
 dniem. – dolnoniemiecki
 fr. – francuski
 gat. – gatunek
 germ. – germański
 gr. – grecki
 gw. – gwarowy
 hebr. – hebrajski
 hipoc. – *hipocoristicum*
 hydr. – hydronim
 IM – imię
 im. – imię
 jid. – jidysz
 kasz. – kaszubski
 Kew – kategoria emocje i wartościowanie
 Kos – kategoria osoba
 Kpc – kategoria pochodzenie
 Kpk – kategoria pokrewieństwo
 Kpn – kategoria przynależność
 Kpr – kategoria praca
 Kwc – kategoria wygląd i charakter
 łac. – łaciński
 łemk. – łemkowski
 n. etn. – nazwa etniczna
 n. m. – nazwa miejscowa
 n. os. – nazwa osobowa
 n. ter. – nazwa terenowa
 NE – nazwa etniczna
 niem. – niemiecki
 NM – nazwa miejscowa
 NO – nazwa osobowa
 nz. – nazwisko
 pol. – polski
 por. – porównaj
 posp. – pospolity
 przen. – przenośny
 psł. – prasłowiański
 reg. – regionalny
 ros. – rosyjski
 stp. – staropolski
 stsas. – starsosaski
 stwniem. – staro-wysoko-niemiecki
 suf. – sufiks
 śl. – śląski
 śrdniem. – średnio-dolno-niemiecki
 śrwniem. – średnio-wysoko-niemiecki
 talm. – talmudyczny
 tur. – turecki
 ukr. – ukraiński
 wł. – włoski
 wsł. – wschodniosłowiański
 zł. – złożony
 zo. – zoonim
 ź. – żeński
 żart. – żartobliwy

Skróty nazw województw:

- doln. – woj. dolnośląskie
 kuj.-pom. – woj. kujawsko-pomorskie
 lub. – woj. lubelskie
 lubus. – woj. lubuskie
 łódz. – woj. łódzkie
 małop. – woj. małopolskie
 maz. – woj. mazowieckie
 opol. – woj. opolskie
 podk. – woj. podkarpackie
 podl. – woj. podlaskie
 pom. – woj. pomorskie
 śl. – woj. śląskie

święt. – woj. świętokrzyskie

wielkop. – woj. wielkopolskie

warm.-maz. – woj. warmińsko-mazurskie

zach. – woj. zachodniopomorskie

C. Symbole użyte w schematach antroponimicznych utożsamień homonimicznych lub polisemicznych

Symbol kategorii:

Kpk – kategoria pokrewieństwo

Kpr – kategoria praca

Kpc – kategoria pochodzenie

Kwc – kategoria wygląd i charakter

Kos – kategoria osoba

Kew – kategoria emocje i wartościowanie

Kpn – kategoria przynależność

Symbol podstawy derywacyjnej:

AP – *appellativum*

NM – nazwa miejscowa

IM – imię

NO – nazwa osobowa

NE – nazwa etniczna

Symbol sposobu derywacji wykorzystanej w kreacji jednostek homonimicznych lub polisemicznych:

I – antroponimy utworzone sufiksem prostym

II – antroponimy utworzone sufiksem rozszerzonym

III – antroponimy utworzone sufiksem prostym, po dezintegracji podstawy

IV – antroponimy utworzone sufiksem rozszerzonym, po dezintegracji podstawy

V – antroponimy utworzone ze zmianą paradygmatu

VI – antroponimy utworzone drogą derywacji redukcyjnej

VII – antroponimy tożsame formalnie z podstawą derywacyjną, utworzone drogą transformacji semantycznej

VIII – antroponimy utworzone od podstaw derywacyjnych o obcojęzycznej genezie, także z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego, drogą transformacji semantycznej

IX – antroponimy utworzone od podstaw derywacyjnych o obcojęzycznej genezie, także z dostosowaniem grafii i fonetyki do polskiego systemu językowego, drogą derywacji sufiksальной

Bibliografia

- Abramowicz Zofia, 1999, *Imię jako element nazwy osobowej szlachty drohickiej w XVI w.*, [w:] Bogusław Nowowiejski (red.), *Polszczyzna północno-wschodnia*, t. 2, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 201–209.
- Abramowicz Zofia, 2006a, *Kulturowy aspekt onimizacji*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 23–30.
- Abramowicz Zofia, 2006b, *Kulturowy aspekt apelatywizacji*, [w:] Kazimierz Rymut, Katarzyna Skowronek, Barbara Czopek-Kopciuch, Maria Malec (red.), *Munuscula Linguistica in honorem Alexandrae Cieślíkowa oblata*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 13–20.
- Ajdukiewicz Kazimierz, 1985, *O znaczeniu wyrażań*, [w:] Kazimierz Ajdukiewicz, *Język i poznanie, Wybór pism z lat 1920–1939*, t. 1, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa, s. 31–77.
- Ananiewa Natalia, 2000, *Pojęcie compositum historycznego i synchronicznego w onomastyce oraz inne wieloskładnikowe nazwy własne (na materiale języka polskiego i rosyjskiego)*, „Rozprawy Slawistyczne”, nr 16, s. 21–30.
- Ananiewa Natalia, 2009, *Relacja „homonimia–apelatywizacja” i zjawiska pokrewne na materiale języka polskiego i rosyjskiego*, „Rozprawy Slawistyczne”, nr 22, s. 19–26.
- Andrejewicz Urszula, 1983, *Homonimia grup imiennych w zdaniach współczesnej polszczyzny*, „Polonica”, nr 9, s. 115–134.
- Andrejewicz Urszula, 1988, *Homonimiczność form wyrazowych jako problem słownikowy*, [w:] Zygmunt Saloni (red.), *Studia z polskiej leksykografii współczesnej*, Ossolineum, Wrocław, s. 289–298.
- Anusiewicz Janusz, 1995, *Lingwistyka kulturowa. Zarys problematyki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Apresjan Jurij, 1980, *Semantyka leksykalna. Synonimiczne środki języka*, tłum. Zofia Kozłowska, Andrzej Markowski, Ossolineum, Wrocław.
- Aptacy Teresa, 1975, *Typy homonimów słowotwórczych w czasownikach z przedrostkiem „prze”*, „Poradnik Językowy”, z. 10, s. 568–572.
- Awdiejew Aleksy, 1983, *Klasyfikacja funkcji pragmatycznych*, „Polonica”, nr 9, s. 53–88.
- Awramiuk Elżbieta, 1999a, *Systemowość polskiej homonimii międzyparadygmatycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Awramiuk Elżbieta, 1999b, *O kłopotach z terminami językoznawczymi (Na przykładzie pojęć: homonimia, homografia i homofonia)*, [w:] Barbara Grzeszczuk (red.), *Język. Teoria – dydaktyka*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Rzeszowie, Rzeszów, s. 163–171.
- Baldinger Kurt, 1957, *Die Semasiologie. Versuch eines Überblicks*, Akademie-Verlag, Berlin.
- Bałdyga Ewa, 1975, *Metody wydzielania homonimów*, „Poradnik Językowy”, z. 10, s. 573–578.
- Bańko Mirosław, 2002, *Wykłady z polskiej składni*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.

- Bartmiński Jerzy, 1988, *Definicja kognitywna jako narzędzie opisu konotacji słowa*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 169–184.
- Batakowa Marianna Jegorowna, 2000, *Otrażennaja omonimija priłagatielnych w sowriemennom rysskom jazykie*, Awtoreferat diss. kand. filologiczieskich nauk, Jekaterynburg.
- Bijak Urszula, 2013, *Nazwy wodne dorzecza Wisły. Potamonimy odapelatywne*, Wydawnictwo FALL, Kraków.
- Bińczyk Ewa, 2006, *Obraz, który nas zniewala. Współczesne ujęcia języka wobec esencjalizmu i problemu referencji*, „Przegląd Filozoficzny”, nr 3, s. 7–25.
- Biolik Maria, 1989, *Nazwy bagien, brodów i mokradeł w dorzeczu dopływów Zalewu Wiślanego*, „Onomastica”, t. 33, s. 122–138.
- Biolik Maria, 2006, *Onomastyka a inne działy językoznawstwa zajmujące się słownictwem*, [w:] Kazimierz Rymut, Katarzyna Skowronek, Barbara Czopek-Kopciuch, Maria Malec (red.), *Munuscula Linguistica in honorem Alexandrae Cieślíkowa oblata*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 63–71.
- Biolik Maria, 2009, *Homonimy onomastyczne. Różne sposoby interpretacji*, „Rozprawy Slawistyczne”, nr 22, s. 33–47.
- Biolik Maria, 2010, *Nazwy własne w użyciu pragmatycznym*, [w:] Romana Łobodzińska (red.), *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 1, Oficyna Wydawnicza Leksem, Łask.
- Biolik Maria, 2012, *Derywacja słotwórcza w antroponimach przezwiskowych socjolektu młodzieżowego*, „Onomastica”, t. 56, s. 149–166.
- Biolik Maria, 2015, *Funkcja kumulatywna nazw własnych a etniczne stereotypy językowe*, [w:] Irena Sarnowska-Giefing, Mieczysław Balowski, Magdalena Graf (red.), *Funkcje nazw własnych w kulturze i komunikacji*, Instytut Naukowo-Wydawniczy „Maiuscula”, Poznań, s. 51–62.
- Blanár Vincent, 1970, *The problem of a system of personal names*, „Onomastica”, t. 15, s. 163–171.
- Blanár Vincent, 1996, *Teória vlasného mena (status, organizácia a fungovanie v spoločenskej komunikácii)*, Veda, Bratislava.
- Bobrowski Ireneusz, 1998, *Zaproszenie do językoznawstwa*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Bogdanowicz Elżbieta, 2006, *O roli czynnika emocjonalnego w procesie kreacji nazw osobowych*, „Studia Wschodniosłowiańskie”, t. 6, s. 189–195.
- Bogdanowicz Elżbieta, 2013, *O pojęciu konotacji w lingwistyce (na przykładach polskich i rosyjskich)*, „Studia Wschodniosłowiańskie. Językoznawstwo”, t. 13, s. 7–17.
- Bogusławski Andrzej, 1977, *O interpretacji zdań z wyrażeniami okazjonalnymi*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 2, s. 39–56.
- Borek Henryk, 1965, *Nazwy osobowe w funkcji nazw miejscowych na Śląsku (typ Jędrysek, Ozimek)*, „Rozprawy Komisji Językowej WTN”, Wrocław, s. 149–186.
- Borek Henryk, 1978, *Diachroniczne i synchroniczne klasyfikacje nazwisk polskich*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 5, Warszawa, s. 447–455.
- Borek Henryk, Szumska Urszula, 1976, *Nazwiska mieszkańców Bytomia od końca XVI wieku do roku 1740. Studium nazewnictwa i społeczno-narodowościowego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa–Wrocław.
- Breza Edward, 1977, *Antroponimia Pomorza polskiego (na podstawie ksiąg cechowych kościelnych z XVII–XVIII w.)*, „Slavia Occidentalis”, t. 34, s. 9–25.

- Breza Edward, 1978, *Pochodzenia przydomków szlachty Pomorza Gdańskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Breza Edward, 1998a, *Nazwy obiektów i instytucji związanych z nowoczesną cywilizacją (chretonimiy)*, [w:] Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa–Kraków, s. 343–361.
- Breza Edward, 1998b, *Homonimia w polskiej antroponimii*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krysztyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 293–298.
- Breza Edward, 2000–2004, *Nazwiska Pomorzan. Pochodzenie i zmiany*, t. 1–3, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Breza Edward, 2003, *Z problematyki polskich nazwisk równych nazwom miejscowości*, [w:] Maria Biolik (red.), *Metodologia badań onomastycznych*, „Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego”, nr 215, Olsztyn.
- Breza Edward, 2016, *Podstawa woda w antroponimii polskiej*, [w:] Artur Gałkowski, Renata Gliwa (red.), *Nazwy terenowe i miejscowe w przestrzeni fizycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 49–58.
- Bubak Józef, 1970–1971, *Nazwiska ludności dawnego starostwa nowotarskiego*, t. 1–2, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Bubak Józef, 1979, *Polskie nazwy osobowe z sufiksem -arz (Justyniarz, Marusarz)*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Warszawa.
- Bubak Józef, 1982, *Socjolingwistyczny i prawny aspekt zmiany nazwiska w Polsce*, „Onomastica”, t. 27, s. 91–108.
- Bubak Józef, 1986, *Proces kształtowania się polskiego nazwiska mieszczańskiego i chłopskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Bubak Józef, 1987, *O socjolingwistycznym podejściu w badaniach antroponimii*, „Socjolingwistyka”, nr 6, s. 97–105.
- Bubak Józef, 1992, *Słownik nazw osobowych i elementów identyfikacyjnych Sąddeckczy XV–XVII w. Imiona, nazwiska, przezwiska*, t. 1–2, Universitas, Kraków.
- Buchowski Michał, 2004, *Zrozumieć Innego. Antropologia racjonalności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków.
- Budagow Rubien Aleksandrowicz, 1974, *Czielowiek i jewo jazyk*, Izdatielstwo Moskowsko-wo uniwersiteta, Moskwa.
- Budziszewska Wanda, 1989, *Nazwy rzek w funkcji psych imion*, „Onomastica”, t. 33, s. 325–327.
- Buttler Danuta, 1968, *Problematyka badań nad homonimią*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 3, s. 57–79.
- Buttler Danuta, 1970, *Polska homonimia w liczbach*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 497–504.
- Buttler Danuta, 1971a, *Zmiany ilościowe w zasobie homonimów*, „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 167–173.
- Buttler Danuta, 1971b, *Odmiany polskiej homonimii. I: Homonimia rdzenna*, „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 8–13.
- Buttler Danuta, 1971c, *Odmiany polskiej homonimii. II: Homonimy słowotwórcze*, „Poradnik Językowy”, z. 2, s. 74–82.

- Buttler Danuta, 1971d, *Formalne sposoby eliminowania homonimiczności wyrazów*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 2, s. 53–70.
- Buttler Danuta, 1972, *Polska homonimia słowotwórcza*, „Prace Filologiczne”, z. 22, s. 121–157.
- Buttler Danuta, 1976a, *Z historii kształtowania się polskiej terminologii semantycznej*, [w:] Ján Horecký (red.), *Aktualne problemy lingwistycznej terminologii*, Veda, Bratysława, s. 111–122.
- Buttler Danuta, 1976b, *Struktura znaczeniowa wyrazów*, „Prace Filologiczne”, z. 26, s. 239–247.
- Buttler Danuta, 1977, *Dobór wyrazów do słownika – minimum języka polskiego*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 253–262.
- Buttler Danuta, 1978a, *Rozwój semantyczny wyrazów polskich*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Buttler Danuta, 1978b, *Procesy dehomonimizacji w polszczyźnie ostatniego stulecia*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, seria 5, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, s. 9–15.
- Buttler Danuta, 1978c, *O słowniku słowiańskiej terminologii lingwistycznej*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 5, s. 139–142.
- Buttler Danuta, 1979a, *O wzajemnym oddziaływaniu terminologii i słownictwa ogólnego*, „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 127–135.
- Buttler Danuta, 1979b, *Rozwój semantyczny wyrazów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Buttler Danuta, 1980, *Typy polisemii przymiotników polskich*, „Slavia”, nr 49(1–2), s. 6–10.
- Buttler Danuta, 1981, *Homonimy w słowniku Lindego*, „Prace Filologiczne”, z. 30, s. 87–94.
- Buttler Danuta, 1984, *Zmienność znaczeń wyrazów w polszczyźnie przełomu XIX i XX wieku. I. Zwężenie zakresu znaczeniowego jednostek leksykalnych*, „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 154–164.
- Buttler Danuta, 1986, *Czy homonimy zagrażają sprawności porozumiewania?*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 282–285.
- Buttler Danuta, 1988a, *Właściwości polskiej homonimii*, „Polonistyka”, nr 1(251), s. 136–149.
- Buttler Danuta, 1988b, *Problemy leksykograficznego opisu homonimów*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, s. 537–545.
- Buttler Danuta, 1989, *Polskie i rosyjskie homonimy rzeczownikowe*, [w:] Hanna Popowska-Taborska (red.), *Paralele w rozwoju słownictwa języków słowiańskich*, Ossolineum, Wrocław, s. 95–103.
- Buttler Danuta, 1991a, *Procesy eliminacji wieloznaczności w drugiej połowie XIX wieku*, „Prace Filologiczne”, z. 36, s. 229–235.
- Buttler Danuta, 1991b, *Nowe homonimy polskie i ich opis słownikowy*, [w:] Maciej Grochowski, D. Weiss (eds.), *Word are physicians for an ailing mind*, Sanger, München, s. 101–106.
- Buttler Danuta, Markowski Andrzej, 1991, *Słownictwo współnoodmianowe, książkowe i potoczne współczesnej polszczyzny*, [w:] Janusz Anusiewicz, Jerzy Bartmiński (red.), *Język a kultura*, t. 1: *Podstawowe pojęcia i problemy*, Wydawnictwo Wiedza o Kulturze, Wrocław, s. 107–121.
- Bystron Jan Stanisław, 1938, *Księga imion w Polsce używanych*, Wydawnictwo Rój, Warszawa.
- Bystron Jan Stanisław, 1993, *Nazwiska polskie*, Wydawnictwo „Książka i Wiedza”, Warszawa.
- Carroll James Milton, 1983, *Toward a functional theory of names and naming*, „Linguistics”, no. 21, s. 341–371.
- Chlebda Wojciech, 1997, *Zarys polskiej geografii mentalnej*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 3, s. 81–94.

- Cieślíkowa Aleksandra, 1988, *Sposoby przenoszenia apelatywów do kategorii nazw osobowych*, [w:] Karol Zierhoffer (red.), *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna. Księga referatów*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, s. 85–89.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1990, *Staropolskie odapelatywne nazwy osobowe. Proces onimizacji*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1991, *Derywacja paradygmatyczna w staropolskiej antroponimii*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1994a, *O motywacji w onomastyce*, „Polonica”, nr 16, s. 193–199.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1994b, *Problemy współczesnej leksykografii onomastycznej*, „Biuletyn PTJ”, nr 50, s. 119–127.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1994c, *W sprawie sufiksu -ota w antroponimii*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Gdańskiego. Prace Językoznawcze”, nr 19–20, s. 94–115.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1996a, *Unterschiede zwischen des Kategorien der Eigennamen*, [w:] M. Ofitsch, Ch. Zinko (Hrsg.), *Studia Onomastica et Indogermanica. Festschrift für Fritz Lochner von Hüttenbach zum 65 Geburtstag*, Leykam Verlag, Graz, s. 25–34.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1996b, *Metody w onomastycznych badaniach różnych kategorii nazw własnych*, „Onomastica”, t. 41, s. 5–19.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1997, *Staropolskie antroponimy przezwiskowe w świetle słownictwa gwarowego*, [w:] Hanna Popowska-Taborska, Jerzy Duma (red.), *Onomastyka i dialektologia*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa, s. 49–54.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1998, *Norma i uzus we fleksji nazw własnych*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krystyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 267–275.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1999a, *Nazwy własne we współczesnym języku polskim*, [w:] Walery Pisarek (red.), *Polszczyzna 2000. Orędzie o stanie języka na przełomie tysiącleci*, Ośrodek Badań Prasoznawczych, Uniwersytet Jagielloński, Kraków, s. 97–114.
- Cieślíkowa Aleksandra, 1999b, *Stopień prawdopodobieństwa etymologii onomastycznych*, [w:] Halina Mieczkowska (red.), *In memoriam Alfredi Zaremba et Josephi Reczek*, Wydawnictwo Oddziału Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 121–127.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2000a, *Wstęp*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Janina Szymowa, Kazimierz Rymut (red.), *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, cz. 1: *Odapelatywne nazwy osobowe*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków, s. IX–XV.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2000b, *Typy słowotwórczo-semantyczne w staropolskich compositach antroponimicznych i apelatywnych*, „Rozprawy Sławistyczne”, nr 16, s. 79–86.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2003, *O współczesnych słowotwórczych analizach onomastycznych*, [w:] Maria Biolik (red.), *Metodologia badań onomastycznych*, „Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego”, nr 215, Olsztyn, s. 50–57.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2006a, *Onimizacja, apelatywizacja a derywacja*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 47–56.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2006b, *Globalizacja a uniwersalizm na przykładzie nazw własnych w językach słowiańskich*, „Onomastica”, t. 51, s. 37–49.

- Cieślíkowa Aleksandra, 2006c, *Jeszcze raz o różnicach między nazwami własnymi a pospolicymi*, [w:] Stanisław Borawski, Magdalena Hawrysz (red.), *Zielonogórskie seminaria językoznawcze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Zielonogórskiego, Zielona Góra, s. 31–38.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2007, *Kilka uwag o zmianach znaczeniowych i słowotwórstwie (nazwotwórstwie) onimów*, „Przegląd Humanistyczny”, z. 1, s. 195–201.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2009, *Homonimia w świetle onimizacji i deonimizacji (apelatywizacji)*, „Rozprawy Sławistyczne”, nr 22, s. 69–79.
- Cieślíkowa Aleksandra, 2010, *Nazwy własne w kontekście społecznym w pracach Marii Malec i Kazimierza Rymuta*, [w:] Romana Łobodzińska (red.), *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 1, Oficyna Wydawnicza Leksem, Łask, s. 13–22.
- Cieślíkowa Aleksandra, Malec Maria, Rymut Kazimierz (red.), 1995–2002, *Słownik etymologiczno-motywacyjny staropolskich nazw osobowych*, t. 1–7, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Cieślíkowa Aleksandra (red.), 2007–2013, *Antroponimia Polski od XVI do końca XVIII wieku. Wybór artykułów oraz wykazy nazwisk wraz z chronologią i geografją*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Citko Lila, 1995, *O strukturze antroponimów w XVI i XVII wieku na obszarze północnej Białostoczczyzny*, [w:] Michał Kondratiuk (red.), *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*, Wydawnictwo Filii Uniwersytetu Warszawskiego, Białystok, s. 261–268.
- Citko Lila, 2001, *Nazewnictwo osobowe północnego Podlasia w XVI wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok.
- Cruse D. Alan, 1986, *Lexical semantics*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Czapla Anna, 2011, *Apelatywy ukryte w nazwach miejscowych (na podstawie ziemi lwowskiej)*, [w:] Izabela Kępka, Lucyna Warda-Radys (red.), *Nasz język w przeszłości – nasza przeszłość w języku*, t. 1, Wydawnictwo „Bernardinum”, Gdańsk, s. 32–42.
- Czaplicka Maria, 2003, *Oapelatywne nazwy osobowe w bydgoskich księgach miejskich od końca XV wieku do początku XVIII wieku, w perspektywie badań kognitywnych*, [w:] Romana Łobozińska (red.), *Przeszłość, teraźniejszość i przyszłość polskiej onomastyki*, Wydawnictwo Wrocławskiego Towarzystwa Naukowego, Wrocław, s. 115–121.
- Czerny Andrzej, 2011, *Teoria nazw geograficznych*, Polska Akademia Nauk, Instytut Geografii i Przestrzennego Zagospodarowania im. Stanisława Leszczyckiego, „Prace Geograficzne”, nr 226, Warszawa.
- Czopek-Kopciuch Barbara, 2004, *Nazwiska polskie w Zagłębiu Ruhry*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Dauzat Albert, 1928, *Les noms de personnes. Origine et evolution*, Librairie Delagrave, Paris.
- Dąbska Izydora, 1949, *Z filozofii imion własnych*, „Kwartalnik Filozoficzny”, nr 18, z. 3–4, s. 241–263.
- Domin Janina, 2000, *Słowotwórstwo hipokorystyków od imion własnych osobowych w języku polskim i rosyjskim*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Słupsku, Słupsk.
- Doroszewski Witold, 1982, *Język, myślenie, działanie. Rozważania językoznawcy*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Dubisz Stanisław, 1999, *Słownictwo*, [w:] Stanisław Dubisz (red.), *Nauka o języku dla polonistów*, Książka i Wiedza, Warszawa, s. 327–385.
- Duma Jerzy, 1999, *Nazwy rzek lewobrzeżnego Mazowsza (z całym dorzeczem Pilicy)*, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Warszawa.

- Furdal Antoni, 1986, *Onomastyka widziana z zewnątrz*, [w:] Henryk Borek, Stanisław Kochman (red.), *Nazwy własne a wyrazy pospolite w języku i tekście*, materiały z Międzynarodowej Konferencji Onomastycznej w Opolu-Szczedrzyku 12–13 X 1984 r., Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich w Opolu, Opole, s. 89–95.
- Furdal Antoni, 2007, *Semiotyczne nawiązania onomastyki*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (red.), *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, Wydawnictwo Pandit, Kraków, s. 43–50.
- Gajda Stanisław, 2004, *Narodowokulturowy składnik znaczenia nazw własnych w aspekcie edukacyjnym*, [w:] Robert Mrózek (red.), *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 21–28.
- Gala Sławomir, 1977, *O metodzie analizy słowotwórczej antroponomów*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 23, s. 63–77.
- Gala Sławomir, 1980, *Przeniesienia, derywaty i powielenia w antroponomii polskiej*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 26, s. 41–48.
- Gala Sławomir, 1981, *W sprawie językowej definicji nazw osobowych*, „Onomastica”, t. 26, s. 41–51.
- Gala Sławomir, 1987–1988, *Nazwiska i przezwiska mieszkańców ziemi piotrkowskiej*, „Studia Regionalne”, t. 11–12(16–17), s. 25–39.
- Gala Sławomir, 1988, *Słowotwórstwo antroponomów na tle słowotwórstwa apelatywnego*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 34, s. 53–59.
- Gala Sławomir, 1991, *System antroponomiczny imion, przezwisk, nazwisk*, „Zeszyty Naukowe WSPOp. Językoznawstwo”, nr 13, s. 135–141.
- Gala Sławomir, 1992, *Polskie nazwy osobowe z podstawowym -l/-ł- w części sufiksальной*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Gala Sławomir, 1996, *Morfologiczny czy leksykalny aspekt nazwisk określonych klas leksykalno-etymologicznych*, [w:] Ewa Wolnicz-Pawłowska, Jerzy Duma (red.), *Antroponomia słowiańska*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa, s. 151–157.
- Gala Sławomir, 1998, *Gramatyka onomastyczna a gramatyka języka*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krystyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 223–230.
- Gala Sławomir, 2014a, *Chronia w słowotwórstwie gwarowym*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 359–365.
- Gala Sławomir, 2014b, *Rola antroponomicznego przyrostka -ski w kulturze nazewniczej*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 573–580.
- Gala Sławomir, 2014c, *Kategorie semantyczne a odmiany stylistyczne w antroponomii*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 525–551.
- Gala Sławomir, 2014d, *System antroponomiczny imion, przezwisk, nazwisk*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 607–613.
- Gala Sławomir, 2014e, *Zagadnienie prymarności i sekundarności w onomastyce*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 645–649.
- Gala Sławomir, 2014f, *Słowotwórstwo polskich nazw osobowych z formantami -ał, -ała, -ało*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 461–478.

- Gala Sławomir, 2014g, *Geneza i funkcja antropomicznych formantów -ał, -ała, -ało*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 513–524.
- Gala Sławomir, 2014h, *Polskie nazwy osobowe z formantami -ał, -ała, -ało*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 553–572.
- Gala Sławomir, 2014i, *Struktura morfologiczna polskich antropimów z komponentem -el*, [w:] Irena Jaros (red.), *Wybór pism dialektologicznych i onomastycznych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 615–628.
- Gala Sławomir, Piotrowicz Elżbieta, 2001, *Nazwiska historyczne piotrkowian*, Wydawnictwo Łódzkiego Towarzystwa Naukowego, Łódź.
- Gałkowski Artur, 2011, *Chrematonomastyka jako autonomizująca się subdyscyplina nauk onomastycznych*, [w:] Maria Biolik, Jerzy Duma (red.), *Chrematonimia jako fenomen współczesności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 181–193.
- Gałkowski Artur, 2013, *Chrematonimy w funkcji kulturowo-użytkowej. Onomastyczne studium porównawcze na materiale polskim, włoskim, francuskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Gardiner Alan Henderson, 1957, *The Theory of Proper Names*, Oxford University Press, London.
- Gliwa Renata, 2016, *Wyraz pospolity brzoza jako baza toponimiczna polskich makrotoponimów*, [w:] Artur Gałkowski, Renata Gliwa (red.), *Nazwy terenowe i miejscowe w przestrzeni fizycznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 205–2016.
- Górniewicz Hubert, 1988, *Wstęp do onomastyki. Skrypty uczelniane*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Górny Halszka, 2004, *Nazwiska mieszkańców dawnej ziemi sanockiej w świetle interferencji etniczno-językowej (XV–XIX w.)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów.
- Górny Halszka, 2007, *Nazwy miejscowe motywowane imionami dwuczłonowymi typu Boguchwał, Borzysław, Budziwoj – rozmieszczenie, chronologia, frekwencja*, „Onomastica”, t. 52, s. 101–117.
- Górny Marek, 1990, *Przezwiska i nazwiska chłopów pałuckich w XVII wieku. Pochodzenie i budowa*, Wydawnictwo Uczelniane Akademii Ekonomicznej, Wrocław.
- Górny Wojciech, 1957, *Zagadnienie polskiej gramatyki onomastycznej*, „Język Polski”, nr 37, s. 174–178.
- Grochowski Maciej, 1982, *Zarys leksykologii i leksykografii. Zagadnienia synchroniczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Mikołaja Kopernika, Toruń.
- Grochowski Maciej, 1993, *Konwencje semantyczne a definiowanie wyrażen językowych*, Biblioteka Myśli Semiotycznej nr 25, Zakład Semiotyki Logicznej Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Grodziński Eugeniusz, 1972a, *Jednoznaczność a wieloznaczność*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 205–210.
- Grodziński Eugeniusz, 1972b, *Wieloznaczność a homonimia*, „Poradnik Językowy”, z. 10, s. 205–210.
- Grodziński Eugeniusz, 1973a, *Wieloznaczność imion własnych*, „Poradnik Językowy”, z. 4, s. 195–200.
- Grodziński Eugeniusz, 1973b, *Zarys ogólnej teorii imion własnych*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.

- Grodziński, Eugeniusz, 1979, *Imiona własne, imiona pospolite a deskrypcje jednostkowe*, „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 19–23.
- Grodziński Eugeniusz, 1981, *Imiona własne jednobrzmiące z pospolitymi*, „Onomastica”, t. 26, s. 5–40.
- Grodziński Eugeniusz, 1985, *Językoznawcy i logicy o synonimach i synonimii. Studium z pogranicza dwóch nauk*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Grodziński Eugeniusz, 1990, *Trudne problemy homonimii. Homonimia etymologiczna a homonimia semantyczna*, „Poradnik Językowy”, z. 5, s. 347–355.
- Grodziński Eugeniusz, 1992, *O różnych postaciach wieloznaczności (szkic semantyczny)*, „Poradnik Językowy”, z. 5, s. 347–356.
- Grzegorzczkova Renata, 1966, *O tak zwanych homonimach słowotwórczych*, „Poradnik Językowy”, z. 6, s. 240–252.
- Grzegorzczkova Renata, 1979, *Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Grzegorzczkova Renata, 1991, *Problem funkcji języka i tekstu w świetle teorii aktów mowy*, [w:] Jerzy Bartmiński, Renata Grzegorzczkova (red.), *Język a kultura*, t. 4: *Funkcje języka i wypowiedzi*, Wydawnictwo Wiedza o Kulturze, Wrocław, s. 11–28.
- Grzegorzczkova Renata, 1993, *Znaczenie wyrażenia a wiedza o świecie*, [w:] Jerzy Bartmiński, Ryszard Tokarski (red.), *O definicjach i definiowaniu*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 73–82.
- Grzegorzczkova Renata, 2001, *Wprowadzenie do semantyki językoznawczej*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Grzegorzczkova Renata, Puzynina Jadwiga, 1979, *Słowotwórstwo współczesnego języka polskiego. Rzeczowniki sufiksalne rodzime*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Grzegorzczkova Renata, Szymanek Bogdan, 1993, *Kategorie słowotwórcze w perspektywie kognitywnej*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2: *Współczesny język polski*, Wydawnictwo Wiedza o Kulturze, Wrocław, s. 459–474.
- Grzeszczuk Barbara, 2006, *Gniazda i rodziny słowotwórcze a tzw. homonimia nazewnictwa. Na materiale onimizacyjnym z pogranicza południowo-wschodniej Polski*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 395–404.
- Handke Kwiryna, 1989, *Fleksja nazewnictwa miejskiego na tle systemu fleksyjnego współczesnej polszczyzny*, „Onomastica”, t. 33, s. 61–87.
- Hryniewicz-Adamskich Bożena, 2012, *Siedemnastowieczne imiennictwo osobowe północnej Rosji na tle lokalnej kultury*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Hryniewicz-Adamskich Bożena, 2015, *Wschodniosłowiańskie nazwy miejscowe motywowane przez nazwy osobowe i ich funkcje (ujęcie diachroniczne)*, „Onomastica”, t. 59, s. 241–253.
- Idzikowska M, 2000, *Imiona osobowe w roli chrematonimów (na przykładzie nazw artykułów handlowych)*, [w:] Magdalena Czachorowska, Łucja Szewczyk (red.), *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Bydgoszcz, s. 341–354.
- Iwicki Witold, 1991, *Analiza wybranych dialektalnych hipokorystyków imiennych*, „Onomastica”, t. 36, s. 111–131.
- Jadacka Hanna, 1987, *O przydatności opisu gniazdowego w badaniach nad polisemią i homonimią*, „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 11–39.

- Jadacka Hanna, 1990, *Z problemów opisu leksykograficznego haseł wieloznacznych*, „Poradnik Językowy”, z. 1, s. 437–442.
- Jadacka Hanna, 2001, *Neosemantyzacja w perspektywie polisemii i homonimii (przyczynek leksykologiczno-leksykograficzny)*, „Prace Filologiczne”, z. 46, s. 217–221.
- Janowska Aleksandra, 2007, *Polisemia staropolskich czasowników*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Jaracz Małgorzata, 2000, *Z problematyki kształtowania się nazwiska historycznego w Kaliszu doby średniopolskiej*, [w:] Łucja Maria Szewczyk (red.), *Polszczyzna stara i nowa*, Wydawnictwo Uczelniane Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, Bydgoszcz, s. 147–158.
- Jaracz Małgorzata, 2001, *Nazwiska mieszkańców Kalisza od XVI do XVIII wieku*, Wydawnictwo Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz.
- Jaros Violetta, 2011, *Nazwiska polskie motywowane przez nazwy drzew i krzewów iglastych*, [w:] Izabela Kępka, Lucyna Warda-Radys (red.), *Nasz język w przeszłości – nasza przeszłość w języku*, t. 1, Wydawnictwo „Bernardinum”, Gdańsk, s. 52–65.
- Jędrzejko Ewa, 2000, *Systemy onimiczne różnych języków a językowy obraz świata. W stronę porównawczej onomastyki kulturowej*, „Onomastica”, t. 45, s. 5–25.
- Jordanskaja Lidia, Mielczuk Igor, 1988, *Konotacja w semantyce lingwistycznej i leksykologii*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 9–33.
- Jurkowski Marian, 1971, *Ukraińska terminologia hydrograficzna*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław.
- Kaleta Zofia, 1991, *Ewolucja nazwisk słowiańskich. Studium teoretyczno-porównawcze*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Kaleta Zofia, 1998a, *Teoria nazw własnych*, [w:] Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa–Kraków, s. 15–36.
- Kaleta Zofia, 1998b, *Gramatyka onomastyczna w ujęciu kognitywnym*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krystyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 241–253.
- Kaleta Zofia, 1998c, *Nazwisko w kulturze polskiej*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Kraków.
- Kaleta Zofia, 1998d, *Językoznawstwo kognitywne i nauka o wartościach a nazwy własne*, „Studia z Filologii Polskiej i Słowiańskiej”, nr 34, Warszawa, s. 157–177.
- Kaleta Zofia, 2000, *Kulturowy aspekt nazw własnych – na przykładzie historii polskich i czeskich nazwisk*, „Onomastické práce”, nr 4, s. 190–198.
- Kaleta Zofia, 2003, *Wartości i antywartości w staropolskich odapelatywnych nazwach osób*, [w:] Zofia Kaleta (red.), *Nazwy własne a kultura. Polska i inne kraje słowiańskie*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Kaleta Zofia (red.), 2002, *Nazwy własne a kultura. Polska i inne kraje słowiańskie*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Kalisz Roman, 1993, *Pragmatyka językowa*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Kalisz Roman, 1994, *Teoretyczne podstawy językoznawstwa kognitywnego*, [w:] Henryk Kardeła (red.), *Podstawy gramatyki kognitywnej*, seria „Biblioteka Myśli Semiotycznej”, nr 31, Polskie Towarzystwo Semiotyczne, Warszawa, s. 65–76.
- Kaliszan Jerzy, 1988, *Z zagadnień rosyjskiej i polskiej homonimii słowotwórczej*, „Studia i Materiały”, nr 28, „Filologia Rosyjska”, nr 7, Zielona Góra.

- Kaliszan Jerzy, 1990, *Homonymia słotwórcza denominalnych rzeczowników sufiksalnych w języku rosyjskim i polskim*, „Studia i Materiały”, nr 35, „Filologia Rosyjska”, nr 9, Zielona Góra.
- Kaliszan Jerzy, 1996, *O pewnym typie homonimii derywatów rzeczownikowych w języku rosyjskim i polskim*, „Przegląd Rusycystyczny”, z. 1–2, s. 87–90.
- Kaliszan Jerzy, 1997, *Omonimija proizwodnych słow w russkom jazykie*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Kania Stanisław, Tokarski Jan, 1984, *Zarys leksykologii i leksykografii polskiej*, Wydawnictwa Szkolne i Pedagogiczne, Warszawa.
- Karaś Mieczysław, 1968, *O gwarowych formantach onomastycznych*, [w:] Stefan Hrabec i wsp. (red.), *Symbolae philologicae in honorem Vitoldi Taszycki*, Polska Akademia Nauk, Wrocław, s. 138–146.
- Karaś Mieczysław, 1970, *Antroponimiczny sufiks -ur, -ura w języku polskim*, „Zeszyty Naukowe Uniwersytetu Jagiellońskiego. Prace Językoznawcze”, nr 29, Kraków, s. 17–31.
- Karpenko Jurij, 1980, *O funkcjach sobstwiennych imion*, [w:] Milan Majtán (red.), *Spoločenské fungovanie vlastných mien. VII Slovenská onomastická konferencia*, Veda, Bratislava, s. 9–16.
- Karpluk Maria, 1994, *Typ staropolskich nazwisk mieszczkańskich: Wiśliczka = z Wiślicy*, „Prace Językoznawcze”, z. 19–20, s. 102–105.
- Kempson Ruth M., 1977, *Semantic Theory*, Cambridge University Press, Cambridge.
- Kęsikowa Urszula, 1986, *Nazwiska chłopskie w księgach parafialnych Kościelnej Jani z XVII wieku*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 32, s. 125–129.
- Kiklewicz Aleksander, 2007, *Aspekty teorii względności lingwistycznej*, [w:] Józef Dębowski, Aleksander Kiklewicz (red.), *Studia z teorii poznania i filozofii języka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn.
- Kiklewicz Aleksander, 2012, *Znaczenie w języku – znaczenie w umyśle. Krytyczna analiza współczesnych teorii semantyki lingwistycznej*, Centrum Badań Europy Wschodniej Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn.
- Kleiber Georges, 2003, *Semantyka prototypu. Kategorie i znaczenie leksykalne*, tłum. Bronisława Ligara, Towarzystwo Autorów i Wydawnictwo Prac Naukowych Universitas, Kraków.
- Kleszczowa Krystyna, 1998, *Staropolskie kategorie słotwórcze i ich perspektywiczna ewolucja. Rzeczowniki*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Kleszczowa Krystyna, 2010, *Historycznie o podstawach słotwórczych polskich rzeczowników*, „LingVaria”, nr 2, s. 59–67.
- Knappová Miloslava, 1992, *K funkčnímu pojení systému vlastních jmen*, „Slovo a slovenost”, nr 53, s. 211–214.
- Komlew Nikolaj Georgiewicz, 1969, *Komponenty sodierżatielnoj struktury słowa*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa.
- Kopertowska Danuta, 1988, *Nazwy osobowe mieszkańców podkieleckich wsi (1565–1694)*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Kosyl Czesław, 1974, *O przechodzeniu nazw własnych do kategorii nazw pospolitych*, „Onomastica”, t. 19, s. 85–104.
- Kosyl Czesław, 1978, *Metaforyczne użycie nazw własnych*, [w:] Mieczysław Szymczak (red.), *Z zagadnień słownictwa współczesnego języka polskiego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, s. 133–143.
- Kosyl Czesław, 1981, *Z historii użycia terminu „derywacja” w lingwistyce*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Pojęcie derywacji w lingwistyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 13–30.

- Kosyl Czesław, 1983, *Forma i funkcja nazw własnych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Kosyl Czesław, 1992, *Nazwy własne w prozie Jarosława Iwaszkiewicza*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Kosyl Czesław, 1993, *Chrematonimy*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, t. 2, Wydawnictwo Wiedza o Kulturze, Wrocław, s. 439–444.
- Kotarbiński Tadeusz, 1961, *Elementy teorii poznania, logiki formalnej i metodologii nauk*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Kowalik-Kaleta Zofia, 1981, *Staropolskie nazwy osobowe motywowane przez nazwy miejscowe*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław–Warszawa–Kraków–Gdańsk–Łódź.
- Kowalik-Kaleta Zofia, 1983, *Strukturalistyczna i strukturalna klasyfikacja nazwisk*, „Polonica”, nr 9, s. 231–254.
- Kowalik-Kaleta Zofia, 1991, *Od predykcji do nominacji – samoistna tendencja historycznej ewolucji nazwisk słowiańskich (patronimika – nazwiska odmiejscowe)*, „Prace Filologiczne”, z. 36, s. 283–294.
- Kowalik-Kaleta Zofia, 2007, *Historia nazwisk polskich na tle społecznym i obyczajowym (XII–XV wiek)*, t. 1, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Kowalik-Kaleta Zofia, Dacewicz Leonarda, Raszevska-Żurek Beata, 2007, *Słownik najstarszych nazwisk polskich. Pochodzenie językowe (XII–XV wiek)*, t. 1, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Kreja Bogusław, 1974, *Słowotwórcza rola fleksji we współczesnym języku polskim*, „Studia Śląskie. Seria Nowa”, nr 26, s. 93–205.
- Kreja Bogusław, 1978, *Problematyka słowotwórcza derywatów od nazw geograficznych we współczesnym języku polskim*, „Gdańskie Studia Językoznawcze”, nr 2, s. 5–18.
- Kreja Bogusław, 1993, *Formacje na -anin i -an w języku polskim i w innych językach słowiańskich*, „Onomastica”, t. 38, s. 107–131.
- Kreja Bogusław, 1995, *Językowe i pozajęzykowe przyczyny nieodmienności polskich nazwisk*, „Język Polski”, nr 75, s. 12–22.
- Kreja Bogusław, 1997, *Pomorskie nazwiska odmiejscowe (na przykładzie województwa gdańskiego)*, „Język Polski”, nr 76, s. 11–16.
- Kreja Bogusław, 2001, *Słowotwórstwo polskich nazwisk. Struktury sufiksalne*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- Kresa Monika, 2011, *Onomastyczne (hipo)tezy – czyli o problemie wielomotywacyjności nazwisk w badaniach antroponimicznych*, „Poradnik Językowy”, z. 7, s. 72–89.
- Kripke Saul, 2001, *Nazywanie a konieczność*, tłum. Bohdan Chwedeńczuk, Aletheia, Warszawa.
- Król Martyna, 2014, *Typologia homonimii językoznawczej w aspekcie onomazjologiczno-dyskursywnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jana Kochanowskiego, Kielce.
- Kućała Marian, 1967, *Co już jest, a co jeszcze nie jest nazwą własną*, „Onomastica”, t. 12, s. 153–161.
- Kucharzyk Renata, 2007, *Imiona a gwarowe nazwy ptaków*, „Onomastica”, t. 52, s. 253–266.
- Kucharzyk Renata, 2010, *Słownictwo odantroponimiczne w gwarach polskich*, Wydawnictwo Lexis, Kraków.
- Kucharzyk Renata, 2012, *Znaczenie tła kulturowego w procesie apelatywizacji (na przykładzie gwarowych nazw owadów)*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Pogłódek (red.), *W komunika-*

- cyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 437–448.
- Kuligowska Katarzyna, 2014, *Kategoryzacja słowotwórcza w strukturalizmie i językoznawstwie kognitywnym (na przykładzie kategorii nomina attributiva i nomina instrumenti)*, „Acta Neophilologica”, nr 16(1), s. 65–75.
- Kurcz Ida, 2000, *Psychologia języka i komunikacji*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa.
- Kurdyła Tomasz, 2015, *Polskie habitatywa na -anin, -an i -ak (przyczynek)*, „Onomastica”, t. 59, s. 181–195.
- Kuryłowicz Beata, 2015, *Konotacje tekstowe a pojęciowy model słowa (na przykładzie wyrazu bluszcz w poezji młodopolskiej)*, „Poznańskie Studia Polonistyczne, Seria Językoznawcza”, t. 17(37), s. 81–100.
- Kuryłowicz Jerzy, 1956, *La position linguistique du nom propre*, „Onomastica”, t. 2, s. 1–14.
- Kuryłowicz Jerzy, 1980, *The linguistic status of proper names*, „Onomastica”, t. 25, s. 1–10.
- Kurzowa Zofia, 1974, *Derywacja fleksyjna, czyli paradygmatyczna w języku polskim i próba objaśnienia jej genezy*, „Zeszyty Naukowe UJ. Prace Językoznawcze”, nr 42, s. 93–103.
- Lakoff George, 1987, *Women, Fire and Dangerous Things. What Categories reveal about the Mind*, The University of Chicago Press, Chicago–London.
- Langacker Ronald W., 1987, *Foundations of Cognitive Grammar*, vol. 1: *Theoretical Prerequisites*, Stanford University Press, Stanford.
- Langacker Ronald W., 2008, *Cognitive Grammar: A Basic Introduction*, University Press, Oxford.
- Lech Danuta, 2003, *Nazwiska odapelatywne a kultura regionu (na przykładzie Śląska Opolskiego)*, [w:] Maria Biolik (red.), *Metodologia badań onomastycznych*, „Rozprawy i Materiały Ośrodka Badań Naukowych im. Wojciecha Kętrzyńskiego”, nr 215, Olsztyn, s. 217–230.
- Lech Danuta, 2004, *Nazwy osobowe dziewiętnastowiecznych mieszkańców Opola (ze słownikiem etymologicznym nazwisk)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Lech Danuta, 2006, *Imiona chrześcijańskie w nazwiskach mieszkańców Opola z XIX wieku*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 425–434.
- Lech-Kirstein Danuta, 2015a, *Nazwy drzew w śląskiej toponimii*, „Onomastica”, t. 59, s. 223–239.
- Lech-Kirstein Danuta, 2015b, *Nazwy roślin uprawnych w śląskiej toponimii*, [w:] Artur Gałkowski, Renata Gliwa (red.), *Mikrotoponimy i makrotoponimy w komunikacji i w literaturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź, s. 147–158.
- Leszczak Oleg, 2008, *Ontologia antropologiczna funkcjonalizmu pragmatycznego: doświadczenie językowe – działalność językowa – dyskurs – język – mowa – wydarzenie mowne – działalność mowna – tekst*, [w:] Aleksander Kiklewicz, Józef Dębowski (red.), *Język poza granicami języka. Teoria i metodologia współczesnych nauk o języku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie, Olsztyn, s. 453–463.
- Lipowski Jaroslav, 2002, *Nazwiska z Jabłonkowa i okolic u schyłku XVII wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław
- Lipowski Jaroslav, 2008, *Ewolucja nazwisk w południowej części Śląska Cieszyńskiego w czasach austriackich. Analiza słowotwórczo-statystyczna i graficzna*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.
- Lubaś Władysław, 1967, *Iz problematike značenja vlastitih naziva*, „Anali Filološkog fakulteta” [Beogradskog univerziteta], dil 7, s. 167–192.

- Lubaś Władysław, 1971, *Patronimiczne nazwy miejscowe z formantem -ci, -ovici/-evici, -inci w języku słoweńskim*, „Onomastica”, t. 16, s. 18–40.
- Lubaś Władysław, 1973, *Onomastyka w systemie językowym (na przykładach słowiańskich)*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego. Prace Językoznawcze”, nr 2, s. 7–25.
- Lubaś Władysław, 1984, *The concept of the quantitative reference of proper names in contemporary spoken Polish*, [w:] L. Lönnngren (ed.), *Polish text Linguistics. The Third Polish-Svedish Conference held at the University of Uppsala, 30 May–4 June 1983*, Uppsala University Press, Uppsala.
- Lubaś Władysław, 1998, *O gramatyce onomastycznej*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krystyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 255–265.
- Lubaś Władysław, 2006, *O kategoriach onimiczno-apelatywnych w polszczyźnie*, [w:] Kazimierz Rymut i wsp. (red.), *Manuscula linguistica in honorem Alexandrae Cieślíkowa oblata*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Lubaś Władysław, 2012, *Nazwy własne w funkcji perswazji politycznej*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Poglódek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 497–512.
- Lyons John, 1982, *Wstęp do językoznawstwa*, tłum. Krzysztof Bogacki, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Łobodzińska Romana, 2006, *Wybrane apelatywy antroponimiczne w nazwiskach śląskich w XVI, XVII, XVIII w.*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 135–142.
- Łobodzińska Romana, 2011, *Imiona w różnych klasach chrematonimów*, [w:] Maria Biolik, Jerzy Duma (red.), *Chrematonimia jako fenomen współczesności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn, s. 302–310.
- Łozowski Przemysław, 1999, *Panchronia, czyli językoznawstwo bez synchronii*, [w:] Anna Pajdzińska, Piotr Krzyżanowski (red.), *Przeszłość w językowym obrazie świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Łuc Izabela, 2004, *Przewiskowe typy środowiskowe i ich zróżnicowanie motywacyjne*, „Onomastica”, t. 49, s. 95–121.
- Magda-Czekaj Małgorzata, 2003, *Imiona a nazwy roślin. Onimizacja i apelatywizacja*, „Onomastica”, t. 48, s. 209–223.
- Magda-Czekaj Małgorzata, 2007, *Historyczne nazwiska o genezie patronimicznej na Pomorzu (XVI–XVIII w.)*, [w:] A. Chludziński, R. Gaziński (red.), *Dzieje wsi pomorskiej, VI Międzynarodowa Konferencja Naukowa*, Wydawnictwo JASNE, Dygowo–Szczecin–Pruszcz Gdański, s. 237–246.
- Magda-Czekaj Małgorzata, 2009, *O różnych typach homonimów apelatywno-onimicznych w dobie średniopolskiej*, „Rozprawy Sławistyczne”, nr 22, s. 155–163.
- Magda-Czekaj Małgorzata, 2011, *Wybrane typy słowotwórcze nazwisk (-icz, -owicz, -ewicz i z podstawowym -k-) okresu średniopolskiego w ujęciu historyczno-społecznym*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Magda-Czekaj Małgorzata, 2012, *Nazwy pokrewieństwa jako baza leksykalna nazwisk*, [w:] Martin Ološtiak (red.), *Jednotlivé a všeobecné v onomastike*, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, s. 86–92.
- Majer-Baranowska Urszula, 1988, *Z historii użycia terminu konotacja*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.

- Majewska-Grzegorzczkowska Renata, 1961, *Kształtowanie się funkcji znaczeniowych sufiksu -ina*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, nr 20, s. 164–172.
- Majewska Małgorzata B., 2006, *Rzeczownikowe homonimy heterogeniczne. Analiza synchroniczna i diachroniczna*, Wydawnictwo Lexis, Kraków.
- Majewska Małgorzata B., 2010, *O potrzebie wprowadzenia terminów: homonimia synchroniczna, homonimia diachroniczna i homonimia historyczna*, [w:] Piotr Zbróg (red.), *Współczesna polszczyzna w badaniach językoznawczych. Od leksyki do języka poezji*, Wydawnictwo LIBRON, Kielce, s. 95–105.
- Majewska Małgorzata, 1998, *Terminologia dotycząca homonimii w ujęciu Danuty Buttlerowej*, [w:] Stanisław Dubisz (red.), *Słowa w różnych kontekstach*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa, s. 135–180.
- Majewska Małgorzata, 2001, *O tak zwanych prawdziwych homonimach słowotwórczych*, „Prace Filologiczne”, z. 46, s. 417–424.
- Majewska Małgorzata, 2002, *Homonimia i homonimy w opisie językoznawczym*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa.
- Makarski Władysław, 2010, *Dąb jako baza staropolskich antroponimów*, [w:] Halina Pelcowa (red.), *W świecie nazw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 237–248.
- Makowska Danuta, 2010, *O skradzionych Kossakach, zdemontowanych Stalinach (oraz o psach wzrokowcach)*, „Onomastica”, t. 54, s. 35–50.
- Malec Maria, 1971, *Budowa morfologiczna staropolskich złożonych imion osobowych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Malec Maria, 1982, *Staropolskie skrócone nazwy osobowe od imion dwuczłonowych*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich Wydawnictwo Polskiej Akademii Nauk, Wrocław.
- Malec Maria, 1986, *Wpływ kultury zachodnioeuropejskiej na imiennictwo staropolskie*, „Rozprawy Komisji Językowej ŁTN”, t. 32, s. 177–182.
- Malec Maria, 1994, *Imiona chrześcijańskie w średniowiecznej Polsce*, Instytut Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Malec Maria, 2001, *Imię w polskiej antroponimii i kulturze*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- Malec Maria, 2004, *Nazwy osobowe – ich rodzaje, pochodzenie i funkcje*, [w:] Robert Mrózek (red.), *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 47–63.
- Malec Maria, 2012, *Nazwiska polskie pochodne genetycznie od imion żeńskich*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Podgółek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospółtych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 255–279.
- Małachowski Lew Władimirowicz, 2009, *Teorija leksiczeskoj i grammaticzeskoj omonimii*, Izdatielstwo Nauka, Leningrad.
- Mańczak Witold, 1986, *Nazwy własne a rzeczowniki pospolite*, [w:] Henryk Borek, Stanisław Kochman (red.), *Nazwy własne a wyrazy pospolite w języku i tekście*, materiały z Międzynarodowej Konferencji Onomastycznej w Opolu-Szczedrzyku 12–13 X 1984 r., Wyższa Szkoła Pedagogiczna im. Powstańców Śląskich w Opolu, Opole, s. 155–164.
- Mańczak Witold, 2001, *Najstarszy i największy problem onomastyki: istota nazw własnych*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Barbara Czopek-Kopciuch (red.), *Toponimia i oronimia*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków, s. 25–30.
- Martenka Henryk, 2011, *Nazwiska od imion*, Wydawnictwo Nomen Omen, Katowice.

- Matusiak Iza, 2004, *Polskie nazwiska odapelatywne z terenu dawnego komornictwa jeziorańskiego (XVII–XVIII w.)*, „Onomastica”, t. 49, s. 124–132.
- Matusiak Iza, 2005, *Nazwiska równe imionom na terenie dawnego komornictwa jeziorańskiego (XVII–XVIII w.)*, „Prace Językoznawcze”, z. 7, s. 83–94.
- Matusiak-Kempa Iza, 2009, *Nazwiska mieszkańców komornictwa jeziorańskiego (XVI–XVII w.)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Matuszewski Józef, 1975, *Polskie nazwisko szlacheckie*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Łódź.
- Matveev Alexander, 2004, *Apologija imeni*, „Voprosy Onomastiki”, nr 1, s. 7–13.
- Matveev Alexander, 2006, *Onomatologija*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa.
- Mazurkiewicz Małgorzata, 1988, *Etymologia a konotacja semantyczna*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 99–112.
- Mączyński Jan, 1970, *Nazwiska łodzian (XV–XIX wiek)*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Łódź.
- Mielczuk Igor, 1974, *Opyt teorii lingwistycznych modielej „Smysł ó Tiekst”. Siemantika, sintaksis*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa.
- Milewski Tadeusz, 1972, *Językoznawstwo*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Mill John Stuart, 1962, *System logiki dedukcyjnej i indukcyjnej*, t. 1–2, tłum. Czesław Znamierowski, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Miodunka Władysław, 1979, *Teoria pól językowych: społeczne i indywidualne ich uwarunkowania*, Uniwersytet Jagielloński, Kraków.
- Miodunka Władysław, 1989, *Podstawy leksykologii i leksykografii*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Mirosławska Wirginia, 1997, *Nazwy osobowe mieszkańców Lutomierska (XVII–XVIII w.)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Molčanova Ol’ga, 2006, *Proprálnaâ nominaciâ v Sete kognitivizma*, „Voprosy Onomastiki”, nr 3, s. 7–18.
- Mrózek Robert, 2000, *Współczesna lingwistyka a sfera onimiczna języka*, [w:] Magdalena Czachorowska, Łucja Maria Szewczyk (red.), *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Bydgoszcz, s. 31–41.
- Mrózek Robert, 2002, *Dorobek i perspektywy onomastyki polskiej*, „Onomastica”, t. 47, s. 23–35.
- Mrózek Robert, 2003, *Mikrotoponimy jako językowe wyznaczniki przestrzeni kulturowej*, [w:] Zofia Kaleta (red.), *Nazwy własne a kultura: Polska i inne kraje słowiańskie*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa, s. 197–202.
- Mrózek Robert, 2004, *Nazwy własne jako przedmiot badawczy onomastyki*, [w:] Robert Mrózek (red.), *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 7–19.
- Mrózek Robert, 2006, *Apelatywna sfera językowa a sfera onimiczna – przed- i poglobalizacyjny problem onomastyki*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 153–164.
- Mrózek Robert, 2009, *Pojęcie homonimii w teoretyczno-terminologicznym kontekście lingwistyki i onomastyki*, „Rozprawy Sławistyczne”, t. 22, s. 165–171.
- Mrózek Robert, 2015, *Synchroniczno-diachroniczna perspektywa kategoryalnych zróżnicowań językowej funkcjonalności onimicznej*, „Onomastica”, t. 59, s. 17–38.

- Muszyński Zbysław, 1988, „*Proflowanie*” *profilowania*, [w:] Jerzy Bartmiński, Ryszard Tokarski (red.), *Profilowanie w języku i tekście*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 19–34.
- Muszyński Zbysław, 1994, *Semantyka kognitywna a semantyczny antyindywidualizm Tylera Burge’a*, [w:] Henryk Kardela (red.), *Podstawy gramatyki kognitywnej*, seria „Biblioteka Myśli Semiotycznej”, nr 31, Polskie Towarzystwo Semiotyczne, Warszawa.
- Nagórko Alicja, 1998, *Zarys gramatyki polskiej (ze słowotwórstwem)*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Naruszewicz-Duchlińska Alina, 2006, *Nazwiska mieszkańców komornictwa lidzbarskiego pochodzące od nazw miejscowych*, „*Onomastica*”, t. 51, s. 199–214.
- Naruszewicz-Duchlińska Alina, 2007, *Nazwiska mieszkańców komornictwa lidzbarskiego (1500–1772)*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Nilsen D.L.F., 1988, *Names: Some Subsidiary Functions*, *Festschrift*, [w:] L.E. Seits (ed.), *Honor of Allen Walker Read*, North Central Name Society, DeKalb, s. 108–115.
- Nowik Krystyna, 1993, *Zapożyczone nazwy drzew w toponimii polskiej*, „*Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica*”, nr 27, s. 197–204.
- Ohnheiser Ingeborg (red.), 2003, *Słowotwórstwo. Nominacja*, seria „Komparacja współczesnych języków słowiańskich”, Wydawnictwo Uniwersytetu Opolskiego, Opole.
- Padučeva Elena Viktorovna, 1992, *Wypowiedź i jej odniesienie do rzeczywistości (Referencyjne aspekty znaczenia zaimków)*, tłum. Zofia Kozłowska, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Pajdzińska Anna, 1988, *Udział konotacji leksykalnej w motywacji frazeologizmów*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 67–82.
- Palinciuc-Dudek Elena, 2011, *Nazwiska i imiona Polaków z Kiszyniowa i okolicy w XIX i XX wieku*, Wydawnictwo Lexis, Kraków.
- Pelcowa Halina, 2010, *Onomastyka w słowniku gwarowym*, [w:] Halina Pelcowa (red.), *W świecie nazw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 313–320.
- Privalova Irina, 1979, *Sobstvennyje imena i problema omonimii*, „*Voprosy Jazykoznanija*”, nr 5, s. 56–67.
- Putnam Hilary, 1975, *Mind, Language and Reality*, Cambridge University Press, New York.
- Putnam Hilary, 1988, *Representation and Reality*, MIT Press, Cambridge.
- Puzynina Jadwiga, 1992, *Język wartości*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Raszewska-Klimas Agnieszka, 2015, *Wariantywność dziewiętnastowiecznych nazwisk piotrkowian*, „*Onomastica*”, t. 59, s. 175–185.
- Raszewska-Klimas Agnieszka, 2018, *Charakterystyka nazwisk mieszkańców Piotrkowa Trybunalskiego*, „*Polonica*”, t. 38 [w druku].
- Raszewska-Żurek Beata, 2006, *Kształtowanie się nazwisk równych imionom w Polsce (wiek XIII–XVI)*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Ratnikova Irina, 2003, *Imia sobstvennoje: ot kulturnoj semantiki k jazykovej*, Gosudarstvennyj Universitet, Minsk.
- Reichan Jerzy, 1975, *Zmiany we fleksji rzeczowników męskich zakończonych pierwotnie na spółgłoski wargowe palatalne w języku polskim na tle słowiańskim*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Reichan Jerzy, 1998, *Fleksja onomastyczna w zakresie niektórych nazw osobowych zakończonych na spółgłoski wargowe*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krystyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 307–317.

- Rospond Stanisław, 1972, *Słowotwórstwo onomastyczne a apelatywne*, [w:] *Z polskich studiów slawistycznych*, „Językoznawstwo”, seria 4, s. 109–119.
- Różycka Izabela, 2003, *Kształtowanie się mieszczkańskich i chłopskich nazw osobowych na terenie parafii Rzgów i Dłutów w XVII i XVIII wieku*, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź.
- Rudnicka Elżbieta, 2006, *Eponimizmy versus eponimy. Eponimizacja jako efekt mechanizmu apelatywizacji eponimów*, [w:] Zofia Abramowicz, Elżbieta Bogdanowicz (red.), *Onimizacja i apelatywizacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu w Białymstoku, Białystok, s. 201–212.
- Rudnicka-Fira Elżbieta, 2004, *Antroponimia Krakowa od XVI do XVIII wieku. Proces kształtowania się nazwiska*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.
- Rudnicka-Fira Elżbieta, 2013, *Imiennictwo krakowian od XVI do XVIII wieku na tle historii i kultury*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Pedagogicznego, Kraków.
- Rudzka-Ostyn Brygida, 2000, *Z rozważań nad kategorią przypadku*, Universitas, Kraków.
- Rutkiewicz-Hanczewska Małgorzata, 2012a, *Nomina propria i nomina appellativa – układy samoistne. O podstawach neuroonomastyki*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Podgółek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 299–315.
- Rutkiewicz-Hanczewska Małgorzata, 2012b, *Nazwy własne w przestrzeni społeczno-komunikacyjnej. Uwagi językoznawcy*, „Archiwum Fotogrametrii, Kartografii i Teledetekcji”, vol. 23, s. 355–363.
- Rutkiewicz-Hanczewska Małgorzata, 2012c, *Wstęp do semantyki onimicznej: nomina propria i nomina appellativa – inkluzja czy ekskluzja?*, [w:] Martin Ološtiak (red.), *Jednotlivé a všeobecné v onomastike*, Prešovská univerzita v Prešove, Prešov, s. 22–31.
- Rutkiewicz-Hanczewska Małgorzata, 2013, *Genologia onimiczna. Nazwa własna w płaszczyźnie motywacyjno-komunikatywnej*, Wydawnictwo Poznańskie, Poznań.
- Rutkowski Mariusz, 2001a, *Mikrotoponimia przestrzeni wspinaczkowej. Studium socjoonomastyczne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Rutkowski Mariusz, 2001b, *Wstępna charakterystyka funkcji nazw własnych*, „Onomastica”, t. 46, s. 7–29.
- Rutkowski Mariusz, 2005, *Kilka uwag o konwencjach opisu wartości semantycznej nazw własnych*, „Onomastica”, t. 50, s. 99–110.
- Rutkowski Mariusz, 2007a, *Nazwy własne w strukturze metafory i metonimii. Proces deonimizacji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego, Olsztyn.
- Rutkowski Mariusz, 2007b, *Apelatywizacja a deonimizacja. Z rozważań nad zakresem terminów*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (red.), *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, Wydawnictwo Pandit, Kraków, s. 63–71.
- Rutkowski Mariusz, 2010a, *O kłopotach z konotacjami nazw własnych (na marginesie „Słownika metafor i konotacji nazw własnych”)*, „Onomastica”, t. 54, s. 25–33.
- Rutkowski Mariusz, 2010b, *Problem funkcji nazw własnych w onomastyce. Przegląd stanowisk*, „Conversatoria Linguistica”, nr 4, s. 54–65.
- Rutkowski Mariusz, 2012, *Onomastyka a metaonomastyka*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Podgółek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 317–324.
- Rymut Kazimierz, 1971, *Patronimiczne nazwy miejscowe w Małopolsce*, „Prace Onomastyczne PAN”, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.

- Rymut Kazimierz, 1973, *Słowotwórstwo polskich patronimicznych nazw miejscowych z przyrostkiem *-(ov)itjo na tle zachodniosłowiańskim*, „Prace Komisji Językoznawczej PAN – Oddział w Krakowie”, t. 34, Wrocław.
- Rymut Kazimierz, 1979, *Granica czy strefa przejściowa między nomen appellativum a nomen proprium*, „Slavica Ludensia”, nr 7, s. 175–180.
- Rymut Kazimierz, 1987, *Apelatywa antroponimiczne i ich miejsce w etymologii słowiańskiej*, [w:] Franciszek Sławski, Anna Chruścicka, Bożenna Marczak (red.), *Slawistyczne studia językoznawcze*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław, s. 317–323.
- Rymut Kazimierz, 1991, *Nazwiska Polaków*, Ossolineum, Wrocław.
- Rymut Kazimierz, 1992–1994, *Słownik nazwisk współcześnie w Polsce używanych*, t. 1–2, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Rymut Kazimierz, 1994, *Staropolskie formacje na -czyk*, „Studia Historycznojęzykowe”, nr 1, s. 59–64.
- Rymut Kazimierz, 1995, *Słownik imion współcześnie w Polsce używanych*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Rymut Kazimierz, 1998, *Kształtowanie się nazwisk w dziejach języka polskiego*, [w:] Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa–Kraków, s. 145–150.
- Rymut Kazimierz, 1999–2001, *Nazwiska Polaków. Słownik historyczno-etymologiczny*, t. 1–2, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Rymut Kazimierz, 2003, *Granica czy sfera przejściowa między nomen appellativum a nomen proprium*, [w:] Kazimierz Rymut, *Szkice onomastyczne i historycznojęzykowe*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 9–12.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1980, *Derywacja fleksyjna w nazewnictwie*, Zpravodaj Místopisné Komise ČSAV, nr 21, s. 602–619.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1985, *Dawne słowiańskie nazwy miejscowe Pomorza Środkowego*, Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1988, *Znaczenie nazw własnych w procesie komunikacji językowej*, [w:] Karol Zierhoffer (red.), *V Ogólnopolska Konferencja Onomastyczna (Poznań 3–5 września 1985). Księga referatów*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań, s. 109–120.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1991, *Kształtowanie się systemu nazewnictwa*, „Prace Filologiczne”, z. 36, s. 57–63.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1993, *Nazwy własne*, [w:] Jerzy Batrmiński (red.), *Współczesny język polski. Encyklopedia kultury polskiej XX wieku*, Wydawnictwo Wiedza o Kulturze, Wrocław, s. 397–402.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 1998, *Nazwy miejscowe*, [w:] Ewa Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa–Kraków.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 2000, *Nazwy firm – chaos czy system?*, [w:] Magdalena Czachorowska, Łucja Szewczyk (red.), *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Bydgoszcz, s. 99–112.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 2006, *W świecie nazw własnych*, Towarzystwo Naukowe Warszawskie, Warszawa–Kraków.
- Rzetelska-Feleszko Ewa, 2007, *Onomastyka kulturowa*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Barbara Czopek-Kopciuch, Katarzyna Skowronek (red.), *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, Wydawnictwo Pandit, Kraków, s. 57–62.

- Rzetelska-Feleszko Ewa (red.), 1998, *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Warszawa–Kraków.
- Sajewicz Michał, 2002, *Derywacja sufiksalna osobowych nazw subiektów w nadwarciańskich gwarach białoruskich Białostoczczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Sajewicz Michał, 2013, *Nazwiska patronimiczne z formantem -uk w powiecie hajnowskim na Białostoczczyźnie na tle ogólnopolskim*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Saloni Zygmunt, 1996a, *Unilateralne i bilateralne podejście do znaków języka (naturalnego)*, [w:] Jacek Juliusz Jadacki, Witold Strawiński (red.), *W świecie znaków. Księga pamiątkowa ku czci Profesora Jerzego Pelca*, Polskie Towarzystwo Filozoficzne, Warszawa, s. 287–294.
- Saloni Zygmunt, 1996b, *Homonimia a hasła w słownikach polskich*, „Język Polski”, nr 76, z. 4–5, s. 303–314.
- Sarnowska-Giefing Irena, 2011, *Słownik nazwisk mieszkańców Poznania XVI–XVIII wieku*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Poznań.
- Satkiewicz Halina, 1969, *Produktywne typy słotwórcze współczesnego języka ogólnopolskiego*, Wydawnictwo Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa.
- Satkiewicz Halina, 1981, *Innowacje słotwórcze w powojennym trzydziestoleciu*, [w:] Halina Kurkowska (red.), *Współczesna polszczyzna. Wybór zagadnień*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa, s. 130–155.
- Saussure Ferdinand de, 2002, *Kurs językoznawstwa ogólnego*, tłum. Krystyna Kasprzyk, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Sielicki Krzysztof, 2009, *Onomastykon Biblii Hebrajskiej i Nowego Testamentu. Systematyzacja zapisu biblijnych nazw własnych*, Oficyna Wydawnicza „Vocatio”, Warszawa.
- Sieradzki Andrzej, 2013, *Poznańskie derywaty nazwiskowe XVI–XVIII wieku*, Wydawnictwo Rys, Poznań.
- Siwiec Adam, 2006, *W sprawie nazw obiektów handlowych: miejsce w klasyfikacji onomastycznej, ustalenia typologiczne, terminologia*, [w:] Kazimierz Rymut, Katarzyna Skowronek, Barbara Czopek-Kopciuch, Maria Malec (red.), *Munuscula linguistica. In honorem Alexandrae Cieślakowa oblata*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 423–436.
- Siwiec Adam, 2010, *Nazwy własne w perspektywie nominacji i komunikacji*, „Onomastica”, t. 54, s. 9–24.
- Siwiec Adam, 2012, *Klasyfikacja onomastyczna i jej podstawy terminologiczne na przykładzie nazw obiektów handlowych*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Podgółek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 325–336.
- Skarga Piotr i wsp., 1937, *Żywoty Świętych Pańskich na wszystkie dni roku*, Nakładem i drukiem Karola Miarki, Spółka Wydawnicza w Mikołowie, Mikołów.
- Skowronek Katarzyna, 1995, *Imiona dwuczłonowe motywujące współczesne nazwiska polskie*, „Onomastica”, t. 40, s. 73–100.
- Skowronek Katarzyna, 1997, *Polskie nazwiska a kultura. Propozycja badań kognitywnych*, „Biuletyn PTJ”, nr 53, s. 145–156.
- Skowronek Katarzyna, 2000, *Tajemniczy Lewandowski. O etymologiach onomastycznych*, „Onomastica”, t. 45, a. 27–41.

- Skowronek Katarzyna, 2001, *Współczesne nazwisko polskie. Studium statystyczno-kognitywne*, Wydawnictwo Naukowe DWN, Kraków.
- Skowronek Katarzyna, Rutkowski Mariusz, 2004, *Media i nazwy. Z zagadnień onomastyki medialnej*, Wydawnictwo Lexis, Kraków.
- Skulina Tadeusz, 1989, *O ustalaniu się nazwisk mieszczkańskich i chłopskich w Wielkopolsce XVII wieku*, „Onomastica”, t. 33, s. 183–208.
- Smirnicky Aleksander, 1956, *Leksykologija angijskowo jazyka*, Moskwa.
- Smoczyński Paweł, 1962, *Nomina appellativa i propria we wzajemnym oddziaływaniu słowotwórczym*, „Biuletyn PTJ”, nr 21, s. 61–82.
- Smoczyński Paweł, 1968, *Polskie nazwiska patronimiczne*, „Z Polskich Studiów Slawistycznych. Językoznawstwo”, seria 3, s. 245–256.
- Soltész K.J., 1972, *Homonimie, Polysemie end Synonymie der Eigennamen*, „Acta Linguistica Academiae Scientiarum Hungaricae”, nr 22, s. 107–117.
- Stawnicka Jadwiga, 1987, *Homonimiczne formacje czasownikowe w gniazdach słowotwórczych czasowników ruchu w języku rosyjskim i polskim*, „Prace Naukowe Uniwersytetu Śląskiego. Prace Językoznawcze”, nr 13, s. 28–67.
- Strutyński Jerzy, 1993, *Imiona zwierząt pokojowych*, „Onomastica”, t. 38, s. 203–235.
- Superanskaja Aleksandra Vasil'evna, 1967, *Jazykovyj znak i imia sobstvennoje*, [w:] *Problemy jazykoznanija*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa, s. 152–156.
- Superanskaja Aleksandra Vasil'evna, 1973, *Obščaja teorija imieni sobstvennogo*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa.
- Superanskaja Aleksandra Vasil'evna, 1986, *Teoriâ i metodyka onomastičeskich issledovanij*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa.
- Superanskaja Aleksandra Vasil'evna, 1995, *Omonimia w onomastikie*, [w:] Anna Bochnakowa, Stanisław Widłak (red.), *Manus amicitiae. Studia linguistica in honorem Witoldi Mańczak septuagenarii*, Universitas Jagellonica, Cracoviae, s. 199–203.
- Superanskaja Aleksandra Vasil'evna i wsp., 2008, *Terminologija onomastyki*, „Acta Onomastica”, nr 49, s. 314–322.
- Szczepaniak-Mendez Renata, 2002, *Nowak : Mueller, czyli różnice strukturalne pomiędzy polskim i niemieckim systemem nazwisk*, „Onomastica”, t. 47, s. 119–135.
- Szczerba Lew Władimirowicz, 1974, *Jazykowaja sistiema i recziewaja diejatielnost'*, Izdatielstwo Nauka, Leningrad.
- Szcześniak Krystyna, 2013, *Świat roślin światem ludzi na pograniczu wschodniej i zachodniej Słowiańszczyzny*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Szczyszek Michał, 2006, *Derywaty z przyrostkiem -owicz w języku polskim (doba nowopolska)*, Wydawnictwo Poznańskie Studia Polonistyczne, Poznań.
- Szczyszek Michał, 2013, *Rzeczownikowość a czasownikowość kategorii słowotwórczych rzeczownika w języku polskim*, „Investigationes Linguisticae”, nr 29, s. 1–8.
- Szulowska Wanda, 2000, *Nazwiska na -ic/-icz wśród studentów Akademii Zamojskiej (1595–1781)*, [w:] Ewa Wolnicz-Pawłowska, Wanda Szulowska (red.), *Kontakty językowe polszczyzny na pograniczu wschodnim*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa, s. 239–245.
- Szymczak Mieczysław, 1980, *Właściwości znaczeniowe wyrazów utworzonych w języku polskim od nazw własnych*, „Poradnik Językowy”, z. 3, s. 105–112.
- Šipka Danko, 1998, *On the classification of homonyms*, „Wiener Slawistischer Almanach”, nr 42, s. 237–250.

- Šrámek Rudolf, 1988, *Teoria onomastyki i płaszczyzny nominacji propriálnej*, „Zeszyty Naukowe WSP w Opolu, Językoznawstwo”, nr 11, s. 19–34.
- Šrámek Rudolf, 1998, *Onomastičnost onomastické gramatiky*, [w:] Ewa Jakus-Borkowa, Krysztyna Nowik (red.), *Najnowsze przemiany nazewnicze*, Wydawnictwo Energeia, Warszawa, s. 255–260.
- Šrámek Rudolf, 1999, *Úvod do obecné onomastyki*, Masarykova Univerzita, Brno.
- Šrámek Rudolf, 2010, *Struktura relacji ‘nazwa własna – rzeczywistość’*, [w:] Romana Łobodzińska (red.), *Nazwy własne a społeczeństwo*, t. 1, Oficyna Wydawnicza Leksem, Łask, s. 23–32.
- Tabakowska Elżbieta, 1995, *Gramatyka i obrazowanie. Wprowadzenie do językoznawstwa kognitywnego*, Wydawnictwo Oddziału Polskiej Akademii Nauk, Kraków.
- Tabakowska Elżbieta, 2001, *Kognitywne podstawy języka i językoznawstwa*, Universitas, Kraków.
- Taszycki Witold, 1926, *Najdawniejsze polskie imiona osobowe*, Polska Akademia Umiejętności, Kraków.
- Taylor John R., 2001, *Kategoryzacja w języku. Prototypy w teorii językoznawczej*, tłum. Anna Skucińska, Universitas, Kraków.
- Taylor John R., 2002, *Cognitiver Grammar*, Oxford University Press, Oxford.
- Tokarski Jan, 1971, *Słownictwo (teoria wyrazu)*, Państwowe Zakłady Wydawnictw Szkolnych, Warszawa.
- Tokarski Ryszard, 1981, *Derywacja semantyczna jako jedno za źródeł polisemii wyrazowej*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Pojęcie derywacji w lingwistyce*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 91–106.
- Tokarski Ryszard, 1984, *Struktura pola znaczeniowego (Studium językoznawcze)*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Tokarski Ryszard, 1988, *Konotacja jako składnik treści słowa*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Konotacja*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 35–54.
- Tokarski Ryszard, 2004, *Językowy obraz świata w metaforach potocznych*, [w:] Jerzy Bartmiński (red.), *Językowy obraz świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 65–81.
- Tokarski Ryszard, 2006, *Konotacja semantyczna – strukturalistyczna czy kognitywna?*, [w:] Olga Sokołowska, Danuta Stanulewicz (red.), *Językoznawstwo kognitywne III: Kognitywizm w świetle innych teorii*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk, s. 209–226.
- Tokarski Ryszard, 2008, *Konotacja a problemy kategoryzacji*, [w:] Anna Dąbrowska (red.), *Język a kultura*, t. 20, Wrocław, s. 143–161.
- Tołstaja Swietłana, 2004, *Znaczenie symboliczne a punkt widzenia: motywacja znaczeń symbolicznych (kulturowych)*, [w:] Jerzy Bartmiński, Stanisława Niebrzegowska-Bartmińska, Ryszard Nycz (red.), *Punkt widzenia w języku i kulturze*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 177–184.
- Tołstaja Swietłana, 2005, *K poniatjam appellativizacii i animizacii*, [w:] *Onomastika v kruzgu humanitarnych nauk. Materiały międzynarodowej naukowej konferencji, Jekaterinburg, 20–23 sentiabria 2005*, IUU, Jekaterynbutg, s. 24–27
- Tołstoj Nikita, 1964, *Zametki o slavianskich imenach sobstvennyh i ich transkripcii*, [w:] Stepan Grigor’evich Barhudarov (red.), *Toponomastika i transkripcija*, Izdatielstwo Nauka, Moskwa, s. 103–121.
- Tomczak Lucyna, 2003, *Słownik odapelatywnych nazwisk Polaków*, Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, Wrocław.

- Topolińska Zuzanna, 1976, *Wyznaczoność (tj. charakterystyka referencjalna) grupy imiennej w tekście polskim*, „Polonistyka”, nr 2, s. 33–72.
- Topolińska Zuzanna, 1982, *Proper names vs. definite description*, [w:] Kazimierz Rymut (red.), *Proceedings of the Thirteenth International Congress of Onomastic Sciences*, vol. 2, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Kraków, s. 555–559.
- Torpocew Iwan Swietłanowicz, 1985, *Słowoproizwodstwiennaja model'*, Izdatielstwo Woronieżskowo gosudarstwiennowo uniwersitieta, Woronież.
- Trybulec Zinaida, 1979, *O pewnym ujęciu homonimii*, „Studia Semiotyczne”, t. 11, s. 169–180.
- Umińska-Tytoń Urszula, 1989, *Polskie nazwy terenowe od imion kobiecych*, „Onomastica”, t. 33, s. 31–60.
- Van Langendonck Willy, 1981a, *On the Theory of Proper Names*, Oxford University Press, London.
- Van Langendonck Willy, 1981b, *On the Theory of Proper Names*, [w:] Kazimierz Rymut (ed.), *Proceedings of the Thirteenth International Congress of Onomastic Sciences*, vol. 1, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Wrocław, s. 63–78.
- Van Langendonck Willy, 2000, *Neurolinguistic evidence for the status of proper names in a radical construction grammar*, „Onomastické Prace”, no. 4, s. 263–277.
- Van Langendonck Willy, 2002, *Neurolinguistic evidence for basic level and associative meaning in proper names*, [w:] A.I. Boullón Agrelo (ed.), *Actas do XX Congreso Internacional de Ciencias Onomásticas*, Fundación Pedro Barrié de la Maza, Coruña, s. 921–927.
- Van Langendonck Willy, 2007, *Theory and typology of proper names*, Mouton de Gruyter, Berlin–New York.
- Van Orman Quine Willard, 1999, *Słowo i przedmiot*, tłum. Cezary Cieśliński, Aletheia, Warszawa.
- Vendryes Joseph, 1956, *Język*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Walczak Bogdan, 1988, *Z dziejów pewnego stereotypu nazewniczego („szlacheckie” nazwiska na -ski, -cki)*, [w:] Edward Homa (red.), *Onomastyka w dydaktyce szkolnej i społecznej*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, s. 275–281.
- Walczak Bogdan, 1996, *Homonimia w polskiej antroponimii*, [w:] Stanisław Mikołajczak, Andrzej Sieradzki (red.), *W przyjacielskim kręgu: prace ofiarowane profesorowi Zygmuntowi Zagórskiemu w 70. rocznicę urodzin*, Wydawnictwo WiS, Poznań, s. 17–24.
- Walczak Bogdan, 2000, *Nazwy firmowe: propria czy appellativa?*, [w:] Magdalena Czachowska, Łucja Szewczyk (red.), *Onomastyka polska a nowe kierunki językoznawcze*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Bydgoszcz, s. 113–122.
- Walczak Bogdan, 2004, *Dzieje języka a nazwy własne*, [w:] Robert Mrózek (red.), *Nazwy własne w języku, kulturze i komunikacji społecznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 29–45.
- Walczak Bogdan, 2012, *Nazwy własne w słownikach języka polskiego*, [w:] Izabela Łuc, Małgorzata Podgółek (red.), *W komunikacyjnej przestrzeni nazw własnych i pospolitych*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2012, s. 347–362.
- Waniakowa Jadwiga, 2006, *Antroponimia w polskich gwarowych nazwach roślin*, [w:] Kazimierz Rymut i wsp. (red.), *Manuscula linguistica in honorem Alexandrae Cieślíkowa oblata*, Wydawnictwo Instytutu Języka Polskiego Polskiej Akademii Nauk, Kraków, s. 493–506.
- Warchoń Stefan, 1970, *Słowiańskie nazwy osobowe z sufiksem -ula, -ul (Na tle formacji apelatywnych)*, cz. 1, „Onomastica”, t. 15, s. 202–233.

- Warchoń Stefan, 1971, *Słowiańskie nazwy osobowe z sufiksem -ula, -ul (Na tle formacji apelatywnych)*, cz. 2, „Onomastica”, t. 16, s. 186–210.
- Warchoń Stefan, 1984, *Geneza i rozwój słowiańskich formacji ekspresywnych z sufiksem -ki -c-*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa–Łódź.
- Warchoń Stefan, 2007–2016, *Słownik etymologiczno-motywacyjny słowiańskiej zoonimii ludowej*, t. 1–5, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Warchoń Stefan, 2009, *Homonimy apelatywno-zoonimiczne i onimiczno-zoonimiczne w środowiskach wiejskich Polski, Bułgarii i Ukrainy*, „Rozprawy Sławistyczne”, nr 22, s. 234–252.
- Warchoń Stefan (red.), 1998–1999, *Przezwiśka i przydomki w językach słowiańskich*, t. 1–2, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Warchoń Stefan, Jastrzębski Mateusz (red.), 2009, *Słowiańskie homonimy apelatywno-onimiczne i onimiczno-onimiczne w diachronii i synchronii*, „Rozprawy Sławistyczne”, nr 22.
- Waszakowa Krystyna, 1990, *O homonimiczności sufiksów rodzimych i obcych w derywatach współczesnej polszczyzny ogólnej*, „Poradnik Językowy”, nr 6, s. 426–435.
- Waszakowa Krystyna, 1996, *Kategorie słowotwórcze z perspektywy semantyki kognitywnej (zarys problematyki)*, [w:] Renata Grzegorzczkowska, Anna Pajdzińska (red.), *Językowa kategoryzacja świata*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 285–295.
- Waszakowa Krystyna, 2002, *Perspektywy kognitywnego opisu słowotwórstwa (kognitywna interpretacja znaczenia derywatu)*, „Z Polskich Studiów Sławistycznych. Językoznawstwo”, seria 10, s. 253–262.
- Waszakowa Krystyna, 2003, *Kognitywne aspekty tworzenia nowych derywatów słowotwórczych (na przykładzie języka polskiego)*, [w:] Ingeborg Ohnheiser (red.), *Słowotwórstwo/Nominacja. Komparacja systemów i funkcjonowania współczesnych języków słowiańskich*, Universität Innsbruck – Institut für Slawistik, Uniwersytet Opolski – Instytut Filologii Polskiej, Opole s. 411–435.
- Wawrzyńczyk Jan, Wierzchoń Piotr (red.), 2017, *Wokół 300 tysięcy polskich słów. Wstęp do hasłownikologii*, BEL Studio Sp. z o.o., Warszawa.
- Weinsberg Adam, 1983, *Językoznawstwo ogólne*, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa.
- Wierzbicka Anna, 1985, *Lexicography and conceptual analysis*, Karoma, Ann Arbor.
- Wierzbicka Anna, 1999, *Język – umysł – kultura*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Wierzbicka Anna, 2006, *Semantyka. Jednostki elementarne i uniwersalne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin.
- Winogradow Włodzimierz, 1968, *Problemy morfemicznej struktury słowa i jawienie omonimii w słowiańskich językach*, [w:] *Słowiańskie językoznawstwo*, VI Międzynarodowy zjazd sławistów, Dokłady sowieckiej delegacji, Moskwa, s. 53–120.
- Wiśniewska Halina, 2010, *Nazwiska odapelatywne w średniowiecznych księgach Przemysła*, [w:] Halina Pelcowa (red.), *W świecie nazw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, Lublin, s. 417–426.
- Witan Ewa, 1978, *Dystrybucyjna metoda badań homonimii semantycznej*, „Poradnik Językowy”, nr 2, s. 200–215.
- Witan Ewa, 1980, *Z zagadnień polskiej homonimii monogenetycznej*, „Prace Filologiczne”, z. 29, s. 132.
- Witan Ewa, 1981, *Z zagadnień homonimii monogenetycznej częściowej*, „Poradnik Językowy”, nr 2–3, s. 93–103.

- Włoskowicz Wojciech, 2015, *Trójelementowy model znaczenia onimicznego i pojęciowy model onomastykonu*, „Onomastica”, t. 49, s. 57–76.
- Wojan Katarzyna, 2010a, *Wstęp do badań wieloznaczności leksemów w ujęciu kontrastywnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Wojan Katarzyna, 2010b, *Przypadkowe i nieprzypadkowe wędrówki leksemów*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Wojan Katarzyna, 2011a, *Rosyjskie leksemy homonimiczne w teorii językoznawczej i praktyce leksykograficznej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Wojan Katarzyna, 2011b, *Słownik homonimów leksemowych języka rosyjskiego z polskimi ekwiwalentami tłumaczeniowymi*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
- Wojan Katarzyna, 2017, *Świat ugrofiński w słownikach polskich*, [w:] Jan Wawrzyńczyk, Piotr Wierzchoń (red.), *Wokół 300 tysięcy polskich słów. Wstęp do hasłownikologii*, BEL Studio Sp. z o.o., Warszawa, s. 341–390.
- Wojtyła-Świerżowska Maria, 2007, *Nazwotwórstwo (nominacja) i onimizacja. Nazwy pospolite i nazwy własne. Etymologia*, [w:] Aleksandra Cieślíkowa, Barbara Czopek Kopciuch, Katarzyna Skowronek (red.), *Nowe nazwy własne – nowe tendencje badawcze*, Wydawnictwo Pandit, Kraków, s. 51–56.
- Wolnicz-Pawłowska Ewa, 1993, *Antroponimia łemkowska na tle polskim i słowackim (XVI–XIX wiek)*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy, Warszawa.
- Wolnicz-Pawłowska Ewa, 2010, *Czy istnieje polskie nazwisko mieszczańskie?*, [w:] Irena Sarnowska-Giefing, Magdalena Graf (red.), *Miasto w perspektywie onomastyki i historii*, Wydawnictwo Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań, s. 269–280.
- Wolnicz-Pawłowska Ewa, 2013, *O nazwach wodnych w Polsce*, Wydawnictwo DiG, Warszawa.
- Wróbel Henryk, 1978, *O synchronicznych relacjach słowotwórczych w onomastyce*, [w:] Władysław Lubaś, Aleksander Wilkoń (red.), *Prace Językoznawcze 4: Onomastyka*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, s. 16–24.
- Wróblewski Janusz, 1980, *Polisemia (wieloznaczność) i homonimia – problemy, postulaty*, [w:] Barbara Greszczuk (red.), *Język. Teoria – Dydaktyka*, materiały IV Konferencji Młodych Językoznawców-Dydaktyków, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej, Kielce, s. 136–151.
- Zaręba Alfred, 1957, *Polskie imiona ludowe*, *Onomastica*”, t. 3, s. 129–178, 419–446.
- Zaręba Alfred, 1959, *Polskie imiona ludowe*, *Onomastica*”, t. 5, s. 373–408.
- Zaręba Alfred, 1979, *Osobowe nazwy własne i ich miejsce w systemie językowym*, „Poradnik Językowy”, nr 1, s. 1–12.
- Zawadowski Leon, 1958, *La signification de morfemes polysèmes*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, nr 17, s. 53–68.
- Zawadowski Leon, 1959, *La polisème prétendue*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Językoznawczego”, nr 18, s. 112–131.
- Zawadowski Leon, 1966, *Lingwistyczna teoria języka*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa.
- Zilliacus Kurt, 1997, *On the function of proper names, You name it. Perspectives on onomastic research*, [w:] R.L. Pitkanen, K. Mallat (eds.), *Studia Fennica Linguistica 7*, Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, Helsinki, s. 14–20.
- Żmigrodzki Piotr, 2005, *Wprowadzenie do leksykografii polskiej*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice.

Indeks nazwisk w układzie alfabetycznym

Indeks zawiera alfabetyczne zestawienie omawianych nazwisk, cytowanych jako przykłady w poszczególnych rozdziałach pracy. Po nazwisku podane są dane dotyczące liczby nosicieli onimu za SNW, następnie skróty źródeł poświadczających występowanie antroponimu wraz z datą najstarszej jego rejestracji w dobie staropolskiej (SSNO) i średniopolskiej (AnP). W wyjątkowych sytuacjach, gdy brak jest danych w SSNO lub AnP, podany jest skrót innego opracowania, w którym dana nazwa występuje. Na końcu umieszczone są numery stron w niniejszej publikacji.

A

- Abraham SNW: 364; SSNO: 1221; AnP: 1221; s. 312
- Achilles SNW: 2; s. 328
- Adam SNW: 1453; SSNO: 1194, AnP: 1510; s. 331
- Adamaszek SNW: 796; AnP: 1657; s. 80
- Adamczak SNW: 7344; AnP: 1682; s. 10, 254
- Adamczyk SNW: 46943; AnP: 1583; s. 11
- Adamek SNW: 7352; SSNO: 1389; AnP: 1543; s. 11, 102, 145, 256, 332, 333
- Adamow SNW: 7; s. 334
- Adamowski SNW: 1285; SSNO: 1400; AnP: 1531; s. 10, 190
- Adamski SNW: 12688; AnP: 1679; s. 11
- Adamuszewski SNW: 24; AnP: 1782; s. 184, 262
- Adolf SNW: 267; SSNO: 1331; AnP: 1754; s. 328
- Adrian SNW: 673; AnP: Adryjan 1617; s. 326
- Agata SNW: 267; SSNO: 1265; AnP: 1250; s. 331
- Aksamit SNW: 1558; SSNO: 1471; AnP: 1471; s. 79
- Alba SNW: 56; SSNO: 1340; AnP: 1564; s. 277, 279
- Albert SNW: 474; SSNO: 1168; AnP: 1503; s. 326
- Alberta SNW: 4; SSNO: 1439; s. 330
- Albin SNW: 872; SSNO: 1387; AnP: 1387; s. 328
- Albrecht SNW: 1595; SSNO: 1353; AnP: 1572; s. 328
- Aleks SNW: 178; SSNO: 1406; AnP: 1568; s. 328
- Aleksander SNW: 894; SSNO: 1146; AnP: 1146; s. 326
- Aleksandra SNW: 1; SSNO: 1400; s. 327
- Aleksandrow SNW: 106; SSNO: 1420; s. 334
- Aleksiej SNW: 29; s. 328
- Aleksy SNW: 265; SSNO: 1415; AnP: 1415; s. 326
- Alexander SNW: 27; AnP: 1507; s. 326
- Ambroży SNW: 1359; SSNO: 1490; AnP: 1425; s. 326
- Anatol SNW: 1; s. 326
- Andrus SNW: 41; s. 92, 211, 240
- Andrzej SNW: 2; SSNO: 1203; AnP: 1547; s. 331
- Andrzejewski SNW: 11997; SSNO: 1446; AnP: 1676; s. 180, 261
- Andrzejów SNW: 23; s. 88, 334

Anglik SNW: 10; SSNO: 1454; s. 339
 Anioł SNW: 3827; AnP: 1519; s. 95
 Aniołek SNW: 469; AnP: 1534; s. 135, 141, 255
 Antek SNW: 10; SSNO: Jantek 1398; s. 314, 321
 Antkowiak SNW: 4509; s. 85
 Anton SNW: 121; SSNO: 1405; AnP: 1596; s. 200, 213, 331
 Antoniew SNW: 8; s. 334
 Antonik SNW: 1907; AnP: 1646; s. 314
 Antonin SNW: 38; s. 87, 335
 Antoniów SNW: 179; s. 334
 Antoniuk SNW: 2166; s. 86, 334
 Antonow SNW: 135; s. 334
 Apollo SNW: 40; s. 33, 328

B

Baba SNW: 3; SSNO: 1364; AnP: 1364; s. 84
 Babiarczyk SNW: 463; AnP: 1620; s. 107
 Babic SNW: 8; SSNO: 1260; AnP: 1789; s. 338
 Babicz SNW: 2576; SSNO: Babic 1260; AnP: 1530; s. 89, 170, 171, 172, 237
 Babski SNW: 379; SSNO: 1398; AnP: 1564; s. 173
 Babul SNW: 254; s. 98
 Babula SNW: 2078; AnP: 1608; s. 99
 Baca SNW: 1764; RNP: 1615; s. 91, 303
 Bach SNW: 2479; SSNO: 1376; AnP: 1771; s. 84, 204, 241, 244, 323
 Bacha SNW: 6; AnP: 1571; s. 314
 Baczyński SNW: 2199; SSNO: 1467; AnP: 1565; s. 180
 Badoński SNW: 2; AnP: 1607; s. 223, 224, 242, 265
 Badur SNW: 102; SSNO: 1477; AnP: 1684; s. 202
 Badyłak SNW: 144; s. 79, 138, 251, 254
 Bagatela SNW: 40; s. 281
 Bagienko SNW: 40; AnP: 1548; s. 97, 281
 Bagiński SNW: 5419; SSNO: 1455; AnP: 1528; s. 114, 115
 Bagno SNW: 8; s. 281
 Bagrowski SNW: 758; SSNO: 1396; AnP: 1511; s. 189, 242

Arabski SNW: 160; s. 219, 220, 238, 265
 Arendarczyk SNW: 664; AnP: 1637–1647; s. 163, 166, 249, 251
 Arent SNW: 1419; SSNO: 1754; s. 201
 Armata SNW: 1043; SSNO: 1696; AnP: 169–1698; s. 95, 272
 Arnold SNW: 406; AnP: 1544; s. 328
 Asmus SNW: 61; AnP: 1766; s. 332
 Atlas SNW: 28; s. 328
 August SNW: 349; SSNO: (August) 1349; s. 331
 Augustowski SNW: 548; AnP: 1674; s. 89
 Augustów SNW: 8; s. 334
 Augustyn SNW: 7411; AnP: 1515; s. 326
 Augustynek SNW: 948; AnP: 1699; s. 325
 Bajak SNW: 883; SSNO: 1404; s. 138, 251
 Bajda SNW: 1975; AnP: 1743; s. 272
 Bajer SNW: 3402; SSNO: 1371–1374; AnP: 1511; s. 200
 Bajka SNW: 169; AnP: 1536; s. 150
 Bajkowski SNW: 684; AnP: 1617; s. 172, 260
 Bajorek SNW: 2913; s. 141
 Bak SNW: 764; SSNO: Bak (Bacc) 1449; AnP: 1572; s. 121, 125
 Baka SNW: 1134; AnP: 1550; s. 106, 107, 122
 Bakalarz SNW: 2332; SSNO: 1479; AnP: 1629; s. 272
 Bakowski SNW: 156; AnP: 1508; s. 194, 197, 242, 264
 Bakuła SNW: 1993; s. 100
 Bal SNW: 2016; SSNO: 1420; AnP: 1506; s. 29, 30, 201, 215
 Bala SNW: 1932; SSNO: 1452; AnP: 1556; s. 323
 Balas SNW: 1001; AnP: Balas(z) 1652; s. 210
 Baldwin SNW: 10; SSNO: 1390; s. 328
 Balikowski SNW: 106; AnP: 1595; s. 173, 176, 236, 261
 Baltazar SNW: 9; SSNO: 1421; AnP: 1421; s. 325

- Bała SNW: 2755; AnP: 1580; s. 99, 272
 Bałamut SNW: 273; SSNO: 1480; AnP: 1571; s. 95, 128
 Banach SNW: 13711; AnP: 1596; AnP: 1569; s. 202, 321
 Banc SNW: 132; SNP: 1851; s. 200
 Bandura SNW: 1594; AnP: 1596; SNP: 1881–1930; s. 100, 122, 131
 Bania SNW: 2152; SSNO: 1429; AnP: 1564; s. 129, 295, 307
 Bar SNW: 2431; SSNO: 1393; AnP: 1564; SNP: 1818; s. 230
 Bara SNW: 1660; AnP: 1710; s. 281
 Barabasz SNW: 1942; SSNO: 1472; AnP: 1525; s. 312, 325
 Barakowski SNW: 16; SNP: 1813; s. 10, 184
 Baran SNW: 43748; SSNO: 1249; AnP: 1509; s. 9, 30, 126, 307
 Baranek SNW: 2183; SSNO: 1288; AnP: 1505; s. 9, 30
 Baranowski SNW: 13035; SSNO: 1391; AnP: 1541; s. 10, 186, 262
 Baranów SNW: 14; AnP: 1565; s. 88
 Barbara SNW: 144; SSNO: 1354; AnP: 1605; s. 31, 327, 331
 Barcic SNW: 35; s. 338
 Barczyk SNW: 4249; AnP: 1598; s. 136
 Bardo SNW: 250; SSNO: 1432; AnP: 1572; s. 281
 Barduń SNW: 2; s. 100, 291
 Barkowski SNW: 155; SSNO: 1386; AnP: 1569; s. 190, 263
 Barszcz SNW: 5639; SSNO: 1429; AnP: 1517; s. 156
 Barszczyk SNW: 412; AnP: 1583; s. 135, 156
 Barta SNW: 156; SSNO: 1213; s. 205, 247, 248
 Bartczak SNW: 11499; SNP: 1852; s. 169, 252
 Bartek SNW: 238; SSNO: 1362; AnP: 1510; s. 83, 331
 Bartkowiak SNW: 11572; s. 85
 Bartkowski SNW: 2290; SSNO: 1430; AnP: 1526; s. 180
 Bartków SNW: 617; AnP: 1577; s. 334
 Bartłomiej SNW: 46; SSNO: 1393; s. 325
 Bartnicki SNW: 2447; SSNO: Bartnic(s)ki 1472; AnP: 1503; s. 178, 261
 Bartnik SNW: 7180; SSNO: 1418; AnP: 1418; s. 91, 281
 Bartos SNW: 2832; s. 327
 Bartosz SNW: 3404; SSNO: 1216; AnP: 1509; s. 84, 331
 Bartoszek SNW: 5907; SSNO: 1462; s. 314, 327
 Bartoszewski SNW: 1445; SSNO: 1442; AnP: 1570; s. 190
 Bartula SNW: 435; AnP: 1743; s. 99, 327
 Bartuś SNW: 1158; s. 95, 314
 Barwik SNW: 358; SSNO: 1460; s. 97, 281
 Barycz SNW: 102; SSNO: 1413; AnP: 1613; s. 295, 303
 Baryczka SNW: 174; SSNO: Bariczka 1392, Bariczka 1402, Baryczka 1470; AnP: 1525; s. 86, 149, 257
 Bas SNW: 666; SNP: 1881–1930; s. 201, 242
 Basiak SNW: 2343; AnP: 1692; s. 139, 252, 254
 Basista SNW: 1013; SSNO: 1626; AnP: 1628; s. 126
 Basza SNW: 105; SSNO: 1491; AnP: 1540; s. 326
 Baszka SNW: 13; s. 314, 322
 Baśka SNW: 3; s. 31, 311
 Bawor SNW: 472; SSNO: 1224; s. 339, 341
 Bazanek SNW: 111; SSNO: Bażanek 1438; s. 108
 Bazyli SNW: 67; SSNO: 1490; s. 326
 Bąk SNW: 37895; SSNO: Bąk (Bank) 1339; AnP: Bąk (Bank, Bąk) 1514; s. 8, 93, 129, 281
 Bednarczyk SNW: 18159; AnP: 1599; s. 86, 89, 164, 249
 Bednarek SNW: 20049; AnP: 1698; s. 86, 166, 167, 255
 Bednarz SNW: 15876; SSNO: 1416; AnP: 1560; s. 9, 91
 Belka SNW: 2002; SSNO: 1471; AnP: 1736; s. 206, 214

- Bełch SNW: 290; SSNO: 1397; s. 295, 302
Bełda SNW: 61; s. 281
Ben SNW: 149; AnP: 1577; s. 325
Benedykt SNW: 102; SSNO: 1499; s. 331
Benek SNW: 213; s. 325
Benio SNW: 30; s. 325
Berest SNW: 36; s. 281
Bereza SNW: 1879; AnP: 1600; s. 281
Bernard SNW: 624; SSNO: 1433; AnP: 1775; s. 326
Bernowski SNW: 2; SSNO: Bernowsky 1491; s. 180
Berta SNW: 109; SSNO: 1265; s. 328
Bertram SNW: 96; SSNO: 1392; AnP: 1725; s. 328
Bertrand SNW: 133; SSNO: Bertrandus 1350–1351; s. 328
Beśka SNW: 872; s. 117, 118
Beta SNW: 533; SNP: 1881–1930; s. 206, 214, 242
Betka SNW: 1087; SSNO: 1312; AnP: 1600; s. 129
Bezek SNW: 12; s. 281
Bęben SNW: 3460; SSNO: 1433; AnP: 1584; s. 93, 126, 307
Bębenek SNW: 3447; SSNO: 1389; AnP: 1516; s. 255
Będkowski SNW: 1557; SSNO: Bądkowki/Będkowski 1389; AnP: 1576; s. 112
Białasiński SNW: 41; SNP: 1881–1930; s. 11, 184, 197
Białek SNW: 15389; SSNO: 1369; AnP: 1574; s. 145
Białkowski SNW: 3403; SSNO: Białkowski (Balcowski 1394, Byalkowski 1459); AnP: 1562; s. 193
Białobrzeg SNW: 17; s. 293
Białogłowski SNW: 138; AnP: 1663; s. 174, 261
Białowąż SNW: 3040; SSNO: 1136; AnP: 1565; s. 293
Biały SNW: 5379; SSNO: 1399; AnP: 1501; s. 92, 303
Bicz SNW: 957; SSNO: 1426; AnP: 1689; s. 93, 295
Biczak SNW: 572; AnP: 1789; SNP: 1851; s. 138, 174, 175, 176, 253, 254
Biedal SNW: 219; s. 98
Biedka SNW: 580; AnP: Bi(e)dka 1789; s. 207, 214, 258
Biedroń SNW: 1636; SSNO: 1426; AnP: 1667; s. 272, 280
Biedrzycki SNW: 1734; SSNO: Biedzyc(s)ki 1466; AnP: 1573; s. 178
Biedul SNW: 71; s. 98
Biel SNW: 5109; SSNO: 1396; SNP: 1815; AnP: 1509; s. 30, 93, 281
Biela SNW: 5519; SSNO: 1366; AnP: 1541; s. 281
Bielawa SNW: 1297; SSNO: 1478; AnP: 1578; s. 281
Bielawski SNW: 4579; SSNO: 1386; AnP: 1502; s. 11
Bielejewski SNW: 170; SSNO: 1398; s. 180
Bielik SNW: 633; SSNO: 1289; AnP: 1542; s. 11, 86, 97, 134, 136, 249
Bielina SNW: 15; AnP: 1658; s. 295, 339
Bielski SNW: 3351; SSNO: Belski 1380; AnP: 1585; s. 11, 113
Bieniarz SNW: 315; AnP: 1525; s. 86
Bieniec SNW: 65; s. 337
Bienieć SNW: 13458; SSNO: 1202; AnP: 1463; s. 332, 333
Bień SNW: 5080; SSNO: 1222; AnP: 1558; s. 336
Bieńkowski SNW: 3941; SSNO: 1449; AnP: Bieńkowski//Bienkowski 1579; s. 192, 263
Bierka SNW: 197; SSNO: 1332; AnP: 1683; s. 206
Bierko SNW: 103; SSNO: 1441; s. 97, 118
Bierła SNW: 389; s. 99
Biesiada SNW: 1825; SSNO: 1695; AnP: 1608; s. 272
Bieszek SNW: 6; SSNO: 1476; s. 115
Bigos SNW: 2370; AnP: 1558; s. 93
Bijak SNW: 2061; AnP: 1593; s. 126, 272
Bilek SNW: 70; AnP: 1785; s. 141
Binduga SNW: 161; s. 281
Binek SNW: 1928; s. 332

- Bładocha SNW: 133; s. 97
 Błaszka SNW: 399; 1788; s. 152, 257
 Błasiak SNW: 3297; AnP: 1740; s. 97, 334
 Błaszczak SNW: 6967; AnP: 1787; s. 83, 254
 Błaszaków SNW: 519; s. 334
 Błaś SNW: 408; AnP: 1695; s. 336
 Błażejowski SNW: 2412; SSNO: 1478; AnP: 1622; s. 10, 180
 Błażejów SNW: 8; SSNO: Błażejów 1634 (1379); s. 334
 Błażek SNW: 306; AnP: 1565; s. 314, 332
 Błażkowski SNW: 138; SSNO: 1386; SNP: 1809; s. 180
 Błażków SNW: 523; AnP: 1684; s. 335
 Błotniak SNW: 133; s. 138
 Bobak SNW: 1072; AnP: 1595; s. 272
 Bobolecki SNW: 4; SSNO: Bobolec(s)ki Bobolyczsky 1443; AnP: Bobolec(s)ki 1529; s. 185, 262
 Bobowski SNW: 1074; SSNO: 1381; AnP: 159; s. 112, 114
 Bobrowski SNW: 2956; SSNO: 1397; AnP: 1506; s. 180
 Boch SNW: 472; SSNO: 1435; s. 97, 202
 Bocheń SNW: 36; s. 291
 Bocheński SNW: 1963; SSNO: 1379; AnP: 1517; s. 179
 Bocian SNW: 3952; SSNO: 1393; AnP: 1529; s. 307
 Bogala SNW: 34; NPoz: 1576; s. 98
 Bogatka SNW: 39; SSNO: 1386; AnP: 1570; s. 281
 Bogdan SNW: 4968; SSNO: 1136; AnP: 1588; s. 323
 Bogdaniec SNW: 67; SSNO: (1208); s. 337
 Bogoria SNW: 3; s. 293, 294
 Bogoryja SNW: 4; SSNO: 1393; s. 293, 294
 Bogucki SNW: 4994; SSNO: Boguc(s)ki 1395; AnP: 1555; s. 189, 262
 Bogumił SNW: 917; SSNO: 1136; s. 312, 323
 Bogumin SNW: 12; SSNO: 1512; s. 87, 335
 Bogunia SNW: 646; s. 96
 Bogus SNW: 1484; s. 323
 Bogusław SNW: 346; SSNO: 1206; AnP: 1762; s. 323, 330
 Bogusławiec SNW: 4; SSNO: 1220; s. 337
 Bogusławski SNW: 1877; SSNO: Bogusławski 1396; AnP: 1535; s. 112, 114, 115, 186
 Bogusz SNW: 11477; SSNO: 1228; AnP: 1564; s. 115, 323
 Bohdan SNW: 524; SSNO: 1441; AnP: 1588; s. 323
 Bohun SNW: 247; SSNO: 1265; AnP: 1616; s. 324
 Bohusz SNW: 100; SSNO: 1386; AnP: 1597; s. 324
 Bojan SNW: 173; AnP: 1667; s. 324
 Bojanowski SNW: 2306; SSNO: Boyanowski 1414; AnP: 1526; s. 180, 197
 Bojar SNW: 1404; SSNO: 1497; AnP: 1578; s. 273
 Bojarzyn SSNO: 1477; AnP: 1578; s. 88, 219, 247
 Bok SNW: 1077; SSNO: 1406; AnP: 1509; s. 123
 Bol SNW: 15; AnP: 1606; s. 229
 Bolechowski SNW: 175; AnP: 1619; s. 181
 Boleń SNW: 89; s. 336
 Bolesław SNW: 1; SSNO: 1326; s. 323
 Bolesławski SNW: 121; SSNO: Boleslawski 1443; AnP: 1505; s. 113
 Bolko SNW: 172; SSNO: 1389; s. 97, 324, 330
 Bonifacy SNW: 51; SSNO: (Bonifscy) 1224; s. 326
 Bonin SNW: 452; SSNO: 1391; s. 335
 Bończa SNW: 26; SSNO: 1424; AnP: 1516; s. 337
 Boratyn SNW: 668; SSNO: (1427); s. 336
 Borczyk SNW: 1430; AnP: 1615; s. 90, 170, 172, 235, 249
 Borek SNW: 10507; SSNO: 1376; AnP: 1564; s. 30
 Borkowski SNW: 17055; SSNO: Borkowski 1402–1404; AnP: 1570; s. 181, 186, 197

- Borowicz SNW: 4165; SSNO: Borowic 1423; AnP: 1640; s. 108
- Borowiec SNW: 9494; SSNO: 1408; AnP: 1655; s. 90, 155
- Borowik SNW: 3039; AnP: 1578; s. 97, 281
- Borowski SNW: 12666; SSNO: 1386; AnP: 1528; s. 188, 262
- Borówek SNW: 43; s. 290
- Borsuk SNW: 1659; AnP: 1608; s. 282, 305
- Boruch SNW: 2071; SSNO: 1136; AnP: 1760; s. 11, 202, 242, 324
- Borucki SNW: 2016; SSNO: Boruc(s)ki 1400; AnP: 1558; s. 179
- Boryń SNW: 580; s. 336
- Borys SNW: 5904; SSNO: 1452; AnP: 1608; s. 331
- Borysik SNW: 76; AnP: 1551; s. 97, 333
- Borysław SNW: 16; s. 332
- Borysów SNW: 12; s. 335
- Bosak SNW: 1966; SSNO: 1634 (1422); AnP: 1788; s. 121
- Bożko SNW: 312; SSNO: 1393; s. 97, 324
- Bógdał SNW: 97; s. 293
- Bór SNW: 22; s. 295, 303
- Brach SNW: 1473; SSNO: 1483; AnP: 1620; s. 202, 243
- Bracha SNW: 729; AnP: 1670; s. 203
- Braclaw SNW: 36; SSNO: Brac(s)ław 1482; s. 332, 333
- Brand SNW: 100; AnP: 1534; s. 226
- Branica SNW: 104; s. 295, 303
- Brant SNW: 211; SSNO: 1512; s. 277, 279
- Braszczyński SNW: 54; AnP: 1700; s. 174, 175, 176, 260
- Bratumił SNW: 4; SSNO: 1403; s. 323
- Brenik SNW: 9; s. 282
- Broch SNW: 75; SSNO: 1494; AnP: 1599; s. 97, 204
- Brocki SNW: 570; SSNO: Brodsky 1388, Brotsky 1393, Broczsky 1400; AnP: 1600; s. 228
- Broczek SNW: 134; SSNO: 1345; s. 145
- Broda SNW: 7903; SSNO: 1136; AnP: 1510; s. 9, 29, 204, 244, 307
- Brodka SNW: 197; SSNO: Brotka 1325, Brodka 1390, AnP: Brotka 1506, Bródka 1586; s. 152
- Brodowski SNW: SSNO: 2672; SSNO: 1398; AnP: 1592; s. 181
- Brok SNW: 52; AnP: 1756; s. 295
- Bronic SNW: 8; s. 338
- Broniewski SNW: 266; SSNO: 1397; AnP: 1553; s. 113
- Bronikowski SNW: 613; SSNO: 1470–1480; AnP: 1644; s. 193, 197, 263
- Bronisz SNW: 1470; SSNO: 1173; AnP: 1639; s. 96, 324
- Broniszewski SNW: 1059; SSNO: 1393; AnP: 1515; s. 181
- Bronka SNW: 710; SSNO: 1362; s. 330, 333, 334
- Bronowski SNW: 474; SSNO: 1425; AnP: 1607; s. 189, 262
- Brosz SNW: 284; SNP: 1864–1880; s. 116
- Browar SNW: 2; s. 282
- Brożek SNW: 5230; SSNO: 1335; AnP: 1585; s. 143, 256
- Brożyna SNW: 3313; SSNO: 1419; AnP: 1582; s. 209, 245
- Bród SNW: 205; s. 295, 302, 303
- Brus SNW: 569; SSNO: 1273; s. 282
- Brusik SNW: 242; AnP: 1652; AnP: 1652; s. 135, 248
- Brych SNW: 1417; AnP: 1652; s. 201
- Brygida SNW: 17; SSNO: 1265; AnP: 1677; s. 312
- Bryja SNW: 1070; SSNO: 1614; AnP: 1614; s. 273
- Bryzkowski SNW: 40; AnP: 1618; s. 184
- Bryś SNW: 2763; SNP: 1824; s. 211
- Bryzgiel SNW: 55; s. 282
- Brzana SNW: 437; s. 282
- Brzanka SNW: 15; SSNO: 1435; AnP: 1435; s. 152
- Brzechwa SNW: 119; SSNO: 1387; AnP: 1585; s. 93, 122
- Brzeg SNW: 39; AnP: 1616; s. 295, 303
- Brzezina SNW: 1706; SSNO: 1392; AnP: 1577; s. 32, 273, 305

- Brzeźniak SNW: 953; AnP: 1786; s. 85, 120, 125, 131, 254
- Brzęczka SNW: 35; SSNO: Brzanczka 1451; AnP: 1675; s. 30, 206
- Brzostek SNW: 3046; SSNO: 1398; s. 282
- Brzoza SNW: 2988; SSNO: 1391; AnP: 1503; s. 93, 306
- Brzozowiec SNW: 437; s. 295, 303
- Brzózka SNW: 2755; AnP: Brzózka/Brzóska 1528; s. 149
- Brzuchalski SNW: 164; s. 10, 130, 131
- Brzuszek SNW: 490; SSNO: 1427; AnP: 1679; s. 141
- Brzyk SNW: 297; SSNO: 1398; AnP: 1561; s. 201
- Bucek SNW: 39; SNP: 1814; s. 144, 255
- Buch SNW: 550; AnP: 1709; s. 204
- Buchcic SNW: 387; s. 338
- Buchta SNW: 2470; AnP: 1507; s. 273, 296, 303, 309
- Bucz SNW: 13; SNP: 1881–1930; s. 336
- Buczak SNW: 2776; RNP: 1662; s. 138, 294
- Buczkowski SNW: 3464; SSNO: 1386; AnP: 1611; s. 113, 187
- Buczyk SNW: 137; AnP: 1725; s. 107
- Buczyna SNW: 1; SSNO: 1397; AnP: 1631; s. 296, 303
- Buczyński SNW: 3730; SSNO: Buczinski 1400; AnP: 1569; s. 179
- Buda SNW: 4846; SSNO: 1443; AnP: 1603; s. 204
- Budzik SNW: 2335; SSNO: 1302; AnP: 1789; s. 136
- Budzisz SNW: 2061; SSNO: 1204; AnP: 1645; s. 92, 211, 336
- Budziszyn SNW: 22; SSNO: 1354; s. 336
- Budzyń SNW: 864; AnP: 1630; s. 282
- Bugaj SNW: 5650; SSNO: 1405; AnP: 1528; s. 92, 128, 296, 305, 309
- Bujak SNW: 9571; SSNO: 1465; AnP: 1571; s. 138, 254
- Bujara SNW: 460; s. 100
- Bujny SNW: 191; SSNO: 1472 (?); AnP: Bujna fem. 5161; s. 127
- Buk SNW: 800; SSNO: 1396; AnP: 1709; s. 8, 282
- Bukowiec SNW: 1357; BubSąd: 1698; s. 90, 155, 296, 303
- Bukowski SNW: 8116; SSNO: 1408; AnP: 1554; s. 181
- Bukowy SNW: 369; AnP: 1788; s. 91
- Bulba SNW: 26; s. 128
- Buraczek SNW: 178; s. 145
- Burda SNW: 4544; SSNO: 1471; AnP: 1590; s. 273
- Burdak SNW: 282; RNP: 1676; s. 123
- Burdyński SNW: 149; AnP: 1788; s. 130
- Burkat SNW: 613; SSNO: 1431; AnP: 1518; s. 332, 333
- Burnowski SNW: 6; AnP: 1596; s. 173
- Burwin SNW: 4; s. 290
- Bury SNW: 5825; SSNO: 1457; AnP: 1595; s. 273
- Burzec SNW: 716; s. 288
- Busz SNW: 1249; SSNO: 1398; AnP: 1570; s. 116, 211
- Buś SNW: 956; AnP: 1653; s. 211, 240, 244
- But SNW: 414; SSNO: 1443; AnP: 1619; s. 282
- Butrym SNW: 859; SSNO: 1487; AnP: 1514; s. 314
- Byczek SNW: 2311; SSNO: Bichek 1136; Biczek 1404; AnP: 1525; s. 145
- Byk SNW: 318; SSNO: 1354; AnP: 1594; s. 306
- Bykowski SNW: 1549; SSNO: Bikowsky 1454; AnP: 1540; s. 187
- Bylica SNW: 1561; SSNO: 1426; AnP: 1517; s. 273, 282
- Bzówka SNW: 225; s. 291, 293

C

- Caban SNW: 4221; BubSąd: 1632; SNP: 1830; s. 128, 273
- Calik SNW: 602; s. 97, 136, 157
- Całka SNW: 3791; SSNO: 1446; AnP: 1498; s. 151, 257
- Cap SNW: 1081; SSNO: 1402; s. 127, 303
- Cebula SNW: 9411; SSNO: 1408; AnP: 1564; s. 303
- Cebulak SNW: 706; s. 139, 252
- Cebulski SNW: 1043; SSNO: 1448; AnP: 1448; s. 190
- Cecylian SNW: 2; s. 326
- Cedro SNW: 2263; SSNO: 1412; AnP: 2378; s. 213, 214
- Cegielnik SNW: 52; s. 282
- Cegiółka SNW: 2250; SSNO: 1414–1417; AnP: 1504; s. 11, 150
- Ceglarek SNW: 2473; AnP: 1715; SNP: 1881–1930; s. 11, 166
- Cegła SNW: 765; SSNO: 1369; s. 93
- Cel SNW: 349; SSNO: 1410; AnP: 1789; SNP: 1861; s. 226
- Celej SNW: 1511; AnP: 1504; s. 291
- Cepak SNW: 331; s. 127
- Cera SNW: 16; AnP: 1768; s. 121
- Cezary SNW: 5; s. 326
- Chabroń SNW: 7; AnP: 1516; SNP: 1881–1930; s. 100, 200, 241
- Chachuła SNW: 1247; SSNO: 1465; SNP: 1835; AnP: 1625; s. 100, 175
- Chałastra SNW: 77; SSNO: 1378; s. 277, 279
- Chałupa SNW: 380; SSNO: 1448; AnP: 1518; s. 93, 282
- Cham SNW: 55; AnP: 1671; s. 313
- Chan SNW: 24; AnP: 1518; SNP: 1881–1930; s. 115, 215, 216
- Charaziak SNW: 92; SNP: 1823; s. 139, 242, 252
- Charewicz SNW: 283; AnP: 1690; SNP: 1881–1930; s. 109, 133
- Charwat SNW: 6; SSNO: 1443; AnP: 1519; s. 339
- Chełkowski SNW: 219; SSNO: 1399; AnP: 1546; s. 181
- Chlebowski SNW: 1703; SSNO: 1448; AnP: 1507; SNP: 1843; s. 181, 196
- Chłopek SNW: 1981; SSNO: Chłopek 1489; AnP: 1582; s. 144
- Chłopowiec SNW: 121; s. 85
- Chmal SNW: 751; s. 282
- Chmiel SNW: 15263; SSNO: 1369; AnP: 1502; s. 9, 93
- Chmielewski SNW: 17346; SSNO: 1417; AnP: 1582; s. 181
- Chmielnik SNW: 293; SSNO: 1415; AnP: 1616; s. 282
- Chmielowic SNW: 2; SSNO: 1450; AnP: Chmielowi(c) 1574; s. 338
- Chobot SNW: 437; SSNO: 1450; AnP: 1636; s. 296, 303
- Chojka SNW: 302; AnP: 1786; s. 152
- Chojeński SNW: 3; SSNO: 1396; AnP: 1501; s. 172, 177, 237
- Chojka SNW: 514; SSNO: 1498; AnP: 1557; s. 151
- Chojnacki SNW: 12516; SSNO: Chojnac(s)ki 1396; AnP: 1553; s. 179
- Cholewa SNW: 8720; SSNO: 1347; AnP: 1637; s. 93, 127, 273
- Cholewka SNW: 832; AnP: 1555; s. 151
- Chomik SNW: 1030; SSNO: 1477; AnP: 1662; s. 207, 242
- Chorab SNW: 307; SSNO: 1424; s. 282
- Chorąży SNW: 1882; SSNO: 1366; s. 8, 273, 280
- Choroń SNW: 36; s. 100, 292
- Choroszcz SNW: 1; s. 282
- Chorwat SNW: 38; SSNO: 1498; AnP: 1519; s. 339
- Chrapek SNW: 2261; SSNO: 1204; AnP: 1503; s. 144, 157, 273
- Chrostek SNW: 1414; SSNO: 1475; AnP: 1541; s. 160, 161, 256
- Chruścik SNW: 415; SNP: 1864–1880; s. 11, 136
- Chrzan SNW: 3032; SSNO: 1382; AnP: 1505; s. 127, 282
- Chudoba SNW: 960; SSNO: 1466; AnP: 1569; s. 282

- Chudy SNW: 5337; SSNO: 1390; AnP: 1529; s. 92
 Chudzicki SNW: 597; SSNO: Chudzic(ski) 1390; AnP: 1671; s. 179
 Chudzik SNW: 7242; SNP: 1864–1880; 1567R; AnP: 1546; s. 97, 137
 Chwałka SNW: 97; SSNO: 1396; AnP: 1594; s. 86, 334
 Chwałkowski SNW: 73; SSNO: 1399; AnP: 1505; s. 181
 Chwostek SNW: 30; AnP: 1536; s. 290
 Chyciński SNW: 42; SSNO: 1399; SNP: 1848; s. 181
 Chyliński SNW: 2218; SSNO: Chylinszky 1414, AnP: 1565; s. 181
 Chyłka SNW: 105; AnP: 1552; s. 151
 Ciarczyński SNW: 78; SNP: 1818; s. 174, 260
 Ciarka SNW: 582; s. 282
 Ciężyński SNW: 247; SSNO: 1431; AnP: 1651; s. 172, 175, 176, 260
 Cichal SNW: 304; s. 98
 Cicholas SNW: 8; AnP: 1617; s. 293
 Cichomir SNW: 11; s. 323
 Cichowski SNW: 1584; SSNO: 1420; AnP: 1566; s. 181
 Cichy SNW: 6587; SSNO: 1454; AnP: 1532; s. 92
 Ciecianiak SNW: 194; s. 277, 279
 Cielak SNW: 111; SSNO: 1446; s. 127
 Cielica SNW: 307; SSNO: 1385; AnP: 1700; s. 277, 279
 Cieluch SNW: 1173; SSNO: Czeluch 1389; AnP: 1509; s. 96, 203
 Ciempiński SNW: 5; SNP: 1833; s. 172
 Cieniak SNW: 211; SNP: 1858; s. 108, 110
 Cieniawa SNW: 130; SSNO: 1441 (1437); s. 290
 Ciepiel SNW: 131; AnP: 1613; SNP: 1864–1930; s. 122, 126
 Ciepielewski SNW: 437; SSNO: 1463; AnP: 1536; s. 181
 Ciepliński SNW: 1324; SSNO: 1489; AnP: 1557; s. 112
 Cierniak SNW: 2209; SSNO: 1698; AnP: 1698; s. 291, 293
 Cierpisz SNW: 1079; AnP: 1655; s. 292
 Ciesielczyk SNW: 988; AnP: 1564; s. 163, 164
 Ciesielski SNW: 10811; SSNO: 1391; AnP: 150; s. 179
 Cieszkowski SNW: 641; SSNO: 1394; AnP: 1536; s. 187
 Cieśliński SNW: 2118; SSNO: 1492; AnP: 1548; s. 112, 188
 Ciężarek SNW: 330; s. 145
 Ciosek SNW: 2997; SSNO: 1457; AnP: 1536; s. 145, 282
 Ciszewski SNW: 4144; SSNO: 1398; AnP: 1579; s. 181
 Ciupa SNW: 2905; SSNO: 1490; AnP: 1632; s. 273
 Cudnik SNW: 468; AnP: 1544; s. 137
 Cygan SNW: 9207; SSNO: 1401; AnP: 1510; s. 79, 87, 218, 219
 Cygański SNW: 239; SSNO: 1445; AnP: 1561; s. 179
 Cynka SNW: 69; SNP: 1861; s. 93, 206
 Cypel SNW: 302; AnP: 1662; s. 282
 Cyprian SNW: 86; s. 326
 Cyps SNW: 8; SSNO: 1369; AnP: 1748; s. 339
 Cyranka SNW: 185; s. 152
 Cyryl SNW: 97; SSNO: (Cyryl) 1418; s. 326
 Czach SNW: 444; SSNO: 1422; AnP: 1508; s. 84, 203, 244
 Czachor SNW: 1980; AnP: 1594; s. 209, 240
 Czachorski SNW: 13; SSNO: 1497; AnP: 1635; s. 179
 Czajka SNW: 15179; SSNO: 1369; AnP: 1510; s. 120, 151, 305
 Czapka SNW: 1256; SSNO: 1384; AnP: 1580; s. 151, 273
 Czapla SNW: 8905; SSNO: 1425; AnP: 1509; s. 127, 132, 283
 Czaplin SNW: 6; SSNO: 1413; s. 10
 Czarek SNW: 35; AnP: 1501; s. 327
 Czarnocki SNW: 1160; SSNO: Czarnoc(s) ki 1332; AnP: 1514; s. 190

- Czarnolas SNW: 17; SSNO: (1464); AnP: 1635; s. 293
- Czarnucha SNW: 50; SSNO: 1492; AnP: 1579; s. 96, 175, 176
- Czarnul SNW: 244; AnP: 1789; s. 98
- Czarnula SNW: 57; SSNO: 1423; s. 99
- Czarny SNW: 2935; SSNO: 1399; AnP: 1505; s. 303
- Czarnylas SNW: 2; s. 293
- Czech SNW: 14833; SSNO: 1440; AnP: 1508; s. 79, 217, 239
- Czechowski SNW: 3688; SSNO: 1394; AnP: 1511; s. 187, 197, 198
- Czczotka SNW: 135; SSNO: 1419; AnP: 1506; s. 93
- Czekaj SNW: 6828; AnP: 1563; s. 98, 291
- Czekalski SNW: 1374; AnP: 1650; s. 223, 224, 235, 265
- Czekanowski SNW: 78; SSNO: 1497; AnP: 1570; s. 181
- Czepiec SNW: 312; AnP: 1641; s. 283
- Czernik SNW: 3154; SSNO: 1440; AnP: 1569; s. 136
- Czerw SNW: 1655; SSNO: 1449; s. 273
- Czerwiec SNW: 1994; AnP: 1789; s. 93, 155
- Czerwieniec SNW: 438; s. 155, 288
- Czerwotka SNW: 4607; SSNO: 1455; AnP: 1558; s. 305
- Czeszek SNW: 201; SSNO: 1311; AnP: 1533; s. 115
- Czeszewski SNW: 129; SSNO: 1388; AnP: 1578; s. 182
- Czop SNW: 3430; SSNO: 1382; AnP: 1514; s. 127, 273
- Czopek SNW: 2895; SSNO: 1354; AnP: 1511; s. 141
- Czubak SNW: 4496; SSNO: 1426; AnP: 1564; s. 139, 254
- Czupryniak SNW: 1239; SNP: 1828; s. 108
- Czuryło SNW: 602; SSNO: 1410; AnP: 1502; s. 92, 212, 243
- Czuwara SNW: 160; s. 100
- Czyrkowski SNW: 40; SSNO: 1388; SNP: 1811; s. 10, 184, 196
- Czyż SNW: 14311; SSNO: 1136; AnP: 1517; s. 273
- Czyżewicz SNW: 193; SSNO: Czyżewicz(z) 1494; AnP: Czyżewicz(z) 1551; s. 110
- Czyżewski SNW: 4659; SSNO: 1465; AnP: 1572; s. 189
- Czyżowski SNW: 502; SSNO: 1390; AnP: 1508; s. 182

Ć

- Ćwiek SNW: 4062; SSNO: 1408; AnP: 1531; s. 93
- Ćwik SNW: 4952; SSNO: 1397; AnP: 1536; s. 273
- Ćwikliński SNW: 2390; SSNO: 1428; AnP: 1567; s. 182, 187, 195

D

- Dajek SNW: 297; s. 158, 255, 256
- Dalka SNW: 349; SSNO: 1439; s. 206
- Damian SNW: 656; s. 326
- Damski SNW: 261; AnP: 1748; s. 227
- Dana SNW: 355; s. 330
- Danek SNW: 1861; SSNO: (Danek) 1443; AnP: 1696; s. 324
- Daniec SNW: 629; AnP: 1789; s. 283
- Daniel SNW: 4410; SSNO: 1224; AnP: 1508; s. 33, 331
- Danisz SNW: 869; SSNO: 1386; AnP: 1743; s. 324, 330
- Daniszewski SNW: 836; SSNO: 1398; AnP: 1580; s. 190
- Dankiewicz SNW: 609; AnP: 1683; s. 109
- Danków SNW: 10; s. 87, 335
- Daszkiewicz SNW: 2527; SSNO: 1462–1467; AnP: 1582; s. 109
- Dawid SNW: 4406; SSNO: 1224; AnP: 1224; s. 325

- Dawida SNW: 24; s. 330
 Dawidów SNW: 48; s. 335
 Dawidziuk SNW: 1461; s. 86
 Dąb SNW: 108; SSNO: 1397; AnP: 1597; s. 9, 296, 303
 Dąbczyk SNW: 17; SNP: 1814; s. 170, 250, 251
 Dąbik SNW: 73; SSNO: 1427; SNP: 1864–1880; s. 135
 Dąbkowski SNW: 3396; SSNO: 1432; AnP: 1567; s. 187
 Dąbrowa SNW: 2446; SSNO: Dambrowa 1417; AnP: 1541; s. 296, 303
 Dąbrówka SNW: 700; AnP: 1503; s. 296, 303
 Dądelski SNW: 10; s. 223
 Deka SNW: 1666; SSNO: 1448; AnP: 1680; s. 308
 Dekowski SNW: 215; AnP: 1785; s. 184
 Depczyk SNW: 97; SSNO: Depc(z)yk 1441; AnP: 1552; s. 9
 Depczyński SNW: 576; AnP: 1598; SNP: 1881–1930; s. 79, 193, 263
 Depta SNW: 3605; SSNO: 1426; AnP: 1562; s. 127
 Deptuch SNW: 695; s. 96
 Deptuła SNW: 3886; AnP: 1740; s. 100
 Deptuś SNW: 46; s. 95
 Derda SNW: 2449; AnP: 1510; s. 122, 125
 Derlacz SNW: 182; s. 292, 293
 Derlatka SNW: 1487; s. 283
 Dębiec SNW: 2375; AnP: 1697; s. 283
 Dębina SNW: 43; s. 296, 303
 Dębiniec SNW: 5; s. 288
 Dębniak SNW: 572; AnP: 1637; s. 139
 Dębnik SNW: 1, AnP: 1513; s. 283
 Dębowiec SNW: 128; SSNO: 1381; s. 296, 303
 Dębowski SNW: 4407; SSNO: 1394; AnP: 1552; s. 112, 191, 195
 Długaj SNW: 395; SSNO: 1460; AnP: 1546; s. 98
 Długowski SNW: 137; SNP: 1881–1930; s. 184
 Dłużek SNW: 7; SSNO: (Dłużek) 1402; s. 290
 Dobosz SNW: 10502; AnP: 1622; s. 91, 215, 244
 Dobroch SNW: 131; SSNO: 1493; s. 97
 Dobroń SNW: 685; SSNO: 1136; AnP: 1539; s. 100
 Dokuczał SNW: 58; s. 99
 Dolina SNW: 421; AnP: 1565; s. 296, 303
 Dolnik SNW: 9; s. 290
 Dolny SNW: 1335; SSNO: 1567; AnP: 1536; s. 91, 273
 Dołęga SNW: 2220; SSNO: 1391; AnP: 1506; s. 293, 294
 Domański SNW: 11141; SSNO: 1449; AnP: 1565; s. 186
 Domarad SNW: 32; SSNO: 1250; AnP: 1508; s. 323
 Domin SNW: 3033; SSNO: 1403; AnP: 1743; s. 325
 Domino SNW: 653; AnP: (Domino) 1733; s. 212
 Donat SNW: 409; SSNO: 1388; AnP: 1539; s. 326
 Dora SNW: 198; SSNO: 1482; s. 331
 Dorada SNW: 173; s. 121, 125, 277
 Dorka SNW: 12; AnP: 1733; s. 314
 Dorota SNW: 403; SSNO: 1385; s. 331
 Dorsz SNW: 1356; SSNO: 1400; AnP: 1557; s. 9, 93, 202
 Dost SNW: 130; AnP: 1772; s. 202
 Dosz SNW: 223; SSNO: 1420; AnP: 1773; s. 116
 Drabczyk SNW: 1037; SNP: 1864–1880; s. 110
 Drabik SNW: 7084; AnP: 1558; s. 137, 249
 Drabko SNW: 69; s. 154, 258
 Drapak SNW: 32; s. 9, 291, 293
 Draj SNW: 5041; SSNO: 1398; AnP: 1564; s. 127, 273, 280
 Drobniak SNW: 665; s. 79
 Drop SNW: 1101; SSNO: 1374; AnP: 1732; s. 273
 Drożdżak SNW: 336; SSNO: 1457; AnP: 1567; s. 138, 157, 254
 Drożyński SNW: 354; SSNO: 1389; AnP: 1686; s. 174, 260

- Drwal SNW: 1319; SSNO: 1398; AnP: 1531; s. 127
- Dryja SNW: 1825; SSNO: 1434; AnP: 1565; s. 283
- Drzewic SNW: 24; s. 338
- Dubiec SNW: 207; AnP: 1510; s. 277, 279
- Dubiel SNW: 8508; SSNO: 1424; AnP: 1552; s. 79, 175, 283
- Duch SNW: 2739; SSNO: 1497; AnP: 1552; s. 273
- Duda SNW: 37004; SSNO: 1392; AnP: 1516; s. 93
- Dudek SNW: 46930; SSNO: 1384; AnP: 1510; s. 129, 144, 156, 157
- Dudka SNW: 2432; SSNO: 1469; AnP: 1551; s. 151
- Dudzicz SNW: 546; SSNO: Dudzic(z) 1451; AnP: 1551; s. 84
- Dudziński SNW: 4839; AnP: 1662; SNP: 1846; s. 184
- Dukat SNW: 906; AnP: 1762; SNP: 1836; s. 93
- Dul SNW: 4366; SSNO: 1497; AnP: 1520; s. 200, 241
- Duleba SNW: 281; SSNO: 1425; AnP: 1576; s. 101, 340
- Dulka SNW: 204; SSNO: 1414; AnP: 1662; s. 152
- Dunaj SNW: 2155; SSNO: 1387; AnP: 1532; s. 301
- Dura SNW: 2214; SSNO: 1487; AnP: 1502; s. 123
- Durajczyk SNW: 509; SNP: 1858; s. 170
- Durczyński SNW: 190; NPoz: 1766; s. 223, 265
- Dusza SNW: 5002; SSNO: 1456; AnP: 1510; s. 273, 280
- Duszny SNW: 29; SSNO: 1494; s. 120, 125
- Dworek SNW: 62; SSNO: (Dworek) 1419; s. 93
- Dybcio SNW: 475; s. 95
- Dybowski SNW: 1741; SSNO: 1488; AnP: 1556; s. 113
- Dybul SNW: 227; s. 98
- Dyg SNW: 4; SSNO: 1497; s. 277, 279
- Dygulski SNW: 105; AnP: 1730; SNP: 1881–1930; s. 223, 224, 234, 265
- Dyk SNW: 1103; SNP: 1819; s. 123, 126
- Dykowski SNW: 198; AnP: 1785; s. 189, 198, 199
- Dyl SNW: 2430; SSNO: 1471; AnP: 1770; s. 226
- Dylak SNW: 643; SSNO: 1427; AnP: 1571; s. 139, 254
- Dylewski SNW: 1946; SSNO: 1418; AnP: 1563; s. 187
- Dylik SNW: 645; SNP: 864–1880; s. 136
- Dymaczewski SNW: 16; SSNO: 1389; SNP: 1864–1880; s. 173, 176
- Dymek SNW: 5686; SSNO: 1399; AnP: 1552; s. 141
- Dymitr SNW: 49; SSNO: 1397; AnP: 1608; s. 328
- Dymka SNW: 46; s. 121, 125
- Dyndał SNW: 171; s. 99
- Dyniak SNW: 114; s. 139
- Dynowski SNW: 553; SSNO: 1452; AnP: 1625; s. 182
- Dytrych SNW: 534; AnP: 1538; s. 328
- Dyzma SNW: 157; s. 328
- Dziadek SNW: 2373; SSNO: 1435; AnP: 1514; s. 84
- Dziadowiec SNW: 422; s. 85
- Działkowski SNW: 124; AnP: 1606; SNP: 1881–1930; s. 185, 196
- Dziankowski SNW: 97; AnP: 1557–1566; SNP: 1814; s. 172
- Dziczek SNW: 895; SSNO: 1445; s. 134, 145
- Dzidziul SNW: 64; s. 98
- Dziedzic SNW: 19749; AnP: 1576; s. 84, 305
- Dziekan SNW: 2493; SSNO: 1382; AnP: 1579; s. 274
- Dzielnik SNW: 23; s. 283
- Dzierzgowski SNW: 258; AnP: 1512; s. 112
- Dzierżanowski SNW: 695; SSNO: 1411; AnP: 1571; s. 182
- Dziewiąty SNW: 5; AnP: 1620; s. 92

Dzięgiel SNW: 1504; AnP: 1534; s. 283
 Dziubak SNW: 1502; AnP: 1682; SNP:
 1814; s. 138

E

Eliasz SNW: 1349; s. 325
 Emilian SNW: 45; s. 326
 Ernest SNW: 503; SSNO: (Ernest) 1249;
 AnP: 1700; s. 328

F

Fajga SNW: 110; s. 313
 Fajt SNW: 235; AnP: Fejt (Feit) 1744;
 s. 200, 213, 241
 Falandysz SNW: 369; s. 277
 Falkowski SNW: 4354; SSNO: 1392; SNP:
 1822; s. 195, 199, 236, 242, 264
 Famuła SNW: 581; SSNO: Famula 1441;
 AnP: 1567; s. 221, 222, 239
 Faryna SNW: 1118; AnP: 1765; s. 274
 Faust SNW: 108; SSNO: 1448; s. 328
 Faustyn SNW: 8; s. 326
 Fedor SNW: 562; SSNO: 1437; s. 328
 Feliks SNW: 1582; SSNO: 1202; AnP:
 1548; s. 326
 Felińczak SNW: 186; SNP: 1811; s. 169,
 171, 253
 Feluś SNW: 742; s. 95, 314
 Ferenc SNW: 5209; AnP: 1575; s. 328
 Ferlacki SNW: 17; SNP: 1864–1880; s. 123
 Fiałkowski SNW: 1004; SSNO: Fijałkow-
 ski 1500; AnP: 1659; s. 187
 Fidel SNW: 5; s. 327
 Fidor SNW: 667; s. 332
 Fiedor SNW: 1367; AnP: 1608; s. 328
 Figa SNW: 525; SSNO: 1435; AnP: 1508;
 s. 122
 Figlarek SNW: 100; s. 145
 Figura SNW: 5397; SSNO: 1478; AnP:
 1580; s. 296
 Filip SNW: 5966; SSNO: 1381; AnP: 1285;
 s. 320, 326, 331
 Filipecki SNW: 122; AnP: 1736; s. 11
 Filipek SNW: 8994; SSNO: 1398, AnP:
 1535; s. 86, 145

Dziura SNW: 6017; SSNO: 1407; AnP:
 1597; s. 274
 Dziwota SNW: 316; s. 277

Eros SNW: 8; s. 328
 Ewald SNW: 384; s. 328

Filipowski SNW: 1808; SSNO: 1389; AnP:
 1505; s. 182, 196
 Firlej SNW: 2975; SSNO: 1387; AnP:
 1508; s. 283
 Flat SNW: 5; SNP: 1881–1930; s. 121
 Flek SNW: 27; SSNO: 1330; AnP: 1677;
 s. 175, 176, 241
 Flor SNW: 399; SSNO: 1400; AnP; s. 201
 Florek SNW: 8142; SSNO: 1492; AnP:
 1492; s. 331
 Folusz SNW: 184; AnP: 1628; s. 283
 Folwarczny SNW: 500; AnP: 1523; s. 221,
 222, 240
 Fołtyn SNW: 316; SSNO: 1458; AnP: Foł-
 tyn/Fołtyn 1506; s. 83, 200
 Fordon SNW: 338; s. 283
 Fornal SNW: 3536; SSNO: 1423; AnP:
 1548; s. 221
 Fort SNW: 4; s. 283
 Francek SNW: 11; SSNO: Franc(z)ek/Frą-
 czek 1397; AnP: 1510; s. 314
 Franciszek SNW: 3; s. 326
 Franciszków SNW: 21; s. 87, 335
 Francuz SNW: 1221; SSNO: 1447; AnP:
 1586; s. 87, 218, 340
 Frania SNW: 533; AnP: 1675; s. 327
 Frank SNW: 1591; SSNO: 1406; AnP:
 1729; s. 229
 Frant SNW: 151; SSNO: 1470; s. 314
 Franz SNW: 427; s. 328
 Fras SNW: 740; SNP: 1864–1880; s. 229
 Frica SNW: 10; s. 315
 Fryc SNW: 2837; SSNO: Fryc(z) 1398;
 s. 331

Frycz SNW: 880; SSNO: Fryc(z) 1398, AnP: Fryc(z) 1508; s. 208, 243
 Fryderyk SNW: 16; SSNO: (Fryderyk) 1178; s. 326
 Frydrych SNW: 4327; SSNO: 1415; AnP: 1589; s. 328
 Fryszy SNW: 286; SSNO: 1468; SNP: 1864–1880; s. 211, 244
 Fularski SNW: 106; SNP: 1864–1880; s. 223, 265

G

Gabriel SNW: 1206; AnP: 1290; s. 325
 Gabrys SNW: 19; BubSąd: 1634; s. 211
 Gabryś SNW: 5472; AnP: 5472; s. 315, 321, 325
 Gach SNW: 2420; AnP: 1579; SNP: 1824; s. 30, 203
 Gać SNW: 454; AnP: 1616; s. 296, 303
 Gadka SNW: 15; s. 283
 Gadocha SNW: 344; s. 97
 Gadula SNW: 345; s. 99
 Gagattek SNW: 631; SSNO: 1496; AnP: 1537; s. 144
 Gaja SNW: 79; AnP: 1564; s. 328
 Gajczak SNW: 187; AnP: 1748; SNP: 1839; s. 10, 169, 253, 254
 Gajdul SNW: 58; s. 98
 Gajdzica SNW: 135; AnP: 1693; s. 277
 Gajewski SNW: 13231; SSNO: 1372; AnP: 1570; s. 79, 187
 Gajowiak SNW: 889; SNP: 1881–1930; s. 85, 167, 168, 251, 254
 Gajówka SNW: 102; s. 297, 303
 Gal SNW: 937; SSNO: 1443; AnP: 1576; s. 217, 340, 341
 Galar SNW: 138; s. 277
 Galas SNW: 4881; AnP Galas(z) 1637; s. 156, 274
 Galata SNW: 77; SSNO: 1447; s. 340
 Galewski SNW: 739; SSNO: Galiewski 1498; AnP: 1552; s. 191
 Galicki SNW: 1081; SSNO: Galic(s)ki (Galiczki) 1399; AnP: 1551; s. 190

Fuła SNW: 52; AnP: Fuła (Fula) 1665–1669; s. 277, 279
 Fułek SNW: 230; AnP: Fułek (Fuleck) 1571; SNP: 1881–1930; s. 230
 Furman SNW: 6255; SSNO: 1391; AnP: 1532; s. 221, 222
 Furmanek SNW: 2701; SSNO: 1434; AnP: 1564; s. 166
 Fusik SNW: 187; s. 135
 Fuzowski SNW: 20; SNP: 1881–1930; s. 123

Galik SNW: 1390; SSNO: 1472; AnP: 1647; s. 79, 162, 163, 249
 Galina SNW: 47; AnP: 1774; s. 328
 Gała SNW: 2073; SSNO: 1469; AnP: 1562; s. 204
 Gałczyński SNW: 1081; SSNO: Gałczyński (Galczinsky) 1461; AnP: 1578; SNP: 1835; s. 113
 Gałwa SNW: 402; s. 277
 Gapa SNW: 579; AnP: 1600; s. 283
 Gapik SNW: 278; AnP: 1624; SNP: 1824; s. 170, 171
 Garbarczyk SNW: 1467; AnP: 1595; SNP: 1813; s. 164
 Garczyński SNW: 1205; SSNO: Garczyński (Garczinsky) 1476, AnP: 1697; s. 182
 Garnarczcyk SNW: 16; AnP: Garnarczcyk 1689; SNP: 1829; s. 164
 Garnczarski SNW: 44; SSNO: 1483; AnP: 1604; s. 156, 261
 Gasz SNW: 694; SSNO: 1400; AnP: 1647; s. 116
 Gaszek SNW: 194; SSNO: 1407; AnP: 1520; s. 117, 141
 Gatka SNW: 75; AnP: 1670; s. 297
 Gawęł SNW: 9528; SSNO: 1393; AnP: 1393; s. 326
 Gawęda SNW: 3675; AnP: 1572; s. 274
 Gawlikowski SNW: 468; AnP: 1754; s. 185
 Gawliński SNW: 528; SNP: 1881–1930; s. 193, 263

- Gawłowski SNW: 1845; SSNO: 1404; AnP: 1579; s. 191
- Gaworek SNW: 468; SSNO: 1469; AnP: 1765; s. 141
- Gawronek SNW: 234; SSNO: 1400; AnP: 1552; s. 141
- Gawroński SNW: 5330; SSNO: Gawroński (Gawronski) 1389; AnP: 1564–1565; s. 179
- Gawryś SNW: 3461; s. 315
- Gazda SNW: 5191; AnP: 1500; s. 127
- Gądkowski SNW: 29; SSNO: Gądkowski (Gantkofski) 1389; AnP: 1561; s. 112
- Gąsior SNW: 11980; SSNO: 1392; AnP: 1531; s. 129
- Gąsiorek SNW: 5875; SSNO: Ganszyrek 1423; AnP: 1514; s. 146
- Gąsiorowski SNW: 4401; SSNO: Gąsiorowski (Gonzorowsky) 1391; AnP: 1557–1566; s. 182, 187
- Gdowicz SNW: 37; AnP: 1634; s. 338
- German SNW: 316; SSNO: (German) 1466; AnP: 1770; s. 329
- Gertruda SNW: 72; s. 328
- Gęba SNW: 241; SSNO: 1136; AnP: 1519; s. 127
- Gębka SNW: 2840; SSNO: Gębka (Gambka) 1400; AnP: 1534; s. 151
- Gębuś SNW: 454; AnP: 1789; s. 95, 277, 279
- Gęsik SNW: 30; AnP: 1665; SNP: 1849; s. 170
- Giełdoń SNW: 129; AnP: 1596; s. 292, 293
- Giera SNW: 2026; AnP: 1564; s. 315
- Gierka SNW: 196; SSNO: G(i)erka 1368; AnP: 1590; s. 315
- Gierla SNW: 36; BubSąd: 1807; s. 277, 279
- Gil SNW: 11153; SSNO: 1346; AnP: 1510; s. 93, 274
- Giza SNW: 4808; SSNO: Giza/Giża 1400; AnP: Giza/Giża 1521; s. 200, 241
- Gizel SNW: 22; SSNO: 1310; s. 328
- Gizela SNW: 127; SNP: 1881–1930; s. 201, 328
- Giziński SNW: 918; SSNO: Giżyński/Giżiński 1498; AnP: 1770; s. 182
- Glewicz SNW: 95; SNP: 1864–1880; s. 10
- Glina SNW: 471; SSNO: (1317); AnP: 1578; s. 283
- Gliniak SNW: 543; s. 139
- Gliniany SNW: 121; s. 283
- Glista SNW: 354; SSNO: 1471; AnP: 1617; s. 127
- Glonek SNW: 25; s. 120, 125
- Glonek SNW: 1015; SSNO: 1496; AnP: 1536; s. 141
- Gładysz SNW: 5678; SSNO: 1367; AnP: 1536; s. 95
- Głodek SNW: 3364; AnP: 1547; s. 146
- Głogowiec SNW: 111; SSNO: 1409; s. 90
- Głosek SNW: 194; SSNO: 1223; AnP: 1696; s. 142
- Głowacki SNW: 13845; SSNO: Głowac(s)ki 1461; AnP: 1552–1553; s. 179
- Głowacz SNW: 4008; SSNO: 1388; AnP: Głowacz(z) 1531; SNP: 1861; s. 274
- Główka SNW: 2190; SSNO: 1136; AnP: 1576; s. 152, 283
- Głuch SNW: 3158; SSNO: 1382; AnP: 1382; s. 283
- Głupiec SNW: 30; SSNO: 1449; AnP: 1617; s. 95, 277, 279
- Głusiec SNW: 185; s. 283
- Głuszek SNW: 3397; SSNO: 1321; AnP: 1511–1518; s. 142
- Gmurek SNW: 305; s. 142
- Gnatowicz SNW: 130; AnP: 1560–1563; SNP: 1881–1930; s. 109, 131
- Gniewosz SNW: 406; SSNO: 1136; AnP: 1508; s. 324, 337
- Gniotek SNW: 122; 1585R; AnP: 1629; s. 144
- Goczkowski SNW: 37; AnP: 1570; s. 185
- Gogolewski SNW: 660; SSNO: 1398; AnP: 1578; s. 187
- Gola SNW: 6078; SSNO: 1398; s. 284
- Golanka SNW: 24; SSNO: 1389; AnP: 1511; s. 291, 294
- Golec SNW: 6474; SSNO: 1399; AnP: 1567; s. 8, 274, 280
- Goliat SNW: 274; AnP: 1693; s. 313
- Golica SNW: 4; s. 289

- Golina SNW: 79; SSNO: 1386; AnP: 1662; s. 294
- Gołąb SNW: 8782; SSNO: 1376; AnP: 1504; s. 8, 93, 306
- Gołąbek SNW: 5584; SSNO: 1409; AnP: 1536; s. 146
- Gołek SNW: 1263; SSNO: 1473; AnP: 1521; s. 144
- Gołębski SNW: 210; SSNO: 1399; AnP: 1653; s. 186
- Gomołka SNW: 109; SSNO: 1362; AnP: 1420; s. 93, 151
- Gonciarek SNW: 53; SNP: 1881–1930; s. 166
- Goraj SNW: 1861; SSNO: 1488; AnP: 1560 – 1563; s. 98, 291
- Gorajec SNW: 34; s. 288
- Gorczanin SNW: 21; s. 89
- Gorczyca SNW: 7271; SSNO: 1303; AnP: 1520; s. 284
- Goryca SNW: 123; s. 277
- Gorzała SNW: 546; AnP: 1799; SNP: 1849; s. 123
- Gosławski SNW: 651; SSNO: 1388; AnP: 1502; s. 190
- Goszczyński SNW: 1053; SSNO: 1391; AnP: 1576; s. 189
- Gozdek SNW: 2215; AnP: 1502; s. 284
- Góra SNW: 13999; SSNO: 1402; AnP: 1566; s. 30, 308
- Góraj SNW: 895; AnP: 1531; s. 98
- Góral SNW: 8495; AnP: 1619; s. 129, 303
- Górczyk SNW: 375; AnP: 1693; SNP: 1829; s. 10, 170, 250
- Górka SNW: 13165; SSNO: 1224; AnP: 1503; s. 150
- Górniak SNW: 8854; AnP: 1564; SNP: 1812; s. 85, 89, 140, 168, 252
- Grab SNW: 1119; SSNO: 1398; AnP: 1603–1615; s. 93
- Graba SNW: 596; AnP: 1676; s. 121, 125
- Grabek SNW: 1708; SSNO: 1496; AnP: 1578; s. 284
- Grabica SNW: 1; AnP: 1665; s. 289
- Grabina SNW: 3; SSNO: 1455–1480; s. 284
- Grabowiec SNW: 596; SSNO: 1303; s. 297, 303
- Grabowiecki SNW: 983; SSNO: Grabowiec(s)ki 1399; AnP: 1564; s. 89, 179
- Grabowski SNW: 54652; SSNO: 1387; AnP: Grabo(w)ski 1511; s. 182
- Grabski SNW: 2518; SSNO: 1386; AnP: 1552; s. 179
- Graca SNW: 2183; SSNO: 1402; s. 122
- Gradowski SNW: 2295; SSNO: 1491; AnP: 1564; s. 182, 199, 235
- Greczka f. SNW: 155; SSNO: 1470; s. 340
- Grek SNW: 300; SSNO: 1459; AnP: 1548; s. 340
- Grela SNW: 5317; SSNO: 1407; SNP: 1813; s. 205
- Grobla SNW: 61; s. 297, 303
- Groblica SNW: 269; s. 297, 303
- Grobliński SNW: 11; AnP: 1648; s. 185
- Groch SNW: 568; AnP: 1516; s. 93, 203
- Grocholak SNW: 10; SNP: 1810; s. 89, 169, 252
- Grocholski SNW: 718; SSNO: 1450; AnP: 1531; s. 190
- Grochowski SNW: 12137; SSNO: 1400; AnP: 1552; SNP: 1811; s. 187
- Grojecki SNW: 8; SSNO: Grojec(s)ki ; SNP: 1881–1930; s. 179
- Grom SNW: 209; AnP: 1613; s. 93, 200
- Gromada SNW: 1641; AnP: 1605; s. 284
- Gromadka SNW: 351; SSNO: 1466; AnP: 1566; s. 152
- Gromczyk SNW: 136; SNP: 1852; s. 170, 250, 251
- Gronowicz SNW: 428; SNP: 1810; s. 110
- Gronowski SNW: 1418; SSNO: 1394; AnP: 1621; s. 182
- Grosz SNW: 814; SSNO: 1386; AnP: 1528; s. 30, 93, 211, 345
- Groszek SNW: 1902; SSNO: 1485; AnP: 1526; s. 160, 161, 241, 256
- Grotowski SNW: 664; SSNO: 1394; AnP: 1560–1563; s. 191
- Gródek SNW: 436; s. 297, 303
- Grójec SNW: 15; s. 289, 293

Gruczek SNW: 247; s. 144, 157
 Grudziński SNW: 3086; SSNO: 1449;
 AnP: 1557–1566; s. 182
 Gryczka SNW: 1724; AnP: 1569; s. 152
 Gryzik SNW: 398; AnP: 1570; s. 135
 Gryzło SNW: 677; s. 100
 Grzebak SNW: 25; SSNO: 1468; s. 277,
 279
 Grzebielec SNW: 131; s. 277
 Grzech SNW: 1219; SSNO: 1431; AnP:
 1544; s. 203
 Grzegorz SNW: 421; SSNO: 1311; AnP:
 1311; s. 326, 331
 Grzegorzewski SNW: 2095; SSNO: 1420;
 AnP: 1513; s. 182, 195
 Grzela SNW: 1012; AnP: 1629; s. 315, 327
 Grzeliński SNW: 478; SNP: 1881–1930;
 s. 130, 132
 Grzenia SNW: 911; s. 315
 Grzeszczak SNW: 2942; AnP: 1646; SNP:
 1881–1930; s. 168

H

Haczyk SNW: 471; SSNO: 146; AnP: 1656;
 s. 135
 Hadam SNW: 986; AnP: 1538; s. 322
 Hajda SNW: 1345; SSNO: 1464; AnP:
 1564; s. 284
 Hajduga SNW: 1351; AnP: 1503; s. 284
 Hajduk SNW: 9133; SSNO: 1559; AnP:
 1556; s. 274, 280
 Hajdul SNW: 139; s. 98
 Hajer SNW: 77; s. 277
 Halina SNW: 1; AnP: 1674; s. 313
 Halinka SNW: 29; s. 315
 Haman SNW: 68; s. 313
 Hamer SNW: 102; SSNO: 1441; AnP:
 1644; s. 284
 Hamernia SNW: 10; s. 284
 Hana SNW: 16; s. 315
 Hancek SNW: 17; s. 315
 Hanka SNW: 156; SSNO: 1352; AnP:
 1581; s. 315, 326
 Hanna SNW: 16; SSNO: 1311; AnP: 1775;
 s. 332

Grzeszek SNW: 314; SSNO: 1497; AnP:
 1516; s. 327
 Grześ SNW: 1226; AnP: 1558; s. 315, 327
 Grzyb SNW: 12248; SSNO: 1399; AnP:
 1569; s. 127
 Grzybek SNW: 6052; SSNO: 1400; AnP:
 1552; s. 146
 Grzybowski SNW: 14498; SSNO: 1367;
 AnP: 1511; s. 182
 Grzywa SNW: 2552; SSNO: 1421; AnP:
 1510; s. 127
 Gulczyński SNW: 796; NPoz: 1775; s. 185
 Gurba SNW: 577; AnP: 1579; s. 292
 Gustaw SNW: 752; s. 328
 Gwarek SNW: 473; s. 284
 Gwiazdowski SNW: 895; SSNO: 1387;
 AnP: 1506; s. 182
 Gwizdoń SNW: 322; AnP: 1608; s. 100,
 277
 Gwoździk SNW: 476; AnP: 1593; s. 135

Hanula SNW: 471; SSNO: 1426; s. 99, 326
 Hanyś SNW: 75; s. 315
 Hanysek SNW: 65; s. 315
 Harasimowicz SNW: 1637; AnP:
 Harasimowicz(z) 1551; s. 338
 Hawryło SNW: 332; SSNO: 1428; AnP:
 1569; s. 322
 Heinrich SNW: 794; SSNO: 1203; AnP:
 1610; s. 328, 330
 Hejny SNW: 29; s. 277
 Helijasz SNW: 4; SSNO: 1212; AnP: 1642;
 s. 315
 Heliś SNW: 28; s. 31, 96
 Herbert SNW: 74; SSNO: (Herbert) 1212;
 AnP: 1564; s. 328
 Herszel SNW: 98; AnP: 1785–1788; s. 315
 Hes SNW: 315; SSNO: 1401; s. 340
 Hick SNW: 6; s. 315
 Hieronim SNW: 1; SSNO: (Hieronim)
 1175; s. 326
 Hilary SNW: 17; s. 326

Hipolit SNW: 13; SSNO: (Hipolit) 1500;
AnP: 1500; s. 326
Hrabia SNW: 762; AnP: 1789; s. 88
Hryniewicz SNW: 1836; AnP: 1528; s. 338
Huba SNW: 359; SSNO: 1414; AnP: 1529;
s. 284

I

Ibrahim SNW: 83; s. 325, 330
Icek SNW: 14; s. 325
Ida SNW: 74; SSNO: 1265; s. 327
Idek SNW: 38; AnP: 1789; s. 327
Idzi SNW: 630; SSNO: 1499; AnP: 1499;
s. 326
Ignac SNW: 308; SSNO: (Ignat) 1405;
s. 331
Ignacy SNW: 514; s. 326
Irek SNW: 524; SSNO: 1497; s. 327
Irga SNW: 39; s. 315

J

Jabłoniec SNW: 141; s. 289
Jabłonka SNW: 1633; AnP: 1566; s. 297,
303
Jabłoń SNW: 15; s. 297, 303
Jacek SNW: 2124; AnP: 1509; s. 331
Jacewicz SNW: 1663; AnP: 1663; s. 31, 338
Jach SNW: 4050; AnP: 1536; s. 321
Jachim SNW: 395; AnP: 1609; s. 313
Jachnik SNW: 573; AnP: 1587; s. 118
Jachymczyk SNW: 338; AnP: 1681; SNP:
1821; s. 10
Jackowski SNW: 3978; SSNO: Jac(z)kow-
ski 1388; AnP: Jac(z)kowski 1516;
SNP: 1810; s. 191
Jaczewski SNW: 1265; SSNO: Jac(z)ewski
1409; AnP: Jac(z)ewski 1754; SNP:
1881–1930; s. 182
Jadam SNW: 90; SSNO: 1399; AnP: 1399;
s. 322
Jadaś SNW: 86; s. 315
Jadwiga SNW: 1; SSNO: 1379; s. 31, 311
Jaga SNW: 5; SSNO: 397 s. 315
Jagoda SNW: 2386; SSNO: 1423; AnP:
1514; s. 28

Hubert SNW: 797; SSNO: (Hubert) 1265;
AnP: 1728; s. 328
Hulanka SNW: 6; s. 284
Humin SNW: 133; s. 336
Huta SNW: 365; AnP: 1623; s. 284

Isaak SNW: 6; SSNO: 1483; s. 325
Iwan SNW: 4433; SSNO: 1208; AnP: 1576;
s. 311, 320, 331
Iwanowski SNW: 2359; SSNO: 1395; AnP:
1501; s. 186, 195, 197, 262, 264
Iwin SNW: 81; s. 87, 336
Izaak SNW: 29; SSNO: 1265; s. 325, 330
Izajasz SNW: 36; SSNO: 1253; AnP: 1699;
s. 325
Izak SNW: 307; SSNO: 1370; s. 325
Izydorek SNW: 491; s. 333

Jagodziński SNW: 4567; SSNO: 1400;
AnP: 1545; s. 183
Jaguszewski SNW: 494; SNP: 1842; s. 186
Jaki SNW: 15; s. 92
Jakowski SNW: 361; AnP: 1770; SNP:
1881–1930; s. 186
Jakób SNW: 358; s. 325
Jakubek SNW: 2715; SSNO: 1272; AnP:
1508; s. 316
Jakubiec SNW: 5866; SSNO: 1368; AnP:
1548; s. 337
Jakubik SNW: 3841; SSNO: 1475; AnP:
1600; s. 333
Jakuboszczak SNW: 102; s. 85
Jakubowski SNW: 18117; SSNO: 1394;
AnP: 1536; s. 183
Jakubów SNW: 611; AnP: 1567; s. 335
Jamborek SNW: 41; AnP: 1643; s. 333
Jan SNW: 100; SSNO: 1202; AnP: 1606;
s. 331
Jana SNW: 154; SSNO: 1391; AnP: 1604;
s. 325
Janasz SNW: 831; SSNO: 1558; s. 325
Jancia SNW: 32; s. 95

- Janczyk SNW: 2073; SSNO: 1482; AnP: Janczyk/Jańczyk 1536; s. 10, 170
- Janda SNW: 1994; AnP: 1545; s. 83, 325
- Janek SNW: 1808; SSNO: 1204; AnP: 1508; s. 31, 84, 331
- Jania SNW: 2321; s. 326
- Janiczek SNW: 1724; AnP: 1543; s. 316, 321
- Janik SNW: 25546; SSNO: 1228; AnP: 1510; s. 83, 333
- Janikowski SNW: 1936; SSNO: 1394; AnP: 1504; s. 191
- Janina SNW: 12; SSNO: 1377; AnP: 1576; s. 83, 313, 326
- Janisz SNW: 1130; SSNO: 1417; AnP: 1501; s. 83, 325
- Janiszewski SNW: 15267; SSNO: 1394; AnP: 1589; s. 183
- Janka SNW: 679; SSNO: 1265; AnP: 1637; s. 316, 330
- Jankowski SNW: 33680; SSNO: 1388; AnP: 1508; s. 191
- Janków SNW: 174; SSNO: Jankow 1400; s. 87, 335
- Janowicz SNW: 3603; SSNO: Janowic(z) 1224; AnP: Janowic(z) 1523; s. 338
- Janowiec SNW: 416; AnP: 1764; s. 337
- Janowski SNW: 7035; SSNO: 1386; AnP: 1508; s. 191, 194, 264
- Janów SNW: 99; AnP: 1567; s. 335
- Janur SNW: 319; AnP: 1698; s. 93, 209
- Janus SNW: 11874; AnP: 1680; s. 316, 325
- Janusz SNW: 8275; SSNO: 1178; AnP: 1628; s. 84, 325
- Januszek SNW: 1686; SSNO: 1394; AnP: 1591; s. 325
- Januszewski SNW: 3663; SSNO: 1394; AnP: 1579; s. 191
- Jaraczewski SNW: 231; SSNO: 1397; AnP: 1506; s. 183
- Jarczewski SNW: 1553; AnP: 1564; SNP: 1826; s. 183
- Jarek SNW: 2830; SSNO: 1204; AnP: 1501; s. 327
- Jarka SNW: 731; SSNO: 1411; AnP: 1564; s. 330
- Jarociński SNW: 152; AnP: 1723; SNP: 1831; s. 89, 194, 263
- Jarocki SNW: 1972; SSNO: Jaroc(s)ki 1388; AnP: 1508; s. 179
- Jaromin SNW: 2504; AnP: 1795; s. 322
- Jarominek SNW: 63; AnP: 1628; s. 316
- Jaros SNW: 7145; s. 84, 324
- Jarosław SNW: 1; SSNO: XII–XIV; s. 332, 333
- Jarosławiec SNW: 35; s. 337
- Jarosz SNW: 24172; SSNO: 1289; AnP: 1512; s. 116
- Jarozek SNW: 2613; SSNO: 1404; AnP: 1532 – 1533; s. 316
- Jaroszewski SNW: 2551; SSNO: 1433; AnP: 1526; SNP: 1862; s. 183
- Jaruga SNW: 1280; AnP: 1640; s. 274
- Jarych SNW: 604; s. 324
- Jarząb SNW: 3086; SSNO: 1435; AnP: 1645; s. 284
- Jarząbek SNW: 7300; SSNO: 1389; AnP: 1508; s. 146
- Jarzyna SNW: 3161; SSNO: 1384; AnP: 1504; s. 209
- Jarzynka SNW: 1409; AnP: 1789; s. 86, 150, 157
- Jasiaczek SNW: 73; s. 316, 321
- Jasieczek SNW: 80; s. 316
- Jasiek SNW: 286; AnP: 1521; s. 316
- Jasień SNW: 29; SSNO: 1457; AnP: 1544; s. 93, 284
- Jasik SNW: 3327; AnP: 1630; s. 316
- Jasinek SNW: 2; s. 333
- Jasionek SNW: 779; SSNO: 1407; AnP: 1552; s. 144
- Jaskółka SNW: 1519; AnP: 1566; s. 304
- Jastrząb SNW: 2046; SSNO: 1408; AnP: 1532–1533; s. 297, 303
- Jaszak SNW: 259; SSNO: 1392; AnP: 1690; s. 97, 117
- Jaś SNW: 224; s. 83, 316, 325
- Jaśko SNW: 950; s. 316, 321
- Jaśkowiec SNW: 856; AnP: 1629; s. 85
- Jawor SNW: 2232; SSNO: 1177; s. 303, 306

- Jawornik SNW: 70; SSNO: 1403; s. 297
 Jaworski SNW: 22997; SSNO: 1386; AnP: 1552; s. 113
 Jaz SNW: 355; s. 297, 303
 Jażdż SNW: 65; s. 277
 Jedynak SNW: 4753; SSNO: 1497; AnP: 1578; s. 274, 280
 Jeleń SNW: 4533; SSNO: 1402; AnP: 1520; s. 308
 Jerzy SNW: 294; s. 326
 Jerzyk SNW: 939; SSNO: 1313; AnP: 1548; s. 208, 240, 316, 321, 327
 Jerzyna SNW: 119; SSNO: 1369; AnP: 1754; s. 327
 Jezierski SNW: 4070; SSNO: 1400; AnP: 1580; s. 179
 Jeziorna SNW: 543; s. 292
 Jędra SNW: 702; AnP: 1536; s. 204, 316
 Jędralski SNW: 48; AnP: 1789; SNP: 1862; s. 130
 Jędraś SNW: 58; s. 316, 321
 Jędrek SNW: 113; SSNO: (Jędrek) 1428; AnP: 1608; s. 316, 325
 Jędrzejczak SNW: 9456; AnP: 1784; SNP: 1842; s. 110
 Jędrzejewski SNW: 7481; SSNO: 1400; AnP: 1513; s. 183
 Joachim SNW: 164; s. 326
 Job SNW: 1038, AnP: 1693; s. 325
 Jodłowiec SNW: 350; s. 289
 Jonas SNW: 439; AnP: 1525; s. 325
 Jonasz SNW: 318, AnP: 1525; s. 325
 Joniec SNW: 1845; AnP: 1536; s. 284
- Jopa SNW: 161; s. 277
 Jordan SNW: 1356; AnP: 1507; s. 325
 Józef SNW: 209; AnP: 1536; s. 325, 331
 Józefek SNW: 240; AnP: 1598; s. 316
 Józefów SNW: 254; s. 335
 Józek SNW: 55; AnP: 1510; s. 325
 Józik SNW: 32; s. 316, 321
 Józwa SNW: 220; s. 317, 321
 Jucha SNW: 2365; SSNO: 1389; AnP: 1630; s. 203
 Juda SNW: 2055; AnP: 1625; s. 340, 341
 Judasz SNW: 440; AnP: 1580; s. 311, 313
 Judka SNW: 380; AnP: 1628–1632; s. 325
 Julianów SNW: 19; s. 335
 Juraszek SNW: 3392; SSNO: 1447; AnP: 1684; s. 80, 317
 Jurcz SNW: 41; s. 337
 Jurczyński SNW: 889; AnP: 1784; SNP: 1826; s. 193, 263
 Jurek SNW: 11794; SSNO: 1396; AnP: 1509; s. 317, 327
 Jurk SNW: 1; s. 317, 321
 Jurko SNW: 210; s. 327
 Jurkowski SNW: 3905; SSNO: 1386; AnP: 1557–1566; s. 191, 193
 Jurków SNW: 230; AnP: 1646; s. 335
 Jurzyk SNW: 62; SSNO: 1369; AnP: 1710; s. 317
 Jurzynek SNW: 41; s. 333
 Justyn SNW: 25; SSNO: (Justyn) 1222; s. 326
 Justyna SNW: 538; SSNO: 1375; s. 326
 Jutrzenka SNW: 353; s. 93

K

- Kabaciński SNW: 817; NPoz: 1710; s. 185
 Kabatek SNW: 77; AnP: 1536; s. 142
 Kacper SNW: 2; AnP: 1508; s. 312
 Kacperczyk SNW: 807; AnP: 1694; s. 111
 Kacperek SNW: 936; AnP: 1534; SNP: 1833; s. 321, 331
 Kaczka SNW: 967; SSNO: 1376; AnP: 1510; s. 307
 Kaczkowski SNW: 1422; SSNO: 1382; AnP: 1508; s. 193
 Kaczmarczyk SNW: 26460; AnP: 1588; SNP: 1809; s. 164
 Kaczmarek SNW: 62299; SNP: 1813; AnP: 1596; s. 166
 Kaczorowski SNW: 5127; SSNO: 1475; AnP: 1625; s. 187
 Kadłub SNW: 110; SSNO: 1424; AnP: 1796; s. 297, 303
 Kafar SNW: 335; SNP: 1813; s. 284

- Kaim SNW: 3190; SSNO: 1366; AnP: 1696; s. 312
- Kain SNW: 41; SSNO: 1264; s. 312
- Kaj SNW: 203; SSNO: 1419; AnP: 1572; s. 327
- Kajdas SNW: 790; AnP: 1702; s. 292
- Kajetaniak SNW: 208; SNP: 1849; s. 169, 171, 253
- Kajfasz SNW: 360; SSNO: 1302; AnP: 1647; s. 312
- Kajtek SNW: 118; s. 317
- Kaletka SNW: 830; SSNO: 1483; AnP: 1536; s. 153
- Kalina SNW: 1635; SSNO: 1407; AnP: 1517; s. 303, 308
- Kaliniak SNW: 492; s. 140
- Kalinka SNW: 644; SSNO: 1480; AnP: 1557; s. 97, 150
- Kalinowski SNW: 15684; SSNO: 1400; AnP: 1502; s. 113
- Kaliński SNW: 2675; SSNO: 1382; AnP: 1551; s. 189
- Kalisiak SNW: 870; SNP: 1881–1930; s. 10
- Kaliski SNW: 455; SSNO: 1398; AnP: 1501; AnP: 1501; s. 179, 197, 199, 237
- Kalisz SNW: 7289; SSNO: 1309; AnP: 1505; s. 292
- Kaliszczak SNW: 553; s. 85
- Kaliś SNW: 450; AnP: 1789; s. 292
- Kalwa SNW: 170; AnP: 1551; s. 284
- Kątek SNW: 1105; SSNO: 1369; AnP: 1789; s. 284
- Kałkowski SNW: 216; SSNO: 1420; AnP: 1557; s. 188
- Kałuziak SNW: 340; AnP: Kałuziok 1746; SNP: 1842; s. 89, 168
- Kałuziński SNW: 689; AnP: 1694; SNP: 1834; s. 185
- Kałuzka SNW: 233; RNP: 1685; s. 150
- Kamieniec SNW: 87; SSNO: 1460; AnP: 1512; s. 285
- Kamienna SNW: 2; s. 297
- Kamień SNW: 474; SSNO: 1387; AnP: 1584; s. 29, 298, 303
- Kamiński SNW: 46549; SSNO: 1398; AnP: 1552–1553; s. 179
- Kamka SNW: 47; AnP: 1536; s. 277
- Kamyk SNW: 771; AnP: 1614; s. 298, 303
- Kanarek SNW: 1078; AnP: 1758; s. 127
- Kania SNW: 25751; SSNO: 1399; AnP: 1501; s. 205, 247, 248, 274
- Kaniuk SNW: 629; 1696R; AnP: 1696; s. 86, 155, 259
- Kanka SNW: 272; SSNO: 1467; AnP: 1607; s. 162, 163, 258
- Kantarek SNW: 133; s. 146
- Kański SNW: 582; SSNO: 1487; SNP: 1821; AnP: 1631; s. 193, 199, 234, 263
- Kapłonek SNW: 131; AnP: 1789; s. 142
- Kapturek SNW: 80; SSNO: 1436; AnP: 1523; s. 146
- Kapustka SNW: 943; SSNO: 1449; AnP: 1516; s. 150
- Kara SNW: 658; AnP: 1575; s. 123, 124
- Karabela SNW: 184; s. 277
- Karasiński SNW: 2124; AnP: 1726; SNP: 1836; s. 10
- Karaś SNW: 9638; SSNO: 1401; AnP: 1566; s. 11, 93, 307
- Karbowiak SNW: 3317; AnP: 1787; SNP: 1864–1880; s. 169, 171
- Karbowski SNW: 2090; SSNO: 1485; AnP: 1619; s. 180
- Karczewski SNW: 6596; SSNO: 1388; AnP: 1505; s. 183
- Karkocha SNW: 783; s. 97
- Karkoszka SNW: 1917; SSNO: 1392; AnP: 1535; s. 153
- Karlik SNW: 426; AnP: 1571; s. 317, 321
- Karniewicz SNW: 92; SNP: 1864–1880; s. 110
- Karolek SNW: 20; AnP: 1677; s. 317
- Karolin SNW: 3; s. 87, 336
- Karolina SNW: 2; AnP: 1789; s. 336
- Karolus SNW: 43; s. 317, 321
- Karp SNW: 2804 SSNO: 1402–1407; AnP: 1564; s. 29, 93, 201, 215

- Karpiński SNW: 10019; SSNO: 1466; AnP: 1596; s. 227, 228
- Karwacz SNW: 71; SSNO: 1394; s. 337
- Karwat SNW: 3330; SSNO: 1443; AnP: 1509; s. 340
- Karwowski SNW: 4793; SSNO: 1455; AnP: 1564; s. 188
- Kasia SNW: 50; AnP: 1628–1632; s. 317
- Kasica SNW: 1038; s. 317, 321
- Kasin SNW: 17; s. 336
- Kasperek SNW: 7286; AnP: 1572; s. 317
- Kasza SNW: 3098; SSNO: 1408; AnP: 1552; s. 205
- Kasztelanic SNW: 19; s. 84
- Kat SNW: 6; SSNO: 1283; AnP: 1565; s. 277, 279
- Kata SNW: 2145; SSNO: 1386; AnP: 1714; s. 31, 93, 205
- Katrynka SNW: 2; AnP: 1536; s. 83, 97, 317
- Kawalec SNW: 5755; SSNO: 1401; AnP: 1566; s. 274, 280
- Kawczyk SNW: 132; SNP: 1864–1880; AnP: 1686; s. 107
- Kawęczyn SNW: 1; s. 290, 293
- Kawik SNW: 427; s. 136
- Kazanowski SNW: 591; SSNO: 1471; AnP: 1504; s. 183
- Kazimierzów SNW: 8; s. 335
- Kazin SNW: 64; s. 336
- Kaziński SNW: 64; AnP: 1754; SNP: 1815; s. 223, 224, 236
- Kaziul SNW: 51; s. 98
- Kazubek SNW: 727; SSNO: 1497; s. 142
- Kazula SNW: 243; s. 99, 210, 244, 245
- Kępa SNW: 8229; SSNO: 1398; AnP: 1570; s. 285
- Kęпка SNW: 5792; SSNO: 1412; AnP: 1509; s. 150
- Kęsek SNW: 850; SSNO: Kęsek/Kęsek XV; AnP: 1566; s. 142
- Kęsik SNW: 1851; AnP: 1501; s. 136
- Kęska SNW: 2607; SSNO: 1455; AnP: 1658; s. 151
- Kiecak SNW: 138; s. 158
- Kiełbasa SNW: 7867; SSNO: 1370; AnP: 1501; s. 93
- Kiełbik SNW: 851; SSNO: 1402, AnP: 1617; s. 135
- Kiełczewski SNW: 1034; SSNO: 1497; AnP: 1531; s. 191
- Kiepura SNW: 1064; AnP: 1565; s. 100, 122, 125, 126
- Kiernia SNW: 24; AnP: 1662; s. 277, 279
- Kijek SNW: 1722; SSNO: 1439; AnP: 1552; s. 142
- Kijewski SNW: 1396; AnP: 1524; SNP: 1864–1880; s. 10
- Kijowiec SNW: 25; s. 289
- Klara SNW: 504; SSNO: 1400; AnP: 1600–1607; s. 31, 83, 313
- Klasztor SNW: 8; s. 277
- Klata SNW: 466; AnP: Klat(t) 1662; SNP: 1830; s. 123
- Klech SNW: 142; SSNO: 1479; SNP: 1864–1880; s. 203
- Klecz SNW: 190; SSNO: 1415; s. 208, 243
- Kleczyk SNW: 60; SNP: 1881–1930; s. 170, 250
- Klekacz SNW: 56; s. 292
- Klemens SNW: 689; SSNO: 1203; AnP: 1501; s. 326
- Klement SNW: 113; SSNO: 1311; AnP: 1526; s. 327
- Klepaczko SNW: 148; s. 86, 154
- Klepczarek SNW: 482; SNP: 1814; s. 166
- Klima SNW: 2207; SSNO: 1445; AnP: 1501; s. 205
- Klimara SNW: 84; s. 101
- Klimaszewski SNW: 2414; SSNO: 1456; AnP: 1541; s. 192
- Klimka SNW: 78; SSNO: 1389; s. 97, 327
- Klisz SNP: 645; AnP: 1528; s. 96, 212
- Kloc SNW: 4574; SSNO: 1387; AnP: 1523; s. 127, 305
- Klocek SNW: 3288; SSNO: 1387; AnP: 1576; s. 146
- Klonowski SNW: 2226; SSNO: 1391; AnP: 1511; s. 114
- Kluch SNW: 442; SSNO: 1468; AnP: 1789; s. 203
- Kluf SNW: 140; SNP: 1809; s. 214, 239, 241

- Kluk SNW: 1722; SSNO: 1391; SNP: 1826; AnP: 1579; s. 124
- Kluska SNW: 5058; SSNO: 1295; s. 304
- Kłapcia SNW: 156; s. 95
- Kłoda SNW: 2078; SSNO: 1433; AnP: 1516; s. 285
- Kłos SNW: 12193; SSNO: Kłos(z) 1218; AnP: 1536; s. 211, 240
- Kłosek SNW: 2496; SSNO: 1361; AnP: 1508; s. 146
- Kłosowski SNW: 3611; SSNO: 1400; AnP: 1630; s. 191
- Kłysik SNW: 149; s. 158, 241
- Kobiałka SNW: 2767; SSNO: 1381; AnP: 1513; s. 151
- Kobiela SNW: 3651; AnP: 1621; s. 209, 244, 292
- Kobielnik SNW: 59; s. 285
- Kobos SNW: 1381; SSNO: Kobosz 1491; AnP: Kobosz (Kobosch) 1571; s. 93, 211
- Kobusiewicz SNW: 86; SNP: 1859; s. 109
- Kobylarz SNW: 2027; SSNO: 1409; AnP: 1566; s. 274, 280
- Kobylasz SNW: 6; s. 285
- Kobylec SNW: 226; s. 289, 293
- Kobylnik SNW: 128; s. 285
- Koc SNW: 3309; SSNO: 1363; AnP: 1518; s. 161, 274
- Koch SNW: 3780; SSNO: 1361; AnP: 1508; s. 91, 216, 239
- Kociak SNW: 271; AnP: 1646; SNP: 1831; s. 160, 161, 251
- Kocik SNW: 2980; SSNO: Kocik/Kocyc 1414; AnP: Kocik/Koczyk 1564; s. 107
- Kociuba SNW: 1508; AnP: 1656; s. 274
- Kocurek SNW: 1006; SSNO: 1475; s. 142
- Kofluk SNW: 27; s. 278
- Kokoszka SNW: 5749; SSNO: 1370; AnP: Kokos(z)ka 1507; s. 93
- Kolanek SNW: 1097; RNP: 1736; s. 144
- Kolanko SNW: 1094; SSNO: 1439; AnP: 1510; s. 154
- Kolanowski SNW: 731; SSNO: 1472; AnP: 1472; s. 191
- Kolczyk SNW: 396; SSNO: 1416; AnP: 1564; s. 107, 111, 112, 120
- Kolec SNW: 317; AnP: 1588; s. 208, 244
- Koleśnik SNW: 859; AnP: 1545; s. 285
- Kołacin SNW: 19; s. 87
- Kołacz SNW: 4819; SSNO: 1269; AnP: 1683–1685; s. 206, 243
- Kołaczek SNW: 1175; SSNO: 1339; AnP: 1507; s. 146, 160, 161
- Kołaczkowski SNW: 421; SSNO: 1393; AnP: 1508; s. 114
- Kołaczyk SNW: 935; AnP: Kołaczyk/Ko-
łacik 1622; s. 136
- Kołakowski SNW: 3639; SSNO: 1440; SNP: 1817; AnP: 1565; s. 188
- Kołatek SNW: 281; AnP: 1727; s. 144
- Kołek SNW: 3929; SSNO: 1386; AnP: 1531; s. 145, 207, 243, 244
- Koło SNW: 70; SSNO: 1422; AnP: 1502; s. 212
- Kołodziejczyk SNW: 23581; AnP: 1513; SNP: 1816; s. 92
- Kołtun SNW: 2689; AnP: 1607; s. 274
- Kołtunik SNW: 212; s. 135
- Kominek SNW: 1914; AnP: 1510; s. 146
- Konarski SNW: 2684; SSNO: 1336; AnP: 1501; s. 79, 92, 178, 238, 261
- Konda SNW: 10; AnP: 1628; s. 317
- Kondek SNW: 499; AnP: Kondek/Kądek 1637; s. 207
- Kondratek SNW: 21; s. 317
- Koniec SNW: 701; SSNO: 1415; AnP: 1625/1626; s. 208
- Konik SNW: 3079; SSNO: 1407; AnP: 1521; s. 137
- Konowalczyk SNW: 276; SNP: 1881–1930; s. 90, 92, 170
- Konrad SNW: 916; SSNO: 1399; AnP: 1532; s. 331
- Konrada SNW: 7; s. 330
- Konstanty SNW: 1193; SSNO: 1439; AnP: 1518; s. 329
- Konstantyn SNW: 57; SSNO: 1405; AnP: 1517; s. 329
- Kopacz SNW: 7092; SSNO: 1293; AnP: 1502; s. 306

- Kopanica SNW: 24; s. 285
Kopczyk SNW: 1300; AnP: Kopczyk/Kop-
cik 1572; s. 137, 138
Koperek SNW: 707; s. 142
Kopiec SNW: 3543; SSNO: 1446; AnP:
1564; s. 274
Kopiński SNW: 1021; SSNO: 1411; AnP:
1605; s. 10
Kopytko SNW: 852; SSNO: 1394; AnP:
1502; s. 154, 155, 258
Korba SNW: 1619; AnP: 1558; s. 122
Korbal SNW: 352; AnP: 1778; s. 223, 224,
225, 239
Korczak SNW: 6162; SSNO: 1358; AnP:
1501; s. 158, 252
Korczyński SNW: 1919; SSNO: 1501;
AnP: 1501; s. 183
Kornel SNW: 103; SSNO: (Kornel) 1402;
AnP: 1683; s. 329
Kornela SNW: 43; s. 330
Korsak SNW: 1327; SSNO: 1414; AnP:
1576; s. 122
Korzonek SNW: 1175; SSNO: 1445; AnP:
1526; s. 146
Kosek SNW: 3394; SSNO: 1204; AnP:
1569; s. 142
Kosiak SNW: 902; AnP: 1547; s. 122
Kosica SNW: 16; SSNO: 1434; s. 278, 279
Kosiewicz SNW: 451; SNP: 1881–1930;
s. 109, 111
Kosiński SNW: 8014; SSNO: 1447; AnP:
1517; s. 189
Kosior SNW: 4062; SSNO: 1204; AnP:
1572; s. 93
Kosiorek SNW: 3942; SSNO: 1414; AnP:
1565; s. 147
Kosmal SNW: 567; SSNO: 1395; AnP:
1579; s. 98, 128
Kosmowski SNW: 1119; SSNO: 1389;
AnP: 1689; s. 188
Kosowski SNW: 3275; SSNO: 1387; AnP:
Kos(s)owski 1505; SNP: 1863–1880;
s. 183
Kostarski SNW: 42; NPoz: 1670; s. 223,
225, 234, 235, 264
Kostek SNW: 1079; SSNO: 1438; AnP:
1508; s. 327
Kostka SNW: 5449; SSNO: 1381; AnP:
1506; s. 30, 206
Kostkowski SNW: 271; AnP: 1597; SNP:
1863–1880; s. 195, 264
Kostrzewa SNW: 11722; SSNO: 1396;
AnP: 1501; s. 93
Kostuch SNW: 1386; AnP: 1605; SSNO:
1476; s. 96, 203, 244
Kosturek SNW: 202; SSNO: 1497; AnP:
1572; s. 142
Kostuś SNW: 265; s. 211
Kosz SNW: 1089; SSNO: Kos/Kosz 1277;
s. 93, 121
Kościsty SNW: 28; s. 278, 280
Kotek SNW: 365; SSNO: 1204; AnP: 1521;
s. 142
Kotkowski SNW: 811; SSNO: 1439; AnP:
1581; s. 183
Kotlarczyk SNW: 546; AnP: 1603; SNP:
1820; s. 164
Kotlarz SNW: 2190; SSNO: 1467; AnP:
1504; s. 79, 167, 221
Kotuchna SNW: 24; s. 96
Kowal SNW: 18827; SSNO: 1388; AnP:
1674; s. 8, 91
Kowalczak SNW: 111; AnP: 1687; SNP:
1813; s. 85, 108, 167, 251, 254
Kowalczyk SNW: 98458; SSNO: 1427;
AnP: 1553; s. 86, 89, 164
Kowalek SNW: 296; SSNO: 1487; AnP:
1609; s. 142
Kowalewski SNW: 11985; SSNO: (1388),
AnP: 1612; s. 188
Kowalik SNW: 23809; SSNO: 1388, AnP:
1534; s. 136
Kowaliński SNW: 464; NPoz: 1715; s. 185
Kowalski SNW: 68743; SSNO: 1357; AnP:
1531; s. 42, 46, 113, 115, 180
Koza SNW: 8420; SSNO: 1390; AnP: 1505;
s. 280
Kozak SNW: 24775; SSNO: 1397; AnP:
1536; s. 33, 87, 218, 243

- Kozanecki SNW: 656; SSNO: Kozanec(s) ki (1468); AnP: 1777; s. 192
- Kozara SNW: 20; SNP: 1827; s. 101, 175, 177, 238, 247, 248
- Kozieł SNW: 91; s. 285
- Kozielec SNW: 776; AnP: 1539; s. 289, 293
- Kozieł SNW: 16116; SSNO: XII/XIII (1146); AnP: 1537; s. 93
- Kozieniec SNW: 56; AnP: 1577; s. 298
- Kozik SNW: 6753; SSNO: 1394, AnP: 1511; s. 136
- Koziniec SNW: 35; SSNO: 1399; s. 285, 303
- Koziołek SNW: 1960; SSNO: 1411; AnP: 1539; s. 147
- Kozłowiec SNW: 71; s. 89
- Kozłowski SNW: 37309; SSNO: 1386; AnP: 1508; s. 173, 183
- Kozubek SNW: 2115; SSNO: 1486; AnP: 1532; s. 142
- Kozlak SNW: 861; SSNO: 1411; AnP: 1662; s. 139
- Kozlik SNW: 2694; SSNO: 1403; AnP: 1545; s. 136
- Kożuchowski SNW: 1045; SSNO: 1421; AnP: 1569; SNP: 1848; s. 188
- Krajewski SNW: 13493; SSNO: 1387; AnP: 1520; SNP: 1814; s. 193
- Krajnik SNW: 1656; s. 91, 280
- Krakowiak SNW: 9458; SNP: 1826; s. 174
- Krakowski SNW: 3213; SSNO: 1369; AnP: 1579; s. 183
- Kraszewski SNW: 2946; SSNO: 1400; AnP: 1669; s. 192
- Kraśnik SNW: 136; AnP: 1564; s. 290, 293
- Kraśny SNW: 68; s. 120, 132
- Krawczyk SNW: 64743; AnP: 1565; SNP: 1808; s. 163
- Kręcioch SNW: 273; AnP: 1748; s. 97
- Kroczek SNW: 1754; AnP: 1580; s. 147
- Krogulec SNW: 1391; SSNO: 1411; SNP: 1813; s. 93
- Krop SNW: 266; SSNO: 1400; SNP: 1823; s. 89, 92, 175, 177, 239
- Kropka SNW: 159; SSNO: 1204, AnP: 1568; s. 152, 257
- Królik SNW: 5018; SSNO: 1383; AnP: 1508; s. 136
- Królikowski SNW: 5520; SSNO: Krolikowski 1454; AnP: 1560; s. 188
- Kruczek SNW: 6568; SSNO: 1398; AnP: 1501; s. 147
- Kruczyński SNW: 866; AnP: 1666; s. 112
- Krug SNW: 300; SNP: 1813; s. 175, 177
- Kruk SNW: 19293; SSNO: 1384; AnP: 1552; s. 275
- Kruszewski SNW: 3752; SSNO: 1472; AnP: 1501; s. 188
- Krutul SNW: 389; s. 98
- Krych SNW: 1917; AnP: 1752; s. 203, 244
- Krysiak SNW: 9670; SNP: 1856; s. 97, 169
- Krystek SNW: 2240; AnP: 1508; s. 317
- Krzesiński SNW: 874; SSNO: 1391; AnP: 1576; s. 183
- Krzewica SNW: 62; s. 290
- Krzyszkowski SNW: 561; SSNO: 1386; AnP: 1569; s. 192
- Krzysztof SNW: 584; SSNO: 1402; AnP: 1402; s. 313
- Krzywiec SNW: 480; SSNO: 1478; AnP: 1789; s. 289, 293
- Krzywina SNW: 85; s. 290
- Krzyżak SNW: 2851; AnP: 1602; s. 139
- Krzyżanowski SNW: 6015; SSNO: 1394; AnP: 1503; s. 192, 195
- Krzyżański SNW: 985; SSNO: 1399; AnP: 1727; s. 186, 195
- Ksawer SNW: 7; s. 326
- Ksawery SNW: 10; s. 326
- Książczak SNW: 234; SNP: 1837; s. 169
- Ksion SNW: 21; s. 278
- Kuba SNW: 1054; SSNO: 1244; AnP: 1541; s. 83, 325, 331
- Kubalski SNW: 331; AnP: 1770; SNP: 1863–1880; s. 194, 264
- Kubas SNW: 3650; AnP: 1534; s. 210, 246
- Kubaszek SNW: 233; s. 321
- Kubich SNW: 57; s. 96

- Kubik SNW: 11553; SSNO: 1489; AnP: 1577; s. 137
- Kubusz SNW: 2; s. 317, 321
- Kubuś SNW: 93, 320; AnP: 1748; s. 318
- Kuc SNW: 8433; SSNO: Kuc(z) 1391; AnP: Kuc(z) 1560; s. 202, 241
- Kuch SNW: 466; SSNO: 1413; AnP: 1517; s. 203
- Kucharczyk SNW: 11502; AnP: 1591; SNP: 1814; s. 164
- Kucharek SNW: 1908; SNP: 1827; s. 166, 167
- Kuchta SNW: 8304; SSNO: 1703; AnP: 1520; s. 91
- Kuciak SNW: 632; SNP: 1842; s. 169, 253
- Kucza SNW: 1415; AnP: 1600; SSNO: Kuc(z)a 1258; s. 93, 205
- Kuczek SNW: 2129; SSNO: 1166; AnP: 1501; s. 147
- Kuczewski SNW: 561; SSNO: 1446; AnP: 1552; s. 194
- Kuczka SNW: 309; SSNO: 1265; AnP: 1633; s. 151
- Kuczkowski SNW: 1340; SSNO: 1394; AnP: 1569; s. 188
- Kuczma SNW: 1681; AnP: 1521; s. 93
- Kujan SNW: 61; AnP: 1627; s. 298
- Kujawa SNW: 13976; SSNO: 1422; AnP: 1564; s. 218, 219
- Kujawski SNW: 3310; SSNO: 1387; AnP: 1578; s. 180, 219
- Kula SNW: 11463; SSNO: 1269–1273 (1253); AnP: 1508; s. 205
- Kulczak SNW: 845; AnP: 1659; SNP: 1815; s. 169, 253
- Kulikowski SNW: 2437; SSNO: 1402; AnP: 1623; s. 183
- Kulisiak SNW: 50; SNP: 1881–1930; s. 169
- Kułakiewicz SNW: 30; SNP: 1826; s. 109
- Kułakowski SNW: 1959; SSNO: 1486; AnP: 1594; s. 193
- Kumka SNW: 61; SSNO: 1470; s. 120
- Kuna SNW: 4187; SSNO: 1380; AnP: 1522; s. 205, 214
- Kunda SNW: 832; s. 318
- Kundys SNW: 335; SSNO: 1427; AnP: 1705; s. 212
- Kunik SNW: 277; SSNO: 1369; AnP: 1521; s. 208, 243
- Kupczyński SNW: 390; AnP: 1721; s. 113
- Kupiński SNW: 682; AnP: 1659; SNP: 1840; s. 172, 260, 345
- Kupiszewski SNW: 117; AnP: 1773; s. 185
- Kuraczyk SNW: 144; RNP: 1696; s. 135
- Kurasik SNW: 276; s. 135
- Kurczewski SNW: 980; SSNO: 1497; AnP: 1579; s. 183
- Kurek SNW: 22749; SSNO: 1384; AnP: 1502; s. 147
- Kurkowski SNW: 2058; SSNO: 1443; AnP: 1656; s. 188
- Kurzak SNW: 1266; AnP: 1665; SNP: 1829; s. 139
- Kus SNW: 1364; SSNO: 1136; AnP: 1560; s. 200
- Kustalik SNW: 31; SNP: 1881–1930; s. 174, 177, 237, 250
- Kusz SNW: 4319; SSNO: 1393; s. 211
- Kuszyński SNW: 382; AnP: 1579; s. 183
- Kuśmierczyk SNW: 3141; AnP: 1789; SNP: 1810; s. 164, 166
- Kuśnierz SNW: 3741; SSNO: 1403; AnP: 1525; s. 221, 240
- Kutał SNW: 32; SNP: 1823; s. 98, 123
- Kutek SNW: 845; AnP: 1734; s. 158
- Kuźnik SNW: 3185; AnP: 1630; s. 137
- Kwasek SNW: 1189; SSNO: 1136; AnP: 1536; s. 147
- Kwaśniak SNW: 4144; AnP: 1661; s. 140
- Kwaśniewski SNW: 4855; SSNO: 1473; AnP: 1602; s. 184
- Kwaśnik SNW: 3442; SSNO: 1406; AnP: 1531; s. 137
- Kwaśny SNW: 3387; SSNO: 1451; AnP: 1513; s. 128
- Kwiatkowski SNW: 32370; SSNO: 1400; AnP: 1552–1553; s. 194
- Kwiecień SNW: 15665; AnP: 1607; s. 93

L

- Lacek SNW: 177; SSNO: 1433; SNP: 1881–1930; s. 145
- Lach SNW: 10611; SSNO: 1428; AnP: 1507; s. 231, 329, 330, 340
- Lachowski SNW: 2006; SSNO: 1443; AnP: 1508; SNP: 1808; s. 189
- Lada SNW: 861; SNP: 1881–1930; s. 200, 213
- Ladowski SNW: 82; SNP: 1828; s. 185
- Lasek SNW: 5428; SSNO: 1397; AnP: 1525; s. 147
- Laskiewicz SNW: 352; SNP: 1856; s. 109, 110
- Laskowiec SNW: 15; AnP: 1677; s. 90, 298, 303
- Laskowski SNW: 13336; SSNO: 1395; AnP: 1502; s. 114
- Lasocki SNW: 729; SSNO: Lasoc(s)ki 1399; AnP: 1504; s. 186
- Lasoń SNW: 1767; AnP: 1652; s. 100
- Latawiec SNW: 1333; AnP: 1677; s. 129, 275
- Latosiński SNW: 670; SSNO: Latoszyński 1324; AnP: 1508; s. 184
- Lebioda SNW: 2411; AnP: 1577; AnP: 1577; s. 93, 128
- Lech SNW: 14405; AnP: 1535; s. 116, 329, 330
- Lechowski SNW: 1031; SSNO: 1413; AnP: 1690; s. 184
- Leda SNW: 400; s. 328
- Legacz SNW: 3; s. 292
- Lej SNW: 5; SSNO: Ley 1462; AnP: 1688; s. 121, 125
- Lejba SNW: 79; AnP: 1775; s. 121, 318
- Lelek SNW: 1916; SSNO: 1409; AnP: 1510; s. 122, 128, 133, 207, 240
- Lenartowski SNW: 247; SSNO: 1428; AnP: 1534; s. 194
- Lenczewski SNW: 792; AnP: 1668; SNP: 1827; s. 185
- Leniak SNW: 114; s. 140
- Lenik SNW: 1242; AnP: 1550; s. 137
- Lenkiewicz SNW: 2433; AnP: 1551; SNP: 1881–1930; s. 110
- Lepiora SNW: 21; s. 100
- Lesiak SNW: 6907; SSNO: Lesak 1311; s. 97, 140
- Lesiakowski SNW: 151; SNP: 1881–1930; s. 185
- Lesz SNW: 369; SSNO: 1405; AnP: XVII, XVIII; s. 93, 207
- Leszczyna SNW: 370; SSNO: 1412; AnP: 1664; s. 285
- Leszka SNW: 345; AnP: 1773; s. 97
- Leśnicki SNW: 414; SSNO: 1420; AnP: 1501; s. 92, 178
- Leśniewski SNW: 6027; SSNO: 1472; AnP: 1504; s. 192
- Lewczak SNW: 406; AnP: 1785; SNP: 1831; s. 108
- Lewek SNW: 840; SSNO: (Lewek) 1451; AnP: 1594; s. 325
- Lewko SNW: 1183; SSNO: 1363; AnP: 1558; s. 325
- Licha SNW: 117; s. 120
- Lichanin SNW: 1; s. 89
- Lichota SNW: 1900; SSNO: 1444; AnP: 1559; s. 101, 275
- Liga SNW: 82 SSNO: 1462; s. 205
- Ligęza SNW: 2432; SSNO: 1367; AnP: 1367; s. 275
- Linowski SNW: 521; SSNO: Linowsky 1470–1480; AnP: 1508; s. 113
- Lipa SNW: 2969; SSNO: 1462; AnP: 1540; s. 303, 306
- Lipniak SNW: 240; s. 285
- Lipnik SNW: 5; SSNO: 1398; AnP: 1545; s. 298, 303
- Lipowczyk SNW: 151; SNP: 1845; s. 90, 170, 249, 251
- Lipowiec SNW: 88; AnP: 1506; s. 289
- Lipski SNW: 4915; SSNO: 1395; AnP: 1502; s. 113
- Lira SNW: 108; SSNO: 1478; AnP: 1598; s. 93, 201, 241

- Lis SNW: 33544; SSNO: 1253; AnP: 1502; s. 93, 310
- Lisek SNW: 3799; SSNO: 1393; AnP: 1503; s. 142
- Lisik SNW: 1135; SSNO: 1439; AnP: 1467; s. 135
- Lisowski SNW: 7740; SSNO: 1424; AnP: 1501; s. 10, 192, 195, 310
- Liszaj SNW: 124; SSNO: Liszej 1446; s. 278, 279
- Liszek SNW: 61; s. 339
- Liszewski SNW: 1737; AnP: Liszewski/Lisiewski 1519; SNP: 1826; s. 227
- Liszka SNW: 6421; SSNO: 1398; AnP: 1557; s. 151
- Liszkiwicz SNW: 502; AnP: Liskiewicz/Liszkiwicz 1668; SNP: 1853; s. 110
- Litwin SNW: 6480; SSNO: 1389; AnP: 1530; s. 340
- Liwiński SNW: 401; AnP: 1578; SNP: 1812; s. 112

Ł

- Łabędź SNW: 1770; AnP: 1572; s. 285
- Łabusz SNW: 23; s. 285
- Ładowski SNW: 170; SSNO: 1497; AnP: 1668; s. 184
- Łagownik SNW: 22; s. 31, 339
- Łania SNW: 226; AnP: 1586; s. 285
- Łaniec SNW: 101; SSNO: 1437; s. 285
- Łapaj SNW: 875; SSNO: 1412; AnP: 1647; s. 98, 291
- Łapigrosz SNW: 41; s. 294
- Łaszek SNW: 307; SSNO: 1385; AnP: 1525; s. 147
- Łaś SNW: 1087; AnP: 1608; s. 210, 243
- Łata SNW: 3892; SSNO: 1325; s. 121
- Łatka SNW: 1924; SSNO: 1372; AnP: 1507; s. 153
- Łazarz SNW: 1886; SSNO: AnP: 1414; s. 313
- Łazowski SNW: 832; SSNO: 1489; AnP: 1524; s. 173
- Łączka SNW: 336; SSNO: 1385; AnP: 1561; s. 120
- Lolo SNW: 371; s. 212
- Lotek SNW: 212; s. 144
- Lubański SNW: 1365; SSNO: 1402; AnP: 1519; s. 184
- Lubas SNW: 1851; SSNO: 1473; s. 210
- Lubasiński SNW: 210; SNP: 1863–1880; s. 185, 196
- Lubik SNW: 436; SSNO: 1369; AnP: 1523; s. 208
- Luboń SNW: 404; SSNO: 1447; AnP: 1677; s. 278, 279, 280
- Ludwików SNW: 46; s. 335
- Lupa SNW: 2908; SSNO: 1446; AnP: 1563; s. 275
- Lupka SNW: 73; AnP: Łupka/lupka 1564; s. 150, 345
- Lutek SNW: 528; SSNO: 1393; s. 333
- Lutkowski SNW: 131; SSNO: 1377; AnP: Lutkowska 1508; SNP: 1862; s. 194
- Łąka SNW: 288; SSNO: 1325–1327; AnP: 1501; s. 298, 303
- Łochyński SNW: 97; SSNO: 1434; AnP: 1552; SNP: 1826; s. 174, 176, 260
- Łodyga SNW: 1093; SSNO: 1494; SNP: 1858; s. 120, 125
- Łodzia SNW: 4; SSNO: 1335; AnP: 1335; s. 285
- Łojek SNW: 2825; SSNO: 1471; AnP: 1501; s. 159, 255
- Łokietek SNW: 672; SSNO: 1431; s. 147
- Łopaciński SNW: 665; SSNO: 1392; AnP: 1581; SNP: 1840; s. 188
- Łopacki SNW: 283; SSNO: Łopac(s) ki 1477; AnP: 1552; s. 186
- Łopata SNW: 2678; SSNO: 1244; AnP: 1541; s. 93
- Łopatka SNW: 1954; SSNO: 1369; AnP: 1525; s. 153
- Łopatowski SNW: 268; SNP: 1863–1880; AnP: 1761; s. 185
- Łosiak SNW: 781; s. 85, 140

Łosiński SNW: 508; SSNO: 1498; AnP: 1508; SNP: 1822; s. 184
 Łowiński SNW: 140; NPoz: 1695; s. 113
 Łoziński SNW: 1564; SSNO: 1493; AnP: 1559; s. 184
 Łódź SNW: 13; s. 285
 Łubek SNW: 313; SSNO: 1330; AnP: 1519; s. 147, 148, 154
 Łubianka SNW: 326; s. 298
 Łubko SNW: 81; SSNO: Lubko/Łubko 1330; s. 154, 278, 279
 Łubowski SNW: 120; SSNO: 1393; SNP: 1881–1930; s. 188
 Łuczak SNW: 20777; SSNO: 1490; AnP: 1688; s. 108
 Ługowski SNW: 2231; SSNO: 1488; AnP: 1531; s. 173, 177, 235

M

Mach SNW: 5321; SSNO: 1418; AnP: 1509; s. 203
 Machala SNW: 89; SSNO: 1500; s. 98
 Machoń SNW: 1208; SSNO: 1483; AnP: 1789; s. 83, 100, 118, 119
 Machul SNW: 701; s. 98
 Maciej SNW: 526; AnP: 1570; s. 325, 331
 Macieja SNW: 469; s. 330
 Maciejek SNW: 305; SSNO: 1382; AnP: 1576; s. 318
 Maciejka SNW: 44; AnP: 1607; s. 97, 102, 325
 Maciek SNW: 20; SSNO: 1384; AnP: 1510; s. 311, 325, 331
 Macioch SNW: 423; SSNO: 1497; AnP: 1789; s. 97, 318, 321
 Maciuk SNW: 658; s. 86, 318
 Maczuga SNW: 1641; SSNO: 1491; AnP: 1625; s. 156
 Maćko SNW: 327; SSNO: 1335; AnP: 1545; s. 83
 Madaj SNW: 1261; SSNO: 1434; s. 246
 Madzia SNW: 881; s. 326
 Magda SNW: 2294; SSNO: 1450; AnP: 1570; s. 83, 326
 Magdziarz SNW: 2824; AnP: 1618; s. 86

Łukasz SNW: 817; SSNO: 1306; AnP: 1600; s. 83, 84, 325, 330
 Łukaszek SNW: 1635, AnP: 1571; s. 325
 Łukawa SNW: 31; s. 290
 Łukawski SNW: 1838; SSNO: 1476; AnP: 1508; s. 192
 Łukowiec SNW: 190; s. 289
 Łuszczak SNW: 1148; AnP: 1674; s. 159
 Łyko SNW: 1728; SSNO: 1273; AnP: 1534; s. 275
 Łykowski SNW: 435; SSNO: 1389; AnP: 1509; s. 184
 Łysak SNW: 1215; SSNO: Lisak/Łysak 1387; AnP: 1520; s. 291, 293
 Łysoń SNW: 1976; SSNO: 1800; AnP: 1534; s. 100

Magier SNW: 970; AnP: 1509; SSNO: 1405; AnP: 1509; s. 218, 220
 Magierka SNW: 40; s. 151
 Magnuszewski SNW: 652; SSNO: 1393; AnP: 1509; s. 192
 Maik SNW: 1474; SSNO: 1448; AnP: 1556; s. 138
 Majak SNW: 1144; s. 140
 Majcher SNW: 8720; SSNO: 1840; AnP: 1637; s. 93
 Majdan SNW: 768; s. 285
 Majdanik SNW: 353; s. 174, 250
 Majka SNW: 7932; SSNO: 1427; AnP: 1617–1620; s. 151
 Majna SNW: 41; s. 278
 Major SNW: 1899; SSNO: 1437; AnP: 1619; s. 327
 Makar SNW: 856; SSNO: 1452; AnP: 1545; s. 327
 Makary SNW: 25; AnP: 1789; s. 326
 Makowiec SNW: 644; SSNO: 1442; AnP: 1571; s. 90
 Maksymów SNW: 162; AnP: 1775; s. 335
 Makuch SNW: 5708; AnP: 1547; s. 275
 Makuła SNW: 1279; AnP: 1607; s. 100, 275
 Malasa SNW: 32; s. 278

- Malec SNW: 11184; SSNO: 1371, AnP: 1510; s. 155, 286
- Malicki SNW: 4073; SSNO: 1398; AnP: 1508; s. 180
- Malina SNW: 2523; SSNO: 1417; AnP: 1599; s. 28, 209, 240, 308
- Maliniak SNW: 156; AnP: 1580; s. 298, 303
- Maliniec SNW: 9; SSNO: 1498; s. 286
- Malinowski SNW: 23011; SSNO: 1442; AnP: 1549; s. 192
- Maliński SNW: 1400; SSNO: 1412; AnP: 1521; s. 114
- Małaszek SNW: 162; s. 290, 293
- Małecki SNW: 9169; SSNO: Małec(s)ki 1464; AnP: 1576; s. 180
- Małka SNW: 294; SSNO: 1377; AnP: 1594; s. 313
- Małocha SNW: 735; SSNO: 1382; AnP: 1508; s. 203
- Mamrak SNW: 22; s. 278
- Mamrot SNW: 478; s. 278
- Maniak SNW: 1607; AnP: 1610; s. 159
- Maniów SNW: 15; s. 335
- Mańkowski SNW: 3920; SSNO: 1396; AnP: 1514; s. 189, 262
- Marcin SNW: 14; SSNO: 1224; AnP: 1789; s. 311, 331
- Marcinek SNW: 3324; SSNO: 1224; AnP: 1515; s. 318
- Marcinów SNW: 590; AnP: 1558; s. 335
- Marczak SNW: 15288; BubSąd: 1791; AnP: 1529; s. 85, 139, 157
- Marek SNW: 18664; SSNO: 1228; AnP: 1521; s. 105, 325, 331
- Margola SNW: 36; s. 318
- Mariak SNW: 300; s. 334
- Marian SNW: 142; s. 326
- Marianek SNW: 54; s. 333
- Markus SNW: 408; AnP: 1599; s. 318
- Maron SNW: 746; SSNO: 1491; s. 213
- Mars SNW: 212; s. 328
- Marta SNW: 120; SSNO: 1413; s. 313
- Martyn SNW: 701; SSNO: 1386; AnP: 1666; s. 326
- Martyna SNW: 1537; SSNO: 1498; s. 330
- Martyniec SNW: 103; SSNO: 1450; s. 337
- Marusarz SNW: 353; AnP: 1687; s. 86
- Marusza SNW: 133; SSNO: 1412/1413; AnP: 1632; s. 318, 321
- Maryjka SNW: 57; s. 31, 318
- Maryniec SNW: 45; s. 337
- Marynka SNW: 69; s. 318, 334
- Maryńska SNW: 6; s. 318, 321
- Maszko SNW: 9; AnP: 1698; s. 118
- Maśloch SNW: 119; s. 97
- Maśluch SNW: 162; s. 96
- Maśnik SNW: 177; s. 290
- Mataj SNW: 180; s. 98, 213, 214, 238
- Mateja SNW: 4198; AnP: 1789; s. 318, 325
- Matejka SNW: 141; s. 86, 318
- Mateusz SNW: 18; s. 313, 325, 331
- Mateuszek SNW: 17; s. 83
- Matiasz SNW: 26; s. 83, 313
- Maturski SNW: 87; NPoz: 1631; s. 124
- Matus SNW: 995; s. 325
- Matusz SNW: 1561; SSNO: 1373; AnP: 1526; s. 84, 325
- Mazaniec SNW: 1; SSNO: 1387, AnP: 1517; s. 85, 155
- Mazuchowski SNW: 143; AnP: 1708; s. 186
- Mazur SNW: 67696; SSNO: 1425; AnP: 1502; s. 87, 218, 243, 340
- Mazurek SNW: 32375; SSNO: 1472; AnP: 1532; s. 144
- Mądrzyk SNW: 643; AnP: 1659; s. 86, 137
- Melchior SNW: 148; SSNO: 1454; AnP: 1525; s. 325
- Melonek SNW: 159; s. 148, 286
- Mendel SNW: 2230; AnP: 1660; s. 313
- Mendlewski SNW: 47; AnP: 1624; NPoz: 1615; s. 224, 242, 265
- Mentlik SNW: 21; s. 278
- Mędrała SNW: 1147; s. 98
- Mich SNW: 989; SSNO: 1275; AnP: 1576; s. 96, 116
- Michalski SNW: 26717; SSNO: XV; AnP: 1621; s. 11, 186
- Michałek SNW: 8254; SSNO: 1393; AnP: 1501; s. 318

- Michałka SNW: 120; SSNO: fem. 1403; AnP: 1665; s. 319
- Michałko SNW: 112; SSNO: 1350–1351; AnP: 1551; s. 319
- Michałowski SNW: 6997; SSNO: 1392; AnP: 1502; s. 192
- Michałów SNW: 227; AnP: 1558; s. 335
- Michaś SNW: 400; s. 325
- Miczał SNW: 10; 1851G; s. 209, 214, 215, 238, 244
- Miech SNW: 369; SSNO: 1473; AnP: 1577; s. 203
- Miednik SNW: 13; AnP: 1570; s. 286
- Mielarczyk SNW: 3; AnP: 1570; NPoz: 1580; s. 164
- Mielnik SNW: 4311; SSNO: 1477; AnP: 1369; s. 290
- Mierzawa SNW: 2; s. 290, 293
- Mieszkowski SNW: 899; SSNO: 1397; AnP: 1508; s. 112, 132
- Migdał SNW: 2785; SSNO: 1443; AnP: 1501; s. 93, 275
- Migdałek SNW: 623; s. 148
- Mijal SNW: 459; AnP: 1762; s. 98
- Mika SNW: 10537; SSNO: 1392; AnP: 1534; s. 206, 214, 247, 248, 319
- Mikita SNW: 894; SSNO: 1403; AnP: 1577; s. 313
- Mikołaj SNW: 75; SSNO: 1369; AnP: 1772; s. 313
- Mikołajek SNW: 2080; SSNO: 1519; AnP: 1531; s. 319
- Mikołajów SNW: 155; AnP: 1569; s. 335
- Mikosz SNW: 1405; SSNO: 1342; AnP: 1562; s. 327
- Mikulski SNW: 5202; SSNO: 1414; AnP: 1560; s. 186, 197
- Mikuś SNW: 537; AnP: 1720; s. 95
- Mila SNW: 834; SSNO: 1478; s. 205
- Miłosz SNW: 2758; SSNO: 1136; AnP: 1584; s. 324
- Miniec SNW: 15; SSNO: 1425; s. 119
- Mirecki SNW: 1113; SSNO: Mirec(s)ki 1489; AnP: 1556; s. 180
- Mirek SNW: 4727; SSNO: 1210; AnP: 1500; s. 324
- Miros SNW: 701; AnP: 1508; s. 324
- Mirosz SNW: 652; SSNO: 1219–1220; AnP: 1508; s. 324
- Miroszka SNW: 32; SSNO: 1402; AnP: 1660; s. 334
- Mirucki SNW: 17; SSNO: Miruc(s)ki 1403; AnP: 1508; NPoz: 1782; s. 186
- Misa SNW: 362; AnP: 1510; s. 278
- Misiak SNW: 9529; AnP: 1633; s. 325
- Misio SNW: 49; s. 319
- Misiura SNW: 1956; AnP: 1704; s. 100, 209, 244, 245
- Misz SNW: 398; SNW: 1400; SSNO: 1406; AnP: 1531; s. 212, 244
- Miszka SNW: 204; AnP: 1570; s. 319, 321
- Miszka SNW: 316; SSNO: 1404; AnP: 1510; s. 319, 321
- Miś SNW: 5092; AnP: Misz/Miś/Mysz 1853; AnP: 1531; s. 96, 319
- Mleczko SNW: 3240; SSNO: 1290; AnP: 1505; s. 155
- Młynarczyk SNW: 12024; SSNO: 1469; AnP: 1529; s. 164
- Młynarek SNW: 533; SSNO: 1447; NPoz: 1571; s. 166
- Młynek SNW: 2205; SSNO: 1370; s. 298, 303
- Młyniec SNW: 242; SSNO: 1420; s. 286
- Młynik SNW: 273; s. 286
- Mnichowski SNW: 63; SSNO: 1498; AnP: 1503; s. 173
- Model SNW: 19; SSNO: 1309; s. 210
- Modła SNW: 106; SSNO: 1405; AnP: 1592; s. 121
- Modrzewski SNW: 478; SSNO: 1391; AnP: 1508; s. 112
- Mogiłka SNW: 129; s. 150
- Mojżesz SNW: 285; SSNO: 1470; AnP: 1599; s. 314, 319, 325
- Mokrus SNW: 115; s. 292
- Mokrzec SNW: 5; s. 289
- Monika SNW: 2; SSNO: Mońka/Monika 1469; AnP: 1789; s. 327
- Morawa SNW: 689; SSNO: 1376; AnP: 1510; s. 340

- Morawka m., f. SNW: 124; SSNO: m. 1387, f. 1434; AnP: 1595; s. 340
- Morawski SNW: 7428; SSNO: 1390; AnP: 1503; s. 114
- Morys SNW: 1186; AnP: 1645; s. 212
- Mosiek SNW: 390; AnP: 1560; s. 311, 319
- Motyka SNW: 8697; SSNO: 1391; AnP: 1520; s. 275
- Motyl SNW: 4521; SSNO: 1414; AnP: 1565; s. 304
- Mroczkowski SNW: 3832; AnP: 1745; s. 194
- Mrowiński SNW: 923; SSNO: 1394; AnP: 1497; s. 113
- Mrówka SNW: 3125; AnP: Mrowka/Mrówka 1577; s. 128, 275
- Mróz SNW: 27267; AnP: Mroz/Mróz 1507; s. 93, 201
- Muc SNW: 1109; s. 275
- Mucha SNW: 25137; SSNO: 1362; AnP: 1552; s. 305
- Mularczyk SNW: 5248; AnP: 1603; NPoz: 1630; s. 164
- Muraszko SNW: 450; AnP: 1659; s. 86, 154
- Murawka SNW: 231; SSNO: 1439; s. 150
- Muszyński SNW: 7521; SSNO: 1471; AnP: 1513; s. 180
- Muzyka SNW: 2155; 1623R; AnP: 1590; s. 275
- Mysz SNW: 16; SSNO: Mysz/Mysz 1400; AnP: 1531; s. 212
- Myszak SNW: 1212; SSNO: 1380; s. 140, 275
- Myszkowski SNW: 1882; SSNO: 1404; AnP: 1505; s. 113
- Mytko SNW: 188; AnP: 1512; s. 212, 214, 259

N

- Nadolnik SNW: 283; s. 290
- Nagaba SNW: 138; s. 101, 278
- Nagórnik SNW: 7; s. 291
- Namięta SNW: 264; SSNO: 1435; s. 212, 244, 245
- Nestor SNW: 102; SSNO: 1386; AnP: 1386; s. 326
- Nęcza SNW: 3406; AnP: 1546; s. 8, 275
- Nędzka SNW: 208; s. 150
- Niedbała SNW: 3597; SSNO: 1488; AnP: 1510; s. 99, 275, 280
- Niedojadło SNW: 495; s. 100
- Niedźwiadek SNW: 842; SSNO: 1491; AnP: 1665; s. 148
- Niedźwiedzki SNW: 1245; SSNO: 1414; AnP: 1551; s. 173
- Niedźwiedź SNW: 4046; SSNO: 1397; AnP: 1529; s. 93, 308
- Niemojewski SNW: 68; SSNO: Niemojewska fem. 1400; AnP: 1557–1566; s. 113
- Niepla SNW: 111; s. 294
- Niewczas SNW: 2423; SSNO: 1407; AnP: 1576; s. 275, 280
- Niewierski SNW: 30; SSNO: Neversky 1397; AnP: 1564; s. 180
- Niklas SNW: 193; AnP: 1580; s. 332
- Nikodem SNW: 1198; SSNO: (Nikodem) 1437; AnP: 1541; s. 325
- Niwa SNW: 508; AnP: 1629; s. 298, 303
- Niziołek SNW: 3417; SSNO: Niziołek 1397; AnP: 1503; s. 144
- Nocoń SNW: 4130; AnP: 1789; s. 100
- Nocula SNW: 325; AnP: 1794; s. 99
- Nogala SNW: 459; AnP: 1558; s. 98
- Norman SNW: 197; s. 330
- Nosal SNW: 4730; SSNO: 1327; AnP: 1512; s. 98
- Nosek SNW: 3705; SSNO: 1272; AnP: XVI; s. 148, 228, 229
- Nowak SNW: 208026; SSNO: 1335; AnP: 1518; s. 97, 275
- Nowara SNW: 1249; s. 100
- Nowik SNW: 2898; SSNO: XIV; AnP: 1545; s. 137
- Nowocien SNW: 1781; AnP: 1752; s. 275, 280
- Nur SNW: 41; s. 298, 301
- Nurczyk SNW: 340; AnP: 1635; s. 301

O

- Obara SNW: 3115; SSNO: 1468; AnP: 1532; s. 101, 276
- Obertas SNW: 13; s. 278, 280
- Oblas SNW: 42; s. 286
- Obora SNW: 204; SSNO: 1423; s. 286
- Obsadny SNW: 47; s. 278
- Ochła SNW: 138; s. 286
- Oda SNW: 3; SSNO: XI; s. 330
- Ogarek SNW: 408; SSNO: 1451; AnP: 1615; s. 92
- Ogorzelec SNW: 301; SSNO: 1325–1327; s. 289
- Ogrodniczek SNW: 194; s. 221
- Okła SNW: 755; s. 99
- Około SNW: 31; AnP: 1639; s. 92
- Okrzeja SNW: 330; AnP: 1771; s. 291
- Oła SNW: 60; AnP: 1765; s. 327
- Olejczyk SNW: 71; s. 160, 161
- Olek SNW: 3837; SSNO: 1416; AnP: 1522; s. 327
- Oleksa SNW: 849; SSNO: 1404; AnP: 1504; s. 330
- Oleśnik SNW: 1; SSNO: Olesznik/Oleśnik 1405; AnP: 1662; s. 291
- Olga SNW: 5; SSNO: XV; s. 328
- Olka SNW: 2; s. 330
- Olszak SNW: 5679; AnP: 1635; s. 286
- Olszewiec SNW: 1; s. 289
- Olszowiec SNW: 376; SSNO: 1379; s. 289
- Olszówka SNW: 2549; AnP: 1630; s. 291, 294
- Olszyna SNW: 734; AnP: 1578; s. 298
- Olszynka SNW: 322; s. 298
- Opat SNW: 199; SSNO: 1398; AnP: 1789; s. 221, 243
- Orlik SNW: 3389; SSNO: 1398; AnP: 1508; s. 138
- Orzeł SNW: 5477; SSNO: 1383; AnP: 1526; s. 306
- Orzeszek SNW: 733; SSNO: 1224; AnP: 1519; s. 142
- Osadnik SNW: 1168; s. 91, 276, 280
- Osiek SNW: 6; SSNO: 1354; s. 299, 302, 303
- Osina SNW: 44; SSNO: 1250; s. 299, 303
- Osiół SNW: 40; s. 128
- Ostrówka SNW: 459; s. 90
- Oszust SNW: 1056; SSNO: 1430; AnP: 1552; s. 8, 95
- Ośrodek SNW: 27; SSNO: 1457; s. 278, 279
- Ożóg SNW: 4130; SSNO: 1384; AnP: 1543; s. 93, 276

P

- Pach SNW: 3857; SSNO: 1391; AnP: 1509; s. 116, 204
- Pachoł SNW: 300; SSNO: 1426; AnP: 1549; s. 210
- Pacyna SNW: 2346; SSNO: 1498; AnP: 1564–1565; s. 276, 280
- Paczyna SNW: 44; SSNO: Pac(z)yna 1495; AnP: 1564–1565; s. 336
- Pagórek SNW: 154; s. 286
- Pajączek SNW: 407; SSNO: 1488; AnP: 1562; s. 142
- Pajda SNW: 1306; AnP: 1606; s. 304
- Palczyk SNW: 10; SSNO: 1439; AnP: 1637; s. 136
- Pałczak SNW: 211; AnP: 1646; s. 140
- Pałka SNW: 10447; SSNO: 1433; AnP: 1587; s. 280
- Paniczko SNW: 170; s. 86, 154, 258
- Paniuchno SNW: 13; s. 96
- Pantofel SNW: 70; s. 278
- Papuga SNW: 1690; AnP: 1560; s. 128
- Paradysz SNW: 214; s. 278
- Parka SNW: 484; AnP: 1577; s. 153
- Parys SNW: 2056; AnP: 1532; s. 328
- Pasek SNW: 5492; AnP: 1548; s. 143
- Pasieka SNW: 3103; SSNO: 1399; AnP: 1669; s. 299, 303
- Pasik SNW: 2305; AnP: 1564; s. 158

- Pasterka SNW: 17; AnP: 1701; s. 124
 Pasternak SNW: 9500; SSNO: 1416; AnP: 1511; s. 286
 Pasternik SNW: 4; AnP: 1716; s. 286
 Pastuszek SNW: 793; AO:1722; s. 143
 Paszka SNW: 160; SSNO: 1399; AnP: 1577; s. 117
 Patoka SNW: 823; SSNO: 1230; s. 299
 Paulina SNW: 15; SSNO: 1369; s. 332
 Paweł SNW: 1; SSNO: 1204; AnP: 1735; s. 331
 Pawłas SNW: 1371; AnP: 1709; s. 325
 Pawlin SNW: 41; s. 325
 Pawłowiec SNW: 77; s. 85
 Pawłów SNW: 131; AnP: 1580; s. 87, 335
 Pawul SNW: 523; s. 98
 Pazik SNW: 1051; s. 158
 Pchła SNW: 37; s. 278, 280
 Pełka SNW: 6784; SSNO: 1275; AnP: 1501; s. 205
 Perak SNW: 89; AnP: 1789; s. 159
 Perczak SNW: 954; s. 159, 162, 234, 236, 237
 Perła SNW: 133; SSNO: 1389; AnP: 1560; s. 286
 Peter SNW: 548; SSNO: 1394; s. 325
 Petryk SNW: 660; AnP: 1503; s. 325
 Pędzich SNW: 1485; SSNO: 1488; AnP: 1564; s. 96
 Pędziwiatr SNW: 1790; SSNO: 1442; AnP: 1507; s. 95, 276
 Piasek SNW: 1420; AnP: 1608; s. 286
 Piątak SNW: 178; SSNO: Piątak/Pętak 1369; s. 286
 Piątek SNW: 22776; SSNO: 1385; AnP: 1504; s. 93, 286
 Piechota SNW: 7645; SSNO: 1385; AnP: 1598; s. 101, 208, 243, 245
 Piechur SNW: 27; SSNO: 1400; s. 209, 245
 Piecuch SNW: 3597; SSNO: 1430; AnP: 1620; s. 96
 Piekarczyk SNW: 3427; AnP: 1659; s. 165
 Piekarz SNW: 4495; SSNO: 1441; AnP: 1520; s. 91
 Piekielnik SNW: 178; AnP: 1778; s. 299
 Piekiełko SNW: 289; SSNO: 1471; s. 299
 Piekut SNW: 3047; SSNO: 1425; AnP: 1512; s. 286
 Pieróg SNW: 2012; s. 221
 Pieter SNW: 309; SSNO: 1389; AnP: 1577; s. 325
 Pietr SNW: 41; SSNO: 1389; AnP: 1136; s. 325
 Pietra SNW: 2; s. 330
 Pietrek SNW: 1144; SSNO: 1238; AnP: 1037; s. 322
 Piętka SNW: 5711; SSNO: 1389; AnP: 1508; s. 276
 Pijas SNW: 51; s. 278
 Pilarz SNW: 1838; AnP: 1523; s. 221
 Piłat SNW: 7399; SSNO: Piłat/Pilat 1425; AnP: 1544; s. 314
 Piotr SNW: 393; SSNO: 1136; AnP: 1551; s. 331
 Piotrów SNW: 109; AnP: 1580; s. 335
 Piotruś SNW: 9; SSNO: Piotrusz: 1497; s. 319
 Piskorek SNW: 1340; SSNO: 1465; s. 143
 Piskula SNW: 48; AnP: 1552; s. 99
 Piskuła SNW: 461; s. 100
 Piwcio SNW: 13; s. 95
 Piwowarczyk SNW: 9579; AnP: 1594; s. 165
 Pleban SNW: 837; SSNO: 1490; AnP: 1508; s. 91
 Plewka SNW: 1590; SSNO: 1427; AnP: 1502; s. 153
 Plewniak SNW: 476; AnP: 1789; s. 291, 293
 Plichta SNW: 5635; SSNO: 1394/1395; AnP: 1382; s. 286
 Pliszka SNW: 3282; SSNO: Plis(z)ka 1411; AnP: 1545; s. 286
 Płachta SNW: 3256; SSNO: 1411; AnP: 1534; s. 276
 Płatek SNW: 5565; SSNO: 1499; AnP: 1530; s. 128
 Płaza SNW: 3022; SSNO: 1358; AnP: 1510; s. 286
 Płonka SNW: 8221; SSNO: 1450; AnP: 1581; s. 299, 300, 303
 Pobożny SNW: 25; AnP: 1725; s. 95

- Pociecha SNW: 1804; AnP: 1547; s. 287
 Podejma SNW: 170; s. 278
 Podkowiak SNW: 250; s. 140
 Podolec SNW: 505; SSNO: 1442; AnP: 1518; s. 88, 340
 Pogorzała SNW: 210; SSNO: 1333–1384; s. 99, 292
 Pogorzelec SNW: 990; s. 289
 Pokrop SNW: 214; AnP: 1781; s. 278
 Pol SNW: 1873; AnP: Pol(l) 1506; s. 201, 327
 Pola SNW: 286; AnP: 1564; s. 327
 Polak SNW: 21761; SSNO: 1379; AnP: 1379; s. 340
 Polan SNW: 223; SSNO: 1387; AnP: 1560; s. 326
 Polanin SNW: 151; SSNO: 1427; s. 340
 Polikarp SNW: 20; s. 326
 Pomierny SNW: 212; AnP: 1683; s. 221
 Ponieważ SNW: 463; s. 92
 Ponik SNW: 14; AnP: 1571; s. 299
 Ponikła SNW: 30; s. 292
 Popiel SNW: 3514; SSNO: 1265; AnP: 1505; s. 287
 Popiołek SNW: 4493; SSNO: 1432; AnP: 1564; s. 148
 Poraj SNW: 317; s. 299
 Poręba SNW: 4550; SSNO: 1490; AnP: 1536; s. 299, 303
 Posiłek SNW: 173; s. 278
 Posz SNW: 54; SSNO: 1389; s. 116
 Potoczek SNW: 912; AnP: 1560; s. 143
 Potok SNW: 795; SSNO: 1489; s. 299, 302
 Powalek SNW: 56; s. 143
 Powalka SNW: 897; SSNO: 1390; AnP: 1511; s. 134, 153
 Półtorak SNW: 4487; SSNO: Półtorek 1449; AnP: 1530; s. 276

R

- Rabczak SNW: 570; s. 174, 177, 238
 Rachela SNW: 20; s. 326
 Raczek SNW: 2547; SSNO: 1399; s. 148
 Radek SNW: 1510; s. 324
 Radka SNW: 523; s. 330
 Pracza SNW: 19; AnP: 1728; s. 299, 300, 303
 Praczyk SNW: 678; AnP: 1578; s. 137
 Praga SNW: 225; SSNO: 1265; AnP: 1771–1772; s. 287
 1 SNW: 603; SSNO: 1430; AnP: 1530; s. 287
 Prawdzic SNW: 48; SSNO: 1427; s. 84
 Prokop SNW: 8277; SSNO: AnP: 1479; s. 326
 Proszek SNW: 585; SSNO: 1204; AnP: 1581; s. 207
 Prośniak SNW: 355; s. 174
 Próba SNW: 404; s. 287
 Próchnik SNW: 24; s. 348, 353
 Pruchnik SNW: 873; AnP: 1709; s. 348, 353
 Prus SNW: 6908; SSNO: 1482; AnP: 1512; s. 340
 Prusak SNW: 3261; SSNO: 1497; s. 31, 87, 218, 220, 240, 340
 Prymus SNW: 273; SSNO: Prymus(z); AnP: 1508; s. 327
 Przednówek SNW: 32; AnP: 1743; s. 278
 Przykopic SNW: 6; s. 289
 Pszczelnik SNW: 16; s. 291
 Pszenica SNW: 65; SSNO: 1428; AnP: 1578; s. 278, 279
 Pszeniczka SNW: 222; s. 150
 Pszonka SNW: 593; SSNO: 1398; s. 152
 Ptaszek SNW: 2883; SSNO: 1224; AnP: 1518; s. 148
 Pyka SNW: 4483; SSNO: 1246; AnP: 1650; s. 122
 Pytlik SNW: 3065; AnP: 1571; s. 138, 157, 241
 Radomek SNW: 102; s. 333
 Radosz SNW: 2072; SSNO: 1136; s. 324
 Raduch SNW: 72; SSNO: 1265; s. 96
 Radosz SNW: 14; s. 337
 Raj SNW: 1633; SSNO: 1378; s. 32

- Rajek SNW: 606; SSNO: 1371; s. 144
Raszka SNW: 1916; SSNO: 1382; s. 206
Raszko SNW: 24; SSNO: 1265; s. 324
Ratajski SNW: 844; SSNO: 1407; AnP: 1511; s. 173, 176, 261
Rawita SNW: 13; SSNO: 1470–1480; s. 90
Regina SNW: 1; SSNO: 1495; s. 314, 331
Remiasz SNW: 202; s. 325
Robert SNW: 294; SSNO: 1220; s. 327
Robinson SNW: 26; s. 328
Roch SNW: 798; SSNO: 1420; s. 117, 201, 213, 327
Rocha SNW: 103; s. 330
Roda SNW: 673; SSNO: 1477; s. 205
Roga SNW: 131; s. 278
Rogacz SNW: 767; SSNO: 1399; AnP: 1564; s. 287
Rogal SNW: 854; AnP: 1409; s. 98, 287
Rojak SNW: 58; RmNP: 1662; s. 140
Rojek SNW: 10803; SSNO: 1405; AnP: 1511; s. 148
Rokosz SNW: 2928; AnP: 1508; s. 287
Rola SNW: 3928; SSNO: 1402; AnP: 1502; s. 93, 287
Roman SNW: 6562; SSNO: 1400; AnP: 1577; s. 327
Romasz SNW: 154; SSNO: 1344–1363; s. 327
Romek SNW: 623; AnP: 1627; s. 327
Rosolek SNW: 780; SSNO: 1478; AnP: 1563; s. 143
Rost SNW: 424; SSNO: 1410; AnP: 1570; s. 201
Rożek SNW: 6288; SSNO: 1231; AnP: 1509; s. 148, 154
Rożenek SNW: 197; SSNO: 1401; s. 143
Rożko SNW: 457; SSNO: 1284; s. 154
Róża SNW: 98; AnP: 1534; s. 309
Ruda SNW: 1608; SSNO: 1410; AnP: 1518; s. 299, 303
Rudas SNW: 19; s. 92
Rudaś SNW: 524; s. 210
Rudel SNW: 92; SSNO: 1349–1360; AnP: 1513; s. 95, 239, 277 s. 93, 210, 240
Rudna SNW: 206; SSNO: 1422; s. 292
Rudnik SNW: 6772; SSNO: 1370; AnP: 1510; s. 299, 303
Rudolf SNW: 993; AnP: 1564; s. 314
Rudzik SNW: 908; SSNO: 1427; AnP: 1577; s. 208
Rum SNW: 205; SSNO: 1494; s. 124
Rumian SNW: 547; AnP: 1789; s. 287
Rup SNW: 1121; SSNO: 1384; AnP: 1576; s. 201
Rus SNW: 2014; SSNO: 1136; AnP: 1572; s. 218, 340, 341
Rusak SNW: 2691; SSNO: 1427; AnP: 1564; s. 218, 253, 276, 340, 341
Rusek SNW: 6252; AnP: 1510; s. 340, 341
Rusin SNW: 8514; SSNO: AnP: 1373; s. 340, 341
Rusnak SNW: 1584; AnP: 1579; s. 218, 219, 253, 254
Ruta SNW: 3468; SSNO: 1403; AnP: 1564; s. 326
Ryba SNW: 4941; SSNO: 1461; AnP: 1684; s. 304
Rybnik SNW: 426; SSNO: 1372; s. 300
Rycerski SNW: 32; s. 278
Rychlik SNW: 4847; SSNO: 1436; AnP: 1578; s. 137
Rydelek SNW: 242; s. 148
Rydz SNW: 2813; SSNO: 1386; AnP: 1607; s. 304
Rydzek SNW: 355; SSNO: 1414; AnP: 1589; s. 86
Rydzzyk SNW: 284; AnP: 1558; AnP: 1558; s. 138
Ryłko SNW: 1369; AnP: 1789; s. 155
Rymarczyk SNW: 1862; AnP: 1617; s. 86, 165
Ryń SNW: 393; SSNO: 1436; s. 209
Ryński SNW: 551; AnP: 1580; s. 173
Ryszka SNW: 3347; SSNO: 1438; AnP: 1717; s. 206, 243
Ryś SNW: 7126; SSNO: Ryś/Rysz 1383; AnP: 1598; s. 212
Rząb SNW: 61; s. 278

S

- Saba 317; s. 330
 Sabin SNW: 13; s. 327
 Saczek SNW: 119; SSNO: 1388; AnP: 1564; s. 143
 Sadowiec SNW: 48; s. 90, 289, 293
 Sadzik SNW: 560; SSNO: 1270; AnP: 1607; s. 137
 Sagan SNW: 4028; SSNO: 1406; AnP: 1564; s. 276
 Sajdak SNW: 4232; AnP: 1525; AnP: 1525; s. 128, 159
 Sak SNW: 3093; SSNO: 1388; AnP: 1505; s. 276
 Sakra SNW: 97; s. 278
 Sala SNW: 5187; SSNO: 1230; AnP: 1789; s. 205
 Salomon SNW: 509; SSNO: 1228; AnP: 1228; s. 331
 Salwin SNW: 793; s. 327
 Sałata SNW: 3533; Sałata/Szałata 1564; AnP: 1564; s. 221
 Sambor SNW: 1330; SSNO: 1325; AnP: 1579; s. 323
 Samek SNW: 2286; SSNO: 1397; s. 117, 132, 324
 Samson SNW: 1114; SSNO: 1280; AnP: 1525; s. 325, 331
 Sara SNW: 161; SSNO: 1282; AnP: 1776; s. 331
 Sarach SNW: 259; SSNO: 1255; s. 326
 Sas SNW: 3424; SSNO: Sas(z); AnP: 1782; s. 340, 341
 Sasin SNW: 3379; SSNO: 1255; AnP: 1578; s. 340, 341
 Sawa SNW: 2746 fem.; SSNO: Sawa/Szawa 1388; s. 330
 Sawka SNW: 1568; SSNO: 1422; AnP: 1551; s. 330
 Sebastian SNW: 205; s. 327
 Sergiej SNW: 108; s. 328
 Sewer SNW: 3; s. 327
 Sewera SNW: 322; s. 330
 Seweryn SNW: 4792; AnP: 1557; s. 327
 Sęczek SNW: 142; SSNO: 1339; AnP: 1595; s. 143
 Sędek SNW: 875; SSNO: 1239; AnP: 1532; s. 333
 Sęk SNW: 6848; SSNO: 1342; AnP: 1606; s. 287
 Siekierka SNW: 1081; SSNO: AnP: 1403; s. 153, 154, 300
 Siekierko SNW: 332; SSNO: Siekirkko 1448; s. 154
 Siemieniak SNW: 467; s. 85, 139, 157
 Siemieniec SNW: 1126; SSNO: 1223; AnP: 1534; s. 83, 93, 208
 Siemiennik SNW: 16; s. 333
 Siemionka SNW: 57; AnP: 1514; s. 334
 Sienny SNW: 80; s. 120
 Sierosław SNW: 1; SSNO: Sierosław/Żyro-sław 1389; s. 332, 333
 Siery SNW: 32; s. 278
 Sikora SNW: 44654; SSNO: 1389; AnP: 1389; s. 287
 Sinka SNW: 174; AnP: Sinka/Sińka 1538; AnP: 1538; s. 206
 Sirota SNW: 34; SSNO: XII; AnP: 1547; s. 101, 208, 245
 Sitarski SNW: 1154; AnP: 1664; s. 156, 261
 Sitko SNW: 5118; SSNO: 1389; AnP: 1515; s. 154
 Siwczyk SNW: 708; AnP: 1626; s. 86, 137
 Skał SNW: 86; s. 278
 Skała SNW: 1151; AnP: 1533; s. 300, 303
 Skibiak SNW: 159; AnP: 1631; s. 140
 Skoczek SNW: 2961; SSNO: 1243; AnP: 1511; s. 160
 Skomroch SNW: 4; SSNO: 1393; AnP: 1560; s. 221
 Skotnik SNW: 187; SSNO: 1466; s. 287
 Skóra SNW: 8303; AnP: Skóra/Skora 1503; s. 304
 Skórzak SNW: 310; AnP: Skórzak/Sko-rzak 1653; s. 97, 141
 Skrobiś SNW: 233; s. 96
 Skromny SNW: 20; s. 121, 125
 Sław SNW: 13; SSNO: 1217; s. 324
 Sławik SNW: 1166; SSNO: 1136; AnP: 1522; s. 324

- Sławin SNW: 15; s. 336
Sławko SNW: 18; SSNO: 1234; s. 324
Słonec SNW: 345; s. 289
Słowak SNW: 167; SSNO: 1426; AnP: 1519; s. 340
Słowianin SNW: 2; SSNO: 1443; s. 340
Słowik SNW: 12371; SSNO: 1377; AnP: 1502; s. 93, 306
Smolanka SNW: 12; AnP: 1596; s. 291, 294
Smolarz SNW: 1374; SSNO: 1445; AnP: 1571; s. 91, 287
Smoleń SNW: 5818; SSNO: 1413; AnP: 1530; s. 287
Smolnik SNW: 639; SSNO: 1498; AnP: 1564; s. 300
Smoła SNW: 2012; SSNO: 1391; AnP: 1524; s. 294, 304
Smuga SNW: 1267; AnP: 1640; s. 300, 303
Smyk SNW: 4156; SSNO: 1386; AnP: 1536; s. 276
Sobaka SNW: 20; AnP: 1789; s. 278, 279
Sobek SNW: 1858; SSNO: 1393; AnP: s. 319
Sobich SNW: 225; s. 96
Sobieraj SNW: 9307; SSNO: 1494; AnP: 1507; s. 332, 333
Sobisz SNW: 906; s. 337
Sobotka SNW: 2393; SSNO: 1265; s. 160, 161, 257
Socha SNW: 16279; SSNO: 1369; AnP: 1502; s. 276
Sokół SNW: 10172; SSNO: 1125; AnP: 1577; s. 129, 306
Sołtys SNW: 9219; AnP: 1565; s. 91
Sonik SNW: 311; RNP: 1662; s. 278, 279
Sopel SNW: 1455; AnP: 1520; s. 287
Sorek SNW: 439; AnP: 1634; s. 148
Sosnowiec SNW: 132; s. 90
Sosnowka SNW: 673; s. 90
Sośniak SNW: 864; SSNO: 1458; AnP: 1559; s. 287
Sośnica SNW: 277; SSNO: 1467; AnP: 1680; s. 300, 303
Sójka SNW: 3034; s. 287
Spyrka SNW: 1762; AnP: 1502; s. 150
Sroka SNW: 16559; SSNO: 1395; AnP: 1510; s. 105, 304
Srul SNW: 10; s. 319
Stachowiec SNW: 64; SSNO: 1462; AnP: 1634; s. 85
Stachów SNW: 818; AnP: 1685; s. 335
Stachura SNW: 80; SSNO: 1377; AnP: 1552; s. 84, 100, 324
Stanek SNW: 8791; SSNO: 1265; AnP: 1531; s. 333
Stanik SNW: 3053; SSNO: 1375; AnP: 1506; s. 208
Stanimir SNW: 13; SSNO: 1400; s. 323
Stanis SNW: 53; s. 324
Staniucha SNW: 550; s. 96, 216, 217, 238, 248
Stanka SNW: 103; SSNO: 1399; s. 83, 330
Stanko SNW: 199; SSNO: 1233; AnP: 1682; s. 83, 324
Staruch SNW: 673; SSNO: 1494; s. 96
Stasiak SNW: 227; s. 319
Staszko SNW: 345; SSNO: 1313; AnP: 1551; s. 324
Staś SNW: 1282; AnP: 1508; s. 83, 319
Stawik SNW: 357; s. 138
Stefan SNW: 1573; SSNO: 1405; AnP: 1510; s. 327
Stefania SNW: 2; s. 326
Stefanów SNW: 347; s. 335
Stefko SNW: 266; SSNO: 1369; AnP: 1510; s. 324
Stenka SNW: 1779; s. 206, 244
Stępniak SNW: 8210; s. 97
Stoczek SNW: 112; SSNO: 1448; AnP: 1531; s. 31
Stodółka SNW: 237; SSNO: Stodołka 1387; AnP: 1577; s. 150
Stojka SNW: 61; SSNO: 1449; s. 324
Stojko SNW: 225; SSNO: (Stojko) 1392; AnP: 1578; s. 324
Stok SNW: 50; SSNO: 1388; AnP: 1608; s. 300, 302
Stolarczuk SNW: 518; AnP: 1788; s. 165
Stolarczyk SNW: 8496; SSNO: 1489; AnP: 1605; s. 165, 168, 237

- Strączek SNW: 2518; SSNO: 1402; AnP: 1515; s. 148
- Struga SNW: 17; SSNO: 1436; s. 300, 302
- Strumień SNW: 9; s. 300, 302
- Strumyk SNW: 2; SSNO: 1398; s. 300
- Stryj SNW: 163; SSNO: 1393; AnP: 1504; s. 84, 287
- Strzałek SNW: 425; SSNO: 1136; s. 145
- Strzałka SNW: 2667; SSNO: 1397; AnP: 1580; s. 153
- Strzelczyk SNW: 9112; AnP: 1647; s. 163
- Stypa SNW: 1058; AnP: 1674; s. 276
- Suchara SNW: 354; s. 100
- Suchy SNW: 2015; SSNO: 1387; AnP: 1505; s. 304
- Sularz SNW: 1109; s. 215
- Sulimir SNW: 13; SSNO: XIII; s. 323
- Sura SNW: 917; AnP: 1578; s. 322
- Swatek SNW: 1126; AnP: 1693; s. 143
- Swoboda SNW: 3801; AnP: 1568; s. 287
- Sylwester SNW: 235; SSNO: 1220; AnP: 1506; s. 331
- Sylwin SNW: 8; s. 327
- Synowiec SNW: 4437; SSNO: 1398; AnP: 1503; s. 85
- Szafranek SNW: 1577; SSNO: 1440; AnP: 1553; s. 149
- Szałek SNW: 1537; s. 149
- Szast SNW: 454; SSNO: 1409; AnP: 1654; s. 122
- Szastak SNW: 537; s. 131, 159
- Szczepan SNW: 759; SSNO: 1203; AnP: 1502; s. 83, 325
- Szczepanek SNW: 5011; AnP: 1515; s. 321, 331
- Szczepaniec SNW: 1039; SSNO: 1477; AnP: 1644; s. 337
- Szczepanik SNW: 12238; AnP: 1642; s. 319
- Szczerba SNW: 6371; AnP: 1514; s. 276
- Szczerbak SNW: 575; AnP: 1615; s. 141, 254
- Szczęsny SNW: 7794; SSNO: 1422; AnP: 1542; s. 83
- Szczupak SNW: 1557; s. 287
- Szczur SNW: 2162; AnP: 1669; s. 307
- Szczurek SNW: 6022; SSNO: 1204; AnP: 1579; s. 149
- Szerszeń SNW: 2910; AnP: Siersień/Sierszeń/Szerszeń 1564; RNP: 1669; s. 128
- Szewc SNW: 3330; SSNO: Szwiec 1413/1414; AnP: Szwiec 1510; s. 276
- Szewczyk SNW: 42714; SSNO: 1434; AnP: 1522; s. 163, 345
- Szklarczyk SNW: 1379; AnP: 1566; RNP: 1644; s. 165
- Szkotak SNW: 285; s. 221
- Szopa SNW: 6212; SSNO: 1251; AnP: 1531; s. 93, 287
- Szot SNW: 6370; AnP: 1502; s. 340
- Szpadel SNW: 53; s. 278
- Szparag SNW: 44; s. 278
- Sztybel SNW: 69; s. 279
- Szuwar SNW: 54; s. 279
- Szwaczka SNW: 332; s. 221, 222
- Szyjka SNW: 843; SSNO: 1404; AnP: 1613; s. 153
- Szymek SNW: 136; SSNO: 1392; AnP: 1503; s. 319
- Szymel SNW: 44; AnP: 1588; s. 210
- Szymkowiak SNW: 6764; s. 85
- Szymon SNW: 322; AnP: 1504; s. 325
- Szymona SNW: 203; s. 330

Ś

- Ścibor SNW: 1782; SSNO: 1243; AnP: 1510; s. 323
- Śledzik SNW: 763; SSNO: 1412/1413; AnP: 1528; s. 136
- Ślężak SNW: 124; s. 341
- Śliwa SNW: 14631; SSNO: 1482; AnP: 1612; s. 307
- Śliwiak SNW: 715; AnP: 1766; s. 141
- Ślusarczyk SNW: 10238; AnP: 1590; RNP: 1653; s. 86, 165

Śnieżek SNW: 2159; SSNO: 1443; AnP: 1560; s. 143, 157
 Świderek SNW: 3085; RNP: 1557; s. 143
 Świerad SNW: 1145; SSNO: 1265; AnP: 1501; s. 323

T

Taborek SNW: 470; AnP: 1560; s. 143
 Tadek SNW: 23; s. 327
 Tadeusz SNW: 430; s. 325
 Talarek SNW: 2375; AnP: 1564; s. 149
 Tama SNW: 340; AnP: 1684; s. 279
 Taras SNW: 1358; SSNO: 1397; AnP: 1540; s. 328
 Tarka SNW: 4262; AnP: 1634; s. 276
 Tasz SNW: 109; SSNO: 1374; AnP: 1547; s. 116
 Tatar SNW: 2144; SSNO: 1344–1363; AnP: 1316; s. 341
 Tatara SNW: 2382; SSNO: 1451; AnP: 1451; s. 341
 Tatarzyn SNW: 86; SSNO: 1439; AnP: 1439; s. 341
 Tekla SNW: 150; SSNO: 1429; s. 327, 331
 Terech SNW: 472; SSNO: 1144; AnP: 1560; s. 92, 203
 Terecha SNW: 17; SSNO: 1389; s. 319, 321
 Teresa SNW: 2; s. 327
 Tereska SNW: 1; AnP: 1548; s. 319
 Tkacz SNW: 5296; SSNO: 1443; AnP: 1543; s. 91, 276
 Tkaczyk SNW: 11052; AnP: 1597; s. 163, 249
 Tobiasz SNW: 4096; s. 325
 Toczek SNW: 3070; SSNO: 1413; AnP: 1514; s. 149
 Tokarczyk SNW: 5899; AnP: 1516; s. 165

W

Wacek SNW: 417; SSNO: 1476; s. 320, 321, 324
 Wachel SNW: 368; RNP: 1534; s. 210
 Wachnik SNW: 1333; SSNO: 1414; s. 83, 86, 118
 Waclaw SNW: 868; s. 323

Świerczek SNW: 5432; SSNO: 1455–1480; AnP: 1503; s. 160, 240, 255
 Świerk SNW: 2444; AnP: 1530; s. 287
 Świętoszek SNW: 7; s. 279
 Śwital SNW: 291; s. 98

Tomek SNW: 8; SSNO: 1372; AnP: 1372; s. 117, 319, 325
 Topka SNW: 575; AnP: 1693; s. 153, 154
 Topko SNW: 20; s. 154
 Toporek SNW: 1746; SSNO: 1393; AnP: 1556; s. 149
 Toszek SNW: 262; SSNO: 1478; s. 117
 Tośka SNW: 45; s. 320, 321
 Tracz SNW: 7216; SSNO: 1416; AnP: 1510; s. 276
 Trałka SNW: 85; s. 279
 Trawka SNW: 699; SSNO: 1425; AnP: 1578; s. 150
 Trąbka SNW: 1008; SSNO: 1204; s. 154
 Trepka SNW: 1164; SSNO: 1414; AnP: 1509; s. 154
 Turczyn SNW: 2046; SSNO: 1476; AnP: 1528; s. 341
 Turek SNW: 15226; SSNO: 1397; AnP: 1397; s. 341
 Twardy SNW: 1018; SSNO: 1403; AnP: 1403; s. 92, 95
 Tymcio SNW: 306; s. 95
 Tymon SNW: 134; s. 327
 Tyszko SNW: 1563; SSNO: 1407; AnP: 1577; s. 207, 259
 Tytko SNW: 906; s. 207
 Tytus SNW: 64; SSNO: Tytus(z) 1453; s. 327

Wala SNW: 3079; BubSąd: 1839; s. 205
 Waldek SNW: 89; SSNO: (Waldek) 1362; s. 83
 Walenty SNW: 34; SSNO: 1436; s. 327
 Walentyn SNW: 165; SSNO: 1461; s. 327
 Walerian SNW: 139; s. 327

- Walery SNW: 76; s. 327
 Walk SNW: 50; s. 320
 Walus SNW: 1330; BubSąd: 1786; s. 93, 211
 Wałuszko SNW: 295; s. 80, 207, 214
 Wanda SNW: 144; SSNO: 1470–1480; s. 331
 Wanik SNW: 127; s. 208
 Wardega SNW: 1447; BubSąd: 1665; s. 276
 Wasilek SNW: 366; s. 207
 Wasyl SNW: 396; SSNO: 1395; s. 328
 Wasylek SNW: 11; SSNO: 1452; s. 320
 Wasylka SNW: 55; s. 320
 Wawrzon SNW: 392; s. 327
 Wawrzyn SNW: 785; s. 201, 327
 Wawrzynek SNW: 1157; SSNO: 1469; s. 320
 Wawrzyniec SNW: 149; SSNO: 1388; s. 314, 327
 Wąsek SNW: 838; s. 143
 Wąsik SNW: 10631; SSNO: 1224; s. 136
 Wcześniak SNW: 219; s. 97, 279
 Wera SNW: 341; s. 205
 Westfal SNW: 668; SSNO: 1372; s. 341
 Węgrzyn SNW: 11609; SSNO: 1390; s. 341
 Wicek SNW: 175; SSNO: 1404; s. 320
 Wicher SNW: 3529; SSNO: 1388; s. 93
 Wicherek SNW: 552; SSNO: 1401; s. 143
 Wiech SNW: 1236; SSNO: 1393; s. 204, 324
 Wiecha SNW: 1895; SSNO: 1496; s. 129
 Wieczorek SNW: 51757; SSNO: 1435; s. 93, 149
 Wielgus SNW: 5582; SSNO: 1437; s. 9
 Wiera SNW: 342; s. 328
 Więclaw SNW: 2828; SSNO: Więc(s)ław 1386; s. 323
 Wika SNW: 1304; s. 327
 Wiktor SNW: 3780; SSNO: 1212; s. 327
 Wilczak SNW: 3171; SSNO: 1426; s. 141
 Wilczek SNW: 9543; SSNO: 1202; s. 149
 Wilk SNW: 35832; SSNO: XII; s. 128, 276
 Wincenty SNW: 22; SSNO: XII; s. 327
 Winiarczuk SNW: 74; s. 165
 Winiarczyk SNW: 3122; SSNO: XVI–XVII; s. 165
 Wira SNW: 603; SSNO: 1399; s. 205
 Witalis SNW: 284; SSNO: Witalis(z) 1202; s. 327
 Witan SNW: 812; SSNO: XV; s. 118
 Witaszek SNW: 1191; SSNO: 1391; s. 117
 Witek SNW: 15395; SSNO: 1204; s. 324
 Witka SNW: 793; SSNO: 1343; s. 206
 Witold SNW: 39; SSNO: Witołd/Witold 1416; s. 328
 Witosz SNW: 340; SSNO: 1265; s. 324
 Wituch SNW: 139; RNP: 1655; s. 96, 203
 Wlazło SNW: 4073; SSNO: 1374; s. 100
 Włach SNW: 67; SSNO: 1419; s. 217
 Władek SNW: 100; SSNO: (Władek) 1447; s. 320
 Włoch SNW: 5121; SSNO: 1425; s. 218
 Włodarczyk SNW: 35871; RNP: 1527; s. 86, 89, 165
 Włodek SNW: 1927; SSNO: 1393; s. 324
 Włóka SNW: 606; RNP: 1616; s. 128
 Woch SNW: 2791; SSNO: 1391; s. 97, 320, 321
 Wojan SNW: 80; SSNO: 1136; s. 91, 216, 244
 Wojciech SNW: 1120; SSNO: XI; s. 320
 Wojewodziec SNW: 831; s. 84
 Wojmir SNW: 3; SSNO: XI–XIV; s. 323
 Wojtaszek SNW: 5544; SSNO: 1456; s. 320
 Wojtek SNW: 571; SSNO: 1382; s. 312, 324, 331
 Wojtko SNW: 246; SSNO: 1335; s. 320
 Wojtuś SNW: 438; s. 320, 321
 Wolniak SNW: 2051; s. 85, 141
 Wolnik SNW: 1901; RNP: 1727; s. 86
 Wolszczak SNW: 1612; s. 85
 Wołoszyn SNW: 6735; SSNO: 1443; s. 341
 Wołyniec SNW: 1722; SSNO: Wolinieć/Wołyniec 1476; s. 88, 341
 Wos SNW: 123; s. 279
 Woźnica SNW: 6755; SSNO: XV–XVI; s. 221
 Wódz SNW: 484; s. 221
 Wójtowiec SNW: 116; s. 85
 Wrona SNW: 18102; SSNO: 1374; s. 304
 Wronka SNW: 3200; SSNO: 1427; s. 154
 Wszebor SNW: 2; SSNO: 1265; s. 323

Wyłupek SNW: 634; RNP: 1586; s. 128
Wypchał SNW: 214; s. 99

Wyszogrodzki SNW: 301; SSNO: 1463;
s. 79, 178

Z

Zabierek SNW: 60; s. 279
Zabor SNW: 124; SSNO: 1166; s. 323
Zach SNW: 803; SSNO: 1136; s. 324
Zachariasz SNW: 1466; s. 325
Zadrożny SNW: 1793; s. 91, 276, 280
Zagrodnik SNW: 933; s. 91
Zając SNW: 56120; SSNO: 1313; s. 33, 93,
304
Zajączek SNW: 189; SSNO: 1348; s. 149
Zarieczny SNW: 898; s. 91
Zbylut SNW: 990; SSNO: 1153; s. 323
Zbysław SNW: 27; SSNO: 1446; s. 323

Zdeb SNW: 1742; RNP: 1693; s. 277
Zduńczyk SNW: 3242; s. 165
Zduński SNW: 402; SSNO: 1390; s. 173
Zimoch SNW: 2140; s. 97
Złotnicki SNW: 261; SSNO: 1394; s. 173,
345
Znaleziony SNW: 3; s. 92
Zośka SNW: 26; s. 320, 321
Zygaj SNW: 79; s. 98, 213, 214
Zygan SNW: 389; s. 213, 214, 246
Zygmunt SNW: 9906; SSNO: 1395; s. 331
Zyta SNW: 21; s. 327

Ż

Żaba SNW: 3030; SSNO: 1224; s. 305
Żak SNW: 22959; SSNO: 1388; s. 277
Żebracki SNW: 330; SSNO: Żebzac(s)ki
1490; RNP: 1490; s. 173
Żelazko SNW: 2213; SSNO: 1398; s. 93
Żmuda SNW: 10001; BubSąd: 1631;
s. 129, 277

Żmudzin SNW: 394; s. 341
Żołdak SNW: 449; s. 279
Żuczek SNW: 695; SSNO: 1413; s. 143
Żurawik SNW: 976; s. 136
Żurek SNW: 14166; SSNO: Szurek/Żurek
1435; RNP: 1522; s. 149

Spis rysunków, wykresów i tabel

Rysunek 1. Elementy jednostki językowej (symbolicznej) według <i>Gramatyki kognitywnej</i> Johna R. Taylora	70
Rysunek 2. Schemat koncepcji znaku w ujęciu <i>Kursu językoznawstwa ogólnego</i> Ferdynanda de Saussure'a	71
Wykres 1. Utożsamienia homonimiczne nazwisk należących do dwóch kategorii pojęciowych	345
Wykres 2. Formacje bezsufiksalne i wykładniki morfologiczne uczestniczące w procesie powstawania antroponimów homonimicznych	346
Tabela 1. Antroponimy należące do dwóch kategorii pojęciowych oraz reprezentujące je formacje bezsufiksalne i sufiksy	347

